



STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 3 · 4.–5. oktober
Sesjonen 2023–2024

Møte onsdag den 4. oktober 2023 kl. 10

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 3):

1. Hans Majestet Kongens tale til det 168. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)
2. Innstilling fra valgkomiteen om suppleringsvalg til Stortingets internasjonale delegasjoner (Innst. 18 S (2023–2024))
3. Innstilling fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innst. 19 S (2023–2024))
4. Referat

Presidenten [10:00:30]: Representanten Christian Tybring-Gjedde, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Representanten Marie Sneve Martinussen vil framsette to representantforslag.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:00:47]: På vegne av representantene Mímir Kristjánsson, Tobias Drevland Lund og meg selv vil jeg fremme forslag om en redningspakke for norske bankkunder.

På vegne av representanten Seher Aydar og meg selv vil jeg fremme forslag om å styrke habilitetsreglene og gjenreise tilliten til demokratiet.

Presidenten [10:01:04]: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes vil framsette et representantforslag.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:01:21]: På vegner av representantane Kirsti Bergstø, Audun Lysbakken og meg sjølv ønskjer eg å setje fram eit representantforslag om reglar for meir innsyn, openheit og tillit.

Presidenten [10:01:33]: Representanten Sofie Marhaug vil framsette to representantforslag.

Sofie Marhaug (R) [10:01:48]: På vegne av representantene Geir Jørgensen, Hege Bae Nyholt, Seher Aydar og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å stanse vindkraftutbygging i reinbeiteområder fram til menneskerettighetsbruddet på Fosen er reparert.

På vegne av representantene Tobias Drevland Lund, Mímir Kristjánsson og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om tiltak mot strømpriskrisen.

Presidenten [10:02:16]: Representanten Mímir Kristjánsson vil framsette et representantforslag.

Mímir Kristjánsson (R) [10:02:31]: På vegne av representantene Tobias Drevland Lund, Seher Aydar og

meg selv vil jeg gjerne legge fram et representantforslag om å bevare søndagen som annerledesdag.

Presidenten [10:02:39]: Representanten Tobias Drevland Lund vil framsette et representantforslag.

Tobias Drevland Lund (R) [10:02:56]: På vegne av representantene Marie Sneve Martinussen, Mímir Kristjánsson og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om å stanse urettferdig gjeldsinnkreving fra det offentlige.

Presidenten [10:03:11]: Representanten Kari Elisabeth Kaski vil framsette et representantforslag.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:03:26]: På vegne av undertegnede vil jeg sette fram et representantforslag om å regulere banknæringen til forbrukernes beste.

Presidenten [10:03:36]: Representanten Per-Willy Amundsen vil framsette et representantforslag.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:03:51]: På vegne av stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Tor André Johnsen, Marius Arion Nilsen og meg selv har jeg den glede å framsette forslag om en omfattende pakke med tiltak for å bekjempe ungdoms- og gjengkriminalitet.

Presidenten [10:04:11]: Representanten Une Bastholm vil framsette et representantforslag.

Une Bastholm (MDG) [10:04:21]: På vegne av representantene Lan Marie Nguyen Berg, Rasmus Hansson og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om å måle og redusere klimagassutslipp fra forbruk.

Presidenten [10:04:30]: Representanten Ingvild Wetrhus Thorsvik vil framsette et representantforslag.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [10:04:43]: På vegne av representantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Abid Raja, Grunde Almeland, Alfred Jens Bjørlo, Ola Elvestuen, Andre N. Skjelstad og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om mer åpenhet i offentlige organer.

Presidenten [10:04:58]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16 og avsluttes senest kl. 22.

Sak nr. 1 [10:05:12]

Hans Majestet Kongens tale til det 168. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten [10:05:21]: Debatten går over to dager og starter med innlegg fra parlamentariske ledere på inntil 10 minutter, med etterfølgende replikkrunde på inntil sju replikker til hvert innlegg.

Deretter er det 43 innlegg på inntil 5 minutter som avvikles i sin helhet på første debattdag og fordeles slik mellom partiene: Arbeiderpartiet 14 innlegg, Høyre 10 innlegg, Senterpartiet 7 innlegg, Fremskrittspartiet 5 innlegg, Sosialistisk Venstreparti 3 innlegg, Rødt 2 innlegg og Venstre 2 innlegg.

Det åpnes for fire replikker etter to av innleggene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet og etter ett av innleggene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre.

Statsministeren får en taletid på inntil 15 minutter, med en etterfølgende replikkrunde på inntil 14 replikker. Fem statsråder gis en taletid på inntil 5 minutter hver, med en etterfølgende replikkrunde på inntil sju replikker.

Statsministerens innlegg vil holdes kl. 18.

Etter avvikling av fordelt taletid åpnes det for innlegg på inntil 3 minutter.

Første debattdag avsluttes senest kl. 22.

Møtet på debattens dag to settes kl. 10 og starter med to innlegg fra medlemmer av regjeringen på inntil 5 minutter hver, med etterfølgende replikkrunde.

Deretter kommer eventuelt resterende treminuttersinnlegg fra debattens dag én samt dem som melder seg på dag to.

Rigmor Aasrud (A) [10:06:45]: Vi står fortsatt i en spesiell tid. Kanskje mer enn noen gang før merker vi at Norge påvirkes av det som rammer utenfor våre egne landegrenser. Vi utfordres av internasjonale kriser og uro, med krig i Europa, energimangel og natur og klima i endring. Uroen slår inn i vanlige folks hverdagsliv. For mange blir regningene vanskeligere å betale. Prisene i butikken øker, og boliglånet blir dyrere.

Samtidig ser vi at antidemokratiske og populistiske krefter rammer land stadig nærmere oss, senest i Slovakia, der vi denne helgen så at et prorussisk populistparti fikk flest stemmer ved valget. I Polen ser vi at stadig flere unge velger ytre høyre. I både Europa og USA foregår det nå en bevisst nedbygging av folks mulighet til fritt å lese bøker, et sikkert tegn på at ytringsfriheten er under press.

Her hjemme blir demokratiet utfordret av saker som går på tilliten løs. Valgdeltakelsen i lokalvalget i

september gikk ned, til tross for forsøk på å gjøre politikken nær og stemmelokalene mer tilgjengelige. Det er et dårlig tegn at velgerne ikke har troen på at politikken er til for dem, og det er et tegn i tida både ute og hjemme.

Vi har en jobb å gjøre med å bygge opp tilliten til politikerne og styrke troen på våre institusjoner, for som vi har erfart og stadig erfarer: Demokrati er ferskvare. Det må hegnes om og forsvares. Demokratiet forsvinner ikke fra en dag til en annen, men det kan slites og tappes over tid. Det må vi være oppmerksomme på, og som folkevalgte må vi være bevisst at det er vårt ansvar. Å engasjere folk til å bruke, pleie og utvikle det norske demokratiet i en omskiftelig tid er en felles oppgave.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har regjeringsansvar i en urolig tid, og vi har store oppgaver foran oss. Vi skal dempe prisveksten gjennom en ansvarlig økonomisk politikk. Konsekvensene av inflasjonen er umiddelbare, men løsningene bruker lengre tid før de virker. Derfor må vi fortsette å støtte dem som har det tøft.

Regjeringen har innført treffsikker strømtøtte. Vi har økt pensjonene, enslige og uføre får mer i barnevernstrygd, borteboerstipendet har økt, og sammen med SV har vi bl.a. økt sosialhjelpssatser, bostøtte og barnetrygden. Det betyr mye for vanlige folk.

Vi skal omstille økonomien og få opp de grønne investeringene og øke fastlandseksporten. Arbeiderpartiets ene og betimelige krav er at omstillingene må være rettfærdige og et prosjekt for det brede lag av befolkningen. Staten skal være en aktiv partner for næringslivet og stille med kraftfulle verktøy for grønn omstilling. Derfor gir regjeringen nå 15 mrd. kr til en grønn omstillingspakke gjennom egenkapital, garantier, lån og tilskudd. Det vil bidra til å skape jobber og kutte utslipp.

Vi skal ruste vår felles helsetjeneste for en tid da vi snart er flere eldre enn unge. Eldre skal kunne leve et aktivt liv lenger. De som ikke kan bo hjemme, skal oppleve at fellesskapet stiller opp når de trenger det. Derfor har regjeringen lagt fram en trygghetsreform for eldre. Arbeiderpartiets ambisjon er å gjøre det trygt å bo hjemme så lenge de eldre selv ønsker det, med gode og forutsigbare hjemmetjenester og med en teknologi som spiller på lag med et aldersvennlig lokalsamfunn. Det gir trygg alderdom.

Vi skal gjøre mer for å inkludere dem som står utenfor arbeid, slik at næringslivet og helsesektoren får tilgang på sårt tiltrengt arbeidskraft. Derfor innfører regjeringen en ungdomsgaranti som skal sikre at alle unge under 30 år får den hjelpen de trenger for å komme inn i arbeid eller utdanning. Det gir flere en sjanse til å få prøvd arbeidsevnen sin og få fotfeste i arbeidslivet.

Ikke minst skal vi stille opp for Ukraina. Norge skal gjøre det vi kan for å bidra til at solidariteten ikke raker. Derfor skal Nansen-programmet, som gir støtte til

Ukraina, være forpliktende, langvarig og betydelig – og derfor tar vi imot rekordmange ukrainske flyktninger. Det er nødvendig for Europas og Norges sikkerhet.

Sommeren har vært preget av ekstremt uvær, både ute og hjemme. Ekstremværet tiltar nå i styrke og treffer oss langt hardere. Tørke, flom, styrtregn og skogbranner er den nye normalen mange steder. Det truer det biologiske mangfoldet og gjør det stadig vanskeligere for bønder å produsere maten vi skal spise, og det driver mennesker på flukt.

For Arbeiderpartiet er det ikke tvil: Klimaendringene er vår tids aller største utfordring. Natur- og klimapolitikk skal derfor være rammene rundt all annen politikk. Vårt bidrag i energiomstillingen må først og fremst være å sørge for at fossilfrie løsninger utvikles og tas i bruk. Det gjør at vi kutter utslipp i Norge. Om vi samtidig klarer å kutte utslipp på en god måte, skaper det arbeidsplasser og utvikler teknologi som kan ha betydning langt utover våre landegrenser.

Norge har de beste forutsetningene for å bygge ny klimavennlig industri, basert på ren norsk energi. Samtidig er det viktigste på vår vei mot fornybarsamfunnet at menneskene som skal leve av det, må være med på omstillingen. Derfor skal vi bygge den nye industrien på skuldrene til den etablerte, med verdens beste fagarbeidere på laget.

Å bekjempe klimaendringer handler om å se løsninger der andre ser utfordringer, og i Norge har vi bedrifter og arbeidsfolk med god kompetanse som gjør nettopp det. Derfor er det grunn til å være optimistisk på vegne av klimakampen, selv om det vil kreve mye av oss.

Arbeiderpartiets politiske rettesnor er sterkere fellesskap gjennom sosial utjevning og velferd for alle. Under høyre regjeringen økte maksprisene i barnehage hvert eneste år. Med Arbeiderpartiet i regjering har barnehageprisene aldri vært lavere. Fra 1. august koster det omtrent like mye å ha to eller flere barn i barnehagen som det kostet å ha ett barn i barnehagen under Erna Solbergs regjering. Det betyr mye for lommeboka til småbarnsfamilier, og det betyr mer deltakelse og gode fellesskap for våre yngste – for når prisen går ned, går deltakelsen opp. Flere barn får dermed muligheten til å være med i barnehagefellesskapet, samtidig som vi styrker arbeidslinja og legger til rette for at flere foreldre kan jobbe. Sammen med billigere SFO er dette en historisk utvidelse av velferden.

I 2021 gikk Arbeiderpartiet til valg – og vant valget – på en sterkere velferdsstat som skal være der for deg når du trenger den, uavhengig av størrelsen på lommeboka og hvor du bor. Det er vårt politiske prosjekt. Det vi gjennomfører i regjeringen, skal vi fortsette med, for det er det som er rammen av fellesskapet – ikke å gi frie tøyler til kommersielle aktører, mer privatisering eller å splitte

opp velferdstilbudet, og heller ikke gjennom mer målretting av velferden slik høyresiden snakker om, noe som vil bane vei for forskjellssamfunnet, der de med lavest inntekt blir avhengige av særordninger, mens de på toppen rykker fra. Det er ikke arbeiderpartipolitikk. Vi vil ha bredere ordninger som favner alle, omfordeler og bidrar til oppslutning om skattesystemet vårt.

Til slutt: Med Arbeiderpartiet i regjering er det ikke lenger de som har mest, som kommer først i køen når de store pengene skal fordeles og de viktige sakene avgjøres. Åtte av ti har fått lavere eller uendret skatt etter at vi kom i regjering. De med store og ekstraordinære inntekter bidrar mer for at vi nettopp skal kunne styrke velferdstilbudet som gir folk trygghet i en krevende tid. Det er rettferdig.

Det viktigste vi må gjøre framover, er å holde folk i jobb og føre en ansvarlig økonomisk politikk som ruster oss til å komme bedre ut på den andre siden. Regjeringen styrer trygt i en urolig tid, og vi er nå tryggere på at vi vil få en myk landing i norsk økonomi. Det er gode nyheter for folk i Norge.

Presidenten [10:16:26]: Det blir replikkordskifte.

Tina Bru (H) [10:16:57]: I fjor på denne tiden følte det som at vi hver gang vi åpnet en avis, så en ny advarsel fra regjeringen om at nå ikke var tiden for å bruke mye penger i det ventede statsbudsjettet. I år kan jeg ikke huske å ha sett en slik advarsel en eneste gang. I trontalen hørte vi regjeringen gjenta at de er opptatt av ansvarlig pengebruk og trygg økonomisk styring. Når vi da likevel ikke har fått et eneste signal om at det må vises moderasjon også i neste års statsbudsjett, tar man da virkelig det ansvaret man har?

Det er særlig unge mennesker og de som har lite fra før, som har det tøft i hverdagen nå. Man tar ikke ansvar for framtiden når man lar dagens unge plukke opp regningen for økte renter fordi man ikke evner å holde igjen på offentlig pengebruk. Mitt spørsmål er om representanten kan peke på noen andre ting enn noen forsiktige prognoser om at prisveksten kanskje er i ferd med å avta, som kan forklare hvorfor regjeringen har senket skuldrene.

Rigmor Aasrud (A) [10:18:00]: Regjeringen fører en trygg og ansvarlig økonomisk politikk. Vi har stått i en veldig krevende tid der mange har det tøft, det tror jeg også Høyres representanter ser. Da er det viktig at vi bruker velferdsstaten sånn at vi kan sørge for at de som sliter, får en bedre hverdag, og det gjør vi gjennom mange av de tiltakene vi legger opp til.

Så er det sånn at det går godt i Norge om dagen. Når det gjelder bedriftene, er det store investeringer i Fastlands-Norge. Mange flere har kommet i arbeid. Bare på

de to siste årene har det kommet flere i arbeid enn det kom under hele Solbergs regjeringstid, og vi har fått mange flere av dem som var utenfor arbeidslivet, og de unge, inn i arbeidslivet. Det er det aller viktigste når vi skal møte fremtiden – at vi har arbeidsplasser til de folkene som vil være i arbeid, og at vi får folk ut i arbeidslivet.

Tina Bru (H) [10:18:55]: Jeg er enig i mange av de beskrivelsene som representanten her gir, men jeg synes likevel ikke at representanten svarer på spørsmålet mitt. Spørsmålet var hva som gjør at man nå tenker at man nødvendigvis ikke trenger å advare mot økt offentlig pengebruk. Jeg sliter litt med å få tak i hva som egentlig er finanspolitikken til denne regjeringen, for den bærer veldig preg av fullt stopp den ene dagen og full gass den andre dagen. Det minner meg om da jeg som 16-åring øvelseskjørte i mammas gamle Golf. Det var mange brå stopp og mye fullt tempo.

Uansett er det ikke så veldig mange tegn til at vi er ute av trøblete farvann. Når regjeringen da velger å lage flere kommuner, opprette nye lensmannskontor som politiet sier de ikke trenger, nekte å effektivisere offentlig sektor, og gjøre om lønnsom havvind til milliardsluk, må jo det bare bety at man er mer opptatt av det enn av å hindre at vi får et generasjonsgap og en tøffere hverdag for dem som har minst. Man tar ikke ansvar for fremtiden når man er mer opptatt av i går enn av i morgen.

Så jeg spør: Vil man benytte anledningen nå til å advare mot økt offentlig pengebruk?

Rigmor Aasrud (A) [10:19:56]: Vår pengebruk er tilpasset den økonomiske situasjonen som er, og når vi legger fram statsbudsjettet på fredag, tror jeg representanten Bru kommer til å se at vi legger fram et ansvarlig statsbudsjett innenfor de rammene som er riktige med den situasjonen vi er i i økonomien nå.

Jeg er ikke enig når representanten Bru viser til f.eks. reversering av noen av de tvangsreformene som Høyre satte i gang. Det å bruke tvang når man skal utvikle offentlig sektor, er sjelden en god idé. Vi er opptatt av å være på lag med dem som jobber i offentlig sektor. Det tror jeg vi får de beste resultatene av, og at vi da klarer å utvikle offentlig sektor på en god og effektiv måte, føler meg veldig trygg på.

Vi må ha en økonomi som er tilpasset den situasjonen vi er i, og jeg har registrert at de aller fleste økonomer sier at vi har en bedre økonomisk situasjon enn vi hadde for et år siden. Det er mulig å få til en myk landing, og jeg mener at vi legger opp til det med den politikken regjeringen fører.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:21:13]: Tilliten til politikere skades også av uforståelig politikk som er egnet til å ramme borgerne og ramme næringslivet. Et

sånt politisk vedtak, som regjeringen gjorde i sommer, er vedtaket om å elektrifisere Melkøya. Det vil ha stor negativ betydning for næringslivet, for innbyggerne, ja, for hele utviklingen og vekstevnen til Nord-Norge. Det er et vedtak som har vekket sterke reaksjoner i nord, men regjeringen og regjeringspartiene ser ut til å være totalt døde for det.

Mitt spørsmål til representanten Aasrud er: Hvorfor vil Arbeiderpartiet ofre hensynet til nordnorsk næringsliv og nordnorske strømkunder på alteret for symbolske klimatiltak, som beviselig har null virkning på de globale klimautslippene?

Rigmor Aasrud (A) [10:22:22]: Takk for spørsmålet. Her mener jeg representanten Amundsen hopper over det veldig viktige poenget at Finnmark trenger mer kraft.

Det vedtaket vi la fram i sommer om at vi skal elektrifisere, sånn at vi kan kutte utslippene fra Melkøya veldig mye – det tredje største klimautslippet i Norge kan vi fjerne ved å elektrifisere – skyldes at vi må bygge ut mer kraft og mer nett. Det trenger næringslivet i Finnmark. Det er nettopp det Melkøya-saken dreier seg om: Vi skal bygge ut mer kraft og mer nett, og gjennom det skal vi få nok kraft til å kunne elektrifisere Melkøya. Resten av næringslivet i Nord-Norge vil også dra nytte av det.

Det er grunn til å minne om at Fremskrittspartiet satt i regjering i åtte år. Det var ikke veldig mange kraftutbygginger som ble satt i gang i den tiden, og det er veldig beklagelig når vi ser hvordan situasjonen er i Finnmark.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:23:43]: Forskjellen mellom de fattigste i Norge og alle andre øker. Forsker Christian Poppe sier at vi kan få en fattigdom vi ikke har sett i etterkrigstiden. SIFO kom nettopp med en rapport som viser at 151 000 husholdninger i Norge er ille ute økonomisk. Denne gruppen er tre ganger så stor som før pandemien. Over 80 pst. i denne gruppen har kuttet ned på strømforbruket for å ha råd til mat. Over 80 pst. har redusert matforbruket. 66 pst. har droppet tannlegebesøk. Over halvparten har måttet kutte i barnas fritidsaktiviteter. Dette er en situasjon med en sosialdemokratisk regjering. Ja, det gjøres en del, men har man tatt inn over seg alvoret i den økonomiske situasjonen mange som har lite i samfunnet, står i, og gjør Arbeiderpartiet nok for dem som sliter i Norge nå?

Rigmor Aasrud (A) [10:24:41]: Det er en krevende tid vi står i. Det er mange som sliter og har det tøft. Derfor er det så veldig viktig nå at vi bruker fellesskapet og fellesskapets midler til å bøte på de utfordringene mange møter. Det første vi gjorde da vi kom i regjering, var å reversere det helt uvirkelige kuttet som ble gjort, i og med at de som gikk på arbeidsavklaringspenger, skulle gå ett år uten inntekt. Det skapte fattigdom.

Vi har satset på å gi billigere barnehager og billigere SFO, vi har økt barnetillegget for de uføre, og sosialhjelpen er økt. Det er en lang rekke tiltak som er gjennomført. Også bostøtte og strømstøtte til dem som nå rammes av høye strømpriser, har vært et viktig tiltak for å bøte på den fattigdommen vi ser. Men jeg tror også vi skal være ærlige på at dette må vi jobbe videre med. Vi er ikke i mål, og vi må sørge for at enda flere kommer i arbeid, sånn at folk kan få en inntekt å leve av.

Guri Melby (V) [10:25:57]: Representanten Aasrud sa i sitt innlegg at Norge har blant de beste forutsetningene for å bygge ny grønn industri. Hun sa også at de ser løsninger der andre ser problemer. Dersom vi skal komme oss fra festtaler til gjennomføring, både for å få til det grønne skiftet og for å bygge den nye industrien, er det viktig at vi leverer konkrete løsninger. Vi ser at dette nå skjer i høyt tempo i EU. De kommer med stadig nye direktiver for å gjennomføre det grønne skiftet som vår regjering somler med å innføre. Nylig kunne vi lese at regjeringen ikke ble enig med seg selv om EUs nye karbontoll, en toll som alliansen LO, NHO, Norsk Industri og flere har bønnfaldt regjeringen om å innføre for å sikre forutsigbarhet for bedriftene.

Spørsmålet mitt er: Er representanten Aasrud enig med undertegnede i at en politisk forsinkelse i implementering av EU-direktiver er en betydelig ulempe for norsk næringslivs forutsigbarhet og for tempoet i det grønne skiftet?

Rigmor Aasrud (A) [10:27:00]: Helt uavhengig av hva EU gjør, og av hvilke EU-direktiver som ligger klare til implementering i norsk lovgivning, så kan vi gjøre mye i Norge – og det gjør vi. For bare noen dager siden la vi fram en stor pakke for å få til mer grønn omstilling, 15 mrd. kr i fire år, som skal bidra til både egenkapital, lån og tilskudd for at vi skal bygge grønn industri. Vi satser på sol, vi satser på vind.

Igjen må jeg si at jeg er overrasket over at det ikke var flere planer som lå klare da vi kom inn i regjeringskontorene. Vi visste at vi kom til å få energimangel i Norge. Mye av det kunne ha kommet lenger nå hvis det hadde vært planer og man hadde vært ferdig med prosjekter. Det har vi satset veldig mye på å få til, så jeg mener at vi har store muligheter i Norge til å kunne få til den grønne omstillingen innenfor de rammene vi har. Vi skal selvsagt også følge med på det EU gjør, og sørge for at vi får inn de direktivene som skal inn i norsk rett.

Guri Melby (V) [10:28:06]: Jeg vet ikke om det var en spesifikk grunn til at representanten ikke ville svare på det konkrete spørsmålet.

Vi kan selvsagt gjøre mye for det grønne skiftet i Norge, men dette handler om at norske industribedrif-

ter må ha de samme konkurransevilkårene som aktører i resten av Europa. Dette er konkurransevilkår som er med på å fremme grønn industri i Europa, og hvor norske bedrifter ikke får samme mulighet til å få lik tilgang som bedrifter i resten av Europa.

Spørsmålet er altså: Ser representanten at det er en ulempe for norske industriarbeidsplasser, for norske bedrifter, at de ikke får de samme rammevilkårene som sine europeiske konkurrenter?

Rigmor Aasrud (A) [10:28:47]: Jeg er enig i at vi skal implementere EU-direktiver som er relevante, og som vi skal være med på, men det går også an å ha gode samarbeidsflater med EU uten at alle direktiver er implementert. Vi ser at vi har gode samarbeidsflater med Europa når det gjelder å utvikle grønn industri og nye næringer knyttet til nye former for energi. Det er et godt arbeid på gang, og jeg tror vi har god nytte av det samarbeidet vi har. Og så skal vi selvsagt være opptatt av å få tatt inn de direktivene som det er riktig å ta inn i norsk lovgivning.

Une Bastholm (MDG) [10:29:28]: I hovedinnlegget sitt var representanten Aasrud inne på alvoret i klimaendringene og at vi allerede nå ser effektene av klimaendringer i Norge. Det samme tok kongen opp i trontalen, regjeringen tok det opp i beretningen om rikets tilstand, og stortingspresidenten tok opp dette alvoret i sin tale i salen her i går.

Dessverre er det sånn at de klimaendringene vi ser i Norge nå, ikke overrasker forskerne spesielt fordi man lenge har prøvd å kommunisere at alvoret kan være større enn vi kan bevise at det er. Det er de tersklene vi begynner å se nå, at man går over i atmosfæren, som gjør at vi ser alvorlige klimaendringer og effektene av det i Norge, men det er selvfølgelig også veldig alvorlig i mange andre land, og mennesker må reise på flukt.

Det siste året har både FNs generalsekretær og Det internasjonale energibyrået understreket overfor land som Norge at det ikke er behov for mer leting etter olje og gass. Mitt spørsmål er ikke om representanten Aasrud nå er åpen for det, men mener representanten at det er nødvendig at land som Norge lytter til FNs og IEAs uavhengige analyser på generelt grunnlag?

Rigmor Aasrud (A) [10:30:43]: Vi har sagt at vi skal videreutvikle ny industri på skuldrene til den oljeindustrien vi har, og det er viktig at vi klarer å nå de klimamålene vi har satt oss. Da må vi bruke de virkemidlene som er relevante, og vi har satt oss djerpe mål om at vi skal klare å oppfylle Parisavtalen innen 2030. Vi har tatt et helt nytt grep som gjør at vi kan måle hvor langt vi er kommet. På fredag kommer det ikke bare en gul bok, men det kommer også en grønn bok, som sier

noe om på hvilket nivå vi nå er på våre klimakutt. Det tror jeg er et godt virkemiddel.

Vi må også bruke avgifter sånn at vi får omstilling i industrien, så vi får mer industri til å gjøre tiltak som gjør at utslippene ikke blir så store. Det er vi godt i gang med. Vi satser mer på enøk, og da vil også behovet for å bruke fossil energi bli mindre – når vi klarer å ta i bruk andre energibærere. Jeg føler at vi er godt i gang med den omstillingen som er nødvendig.

Presidenten [10:31:49]: Replikordskiftet er avsluttet.

Erna Solberg (H) [10:32:12]: Vi har nettopp lagt et kommunevalg bak oss, og landet har fått mange flere Høyre-styrte kommuner. Velgerne har altså etter to år med denne regjeringen gitt et klart og tydelig politisk signal om at de i Kommune-Norge og Region-Norge ønsker forandring.

Så møtes vi her, til en ny politisk høst, og jeg mener det er godt å være samlet, for vi har et ansvar for å bidra til å løse de store utfordringene Norge og i og for seg resten av verden har fremover. Høyre lover, som vi lovet etter valget i 2021, å være en konstruktiv opposisjon, med konkrete alternativer, men også med vilje til samarbeid der vi trenger det i norsk politikk for å kunne bygge fellesskap.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen vi står oppe i, er alvorlig. Russlands angrep på Ukraina har store konsekvenser for norsk sikkerhetspolitikk. Det er åpenbart at Norge må fortsette å støtte Ukraina både på det humanitære, på det politiske og ikke minst på det militære området. Det er en styrke at vi kan stå sammen om dette, og forhåpentligvis også at vi kan stå sammen om å løfte beredskapen og sikkerheten i Norge.

Etter to år med denne regjeringen opplever nå også mange krevende tider. Det er utenforstående årsaker til mye av det, men noe skyldes også måten regjeringen håndterer ting på. Høye strømpriser, dyrere mat, økte renter – stadig flere sliter med å få endene til å møtes. Hvordan vi møter disse utfordringene, er en av de viktigste politiske sakene fremover. Vi må sørge for at byrdene ikke bæres av noen få, og at vi overlater til kommende generasjoner å løse de utfordringene vi står overfor.

Vi ser nå tegn til et generasjonsgap i Norge. Det er det to grunner til. For det første: Høyere renter og økte priser påvirker de unge mest. For det andre: Regjeringen mangler en politikk for fremtiden.

Min generasjon har opplevd en fantastisk velstandsutvikling. Vi kom tidlig inn i boligmarkedet. Blant annet hadde vi en god velstandsutvikling fordi samfunnet vårt fikk stadig flere og bedre betalte jobber drevet av høy lønnsomhet i olje- og gassnæringen.

Vi kan dessverre ikke ta for gitt at dagens unge og kommende generasjoner vil ha de samme mulighetene

som oss. Vi har i dag ingen næring som gir samme høye lønnsomhet som olje- og gassnæringen. Dagens regjering investerer for lite i – og skattlegger for mye – slike potensielle nye næringer.

I tillegg går dagens økte renter og høye priser først og fremst ut over enslige og unge i etableringsfasen. De har gjerne mye lån og lite penger i banken, de bruker en mye større andel av inntekten på levekostnader, og de har som oftest ikke høye lønninger eller opparbeidede buffere. For mange blir det også vanskelig å komme inn på boligmarkedet. Dette er den samme generasjonen som vil få lavere pensjon for samme, eller høyere, arbeidsinnsats som tidligere generasjoner.

På toppen av det har vi en regjering som prioriterer økt offentlig forbruk fremfor omstilling og investeringer som kan sikre velferden i fremtiden. Vi har en regjering som sprer pengene tynt utover offentlig sektor, uten å modernisere og effektivisere, for å gjøre velferden litt bedre i dag, selv om det kan medføre dårligere velferd i morgen, og som prioriterer økt forbruk fremfor investeringer for fremtidens velferd.

Resultatet kan bli at våre unge vil møte et svekket næringsliv, dårligere utdanningsmuligheter og et vanskeligere boligmarked, som vil ramme de neste generasjonene. Ikke minst vil det ramme mulighetene for å skape et bærekraftig velferdssamfunn som løser klimautfordringene, for hvis vi svekker vår evne til å bære velferd fremover, svekker vi både omstillingen og mulighetene til neste generasjon.

Hele grunnlaget for at det offentlige kan tilby gode velferdstjenester i fremtiden, er at landet vårt er fullt av mennesker som har ideer, engasjement og vilje til å ta risiko for å skape nye arbeidsplasser. Det er folks skaperkraft, både i offentlig og privat sektor, vi faktisk lever av. Da må vi ha en politikk som utløser skaperglede. Det er alltid viktig å huske at verdier må skapes før de kan deles. Skal vi unngå et generasjonsgap, må det gjøres noen veivalg for å gi unge mennesker de samme mulighetene som de fleste i denne salen har hatt.

Vi må ha trygg økonomisk styring som holder prisene og rentene nede, og vi må dempe presset i økonomien ved å holde igjen på utgifter i statsbudsjettet. Det betyr stramme prioriteringer. Skatter, avgifter og gebyrer må holdes nede for at folk skal kunne beholde mer av sine egne penger. Vi må føre en offensiv og sosial boligpolitikk som gjør det lettere å komme inn i boligmarkedet. Vi må også legge til rette for bygging av flere boliger ved å korte ned saksbehandlingstider, regulere flere tomter raskere, og vi må satse på leie-til-eie-modeller, som gjør det lettere å få en fot innenfor boligmarkedet.

Så må vi ha en vekstfremmende og forutsigbar politikk for næringslivet som legger til rette for at bedrifter med høy lønnssevne kan etablere seg, vokse frem i Norge

og forbli på norske hender. Da må vi f.eks. legge til rette for at gründerbedrifter ikke blir rammet av særnorske skatter og avgifter. Vi må sørge for at næringslivet har muskler til å omstille seg – økonomiske muskler til også å møte de nye, nødvendige klimakravene.

Vi trenger økt kvalitet i utdanningen, slik at dagens unge kan få den kompetansen de trenger for fremtiden. Da må vi ha flere kvalifiserte lærere og mer tilpasset undervisning. Vårt mål i Høyre er at ingen skal gå ut av skolen uten å kunne lese, skrive og regne skikkelig, og at minst ni av ti elever skal fullføre videregående opplæring innen 2030. Vi må også gi dem som allerede står i arbeid, muligheten til å lære gjennom hele livet. Da trenger vi fagskoler, universiteter og høyskoler med høy kvalitet og med flere fleksible utdanningsløp.

Jeg vil si at dette er et skille i norsk politikk, hvor regjeringen går feil vei. De har økt skattene for norske bedrifter og jobbskapere, de har fjernet kravet til effektivisering av offentlig sektor, og de har skapt usikkerhet om hva næringslivet kan vente seg av rammevilkår fremover. Alt dette er med på å svekke vår evne til å gi fremtidige generasjoner gode velferdstjenester. Det svekker også vår evne til å løse klimautfordringene fremover, for uten bedrifter med økonomisk ryggrad til å ta omstillingene vil man heller ikke få bedrifter som klarer å gjøre de investeringene som er nødvendige for klimaet.

Det dreier seg om et langt større mangfold enn bedrifter som akkurat er innenfor de sektorene regjeringen satser på. Hele ryggraden i Norges økonomi dreier seg om små og mellomstore bedrifter, som i dag får høyere skattekrav fra regjeringen for å finansiere de andre tiltakene som gjøres. Men den store bredden og ryggraden skal også klimaomstille seg, de skal også ha penger til å omstille sine ansatte og til å sikre at de er der fremover. De skal ha eiere som helst er plassert i sine lokalsamfunn, og som bidrar til å løfte lokalsamfunnet fremover – ikke eiere som er langt vekk eller i store konglomerater internasjonalt.

Derfor er det viktig at vi ser at dette er en del av det som kan sikre velferden vår fremover. Vi må ta inn over oss at kanskje den største utfordringen vi har fremover, er å ha et næringsliv som kan erstatte de høylønnsomme arbeidsplassene som olje- og gassnæringen har hatt. Klarer vi ikke det, er det ikke sikkert vi klarer å løfte velferden vår også fremover. Hvis vi skal opprettholde velferdsnivået også for kommende generasjoner, har vi rett og slett ikke råd til å gå glipp av arbeidsplasser i privat sektor. Derfor må vi ha en politikk som gjør at bedriftene kan omstille seg, vokse og bidra til mer verdiskaping i fremtiden, som gjør at de kan investere i sine ansatte.

Det generasjonsgapet vi nå ser tegn til, gjør at mange unge mennesker som i dag velger utdanning, jobb og bolig, kommer til å streve mer enn generasjoner før

dem. Dersom vi ikke lykkes med å tette dette gapet, kan vi oppleve et mer polarisert samfunn og en ny permanent underklasse.

Etter min mening kan de store utfordringene løses. Det gjelder også utfordringen med generasjonsgapet. Men da må man våge både å tenke nytt og ikke minst tenke langsiktig, slik at de skrittene man tar når det gjelder kortsiktige utfordringer, ikke bidrar til å gjøre det vanskeligere å løse de langsiktige utfordringene.

Regjeringen har brukt tid og penger på å gå bakover, de har skapt uro og uforutsigbarhet, de er mer opptatt av i går enn av i morgen. Det rammer først og fremst dagens unge og generasjonene som følger etter dem. To år inne i denne regjeringsperioden er vår største utfordring at vi også må ta ansvar for fremtiden. Det kommer Høyre til å gjøre.

Presidenten [10:42:12]: Det blir replikkordskifte.

Rigmor Aasrud (A) [10:42:21]: Representanten Solberg nevnte at vi akkurat har lagt en kommunevalgkamp bak oss. I den valgkampen var representanten Solbergs første store løfte at der Høyre fikk ordførere, skulle skatter, avgifter og gebyrer holdes nede. Solberg sa til og med at med Høyre «vil tiden hvor politikerne økte dine regninger for å få sine egne budsjetter til å gå opp være forbi».

Det eneste problemet var at mange Høyre-ordførere sa at det ikke var mulig å oppfylle. Det var for mange kostbare prosjekter som var i gang, eksempelvis innenfor et område som vannforsyning. Norges største avis kalte det Ernas bløff på lederplass, og skrev at hun kastet blått i øynene på folk. Mitt spørsmål til Solberg er derfor: Vil hun like godt gjøre som Høyre i sin egen hjemby og avlyse det tydeligste valgløftet med en gang?

Erna Solberg (H) [10:43:21]: Nei, det vil jeg ikke. Jeg har hørt hva våre politikere har både forhandlet om og snakket om, reduksjoner eller frys i eiendomsskatten, i motsetning til Arbeiderparti-representanter, som i valgkampen sa at de ikke skulle øke eiendomsskatten. Da budsjettene ble lagt frem nå i høst, ble det økninger i eiendomsskatten.

Det er riktig at avgiftene knyttet til vann og avløp er krevende mange steder, og i den artikkelen som representanten viser til, sier jeg også tydelig at dette kommer til å være krevende og vanskelig å få til i Oslofjorden, for der kommer det eksterne vedtak om f.eks. rensing for nitrogen. Det at man i sum klarer å ta ned noe av eiendomsskatten eller noen av gebyrene eller å gjøre endringer i det, er jeg glad for, og det ser jeg at veldig mange av våre kommuner klarer å følge opp.

Rigmor Aasrud (A) [10:44:11]: Høyre-ordfører i Tinn, Steinar Bergsland, er en av dem som var glad for

løftet som ble gitt. Han sa at de har planlagt nødvendig oppgradering av vann- og avløpsnett til 1 mrd. kr. Han sa også at han forventer at staten tar sin del av regningen.

Forplikter Ernas løfte? Kommer det mer penger i Høyres alternative budsjetter, sånn at Bergsland og andre som skal oppgradere vann- og avløpsnett sitt, kommer til å få en støtte i/fra et alternativt budsjett fra Høyre?

Erna Solberg (H) [10:44:45]: Regjeringen har ikke lagt frem et budsjett ennå. Det er vanskelig å lage et alternativt budsjett til et budsjett som ikke har blitt lagt frem. Det håper jeg representanten har forståelse for. Jeg går ut ifra at man fra regjeringens side kommer til å svare mange ganger at budsjettet kommer på fredag. Da må man vente med å spørre om det alternative budsjettet.

Høyres landsmøte gjorde faktisk noen vedtak om dette, bl.a. at man må se på avskrivningsreglene knyttet til vann og avløp, fordi avskrivningstiden i dag oppleves som kort. Det vil kunne gjøre belastningen lavere. Vårt landsmøte har fattet et vedtak om å se på disse spørsmålene.

Jeg var litt forbauset over at Arbeiderpartiet var så opptatt av at vi ikke kunne gjøre noe med dette. Da jeg så de alternative budsjettene som kom både i Bergen og i Oslo, skjønnte jeg hvorfor: Der var det økning i eiendomsskatten som ble prioritert.

Bengt Fasteraune (Sp) [10:45:54]: Sikker tilgang til mat er god beredskap. Norsk landbruk og matindustri er vår største landbaserte verdikjede og er med på å stabilisere og sikre norsk økonomi. Det trengs, bokstavelig talt, i disse ulvetider. Vi er ikke i mål, men jordbruksoppjøret i 2022 var historisk høyt, 10,9 mrd. kr. I 2023 innebar jordbruksavtalen en økning på over 4,1 mrd. kr.

Høyre stemte imot årets framforhandlede jordbruksavtale – og jordvernstrategi. De foreslo å redusere budsjettmidlene til landbruket med 1,2 mrd. kr. De foreslo innføring av CO₂-avgift og drikkekartongavgift på til sammen én milliard. Kostnadsveksten skal i liten grad kompenseres av budsjettmidler, og matvareprisene skal ikke kunne økes. Høyres landbrukspolitikk er basert på lavere inntekter og høyere avgifter til bonden.

Hvorfor er Høyre, ledet av tidligere statsminister Erna Solberg, det partiet på Stortinget som er minst villig til å bruke penger på landbruk og matberedskap i en tid med krise i Europa?

Erna Solberg (H) [10:46:58]: Hvis jeg får lov til å rydde i sammenblandingen representanten nå gjorde av hva vi har gjort: I 2022 sa vi at vi ikke skulle øke

normprisene, fordi vi i en tid med høye strømpriser og med høye regninger til barnefamilier og annet faktisk ikke burde øke matvareprisene – men matvareprisene økte. Det var det vi gjorde i 2022. I 2023 lovet vi å ikke gjøre noe med dette. Tvert imot: I en tid da de fleste har hatt lønnsoppgjør som ikke gir reallønnsvekst i det hele tatt, mente vi at det burde holde med en reallønnsvekst på 15 pst. i stedet for på 21 pst. for bøndene i et slikt år, hvor vi sier at alle må stramme inn. Ikke minst er jeg opptatt av at jo mer penger vi bruker over offentlige budsjetter, jo høyere blir renten, og jo større utfordringer blir det for barn og unge som skal etablere seg. Det er derfor viktig å ha en stram politikk. Da tror jeg at en økning på 15 pst. i nivået for bønder, i stedet for en økning på 21 pst., er en ganske solid økning uansett, og vil bidra til matvaresikkerhet.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:48:11]: Statskapitalismen er tilbake i grønn drakt. Det brukes flere titalls milliarder kroner på å plukke ut bedrifter som får rause tildelinger av politikere og byråkrater. Dette skjer istedenfor at investorene, bedriftene og fagfolkene selv tar beslutninger basert på risiko og med egne penger.

Dessverre ser det også ut til at Høyre er bitt av statskapitalismebasillen og ivrer for å bruke milliarder av kroner på risikofylte prosjekter, som feks. karbonfangst og -lagring i Øygarden, der skattebetalerne tar det meste av risikoen, samtidig som noen få private selskaper vil nyte godt dersom disse prosjektene lykkes. I et parti som tradisjonelt sett har ment at det bør være grenser for politikk, bør alarmklokkene gå når Høyre bruker retorikk som «politikken må skape marked». I Fremskrittspartiet heter det at framtiden skapes, den vedtas ikke.

Hvorfor mener Høyre at statskapitalisme, som knapt noen gang har vært vellykket, plutselig er løsningen når det gjelder det grønne skiftet?

Erna Solberg (H) [10:49:23]: Utfordringene når det gjelder energimarkeder, nye energiformer og nye teknologier, er at vi ikke har priset kostnadene ved klimændringene høyt nok, slik at de som slipper ut utslippene, møter den reelle prisen det har for samfunnet. Ut fra resonnementene som representanten nå gir uttrykk for, burde man også vært for en betydelig høyere CO₂-skatt, en betydelig høyere beskatning, for å si at markedet skulle fungere. Når vi ikke har det, fordi det innebærer for store omstillinger for samfunnet, mener vi at en del risikoavlastning må gjøres for å få frem de nye teknologiene. Det har et fordelingsperspektiv, for i dag beskatter vi ikke de eksterneffektene, eller de utgiftene, som samfunnet faktisk påføres av klimautslippene, og de er ganske store. Det ser vi av de store endringene

som skjer. I et perfekt system ville markedet løst det, men systemet er ikke perfekt.

Marian Hussein (SV) [10:50:45]: I sitt innlegg sa representanten veldig mye om framtidens velferd, men la meg ta oss litt tilbake til de åtte årene representanten var statsminister, og der den Høyre-ledede regjeringen kuttet i arbeidsavklaringspenger for syke folk, kuttet i feriepenger på dagpenger, kuttet i barnetillegget for uføre, og hvis ikke det var usosialt, kuttet i brillestøtten til barn – i tillegg til å ha en skattepolitikk som økte forskjellene. Den usosiale holdningen så vi også under valgkampen, da representanten sa: Jeg har råd til å betale tannlegen min selv, og det har mange andre også. Jeg skal avstå fra å kommentere Solbergs privatøkonomi, men når SIFO-tall viser at nesten én av fem husholdninger har droppet tannlegebesøket de siste seks månedene, hvordan kan Solberg da forklare at det er feil å bygge velferd, og hvordan henger hennes sosialpolitikk da sammen med helsepolitikken?

Erna Solberg (H) [10:51:50]: Fra Stortingets talerstol synes jeg man skal sitere hele sitater og ikke bare deler av sitater. Det jeg sa før det representanten sier, var at vi må kunne gi mer penger til dem som har store tannlegeutgifter og dårlig råd – det er viktig å huske det – men at vi ikke nødvendigvis er for en universell ordning, at alle skal ha gratis tannlege, for det må vi diskutere i forhold til andre prioriteter.

I dagens situasjon vil jeg bare si at min største prioritet er å sørge for at det generasjonsgapet vi står overfor, ikke blir større, men at det faktisk blir mindre – at neste generasjon overtar et samfunn som er i bedre stand, slik at de også fremover kan ta del i den velferdsutviklingen vi har sett. Da er det noen ting som ikke kan være gratis for alle fremover.

Når det gjelder innstrammingsendringene: Ja, vi har vært konsekvente på spørsmål knyttet til arbeidslinjen, for vi er opptatt av at det skal være insentiver til å jobbe, og det kommer vi fortsatt til å være.

Seher Aydar (R) [10:53:05]: Det ble ikke gjort skriftlige vurderinger i forbindelse med Finnes' aksjekjøp på tross av at det ble utformet en liste over flere selskaper det var grunn til å være oppmerksom på. Norsk Hydro var på oversikten over disse selskapene. Statsministerens kontor har heller ikke i dette tilfellet skriftlige nedtegnelser som viser at de ble involvert. Jeg vet at det ikke kan utelukkes at Statsministerens kontor har bistått med muntlige vurderinger, men i viktige saker ville det vært naturlig å få grundige og skriftlige vurderinger av enten Statsministerens kontor eller Justisdepartementets lovavdeling. Solberg har tidligere uttalt: Vi visste at Finnes hadde aksjer i Hydro til store beløp.

Hvem er dette vi-et? Ble Statsministerens kontor i det hele tatt involvert, og hvorfor var ikke dette viktig nok til å gjøre grundige og skriftlige vurderinger av?

Erna Solberg (H) [10:54:08]: Jeg antar at dette egentlig er spørsmål som hører hjemme i kontroll- og konstitusjonskomiteens diskusjon av min redegjørelse, som er lagt frem. Jeg kan ikke gi detaljerte svar på flere spørsmål i dette, men til det overordnede spørsmålet representanten innledet med: Det er godt mulig at både min sak, Anniken Huitfeldts sak, Brennass sak, Borten Moes sak og arbeidet i kontroll- og konstitusjonskomiteen tydeliggjør at flere av de vurderingene som har vært gjort muntlig i departementene, hvor man har kontrollert og snakket om en sak og sagt at grensen er der eller der, også bør gjøres mer skriftlig, for å sikre oss mot at det skapes et bilde av at det ikke er gjort, og av at disse vurderingene faktisk ikke er foretatt. Men det har altså ikke vært prosedyre for det i de sakene hvor det har vært oppfattet som relativt klart. Jeg har sagt at i noen saker jeg ikke hadde kunnskap om, burde jeg ha gjort de vurderingene – sett i ettertid – hvis jeg på det tidspunktet hadde hatt kunnskap om den handelen min mann gjorde.

Ola Elvestuen (V) [10:55:26]: Representanten Solberg var inne på de store spørsmålene i sin innledning og tok flere ganger opp behovet for at vi når våre klimamål, noe som er riktig og viktig. Under forrige regjering inngikk vi en klimaavtale med EU, som må forsterkes, og det kreves sterke og raske tiltak fram mot 2030 for å nå målene.

Representanten nevnte ikke at vi også er i en naturkrise, og det ble inngått en ny avtale, Kunming–Montrealavtalen, i fjor høst. Representanten var som statsminister med på å ta initiativ til bl.a. havpanelet. Norge har hatt en lederrolle i å ivareta de internasjonale havområdene, men i år har regjeringen lagt fram en sak om åpning og utvinning av havbunnsmineraler. Det har møtt sterk faglig motstand, inkludert fra Miljødirektoratet, det er sterk internasjonal motstand, og den vokser. Da blir mitt spørsmål: Vil Høyre være med på å innføre et moratorium for utvinning av havbunnsmineraler, ikke minst for å beholde den internasjonale lederrollen Norge har i havspørsmål?

Erna Solberg (H) [10:56:36]: Jeg mener hele filosofien bak å etablere havpanelet – som altså er et panel knyttet til bærekraftig havøkonomi, som dreier seg om at vi både skal leve av havet, leve ved havet og sørge for at det er bærekraftig fremover – innebærer at man alltid skal bruke grunnlaget i vitenskapelige systemer for å gjøre forvaltningen. Den ekspertgruppen havpanelet hadde tilknyttet seg i min tid, ønsket da å si at man i dag

ikke hadde et godt nok grunnlag. Jeg registrerer at det regjeringen sier, er at man skal sørge for å gå stegvis ut i dette og skape det grunnlaget før man gjør det, og det er vi enig i. Vi er ikke enig i at vi bare skal stoppe ting. Vi er enig i at vi må bruke det grunnlaget for å kunne forvalte ressursene våre på en god måte, men det må være et forsvarlig system. Er det ett land som har et forsvarlig system for å vurdere dette, er det det landet som har drevet med «deep-sea drilling» over lang tid, som har drevet med veldig mye subsea-arbeid, og det er Norge, som har kunnskap og kompetanse til å kunne starte gradvis opp med det.

Presidenten [10:57:41]: Replikordskiftet er avsluttet.

Marit Arnstad (Sp) [10:58:01]: Ved starten av dagens debatt har jeg lyst til å bemerke at i dag er alle hovedtalspersoner fra alle partier kvinner. Det tror jeg er første gang skjer i Stortingets historie. For 30 år siden ville det ha vært veldig oppsiktsvekkende, i dag tar vi det nesten som en selvfølge – men artig er det likevel.

Vi har kommet to år ut i denne stortingsperioden. Det har vært to litt voldsomme år, både når det gjelder politikeres og partiers egne forhold, og når det gjelder folks hverdag og økonomi. Politikens egne saker handler i stor grad om tilliten til det politiske systemet. Det er viktig, og det kommer vi tilbake til utover høsten, men det påvirker i liten grad livet til folk flest utover i landet. Derfor er det også veldig viktig at denne debatten handler om saker som berører folks hverdag, og om hva vi som folkevalgte kan få gjort for å hjelpe innbyggerne i en tid som er krevende for mange.

De to årene vi har bak oss, har vært preget av krig i Europa, høy inflasjon, redusert kjøpekraft, sterkt økende rentekostnader, energimarked i ubalanse og alt som følger med hvert enkelt av disse punktene. Folk flest har for lengst merket det på lommeboka, og den berømme- lige livreima er blitt ubehagelig stram i mange norske familier. Rentekostnadene biter, og det samme gjør strømprisene, sjøl om de akkurat nå oppleves som milde sammenlignet med forrige vinter.

Vi ser i land etter land at partier som sitter med ansvar og regjeringsmakt i slike tider, får hard medfart i valg og meningsmålinger. Det er egentlig ikke så overraskende. I vanskelige tider er det krevende å ha politisk ansvar. Hvordan historiens dom kommer til å falle over regjeringen med Senterpartiet og Arbeiderpartiet, er det likevel altfor tidlig å si noe om.

Jeg tror alle som nå måtte avskrive denne regjeringskonstellasjonens muligheter ved stortingsvalget i 2025, gjør opp regning uten vert, for hva vet vi? Jo, vi vet at alternativet, nemlig høyresida på Stortinget, er mer splittet enn man kan få inntrykk av, og opposisjonen kom-

mer til å streve kraftig med å framstå som et samlet regjeringsalternativ i valgkampen om to år.

Vi har sett tendensene her på Stortinget. Høyreparti-ene ser ut til å ha helt ulik oppfatning om økonomisk politikk. Fremskrittspartiet har foretatt en u-sving fra å være et ansvarlig parti i økonomisk sammenheng til å bli et parti som øser politiske løfter ut av en sekk der verken handlingsregel eller moderat oljepengebruk har noen plass. Vi kommer til å se forskjellen på de to partiene når de alternative budsjettene lages i høst – de to partiene kommer til å leve nesten i hver sin verden. Dette vet begge partier at ikke kommer til å gå dersom de skal samarbeide. Enten må Fremskrittspartiet stramme inn, eller så må Høyre overse alt de hittil har sagt om ansvarlig pengebruk. Begge kan ikke få det som de vil.

Alternativet for Fremskrittspartiet vil være å stå på utsida, men samtidig støtte en regjering med en helt annen økonomisk kurs enn det de sjøl ønsker. Hittil, i de to første årene av denne perioden, har man sluppet unna disse spørsmålene, men det er denne typen spørsmål opposisjonen må tåle mer og mer av fram mot valget i 2025.

For vårt vedkommende mener jeg at Senterpartiet og Arbeiderpartiets regjeringsalternativ har stått seg, sjøl om populariteten akkurat nå er svak. Vårt alternativ er sterkt, og vi får ting gjennom i Stortinget fordi vi har en strategisk posisjon og kan henvende oss både til venstre og til sentrum i det politiske landskapet, slik vi bl.a. så det i forbindelse med lakseskatten.

Vår grunnleggende fellesskapstenkning blir gjennomført metodisk, steg for steg. Jeg mener det er åpenbart at landet i en krevende tid er bedre tjent med en Arbeiderparti–Senterparti-regjering som snekkrer statsbudsjett i Stortinget sammen med SV, enn med en Høyre-ledet regjering. I en tid da mange sliter med høyere kostnader, prøver vi å dempe konsekvensene av høye priser og renter ved bl.a. å redusere prisen på barnehagene med 1 000 kr per barn, ved å gi gratis SFO til første- og andreklassinger og ved å sørge for en historisk høy økning i pensjon og trygd, økt borteboerstipend, økt studiestøtte, økt bostøtte og en rekke andre ting.

Vi har også etablert en av de mest sjenerøse strømstøtteordningene i verden, ved at alle med en pris over 70 øre får strømstøtte time for time. Samtidig har vi redusert elavgiften og bevilget mer til strømstøtte for dem som mottar bostøtte. I en krevende tid har vi stått vakt for Samholds-Norge ved å bevilge 6 mrd. kr ekstra til sykehusene og satset nye millioner på tannhelse. Vi bidrar til pensjon fra første krone man tjener, vi bidrar til at permitterte og arbeidsledige får feriepenger, og vi har økt pendlerfradraget betydelig. Alt dette er store behov som sto igjen etter den forrige regjeringen. Alt dette kalles omfordeling, og det har vært helt nødvendig, men

det er ikke gitt at partiene til høyre for oss ville ha kommet til å prioritere på samme måte, for å si det slik.

For Senterpartiet har det også vært viktig at vi i den samme krevende perioden har klart å prioritere distriktspolitiske og landbrukspolitiske tiltak på en måte som er avgjørende viktig for landet. Vi har fått vedtatt to av de beste jordbruksoppgjørene i nyere tid. Det styrker matproduksjon, beredskap og bosetting over hele landet. Vi har innført gratis ferje fra plasser uten fastlandsforbindelse og halvert prisen for resten. Vi har innført bygdevestavtaler for de mest utsatte distriktskommunene, og vi bevilger nær 400 mill. kr for å sikre bredbåndsutbygging i hele landet. Fra neste vår blir maksprisen på distriktenes kollektivtilbud, fly på kortbanenetet, halvert. Vi bygger ut desentralisert høyere utdanning med nye studieplasser, samtidig som universitetene gis mulighet til å tilby flere av sine utdanninger desentralisert.

Denne nye retningen og farten i distriktspolitikken skal fortsette i tida framover. Vi må se og utvikle hele dette vakre og langstrakte landet vårt. Ingen enkelttiltak er tilstrekkelig for en god distriktspolitikk, den må bestå av et sett av tiltak. Det må også føres en politikk der kommunene får ressurser og handlefrihet til både å løse velferdsoppgaver og å føre en aktiv næringspolitikk. For å bygge gode lokalsamfunn må også de lokale samfunnene få bestemme mer, basert på lokale forhold og behov, enn det de gjør i dag.

Omfordeling, det å redusere sosiale og geografiske forskjeller, blir en hovedoppgave i året som kommer. Vi kan ikke politisk fjerne alle konsekvenser av den tida vi lever i, men vi kan føre en politikk som demper utfordringene for folk flest og derigjennom skaper økt trygghet for økonomi, bolig og arbeid. Regjeringens viktigste oppgave blir derfor fortsatt å bidra til å stabilisere økonomien, få prisstigningen under kontroll, flate ut renter og samtidig hindre at arbeidsledigheten øker. Det er den balansegangen som må gås hele tida, og som vi for fullt kommer tilbake til i statsbudsjettet på fredag.

Et annet viktig tema for året som ligger foran oss, er å styrke militær og sivil beredskap. Krigen i Europa minner oss på behovet for å gjennomgå og styrke egen beredskap. Regjeringen har nedsatt to kommisjoner etter at den tiltrådte: en forsvarskommisjon og en totalberedskapskommisjon. De har begge levert sine innstillinger, og de peker på store utfordringer i årene framover. Den debatten blir viktig i løpet av vinteren, og håpet er å skape brede flertall i Stortinget, både når det gjelder langtidsplanen for Forsvaret, og når det gjelder økt total samfunnsberedskap.

Et tiltak regjeringen allerede har vedtatt, er å opprette beredskapslager for korn. Etter den kalde krigens slutt har norsk matforsyning i altfor stor grad støttet seg

til internasjonal handel. Regjeringen ønsker å styrke matberedskapskapen og ruste oss mot den usikkerheten som klimaendringer og krig i Europa også skaper i det internasjonale matvaremarkedet.

I vårt naboland Sverige ser vi akkurat nå en voldsbølge som er vanskelig å fatte. Over tiår har det bygd seg opp en type gjengkriminalitet som bidrar til drap, hærverk og rekruttering av svært unge mennesker til kriminelle oppdrag. Antallet drap i Sverige var i 2022 på 63. I Norge og Danmark var det henholdsvis fire på hver i samme periode. Det er en ond spiral som det er vanskelig å komme ut av.

I Norge må vi lære av det som skjer i Sverige for å unngå å komme i samme situasjon. Det handler sjølsagt om politiresurser, det handler om narkotikapolitikken, og det handler om hvilken integreringspolitikk vi fører. Regjeringen har nylig lagt fram tiltak om flere og strenge straffereaksjoner for ungdom. Det er et viktig og nødvendig skritt på veien, men det verken kan eller skal være det eneste tiltaket.

Halvvegs inn i stortingsperioden må vi sørge for å opprettholde søkelyset på de viktigste tingene. Vi må ikke ende i avmakt over den krigssituasjonen vi opplever midt i Europa. I Norge har vi en tradisjon for samhold når landet vårt står foran store utfordringer. Ukrainapakken som vi behandlet i vår, er et eksempel på det. Vi må sørge for et norsk storting hvor debattene kan være skarpe, men der polarisering aldri får utvikle seg slik at vi ikke lenger klarer å inngå store og brede forlik partiene imellom. Når vi ser utviklingen internasjonalt, skal vi verne om det faktum at vi er i stand til å samarbeide når det virkelig gjelder.

Presidenten [11:08:05]: Det blir replikkordskifte.

Trond Helleland (H) [11:08:18]: Representanten Arnstad brukte de første 40 pst. av innlegget sitt på å være politisk kommentator. Det er klart at når det bare sitter menn i boksen, skjønner jeg at det var nødvendig med en kvinnestemme når det bare er kvinnelige talsmenn.

Dette kommunevalget må ha vært en skuffelse for Senterpartiet. Senterpartiet gikk kraftig tilbake. Selv i de fylkene som hadde det vondt og vanskelig over å ha blitt slått sammen, og som ble oppløst av regjeringen, var det høyresiden som gikk kraftig fram. Arbeiderpartiets valg var heller ikke så mye å skryte av. Min tidligere benkekamerat, Martin Kolberg, har tatt til orde for å utvide regjeringen med SV. Til NTB sa representanten Arnstad:

«Velgerne gikk til høyre ved dette valget. Jeg har vanskelig for å se at et regjeringssamarbeid som trekkes mot venstre, skulle bringe disse velgerne tilbake.»

Men så lenge SV er fast budsjettpartner, vil ikke regjeringen automatisk dras mot venstre?

Marit Arnstad (Sp) [11:09:22]: Jeg brukte litt tid i innlegget mitt på forholdet på høyresida, for jeg synes egentlig partiene på høyresida har sluppet veldig billig unna så langt når det gjelder spørsmålet om hva de er enig og uenig i. Økonomisk politikk er tross alt fundamental, og virkelighetsoppfatningen er totalt forskjellig mellom de to store partiene på høyresida.

Det er riktig at Senterpartiet ikke er fornøyd med det valget vi gjorde nå. Vi har tenkt å løfte oss igjen i forhold til dette valget fram mot stortingsvalget 2025. Vi mener at det er viktig, og vi mener at mange av de sakene vi står for, behøves i norsk politikk, og at vi behøver gjennomslag for dem. Jeg er litt realpolitiker, og jeg møtte vel kanskje Martin Kolbergs uttalelser litt ut fra realpolitikken. Man må se på hva partiene er enige og uenige om. Senterpartiet og Arbeiderpartiet ligger nærmest hverandre. Det er naturlig for oss å samarbeide i regjering. Det er lenger fra oss til resten av venstresida, men vi har også et godt samarbeid med SV i den økonomiske politikken.

Trond Helleland (H) [11:10:31]: I Arnstads hjemfylke og i trønderhovedstaden, Trondheim, har Senterpartiet nå valgt å gå til høyre, og det er vi jo glade for der oppe, for da får vi muligheten til å være med og utforme virkeligheten for trønderne framover.

Jeg har lest trontalen med stor interesse. Det er jo ikke alltid så veldig mye å hente der, men det er litt kronologi, og det står i trontalen at for

«å bygge sterkere lokalsamfunn skal lokalsamfunnene få bestemme mer selv og folk få mer makt over egen hverdag».

Det høres jo veldig bra ut, men vanligvis har Senterpartiet snakket om det kommunale selvstyret. Det har Høyre også vært veldig opptatt av. Nå har kommunalminister Sigbjørn Gjelsvik tvangsbestemt at det skal avholdes folkeavstemning på bakgrunn av en Facebook-gruppe i Søgne – mot lokaldemokratiet i Kristiansand. Er det derfor det kommunale selvstyret er tatt ut, og at det nå står at lokalsamfunnene skal få bestemme?

Marit Arnstad (Sp) [11:11:35]: Jeg synes bestandig det er litt vittig når representanter trekker fram ulike lokale samarbeid, slik representanten trakk fram Trondheim her. – Høyre klamrer seg til Arbeiderpartiet i Steinkjer; Høyre sørger for samarbeid med Arbeiderpartiet i Ringsaker. Det finnes utallige eksempler på samarbeid i ulike retninger uten at jeg i det hele tatt skal bruke det som retningsgivende for noe samarbeid i Stortinget på noe vis.

Det er et viktig signal i trontaledebatten at lokalsamfunn bør få stor frihet til utforming av ulike tilbud. Det tror jeg er viktig. Jeg tror det også er viktig fordi forholdene er så ulike i de ulike kommunene, i de ulike lo-

kalsamfunnene, at man er nødt til å få lov til å utforme tilbud ut fra lokale behov. Det er ikke slik at én størrelse og én fasong passer alle kommuner. Man må få frihet til å utforme tilbud.

Når det gjelder Kristiansand, er det å si at det er synd at en velger å tre beslutninger ned over hodet på folk uten å la dem høres. Det bør være en folkeavstemning. Nå får de en folkeavstemning. Hva som blir utfallet av den, vet ikke jeg, men det er viktig at de faktisk får lov til å si meningen sin i en folkeavstemning.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:13:00]: I 2021 sa Marit Arnstad at det var uaktuelt å sitte i en regjering som økte bensinprisen til over 20 kr. Vi har hatt priser på 30 kr – i dag da jeg kjørte på jobb, var prisen over 25 kr. Det rammer selvfølgelig vanlige folk, og det rammer bedriftene. Vi ser at anleggsbransjen nå har mange bedrifter som sliter.

Senterpartiet har ikke forlatt regjeringen. De har heller ikke støttet Fremskrittspartiets mange forslag om å redusere drivstoffavgiftene. Nei, tvert imot ser vi i dag i Aftenposten at i det budsjettet som nå kommer, foreslår man, på toppen av ekstreme priser, å øke avgiftene ytterligere. I tillegg vet vi at mange viktige veiprosjekter blir droppet, og man vil gjøre motorveiene smalere. Hvordan kan Senterpartiet mene at det er god distriktpolitikk og å utvikle hele landet å kutte i nødvendig infrastrukturbygging og øke avgiftene for bilistene?

Marit Arnstad (Sp) [11:14:07]: Jeg er overrasket over at Fremskrittspartiets leder velger å gjengi spinn fra Facebook i en replikkveksling i Stortinget, for jeg har aldri sagt at vi ikke skal ha bensinpriser over 20 kr. Jeg har sagt at bensinavgiftene ikke måtte øke på en slik måte at vi på det tidspunktet da bensinprisen var 16 kr, fikk over 20 kr – altså over 4 kr i avgiftsøkning. Det var det som var innholdet i mitt utsagn. Det tror jeg egentlig Listhaug vet, men allikevel velger hun å gjengi dette spinn fra Facebook. Det er synd, det er sørgelig, for jeg er opptatt av at avgiftene ikke må øke så mye. Bensinprisen vil svinge på grunn av oljeprisen rundt omkring i verden. Det vet Listhaug, for hun har vært oljeminister.

Når det gjelder det som foreslås i budsjettet, vil de totale kostnadene for bilistene reduseres sjøl om drivstoffavgiftene økes med noen øre, fordi vi reduserer andre bilavgifter.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:15:10]: De som blir rammet mest, er de som har behov for å bruke bilen mest, som bor i distriktene, og selvfølgelig de som ikke har råd til å kjøpe seg elbiler eller nyere biler.

Jeg registrerer at man kaller det spinn fra Facebook. Jeg tror at alle som må kjøre innom en pumpe, mener at dette ikke er spinn. De ser priser som vi aldri har sett før i Norge. De merker det på lommeboka hver eneste dag, i

tillegg til matpriser og strømpriser – strømprisene er nå lavere, men de har vært ekstreme. De merker en rente som gjør at økonomien blir dårligere og dårligere. På Senterpartiets vakt blir det flere fattige i Norge, og forskjellene øker kraftig. Så prøver man å kompensere ved å dele ut litt penger til noen grupper, men det vi ser, er at mange ikke får noen kompensasjon. Spesielt de som bor alene, de som har like mange utgifter og må greie dem på én inntekt, sliter nå kraftig. Hvordan kan Senterpartiet være fornøyd med innsatsen i regjering når vi ser at fattigdommen og forskjellene øker?

Marit Arnstad (Sp) [11:16:15]: Jeg vet hva jeg sjøl har sagt, og Listhaug gjentar nå et spinn som er funnet opp på Facebook. Det synes jeg er veldig synd og litt skuffende av en partileder.

Drivstoffavgiftene kommer til å bli økt med noen øre i dette budsjettet, men samtidig kommer andre bilavgifter til å bli redusert, slik at for de aller fleste bilistene betyr det en lettelse. I tillegg har denne regjeringen gjort ting på avgiftslettelser som den forrige regjeringen aldri gjorde. Vi har redusert elavgiften for folk. Vi har fjernet mineraloljeavgiften, som har stor betydning, ikke minst for anleggsbransjen og andre bedrifter. Vi har ikke saldert skattelette med avgiftsøkninger, som Fremskrittspartiet gjorde da de satt i regjering.

Så er jeg helt enig i at levekårene til folk er veldig viktig, og det skal vi fokusere på. Det tror jeg er noe vi kommer til å se når budsjettet blir fremlagt på fredag.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:17:20]: Eg er veldig glad for at representanten Arnstad i sitt innlegg nemnde både mattryggleik og korleis folk har det rundt om i landet. SV er også oppteke av at mattryggleik er eit viktig politisk ansvar, for det er ikkje sikkert vi kan kjøpe den maten vi treng til befolkninga i framtida, når vi vil. Difor har SV stått knallhardt på i forhandlingane for å få eit gjennomslag både for styrkt tollvern, for tidfesta opptrappingsplan for inntektene og for at det skal leggjast fram ein plan for auka sjølvforsyning i samband med budsjettet i haust.

Mange slit med høg gjeld eller kanskje nedslitne driftsapparat. Samtidig ser vi at daglegvarekjedene tek inn endå meir importerte produkt. SV ventar no at det kjem ein plan for auka sjølvforsyning i haust, slik som det er avtalt. Det eg lurar på, er om regjeringa meiner at det er gjort nok for å sikre heimemarknaden for norsk mat. Når kan vi vente det nye talgrunnlaget for utrekning av inntektene til bøndene, og meiner Senterpartiet at framdrifta på det med lausdriftskrav og verkemiddel er god nok?

Marit Arnstad (Sp) [11:18:35]: Jeg er glad for at Senterpartiet og SV kan være enige om at matsikkerhet og

matproduksjon er veldig viktig. Det er faktisk en av Norges store næringer. Hvis en også tar med næringsmiddelindustrien, er det en av de største fastlandsindustriene vi har i Norge. Det er veldig mange arbeidsplasser, og det er også veldig viktig for bosetting, for å holde jord i hevd og for å sørge for mat til oss alle.

Vi kommer til å jobbe videre med en rekke av de problemstillingene representanten var opptatt av, både det som angår tallgrunnlag, det som angår opptrappingsplan, og det som angår hvordan en skal innfri løsdriftskravet uten at det på en måte knekker kanskje særlig dem som er mindre, og uten at det fører til for stor restrukturering i landbruket. Alle de problemstillingene er viktige problemstillinger som regjeringen jobber videre med, og som vil aktualiseres i løpet av de neste par årene.

André N. Skjelstad (V) [11:19:40]: Marit Arnstad sier selv at hun er en realpolitiker, og det er hun i høyeste grad – også en dyktig en. Et av Senterpartiets store mantraer er jo at hele landet skal tas i bruk, at det skal vi få til. En av de viktige bitene der, er statlige kompetansearbeidsplasser, som er et viktig virkemiddel som sådan, og å styrke regionene også på utsiden av Oslo-området. Det som har vært politikken så langt, er da å flytte mellom de andre store byene og eventuelt ut, men ikke fra Oslo-området. Det synes jeg er et paradoks. Noe av det kan være fornuftig – altså å balansere mellom regionene.

Jan Bøhler, tidligere stortingsrepresentant og nåværende senterpartimedlem, hadde jo sitt store mantra om at det ikke skulle flyttes noen statlige arbeidsplasser fra Oslo-regionen. Er det sånn at Jan Bøhler nå har fått det votumet i Senterpartiet at dette er et klart gjennomslag? Er det nå Senterpartiets politikk? Kan det virkelig være sånn at det ikke skal flyttes statlige arbeidsplasser ut fra Oslo-området?

Marit Arnstad (Sp) [11:20:43]: Det er fortsatt Senterpartiets politikk at det bør flyttes statlige arbeidsplasser ut av Oslo-området. Så kan jeg godt erkjenne at det ikke er et veldig enkelt arbeid. Det er tidkrevende, og man er nødt til å ta steg for steg. Det er heller ikke bestandig en får flyttet så mange som en ønsker, men vi har et eksempel jeg synes er viktig, nemlig at vi nå flytter en del av forvaltningen knyttet til den norske delen av oljefondet, altså folketrygdfondet, til Tromsø og oppretter en ny virksomhet der. Det synes jeg er viktige steg å ta, og de stegene må det tas mange, mange flere av. Jeg anerkjenner representanten Skjelstads sterke engasjement når det gjelder utflytting av statlige arbeidsplasser, men han har nok også noen i sitt parti som kanskje tenker litt mer i retning av Oslo, slik han peker på at Jan Bøhler tenkte.

Presidenten [11:21:35]: Replikordskiftet er avsluttet.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:21:55]: Fattigdommen i Norge øker, drivstoffprisene har igjen passert 25 kr literen, og som om ikke det er nok, kunne vi se at drivstoffavgiftene skal økes igjen neste år. I september kom det tall fra Eurostat som viste at i hele Europa har matprisene i 2023 økt mest i Norge, tre ganger mer enn gjennomsnittet i EU-landene. Strømprisene er tidvis høye i Sør-Norge, og renten gjør kraftige innhogg i økonomien til folk. Folk som tidligere greide seg helt fint, gjør ikke det lenger, og ennå har ikke alle renteøkningene slått inn over husholdningene.

I SIFO-rapporten som kom i forrige uke, kunne vi lese at Norge kan få en fattigdom som vi ikke har opplevd i etterkrigstiden. 151 000 norske husholdninger karakteriseres som ille ute økonomisk, og denne gruppen er blitt tre ganger så stor som den var før covid-19-pandemien. Dette skjer samtidig med at staten aldri før har tjent mer penger. I fjor ga petroleumsinntektene 1 285 mrd. kr i inntekter til statskassen. Første halvår i år er overskuddet på budsjettbalansen 458 mrd. kr. Regjeringen og SV velger å dele ut litt mer penger til noen av dem som sliter, men mange som er ille ute økonomisk, får ingen hjelp av regjeringen og SV. Særlig går den høye prisveksten ut over unge i etableringsfasen og mange som er enslige, som i Oslo utgjør nesten halvparten av husholdningene.

Fremskrittspartiet har gjentatte ganger foreslått å la folk få beholde mer av sine egne penger gjennom å redusere drivstoffavgiftene, halvere matmomsen og innføre et tak på hvor mye vår egen befolkning og næringsliv skal betale for strømmen. Dette vil også dempe inflasjonen. Det er inflasjonen som er årsak til renteøkningene. Men regjeringen er imot dette. Det hevdes at det er stram økonomi, men pengene til klimasubsidier sitter løst. Det er ikke mangel på penger i Norge, men det er mangel på prioritering.

Så hva kunne vi fått for disse 15 mrd. kr som Arbeiderpartiet og Senterpartiet i forrige uke lovte bort i klimasubsidier, der staten påtar seg rollen med å peke ut vinnere og tapere? Hva kunne de blitt brukt til? Man kunne redusert avgiftene på mat og drivstoff. Man kunne økt minstepensjonen, som i dag er under EUs fattigdomsgrense. Man kunne fullfinansiert byggingen av 45 000 sykehjemsplasser, i en sektor som desperat trenger mer midler, og der ca. 3 000 eldre, syke og pleietrengende står i kø for å få en plass. Det viste TV 2 til.

Fremskrittspartiet mener at regjeringens nye statskapitalisme gjør at bedrifter som er flinke til å drive lobbyvirksomhet mot politikere og embetsverk, premieres. Lønnsomme bedrifter tappes for stadig mer ka-

pital, mens klimasubsidier deles ut rundhåndet. Istedenfor å belønne noen få og innføre stadig nye krav og reguleringer og økte skatter og avgifter for næringslivet vårt vil Fremskrittspartiet heller sørge for forutsigbarhet og skikkelige rammevilkår for dem som skaper verdier.

Sverige har lenge vært skrekkeksempelen på hvor ille det kan gå når media og politikere er mer opptatt av å skyve store samfunnsproblemer under teppet enn faktisk å gjøre noe med det. Da jeg besøkte det belastede Rinkeby utenfor Stockholm i 2017 for å lære hva Sverige hadde gjort feil, skapte det en mediestorm uten like. Besøket ble forsøkt latterliggjort av flere norske politikere, flere av dem sitter i salen i dag, men nå er det påfallende stille om det som skjer i nabolandet vårt. Bomber, granater og drap på uskyldige er nærmest blitt dagligdags. Sveriges statsminister, Ulf Kristersson, erkjenner at en ansvarsløs innvandringspolitikk og en mislykket integreringspolitikk er det som har skapt problemene i Sverige. I Norge har vi hatt bedre kontroll, takket være at Fremskrittspartiet gradvis har presset flertallet til å føre en strengere innvandringspolitikk enn man ellers ville gjort. Forskjellen på Norge og Sverige er kort og godt Fremskrittspartiet.

Nå ser vi også i Norge en utvikling der det går i gal retning. Norsk politi har allerede bekreftet at Foxtrot-nettverket, som i altfor lang tid har fått herje i Sverige, også har virksomhet i Norge. Ungdomskriminaliteten øker kraftig, og utfordringen med kriminelle gjenger har også en bekymringsfull utvikling i Norge. Samtidig med dette fører regjeringen en politikk som gjør at alle politidistrikt, bortsett fra Finnmark, kutter politistillinger. Justisministeren var nylig ute og lovte Oslo-politiet skarve 15 mill. kr for å hindre at den svenske voldsbølgen sprer seg til Norge. Det gjør hun etter først å ha fjernet 60 mill. kr som Fremskrittspartiet fikk øremerket til å bekjempe ungdoms- og gjengkriminalitet i det siste budsjettet der vi hadde en hånd på rattet. Som følge av dette er bl.a. gjengprosjektet på Romerike lagt ned, og de ser der allerede økte utfordringer i disse miljøene.

Jeg tror mange derfor, med dette bakteppet, ble overrasket over at regjeringen i trontalen i går, der hovedlinjene for regjeringens politikk det neste året pekes ut, ikke viet et eneste ord til den skremmende utviklingen i vårt naboland, som også påvirker utfordringene vi står i. De viet ikke et eneste ord til at vi i Norge også ser en svært uheldig utvikling innen ungdoms- og gjengkriminalitet.

Fremskrittspartiet er tydelig. Nå må det sterkere lut til i bekjempelsen av dette. Vi vil selvsagt støtte regjeringens forslag om innskjerpelse i ungdomsstraffen, men forslaget er dessverre bare et lite skritt i riktig retning. Derfor foreslår vi bl.a. å redusere den kriminelle lavalderen fra 15 til 14 år, innføre lukkede institusjoner for gjen-

gangere under 18 år som dømmes for de mest alvorlige lovbruddene, doble straffenivået for gjengkriminelle og doble straffenivået i utsatte områder med mye kriminalitet. Nå er tiden for eksperimentering og kollokviegruppe over. Nå må Norge gjøre som Fremskrittspartiet har ment lenge, lære av de feilene som Sverige har gjort, og innføre umiddelbare tiltak for å unngå at voldssituasjonen sprer seg med full kraft over grensen og inn til Norge.

Nok en gang var eldreomsorg et hovedtema i valgkampen. Enda en gang er vi blitt presentert for mange hjerteskjærende historier om svært pleietrengende eldre som ikke får den omsorgen de har krav på. Igjen har det blitt avdekket grov svikt i tjenestene som gis til eldre som har fått vedtak om sykehjemsplass, men som må vente i månedsvis på å få det. Det er rett og slett uverdigg i et rikt velferdssamfunn. For 20 år siden viste vi i denne salen handlekraft. Politikere fra alle partier gikk sammen om å lage et barnehageforlik, der vi sørget for at norske barn fikk plass i barnehage. Nå er det på tide at flere partier enn Fremskrittspartiet innser at vi ikke kan løse krisen i eldreomsorgen uten å ha en statlig finansiert omsorg, uten at vi her tar ansvaret og sørger for at vi har nok penger og slipper til alle gode krefter for å løse vår største og viktigste utfordring framover. Hvis ikke kommer dette til å gå fra galt til krise om få år, fordi utbyggingen går for sent.

Vi blir flere eldre. De fleste greier seg meget godt, men de som trenger hjelp, må faktisk få det. Vi står ved et veiskille i eldreomsorgen. Regjeringen har foreslått å bygge 1 500 flere plasser. Det er ikke i nærheten av nok dersom vi skal nå det som Statistisk sentralbyrå mener er behovet innen 2030, som er 13 000 nye heldøgns plasser. Hvis vi ikke tar grep, går vi rett inn i en krise som kommer til å komme ikke langt fram i tid. Terskelen for å få sykehjemsplass er blitt for høy. Det er på tide at vi holder vår del av samfunnskontrakten. De som har jobbet og betalt skatt gjennom et langt liv, skal få den hjelpen de trenger, den dagen de trenger den. De som har bygd dette landet, fortjener å bli møtt med respekt og med pleie og omsorg som de har betalt skatt for å få. Fremskrittspartiet kommer aldri til å gi seg før vi har statlig finansiert omsorg i Norge, der det er den pleietrengendes behov som styrer hjelpetilbudet, ikke kommunens økonomi.

På vegne av Fremskrittspartiet har jeg gleden av å fremme våre forslag.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [11:31:59]: Representanten Sylvi Listhaug har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Lene Vågslid (A) [11:32:18]: Me lèt oss alle skremme av det me ser i Sverige no. Den ungdomsvalden og den gjengkriminaliteten skal me aldri få i Noreg. Arbeidarpartiet i regjering er svært oppteke av å både førebyggje og avdekkje alvorleg kriminalitet. Eg meiner det òg er viktig å sjå til kva Framstegspartiet sjølv gjorde då dei hadde ei rekkje justisministrar.

I førre periode fremja Arbeidarpartiet og Senterpartiet fleire forslag, bl.a. om å etablere exitprogram, program som gjer at me kan arbeide kontinuerleg med å få gjengkriminelle ut av nettverka. Kva var grunnen til at Framstegspartiet stemte imot dette, og kva var årsaka til motstanden?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:33:05]: Vi har absolutt ingen grunn til å skamme oss over den politikken som vi førte i regjering. Tvert imot bidro vi til å bygge opp norsk politi. Vi fikk tilført en masse ressurser og årsverk rundt omkring i det ganske land, både i distriktene og i særorganene i politiet. Dessverre ser vi at den regjeringen som nå sitter på vakt, bidrar til det motsatte, bidrar til at det blir færre politistillinger i en tid da vi trenger det mer. Utviklingen i Sverige har gått fra vondt til langt verre. Det som bekymrer meg enda mer, er at vi i Norge ser at utviklingen blant ungdom når det gjelder gjengkriminalitet, også går i feil retning, med en kraftig økning.

Hva er svaret fra denne regjeringen? Ingenting. Ikke ett ord ble nevnt om dette i trontalen, og det er jo fristende å spørre tilbake: Hvorfor i all verden var ikke dette et prioritert område for regjeringen i trontalen?

Presidenten [11:34:05]: Dette er ikke spørretime, men replikkordskifte, så her kan hvem som helst svare på hva som helst.

Lene Vågslid (A) [11:34:10]: Takk for det, president!

Eg høyrer at representanten ikkje vil svare på spørsmålet mitt, og det skjønner eg, for det er jo vanskeleg å skjønne kvifor Framstegspartiet stemte imot eit tjuetals forslag fremja av Arbeidarpartiet og Senterpartiet i førre periode. Representanten reiste til Rinkeby for å åtvare. I går sa ho til Nettavisen at me må vakne, men realiteten er at Framstegspartiet sov i heile førre periode. Det er berre å gå tilbake og sjekke. Vi hadde ei rekkje forslag når det gjaldt både sosial kontroll, æresvald, gjengkriminalitet og ungdomskriminalitet, som Framstegspartiet konsekvent stemte ned i denne salen. Me må jo sjå på kva Framstegspartiet gjer når dei har makt, og ikkje kva dei seier når dei er i opposisjon.

Betyr det at dei forslaga som regjeringa no fremjar om ein forbetra og skjerpa ungdomsstraff, kjem til å få Framstegspartiet sine stemmer?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:35:00]: Ja, det har vi jo allerede vært helt tydelige på, men problemet er at det er langt fra nok. Når vi ser den kraftige økningen, på 50 pst., i ungdomskriminaliteten i Oslo bare i år, holder det overhodet ikke. Derfor må det kraftigere lut til. Fremskrittspartiet tok initiativ til å få på plass Magnormoen, som er en politistasjon som vel snart er klar, på grensen mellom Norge og Sverige. Hvorfor gjorde vi det? Det var fordi vi var bekymret for smitteeffekten fra Sverige og inn til Norge, og vi så at disse gjengene potensielt også kunne få virksomhet i Norge. Nå har det skjedd. Vi har også fremmet en rekke forslag, bl.a. om dobbelt straff etter dansk modell for gjengkriminelle, dobbelt straff i utsatte områder. I dag fremmer vi også en rekke forslag. Det er bare for Arbeiderpartiet å stemme for, så skal vi nok få orden på dette. Dessverre ser det ut til at Arbeiderpartiet heller ikke nå tar alvorlet tilstrekkelig inn over seg.

Per Martin Sandtrøen (Sp) [11:36:15]: En av de største endringene som representanten Listhaug foreslo da hun selv var statsråd, var å avvikle de norske konsesjonslovene, altså avvikle det ene lovverket vi har som skal sikre norsk eierskap til norsk jord og norsk skog. Nå er det jo mye som har skjedd i verden på de snaut ti årene som har gått siden representanten foreslo det. Ser representanten nå verdien av at vi har et regelverk som sikrer at ikke folk fra hvor som helst i verden har mulighet til å kjøpe så mye norsk jord og så mye norsk skog som de selv ønsker?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:36:58]: Nå har vi jo en sikkerhetslov i dette landet som selvfølgelig skal passe på at ikke aktører som kan være til skade for Norge, skal kunne kjøpe seg opp på ulike områder. Konsesjonslovene handler om at staten skal sitte og bestemme over eiendommen til folk. De skal bestemme hvem som skal kjøpe disse eiendommene, de skal bestemme hvilken pris de kan selge dem for. I vår verden er dette et stort inngrep i den private eiendomsretten. At Senterpartiet forsvarer det, får stå for deres regning, men vi mener det er feil at det er politikere og byråkrater som skal bestemme hvis noen ønsker å selge gården sin i Norge, og at de da sitter igjen med langt mindre penger enn det gården er verdt.

I disse dager er det mange som kunne tenke seg en gård. Vi ser at en del er ute på markedet. Potensielt kunne det nok vært flere hvis folk hadde fått det gårdene var verdt, istedenfor det som staten og politikere og byråkrater mener de skal få.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:38:14]: Eg beit meg merke i at representanten Listhaug sa at det var eldreomsorg, ikkje Sverige, som var vår tids største ut-

fordring. La oss da halde oss til eldreomsorga. Framstegspartiet har brukt valkampen til å snakke om at ein treng å prioritere det, og det er vi i SV heilt einig i. Det vi likevel ikkje klarer å begripe, er korleis ein skal prioritere dette når Framstegspartiet legg opp til store kutt. Det gjeld formuesskatt og eigedomsskatt, og det er astronomiske kutt i kommuneøkonomien – det er kanskje ingen parti i denne salen som har så store kutt i kommuneøkonomien som det Framstegspartiet legg opp til, for ikkje å nemne dei forskjellsdrivande effektane det gir.

Korleis i all verda skal ein kunne klare å prioritere eldreomsorg når ein kuttar i kommuneøkonomien? Det er jo kommunane som skal levere heimebaserte tenester, eldreomsorg på sjukeheimen osv. Korleis heng dette saman i Framstegsparti-verda?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:39:16]: Da Fremskrittspartiet hadde en hånd på rattet, fikk kommunene langt bedre økonomi enn man hadde hatt før det.

Vi mener at det er mange ting vi bruker penger på i Norge, som vi skal kutte ut eller redusere kraftig. Jeg har i dag snakket en del om disse symbolske klimatiltakene, der det strøs milliarder av kroner ut til private bedrifter, og det er nesten litt rørende å se at SV er med på dette. SV er ellers veldig opptatt av at private investorer ikke skal få massevis av penger i lomma, men her er det tydeligvis helt greit, også når vi ser at de tar store utbytter på toppen av det uten å ha produsert noen ting.

Bistand er et annet område der det økes for hvert eneste år som går. Vi mener at vi skal redusere bistandsbudsjettet, og vi skal bruke det til å hjelpe flyktninger i nærområdene med de grunnleggende tingene som er viktige. Vi vil legge ned fylkeskommunene i stedet for å splitte dem opp. Vi vil redusere byråkratiet i offentlig sektor, som vi ser eser ut. Å tømme mer og mer penger ut fra private bedrifter for å finansiere en stadig større offentlig sektor er feil vei å gå.

Mímir Kristjánsson (R) [11:40:40]: Representanten Listhaug har helt rett i at det ikke er mulig å leve av en minstepensjon i Norge. Derfor er vi enige om i Rødt, Fremskrittspartiet og SV – en såkalt hestesko, som noen foraktfullt kaller det – at man må øke minstepensjonen i Norge, slik at den kommer opp til fattigdomsgrensen. Det er imidlertid ikke bare pensjoner som er under fattigdomsgrensen i Norge. De laveste uføretrygdene er under fattigdomsgrensen, arbeidsavklaringspengene er under fattigdomsgrensen. Disse ytelsene vil ikke Fremskrittspartiet øke, de vil Fremskrittspartiet kutte. Fremskrittspartiet går inn for å kutte i barnetillegget til uføre, går inn for å kutte i arbeidsavklaringspengene og går inn for å gjeninnføre karensåret. Hvor er logikken til representanten Listhaug når det er slik at den summen

som et gammelt menneske ikke kan leve av, skal det være greit at et sykt og et skadd menneske må leve av, hvis man er så uheldig at man blir syk, f.eks. får alvorlig kreft eller på andre måter blir skadet før man når pensjonsalder? Hvordan ser representanten Listhaug for seg at uføre og syke mennesker skal overleve hvis de må leve med Fremskrittspartiets kutt i trygdene sine?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:41:45]: Nå er det slik at vi ikke kutter i uføretrygden. Vi ønsker selvfølgelig å følge den utviklingen som resten har på det området. Vi mener at det som er viktig, er å gjøre grep som hjelper alle de andre som ikke lever av uføretrygd eller andre offentlige ordninger, som også sliter, som går på jobb hver dag – enten det er familier eller enslige som får større og større utfordringer. Det er derfor Fremskrittspartiet har tatt til orde for å redusere avgifter, halvere matmoms, ta bort drivstoffavgiften, sørge for at ingen betaler mer enn 50 øre for strømmen, se på hvordan man kan sitte igjen med mer penger, f.eks. på skatten, og sørge for at vanlige folk får beholde mer av egne penger og greier seg selv. Det mener vi er en bedre tilnærming enn at man hele tiden skal dele ut penger til enkelte grupper, for vi ser at det kommer vi aldri til å greie å treffe med.

Til slutt: Det er alltid interessant å høre på Rødt, som vil legge ned norsk olje- og gassnæring og for så vidt fjerne de fleste inntektene, med tanke på hvordan dette skal finansieres. Troverdigheten deres har jeg absolutt meninger om.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [11:43:01]: Representanten Listhaug er tydelig på at hun mener at svaret på hvordan man skal forhindre såkalt svenske tilstander i Norge, ligger i Danmark og deres bande- og rockerpakke. På 14 år har Danmark innført fire bandepakker med hardere straffer som et sentralt element. Akkurat nå går debatten i Danmark. Danske forskere, som har hatt 14 år på å forske på disse pakkene og følgene av dem, sier at disse tiltakene er feilslått da veldokumentert forskning på området gang på gang tilbakeviser at de strenge straffene hindrer gjengkriminalitet, og at de i verste fall kan føre til ytterligere radikaliserings av folk.

Tror ikke representanten Listhaug og Fremskrittspartiet på forskningen fra Danmark, eller velger man bare ikke å forholde seg til den? Er representanten bekymret for at det vil skape en falsk trygghet for norske borgere med strengere straffer, når man burde fokusere på tiltak som faktisk kan forhindre smitte fra Sverige til Norge?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:43:56]: Man må ha to tanker i hodet på en gang. Selvsagt må man jobbe med forebygging. Da må vi ha folk som kan være der ute og

prøve å få dem som er på vei inn i en kriminell løpebane, ut av den. Det er selvsagt en viktig oppgave vi som samfunn har. Men så er det noen som ikke lar seg rikke, uansett hvor mange sosialarbeidere, miljøarbeidere og politifolk vi bruker til å drive forebygging. Da er spørsmålet til syvende og sist: Skal vi beskytte samfunnet, eller skal vi la disse personene få ture fram, holde på og gjøre byrom og samfunn utrygge for oss alle? Til det siste er Fremskrittspartiet veldig tydelig på at det er uaktuelt. Derfor må vi ha et straffenivå som gjør at det får konsekvenser, og som kan være mer avskrekkende for dem som er på vei inn i disse miljøene. Så vet vi at gjengkriminaliteten i Danmark har fått store forgreininger fra Sverige, avstanden dit er kortere, men vi er bekymret for at også Norge kan oppleve dette i årene som kommer.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:45:15]: Representanten snakket i sitt innlegg om viktigheten av et forlik rundt eldreomsorgen. Samtidig stiller hun et krav om at det skal være statlig finansiert omsorg for at en skal få til et forlik. Da lurte jeg for det første på: Hva tenker representanten om det å på forhånd definere hva forliket skal være, før en setter seg ned rundt et bord og forhandler – om å ha skylapper på før en går inn i forhandlingene?

Det andre er om representanten og Fremskrittspartiet er villig til å støtte et forslag som Kristelig Folkeparti har i dag, om et initiativ overfor regjeringen om å komme med en sak til Stortinget med en invitasjon til et forlik i eldreomsorgen. For der er vi enig, men da må vi alle gi og ta for å få til et forlik som står seg over stortingsperioder.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:46:07]: Det forslaget får vi kikke på. Det som er helt klart, er at vi mener at hvis vi ikke får til en statlig finansiert omsorgsordning, kommer vi til å ha de samme utfordringene som vi står med i dag. Så er det selvsagt slik at vi kan forhandle, men for vår del er dette det aller viktigste punktet, fordi vi har sett i mange tiår at man har forsøkt med den modellen vi har. I nesten hver eneste valgkamp kommer eldreomsorg opp som et stort tema fordi det er så store mangler. Problemet nå er at tiden begynner å renne fra oss før de virkelig store kullene kommer med behov for omsorgstjenester. Derfor har vi ingen tid å miste. Vi er bekymret fordi det ser ut til at viljen til å bruke penger på enkelte områder, f.eks. på symbolske klimatiltak, er voldsom. Der renner det mange titalls milliarder kroner ut, men hvis det er snakk om å finne milliarder til eldreomsorg, ser vi at det sitter langt inne. Vi skal se på det forslaget Kristelig Folkeparti har, men vi ønsker å få til en løsning som sikrer dette.

Presidenten [11:47:13]: Replikordskiftet er omme.

Kirsti Bergstø (SV) [11:47:30]: Det er tøffe tider. Vi ser at prisene har økt på det meste. Regninger og renter sliter i folk, og dyrtiden tynger, samtidig som klima- og naturkrisen truer mer. Da er det en trygghet i at flertallet i denne salen er valgt inn for og forplikter seg til nettopp å styrke samholdet og styrke fellesskapet. Det trengs nå.

Vi ser i en urolig tid at mange land har tilbakegang når det gjelder demokrati. Vi i Norge har et godt grunnlag for å lykkes. Det betyr ikke at vi ikke har store utfordringer også her. Jeg er urolig for alle dem som satt hjemme på valgdagen og dagene før. Vi ser at en del steder er det nettopp de som ikke stemte, som avgjorde valget. Her i Oslo, den klassedelte byen, ser vi at det var dobbelt så mange som stemte enkelte steder på vestkanten som på østkanten. Det kan tolkes som et uttrykk for ulikhet i makt og rikdom og at veldig mange kunne kjenne på en avmakt som gjorde at de valgte å sitte hjemme i stedet for å stemme.

Nettopp der er det venstresidens løsninger som må fram. Nettopp der er det bare venstresiden som kan mobilisere, på det interessegrunnlaget som de menneskene tjener på, og nettopp derfor er det viktig at vi som er flertallet her i dag, ser på det som et mål at det er de som satt hjemme på valgdagen nå sist, som skal være med og avgjøre flertallet i denne salen videre.

Det er viktig, fordi maktbalansen mellom arbeid og kapital er avgjørende for fortsatt framgang for den norske modellen og rettferdig fordeling. Dette er en maktbalanse som hviler på gjensidig tillit, på arbeidsdeling og respekt mellom partene, og det er vår oppgave som venstreside å diskutere hvordan vi kan styrke og jobbe videre med det. Da er det en forutsetning med et organisert arbeidsliv, med faste og hele stillinger og med trygge tillitsvalgte som våger å gjøre jobben, og det er også nødvendig med et lovverk som sikrer med tanke på skjeve maktforhold, og trygger arbeidsfolk.

Det er nødvendig også med lederskap og lederutdanninger som framelsker og vektlegger partssamarbeid og tillitsvalgtes positive rolle framfor fagforeningsknusing. Det trengs, for vi ser også i arbeidslivet, både i offentlig sektor og andre steder, at styringsmodellene ikke alltid er tillitsbaserte, og at det er en jobb å gjøre. Ta f.eks. IKEA, der selskapet ønsket å kvitte seg med en brysom tillitsvalgt, et verneombud. Det kan ses på som en illustrasjon på at en del selskaper ikke kjenner den norske samarbeidsmodellen og rettighetene og pliktene som ligger i den, samtidig som vi kan se lyspunkter der arbeidsplasser som har tatt kampen for partsforholdene, nå er i ferd med å utvikle bedriftskultu-

rer som er i tråd med både hovedavtale og arbeidsmiljølov.

Det er ikke en selvfølge, for det er noe som krever kollektivt kamp. Det er noe som flertallet i denne salen støtter opp under, og som trengs om maktforholdene skal endres, og om vi skal sørge for at ulikheter, makt og rikdom minker. Det trengs nå når dyrtiden tynger. Vi så fagbevegelsen ta kampen for arbeidsfolks kjøpekraft gjennom streik. Nå må man samle seg for å sikre kjøpekraften til folk som har lave ytelser gjennom dyrtiden. Vi er nødt til å sikre at folk beholder jobbene sine, og vi må styrke fellesskapene.

Vi i SV gjør vår jobb med å drive fram viktige velferdsreformer i opposisjon fra Stortinget: tannhelsereform og gratis SFO. Vi må sørge for at vi får tatt de grepene for miljøet som er nødvendige, at vi får fart på en grønn og rettferdig omstilling som både kutter utslippen og sørger for at industri og teknologi vokser og bygges ut i eget land, og også at vi fordeler mer rettferdig, med et organisert arbeidsliv i bunnen.

Det er nettopp det som er grunnlaget for demokratiet – å kunne ta i bruk de demokratiske politiske redskapene for den samfunnsendringen som folk nå trenger, for å trygge mennesker mot både fattigdom, forskjeller og klima- og naturkrise. Da er det viktig å huske på hvor mye det betyr hvem det er som styrer, hvor mye det betyr hvem det er som har makt. Jeg er bekymret over at de blå mange steder nå skal styre lokalsamfunnene våre, for vi vet hva det betyr i press på arbeidsliv, på tillitsvalgte og på velferden. Det har noe å si hvem som har råd til å delta, om vi har velferd i egen regi og i fellesskap eller ikke. Det ser vi på de tydelige tallene, f.eks. når det gjelder SFO rundt omkring i landet.

Vi har eksempler tilbake i tid, da de blå styrte, på hvordan arbeidsfolk ble skaltet og valt med. Jeg traff en av dem i går. Hun heter Ina-Lill, og hun er tillitsvalgt i NTL. Jeg traff Ina-Lill for første gang på Garnisonen i Sør-Varanger, GSV, da høyreregjeringen hadde vedtatt at man skulle konkurranseutsette renholdet i Forsvaret. Begrunnelsen var at man skulle bruke mer penger på den operative tjenesten – som om noe som helst i samfunnet kan være operativt uten renhold som er godt nok. Det viste jo også erfaringen og det eksperimentet som høyreregjeringen utsatte folk for. Der på GSV traff jeg godt voksne kvinnfolk, for flertallet var det, med tårer i øynene, for de hadde gitt av sine beste år og sin beste helse for å holde Forsvarets bygg rene, og takken de fikk, var ran av pensjon og tap av arbeid. Men i går traff jeg Ina-Lill igjen, som stolt kunne fortelle at de nå leder arbeidet for å få renholderne tilbake – tilbake på GSV og tilbake i Forsvaret. Det er en av flere fortellinger som viser at det betyr noe hvem som styrer, at det betyr noe hvem sine interesser man løfter fram i de politiske

veivalgene, at det betyr noe hvem man låner sitt øre til, og hvem man ønsker å styrke.

Det er ingen tvil om at både mennesker og miljøet vil tape på en mye mer markedsorientert styring, der man gir slipp på det viktigste grunnlaget for endring i positiv forstand i vårt samfunn, og heller lar markeds-kreftene rå. Derfor må denne høsten være høsten da vi virkelig klarer å samle oss om den positive kraften som ligger i denne salen, da vi tar demokratiet i bruk og gjør de grepene for omfordeling som trengs, for miljøet som trengs, men også våger å regulere markedet både når det gjelder kraft, når det gjelder dagligvarer, og når det gjelder utleiepriser, som nå er med på å gjøre folk fortvilet, fordi de har vokst voldsomt. Vi må våge å ta valget mellom å la bankene få berike seg og å fordele mer rettferdig. Det er virkelig tid for å finne fram det politiske motet for å huske på hva grunnlaget for det massive flertallet for miljø og fordeling i denne salen faktisk kan bety.

Med det vil jeg ta opp SVs forslag.

Presidenten [11:56:27]: Da har representanten Kirsti Bergstø tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Olve Grotle (H) [11:56:48]: Skal vi greie å finansiere offentlige oppgaver som helse, utdanning, forsvar, samferdsle og trygde- og velferdsordninger, treng vi eit sterkt næringsliv – eit næringsliv som kan vekse og utvikle seg og bli verande på norske hender. Skal vi få dette til, må vi ha ein politikk som gjev gode, stabile og føreseielege rammevilkår. Det er å ta ansvar for landet vårt.

I innlegget til representanten Bergstø blei næringslivet knapt omtalt, iallfall ikkje i den forstand at ein vil leggje til rette for at næringslivet òg i framtida kan vere berebjelken i velferdssamfunnet vårt. Spørsmålet blir difor: Ser ikkje representanten verdien av næringslivet vårt?

Kirsti Bergstø (SV) [11:57:36]: Jeg takker for spørsmålet. Visst trenger vi et sterkt næringsliv og en aktiv næringspolitikk. Det er derfor venstresidens verktøykasse er full, mens høyresidens er helt stille når den ristes i. Det er nettopp fordi vi trenger å styrke næringene våre at vi vil ta havet tilbake, ta jorda i bruk og sørge for at de viktige ressursene vi har i landet, også blir til arbeidsplasser i lokalsamfunnene våre.

Samtidig tjener jo også næringslivet på trygge fagfolk. De tjener på faste ansettelser og trygge tillitsvalgte som bidrar fullt ut og inn med den kompetansen man har. Noe av det som er suksessen med arbeidslivet vårt i Norge, er nettopp at vi har hatt veldig kort avstand mellom topp og bunn. Det er det som gjør at f.eks. fagarbeidere på sokkelen vår kan gjøre et arbeid som i mange

land utføres av ingeniører. Da er tillit og trygghet stikkord.

Olve Grotle (H) [11:58:39]: At SV ikkje har særleg sans for næringslivet, meiner eg vi fekk eit eksempel på no òg – iallfall at ein ikkje har sans for dei som driv og investerer i næringslivet. Det ser vi gjennom politikken som blir ført, og i det språket SV til dels bruker.

Rundt to av tre sysselsette i Noreg arbeider i privat sektor. Ein ansvarleg politikk for næringslivet er difor òg viktig for dei som arbeider der. Det er å ta ansvar for at dei har gode og sikre arbeidsplassar, noko som igjen sikrar at dei og familiane deira har ein god økonomi. Er representanten einig i det?

Kirsti Bergstø (SV) [11:59:22]: Jeg har sans for det private næringslivet. Jeg har mindre sans for karakteristikk eller dreining av det som blir sagt i et ordskifte fra Stortingets talerstol. Det er ingen tvil om at jeg har dyp respekt for de mange bedriftene som leverer tjenester og utfører arbeid som er nødvendig i samfunnet vårt, og det er ingen tvil om at de skal møtes med en aktiv politikk. Det er derfor vi ønsker f.eks. å stykke opp anbudene, slik at det er lokale entreprenører som kan ta seg av veiarbeid og samfunnsoppgaver.

Det er ikke ved å kaste penger etter dem som er aller rikest i et samfunn, at man bygger opp under næringslivet. Det gjøres gjennom fellesskolen og gjennom trygghet ved sykdom, og ved å ha en aktiv næringspolitikk som gjør at det lønner seg å satse. Det skulle jeg ønske at vi kunne stå sammen om.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:00:38]: Senterpartiet fremmer praktisk og aktiv miljø- og klimapolitikk for å sikre det grønne skiftet. Vern gjennom bruk sikrer kulturlandskap og trygg norsk mat. Fotosyntese binder karbon. Å sette skogen i arbeid bidrar til mer miljøvennlige bygg og produkter, i tillegg til sysselsetting og verdiskaping. Økt pris på tømmer har de siste årene vist noe av potensialet for fornybare verdikjeder fra trestokken og bioenergi.

Hvordan ser SV for seg stadig mer vern og mindre bruk av natur for å realisere det grønne skiftet og møte klimakrisen?

Kirsti Bergstø (SV) [12:01:20]: Jeg deler representantens glede over naturen og mulighetene som ligger i den, og derfor regner jeg også med at vi er enige om viktigheten av myra som naturens egen CO₂-fangst og -lagring. Jeg regner med at representanten er glad for at vi har fått til viktige grep der.

Det er gjennom å bruke ressursene som ligger i lokalsamfunnene, at vi også kan ha miljøvennlig matproduksjon. Et eksempel på det er kystfisket, og jeg håper at

når den etterlengtede kvotemeldingen omsider finner veien hit, kan vi stå i lag om at det virkelig er kystfisker-nes tur, for vi vet at det er den mest miljøvennlige måten å lande fisken på, og det er på den måten man kan skape arbeidsplasser, bosetning og verdier også på land.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:02:17]: Bioøkonomien er stor, og det er mange muligheter, enten det er myr, fiske eller noe annet. Vi lever av og med naturen. Selvberging og selvforsyning bidrar til arbeidsplasser og i tillegg forsyningsikkerhet og nasjonal beredskap.

SV og Senterpartiet skiller lag når matproduksjonen blir truet av rovdyr. Mener SV at rovdyr skal ha forrang, og at rovdyrbestander skal øke, eller skal utmark brukes til økt produksjon av klimavennlig og trygg mat?

Kirsti Bergstø (SV) [12:02:55]: Visst skal vi ta jorda i bruk og ha både klimavennlig og trygg mat. Jeg ber representanten om å tenke tilbake på tiden da vi hadde en rød-grønn regjering som førte rød-grønn politikk, og hvilke endringer som skjedde i forvaltningen da. Da klarte vi å finne fram til ganske gode løsninger på krevende forhold, som bl.a. resulterte i raskere uttak av skadedyr.

Jeg mener det er fullt mulig å ha plass til både rovdyr og matproduksjon, om det gjøres på klokt vis. Men da må vi kunne møtes og prøve å finne nettopp de løsningene. Vi har vist oss villige til det, og det skal vi fortsette med. Jeg håper også at Senterpartiet blir med i SVs kamp for at også jorda som ikke brukes, skal bli tatt i bruk, og at også småbøndene skal ha en framtid.

Hans Andreas Limi (FrP) [12:04:05]: Valgresultatet nå i september viser vel at venstresidens løsninger kanskje ikke appellerer så mye til velgerne som det representanten Bergstø synes å tro. Nå har SV sikret flertall for regjeringens budsjettopplegg fire ganger, senest før sommerferien. I Norge er vi altså i den situasjonen, som er ganske unik, at vi har økende fattigdom. Flere og flere med egen inntekt må oppsøke Frelsesarmeen eller andre frivillige organisasjoner for å få hjelp med bl.a. mat. De må altså stå i matkø – ganske uverdige. Pensjonister oppsøker Nav for å få en nødbolig fordi de har mistet eksisterende bolig på grunn av økonomiske problemer. Når vil SV egentlig ta dette alvorlig? Når vil SV bruke sin posisjon til å presse regjeringen til å endre sin økonomiske politikk, for å hjelpe vanlige folk med deres hverdagsutfordringer?

Kirsti Bergstø (SV) [12:05:05]: I mitt innlegg snakket jeg om interesser – om hvilke interesser ulike grupper i samfunnet er tjent med, og hva vi har valgt side for. Det har vi også vist gjennom de budsjettforhandlingene

vi har vært i, der vi har vært veldig tydelige på at vårt oppdrag handler om å styrke retningen både for miljø og for fordeling. Derfor er jeg glad for at vi har startet på det viktige arbeidet med å øke ytelsene til dem som har lite. Jeg er glad for at enslige minstepensjonister får noe mer, at uføre fikk litt, at studenter har fått et historisk løft, og at sosialklienter nå får 10 pst. mer i utbetaling. Det er sånt som betyr noe når dyrtiden rår. Det som også ville blitt merket, var om de som har lite nå, hadde opplevd de usosiale kuttene som representanten Limi var direkte ansvarlig for gjennom den blå regjeringssperioden, og det er jeg glad for at de slipper.

Hans Andreas Limi (FrP) [12:06:09]: Det må være et paradoks at etter regjeringsskiftet i 2021, og da med støttepartiet SV i Stortinget, øker altså ulikhetene i Norge. Det tenker jeg at SV også må ta inn over seg – at man ikke klarer å bidra til at de som nå opplever stor nød og utfordringer med å få mat på bordet, får hjelp gjennom reduserte skatter og avgifter, noe som ville truffet langt flere og langt bredere enn de gruppene som representanten Bergstø nevnte. Det er det som er utfordringen nå. Nå er det ikke bare de som er på sosiale ytelser som har fått det verre, men det er altså langt flere, også de med egen inntekt, de som har lav inntekt og har et forsørgeransvar. Det er dem vi må treffe for å hjelpe dem gjennom de utfordringene de står i. Da kan man ikke bare skru på sosiale ytelser; da må det mer til. Det må gjennomføres betydelige avgiftsreduksjoner, og det må gjøres noe med matmomsen. Når vil SV ta det initiativ- et i forhandlingene med regjeringen?

Kirsti Bergstø (SV) [12:07:18]: SV er tydelig på at vi mener det trengs prisregulering av både mat, bolig og kraft. Jeg skulle ønske det var noe vi kunne stå sammen om. Det hadde hjulpet. Vi er tydelige på hva vi vil få til. Vi vil få ned utslippene. Vi vil få ned forskjellene. Men det er ikke sånn at skattelette ville hjulpet dem som mistet arbeidsavklaringspengene, syke mennesker som havnet på bar bakke under den blå regjeringen. Det er ikke sånn at det er det som sikrer folk trygghet. Det som sikrer folk trygghet, er nettopp sterke fellesskap – at man har råd til å ha ungen på SFO og i barnehage og kan delta i arbeid, og at det er et regulert arbeidsliv som beskytter arbeidsfolk i stedet for å svekke beskyttelsen til arbeidsfolk, som høyre regjeringen var ansvarlig for. Jeg er veldig glad for at vi jobber for å endre maktforholdene i riktig retning.

Sveinung Rotevatn (V) [12:08:35]: SV er jo imot både EU-medlemskap og EØS-avtalen, men SV bruker å vere positive til mykje av klima- og miljøpolitikken som kjem frå den kanten. Det synest eg det er interessant å ta opp no, for denne veka begynte det nye kar-

bontollregimet til EU i fase 1, dvs. at ein no faktisk illegg klimaavgifter på råvarer som kjem frå land som ikkje har ein god nok klimapolitikk. Men det betyr ikkje Noreg, for Noreg har ikkje gjennomført den rettsakta enno, og regjeringa gjev ikkje noko svar på når det skal skje. Og den rettsakta er ikkje aleine. Vi ventar også på kva som skjer med å ta skipsfarten inn i kvoteregelverket i Noreg – det skal skje frå 1. januar i Europa. Vi ventar på kva som skal skje med areal- og skogregelverket.

Ut frå medierapportar verker det som det er usemje i regjeringa. Då er det interessant for Stortinget å vite: Kva meiner støttepartiet SV om alle desse rettsaktene som no kjem frå EU på klima- og miljøområdet? Er SV for dei, eller har dei reservasjonar rundt innhaldet i nokon av dei?

Kirsti Bergstø (SV) [12:09:36]: SV er imot EU, og vi ønsker å erstatte EØS-avtalen med en mer vanlig handelsavtale. Det er fordi vi er for folkestyre og imot fjernstyre, og fordi vi ikke ønsker å ha en abonnementsordning på høyrepolitikk eller å underlegge oss EUs såkalte fire friheter, som først og fremst er friheter for dem som har mest fra før. Jeg er veldig glad for at Norge ikke er med i EU, og at vi kan føre en selvstendig pengepolitikk og ta de grepene som trengs.

Det er bare flertallet i denne salen som avgjør hva slags miljøpolitikk vi skal føre, og hvor offensiv den skal være. Jeg lover at det virkelig ikke skal stå på mangel på initiativ fra SVs side, men jeg mener at det er et viktig prinsipp at det er demokratiet, folkestyret i eget land, som skal bestemme politikken som føres her.

Presidenten [12:10:39]: Replikordskiftet er dermed omme.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:10:55]: For to år siden ga stortingsvalget et historisk sterkt flertall for et politisk skifte, med en historisk sterk venstreside. Jeg mener at venstresiden vant valget i 2021 på en forventning om forandring, om at forskjellene skulle ned, og at hverdagen skulle bli bedre for folk flest. Men venstresidens forvaltning av den valgseieren har åpenbart ikke levd opp til folks forventninger, for vi må konstatere at årets lokalvalg ble en høyrebølge. Jeg tror det er fordi vi ikke har lyktes med å møte forskjellskrisen. Det trengs handlekraft og en tydelig politikk som får ned forskjellene, som tar tilbake kontrollen over prisene, og som sikrer tryggheten til folk flest. I stedet har regjeringen i altfor stor grad valgt å krysse fingrene og håpe at det går over – og det holder ikke. Da er det ikke rart at folk mister tilliten.

Men sånn trenger vi ikke å fortsette, for vi kan bruke flertallet her i salen. Det vi ikke skal gjøre, er å lene oss tilbake og overlate stafettspinnen til høyresiden ute i

kommunene. For selv om vi kan deppe over at Høyre etter 99 år gjør comeback som største parti i Norge, er det nå kampen om hverdagen starter. Vi vet at folk flest ikke vil at pengene til velferd skal ende som privat profitt. Folk vil ikke at stadig flere barnehager eies av kommersielle konsern. Folk er ikke for at velferdsprofitørene kutter i lønn og pensjon for å berike seg selv. Og folk flest vil ikke ofre familielivet og et organisert arbeidsliv for stadig flere søndagsåpne butikker. Alt dette er eksempler på saker der Stortinget kan hindre at dette skjer i kommuner landet over, som nå har fått Høyre-ordførere. Rødt vil ta ansvar på venstresiden og bruke stortingsflertallet til å få til noe. Vi vil ta opp kampen om politikken som føres, og snu høyrebølgen lenge før 2025 og neste stortingsvalg.

I meldingen til Stortinget i går om rikets tilstand står det at et av de viktigste målene for regjeringen er reduserte forskjeller. Hvis Støre og Vedum mener alvor med å få ned forskjellene, står Rødt klar til å by opp til dans – og den invitasjonen går for så vidt også til andre i salen. Da er det to ting vi må levere på: Det ene er kampen mot Forskjells-Norge og for den økonomiske tryggheten til folk, og det andre er et oppgjør med en politikerklasse som rykker stadig lenger fra det folket som har valgt oss. For det er ærlig talt ikke veldig rart: Når avstanden mellom folk og folkevalgte øker, tas ikke forskjellskrisen på alvor. Toppolitikere kan tenke at de har råd til å betale tannlegen, og at det har mange andre også, som Høyreleder Erna Solberg sa i valgkampen.

I forrige uke kom det en rapport fra forskningsinstituttet SIFO om forskjellskrisen. De advarer om en fattigdom vi ikke har sett i Norge etter andre verdenskrig. Den økonomiske utryggheten har bitt seg fast for halvparten av befolkningen. De som sliter, får det stadig verre. Over 100 000 husstander må velge mellom strøm og mat, eller oppsøke matkøer. Stadig flere dropper tannlegebesøk eller annen nødvendig helsehjelp, og de sier nei til fritidsaktiviteter til ungene sine.

Grunnen til at prisene er høye og inflasjonen er høy, er jo ikke at minstepensjonister, røleggere og butikkmedarbeidere har for mye penger mellom hendene. Det er storselskapene som har økt profittmarginen sin, noe som ifølge SSB har gitt ett prosentpoeng i ekstra inflasjon. Det prosentpoenget gir utslag i reallønnsnedgang for arbeidsfolk. Det er den europeiske strømbørsen som driver opp prisene på norsk vannkraft, sånn at vi betaler som om vi importerer den, noe som igjen gir en prispiral for resten av norsk produksjon og næringsliv. Det er utleierne som får lov til å øke husleien automatisk, i takt med den rekordhøye inflasjonen. Det er Norges Bank som driver en aggressiv rentepolitikk, noe som rammer rett inn på kontoen for alle med boliglån, øker risikoen for arbeidsledighet og ikke tar inn over seg at

mye av inflasjonen nettopp er importert. De store bankene øker rekordoverskuddene sine hver eneste gang sentralbanken setter opp styringsrenten, og har hittil i år tjent 13 mrd. kr mer enn normalt. Det er jo ikke fordi finansnæringen er mer produktiv eller har bidratt mer til verdiskapingen enn den gjorde i fjor. Det er den økonomiske eliten og mislykket markedstenkning som driver folks utgifter opp.

Vi har et arbeidsmarked som belønner papirflytting, ledelse og finans, mens hardt arbeid er for dårlig betalt. Norges største ressurs – i tillegg til vannkraft, fisk og olje – er arbeidsfolk, som går på jobb hver dag, og som skaper verdiene. Det er jo ikke milliardærer som skaper arbeid, men arbeid som skaper milliardærene, og derfor må vi snakke litt mindre om milliardærer som flytter til utlandet, og mer om at verdiene som skapes, ikke tilfaller dem som gjør jobben. Tenk om vi kunne hatt like store overskrifter i avisene hver gang en helsefagarbeider skifter beite, som når en milliardær endrer postadresse. De virkelige verdiskaperne, vanlige arbeidsfolk, må sitte igjen med mer av både penger, trygghet og framtidshåp. Venstresidens jobb nummer én er å sikre folk bedre materielle vilkår. Vi må ta tilbake kontrollen over prisene, og derfor foreslår Rødt en makspris på strøm, tak på husleieøkninger, å tvinge bankene til å kutte rentemarginene, og å bruke statens eierskap i DNB til å sikre at bankene stiller opp for folk, og ikke det motsatte. Vi skal ikke ha matkøer i Norge, i alle fall ikke på venstresidens vakt.

Den siste tiden har vi sett saker, på løpende bånd, hvor privilegerte samfunnstopper, regjeringsmedlemmer og familiene deres bryter regler, misbruker tillit og beriker seg selv. Dette utgjør en alvorlig trussel for demokratiet. Ordet «stortingsrepresentant» er i ferd med å gå fra landets fremste tillitsverv til et ukvemsord. Jeg frykter et todelt samfunn, hvor vi har ett sett med regler for folk flest og et helt annet for politikerklassen, oss her oppe – en politikerklasse som også er innvevd i den økonomiske eliten, som driver med børsspekulasjon, som hindrer åpenhet og aldri må stå til ansvar, og som først og fremst vektlegger interessene til de rike og mektige. Rike og mektige møtes med tillit og fromme ønsker, mens syke og fattige møtes med mistillit og forfølgelse. Sånn skal det ikke være i Norge. Det er gift for fellesskapet, som klubleder på Aker Verdal Stian Sagvold har sagt til Klassekampen:

«Politikerforakten øker. Skandalene forsterker det, men det er mer. Folk her kjenner oss ikke igjen i folkene som velges inn på Stortinget.»

Og videre:

«Politikerne opplevs som en polert adel.»

Når Stortinget nå begynner et nytt år med arbeid, er det viktig for Rødt at det blir en hovedoppgave å ta tak i maktbalansen i samfunnet og få ned forskjellene mel-

lom folkevalgte og det folket som har valgt oss. Ofte har Rødt stått alene i disse spørsmålene, men jeg tror og håper at vi nå har mulighet til å få flertall om flere viktige tiltak. Det haster å gjenreise tilliten til demokratiet, og vi må begynne med oss selv. Stortinget, de folkevalgte, må ta styringen, sånn at vi kommer til bunns i spørsmål om habilitet og aksjehandel og hvordan dette har blitt håndtert av skiftende regjeringer. Vi må stramme opp regelverket og ta tilbake kontrollen. Derfor har Rødt lagt fram en tiltakspakke for å styrke habilitetsreglene og gjenreise tilliten til demokratiet. Dette vil vi så klart følge opp i kontrollkomiteens arbeid, i dialog med de andre partigruppene og presidentskapet. Vi legger i trontaledebatten i dag også fram forslag for å hindre framveksten av en politikerklasse og maktelite. For det nytter ikke å erklære at det er vanlige folks tur, når den økonomiske og politiske eliten i praksis viser at det fortsatt er deres tur. Derfor må vi ta tak i grunnleggende spørsmål om kontroll av folkevalgte og systemet og maktbalansen i samfunnet, både økonomisk og politisk. Både aksjonærregister og kundelister for lobbyister har vært saker som har latt vente på seg over flere stortingsperioder, og det er klart hva flertallet i salen her ønsker seg. Nå må Stortinget sikre en helt annen handlekraft enn det som høyre regjeringen og denne regjeringen hittil har vist, for nå er det faktisk alvor. Nå må vi vise ansvar.

Jeg tar med det opp Rødts forslag til saken.

Presidenten [12:20:23]: Representanten Marie Sneve Martinussen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [12:20:40]: Det vi gjør i dag, må også sikre oss velferd og trygge fellesskap i morgen. I Sverige ser vi nå en veldig urovekkende voldsspiral og økte sosiale forskjeller. Det er flere årsaker til dette, men det er ingen tvil om at Sverige har hatt en veldig liberal innvandrings- og integreringspolitikk de siste tiårene. I Norge ser vi også utfordringer, men vi skal være glad for at vi tross alt har hatt en mer restriktiv innvandringspolitikk og ikke minst en bedre integreringspolitikk som fokuserer på språk, utdanning og arbeid. Rødt er nå det mest innvandringsliberale partiet på Stortinget. De ønsker å øke antallet kvoteflyktninger, utvide retten til asyl og gi samme økonomiske støtte til asylsøkere som det alle andre innbyggere i Norge kan få fra Nav. Det vil bety en kraftig økning i antallet asylsøkere som kommer til Norge. Jeg lurar på om Rødt er bekymret for at denne svært liberale innvandringspolitikken vil føre til økt ulikhet og økte sosiale utfordringer i Norge.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:21:39]: Det er ingen tvil om at situasjonen i Sverige skremmer meg, og jeg regner med at den også skremmer alle i denne salen. Det er mange forklaringer bak den situasjonen. Det handler om økonomisk ulikhet. Det handler om geografisk segregering. For eksempel er skolepolitikken i Sverige en helt annen enn i Norge. Det gjør at man ikke møtes på skolen, men man går i større grad på hver sin skole – etter at man har privatisert skolevesenet – og det forsterker åpenbart segregeringen geografisk i ulike kommuner.

For Rødt er det helt klart at vi må få ned de økonomiske forskjellene. Vi ønsker en felles skole der alle faktisk møtes, og byer og bygder der alle kan bo og kjenne naboen sin. Vi slår ring rundt asylretten for mennesker på flukt. Vi mener at når vi har tatt imot mennesker her, er det både solidarisk og menneskelig å sikre at de f.eks. får nok penger til å holde seg mette og ikke må fylle opp køen utenfor fattighuset.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [12:22:42]: Jeg er helt enig i at årsakene er mange. Det er ingen tvil om at god integrering er helt avgjørende, og en god skolepolitikk er selvsagt helt vesentlig. Samtidig har vi veldig mye forskning som tilsier at god integrering også henger sammen med omfanget og antallet vi tar imot. Når det gjelder utfordringene innenfor integreringspolitikken, mener jeg at Rødt også der skiller seg fra flertallet ellers på Stortinget. Rødt ønsker f.eks. å fjerne kravet til norsktest og kravet til selvforsørgelse for å bli norsk statsborger. Da er vi tilbake til det grunnleggende spørsmålet, som er: Tror Rødt at man ved å fjerne disse kravene vil kvalifisere flere til å delta i samfunnet og i arbeidslivet, eller risikerer man nettopp at man får flere parallellsamfunn i Norge? Det å stille grunnleggende krav til f.eks. språk vet vi er helt avgjørende for at vi skal kunne leve i et større fellesskap. Kombinert med en liberal innvandringspolitikk ser Rødt også her ut til å havne på feil side og bidra til økte sosiale forskjeller.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:23:45]: Jeg er helt uenig i representanten Tybring-Gjeddes analyse av Rødts politikk. Ja, vi slår ring om asylretten og mener at de som ifølge menneskerettighetene har en rett til å komme til Norge, skal få komme hit, og at når de kommer hit, skal de ha bedre vilkår. Ja, vi mener at Norge skal ta sin del av ansvaret for flyktninger internasjonalt. FN har bedt oss om å ta imot 5 000 kvoteflyktninger. Det mener vi at vi kan gjøre i Norge. Det Rødt ikke ønsker seg, er ukontrollert arbeidsinnvandring fra EØS-området, som faktisk har vært med på å skape nettopp den økonomiske ulikheten som det virker som representanten er bekymret for, fordi det har presset lønns- og arbeidsvilkår ned. Vi i Rødt vil at de som er her i Nor-

ge, helt uavhengig av hvor de kommer fra, både i landet og for så vidt i verden for øvrig, skal kunne leve et godt liv, men vi ser jo at det krever at man bruker mer ressurser. Det er derfor vi i våre budsjett foreslår å bruke mer penger på norskkurs, sånn at folk kanskje får bedre opplæring og kan jobbe på et tidligere tidspunkt – det tror vi også er viktig for integreringen – og at vi har en boligpolitikk som gjør at man bor godt. Vi tror det også er en god måte for å få bidratt godt til samfunnet.

Hans Inge Myrvold (Sp) [12:25:03]: Me står midt i den mest krevjande forsvars- og tryggingssituasjonen på mange tiår, noko som kom tydeleg fram i trontalen i går. I dag tidleg kunngjorde regjeringa at det til statsbudsjettet som vert lagt fram her på fredag, vil koma ei rekordstor satsing til forsvarsbudsjettet. Med Senterpartiet og Arbeidarpartiet har ein manøvrert tydeleg og riktig gjennom ei rekkje prioriteringar og satsingar, og ein legg no opp til at det med denne satsinga vil vera ein auke på 40 pst. til Forsvaret frå 2021.

Å tryggja alle innbyggjarane og dei nasjonale interessene våre er vår tids viktigaste jobb som fellesskap, men eitt spørsmål vert likevel ståande igjen her frå Stortinget: Når vil Raudt vera den siste parten som anerkjenner medlemskapet vårt i NATO?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:26:01]: Vi anerkjenner for så vidt medlemskapet i NATO og er klar over at Norge er medlem der. Så er det klart at Rødts forsvarspolitikkk handler om ikke å legge Norge forsvarsløst. Vi vil bygge opp det nasjonale forsvaret, og vi vil også samarbeide med nordiske naboer framfor å bindes av stormaktsinteresser, fordi vi mener det ikke tjener Norges interesser.

Det er ikke flertall verken i befolkningen eller på Stortinget for en NATO-uttmeldelse, og det ligger også til grunn for Rødts forsvarspolitikkk. Derfor jobber vi for størst mulig nasjonal selvstendighet innenfor de nåværende sikkerhetspolitiske rammene, og vi ser fram til å delta i dialogen med regjeringen og de andre partiene om langtidsplanen for Forsvaret, der vi mener at man både må styrke Heimevernet, øke antall folk i Forsvaret og få opp igjen Sjøheimevernet. Dette er prioriteringer som jeg mener vil sikre Norges selvstendighet også innenfor rammene av den internasjonale sikkerhetsarkitekturen.

Hans Inge Myrvold (Sp) [12:27:04]: Eg registrerer at det framleis ligg mange atterhald i svaret frå Raudt når det gjeld desse spørsmåla. Her har me altså eit parti som stemte nei til at Noreg skulle godkjenne Sveriges NATO-søknad, og me står òg her i Stortinget med eit parti som ville ha kutta løyvingane gjevne over forsvarsbudsjettet som vil sikra NATOs nærvær, særleg no

i Baltikum. Så eg spør egentleg berre på nytt: Vil den nye partileiaren i Rødt ta eit viktig initiativ for å sikra eit felles syn frå Stortinget i høve vår tilslutning til og for NATO?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:27:48]: Rødt er imot norsk NATO-medlemskap. Det har landsmøtet vårt vedtatt, og det ville ha vært relativt udemokratisk om en ny partileder fikk mandat til å kaste om på det. Jeg mener også at det er et riktig og viktig standpunkt for Rødt. Dette handler om et av de viktigste spørsmålene: hvordan vi sikrer oss mot krefter som ikke ønsker oss godt. Da synes jeg det er helt redelig og forståelig at det finnes ulike meninger om det.

Rødt mener at Norges interesser ikke er tjent med et NATO-medlemskap der vi er avhengig av autoritære regimer, f.eks. Erdogans Tyrkia, til å komme til vår unnsetning, siden det tross alt trengs enstemmighet i NATO i en sånn situasjon – eller at vi må basere oss på den til enhver tid sittende amerikanske president når det gjelder hva som er våre trygghetsbehov, kanskje spesielt nord i Norge. Det er derfor vi ønsker å bygge opp det nasjonale forsvaret og snu den trenden som har vært i flere tiår nå, der man har bygd ned spesielt invasjonssvaret. Når det gjelder akkurat det spørsmålet isolert sett, ser vi fram til å diskutere det og tror at vi kan ha mange felles standpunkter med regjeringen.

Himanshu Gulati (FrP) [12:29:02]: Jeg vil begynne med å gratulere Sneve Martinussen som ny partileder i Rødt.

Tidligere Rødt-politiker og RV-politiker Jon Michelet sa for noen år tilbake at Norge bør ta imot 1 million innvandrere. Som en tidligere replikant var innom, står Rødt for den største liberaliseringen av norsk innvandrings- og asylpolitikk. Vi lever i en tid da det i vårt naboland Sverige er mye uro. Senest i forrige uke var det dessverre tre som mistet livet i løpet av et døgn på grunn av det vi ser er vold og annen sosial uro mange steder i landet. Jeg ønsker derfor å spørre Sneve Martinussen om hun mener det er noen som helst sammenheng mellom den massive innvandringen man har hatt i Sverige, og den uroen man nå ser, og om hun har noen som helst bekymring for at en økning av innvandringen til Norge også kan bidra til økte problemer.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:29:54]: Jeg vil benytte anledningen til å lyse fred over Jon Michelets minne, men det er altså ikke han som styrer Rødts politikk i Norge i dag. Jeg kan godt gjenta noen av de poengene jeg nevnte i sted. Rødt har ikke satt et tall på antall innvandrere til Norge. Vi mener at asylretten – og det mener vel egentlig de fleste partiene her på Stortinget – er en viktig menneskerettighet, og når man da først kommer til Nor-

ge, skal man ha gode rettigheter. Vi tror det er et godt grunnlag for bedre integrering at folk har det trygt og godt, og derfor kan bidra bedre i samfunnet.

Så er det ikke til å stikke under stol at det er utfordringer med at det kommer folk til landet. Jeg har ikke lyst til å sette meg til doms over Sveriges politikk, eller over politikken til venstresiden i Sverige. Men det er anti-rasistisk å ha en god innvandringspolitikk der vi sikrer god integrering, slik at folk får gode skoler, gode boliger og gode økonomiske vilkår, for da bygger vi ned forskjellene i Norge. Det er ikke anti-rasistisk å ikke ta opp disse problemstillingene.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:31:09]: Jeg blir litt fristet til å spørre om Jon Michelet, jeg også, men det skal jeg ikke gjøre. Tvert imot er klima- og miljøkrisen tema for mitt spørsmål. Det er fordi det er en grunnleggende usosial og urettferdig krise, hvor de som har lite, også har minst skyld i krisen, gjennom utslipp, men de blir ofte hardest rammet – særlig i det globale sør, men også her hjemme – av ekstremvær, økte priser som følge av ressursmangel eller lokal forurensning, for å nevne noe. Derfor er det å kutte utslipp, f.eks. gjennom å bytte ut fossil energi med grønn kraft i industri og transport, en god, solidarisk klassepolitikk.

Skal vi kutte utslippene med 70 pst. innen 2030, sånn som både Rødt og SV har gått inn for, må vi altså bytte ut en hel del fossil energi. Jeg lurer på om Rødts representant er enig i det, og hvordan Rødt i så fall vil være med på å skaffe den grønne kraften som trengs for både å ta vare på arbeidsplasser, å bygge ny grønn industri og å løse klimakrisen som rammer så skeivt?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:32:15]: Man skal være ganske immun mot vitenskap hvis man ikke forstår at veien ut av klimakrisen er å erstatte fossil energi med ikke-fossil energi, og det mener så klart også Rødt. Vi mener at vi må ta kontroll over kraften og prioritere den til folk og foredling, altså til de tingene vi har lyst til å gjøre i Norge, og ikke sløse den bort på ting som ikke skaper verdi på noen som helst måte. Listen der er egentlig ganske lang.

Rødt mener at det å elektrifisere sokkelen flytter utslipp og ikke kutter utslipp, så det mener vi at vi ikke skal prioritere. Vi skal ikke prioritere kryptoutvinning, som jeg hadde gleden av å se på i Hønefoss for et par uker siden. Det skaper veldig, veldig lite verdier. I tillegg må vi tørre å diskutere hvor mye forbruk vi egentlig skal ha i landet vårt. Vi har store forskjeller i landet. Mange trenger å ha mer penger og å forbruke mer, men det er også ganske mange i Norge som kanskje kunne kuttet ned på SUV-elbil nummer tre eller kuttet ned på privatfly. Høyresidens løsning er å elektrifisere alt dette luksusforbruket. Rødts løsning er rett og slett å kutte det ut.

Sveinung Rotevatn (V) [12:33:34]: Den førre borgerlege regjeringa selde seg ut av flyselskapet SAS. Det beklaga Raudt djupt. I fjor var Raudt ute i E24 og sa at ein no burde kjøpe seg opp igjen, etter at selskapet hadde tapt 80 pst. av verdien sin. I den anledning sa stortingsrepresentant Mímir Kristjánsson: «Dette er en gylden mulighet til å «make SAS great again» (...)».

Og vidare:

«Dessuten må jeg jo si at det er en god «business opportunity» (...)».

I går vart SAS restrukturert. Selskapet vert teke av børs, aksjonærene har tapt pengane sine, og den svenske og danske stat går no på store tap. Spørsmålet er vel eigentleg om Raudt har fleire gode investeringstips til det norske storting om kor ein bør plassere skattebetalare sine pengar med lågast mogleg risiko.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:34:23]: Sånne kontrafaktiske historieanalyser som representanten vel inviterer til nå, avhenger så klart av veldig mange premisser som man legger til grunn. Én ting er å f.eks. kjøpe seg opp i SAS, gjerne ta SAS av børs, og styre det som et flyselskap som gir et bedre flytilbud i Norge – som vel er det vi først og fremst trenger. Der kan man bruke Widerøe og FOT-rutesystemet, og man kan også bruke SAS, sånn som Rødt mener. Det å sammenstille det med hvordan et helkommersielt SAS har agert det siste året, og hvordan de nå har valgt å gå av børs, vil jo være en mildt sagt ganske vanskelig øvelse.

Det som er sikkert, er at vi i Rødt ønsker et større statlig eierskap, hvis man skal bruke det eierskapet. Hvis man bare skal kaste det bort på at noen andre aksjonærer skal tjene penger, sånn som vi for så vidt kanskje gjør litt i DNB nå, er det så klart ikke noen fornuftig strategi. Man må jo både sikre kontroll over selskapet og være villig til å bruke den kontrollen til et politisk formål.

Presidenten [12:35:21]: Replikordskiftet er omme.

Guri Melby (V) [12:35:43]: Når vi nå trer sammen for en ny sesjon, er det nok en gang med et krevende bakteppe: internasjonale spenninger, krig i Ukraina, høy rente og høy inflasjon i norsk økonomi. Brutale hendelser i verden rundt oss er jo forferdelig i seg selv, men i tillegg fører de med seg en økt utrygghet for nordmenn, som vi må ta på alvor. Det er også i slike tider at demokratiet settes på prøve. Det er i slike tider vi må vise oss ansvaret verdig, ansvaret vi har blitt gitt av velgerne. Midt oppe i dette opplever vi saker som jeg tror vi alle gjerne skulle vært foruten – rot med reiseregninger, saker om habilitet, eller om mangel på sådan. Vi må ta ansvaret for det som har gått galt, men like viktig er det at vi tar ansvar for å gjenreise tilliten etter at det har gått galt, og veien til tillit går gjennom mer åpenhet.

Venstre har i dag levert forslag som skal bidra til dette, som skaper åpenhet rundt den jobben som vi politikere gjør, som gir åpenhet til journalister som vil ettergå oss, og som bidrar til at vi følger alle de reglene som vi pålegger oss selv og andre. Noen av disse forslagene har vi levert tidligere i denne sal uten å få støtte til dem. Det gjelder bl.a. innføring av et lobbyregister. Jeg håper at alle partiene nå leser disse forslagene med et nytt blikk, i lys av det siste års skandaler, og bidrar til at de kan få flertall i denne sal.

Det er naturlig at vi snakker om tillit, eller mangel på tillit, når media avdekker saker som dem vi har sett denne sommeren og høsten. Men hvis tillit bare handler om et spørsmål om reiseregninger, eller om habilitet, mener jeg at det både er feil og farlig, for tillit bygges først og fremst gjennom vår evne til å ta tak i de problemene som folk og samfunnet står i, og den ødelegges når vi unnlater å handle i situasjoner som krever det. Det er farlig fordi det kan ta fokus vekk fra det som faktisk er jobben vår: å gi politiske svar på vår tids utfordringer.

«Generasjon Thunberg er død», var et utsagn vi møtte da skolevalgresultatene var klare for noen uker siden. Jeg tror ikke at klimaengasjementet blant unge har forsvunnet, men jeg frykter at en del unge har gitt litt opp, at de føler at det ikke nytter, at svarene fra regjeringen og fra det politiske Norge på det engasjementet de unge har for den største utfordringen som vi står overfor, ikke står i forhold til problemets størrelse. Det er vel egentlig nesten en underdrivelse å si det på den måten, for det er en grunn til at stadig færre tror at vi greier å nå de klimamålene som vi har satt oss for 2030. Regjeringen har ikke kommet med et eneste nytt substansielt tiltak for å kutte utslipp i ikke-kvotepiktig sektor. De har også latt være å gjennomføre en hel haug med klimatiltak som de vet må til for at vi skal nå målene, tiltak som Arbeiderpartiet og Senterpartiet var enig i da vi i 2021 la fram en klimaplan som viste veien til å nå klimamålene våre. De kutter i klimatiltak og ikke i klimautslipp, og det gjør at vi er milevis fra å nå klimamålene våre.

Vi må føre en politikk for den tiden vi lever i, en politikk for vår tids utfordringer og problemer, en politikk som tar folks problemer på alvor, en politikk som oppdateres når samfunnet endres, og som ikke gir fortidens svar på nåtidens og framtidens problemer. Jeg ser ikke at vi har en regjering som evner å ta inn over seg at samfunnet endres. De virker å være mer opptatt av å oppfylle utdatterte valgløfter, slik som å splitte opp kommuner og fylkeskommuner og legge lensmannskontor på steder der man ikke vil ha det, framfor å løse de utfordringene som vi faktisk har – med inflasjon, økte renter, krise og krig.

I motsetning til våre naboland, Sverige, Danmark og Finland, har vi heller ikke en regjering som ser at store kriser i Europa krever nye svar på disse utfordringene –

vert imot. Og der våre nabolands nøytralitetspolitikk eller forbehold om EU-samarbeid ble endret og kastet på historiens skraphaug, har Norge en statsminister som advarer mot slike debatter fordi det kan virke polariserende på samfunnet. Jeg er redd for at hvis vi skygger unna vanskelige debatter i frykt for uenighet, så tar vi ikke Norge framover. Vi trenger en ny politikk, en ny kurs og en ny regjering.

Perioden fram mot 2025 vil handle om å gjenreise tillit, og det vil ikke handle om kontrollkomiteen alene; det handler først og fremst om politikk. For hvis vi ikke klarer å gi politiske svar på de største utfordringene i vår tid, er det alvorlig, og langt mer alvorlig for tilliten til politikerne enn det meste annet. Det kan gjøre at velgerne føler en avmakt overfor den politikken vi vedtar, at den ikke løser problemer, men at folk og bedrifter i hele landet i stedet føler at det skapes nye, og avmakt er veien til mistillit mot politikerne og mot det politiske systemet.

Nå er det tid for handling, og det er tid for endring, og det er kanskje ingenting som er vanskeligere enn endring. Det ligger innebygget i oss at slik som det er nå, er normaliteten. Det kan selvsagt være sant, men det kan også være en illusjon. Den normaliteten vi har levd med de siste 50 årene i det norske samfunnet, kommer ikke til å vare.

Oljealderen er ingen naturtilstand, men en avgrenset tidsepoke som nå går mot sin slutt – av minst tre grunner. For det første er dramatikken i klimændringene stor. Vi står nå på et vippepunkt. For det andre er økningen i omfanget av naturkrisen enorm. For det tredje må vi ta inn over oss sårbarheten i de landene i verden som ikke har store reserver av fossil energi. Nå ønsker alle mer kontroll over egen energiforsyning. Den omstillingen vi skal igjennom, kommer til å bli tøff for alle land, men spesielt for oss i oljelandet Norge. Vi skal ut av oljebobla, der vi har levd ufattelig godt i 50 år, men som i årene framover blir en stadig vanskeligere og farligere plass å være. Det kan bli vondt, det vil bli vanskelig, og det krever noen radikale endringer i hvordan vi skrur sammen politikk og samfunnsendringer, som jeg ikke tror vi helt har tatt inn over oss ennå.

Det er tre grunnleggende endringer jeg og Venstre mener vi som samfunn må gjøre på veien ut av oljesamfunnet og over til en fornybar framtid. Disse tre endringene henger sammen: Vi må gå over fra en oljeøkonomi til en mer normal europeisk økonomi, vi må reformere og rydde i offentlig sektor slik at vi kan prioritere det som er viktigst også i årene framover, og så må vi sitte rundt bordet i et europeisk fellesskap.

Det å omstille oss fra en oljeøkonomi vil innebære at vi må gjennomføre praktiske endringer, ikke bare vente på det neste store gjennombruddet og de fancy løsningene. Det handler om å gjennomføre direktiver

som gjør at vår industri får de samme konkurransevilkårene som ellers i Europa. Vi må skape et mangfold av næringer som ikke bare er kakepynt på oljekaken, men som kan være bærende for det nye Norge. Det vi trenger nå, er ikke tre-fire store grønne industrijemmer, men tusenvis av mange små og grønne arbeidsmaur i et mangfold av næringer og bransjer. Da trenger vi mer kapital, og vi trenger bedre rammevilkår – ikke økt arbeidsgiveravgift eller formuesskatt – slik at bedriftene får muligheten til å være med og skape en mer bærekraftig framtid.

Vi lever i en kritisk tid for Europa. Krigen i Ukraina er det mest brutale eksempelet på en krise som vi er nødt til å løse sammen, men den har også aktualisert en lang rekke spørsmål, som f.eks.: Hvem er vi avhengige av i kritisk infrastruktur? Jeg er helt overbevist om at enten greier vi i Europa å henge sammen og løse disse utfordringene, eller så blir vi hengt hver for oss. NATO og EØS er viktige og nødvendige, men det er ikke tilstrekkelig. Et Europa som sitter sammen og former sin egen framtid, med Norge på gangen og kanskje også i en litt annen mental boble – er det virkelig slik vi vil ha det? Er alene-gang framtiden? Klarer vi det, eller skal vi gå sammen om å løse klimakrisen, energikrisen og økonomikrisen?

I den enorme summen av endringer som vi står i nå, er det behov for lederskap, behov for politiske ledere og en politikk for å komme igjennom det, selv om det blir vanskelig. Vi må rydde opp, vi må rette opp ryggen, og så må vi ta Norge framover.

Presidenten [12:45:37]: Det blir replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:45:48]: Nå har jeg gledet meg, for da Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen varslet å senke barnehageprisene betydelig i statsbudsjettet, sa forsker Christian Poppe det som så: «Dette er velferdsstaten på sitt beste.» Han hadde to viktige grunner til å si at dette er velferdsstaten på sitt beste. Punkt én: Det er sosialt utjevne, og det gjør at alle i Norge kan lære seg norsk. Punkt to: Han sier at det er en orden som treffer alle. Enten småbarnsforeldre nå har veldig høy gjeld fordi de akkurat har kjøpt seg bolig, eller de har lav inntekt, hjelper vi den målgruppen vi ønsker.

Mitt første spørsmål er veldig enkelt: Er representanten Melby enig i at den offensive barnehagepolitikken er en riktig vei å gå, i stedet for kontantstøtte?

Guri Melby (V) [12:46:44]: Venstre støtter helhjertert det å holde barnehageprisene lave. Vi har lenge argumentert for at vi burde fjerne kontantstøtten og heller bruke de pengene på ordninger som treffer alle, og som, som representanten helt riktig trekker fram, har veldig mange positive, inkluderende effekter. Så det å

ha lav pris på barnehage og lav pris på SFO er viktige saker for Venstre. Vi har ennå ikke konkret tatt stilling til hvor høy den prisen bør være til neste år. Vi venter til vi legger fram et helhetlig budsjett.

Det er klart det er viktig at vi nå også er grundige og stiller spørsmål ved om de ordningene vi vedtar, er de mest målrettede. Jeg tror det er mange småbarnsfamilier som setter pris på lavere barnehagesatser. Utfordringen er at de som har aller dårligst råd, ikke får en krone billigere barnehage. De har akkurat den samme prisen som de har hatt fram til nå, så spørsmålet er om den ordningen som Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen har lagt fram, er den aller mest sosiale. Jeg vil gjerne forbeholde meg retten til å se helheten i budsjettet før jeg konkluderer på det.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:47:45]: Svaret på det er at den er supersosial, og den kommer til å funke, med opp mot 20 000 kr i redusert pris for dem som drar full nytte av det.

Representanten Melby skal ha ros for å ha vært litt mer konkret i sitt hovedinnlegg enn det f.eks. Høyre-lederen, representanten Solberg, var. Hun hadde mange påstander med mindre innhold. Solberg pratet om behovet for politikk for framtid, unge folk i etableringsfasen og at vi trenger tydelige satsinger i offentlig sektor. Men er ikke nettopp denne storstilte barnehagesatsingen, med å sørge for at alle småbarnsforeldre får bedre økonomi, eksempel på framtid, unge folk i etableringsfasen og en veldig tydelig politisk satsing?

Guri Melby (V) [12:48:35]: Først må jeg takke for skrytet, det setter jeg alltid pris på.

Det er mitt inntrykk at Arbeiderpartiet ofte gjør en glipp, for ved å lansere brede ordninger tror man at man nå har hjulpet alle. Det er kjempebra for de familiene som nå får 20 000 kr mindre å betale. Utfordringen er at de ofte glemmer noen grupper. For eksempel er det veldig mange familier som må vente i sju–åtte måneder før de får en barnehageplass. For disse familiene kan det være en kjempestor økonomisk utfordring. Mange, særlig kvinner, tar da gjerne ulønnet permisjon og mister over en halv årsinntekt. Disse får ingenting med Arbeiderpartiets opplegg. Så i stedet for å bruke alle pengene på den store gruppen må vi også se på hvordan vi kan greie å hjelpe noen av dem som er i de aller vanskeligste situasjonene, noen av dem som har aller dårligst råd. Det mener jeg er en blindsoner som Arbeiderpartiet har, og det har vi tenkt å rette opp i vårt alternative budsjett.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:49:31]: Det var det som var poenget i starten, at her er det ingen blindsoner, for også de som har høy gjeld og relativt høy inn-

tekt, trenger akkurat dette grepet. Så dette er riktig virkemiddel til riktig tidspunkt fra rett regjering.

Det siste jeg vil spørre om, for det er egentlig et veldig viktig samfunnsvalg vi har tatt nå, er: Venstre støttet også grunnrenteskatten, som er årsaken til at vi får finansiert det. Da vil jeg ta opp et utsagn fra tidligere statsråd, motstandsmann og styreleder i Statoil, Finn Lied. Han sa at det er en strid i ethvert samfunn, også det norske, mellom de som prioriterer fellesskapet, og de som er mer opptatt av personlig vinning. Mener representanten Melby at det retningsvalget vi nå har tatt sammen, for å sørge for at noen av de aller rikeste bidrar litt mer sånn at alle kan lære seg norsk, er et eksempel på å prioritere fellesskapet framfor personlig vinning?

Guri Melby (V) [12:50:28]: Det er jo en blindsoner, for alle de som har fått barn i desember eller januar, risikerer fortsatt å måtte ta et tap på 200 000–400 000 kr fordi de må være hjemme fra jobb fordi de ikke får barnehageplass. Så om den barnehageplassen koster 3 000 kr eller 2 000 kr, tror jeg for disse familiene er ganske revnende likegyldig. Den kostnaden er akkurat like stor. Det at Arbeiderpartiet, som er et parti som er opptatt av sosial rettferdighet, ikke ser at vi har et lovverk med en grunnleggende urettferdighet, er en blindsoner som er så stor at det er vanskelig å forstå.

Jeg er stolt over at Venstre var med på å forhandle fram en grunnrenteskatt. Vi mener det er riktig at de som tjener seg rike på bruk av våre felles ressurser, er med og bidrar til fellesskapet. Jeg er også stolt over at vi greide å få ned satsen på en sånn måte at vi også sikrer bærekraft i de næringene. Men diskusjonen om hva pengene skal brukes til, tenker jeg at vi får lov til å ta i statsbudsjettdebatten. Vi mener at en del av de pengene bør brukes på å senke det generelle skattenivået for norske bedrifter, slik at vi også i fremtiden har penger å fordele i offentlige budsjetter.

Siv Mossleth (Sp) [12:51:46]: Representanten Melby og Venstre har vært de mest aktive til å levere representantforslag i Stortinget i det siste, og jeg kan skjønne engasjementet, for det er mye å rette opp i etter at Solberg-regjeringa har styrt i åtte av de ti siste årene. En av hovedsakene til Venstre er EU og strømkabler til utlandet. Strømprisene våre vil da bli enda mer utsatt for prissmitte. Vi har sagt stopp for flere utenlandskabler, og NorthConnect-kabelen er endelig skrinlagt. Denne regjeringa vil at vi skal ha lave strømpriser som en fordel for industri og næringsliv i Norge. Er denne strømmen av representantforslag egentlig et forsøk på å takelegge at Venstre ønsker å flytte makt fra folket til EUs energibyrå?

Guri Melby (V) [12:52:43]: Når vi leverer representantforslag, er det fordi vi ser at det er behov for endringer i politikken. Og det kan jo hende at tre og et halvt år i regjering og åtte år med makt gjør at vi synes det er litt ekstra gøy å være med og bestemme. Det er egentlig det det å levere forslag handler om – å søke å få gjennomslag for vår politikk.

Når det gjelder strømkabler og energiutveksling med Europa, er det en viktig bærebjelke i en grønn politikk som handler om å ta Europa fra å bruke fossil energi til å bruke fornybar energi. Det handler om å ta hele næringslivet vårt i en grønn retning. Vi vet også at dersom vi ikke hadde hatt disse utenlandskablene, ville det ført til en massiv nedbygging av norsk natur, noe Venstre er sterkt kritisk til. En av hovedgrunnene er at vi må sikre at vi i Europa er hverandres beredskap. Vi må rett og slett ha kraftutveksling, slik at vi greier å utnytte det når andre land har overskudd, og vi har underskudd. Det regner jeg med at også representanten vil støtte oss på.

Bård Hoksrud (FrP) [12:53:58]: Vi ser en eksplosjon i bruk av ulovlige rusmidler blant barn og unge. Hele 8 pst. av elevene på videregående i Oslo har brukt kokain det siste året – nesten en tredobling fra 2018. Samtidig har ikke politiet virkemidler til å følge opp unge narkotikamisbrukere, og de som jobber med forebygging, er kjempebekymret fordi de ser at unge helt ned i 13-årsalderen rekrutteres inn i miljøer med rus og kriminalitet.

I sommer var jeg på et møte i Vancouver. Der har man innført Venstres narkotikapolitikk, og det var skremmende å se hvor store utfordringer de har. Det var som en Vancouver-mann sa til meg: Før hadde vi ett sprøyterom i byen, men nå er hele byen omdannet til et enormt sprøyterom. Problemene har blitt svært store, og det var forferdelig å se hvordan det har gått etter liberaliseringen. Mener Venstre-lederen at Vancouver er et godt eksempel på hvordan ruspolitikken skal være, eller er det på tide å ta politiet og de som jobber med forebygging, på alvor og legge rusreformen i skuffen?

Guri Melby (V) [12:54:55]: Det er interessant at representanten starter med å beskrive en negativ utvikling i Norge. Da har jeg lyst til å utfordre litt tilbake: Er det ikke de som er representanter for dagens politikk med en forbuds- og straffelinje, som har et forklaringsproblem, framfor Venstre som ønsker en ny kurs? I tillegg vet vi at den politikken som vi løfter på rusfeltet, er basert på forskning. Det som selvsagt er interessant, er at nå er det fullt mulig å innhente erfaringer fra både mange land, mange stater og mange byer for å gjennomføre nye former for ruspolitikk, der man fokuserer på behandling framfor straff. Forskningen på dette feltet er ganske tydelig på at straff ikke virker. Tvert imot

har straff en lang rekke negative effekter, og det er derfor vi ønsker å skifte spor, til et mer menneskelig spor, der vi gir folk behandling framfor straff. Det er viktig for den enkelte som har et rusproblem, men ikke minst er det viktig for å redusere nettopp rekruttering til dette.

Mona Fagerås (SV) [12:56:05]: Jeg har gledet meg til å møte representanten Melby i replikkveksling. Vi hadde mange figurer i den tiden representanten var minister. En av tingene vi diskuterte da, som SV nå har fått gjennomslag for, var innføring av gratis SFO til alle landets første- og andreklassinger. SFO skal være for alle barn, uavhengig av foreldrenes økonomi. Mens representanten var minister, var det 100 000 barn i Norge som ikke gikk på SFO, fordi foreldrene valgte det bort, og mange av dem på grunn av økonomi. Konsekvensen var at mange barn ikke fikk være med på leken, læringen og fellesskapet, og vi vet at det kanskje var akkurat disse barna som hadde mest bruk for et godt SFO-tilbud. Vi hadde et klaseskille på SFO.

Hva skjer med denne velferdsreformen den dagen Melby mot formodning kommer tilbake i regjeringskontorene?

Guri Melby (V) [12:57:07]: Takk for spørsmålet. Jeg deler representantens engasjement for at alle barn skal ha mulighet til å delta i både SFO og AKS. Det vi startet på da vi satt i regjering, var en del enkeltprosjekter der man skulle gjennomføre gratis AKS og gratis SFO bl.a. i en del bydeler i Oslo og i en del andre byer med fattigdomsproblematikk. Evalueringen av disse kom mens vi satt i regjering, og viste at de hadde veldig positiv effekt på deltakelsen. Den ordningen vi først og fremst jobbet med da, var en mer målrettet ordning rettet mot familiene med dårligst råd – på samme måte som vi har sikret gratis barnehage for dem med dårligst råd, noe SV aldri fikk til i den tiden de satt i regjering. Så ønsket vi å gjøre det samme på SFO.

Det som har skjedd i mellomtiden, er at det er veldig mange flere familier som har dårlig råd. Jeg mener derfor at det er et godt grep nå å utvide den ordningen vi allerede har, og sikre at enda flere barn får tilbud om gratis eller i hvert fall delvis gratis AKS. Jeg synes det er et godt grep.

Sofie Marhaug (R) [12:58:20]: I 1906 fikk Stortinget panikk og vedtok de såkalte panikklovene, forløperen til konsesjonslovene, for å stoppe utenlandske fossepekulanter fra å ta kontroll over kraften. Mye har endret seg siden 1906. Den gangen var partiet Venstre en pådriver for nasjonal styring av naturressursene, og de var også landets største parti.

Panikk er ikke alltid fruktbart, men når vi ser hvordan utenlandske eiere slår seg opp som vindbaroner, og

at pengene forsvinner i skatteparadiser – parallelt med ustabile strømpriser og økt press for nedbygging av naturen – ja, da er det grunn til å få panikk. I stedet for å sikre eierskapet har Venstre vært en pådriver for mer marked og større utenlandsk eierskap. Min oppfordring til Venstre er: Få panikk! Og mitt spørsmål er: Har partiet noen som helst planer om å finne tilbake til sin stolte historie og ta tilbake den demokratiske politiske styringen av kraften?

Guri Melby (V) [12:59:31]: Først takk for litt historie; det er alltid nyttig på en dag som denne. Jeg må si jeg er veldig glad for at verken regjeringen eller flertallet på Stortinget fikk panikk da vi hadde en strømkriser i fjor, at vi ikke gjorde store, omveltende endringer på et kraftsystem som jeg mener tjener både Norge og resten av Europa godt, men at vi faktisk hadde is i magen. Vi gjorde det vi kunne for å løse den akutte krisen. Norge økte f.eks. gassproduksjonen og bidro til å gjøre situasjonen i hele Europa bedre, og vi innførte en strømstøtteordning som gjorde at krisen var mulig å leve gjennom for husholdningene.

Jeg mener det er viktig at vi ikke handler i panikk, men at vi greier å tenke langsiktig, og at vi greier å tenke at vi skal løse flere utfordringer samtidig. Vi skal løse en energimangel, vi skal få en omlegging av industrien vår, men vi skal også ta vare på naturen. Med mindre kraftutveksling vil vi få en massiv nedbygging av natur i Norge, noe jeg vil advare sterkt mot. Derfor bør vi ikke handle i panikk, men tenke langsiktig.

Presidenten [13:00:35]: Replikordskiftet er dermed omme.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:00:59]: – Hvorfor skal jeg gidde? Dere politikere er jo like, alle sammen. Dere gjør ingenting for meg, uansett. – Dette sa en gutt til meg da jeg besøkte Drammen i august. Han hadde akkurat fylt 18 år, og i år var første gang han kunne stemme. Flere tenkte visst det samme, for valgdeltakelsen i dette valget gikk ned.

Når vi nå starter arbeidet i det 168. storting, står Norge og verden i større problemer enn på lenge. Flere og flere sliter økonomisk, det er krig i Europa, og klimakrisen skaper kaos og ødeleggelse over hele verden, også her hjemme. Unge i dag er den første generasjonen nordmenn som ikke tror at de får det bedre enn foreldrene sine.

Allikevel må vi nå bruke mye av tiden denne høsten på å diskutere vår egen oppførsel som folkevalgte. I månedsvis har det norske folk blitt rystet av en rekke habilitetssaker. Flere av våre ledende politikere har gått av, mens andre velger å bli sittende. Jeg frykter at våre to største partier ikke forstår alvoret. Den typen ansvars-

fraskrivelse som vi har sett de siste ukene, ville ikke ha fungert i møte med Nav eller UDI.

Jeg er redd for at Høyre og Arbeiderpartiet driver et slags kappløp mot bunnen, der standardene senkes for hva folket bør forvente av sine representanter, fordi de store partiene beskytter seg selv og hverandre. Det vil først og fremst være bra for det aller største partiet i årets valg, nemlig sofapartiet, men det er dårlige nyheter for demokratiet. Folk må kunne være helt trygge på at vi fatter beslutninger basert på hva vi mener er best for alle, ikke på hva som kan tjene oss selv eller våre nærmeste, enten det er snakk om beslutninger, politiske utnevnelser eller andre ting.

Nå er jobben vår å gjenopprette tilliten. Vi må få strengere regelverk, vi må vise mer åpenhet om hvem vi møter, vi må være ærlige om og ha oversikt over hvilke økonomiske interesser vi har, og vi må vise at denne typen feil får konsekvenser. Derfor mener Miljøpartiet De Grønne at Solberg og Huitfeldt bør fratse sine stillinger, av hensyn til demokratiet.

Jeg vil også lese Venstres forslag med interesse, og jeg håper at alle partiene nå vil være med på å innføre et lobbyregister her på Stortinget som et første skritt for å gjenopprette folks tillit. Noe annet ville være helt uforståelig.

Det er så mange andre problemer som vi burde bruke tiden vår på. I vinter besøkte jeg Kirkens Bymisjon i Bodø, og fra vinduet i kafeen der kan man se rett over til Navs kontorer. De ansatte hos Bymisjonen kunne fortelle at folk som trengte hjelp, ofte ble sendt over veien og til dem når saksbehandlerne i Nav ikke hadde mulighet til å hjelpe dem. Det siste året har antall familier som ber om matkasser fra dem, mangedoblet seg, slik vi også har sett over hele landet. Frivilligheten er viktig, og matsentralene og andre aktører bør få mer støtte, men regjeringen kan ikke bruke frivilligheten som en hvilepute fordi velferdsstaten ikke strekker til. Krisene vi står i nå, virker som et forstørrelsesglass på ulikhet og de delene av samfunnet vårt som ikke fungerer i dag.

Det er på tide med en velferdsreform i Norge. I høst behandles et forslag fra Miljøpartiet De Grønne om å doble sosialsatsene og innføre det som en garantert minsteinntekt. Det tror vi vil kunne bidra til at flere av dem som har mulighet til det, vil kunne komme ut i jobb, som nettopp er målet med arbeidslinjen.

Samtidig må vi bygge et mer rettferdig og grønnere Norge, også på sikt. Hvis regjeringen synes at det er vanskelig å fylle Grønn bok med et konkret innhold, kan de f.eks. prioritere billigere kollektivtrafikk i hele landet, kutte momsen på frukt og grønt så alle har råd til å spise variert, og også på reparasjon og gjenbruk, slik at det skal lønne seg å velge miljøvennlig, og å kaste penger etter folk som gjennomfører strømsparetiltak – et ekte po-

litisk kinderegg som vil redusere behovet for kraft, gjøre strømregningene lavere og gi byggenæringen mer å gjøre. Vi kan også begynne å gi alle like mye i strømstøtte uavhengig av hvor mye strøm de bruker, så de som har råd til å bruke masse strøm, ikke får mest støtte, slik situasjonen er i dag. Dette er tiltak som er bra for klimaet, for naturen og for lommeboka – og jeg tror til og med at det vil være ganske populært.

Når renten stiger, rammer det både folk og bedrifter. En veldig underkommunisert grunn til at renten stiger, er at Stortinget i 2020 prioriterte en subsidiepakke til oljenæringen, som nå bidrar til å skape farlig oppvarming av kloden og av økonomien. Flertallet på Stortinget prioriterte altså mer oljeutvinning i en tid da verden trenger at vi slutter med fossil energi. Samtidig har regjeringen økt skattene for fornybarnæringen. Det bidrar til å redusere investeringene i det vi trenger mer av. I sommer gikk regjeringen inn for å rasere naturen i Finnmark for å grønnsvaske oljeindustrien enda mer.

Det er under sju år til 2030. Da skal Norge ha kuttet halvparten av utslippene våre. Kan vi ikke da bare være enige om at den norske regjeringen må slutte å gjennomføre politikk som tar oss i motsatt retning? Et av de pinligste øyeblikkene i årets kommunevalgkamp var da alle partilederne ble spurt om de trodde at regjeringen kom til å nå klimamålene, og statsministeren ble stående alene med hånden litt nølende i været. Aldri har den globale oppvarmingen vært mer synlig rundt oss. Nye heterekorder, enorme skogbranner, oversvømmelser, tørke og ødelagte avlinger skjer ikke bare et sted langt, langt borte, det skjer også her hjemme – og det skjer foran øynene våre. Norske regjeringer har kuttet mindre enn 5 pst. av utslippene siden 1990. Aldri har Norge klart å holde et eneste av de klimamålene som brede flertall på Stortinget har vedtatt. Det er på tide å gå fra ord til handling.

I dag fremmer Miljøpartiet De Grønne igjen forslag om å slutte å lete etter mer olje og innføre en produktionsavgift på olje og gass, for å reversere virkningen av oljeskattepakken. Dersom regjeringen ikke gjør dette, blir alle forklaringer om at de ikke kan hjelpe dem som sliter mer i statsbudsjettet fordi det vil drive opp renten, fullstendig hule.

Å dempe presset fra oljeindustrien vil redusere presset på norsk økonomi, det vil frigjøre kapital og folk til grønne næringer, og det er bra for framtidens generasjoner som vil få færre klimaendringer å beskytte seg mot. Næringslivet, som vil satse på grønn omstilling, roper etter forutsigbarhet. Det vi trenger, er politikk med et 50-årsperspektiv, slik oljen i realiteten får når de får lete etter nye felt som skal produsere til slutten av dette århundret.

Beslutninger vi fatter i denne stortingsperioden, legger grunnlaget for hvilket Norge vi skal ha i lang tid framover. Derfor inviterer Miljøpartiet De Grønne regjeringen til å:

- slutte å lete etter mer olje og gass og sette ned en oljekommisjon med partene i arbeidslivet
- prioritere kraften vi har, til næringsliv vi vil satse på framover, i stedet for å elektrifisere oljeplattformene
- bygge ut fornybar kraft til havs og på land uten å bygge ned urørt natur eller bryte menneskerettigheter
- slutte å rasere natur og starte å restaurere den
- følge energikommisjonens anbefalinger og satse på enøk i alle norske hjem og bygg
- satse på framtidens sirkulære og fornybare næringsliv gjennom å tilføre grønt næringsliv statlig eierskap og kapital
- få på plass en grønn skatte- og avgiftsreform som sørger for at det blir lett å velge miljøvennlig og vanskelig å forurense

I møte med klima- og naturkrisen, økt ulikhet og uro er den tradisjonelle blokkpolitikken utdatert. Vi i Miljøpartiet De Grønne blir ofte sett på som kompromissløse, men egentlig er vi det mest samarbeidsvillige partiet i landet. Det eneste vi krever, er at partiene vi samarbeider med, enten de er såkalt borgerlige eller sosialdemokratiske, går fra ord til handling på vegne av klimaet, naturen og vår felles framtid. Det burde alle ha interesse av.

Dersom vi ikke klarer å stoppe rasingen av det globale artsmangfoldet og den dramatiske oppvarmingen av kloden, vil de fleste andre problemer som vi forsøker å løse i denne sal, framstå som bagateller i framtiden. Derfor mener vi at de mest miljøengasjerte partiene bør samle seg i en grønn blokk. Om vi jobber sammen, kan vi presse de grå partiene, slik at ingen kan få styre uten å overholde naturens tålegrenser.

Med det tar jeg opp Miljøpartiet De Grønnes forslag.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten [13:10:31]: Då har representanten Lan Marie Nguyen Berg teke opp forslaga ho refererte til. Det vert replikkordskifte.

Mani Hussaini (A) [13:10:42]: Jeg deler virkelighetsbeskrivelsen til representanten fra Miljøpartiet De Grønne – tørken i Europa i sommer og ekstremværet «Hans» har minnet oss om hvor tett på klimaendringene kommer – men jeg deler ikke løsningene til Miljøpartiet De Grønne. Skal vi lykkes med klimapolitikken, må den være sosialt rettferdig. Vanlige folk kan ikke være klimakrisens og klimapolitikkens ofre.

Vi vet at Miljøpartiet De Grønne foreslo å kutte utslippene med 80 pst. innen 2030 i alternativt statsbudsjett i fjor. Jeg har vært inne og sett på noen av forslagene

som Miljøpartiet De Grønne kommer med, og hvordan de vil påvirke vanlige folk. De foreslår å øke CO₂-avgiften til 3 000 kr, reversere reduksjonen i veibruksavgift for diesel- og bensinbiler, som er viktige i distriktene, og å tre-doble moms på innenriks flyreiser. Spørsmålet er: Hvem skal betale prisen for klimapolitikken? Er det vanlige folk i distriktene? Er det folk i Nord-Norge? Er det dem som jobber på verftet?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:11:47]: Tusen takk for et viktig spørsmål.

Det virker som representanten Hussaini ikke har fått med seg at Miljøpartiet De Grønnes politikk også er mye mer omfordelende enn det regjeringens politikk er. Blant annet foreslår vi å doble sosialsatsene og innføre en garantert minsteinntekt, som ville være en lenge etterlengtet reform av velferdsstaten. Problemet i dag er at den politikken som regjeringen driver, vil bidra til å få forskjellene opp på sikt fordi vi tar av de utslippene som framtidens generasjoner burde ha. Vi skaper ikke det næringslivet som vil skape de gode, grønne og trygge arbeidsplassene for framtiden, for de folkene som de grønne næringene trenger, er strandet i oljeindustrien, som kan betale veldig mye høyere lønninger enn det annen industri kan i dag. Det er noen av utfordringene Arbeiderpartiet har, og problemet til Arbeiderpartiet er at de ikke engang har en plan for å kutte 55 pst. av utslippene innen 2030.

Mani Hussaini (A) [13:12:48]: Det vi hører fra representanten fra Miljøpartiet De Grønne, er at alle skal bo i byene, og at man ikke har en politikk for bygdene. Den politikken som Miljøpartiet De Grønne fører i klimapolitikken, er direkte distriktsfiendtlig.

Et annet spørsmål, når det gjelder energipolitikk: I fjor eksporterte vi gass til Europa tilsvarende ni ganger årlig norsk elektrisitet basert på vannproduksjon, og rundt en femtedel av EUs elektrisitet i fjor var basert på norsk gass. Et stort flertall her i salen støtter at vi skal fortsette å eksportere gass til Europa, og støtter at vi skal utvikle, ikke avvike, den næringen. Senest i dag foreslår Miljøpartiet De Grønne at vi skal slutte å lete. Jeg sliter med resonnementet til Miljøpartiet De Grønne, for sånn som jeg har forstått det, støtter Miljøpartiet De Grønne at vi skal eksportere gass til Europa, men de vil ikke at vi skal lete etter mer gass. Er det ikke sånn at dersom Miljøpartiet De Grønne hadde fått gjennomslag for sin politikk, hadde det ikke vært sikkert at vi ville greid å komme Europa til unnsetning i den situasjonen vi er i?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:13:55]: Jeg er helt uenig i virkelighetsbeskrivelsen til representanten Hussaini, og jeg vil oppfordre til ikke å tro på teorier på Facebook om at Miljøpartiet De Grønne ikke har poli-

tikk for distriktene. Forskjellen på Miljøpartiet De Grønne og ganske mange andre partier er at vi faktisk har en politikk for byene som vi har fått gjennomført, også sammen med Arbeiderpartiet og SV i Oslo, og som har vært veldig bra for byen.

Når det gjelder oljepolitikken, har jeg lyst til å rydde opp litt, for det finnes et ganske langt spenn mellom det å slutte å lete etter mer olje og gass og å slutte å investere i mer ny infrastruktur og det å slutte å produsere olje og gass i morgen. Vi er for at vi skal produsere så mye gass vi kan nå, med eksisterende infrastruktur, på kort sikt. Men det vi vet, er at når vi leter etter olje og gass i dag, vil det være felt som ikke er i produksjon før om 10–15 år, og de vil produsere langt etter at Europa skal ha omstilt seg. Så hvorfor bruker vi penger på det istedenfor på de nye grønne næringene? Det er det jeg er bekymret for, og det er det som er den største trusselen for velferds-samfunnet vårt i framtiden.

Ove Trellevik (H) [13:15:06]: For Høgre er det eit mål at borna våre skal veksa opp i trygge heimar, gå i ein god skule, og at foreldra har arbeid. Det handlar om å ta ansvar for eit berekraftig velferds-samfunn på sikt. Men inflasjonen stig, rentene aukar, og skattane har auka dramatisk for næringslivet over natta med regjeringa sin politikk.

Miljøpartiet Dei Grøne arbeider for at ein skal ha ein sekstimars arbeidsdag, og me høyrde at dei vil innføra ei garantert minsteinntekt, at dei vil greia ut borgarløn, og at dei vil gjennomføra ei velferdsreform. I sum vil dette auka pengebruken betydeleg og skapa ytterlegare behov for auka skattar, som igjen truar norske arbeidsplassar og den norske velferda.

Påstanden min er at Miljøpartiet Dei Grøne sin politikk i praksis vil bety større utryggleik for dei nyetablerte, auka kostnader for bedriftene, mindre inntekter og større utgifter for staten, og den nødvendige klimaomstillinga i bedriftene vil verta trua. Kvifor meiner Miljøpartiet Dei Grøne at eg tek feil – eller har eg rett?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:16:11]: Jeg mener at representanten Trellevik tar feil på den måten at Miljøpartiet De Grønne mener at vi skaper framtidens velferd bl.a. ved å slutte å investere i oljenæringen og starte å investere i de grønne næringene. I år øker investeringene i Norge med 20 pst. 70 pst. av det er i oljenæringen. Det er med på å drive inflasjonen og renten opp, både for vanlige folk og for bedrifter. Det er med på å øke presset på lønninger slik at andre bedrifter enn dem i olje- og gassindustrien, som har helt andre økonomiske vilkår enn de fleste bedrifter i Norge, ikke kan konkurrere i kampen om de beste hodene. Det er det som i dag truer muligheten vår til å omstille oss før det blir for sent. Vi ønsker nettopp ikke at man skal måtte

slutte med olje og gass over natten, men at man skal kunne ha en gradvis omstilling til at vi får grønne arbeidsplasser før Europa har omstilt seg og ikke trenger vår olje og gass lenger.

Ove Trellevik (H) [13:17:11]: Dette høyrer veldig rart ut, for heilt sidan 1997 har Miljøpartiet Dei Grøne føreslått å kutta utvinninga og stoppa leiteaktiviteten på norsk sokkel. Det er ikkje noka gradvis avslutting dei har føreslått. I så fall går det mange, mange tiår før dei får dette til, skulle eg til å seia. Heldigvis for Europa kunne Noreg auka gasseksporten frå 2021 til 2022, og auken i omfanget av gasseksporten målt i energi er like mykje som heile Sørlege Nordsjø II-vindkraftsatsinga, der Miljøpartiet Dei Grøne vil bruka mange milliardar skatte kroner.

Den største veksten i Europas energikjelder etter at krigen i Ukraina starta, er i kol. Både EU, FN og IEA seier at me treng gass etter 2050 for å nå klimamåla våre, men då må det vera forbrukt med karbonfangst og -lagring.

Spørsmålet mitt til Miljøpartiet Dei Grøne er: Kvifor vil ikkje Miljøpartiet Dei Grøne vera med på å ta ansvar og bidra til at Noreg leitar etter meir gass, slik at me raske kan få ned CO₂-utsleppa i Europa og verda ved bruk av f.eks. blått hydrogen?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:18:18]: Jeg skulle ønske at Miljøpartiet De Grønne hadde kunnet være en del av et flertall i 1997. Da hadde vi sikkert kommet lenger på den fornybare omstillingen enn det vi har gjort til i dag.

Jeg har lyst til å plante en idé hos representanten Trellevik: Kanskje Norge i framtiden kan være en forutsigbar eksportør av ren og demokratisk fornybar energi til Europa? Det hadde jo vært en fordel, men i dag står vi i en verden som er langt på etterskudd i å klare å nå klimamålene. Vi står overfor katastrofale klimaendringer, som rammer oss i dag, og det har makt i seg til å eskalere de eksisterende krisene vi har, skape økt ulikhet og gjøre det vanskeligere for Norge og andre land å omstille seg og sørge for gode, trygge velferdssamfunn. Det er det jeg er bekymret for, og det er derfor vi også må ut av den tankegangen man har hatt i Norge i mange år, hvor ulike regjeringer til sammen bare har klart å kutte 4,7 pst. av utslippene.

Willfred Nordlund (Sp) [13:19:22]: Det er i alle fall ingen som kan ta vekk engasjementet til Miljøpartiet De Grønne og representanten Berg.

Det som egentlig er historien om Norge og den velferdsstaten vi er, er at naturressursene og befolkningen har vært spredt over hele landet. Man har tatt naturressursene i bruk og produsert eksportverdier for enorme pengesummer som har bygd opp den velferdsstaten vi har. Jeg tror, eller jeg vet – og det er det som er Senterpar-

tiets utgangspunkt – at hvis man ikke får med folk på den omstillingen vi skal gjennom, klarer vi ikke å skape de lønnsomme nye, grønne industriarbeidsplassene. Jeg registrerer i representantens innlegg at man ikke er så veldig bekymret for dette, man påstår at vanlige folks problemer blir bagateller i den store sammenheng. Jeg tror at skal man lykkes med dette, er man nødt til også å anerkjenne de daglige problemene.

Spørsmålet blir da: Hvordan skal vi klare denne klimaomstillingen hvis det ikke innebærer bruk av naturen, som jeg oppfatter at representanten sier?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:20:29]: Vi må klare å gjennomføre denne omstillingen på en annen måte enn det som skapte den krisen vi står i, nettopp ved ikke å drive rovdrift på natur og menneskerettigheter, som er det som har skapt veldig mye av den utviklingen vi ser i dag.

Vi har foreslått veldig mye populær klimapolitikk som vi egentlig håper at Senterpartiet og Arbeiderpartiet vil bli med på, bl.a. å innføre et nasjonalt månedskort til 499 kr, å kutte momsen på frukt og grønt – slik at alle kan få i seg god, sunn og bærekraftig mat – og på reparasjon og gjenbruk, som kan gjøre at det er lettere for folk å leve miljøvennlig. Vi ønsker at regjeringen skal gjennomføre en stortilt enøksatsing istedenfor å kutte i Enova, som man har foreslått flere ganger, for nettopp å kunne gi folk 50 pst. av kostnaden ved å etterisolere huset deres. Det vil være bra for innneklimaet, for økonomien deres og for klimaet. Det er mange populære klimatiltak som vi håper at Senterpartiet vil være med på, og som vi inviterer dem til.

Terje Halleland (FrP) [13:21:46]: Miljøpartiet De Grønne er et parti som veldig ofte viser til Norges internasjonale forpliktelser som et rikt land til deltakelse i bistand og solidaritet, og da ofte i tilknytning til miljø- og klimaarbeid.

Mineraler spiller en viktig rolle for teknologisk omstilling og for overgangen fra å benytte fossile til å benytte fornybare energikilder. Behovet og etterspørselen etter mineraler er stort. I tillegg har vi fått en ekstra dimensjon i det geopolitiske bildet, og behovet er derfor økende. Miljøpartiet De Grønne har vel ikke akkurat vært de som har stått fremst når konsesjoner skal tildeles eller strategi for utvinning av mineraler skal vedtas. Mener Miljøpartiet De Grønne at Norge har et ansvar i likhet med de andre områdene til å bidra med mineraler som er nødvendige for en omstilling av produkter og næringsliv?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:22:48]: Ja, det mener vi, og derfor er vi også opptatt av hvordan vi skal utvikle Fensfeltet, som man nå har funnet i Telemark.

Det er viktig for at vi ikke skal være så avhengig av Kina som vi er i dag for å få mineraler, men også fordi vi skal se på hva slags ressurser vi kan bidra med inn i det grønne skiftet. Samtidig er det slik at vi også må bli bedre på å utvinne de mineralene som finnes i omløp i dag. Det er derfor vi er så opptatt av at vi må komme til en omstilling til en sirkulær økonomi, der vi kan drive med det som man noen ganger kaller «urban mining» – få opp disse mineralene, og også det som vi allerede har produsert, og som ligger i våre mobiltelefoner i skuffer og skap over hele landet. Det ville vært veldig bra. Når det gjelder veldig mye av det vi nå trenger for å få en sirkulær økonomi i Norge, ligger vi bakpå. Der har både regjeringen og vi partiene på Stortinget mye å gjøre.

Sveinung Rotevatn (V) [13:23:53]: Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne deler eit sterkt engasjement for klima og natur, og vi er også einige om at ein del av det grønne skiftet er at det må koste meir å forureine, og at vi difor må skru opp miljøavgiftene i eit bredt spekter.

Der vi skil lag, er når Venstre meiner det må vere ein del av eit grønt skatteskitte, der vi senkar skattar og avgifter på andre område, nettopp slik at bedriftene og dei nye bedriftene kan vere med og konkurrere, og at vi ikkje aukar skattebyrda for norsk næringsliv. Der, i alle fall når ein les det Miljøpartiet Dei Grøne føreslår i Stortinget, vel dei ei anna tilnærming. For eksempel føreslår dei å auke formuesskatten med 4,5 mrd. kr gjennom å auke satsane, gjennom å redusere verdsetjingsrabatten for aksjar. Det er der eg fell av, for kvifor meiner Miljøpartiet Dei Grøne det er ein viktig del av det grønne skiftet at bedrifter, sjølv dei mest miljøvenlege bedriftene som ikkje slepp ut eit gram CO₂, skal få ei kraftig auka skattebyrde?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:24:49]: Takk for et viktig spørsmål.

Vi er også veldig opptatt av å gi næringslivet, og spesielt små og mellomstore bedrifter, gode vilkår. Derfor ønsker vi å se på hvordan man kan øke bunnfradraget, slik at de ikke vil bli like hardt rammet av formuesskatten. Det er noe vi jobber med nå og også framover for å sørge for at det skal være godt og enkelt å etablere seg.

Jeg tror jo Venstre er enig med oss i Miljøpartiet De Grønne i at noe av det som gjør at næringslivet i dag sliter med å få de folkene og den kompetansen de trenger, går på at oljeindustrien tar mange av de beste hodene, og det er vanskelig å konkurrere på lønninger. Så er vi enig med Venstre i at den ekstraordinære økningen i arbeidsgiveravgift på høye lønninger som regjeringen innførte, er veldig dårlig når det gjelder å få på plass de grønne, nye arbeidsplassene.

Presidenten [13:25:41]: Då er replikkskiftet avslutta.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:25:55]: For ganske nøyaktig ett år siden sto jeg på denne talerstolen og tok opp bekymringene som Kristelig Folkeparti hadde for de økte kostnadene til folk. Mange håpet den gangen at vi var gjennom det verste. Nå, ett år etter, ser vi at utgiftene har økt mer enn mange folk makter. Alt har skutt i været, og nå melder flere og flere at det har alvorlige konsekvenser for dem, ikke bare for lommeboka, men for deres livskvalitet.

Frelsesarmeen har gjennomført flere undersøkelser om hvordan økonomien påvirker livet til folk. Disse viser at flere og flere sliter med å sove, at det går ut over den psykiske helsen. De forteller at åtte av ti av dem som har dårlig økonomi, har droppet ut av sosiale aktiviteter og fritidsaktiviteter, de kjenner på utenforskap, og de kjenner på skyldfølelse. Den samme gruppen dropper til og med ut av helsekontroller og legetimer fordi de ikke har råd. Dette har vi som samfunn ikke råd til. Økonomisk vil det gi større utgifter i framtiden, men menneskelig sett kan det skje skader som vi aldri klarer å rette opp. Derfor trengs det et kraftig løft for å sikre at folk får endene til å møtes økonomisk, for å hindre at unger faller utenfor, og for å sikre at eldre ikke sitter hjemme og fryser når de egentlig skulle vært på senior-treffet.

Derfor har jeg gjennom dette året gått og stusset på hvordan prioriteringene for regjeringen har vært. Det er kuttet i fritidskort, det er kuttet i støtten til frivillige organisasjoner, og de har ikke gjort nok for å avhjelpe, mens pengene sitter løst når det gjelder reversering av kommunesammenslåinger eller av andre reformer som har vært gjennomført tidligere. For å sitere meg selv fra i fjor – da sa jeg: Jeg forventer kraftigere politisk handling fra regjeringen på akkurat dette.

Kristelig Folkeparti vil prioritere dem som trenger det mest. Vi fikk til et historisk løft i barnetrygden da vi satt i regjering, og det vil vi fortsette med. Vi vil sikre frivilligheten, at de har gode kår, og vi verdsetter det bidraget de gjør for samfunnet vårt. Hvor hadde vi vært i dag uten at organisasjonene, som Frelsesarmeen og Blå Kors, hadde tatt ansvaret og plukket opp dem som nå faller gjennom sikkerhetsnettet som det offentlige har. Det å løfte minstepensjonistene må også fortsette, og det trengs et fritidskort for barn og unge, slik at de kan delta på lik linje med alle andre på fritidsaktiviteter, uavhengig av foreldrenes økonomi.

For ikke lenge siden leste jeg en undersøkelse som viser at 58 000 unger lever med mobbing og utestengelse på skolen. Tallet øker, og det skulle vært omvendt. Vi som nå er voksne, kunne gå hjem og lukke døren da vi var unger og mobbingen var der. For nåtidens barn og unge er det slik at mobbingen går helt inn på barneværelset, fordi skjermen og mobilen og sosiale medier føl-

ger dem helt inn. Mobbingen har ikke lenger noen fysiske grenser. I tillegg vet vi at mobilen skaper uro og mindre læring i skolen. Derfor har Kristelig Folkeparti vanskelig for å forstå at regjeringen og Stortinget ikke vil være med på å få mobilen ut av norske skoler. Vi klapper når de gjør det lokalt, men ungene våre trenger at vi gjør et nasjonalt vedtak. Skal vi gi ungene våre god opplæring, trygge skolemiljø og ikke minst bygge en god psykisk helse, så fjerner vi mobilen fra skolen. Den britiske regjeringen kom for to dager siden med et forslag om å endre retningslinjene for bruk av mobil i skolen, slik at den skal ut av skolene i Storbritannia, fordi de setter ungene først. Kristelig Folkeparti mener at dette må innføres i vårt eget land. Det er et gratis tilbud, for det koster kun at vi sier at vi gjør det for ungenes del.

Vi har lagt bak oss en valgkamp, en lokalvalgkamp, og i valgkampen var det mange av oss som snakket både mye og varmt om eldre og eldreomsorg, og at de eldre fortjener mer enn det de har i dag. Det har kommet lekaskjer fra regjeringens budsjett om flere sykehjemsplasser, og det er jeg enig i. Kristelig Folkeparti har prioritert sykehjemsplasser i alle år, og det vil vi fortsette med, men eldreomsorg er mer enn sykehjemsplasser. Det handler om fellesskap, det handler om tilhørighet, det handler om aktivitet, det handler om en god plass å bo, det handler om måltidsfellesskap – og måltidsøyeblikk for dem som er demente – og det handler om en støtte til pårørende. Da holder det ikke bare med offentlige sykehjemsplasser; det handler om både helse og omsorg. Vi må se på hvilke muligheter det er for å kunne bo, hvordan frivilligheten kan bidra til gode fellesskap og tilhørighet, og på de ideelle aktørenes rolle i tilbudet – for å nevne noe.

Men det jeg er aller mest opptatt av nå, er at vi må videre fra disse valgkamploftene. Valgkampen har vist at det er et stykke å gå i eldrepolitikken i dette landet. Eldre fortjener at vi går sammen og løfter omsorgen og tilbudet til dem. Vi må sette oss ned i fellesskap og finne ut noe som både går i denne stortingsperioden og i neste stortingsperiode, som forplikter oss. Vi har klart det før, i barnehageforliket, vi har klart det i støtten til Ukraina, og det kom også et tilbud fra regjeringen på forsvarspolitik.

Derfor fremmer Kristelig Folkeparti i dag et forslag hvor vi ber regjeringen om å ta et initiativ overfor Stortinget med en slik sak, som kan danne et grunnlag for et forlik innen eldreomsorgen. Kjepphestene må vekk, og vi må få til en felles løsning. Det fortjener våre eldre, og det håper jeg at alle partier nå kan enes om, slik at vi kommer et steg videre i dette.

Til slutt vil jeg løfte fram en av de andre utfordringene, kanskje den største, nemlig klimakrisen. Uværet «Hans», som vi har sett her hjemme, og merket de siste

månedene, tok med seg hjemmene til mange, og livsgrunnlaget til flere ble usikkert. Vi så bilder av jorder under vann og rundballer som fløt nedover elven. De bildene må vi virkelig ta på alvor, for dette var egentlig vår mat som druknet. Bøndene som ble berørt, må få hjelp til å bygge opp igjen. Samtidig må vi aldri glemme at klimaendringene treffer verdens fattigste enda hardere. Etter flommen i Malawi i vår beregnet FN at nærmere en halv million mennesker hadde behov for humanitær hjelp. Flere og flere drives på flukt av klimaendringer og konflikter. Det er fortsatt krig på vårt eget kontinent. Norge må aldri bli seg selv nok, vi må ta ansvar i klimakampen, og vi må bidra med vårt for å få en rettferdig fordeling av ressursene. Derfor forventer Kristelig Folkeparti at regjeringen er seg bevisst dette ansvaret.

Med det tar jeg opp det forslaget som Kristelig Folkeparti har levert.

Presidenten [13:34:45]: Då har representanten Olaug Vervik Bollestad teke opp det forslaget ho viste til. Det vert replikkordskifte.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [13:34:57]: I sommar har eg sett mange fedrar som trillar rundt på barnevogner og kosar seg i sola med sine nyfødde. Heldigvis stussar ingen lenger over fedrar med barnevogn, men dette har ikkje kome av seg sjølv. Det har kome fordi vi politisk har sørgt for å utvide foreldrepermisjonen og rettane til både mor og far gradvis, over mange år. Men med Kristeleg Folkeparti sin politikk vil vi kunne risikere berre å sjå mammaer trille barnevogner rundt omkring. Kristeleg Folkeparti vil igjen fronte ei utvikling der dei set likestillinga i revers. Då må eg spørje representanten Vervik Bollestad kvifor dei vil fjerne pappapermen og ta rettane frå far.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:35:49]: For 35 år siden fikk jeg min første unge. Halvannet år etterpå fikk jeg nummer to. Da min mann var ute og trillet disse to ungene på en gang, kom spørsmålet: Skal de skille seg, Bollestad?

Jeg er kjempeopptatt av likestilling. Jeg er opptatt av far, at far skal knytte kontakt til barna, og at vi skal ha en pappaperm. Men det Kristelig Folkeparti har gått til valg på, er at den ordningen som er nå, er rigid og gjør at familiene ikke er i stand til å velge det som er best for dem. Ingen svangerskap er like, ingen restituering av mor etter svangerskap er lik, men nå har vi bestemt at alle skal ut i jobb til et visst tidspunkt, uten å ta hensyn til verken mor eller far. Vi mener at familiene er fullt i stand til å ha en fleksibel ordning som de kan ivareta selv.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [13:36:46]: Det er nettopp difor vi har ei ganske fleksibel og raus ordning som

sikrar både mor og far tid saman med barnet. Det er ikkje minst òg for barnet sin del, slik at det får moglegheit til å få eit godt forhold til begge foreldra. Vi har i tillegg gjort det enklare for barnefamiljar ved å senke maksprisen i barnehagen, i motsetning til då representanten Vervik Bollestad sat i regjering. Då blei maksprisen i barnehagen stadig auka til nye høgder, og barnehageutbygginga gjekk altfor, altfor sakte.

For mange betydde familiepolitikken som Kristeleg Folkeparti og høgresida stod i bresjen for i åtte år, mindre valfridom – eller om ein kan seie det på ein annan måte: Når barnehageutbygginga gjekk så sakte, stod valet mellom kontantstøtte og kontantstøtte. Er det den likestillingspolitikken Kristeleg Folkeparti og representanten Vervik Bollestad framleis vil ha?

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:37:45]: Jeg håper inderlig at det jeg sier, lever jeg etter, og det har jeg gjort i egen familie; likestillingen har vært akkurat likestilt. Det står jeg for også politisk, men jeg tror også at en er i stand til å ta valg selv i et parforhold. Det er helt sant at barnehageprisene gikk opp da vi satt i regjering. Det var krevende, for det var også krevende tider da. Men vi gjorde et grep som gikk til alle småbarnsforeldre: Vi økte barnetrygden, som ingen hadde gjort siden 1996, da jeg fikk min siste unge. Det betyr at det var første gang en klarte å snu en trend, og det gjorde at det ble færre fattige barn i dette landet. Vi har gått inn med midler først der vi mener det virker best.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [13:38:39]: For neste generasjon er eg glad for at det er Arbeidarpartiet og sosialdemokratiet som skal føre likestillingspolitikken.

Eg vil no over til eit anna tema som representanten tok opp, og det var dei frivillige og momskompensasjonen. Eg er stolt av vår regjering, som endeleg, for første gong, har kome med full momskompensasjon. Det har vore det viktigaste kravet frå dei frivillige i mange år. Gåvepakka inn i frivilligåret under Høgre-regjeringa, som representanten Vervik Bollestad var ein del av, var å kutte i momskompensasjonen. Vi har heldigvis fått han fullfinansiert.

Representanten tok òg opp fritidskortet, ei ordning som har vist seg å ikkje fungere, og som vi har andre gode løysingar for. Eg må nesten spørje representanten om det, for ho står framleis på at fritidskortet er ei god ordning – for å bruke hennar ord – men ingen andre parti som var med i regjeringa, trur på det lenger.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:39:42]: Da tror jeg representanten må lytte til de andre partiene også, for alle har i alle fall i valgkampen snakket om fritidskortet. Representanten kan dra til Bodø, der Arbeiderpartiet støtter forsøket med videreføring av fritidskor-

tet. Hun kan dra til Kvinesdal, der 80 pst. av ungene faktisk bruker ordningen og de jobber intenst for å få flere av ungene med. Der samarbeider de med Arbeiderpartiet. Representanten kan reise til Bømlo og se det samme. Å si at fritidskortet ikke fungerer når 80 pst. av ungene i en kommune bruker det, er faktisk å skyte over mål.

Kathrine Kleveland (Sp) [13:40:35]: Gjennom to rekordstore jordbruksoppgjør har Senterpartiet og Arbeiderpartiet virkelig begynt jobben med å gi bonden en inntekt å leve av. Jeg er glad Kristelig Folkeparti støttet jordbruksoppgjøret i vår, og at representanten nevnte mat og bønder i innlegget sitt, men jeg undres hvor tro dagens Kristelig Folkeparti egentlig er mot den norske bonden. For etter at Kristelig Folkeparti i 2019 valgte å gå i regjering med Høyre og Fremskrittspartiet, og nå igjen ønsker seg en høyre-regjering i 2025, lurer jeg på hvor opptatt Kristelig Folkeparti er av grunnpilarene i norsk jordbrukspolitik. Tollvernet er en sønn pilar. Det er helt avgjørende for å kunne opprettholde et levende jordbruk i hele Norge.

Mitt spørsmål er derfor: Kan Kristelig Folkeparti støtte en Høyre–Fremskrittsparti-regjering etter valget i 2025, så lenge begge partiene ønsker å svekke tollvernet vårt?

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:41:30]: Først har jeg lyst til å si at jeg og Kristelig Folkeparti har støttet jordbruksoppgjørene som har vært forhandlet fram, fordi vi tror på forhandlingsinstituttet. Punkt to: Det ble en enighet med SV i fjor om at tollsatsen skulle økes prosentvis på noen tollinjer. Jeg har ikke sett det ennå; jeg håper det kommer.

Vi er veldig opptatt av tollvernet, og i valgkampen svarte jeg Høyre med at jeg var dundrende uenig – det var det jeg sa i Debatten – i å ta vekk tollvernet. Det er ingen løsning for å sikre norsk landbrukspolitik. Så Kristelig Folkeparti står for landbrukspolitik, og der tror jeg faktisk Kristelig Folkeparti og Senterpartiet er ganske enige, det er den politikken Kristelig Folkeparti driver.

Kathrine Kleveland (Sp) [13:42:17]: Allikevel blir jeg jo usikker når Kristelig Folkeparti går for en borgerlig regjering med to partier som er såpass store og har så sterke meninger om tollvernet vårt. Jeg gjentar spørsmålet: Hvordan kan Kristelig Folkeparti støtte en Høyre–Fremskrittsparti-regjering som ikke har de samme tankene om tollvernet?

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:42:45]: Nå er vi ikke kommet til 2025 ennå. Det er mye vann som skal renne i sjøen før 2025. Kristelig Folkeparti er for sin del først og fremst opptatt av å bygge vår egen politikk,

bygge vår egen organisasjon og utvikle laget. Det er punkt én. Punkt to: Når det gjelder samarbeid i 2025, blir gjennomslag for politikk det som blir viktig for oss. Får vi ikke gjennomslag, velger vi ikke å gå i regjering.

Erlend Wiborg (FrP) [13:43:20]: Bomber, granater, barnesoldater, tortur, skytinger og drap – det er ikke overskrifter fra en krigssone, det er overskrifter vi har sett den senere tid fra vårt naboland Sverige. Situasjonen der er kaotisk og farlig. Det har riktignok ikke mangle på advarsler over mange år, og Fremskrittspartiet har gjennom mange år pekt på at hvis man har en for høy innvandring til noen områder, gjør det integreringen vanskelig, for ikke å si umulig.

Kristelig Folkeparti har kritisert Fremskrittspartiet for å si at det er en sammenheng mellom innvandring og integrering, men nå, når representanten Vervik Bollestad ser situasjonen i Sverige, mener hun fortsatt at innvandring og integrering ikke henger sammen?

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:44:24]: Det vil være integreringsutfordringer. Enten de kommer fra Ukraina eller kommer fra Afrika, vil det være integreringsutfordringer. Det betyr at en hele veien må ha fokus på hele bildet rundt å ta et ansvar når verden rundt oss krever at vi gjør det. Da blir bosetning, opplæring, jobb og tilhørighet ekstremt viktig for å integrere. Det mener Kristelig Folkeparti at henger sammen med et samtidig ansvar – jeg gjentar: et samtidig ansvar – for å ta et ansvar i verden når situasjonen er at folk drar på flukt, enten det er på grunn av krig, på grunn av klima og miljø eller på grunn av fattigdom og nød. Det ansvaret skal vi samtidig ta, så vi sikrer at vi har god integrering. De to tingene må gå hånd i hånd.

Grete Wold (SV) [13:45:35]: SV er opptatt av at alle barn skal ha en trygg og god oppvekst, og det tror jeg representanten er enig i. I det ligger det også at alle barn skal få lov til å være med på leken, og mye av den leken foregår på SFO eller AKS. Det er også derfor SV har prioritert høyt å sikre gratis SFO, nå foreløpig til første- og andreklassingene. Min oppfatning er at representanten fra Kristelig Folkeparti også støtter at alle barn skal ha muligheten til å være på de felles arenaene vi har. Så langt har jo gratis SFO vist seg veldig vellykket. Det er veldig mange flere barn som er med på SFO og AKS nå, enn det var tidligere. Mitt spørsmål til representanten blir da: Hvorfor stemmer Kristelig Folkeparti fortsatt imot denne gratis ordningen for alle barn?

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:46:21]: Kristelig Folkeparti heier på fellesordninger, og gratis SFO har vært kjempebra, men vi har prioritert annerledes, for vi har fortsatt én pengetaske. Det gjør at vi har prioritert å

øke barnetrygden år for år, og vi har et mål om å øke den enda mer. Det er fordi vi tror at det er utjevneende for veldig mange av familiene.

De familiene som har minst, i alle fall når det gjelder redusert barnehagepris, får ikke glede av det med lavere pris. Når vi fordeler i barnetrygden og bruker pengene der først, er det fordi vi tror at det er det som virker best for dem som har minst. Det har rett og slett vært et pengespørsmål for Kristelig Folkeparti.

Presidenten [13:47:11]: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Lubna Boby Jaffery [13:47:33]: Vi står i krevende tider. Mange har fått trangere økonomi, og mange kjenner på en større uro og utrygghet i hverdagen sin. Jeg mener at i krevende tider trenger vi mer kulturpolitikk – ikke mindre.

Kulturen, idretten og frivilligheten forteller oss noe om hvem vi er, og minner oss på hva vi har til felles. Kultur og idrett gir oss felles referansepunkter og kan bidra til både mestring og tilhørighet. Kulturpolitikken til regjeringen skal farge hverdagen til folk, men skal også løfte samfunnet og gjøre det til et bedre sted å være.

Fellesskapet i kulturpolitikken finner vi igjen i det lokale korpset, som når hundrevis av barn og unge møtes til dyst i Stavanger konserthus under NM i skolekorps, når vi heier på et fotballag og lidenskapen blir så stor at når laget taper, er det nesten ikke til å bære, eller når vi sammen får oppleve Lise Davidsen synge Tosca så vakkert at ikke et øye er tørt. Dette er små og store fellesskap alle skal få ta del i. Derfor må vi aktivt jobbe for å motvirke at forskjellene på dette området øker.

Vi vil ikke ha et samfunn der mennesker blir stående utenfor enten på grunn av økonomi eller fordi de føler at de ikke har en plass. Jeg kan love at regjeringen har deltakelse og inkludering som ett av hovedsatsingsområdene i året som kommer.

Dette er en oppgave vi må løse sammen. Sammen må vi finne ut av hva som er barrierene for deltakelse, og hva vi kan gjøre for å fjerne dem. Vi vet at økonomi er en slik barriere, men vi vet også at det er andre mekanismer som skaper utenforskap.

Tall fra Ungdata viser at mer enn 30 pst. av barn med krevende oppvekstvilkår står utenfor faste fritidsaktiviteter. Redd Barna forteller om barn som sier til mamma og pappa at de ikke lenger har lyst til å være med – og de gjør det for å skåne foreldrene med dårlig råd. Lag og klubber bekrefter at aldri har så mange kontingenter stått ubetalt.

Jeg har møtt mange lag og foreninger som gjør en kjempeinnsats og er gode på inkludering og på å bygge fellesskap. Jeg har fått være med på treningen til Pors Gatelag, et fotballag for mennesker som har slitt med rus, psykiske lidelser eller utenforskap. Hver tirsdag og torsdag møtes de

for fotballtrening og et måltid. Idretten har en unik evne til å skape fellesskap, og vi trenger slike fellesskap der flere kan ta del.

I Tøyen Sportsklubb koster det 100 kr i året å være medlem, og da kan alle som bor i området, delta på alle aktivitetene som klubben har. Ikke nok med det: De har også aktiviteter som ikke krever medlemskap.

Med Klart det går! sørger DNT Sør for at mennesker med funksjonsnedsettelse kan være med på tur. De gjør naturopplevelsene tilgjengelig for flere.

Det samme gjelder kulturlivet. På Rommen Scene i Groruddalen får Det Norske Teatret til noe veldig viktig. Der skaper de en ny arena hvor de får fram nye stemmer, og de når et nytt og bredere publikum. Vi trenger alle å få høre og se historier bli fortalt slik at vi kjenner oss igjen i dem.

Regjeringen vil ha et åpent, inkluderende og mangfoldig kulturliv i hele landet. Det betyr ikke at det skal være likt over hele landet, og at alle skal gjøre det samme, men det betyr at det skal finnes gode kulturtilbud tilgjengelig for alle.

For en drøy uke siden besøkte jeg Gudbrandsdal Musikkfest. Her samarbeider kommunene i Gudbrandsdalen om å skape en felles – 30 mil lang – festival med både profesjonelle musikere og lokale talenter på scenen. Arrangørene har skjønt at ved å løfte regionen sammen løfter de også hvert enkelt lokalmiljø.

Slik kan vi tenke nasjonalt også. Det er ingen motsetning mellom en satsing på nasjonale institusjoner og god lokal og regional kulturpolitikk. Det er to sider av samme sak. Sterke nasjonale kulturinstitusjoner gir sterke regionale og lokale institusjoner og aktører.

Alt henger sammen. Det nasjonale trenger det lokale, og det lokale trenger det nasjonale. Derfor er regjeringens hovedmål å legge til rette for at alle kan oppleve og delta i kunst og kultur. Det er ikke slik at hver enkelt kulturopplevelse skal treffe akkurat meg eller deg. Vi trenger det smale, men også kunst som er relevant for et stort publikum.

Kultur er et bånd som binder oss sammen, skaper tilhørighet og identitet. Det skal speile det landet vi lever i, den virkeligheten vi opplever, og de menneskene vi er – alene og sammen, i det store og i det nære.

Presidenten [13:52:35]: Det vert replikkordskifte.

Tage Pettersen (H) [13:52:45]: Først vil jeg ønske kulturministeren velkommen til hennes første debatt som statsråd og si at vi er helt enige om kulturens betydning i tøffe tider.

Regjeringen tar på mange måter ikke ansvar for systemsettingen når den til stadighet finner på skatte- og regelendringer som virker begrensende for næring etter næring. Kulturministeren er på den ene siden opptatt av

dem som jobber i kultursektoren, og har fremmet stortingsmeldingen Kunstnerkår, mens regjeringen på den andre siden gjør det vanskeligere for den samme sektoren å benytte seg av tidsbegrenset innleie. Det innebærer fort at de samme kunstnerne som kulturministeren har god omsorg for, ikke har noen scener å spille på.

Regjeringen har sendt på høring et forslag om unntak fra de nye innleiereglene for arrangementsbransjen, men her er unntaket definert altfor snevert, ifølge bransjen selv. Hvordan ser kulturministeren for seg at strengere innleieregler kan tjene nettopp kulturarbeiderne? Har Kulturdepartementet virkelig vært med i arbeidet med denne forskriften?

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [13:53:43]: Takk for spørsmålet, og takk for lykkeønskningene.

Dette høringsforslaget er, som representanten selv sier, sendt på høring fra Arbeidsdepartementet. Selvsagt har Kulturdepartementet vært med og gitt innspill til våre tanker rundt det. Nå er høringen avsluttet, og den skal behandles i departementet, der vi også selvsagt kommer til å delta med de innspillene vi har, som er kulturpolitisk viktige. For denne regjeringen er det viktig at folk har hele, faste stillinger, og det gjelder også kulturarbeiderne. Derfor har vi lagt fram en kunstnermelding der nettopp viktigheten av å sikre kunstnerne ordentlige arbeidsvilkår er ett av hovedelementene.

Tage Pettersen (H) [13:54:25]: Takk for svaret.

Bemanningsbransjen har hjulpet mange tusen inn til sin første jobb, og mange har fått sin første fot inn i arbeidslivet kanskje nettopp på den måten. Men den foreslåtte forskriften vil være svært utfordrende for arrangører med en bred portefølje og de som arrangerer gjennom hele året. Kultur og konserthus er gode eksempler på dette, men idretten vil også rammes av forskriften. Dersom adgangen til innleie av arbeidskraft, som vi snakker om nå, forsvinner, vil store grupper av fagfolk som i dag har nettopp faste ansettelsesforhold hos en leverandører eller et bemanningsforetak, bli henvist til små brøker eller korte ansettelsesforhold. Begrensningen som her ligger for sektoren, bidrar ikke til mer, men mindre kultur rundt om i hele landet. Hvilke løfter kan kulturministeren gi til de mange som jobber i denne sektoren, men som går usikre dager i møte i påvente av denne forskriften?

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [13:55:18]: Vi skal nå se på de innspillene som kommer i høringsrunden. Arbeids- og inkluderingsministeren skal gjøre det, og så skal vi selvfølgelig løfte inn våre synspunkter. Men det som skaper mye kunst og kultur i Norge, er at vi faktisk bruker penger på det, og at vi satser på det. Det gjør denne regjeringen, og det sørger for at vi har ordentlige

visningsarenaer, at vi har festivaler, et mangfold uten like, og det er der de viktige arbeidsplassene for bl.a. kunstnere og annet personell er, som er en del av den kulturutviklingen som skjer rundt omkring i landet.

Silje Hjemdal (FrP) [13:56:12]: Jeg la merke til at man i trontalen sa at laget rundt barn og unge skal styrkes, og at flere skal inkluderes i idrett, kultur og frivillig arbeid. Jeg la også merke til at statsråden nevnte gatelagene. Jeg er veldig glad i gatelagene selv, men det er litt underlig at statsråden trekker fram det, all den tid Arbeiderpartiet strøk dette fra statsbudsjettet i 2023. Dette gjelder også andre gode tilbud, f.eks. Psykiatrilianzen i vår egen hjemby, som gir nettopp mange av disse tilbudene som statsråden skrøt av. Dette skjedde også i en tid da det var Fremskrittspartiet som måtte gire på for at vi skulle få en strømstøtteordning til idretten og frivilligheten. Samtidig som man fjernet fritidskortet, halverte man skattefritaket for gaver til frivillige organisasjoner og fjernet gaveforsterkningsordningen. Så jeg lurer egentlig på hva statsråden konkret vil gjøre for at flere skal inkluderes, når man fjerner så mange gode ordninger.

Statsråd Lubna Boby Jaffery [13:57:17]: Nå er det kanskje ikke noe overraskende at Arbeiderpartiets kulturpolitikk og Fremskrittspartiets kulturpolitikk ikke nødvendigvis alltid møtes, at vi nok til tider er uenige om noen av virkemidlene. Vi mener f.eks. at man skal ha en enhetsmodell knyttet til idretten. Det sikrer idretten forutsigbarhet, og det sikrer at idretten har midler til drift. Den enhetsmodellen utfordres hele tiden, f.eks. av at Fremskrittspartiet ønsker å åpne opp spill for utenlandske aktører i det norske markedet. Så her handler det noe om prioriteringene våre. Vi prioriterer idretten gjennom en enhetsmodell, og vi satser på kultur. Det viser statsbudsjettene våre alltid når vi har hatt kulturministeren. Fremskrittspartiet har så langt i historien ikke hatt en kulturminister, men etter innlegget til representanten Hjemdal har jeg jo store forventninger om at når Fremskrittspartiet en gang får statsråden i Kulturdepartementet, skal det bugne av melk og honning.

Silje Hjemdal (FrP) [13:58:21]: Jeg kan da trekke fram noe Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet i utgangspunktet skulle være enige om. Det er å rettighetsfeste momskompensasjon både for idrettsbygg og til frivilligheten. Det har Fremskrittspartiet fremmet forslag om i denne sal, men Arbeiderpartiet har stemt det ned – så hjertelig velkommen til statsråden om samarbeid. Det er faktisk en sak våre to partier kan være enige om. Det skulle man også tro i våres, da Fremskrittspartiet hadde et forslag om å redusere og få bukt med etter-

slepet i finansieringen av idrettsanlegg ute i kommunene, noe Arbeiderpartiet også har løpt rundt og sagt at de er for, i valgkampen i ulike kommuner. Men da Fremskrittspartiet fremmet forslag i denne sal i vår, stemte man det ned – litt underlig.

Jeg registrerer at statsråden ser etter muligheter for å danne brede flertall, så jeg er spent på hvilke initiativ hun da vil komme med.

Statsråd Lubna Boby Jaffery [13:59:26]: Når det gjelder momskompensasjon, er det denne regjeringen som har sagt i sin regjeringsplattform at man skal regelbinde momskompensasjonen, og det er denne regjeringen som har betalt ut full momskompensasjon siden vi tiltrådte. Så vidt jeg husker, skjedde ikke det under den forrige regjeringen. Momskompensasjonen og idretten og frivilligheten – det ivaretar denne regjeringen, og det kommer vi også til å gjøre i fortsettelsen.

Silje Hjemdal (FrP) [14:00:00]: Jeg vil understreke at også da Fremskrittspartiet satt i regjering, var det full momskompensasjon til idrettsanlegg, og vi var med på en opptrappingsplan for momsfratak for frivilligheten. Det er fremdeles ikke regelfestet, slik som Fremskrittspartiet la fram forslag om. Men vi får være uenige i den saken.

Det er noe annet jeg har lyst til å utfordre statsråden på, som jeg synes er vel så viktig når det gjelder å ivareta våre barn og unge innen idrett og kultur. Det er en problematikk som statsråden kjenner til fra før, og som vi har løftet mange ganger i denne salen, og det gjelder seksuelle overgrep i idretten. Her har vi hatt forferdelig mange stygge saker gjennom de siste årene, og vi har gang på gang utfordret om dette i skriftlige spørsmål, i forslag og også i muntlige spørretimer. Hva er status nå?

Statsråd Lubna Boby Jaffery [14:01:05]: Takk for et viktig spørsmål.

Vi kommer tilbake til Stortinget med en stortingsmelding som omhandler seksuell trakassering, og der vil selvfølgelig også idretten bli berørt. Dette er noe som representanten, så vidt jeg husker, har vært med på å ta initiativ til gjennom et anmodningsvedtak for noen år siden. Jeg er glad for at vi kan komme tilbake til Stortinget med en stortingsmelding om dette temaet.

Kathy Lie (SV) [14:01:47]: Familiene blir jo ikke mindre fattige av at barna får delta i fritidsaktiviteter, men vi vet hvor stor betydning fellesskap og inkludering har for en god oppvekst. Idretten og frivilligheten skriker etter forutsigbarhet og stabile driftsmidler. De vil bruke mindre tid på prosjektsøknader, for de vet hva de skal drive med, og de vil rett og slett bruke mer tid på aktivitet. Det viktigste kravet fra organisasjonene nå

handler om forutsigbarhet, og det er denne regelstyringen av momskompensasjonen, som selvfølgelig også vil lure på når kommer, og så er det mer til drift. Mange organisasjoner sliter fortsatt med ettervirkningene etter pandemien, og det er viktig at vi nå tar grep som får fart på frivilligheten igjen.

Hvordan vil kulturministeren sørge for at alle barn kan delta i en fritidsaktivitet, uavhengig av foreldrenes økonomi, i hele landet?

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [14:02:47]: Jeg deler virkelighetsbeskrivelsen til representanten om at man ikke nødvendigvis blir mindre fattig av å få lov til å delta på fritidsaktiviteter, men vi vet at fattigdommen kanskje føles mindre da, fordi man er en del av et større fellesskap, noe jeg også sa i mitt innlegg. Momskompensasjonen er et viktig virkemiddel for frivilligheten. Det handler nettopp om at de skal få lov til å drive med det de er mest opptatt av, nemlig å lage aktivitet.

Jeg hadde faktisk i forgårs, hvis jeg husker rett, et møte med Frivillighet Norge, og i forrige uke et møte med LNU, nettopp for å diskutere hvilke krafttak vi kan ta for å få opp igjen aktiviteten. Heldigvis er frivilligheten på vei tilbake etter pandemien, men de unge og de eldre sliter fortsatt, så der skal vi jobbe sammen med frivilligheten for å få det på plass. Så jobber vi med momskompensasjonen. Vi har levert full momskompensasjon i de to siste årene, og det ønsker vi å fortsette med.

Sveinung Rotevatn (V) [14:04:02]: Eg brukte å sitje ved sida av statsråden her oppe på fjerde rad. No får vi i staden møtast her nede, med to sverdlengders avstand. Eg vil nytte anledninga til å gratulere statsråden med utnemninga.

Så vil eg stille eit spørsmål om konverteringsterapi. Då tidlegare kulturminister Abid Raja på vegner av den førre regjeringa la fram eit forslag om å forby konverteringsterapi, fekk det forslaget svært hard medfart frå Arbeidarpartiet i posisjon og ramsalt kritikk. Det førte også til at då det vart eit regjeringsskifte, vart forslaget trekt tilbake, og ein begynte prosessen på ny. No har omsider eit forslag om forbod kome til Stortinget frå den nye regjeringa. Eg må seie at eg nesten må bruke mikroskop for å klare å sjå kva som eigentleg er forskjellen på det som vart lagt fram av den førre regjeringa, og det som no ligg til behandling, med unntak av eit forbod mot marknadsføring.

Då vert spørsmålet: Kva er det ein eigentleg har brukt to år på, og er det ikkje synd at iverksetjinga av eit slikt forbod har vorte – så langt – to år forseinka?

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [14:05:06]: Dette skjedde før min tid, og det var også før min tid på Stortinget, så jeg må prøve å svare etter beste evne.

Jeg forstår at det er endringer i det forslaget som denne regjeringen har lagt fram. Det kommer rett og slett av at man fikk en tilbakemelding på at lovforslaget, slik det lå fra den forrige regjeringen, ikke var tilstrekkelig slik man hadde sett for seg. Jeg registrerer at det skeive miljøet, som har vært opptatt av denne loven, har sagt at dette er et godt forslag. Det var høring i komiteen forrige fredag, der man selvfølgelig hadde innspill på ting som man kunne gjøre annerledes, og det er noe komiteen skal ta med seg i sin behandling.

Jeg er opptatt av at folk skal få leve et godt, fritt liv og ikke bli utsatt for press for hvem de er. Da er dette forbudet viktig å få på plass, og det håper jeg at Stortinget kommer til å vedta i løpet av høsten.

Presidenten [14:06:04]: Replikordskiftet er avsluttet.

Lene Vågslid (A) [14:06:15]: Som ein kunne høyre i trontalen, er Arbeidarpartiet og Senterpartiet i regjering opptekne av å føre ein politikk for mindre forskjellar i landet, både sosialt og geografisk. Eit av dei viktigaste prosjekta er meir rettferdig fordeling, tryggleik for vanlege folk i ei uroleg tid og å sikre eit fellesskap som stiller opp for dei. Velferdsmodellen me har i Noreg, er grunnleggjande sosialdemokratisk, og den må me verne om. Vernar me ikkje om han, vil me ein dag der framme kunne ha forlate han bit for bit, slik at velferdsyttingar ein mottek, plutselig er avhengige av kor mykje ein har i lommeboka. Då må me føre ein politikk som sikrar at viljen til å betale skatt etter evne framleis er høg blant folk, og at alle, uansett kva samfunnslag dei kjem frå, ser at dei får mykje att for å delta i det spleiselaget. Det er nettopp dette som er suksessen til den nordiske velferdsmodellen. Difor vil Arbeidarpartiet, i motsetning til Høgre, alltid vere opptekne av å verne om dei universelle velferdsordningane. Det er difor me, saman med Senterpartiet og SV, har vore opptekne av å sikre billegare SFO og langt billegare barnehage. Det er stor forskjell på gjere det for alle og å gjere det berre for nokon. Viss me begynner med det, kan me bit for bit demontere det som er den nordiske velferdsmodellen.

Arbeidarpartiet har prioritert velferd og barnefamilialar dei fyrste åra i regjering, og me arbeider hardt for ein meir omfordelende politikk. Det er klart at det betyr noko for familiar som har ungar i barnehage, at barnehageprisen blir 1 000 kr lågare i månaden. Det vil bety over 20 000 kr i innsparing for ein familie med to ungar.

Trass i veldig mange gode grep dei to fyrste åra i regjering er det ingen tvil om at veldig mange no merkar dyrtida. Difor må me gjere meir. Me må fortsetje med å styrkje kommunane, slik at dei kan tilby gode og likeverdige tenester. Me må gå igjennom inntektssystemet for kommunane, slik me no skal gjere, for det er òg for store

forskjellar når det gjeld anledninga kommunane har til å gje likeverdige tenester.

11 000 personar har denne hausten blitt valde inn i kommunestyre og fylkesting. Dei har krevjande og viktige oppgåver framfor seg, med store behov i både oppvekst-, helse- og omsorgssektoren. Eg er glad for at me, innan ramma av trygg økonomisk styring, viser at me prioriterer velferd, at me prioriterer skule og barnehage, og eg ser fram til det viktige arbeidet me skal gjere vidare saman.

På fredag kjem statsbudsjettet. Då skal me diskutere budsjett. Me kjem til å bli stilte overfor tøffare og krevjande prioriteringar, og når det gjeld det å halde fram med eit velferdsloft for folk over heile landet, kan ein rekne med Arbeidarpartiet.

Presidenten [14:09:36]: Det vert replikkordskifte.

Bård Ludvig Thorheim (H) [14:09:49]: I mitt heimfylke, Nordland, har Arbeiderpartiet vært en bastion. I dette valget ble Høyre det største partiet i Nordland, og de tilbakemeldingene jeg får, er: Ja, det er store utfordringer ute i verden, men Arbeiderpartiet er ikke et parti som tar ansvar, som har løsninger for det. Det var et tydelig signal i det valget som var. Det man også pekte på, var at det kom en rekke skattebomber akkurat mot de hjørnesteinsbedriftene som de er avhengige av. Representanten snakker om småbarnsfamilier – der må begge ha jobber å gå til for at man skal leve i lokalsamfunnet. Man fikk en skattebombe for kraftsektoren, som jo er viktig også for den nye, grønne industrien, skattebomber når det gjaldt arbeidsgiveravgift, arbeidende kapital – økt skatt over hele linjen for de bedriftene det virkelig gjelder for. Vil representanten si at dette er å føre landet i feil retning?

Lene Vågslid (A) [14:10:52]: Takk for spørsmålet. Eg er heilt ueinig i den verkelegheitsbeskrivinga som representanten kjem med. Under Arbeidarpartiet og Senterpartiet si regjering har ein tvert imot, i motsetning til då Høgre sat i regjering, drive ein langt meir omfordelende skattepolitikk. Med Arbeidarpartiet i regjering har åtte av ti fått uendra eller mindre skatt. Med Arbeidarpartiet i regjering har ein fått ei regjering som ser heile landet, òg Nord-Noreg, i motsetning til då representanten sitt parti sat i regjering. Så er det ingen tvil om at i ekstraordinære tider med krig i Europa og ein svært krevjande økonomisk situasjon har òg me teke inn ekstraordinære inntekter, bl.a. frå dei som har tent veldig godt på tidvis høge straumprisar. Det meiner eg har vore riktig å gjere, og me vil sjå, forhåpentlegvis òg på fredag, at me fortset med den omfordelende politikken me har begynt på.

Bård Ludvig Thorheim (H) [14:11:48]: Jeg registrerer at representanten mener at virkelighetsbeskrivelsen min er feil. Men dette er også virkelighetsbeskrivelsen til veldig mange velgere som har gått fra Arbeiderpartiet til Høyre, og som føler at deres jobber får dårligere vilkår.

Det har blitt snakket mye om olje og gass, grønn industri og energi. Det er viktige saker – jeg sitter selv i energi- og miljøkomiteen. Men hva er visjonene for fremtiden? Høyre nedsatte et ekspertutvalg for kunstig intelligens. Jeg har selv snakket med noen av de fremste bedriftene i landet, som har samarbeidet med OpenAI i California, som ligger i front. De sier at skattepolitikken for gründere, de vilkårene man har, ikke er gode nok til at man kan konkurrere og utvikle de fremste løsningene her i landet. Hvor er visjonene for regjeringen? Hvor skal landet gå? Hvor kan vi skape det nye?

Lene Vågslid (A) [14:12:43]: Då kan representanten f.eks. begynne med å lese det grønne industriløftet. Han kjem til å sjå, viss han går inn og les det, at 96 av 100 tiltak allereie er gjennomførte. Me har no kome med 15 mrd. kr meir i dette arbeidet.

Når det gjeld kunstig intelligens – det er jo eit tema som er på mange sine lepper for tida – er eg veldig glad for at regjeringa har sett av pengar til meir forskning på dette, samtidig som Noreg òg er nøydtt til å følgje med på det som skjer i EU. Regjeringa har òg sett ned eit hurtigarbeidande utval som skal sjå på reguleringar rundt dette, det same som ein no gjer i EU.

Erlend Wiborg (FrP) [14:13:33]: Jeg vil gjerne sitere representanten Vågslid fra et tidligere avisinnlegg:

«Jeg mener det er helt naturlig at statsforvalteren følger fylkesgrensene, noe som også har vært regelen før med unntak av Oslo og Akershus. Dette tar jeg også opp og med meg i arbeidet videre inn mot regjeringen og kommunalministeren.»

Senere kunne vi derimot lese at tonen hadde blitt mindre bastant og betydelig mykere da representanten igjen ble møtt med problematikken, og hun sa:

«Vestfold og Telemark Ap har vedtak på at statsforvalteren skal følge ny fylkesstruktur. Jeg kommer til å jobbe for en slik løsning for vårt fylke, slik jeg har uttalt tidligere. Men saken er ikke avgjort i regjeringen ennå.»

Hvorvidt dette taktskiftet kommer av mangel på gjennomslag hos egen kommunalminister, kan man bare spekulere i. Mitt spørsmål er derfor: Vil representanten reversere statsforvalterstrukturen, eller vil representanten opprettholde strukturen slik den er i dag?

Lene Vågslid (A) [14:14:41]: Takk for veldig god sitering. Det er inga tvil om kva eg har meint i denne sa-

ka, og viss ein ser på korleis staten er organisert regionalt, ser det mildt sagt litt rotete ut. Så eg held fast på det eg har sagt tidlegare, at eg meiner det bør hengje saman. Når me no har fått ei ny regjering, som har rydda opp i mykje av det som partiet til representanten og Høgre dreiv med i førre periode, meiner eg det bør hengje saman. Det er òg riktig det representanten Wiborg seier, at dette er ei sak som regjeringa enno ikkje har konkludert på.

Presidenten [14:15:15]: Replikskordskiftet er avslutta.

Nikolai Astrup (H) [14:15:41]: Det er fristende å starte med å si at jeg ikke vet om Kristiansand kommune vil si seg enig i at den nye regjeringen rydder opp i rotet til den gamle. Snarere skaper den vel nytt rot.

Norge er velsignet med unike kraftressurser, men det er likevel et stort og økende kraftbehov de neste årene, og det er flere grunner til dette. For det første er vi allerede i dag sårbare for tørrår. Variasjonen mellom tørår og våte år kan være så mye som 50–60 TWh. Til sammenligning forbruker vi 140 TWh totalt i Norge. Det sier litt om hvor værvhengig vårt kraftsystem er. For det andre vet vi at klimaendringene vil føre til større variasjoner og svingninger i været, som også vil få konsekvenser for vår evne til å produsere kraft. For det tredje vil både de bedriftene vi allerede har, og de bedriftene som ennå ikke er unnfanget, trenge betydelige mengder kraft for å være konkurransedyktige gjennom det grønne skiftet.

Nær 100 pst. av vår kraftproduksjon er fornybar, men 50 pst. av energien vi bruker, er fremdeles fossil. Det er anslått at det er behov for 34 TWh med ny kraft innen 2030 for å innfri klimamålene. I tillegg kommer eventuelle nye industrielle behov. Tidsperspektivet gjør at f.eks. kjernekraft og havvind ikke vil være en del av løsningen frem mot 2030, mens stort sett alt annet må på bordet – småkraft, oppgradering av vannkraftverk, vindkraft på land, energieffektivisering, solenergi, tidevannsenergi, fjernvarme, bioenergi og bergvarme, for å nevne noe. I tillegg må arbeidet med mer nett raskere, mer effektiv konsesjonsbehandling og mer energieffektivisering forseres.

Mye av omstillingsbehovet kommer i industrien. Hydro har f.eks. kunder som etterspør karbonfritt aluminium allerede i 2030. Yara skal produsere grønn ammoniak på Herøya. Det krever noen milliarder kilowattimer. TiZir har planer om å erstatte kull med grønt hydrogen i Tyssedal. Det forutsetter også mer kraft. Hvis vi skal utvikle, ikke avvike, aktiviteten på norsk sokkel, vet vi at det må skje innenfor rammen av klimamålene. Norske industribedrifter, petroleumsnæringen og luftfarten er en del av EUs kvotesystem, der hensikten er å

reducere utslipp så kostnadseffektivt som mulig, og at de billigste kuttene tas først. De neste årene skal utslippsrettighetene – eller antall kvoter, om man vil – gradvis reduseres, med 62 pst. i 2030 sammenlignet med 2005, og til null allerede i 2040. Enhver bedrift med store utslipp som har ambisjoner om å overleve etter 2040, må derfor ta grep de neste årene.

Utfordringen i Norge er at mangel på kraft er i ferd med å kortslutte klimapolitikken og omstillingen av norsk økonomi. For et år siden sto et knippe av våre aller største industriselskaper frem og argumenterte for at vi trenger betydelig mer kraft for å sikre arbeidsplasser, vekst, verdiskaping og grønn omstilling. Da de samme selskapene – Hydro, Yara, Aker, Kongsberg Gruppen, Equinor og Statkraft – gjorde opp status under Arendalsuka i august i år, var fasiten at rammevilkårene for å bygge ut kraft var blitt vesentlig dårligere, ikke bedre, det siste året. I en tid med krig, kraftkrise, omstillingsbehov og skyhøye strømpriser for folk og bedrifter er dette et av de store paradoksene som hjemsøker vårt land.

Et av de mest skadelige forslagene regjeringen kom med i fjor høst, var utvilsomt forslaget om å innføre grunnrenteskatt på vindkraft med tilbakevirkende kraft. Et tysk pensjonsfond uttalte f.eks. i fjor høst at de fremover heller ville investere i Sverige, Finland, eller til og med i Den dominikanske republikk fordi rammevilkårene er mer stabile der enn i Norge. Et finsk selskap som på vårparten hentet friske penger til et nordisk fornybarfond, gjorde det med en garanti om at de ikke skulle gjøre investeringer i Norge. Politisk risiko har altså blitt et stort tema i en tid da det er behov for hundrevis av milliarder i investeringer i industri, kraft og nett. Når utlendingene vegrer seg og norske eiere blir bedt om å ryke og reise av regjeringens budsjettpartner, er det dårlige nyheter for by, for bygd, for velferd og for verdiskaping. Vi må skape for å dele. Det kan ikke være et slagord, det må være en realitet.

Kraft og kapital er to helt sentrale elementer i det grønne skiftet, men det er også kompetanse. Derfor er det et stort paradoks at regjeringen i fjor innførte en midlertidig straffeskatt, som stort sett rammer kompetansesarbeidsplasser. Også dette må det ryddes opp i på fredag, når neste års statsbudsjett legges frem.

Høyre mener det er behov for et bredt forlik om rammevilkårene for kraftutbygging i Norge som kan gi forutsigbarhet og bidra til å gjenreise tilliten mellom kraftbransjen og myndighetene. Det må komme allerede i høst. Vi har ingen tid å miste – mål og virkemidler må stå i stil med hverandre. Strømprisene er heldigvis på vei ned fra fjorårets rekordnivåer, men det kan ikke være en hvilepute for noen av oss. Vi må ta lærdom av vår sårbarhet, ta høyde for våre omstillingsbehov og innse at de neste årene krever et krafttak uten sidestykke.

Presidenten [14:20:44]: Det vert replikkordskifte.

Marianne Sivertsen Næss (A) [14:20:56]: Nordområdene har vært et strategisk viktig satsingsområde for flere regjeringer, også Solberg-regjeringen, som representanten Astrup var en del av. Under åtte år med blå-blå regjering var det ikke mye konkret politikk som ble fremmet for å sikre bosetting og vekst og for å innfri når det gjelder nordområdeambisjonene. Tvert imot var noe av det første Solberg-regjeringen gjorde, å fjerne ekstratillettet på barnetrygden i tiltakssonen. Tvangs-sammenslåingen av Troms og Finnmark er et annet eksempel. En fantastisk sløsing med menneskelige ressurser, og også økonomiske, er det vi sitter igjen med. Dette er ressurser som kunne ha vært brukt til utvikling og ikke til nedbygging, som vi har erfart. Nå har vi endelig en regjering som lytter, og som satser, bl.a. ved å øke Finnmarksfradraget og øke nedskrivningen av studielån i tiltakssonen, og som har fått på plass en tiltakspakke for Øst-Finnmark.

Da det ble kjent at denne regjeringen også skal innføre gratis barnehage i tiltakssonen, var den første reaksjonen fra representanten Astrup om det var riktig timing nå. Jeg vil derfor spørre Høyre og Astrup: Når tenker egentlig Høyre at det er riktig timing for å satse i nord?

Nikolai Astrup (H) [14:22:05]: Jeg mener det er veldig viktig å satse i nord. Jeg mener det er viktig for vår sikkerhet, og det er ikke minst viktig for dem som bor der. Man får mulighet til å utvikle landsdelen og de fantastiske naturressursene som vi har der, til glede for først og fremst de som bor der, men også for hele landet. Det er en av grunnene til at regjeringen Solberg gjennom åtte år systematisk prioriterte nettopp nordområdene.

En av de viktigste innsatsfaktorene for virkelig å omsette de mulighetene i praktiske gevinster er at man får realisert et kraftløft for ikke minst Finnmark. Vi vet at svenskene kommer til å bruke sitt kraftoverskudd til å produsere grønt stål, og det betyr at Nord-Norge blir langt mer sårbart enn det har vært før. Vi vet også at det er store kraftbehov, både innenfor petroleumsnæringen og ikke minst innenfor annen type industri i Finnmark fremover, så man må også bygge ut mer nett og mer kraftproduksjon. Her gjenstår det å se om regjeringen Støre klarer å levere på det.

Marianne Sivertsen Næss (A) [14:23:09]: Det er positivt å høre at også representanten Astrup ser viktigheten av at det bor folk i nord. Det er fristende å spørre om det måtte en krig til for at man faktisk skulle innse det, men jeg lar det ligge.

Når det gjelder kraftløftet for Finnmark, er det selvsagt at også nord og Finnmark skal ta del i den energiomstillingen som verden står i. Da er jeg også interessert i å høre hvorvidt Høyre, som har vært veldig stille den siste tiden når det gjelder akkurat det kraftløftet som ble presentert, som vil bety mer kraftutbygging og mer nettutbygging, stiller seg bak de prinsippene som ligger i det kraft- og industriløftet som regjeringen har presentert.

Nikolai Astrup (H) [14:23:47]: Vi er veldig opptatt av at det må legges til rette for ny kraftproduksjon i Finnmark, og det må gjøres helt uavhengig av hva som skjer på Melkøya. Vi har satt som vilkår for vår støtte til Melkøya at det bygges ut mer kraftproduksjon, og at det bygges ut mer nett. Nå ligger bevisbyrden hos regjeringen for å sørge for at det skjer. Det skal ingen være i tvil om.

Når det gjelder den distriktspolitiske satsingen under Solberg-regjeringen, vil jeg også legge til at i min tid i Kommunaldepartementet laget vi tre distriktspolitiske strategier, som ville hatt stor betydning for Finnmark hvis de hadde blitt gjennomført. Det handler om å se helhetlig på utviklingen i Finnmark. Jeg merket meg, ikke minst som kommunalminister under pandemien, at svært mange kommuner mangler kommuneoverlege, ikke fordi de mangler penger til å ansette folk, men fordi de mangler folk til å besette stillingene. Da må man se helhetlig på utviklingen.

Dette er krevende, og vi klarer ikke å løse det i denne replikkvekslingen, men jeg tror det er viktig at de store partiene jobber sammen om nettopp å sikre levedyktige lokalsamfunn i tiden fremover.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [14:25:02]: Å trygge folks økonomi for å sikre Norge i en urolig tid er en hovedsak for regjeringen. Selv om budsjettene har vært stramme, har Høyre over tid kritisert oss for at de ikke er stramme nok. Også i dag har talerne fra Høyre lagt stor vekt på betydningen av å redusere den offentlige pengebruken. Men hvordan har Høyre tenkt å samle samarbeidspartnerne sine om et budsjettopplegg som er så stramt som det de hevder er nødvendig? Når jeg f.eks. lytter til Sylvi Listhaug, har hun en helt annen virkelighetsoppfatning om både den økonomiske politikken, kraftpolitikken og gjennomføringen av det grønne skiftet enn det representanten beskriver i sitt innlegg.

Hvordan ser representanten for seg at kompromissene i et samarbeid på høyresiden vil se ut? Erfaringsmessig er det ikke trygg økonomisk styring vi får med dette samarbeidet, snarere økt oljepengebruk, usosiale kutt og økte avgifter for folk flest.

Nikolai Astrup (H) [14:25:55]: At ulike partier har ulike meninger, bør ikke komme som en overraskelse

på noen i denne salen. Det som er mer overraskende, er at vi har en regjering som består av to partier som mener helt ulike ting om helt sentrale spørsmål. Vi så et veldig godt eksempel på det under partilederdebatte i Arendal, hvor den eneste som rakte opp hånden på spørsmålet om man kunne innfri Hurdalsplattformens mål om klimamålene i 2030, var statsministeren, mens den andre partilederen, Trygve Slagsvold Vedum, ikke gjorde det. Så at det er nyanser og forskjeller mellom Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti, er ikke så veldig underlig, men at regjeringen ikke engang klarer å være enige om helt sentrale spørsmål som står i regjeringsplattformen, er oppsiktsvekkende og svært uheldig for styringsevnen til regjeringen.

Så skal vi i vårt alternative budsjett sørge for at vi møter de utfordringene folk har i sin hverdag, på en god måte.

Marius Arion Nilsen (FrP) [14:27:10]: Representanten Astrup er en sterk forkjemper for såkalt lønnsom havvind, som ikke trenger subsidier. Representanten vil løse dette med hybridkabler til Europa, for da finansieres det visstnok ikke over skatteseddelen, men på annet vis. De siste ukene har europeiske strømpriser tidvis gått mot null og tidvis vært negative, grunnet mye vind- og solkraft, samtidig produksjon. Havvindlobbyen har titt og ofte vært på kontorene her de siste årene og ønsket hybridkabler, og de ønsket eierskap til kablene for å kunne få tilgang til vannkraft som de kunne selge når vinden ikke blåste.

Regningen kommer jo til slutt til kundene, til strømkundene og skattebetalerne. Hvordan kan man påstå at regningen ikke havner hos strømkundene og skattebetalerne ved hybridkabler, mens ved dagens radialløsning, som er valgt, kommer hele regningen til skattebetalerne?

Nikolai Astrup (H) [14:28:09]: Det er litt underlig å måtte fortelle en representant fra Fremskrittspartiet at verdier faktisk kan oppstå. Det er mulig å bake kaken større. Det er ikke et nullsumspill. Det er ikke alltid slik at hvis du får mer, så må jeg få mindre. Det er altså fullt mulig å skape verdier, og det er det som skjer når man genererer flaskehalsinntekter. Det oppstår når man har hybridkabler. Det oppstår ikke når man har en radial. Da får man ingen inntekter, altså kun forbindelse til Norge, ingen inntekter fra trafikken på denne kabelen, mens hvis man har koblinger til flere land, oppstår det inntekter som følge av prisforskjell mellom de ulike prisområdene. Det gjør at det er mulig å lage et bærekraftig prosjekt for Sørlige Nordsjø II som kan være mye, mye større enn det regjeringen har lagt opp til. Vi får mer kraft, men også til en mye lavere kostnad for

skattebetalerne. Derfor er det en modell som Høyre har gått inn for.

Presidenten [14:29:12]: Replikordskiftet er over.

Elles kan presidenten, når det gjeld talarlista, opplysa om at statsråd Geir Pollestad går inn i staden for statsråd Sandra Borch.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [14:29:36]: Bakteppet for årets trontale er at vi nærmer oss to år med krig i Ukraina. Forsyningsproblemer når det gjelder mat og energi, har fått folk til å se behovet for sterkere nasjonal kontroll og sterkere satsing på selvforsyning. Mange sliter med tunge kostnader på grunn av økte priser i butikkene og høyere rente i banken. Svært mange av oss har vokst opp i et Norge der pilene nærmest alltid har pekt oppover, og der reallønnsvekst – det at alle får det litt bedre fra år til år – nærmest har vært en selvfølge.

Dette stiller store krav til oss som folkevalgte ledere. Vi kan dessverre ikke fjerne den uroen som folk opplever, men vi har et felles ansvar i denne sal for å bidra til å dempe uroen og øke tryggheten for folk i hele landet.

Senterpartiet har over tid advart mot at vi tar globale forsyningslinjer og gode intensjoner for gitt. Vi har vært tydelige på at vi må ta vår egen sikkerhet og beredskap på alvor gjennom å styrke nasjonalt eierskap og kontroll – nasjonal kontroll over infrastruktur, eiendom, viktige strategiske selskap for Norge og matforsyningen. Totalberedskapskommisjonen og forsvarskommisjonen var et resultat av dette. Med bakgrunn i dagens situasjon har det blitt mer relevant enn hva vi hadde ønsket oss, men desto viktigere.

Som første norske regjering har Senterpartiet og Arbeiderpartiet nå tidfestet at Norge skal nå NATOs 2-prosentmål i 2026. Jeg er glad for at vi har en regjering som har styrket Forsvaret både ved innkjøp av mer materiell og ved satsing på økt personell, deriblant økt antall heimevernssoldater. Heimevernet har en viktig rolle i å trygge hele landet og bidra til samfunnets totale beredskap.

For Senterpartiet er trygghet for befolkningen vår viktigste oppgave. Matproduksjon og egen selvforsyning er en viktig del av denne tryggheten, så jeg er glad for at vi nå oppretter beredskapslagring for matkorn, og at vi har prioritert jordbruksoppkjøret høyt. Senterpartiet står støtt i at det er riktig å satse på norsk matberedskap, og vi vil jobbe videre for å trygge matproduksjonen i Norge.

Norge trenger store mengder ny kraft og nettinfrastruktur om vi skal omstille samfunnet og skape utvikling og nye arbeidsplasser i hele landet. Etter flere år med etterslep i nettutbygginger, voksende tilknytningskøer og lang saksbehandlingstid for konsesjonsøknader har Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjer-

ing tatt grep for raskere utbygging av ny kraftproduksjon og nytt nett. Vi har laget et hurtigspor for netttutbygginger, effektivisert konsesjonsprosessene, økt saksbehandlingsskapiteten og tilrettelagt for økt produksjon av egenprodusert strøm.

Senterpartiet i regjering har satt kommunene tilbake i førersetet fordi vi vet at lokal aksept må være en forutsetning for ny vindkraft. Lokalsamfunnene må sitte igjen med mer av overskuddet. Derfor har vi gitt kommunene vetorett og mer av inntektene.

I en tid med svært høye strømpriser og kostnadsvekst har Senterpartiet prioritert økonomisk trygghet for folk, også når det gjelder strømprisene. Vi fikk raskt på plass en omfattende strømstøtteordning for husholdninger, frivilligheten og svært utsatt næringsliv. Senterpartiet mener at dagens situasjon, med ustabile og svært høye strømpriser, må løses gjennom langsiktige grep for å styrke den nasjonale kontrollen, begrense prissmitten fra kontinentet og øke kraftproduksjonen.

Økt fornybar kraftproduksjon er avgjørende for å omstille og utvikle norsk økonomi, for vi skal kutte klimagassutslipp på samme tid som vi skal øke den norske konkurransekraften, og vi skal sørge for trygghet for rimelig strøm i kontaktene i norske hjem.

Når vi gjennom sommeren har opplevd å ha store prisforskjeller på strøm mellom Sør-Vestlandet og ellers i landet, må vi fortsette med flere grep for å sikre stabile priser over tid. Det finnes sjelden enkle løsninger på komplekse problemstillinger som denne, så vi kommer garantert til å diskutere ulike forslag til løsninger gjennom høsten.

Vi i Senterpartiet skal ha frimodighet og være løsningsorienterte for å gi folk og næringsliv mer stabilt rimelige strømpriser. Like konkurransevilkår er viktig for å legge til rette for næringsutvikling over hele landet. For å lykkes med det må vi ta innover oss at ulike deler av landet har ulike utgangspunkt.

Skal vi utvikle næringsliv og øke folketallet i norske distrikt, kreves det politisk evne og vilje til å se hele landet. Den evnen og viljen har Senterpartiet.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [14:34:34]: Det blir replikkordskifte.

Liv Kari Eskeland (H) [14:34:50]: Representanten brukte tid i innlegget sitt på å snakke om beredskap, men kom òg inn på det kommunale nivået. Me har nettopp gjennomført eit kommune- og fylkestingsvalg, og eit klarare signal til sitjande regjering enn det me fekk gjennom dette valresultatet, er vel kanskje vanskeleg å tenkja seg. Kommune etter kommune og fylke et-

ter fylke skifter no ut dei raud-grøne ordførarane med eit borgarleg styre.

Det er vanskeleg å tru at dei raud-grøne ordførarane har vorte så mykje dårlegare, så det er kanskje grunn til å tru at innbyggjarane no reagerer på regjeringa sin politikk. Er du einig i denne analysen?

Presidenten [14:35:32]: Presidenten vil påpeke at representanten skal stille spørsmål gjennom presidenten og ikke i «du»-form til sin medrepresentant.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [14:35:41]: Det er ikke tvil om at Senterpartiet ikke er fornøyd med resultatet etter høstens kommune- og fylkestingsvalg. Samtidig har vi veldig mange dyktige og gode lokale politikere, både på kommunenivå og på fylkesnivå, som har gjort en veldig god jobb.

Når vi ser på hvor mange ordførere vi har, som Eske-land her nevner, handler det også om hvordan forhandlingene ble i ettertid. Her ser vi at det er ulike sammen-setninger i de ulike kommunene. Men lokalpolitikken står sterkt i Senterpartiet, og det gjør den også etter høstens valg.

Liv Kari Eskeland (H) [14:36:29]: Parlamentarisk leiar i Senterpartiet, Arnstad, ramsa i sitt innlegg opp tiltaka som regjeringa no har sett i verk for å styrkja distriktpolitikken. Representanten Mykjåland var òg innom det i innlegget sitt. I replikkordskiftet vart Arnstad utfordra på manglande utflytting av statlege arbeidsplassar, der ein innsåg at regjeringa på ingen måte har levert. Tvert imot er det slik at med denne regjeringa vert arbeidsplassar flytta frå distrikta og inn til Oslo.

Det som kanskje var mest oppsiktsvekkjande, var det manglande næringslivsperspektivet i oppramsinga til den parlamentariske leiaren til Senterpartiet: ikkje eitt ord om å leggja til rette for arbeidsplassar og tilgang på kompetanse i industri- og maritim sektor, og naturleg nok ikkje eitt ord om dei store summene som no vert henta frå Distrikts-Noreg, i form av skattar på både havbruk, kraft og gjennom arbeidsgjevaravgift. Det me opplever no, er uvisse og avventande bedriftsleiarar.

Ser Senterpartiet dette bildet, eller skal me få nok eit år med uventa skattesjokk og rammevilkår som ikkje er langsiktige eller til å stola på?

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [14:37:37]: Det er veldig interessant å høre hvordan Høyre er opptatt av distriktene. Gjennom ti år som ordfører i en liten distriktskommune der det i åtte år var en Solberg-regjeringen som styrte, var det sentralisering i år etter år etter år. Vi opplevde trangere vilkår. Vi opplevde en kommunereform som skulle gjennomføres med tvang, enten gjennom

økonomisk tvang eller med pisk. Vi opplevde at det var en stadig forverring for små kommuner i distriktene.

Det er veldig fint at Høyre nå er opptatt av distriktene, og jeg vil peke på en ting som Eskeland tar opp i den forbindelse, det med tilgang på kompetanse. Denne regjeringen satser på desentralisert utdanning, både videreutdanning og etterutdanning. Det tror jeg er et av de viktigste grepene denne regjeringen har gjort for nettopp å sørge for at vi får god kompetanse og ikke minst god arbeidskraft i distriktene framover. Jeg er ikke veldig bekymret for det framover.

Marius Arion Nilsen (FrP) [14:38:55]: Det er godt å høre at representanten Mykjåland, som representerer samme region som meg, tar opp dette med høye strømpriser. Vi har vedvarende høyere strømpriser i prisområde NO2, som dekker området fra sør i Hordaland og østover til Vestfold. Tidvis har vi hatt opptil hundre ganger høyere strømpriser i region NO2 målt mot f.eks. Øst- og Vestlandet. Også i fjor var strømprisene høyere, men da var jo strømprisene skyhøye generelt, så fokuset var ikke så sterkt. Men vi ser nå at iskremprodusenter, slaktere, kraftforedlende industri og alle andre sliter med at man har en konkurranseulempe. En ting er konkurranseulempe mot utlandet, men når vi har det inntert i landet, må vi gjøre noe.

Derfor spør jeg og appellerer innstendig til representanten, som representerer det samme fylket og regionen som meg: Hva planlegger dere å gjøre med hensyn til å ta tak i disse store forskjellene og urettferdigheten?

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [14:39:58]: Allerede i forbindelse med budsjettet i fjor var Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV opptatt av dette spørsmålet, som gjelder strømpriser. En ba da om at det skulle bli satt ned et strømprisutvalg. Regjeringen satte ned dette utvalget etter at energikommisjonen la fram sin rapport. Utvalget er godt i gang, og vi venter nå i spenning fram mot 12. oktober, da jeg har fått høre at denne rapporten kommer. Så blir det viktig å se på hva vi faktisk kan gjøre for å skape mer langsiktig stabile priser. Jeg er helt enig med representanten fra Fremskrittspartiet i at den type forskjeller i Norge, som spesielt har rammet Sør-Vestlandet nå i sommer, kan vi ikke ha. Det skaper en stor, stor utfordring for det lokale næringslivet på Sør-Vestlandet, og den type konkurranseulempe kan vi ikke se på.

Marius Arion Nilsen (FrP) [14:40:59]: Regjeringen har vært veldig dyktig på å levere utvalg, det er jeg meget enig i, men vi er nødt til å ha konkrete tiltak også. Vi behøver enorme mengder ny kraftproduksjon for å få separert eller redusert prissmitten fra kontinentet, og i området NO2 har vi nå en stor prissmitte fra de siste

kablene som går til utlandet. Der har regjeringen dessverre ikke tatt tilstrekkelig tak og ikke kommet med konkrete og virksomme nok tiltak for å redusere prisene, og jeg håper at man vil se videre på det. Men hvis disse prisforskjellene vedvarer, hvilke konkrete tiltak kommer man med? For ny kraft tar tid, nytt nett tar tid. Har man noen kompenserende tiltak? Har man reduksjon av moms? Det hjelper riktignok ikke næringslivet, men jobber man fram noen tiltak som vil hjelpe sørnorsk næringsliv?

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [14:41:59]: Regjeringen opprettet fastprisavtaler til næringslivet ganske tidlig. Vi får tilbakemeldinger nå, også fra egen region, om at disse begynner å virke veldig bra. Det er ingen tvil om at vi kommer til å ha mer ustabile priser i tiden framover. Det vil komme, og da er det viktig med fastprisavtaler.

Det er litt interessant at representanten fra Fremskrittspartiet snakker om at det vil ta mer tid å bygge ut mer strøm og mer nett. Det har han helt rett i, men utfordringen her er jo at Fremskrittspartiet gikk imot det som kanskje kan skaffe Norge raskest tilgang på strøm i vår region, Sør-Vestlandet, spesielt knyttet til havvind. Her gikk Fremskrittspartiet imot muligheten til nettopp å skape mer kraft til Sør-Norge, og vi ble nesten latterliggjort da vi sa at denne kraften skulle gå direkte til vår region.

Presidenten [14:43:03]: Replikordskiftet er omme.

Hans Andreas Limi (FrP) [14:43:19]: For to år siden var det vanlige folks tur. Nå har vanlige folk det ganske tøft, på grunn av økte avgifter, økte skatter, fortsatt høy prisstigning og ikke minst økt rente. En av fire nordmenn opplever at økonomien er ganske eller svært utfordrende, i henhold til en ny undersøkelse som Opinion har foretatt for Frelsesarmeen.

Den økonomiske krisen mange opplever, går også hardt ut over psyken. Det er ikke lenger bare de kjente ansiktene som nå stiller seg i matkø, det er et tilsig av mennesker som er i fullt arbeid og som har egen inntekt, men inntekten strekker ikke til, forteller Frelsesarmeen. Pensjonister søker om nødbolig hos Nav fordi de av økonomiske årsaker står uten bolig. Dette er veldig alvorlig.

Så kan man spørre seg om denne utviklingen, i et av verdens aller rikeste land, er et resultat av den politikken som føres, eller om den ene og alene skyldes eksterne forhold som krigen i Ukraina. Uansett svar er i hvert fall økte skatter og avgifter en villet politikk fra regjeringspartiene og støttepartiet SV. Nå varsles det ytterligere avgiftsøkninger i neste års budsjett.

Høye strømpriser er også et resultat av en forfeilet energipolitikk, først og fremst i EU, men dessverre med

store konsekvenser for folk og bedrifter i Norge. Konsekvensene av høy inflasjon er økt rente. Det er det eneste virkemiddelet som Norges Bank har i sin verktøykasse. Riktig politikk kan bidra til å dempe prisstigningen og ikke minst dempe konsekvensene av høyere priser og økt rente. Regjeringen har valgt å bruke mer penger, senest i revidert budsjett, for å kompensere offentlige etater for økte kostnader, men gir ingen tilsvarende kompensasjon til bedrifter og vanlige folk. Økte satser på sosiale ordninger hjelper noen, men langt fra alle. Nå er det også folk i jobb med egen inntekt som trenger hjelp til å skaffe mat på bordet.

I en tid med historisk høye inntekter til den norske stat er det ikke riktig å kreve inn mer, men i stedet la folk og bedrifter beholde mer av sine egne inntekter. Reduserte avgifter på drivstoff, lavere matmoms og en forsterket strømstøtteordning i perioder med svært høye strømpriser, som Fremskrittspartiet har foreslått gjentatte ganger, ville ha betydd en enklere hverdag for norske familier som nå sliter med høye utgifter – men det vil ikke regjeringsspartiene eller SV bidra til.

Nå stiger matprisene i Norge mest i Europa. Det er tre ganger høyere vekst fra januar til august enn tilsvarende vekst i EU-land. I fjor fikk norske familier vesentlig redusert kjøpekraft, og det samme forventes i år. Betalingsproblemene er mer omfattende enn for ett år siden, og mange sliter med betalingsutsettelse eller en overkommelig betalingsplan, rapporterer SIFO. Vi kan få en fattigdom vi ikke har sett i etterkrigstiden, sa forsker Christian Poppe til E24 den 26. september.

Norge er på verdenstoppen i offentlig forbruk som andel av nasjonal verdiskaping. Offentlige utgifter fortsetter å øke, og regningen sendes til norske bedrifter og norske skattebetalere. De rike skal tas, er det retoriske budskapet til venstresiden – og dessverre også LO. Det er altså dem som allerede bidrar mest til fellesskapet, som skal betale enda mer, og statlig kapital skal konkurrere med private investeringer. Det er ikke bærekraftig i lengden.

Derfor vil Fremskrittspartiet redusere offentlige utgifter, ha en tydeligere prioritering og senke det totale skatte- og avgiftstrykket for å sikre langsiktig finansiering av velferd for de mange, og ikke noen få. Fremskrittspartiet mener at velferden styrkes best ved at folk får bestemme mer over egen inntekt.

Presidenten [14:47:52]: Det blir replikkordskifte.

Tellef Inge Mørland (A) [14:48:02]: Vi hørte nettopp Fremskrittspartiets energipolitiker Marius Arion Nilsen si at vi behøver enorme mengder ny kraftproduksjon. Men før i dag hørte vi i denne sal Fremskrittspartiets leder, Sylvi Listhaug, komme med skarp kritikk av Høyre-leder Erna Solberg for at de vil subsidiere nye, grønne energikilder som er i startgropen, slik at de skal

bli billigere og dermed også konkurransedyktige på pris. Når Fremskrittspartiet er imot denne typen subsidier for å sørge for at disse fornybare energikildene er konkurransedyktige fra start og bidrar til at vi når klimamålene vi har satt oss, betyr det at representanten Limi heller vil bruke mer pisk og skru opp prisene på utslipp, altså CO₂-prisen, for å oppnå slik konkurransedyktighet? Eller er han og Fremskrittspartiet av den oppfatning at klimaendringene ikke er menneskeskapte, og at vi på det viset kan avblåse det grønne skiftet?

Hans Andreas Limi (FrP) [14:48:58]: Jeg takker for et veldig interessant og innsiktsfullt spørsmål. Det er vel ikke det avgjørende om klimaendringene er menneskeskapte eller ikke. Det avgjørende er at vi må forholde oss til klimaendringer, og så trenger vi mer kraft og mer energi i Norge. Den situasjonen vi har kommet i nå, er politisk villet fordi vi har hatt en energipolitikk spesielt i EU og Tyskland som har skapt en ubalanse i hele markedet. Flertallet i Norge vil fortsatt elektrifisere alle installasjoner ute i Nordsjøen, og det er klart at det skaper en enorm etterspørsel etter kraft og energi, som fortrenger de behovene som vår mer tradisjonelle industri har på fastlandet.

Vi vil fortsette å bygge ut vannkraft. Det er fortsatt mulig å hente mer energi fra vannkraften. Det er mange vassdrag som ble vernet for mange tiår siden, som man med fordel kunne sett på en skånsom utnyttelse av. I tillegg har vi kjernekraft, som på litt lengre sikt også har et potensial.

Tellef Inge Mørland (A) [14:50:07]: Det er ganske oppsiktsvekkende å høre Fremskrittspartiets nestleder si at det ikke er avgjørende om klimaendringene er menneskeskapte eller ikke. Det er ganske viktig å vite hvorvidt de er det eller ikke, for er de det, må vi gjøre noe med det – da kan vi jo ta grep. Er de det ikke, som er en av teoriene til Limi – ja, da er situasjonen en helt annen. Det å ha oversikt over årsakene til at ting skjer, kan ofte være lurt.

Jeg håper at Limi er enig med sin egen energipolitiker i at vi trenger mer kraftproduksjon. Som vi hørte i det forrige replikkordskiftet, med Senterpartiets energirepresentant, er man altså imot utbygging av havvind. Jeg kunne imidlertid ikke høre om representanten Limi var konsekvent imot subsidiering av nye fornybare energikilder, slik hans partiledet er, eller om han vil åpne for det, kanskje dog på en annen måte enn det f.eks. Arbeiderpartiet gjør. Kan han bekrefte at det kun er mer vannkraft og slutt på elektrifisering som vil gjøre at Fremskrittspartiet skaffer nok energi til landet i årene framover?

Hans Andreas Limi (FrP) [14:51:10]: Det hadde vært en fordel om representanten Mørland hørte hva

jeg sa, og ikke hva han trodde jeg sa. Jeg sa at det å ha en retorikk rundt hva som bidrar til klimaendringer, er lite interessant, for vi må forholde oss til at det skjer klimatiske endringer. Så vet vi at vi trenger mer energi. Norge er i utgangspunktet et fornybarsamfunn. Vi har vannkraften vår, vi kan utnytte mer av den kapasiteten, og vi vet at vi bare ved å skifte ut turbiner og effektivisere eksisterende kraftverk kan hente ut betydelig mer energi. Men så trenger vi mer enn det, og det er da Fremskrittspartiet peker på kjernekraft, som ligger der som en fremtidig energikilde. Heldigvis er det flere og flere som er enig i det, unntatt regjeringen, som holder igjen. Derfor får vi heller ikke beveget oss videre i den prosessen og det arbeidet som gjøres for å kunne etablere kjernekraft også i Norge. Men det er et stort potensial i det i fremtiden.

Willfred Nordlund (Sp) [14:52:27]: Representanten Limi dro opp en bekymring knyttet til folks levekostnader. Det er en bekymring som nok i stor grad deles av alle de politiske partiene i denne salen. Det som er interessant, er den økonomiske politikken som Fremskrittspartiet forfekter i denne sammenhengen i møte med krisen, og som skiller seg totalt fra virkelighetsforståelsen til f.eks. den foretrukne samarbeidspartneren Høyre.

Det er nå engang sånn at hvis du putter inn mer penger i et system som allerede er fullt ut utnyttet, så vil etterspørselen øke og dermed også inflasjonen og prisene. Det er i hvert fall det alle økonomer sier og historien viser oss. Og så er jeg klar over at Fremskrittspartiet har et annet synspunkt på det.

En ting er naiviteten knyttet til matvareprisene, hvor moms skal være det eneste saliggjørende som skal sørge for rimelig mat, men det jeg egentlig lurer på i denne sammenhengen, er hvordan man mener at staten som overordnet økonomisk balansepunkt skal klare å bidra til å holde inflasjonen under kontroll med den pengebruken som Fremskrittspartiet legger opp til.

Hans Andreas Limi (FrP) [14:53:33]: Fremskrittspartiet har en vesentlig lavere pengebruk enn det regjeringen la til grunn i revidert budsjett i år. Vi økte vår pengebruk i vårt alternative budsjett med 27 mrd. kr. Regjeringen økte sin med 56 mrd. kr i revidert. Så vet vi fra svar som vi har fått fra Finansdepartementet, at det å halvere matmomsen og redusere drivstoffavgifter og andre avgifter vil ha en positiv effekt på prisstigningen. Det vil bidra til en lavere prisstigning, og det vil samtidig også kompensere dem som har utfordringer med de høye utgiftene. Så vi har et veldig godt økonomisk opplegg, som er presentert i vårt alternative budsjett, og nå gleder vi oss til regjeringens budsjett, som kommer på fredag.

Willfred Nordlund (Sp) [14:54:21]: Jeg antar at representanten mener fjorårets budsjett, men la nå det ligge.

Det er nå en gang sånn at under forrige regjering, som representanten Limis parti var en del av – de enten støttet eller satt i regjeringen – økte avgifter knyttet til bensin og diesel mer enn de noensinne har gjort under denne regjeringen. Det har tidligere statsminister Solberg også ment at var kjempemessig.

Men over til det som egentlig er hoveddiskusjonen her: Diskusjonen er ikke om virkelighetsforståelsen, for den tror jeg man langt på vei er enig om. Diskusjonen er egentlig om hvor mye pengebruk vi kan tillate oss uten at vi øker inflasjonsgraden, og dermed også risikerer høyere rente. Høyere rente ville være den største ulempe både for dem som har minst, og for norsk næringsliv. Det regjeringen har valgt å gjøre de seneste to årene, er å mobilisere privat kapital ved å trå til med støtteordninger, sånn som gjennom grønt industriløft, hvor man bl.a. legger til 10 mrd. kr til Eksfin. Det er ikke, som representanten sa, en statliggjøring av norsk næringsliv.

Hans Andreas Limi (FrP) [14:55:25]: I vår tid i regjering gikk drivstoffavgiftene faktisk ned, og i tillegg gikk bilavgiftene kraftig ned. Denne regjeringen har dessverre gjort det motsatte, bl.a. ved en kraftig økning i CO₂-avgiften.

Det som er viktig her, er at Fremskrittspartiet ønsker at folk skal få beholde mer av sine egne penger. Det betyr at når vi reduserer avgiftene og trekker mindre penger inn til staten, får folk mer penger igjen i lommeboka. Det betyr at i en vanskelig situasjon får de en mulighet til å håndtere de økte utgiftene. Det er langt bedre enn at man først skal trekke pengene inn og så fordele dem tilbake til noen få. Vi ønsker at folk og bedrifter skal beholde mer av det de skaper og det de tjener.

Presidenten [14:56:25]: Replikskordskiftet er omme.

Ingrid Fiskaa (SV) [14:56:32]: Me hadde vakre seremoniar i går – her i stortingsalen og i Oslo domkyrkje. Dei minner meg om at eg er glad i demokratiet, i folkestyret vårt. Dei minner oss om det me faktisk er: folkets representantar. Men folkestyret lever ikkje av seremoniar, og for dei mange som ser arbeidet her litt på avstand, kan nok ordet «folkestyre» verka ganske innhaldslaut og fjernt.

Det er fleire grunnar til at folk ikkje brukar stemmeretten. Alle er ikkje like gode. Eg vil likevel gje dei litt rett, dei som trur at det ikkje fungerer. Demokratiet ser berre ut til å fungera for nokon få. Difor er det prisverdig at mange likevel prøver. Heller enn å klaga over låg valdeltaking kan me la oss imponera over at så mange ikkje gjev opp. For når fellesskapet ikkje stiller opp for oss, er

det ikkje så rart om folk kjenner på avmakt og vurderer å gje opp fellesskapet. Eksempla er mange.

Me ser det i lokalsamfunn som blir forlatne av staten og dei offentlege tenestene som var der før – lokalsamfunn som blir omgjorde til råvareleverandørar med rasert natur og framtidig livsgrunnlag, i staden for å ha varige, lokale arbeidsplassar grunnlagt i berekraftig bruk av ressursane.

For det andre har me ein velferdsstat på veg mot stupet. Me høyrer om svikt i eldreomsorga, om ungar og elevar som ikkje blir sett eller tekne vare på, og om uføre og sjuke som må bruka det dei har av krefter, til å slåst mot systemet framfor å prøva å bli friske. Velferdsstaten sine arbeidarar prøver fortvila å gje beskjed om eit arbeidspress som ikkje er til å leva med, og om detaljstyring og skjemavelde som hindrar dei i å gjera arbeidet sitt.

For det tredje har me ei dyrtid med høge og aukande prisar på mat, straum og bustad, noko som særleg rammar dei som har minst, og som me får høyra at Stortinget ikkje kan gjera så mykje med.

Korleis skal då folk ha trua på forandring til det betre, når erfaringane ofte tilseier det motsette? Korleis kan me få folk til å investera i fellesskapet og folkestyret når eit mindretal på toppen dreg ifrå og lét resten av oss kranbla om smulane? Og då har eg ikkje nemnt ansvarsfråskrivninga og tillitsbrota til fleire av dei fremste tillitsvalde.

Tilliten til demokratiet er framleis høgare enn i dei fleste andre land. Tilliten er likevel svakare enn på lenge. Mange menneske set ord på dette og luftar frustrasjon, sinne og avmakt. Det skjer ikkje utan grunn.

For 150 år sidan var slagordet «all makt i denne sal». No demonstrerer stortingsfleirtalet gong på gong politikkens avmakt. Når prisane på straum, mat og bustad stig langt over det det kostar å produsera, og over det mange menneske i dette landet har råd til, seier fleirtalet i denne salen at me lite og ingenting kan gjera. Me kan kompensera, subsidiera, dempa verknadene. Men makta til å styra og kontrollera ønskjer ikkje fleirtalet her å bruka. Skulda blir vekselvis lagt på krig, inflasjon, marknaden, EØS, veret. Og sjølv om dette er veldig ulike forklaringar, har dei det til felles i marknadsliberalistane sitt verdsbilete at me ikkje kan gjera noko med dei.

Sjølv sagt er det mogleg å ta kontroll. Me kan utvida folkestyret i staden for å innskrenka det. Me kan styrkja folkestyret ved å ta politisk, demokratisk kontroll over krafta, over dei høge prisane og over sjukehusa. Framfor å leita etter forklaringar på kvifor me ikkje kan regulera og styra der marknaden har gjort sitt inntog, kan me leita etter måtar å ta kontrollen på. Og me kan la oss inspirera av dei mange innbyggjarane som ikkje har gjeve opp. Me kan la oss inspirera av dei som har blitt forsøkt

gjorde avmechtige, men som i staden viser eit sterkt mot – som Mihkkal Hætta i lavvoen rett utanfor her, og som helsearbeidarane, lærarane, fengselsbetjentane og andre, som gjev klar beskjed om umenneskelege arbeidsforhold og påfølgjande svikt i velferdstenestene.

Her ligg redninga for folkestyret. Folk har opp gjennom historia vendt avmakt til makt ved å organisera seg, ved å ta ordet og ved å utfordra dei snevre rammene som hindrar arbeidet til representantane for folket.

Presidenten [15:01:34]: Det blir replikkordskifte.

Heidi Nordby Lunde (H) [15:01:49]: Vi vet jo at høy inflasjon og prisstigning særleg rammer dem med lavest inntekt. Det er derfor det er så viktig å få dette under kontroll. Finansdepartementet slår fast at prisveksten nå drives av innenlandske forhold, og at økt offentlig pengebruk kan presse prisene opp og dermed også renten opp raskere og mer enn nødvendig. Nettopp det kan Stortinget gjøre noe med gjennom å sørge for at pengebruken på statsbudsjettet holdes igjen for å gi drahjelp til Norges Banks rentesetting. Men SV er regjeringens pådriver for det motsatte, nemlig økt offentlig pengebruk. Dette bringer oss inn i en ond spiral av prisvekst og renteøkninger som spiser opp økonomien til vanlige folk. Når ikke staten strammer inn på sin pengebruk, vet vi at vanlige folk må stramme inn på sin. Når vi vet at statens pengebruk legger press på renten, hvordan skal SV bidra til å beskytte vanlige folks økonomi gjennom å holde igjen pengebruken i statsbudsjettet, slik at ikke renten presses ytterligere opp og strammer inn vanlige folks økonomi enda mer?

Ingrid Fiskaa (SV) [15:02:52]: Eg takkar for spørsmålet. Spørsmålet går rett inn i ein diskusjon der òg økonomane er ueinige. Me veit òg at mykje av prisveksten som har vore, har vore importert og er nok framleis det, sjølv om det sjølv sagt er eit samansett bilete. Me er òg kritiske til rentepolitikken som blir ført av Noregs Bank, og har gjeve klar beskjed om at regjeringa må følgja opp det som er ein tydeleg intensjon om at ein ikkje berre skal styra renta etter inflasjonsmål, men òg etter omsynet til sysselsetjinga. Her har me mange økonomar på vår side som ser at det ikkje berre er den offentlege pengebruken som påverkar renta, slik representanten gjev uttrykk for.

Heidi Nordby Lunde (H) [15:03:51]: Jeg merker meg at det var ingenting om omstilling og tøffe prioriteringer og ingen tanker om hva SV faktisk kan bidra med for å sørge for at pengebruken ikke fører til høyere rente. Men jeg må gratulere venstresiden, som det siste halve året har klart å avspore debatten om nettopp renten, og som har lyktes med å få debatten til å handle om

inflasjonsmålet – da vi fortsatt har veldig lav arbeidsledighet – og bankenes renteinntekter, istedenfor å stille seg selv spørsmål om hva som fører til at renten går høyere opp, raskere enn det som var forventet. Det er nemlig rekordhøy pengebruk, og det er det egentlig relativt liten uenighet om blant økonomene.

Spørsmålet er egentlig om noe annet, for i trontalen merket jeg meg at regjeringen slår fast at NATO-samarbeidet er viktigere enn noensinne, og at regjeringen skal oppnå NATOs 2-prosentmål. Jeg håper da at representanten kan bekrefte at SV faktisk støtter dette og kanskje kan utrede litt om hvorfor 2-prosentmålet er så viktig.

Ingrid Fiskaa (SV) [15:04:52]: Ja, frå det eine til det andre: I stad var representanten bekymra over økt offentleg pengebruk, no får eg spørsmål om noko som vil bidra til å auka offentleg pengebruk dersom representanten får det slik som ho vil. SVs tydelege budskap her er at sjølv sagt skal me styrkja vårt nasjonale forsvar, og me går gjerne inn i diskusjonar om eit breitt forlik her på Stortinget for å gjera det som me har sagt lenge at me må gjera, nemleg å styrkja den nasjonale forsvarsevna. Og så lét me oss ikkje styra, slik som Høgre gjer, av mål sette av NATO. Vår pengebruk for Forsvaret og vår innretning av Forsvaret må vera styrt av det som er våre nasjonale behov.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [15:05:56]: Dette er eit tredje tema. Me skal gjennom ei omfattande omstilling av samfunnet. Ein stadig større del av energiforbruket vårt skal elektrifiserast med kraft frå fornybare kjelder, som vasskraft, vind og sol. Samtidig vil Noreg innan kort tid stå overfor eit kraftunderskot som truar omstillinga og ny grøn næringsutvikling. Konklusjonen til energikommisjonen var meir av alt, og Statnett sine prognosar er at det kan bli eit mogleg kraftunderskot allereie i 2027.

I energipolitikk må me prioritera tiltak som tek omsyn både til klima, til natur og til menneske. Det er to store utfordringar: overgangen frå fossil til fornybar energi og å sørgja for arealbruk til fornybar energiproduksjon. For Senterpartiet er det ikkje eit mål å bruka meir, men å forvalta betre, og det er ikkje nødvendigvis slik at vern er den beste forvaltninga. Det er stikk motsett av det naturvernpartiet SV meiner. Eg stiller meg difor undrande til kva plan SV egentleg har for å produsera meir energi.

Ingrid Fiskaa (SV) [15:06:58]: Det er eit viktig spørsmål representanten stiller, som handlar om både korleis me produserer kraft, og ikkje minst kva me brukar krafta til.

Det forundrar meg at representanten frå Senterpartiet har kjøpt føresetnader som mange ser ut til å leggja

til grunn: for det fyrste at me styrer mot eit svært kraftunderskot, noko faktisk NVE òg har gått bort frå å seia at me gjer, og for det andre eit premiss som seier at me ikkje på nokon måte kan prioritera bruken av kraft. Det er jo det som gjer at me i dag står i den situasjonen som me gjer.

Viss me bind oss på hender og føter og seier at dette er premissar som berre ligg der, er svaret til kraftliberalistane, som eg høyrer Senterpartiet har slutta seg til, at me må produsera meir kraft. Problemet er at viss det ikkje finst nokon avgrensingar på kva krafta skal brukast til, kjem me opp i det uføret med rasering av natur – til lita nytte.

Erlend Wiborg (FrP) [15:08:07]: Matkøene vokser. Fire av fem nordmenn er bekymret for privatøkonomien. Jeg er helt enig med representanten Fiskaa i at det er mulig å ta kontroll. Denne sal har mulighet til å ta nødvendige grep.

Om strømprisene: Det er mulig å gjøre som Fremskrittspartiet foreslår, å innføre en makspris på 50 øre – og ikke gjøre som Sosialistisk Venstreparti gjør, øke elavgiften. Når det gjelder matprisene, er det mulig å gjøre som Fremskrittspartiet foreslår, å halvere matmomsen – og ikke gjøre som Sosialistisk Venstreparti gjør, stemme for økte matpriser. Når det gjelder drivstoffavgifter, er det mulig å gjøre som Fremskrittspartiet foreslår, å redusere eller fjerne drivstoffavgiftene – og ikke øke dem, som Sosialistisk Venstreparti foreslår.

Når representanten sier at det er mulig å ta kontroll, hvorfor gjør ikke Sosialistisk Venstreparti det da?

Ingrid Fiskaa (SV) [15:09:07]: Det er eit viktig spørsmål, om korleis me kan ta kontroll over prisane og regulera marknaden. Eg er veldig glad viss det er slik at Framstegspartiet no vil vera med oss på å gjera nettopp det. Det å berre bruka avgiftspolitikken som det eine verkemiddelet me kan bruka når det gjeld matmomsen og drivstoffavgifter, som Framstegspartiet her antydar, er jo ikkje tilfellet. Dei eventuelt reduserte avgiftene har ein lei tendens til å hamna i lommene på dei som sel mat eller drivstoff, i staden for å koma forbrukarane til gode.

Det eg gjerne vil utfordra Framstegspartiet til å vera med på, er å ta reell kontroll over prisdanninga, ikkje minst på straum, som det ikkje er gjeve at me skal la børs og marknad få lov til å diktera.

Presidenten [15:10:03]: Replikordskiftet er avsluttet.

Tobias Drevland Lund (R) [15:10:14]: Kommunevalget er nettopp over, og det ble dessverre en blåmandag for flere kommuner. Jeg er stygt redd for at det vil

bety mer privatisering, mer sentralisering, nedleggelse og flere kutt i velferden. Som resultat av dette kan vi få enda større forskjeller mellom folk.

Forskjells-Norge vokser seg større for hver dag som går. En av dem som tok saken i egne hender og ga Forskjells-Norge et ansikt i fjor høst, var Renate Søderlund. Hun sto fram på Debatten og fortalte om hvordan det kjennes på kroppen å være fattig. Senere er det flere og sterke stemmer som har sluttet seg til, nettopp for å forklare hvordan dagens Norge oppleves for dem som har minst.

Renate er ufør etter en bilulykke, overlever på arbeidsavklaringspenger, og hver mandag, når dattera er på skole, skrur hun av strømmen, trekker et pledd over seg og spiser et par brødkiver den dagen. Slik sparer Renate penger.

Det er ikke et slikt Norge vi skal ha. Likevel sier halvparten av befolkningen der ute at de ikke har økonomisk trygghet, og over 100 000 mennesker står i matkøer. Matprisene og begrepet «matfattigdom» har igjen dukket opp i den offentlige debatten, et begrep som tilhører et helt annet årtusen – på linje med herrene bak oss på bildet her.

Det er en skam at det i det hele tatt finnes sult og matfattigdom i Norge i 2023. Da er det viktig å sette dette litt i perspektiv. For der laksebaronene skriker over lakseskatt og den ene milliardæren etter den andre plutselig er for fattig til å bo i Norge, må vi i denne salen innse hvem som faktisk sliter, og hvem som faktisk er for fattige til å bo i Norge slik det har blitt i dag. Et hint fra meg er det ikke er Bjørn Dæhlie eller Kjell Inge Røkke, men derimot alle dem som står i matkø.

Før sommeren kom det tall fra SIFO som viste at 100 000 husstander hadde oppsøkt matutdelinger for å sette nok mat på bordet – en dobling fra i fjor høst. Disse matkøene er en skam, men det er ikke de som står i matkø, som skal skamme seg. Det er politikerne som har latt forskjellene vokse seg så store og latt fattigdommen bre om seg. Derfor ber Rødt i dag regjeringen sørge for at frivillige organisasjoner som driver med matutdeling, får tilstrekkelige midler til å hjelpe fattige fram til jul, og legge fram forslag om finansiering av dette i saldert budsjett for 2023. Det trengs å gjøres umiddelbart.

Tidligere Arbeiderparti-statsminister Odvar Nordli sa en gang:

«Et langt liv har lært meg at markedskreftene har enda ikke løst ett sosialt problem, ikke et eneste ett. Men du verden hvor mange de har skapt.»

I en tid da prisene øker og forskjellene vokser, er nemlig mer Høyre-politikk og mer markedstenkning det siste vi trenger. I vanskelige tider er det fellesskap som fungerer. Derfor vil vi – i Odvar Nordlis ånd – invitere regjeringspartiene til å bli med oss og ta tilbake kontrollen, f.eks. ta tilbake kontrollen over et strømmarked

som herjer med folk, eller et boligmarked som løper løpsk.

La oss snakke litt om boligmarkedet: I Oslo har en sykepleier råd til å kjøpe 1 pst. av boligene som ligger på markedet. Hvis man ser på LOs fagarbeiderindeks, er det slik at hvis én jobber i butikk, og den andre jobber i barnehage, har man råd til å kjøpe 0,2 pst. av boligene i Oslo. Man er praktisk talt utelatt fra å kunne kjøpe seg et eget hjem. Er man i distriktene, faller prisen på boliger med en gang man putter nøkkelen i døra. Det må etableres en ny boligsektor under pris- og omsetningskontroll, og dette bør utgjøre en stor andel av boligene i Norge. Det har de gjort i andre land, men Norge har en boligpolitikk som er av de mest markedsliberale i Europa. De kommunale leieboligene er i praksis det eneste boligsosiale tilbudet. De utgjør 3,5 pst. av totalen, ofte med dårlig standard og høy husleie, noe vi bl.a. har sett i TV 2-programmet om Petter uteligger, hvor Petter bor i kommunal bolig.

I Danmark utgjør disse allmennboligene 20 pst. av boligmassen. Det viser at det med politisk vilje er mulig å få en annen, mer effektiv boligsosial politikk. Det er snart en million leietakere der ute. Utleieboliger burde være et godt alternativ, men dessverre ser vi at de ofte er dårlige og slitte både i kommunal og privat regi. Når inflasjonen er høy, blir husleiene lempet over på innbyggerne og de som leier, og de får stadig høyere og galopperende leiepriser. Vi trenger å ta kontroll, og vi trenger å sørge for at folk ikke bare har et sted å bo, men også et godt sted å bo. Der har Rødt store forventninger til regjeringspartiene i tiden framover.

Presidenten [15:15:14]: Det blir replikkordskifte.

Hårek Elvenes (H) [15:15:27]: Atter en gang har USA kommet Europa til unnsetning. Hadde det ikke vært for USAs våpenhjelp til Ukraina, hadde den ukrainske motstanden vært knust og Ukraina underlagt Russland. Det må kanskje gjøre et visst inntrykk, selv på Rødt. Norge har helt siden den andre verdenskrig hatt sikkerhetsutfordringer som vi ikke har vært i stand til å håndtere på egen hånd. Derfor er vi medlem i NATO, og derfor har vi den amerikanske sikkerhetsgarantien i ryggen. Begge deler betakker jo Rødt seg for. Da er mitt spørsmål til representanten: Hva skal denne sikkerhetsgarantien erstattes av, med samme avskrekkende effekt og samme evne til å kunne forsvare vårt land?

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Tobias Drevland Lund (R) [15:16:18]: Jeg takker for spørsmålet. For Rødt er det veldig viktig å sikre det nasjonale forsvaret, det som er blitt bygd ned over altfor

mange år. Også på Hårek Elvenes' partis vakt har vi sett en svekking i Forsvaret. Man har f.eks. sett en svekking i Heimevernet, noe som burde styrkes. Man nedla Sjøheimevernet, noe som burde komme tilbake. Så Rødt er for å styrke Forsvaret. Det er verdt å minne om at vi faktisk brukte betydelig mer midler enn regjeringen i vårt alternative statsbudsjett.

Vi er også for å gi gjensidige sikkerhetsgarantier til de andre nordiske landene. Vi har lyst til å ha et tett nordisk forsvarssamarbeid, det er noe som Rødt har stått på hele veien. Det er viktig å samarbeide i den tiden vi er inne i nå. Det er også viktig å få med seg at Rødt også er for å sende våpen til Ukraina, noe som er nødvendig, slik at de kan opprettholde en særdeles viktig forsvarskamp.

Hårek Elvenes (H) [15:17:12]: Det representanten unngikk å nevne, var at Rødt faktisk er imot å sende kampfly til Ukraina, noe som er helt avgjørende for å kunne gjennomføre offensive landoperasjoner. Problemet med Rødts forsvarspolitik er at den er frakoblet fra alle fagmilitære råd. Da vil jeg spørre: Samtlige fagmilitære anbefalinger sier at anskaffelse av våre nye F-35, altså hovedkampsystemet i Forsvaret, er helt avgjørende. Også denne investeringen er Rødt imot. Før jeg gikk på talerstolen, sjekket jeg i Rødts prinsippprogram, og der ønsker man å heve den bestillingen øyeblikkelig. Nå begynner det toget faktisk å gå, for 40 av de flyene er allerede på plass i Norge. Men hovedspørsmålet gjenstår: Hvorfor vil ikke Rødt anskaffe det nye hovedkampsystemet til det norske forsvaret?

Tobias Drevland Lund (R) [15:18:05]: Vi har vært imot innkjøp av de flyene. Vi har gått for å oppgradere F-16-flyene våre. Det er også verdt å merke seg at F-35-flyene først og fremst er beregnet på utenlandsoppdrag. Vi skulle heller sett at man styrket det nasjonale forsvaret, som tross alt er det aller viktigste. Når det gjelder selve donasjonene av jagerfly til Ukraina, har vi i likhet med andre advart mot det, om at det kan føre til en videre eskalering av konflikten, som ikke ville vært heldig verken for Europa eller for Vesten som helhet.

Heidi Greni (Sp) [15:18:46]: Jeg vil følge opp om sikkerhetssituasjonen. Russlands angrepskrig på Ukraina har rokket ved Europas sikkerhet, og Rødts motstand mot NATO er alvorlig i den sikkerhetspolitiske situasjonen vi befinner oss i. Forsikringspremien har økt, og vi må bidra i det kollektive forsvaret. Både Rødts parlamentariske leder, tidligere i dag, og representanten her nå peker på nordisk samarbeid som en av løsningene. Nå vet vi at både Finland og Sverige er på vei inn i NATO, og det er veldig urealistisk å se et nordisk samarbeid. Rødt peker også på å bygge opp det nasjonale forsvaret, og det støtter vi selvsagt. Vi er jo godt i gang med

å bygge opp det nasjonale forsvaret. Men jeg deler ikke Rødts syn på at det vil være nok, og jeg kan ikke se for meg at vi skal klare oss på egen hånd. Da er spørsmålet: Hvis ikke NATO, hvem er det da som skal støtte Norge dersom Alvoret rammer oss direkte her hjemme?

Tobias Drevland Lund (R) [15:19:47]: Det er ikke noen overraskelse at representanten Greni og Senterpartiet kanskje ikke er helt enig i Rødts forsvarspolitik. Når det er sagt, spør Greni om hvem vi skal samarbeide med, og da har jeg vært tydelig på at vi ønsker et sterkere nordisk forsvarssamarbeid. Det er heller ikke slik, som representanten Greni gir inntrykk av, at Rødt har lyst til å melde seg ut av NATO i morgen. Tvert imot trenger vi å styrke og få et godt nasjonalt forsvar – vi trenger å styrke det betraktelig, noe som vi også foreslår i vårt alternative statsbudsjett – hvis det i framtiden skulle ha vært aktuelt. Det er nå engang slik at vi fortsatt er mot medlemskap, men det er ikke ensbetydende med at vi skal melde oss ut i morgen.

Erlend Wiborg (FrP) [15:20:36]: Selvråderett er noe Rødt ofte snakker varmt om. Ikke minst er politisk kontroll noe Rødt ønsker mye av, stort sett på de fleste områder i samfunnet, og også å regulere privatlivet til folk. Når det gjelder innvandring og integrering, kan vi se til Sverige og hvor ille det kan gå hvis man ikke har en kontrollert innvandring, og man ikke sørger for at man får integrert dem som kommer, i stedet for ukontrollert å ta imot altfor mange, noe bl.a. Rødt ønsker her i Norge. Rødt ønsker nå å outsource hele innvandringspolitikken til EU, gjennom EUs asylpakt. Hvorfor ønsker ikke Rødt at denne sal skal kunne styre norsk innvandrings- og integreringspolitikk?

Tobias Drevland Lund (R) [15:21:38]: Det er viktig at Norge styrer sin egen innvandrings- og asylpolitikk. Det er ikke riktig at Rødt er for åpne grenser, slik representanten Wiborg fra Fremskrittspartiet gir uttrykk for. Hvis man ser på Rødts alternative statsbudsjett, anmoder vi om å motta det samme som FN's høykommissær for flyktninger ber oss om, nemlig 5 000 kvoteflyktninger. I tillegg mener Rødt at man må forsvare asylretten, som er truet i dagens system, og som er en viktig menneskerettighet som bør forsvares. Jeg er klar over at representanten er av en annen oppfatning – det er kanskje ikke så veldig overraskende – men Norge må ta et ansvar for folk på flukt, på lik linje som vi gjør med de ukrainske flyktningene, som vi har bosatt over 50 000 av, og som er veldig, veldig viktig i en tid da mange millioner mennesker er på flukt.

Presidenten [15:22:30]: Replikordskiftet er avsluttet.

Sveinung Rotevatn (V) [15:22:51]: Neste klimamål synest alltid ganske langt unna, heilt til det plutseleg er der. 2030 synest framleis ganske langt unna, men når statsbudsjettet har kome, vorte forhandla om og vedteke denne hausten – og det er ikkje lenge til – vil det berre vere seks år og seks statsbudsjett igjen å nå det målet på. På den tida skal ein altså om lag halvere norske utslepp. Norske utslepp har så langt gått ned med ca. 13 pst. sidan dei var på topp i 2007. Den takta må mangedoblast om dette skal gå. Den gode nyheita er at det er fullt mogleg. Miljødirektoratet har utgreidd grundig og føreslått ei rekkje tiltak som er moglege å implementere, og då kan ein kome i mål – men ein har dårleg tid.

I trontalen seier regjeringa at ho kjem til å leggje fram nye klimatiltak på fredag. Det får vi verkeleg håpe stemmer, og vi får håpe at det er noko som monnar, for så langt har det skjedd svært, svært lite. Dei viktigaste elementa i klimapolitikken til den førre regjeringa vert heldigvis vidareførte, riktig nok med litt svekkingar her og der, slik som at elbilar har vorte dyrare, og at ein har kuttet ein del miljøavgifter i inneverande statsbudsjett for å kvittere ut nokre valløfte frå Senterpartiet. Likevel, i stort, er ikkje vår kritikk at regjeringa har reversert alt av klimapolitikk, men at det er stillstand i politikktviklinga. Det kjem ikkje nye forslag, det kjem ikkje saker til Stortinget.

Kva kunne ein då ha gjort? Vel, her er iallfall nokre spor som er verde å forfølge:

Det store CO₂-lageret ute i Nordsjøen som den førre regjeringa finansierte, Langskip-prosjektet, er snart klart til opning. Likevel går det framleis treigt med å få på plass CO₂-reinseanlegg på norske utsleppspunkt. Det gjeld bl.a. dei store avfallsforbrenningsanlegga rundt omkring i norske byar, som er blant dei største utsleppspunkta våre. Det er ganske lite som tyder på at eigarane av dei vil fullfinansiere CCS før 2030. Då bør staten gå inn og love medfinansiering. Venstre har føreslått 50 pst.

Det er mykje som er vanskeleg i klimapolitikken, og det er millionar av utsleppskjelder i Noreg, men samtidig er det nokon ting som heldigvis er meir oversiktlege. Halvparten av norske utslepp kjem frå ein handfull med store og lett identifiserbare industrianlegg. Her bør ein gå inn for å få fart på utsleppskutta. Det kjem til å koste pengar, men det er eingongsinvesteringar, og når dei først er gjorde, er dei utsleppa vekk for alltid – men jobbane er der framleis.

Eit anna felt der det hastar, er innanfor tungtransporten. Personbilparken er under full omstilling, ikkje minst takk vere dei viktige elbilfordelane som Venstre har slått ring rundt i ei årrekkje, men i den andre halvparten av utsleppa frå vegtrafikken – dei som kjem frå varebilar og tungtransport – skjer det altfor lite. Her

trengst det rausare støtteordningar for innkjøp av køyretøy, det trengst høgare avgifter på fossilteknologi og fossilt drivstoff, og det trengst ei systematisk utbygging av fyll- og ladeinfrastruktur langs dei viktigaste transportkorridorane i Noreg. På same måten som vi har gått føre i elbilrevolusjonen, bør vi no gå føre i det neste steget, og det er omstillinga av tungtransporten.

Ein må òg klare å sjå klima og natur i samanheng. Naturkrise og klimakrise forsterkar kvarandre gjensidig, og ein kan ikkje løyse den eine utan å løyse den andre. Vi har altså ei regjering som på den eine sida seier at klima og natur skal vere ramma rundt all politikk, men som på den andre sida styrer på ein plattform som kuttar i skogvernet, som legg større vekt på grunneigarinteresser i vernesaker, og som generelt er prega av at Senterpartiet har ei hand på rattet og gjev næringsinteresser forrang framfor natur.

Det vi treng, er ei regjering som faktisk lar klima og natur vere ramma rundt all politikk, som får fortgang i arbeidet med å verne meir natur på land og til havs, og som seier at vi ikkje har meir natur å miste.

Eitt konkret grep som også burde vere mogleg for denne regjeringa å gjennomføre, kunne ha vore å la seg inspirere av den store suksessen som Klimasats-ordninga har vore ute i kommunane. Den ordninga fekk Venstre på plass i 2016. Kommunar kan søkje om statleg støtte til ulike klimaprojekt – kjempepopulært og ein stor suksess. Ein kunne ha etablert ei tilsvarande ordning for naturprosjekt der ute. Det ville ha vore viktig for alle dei som set pris på naturen, ikkje minst nærnaturen, men det er sjølvsagt også viktig for biomangfaldet og for eigenverdien naturen har i seg sjølv.

Det er kort tid til 2030, men eg kan iallfall love at vi i Venstre kjem til å kome med mange forslag i denne sesjonen som forhåpentlegvis kan samle støtte i denne saken, også frå denne regjeringa.

Presidenten [15:27:52]: Det vert replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [15:28:04]: Representanten var så vidt innom tungtrafikk i sitt innlegg, og jeg skal ta opp en annen alvorlig side ved tungtrafikken. Over år har det variert veldig i Norge om vi har klart å stoppe noe av den groveste narkotikakriminaliteten over grensene, som bl.a. kommer via tungtrafikk. Under Solberg-regjeringen fikk vi heldigvis noen forbedringer på enkelte stasjoner i Østfold med scannere, men den nest største grenseovergangen i Norge ble stemoderlig behandlet – den er uten scanner for å gjennomlyse trailerne. Det har vi fått ryddet opp i nå, og grunnen til at vi har klart å rydde opp i det, er at vi jobber tett sammen med folk som er der ute i felten, både fra Statens vegvesen, toll og politi. Mitt spørsmål til Rotevatn er egentlig prinsipielt: Ser Rotevatn nå, når vi

ser narkotikakriminaliteten både i Sverige og i Norge, at dette har vært for tilfeldig behandlet tidligere?

Sveinung Rotevatn (V) [15:29:07]: Eg kan fortelje at eg vart sjølv stoppa i kontroll på den grensestasjonen i førre veke. Så eg kan bekrefte verkelegheitsbildet om at her vert det føreteke kontrollar. – Det gjekk elles bra.

Når det gjeld spørsmålet om narkotikapolitikken: Det er mange som har vore innom Sverige i debatten her i dag og fokusert på innvandring og busetjing. Det er ei side av det. Ei anna side av det er narkotikakriminalitet. Det er klart at det desse gjengane kjempar om, er delar i den store, svarte narkotikamarknaden i Sverige. Men dersom antydninga i spørsmålet er at ein på eitt eller anna vis skal føre Arbeidarpartiet sin narkotikapolitikk for å løyse dette, kan eg ikkje skjønne korleis det skal ta oss i riktig retning, Sverige har, så vidt eg kjenner til, knapt nokon debatt om ruspolitikken. Dei fører ein svært restriktiv narkotikapolitikk og har svært strenge straffer. No er det full bandekrig i kampen om den marknaden. Eg trur vi heller skal la oss inspirere av dei som faktisk har klart å lykkast med å reformere ruspolitikken rundt omkring i verda, fått ned talet på overdosar, fått ned lidningane og teke kontroll på ulike marknader. Det er vegen å gå.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [15:30:12]: Hentydninga i spørsmålet var det spørsmålet var, altså tungtrafikk. Smugling var hele spørsmålet. Poenget er at vi over tid – sikkert også Arbeiderpartiet – ikke har turt å snakke nok om de store samfunnskostnadene med den smuglingen som har pågått, og som til en viss grad pågår, men hvor vi nå tar grep for å samordne Statens vegvesen og justisdepartementet, med politi og toll. Når vi da vet at det inntil nylig, før Rotevatn ble kontrollert på denne stasjonen, til tider bare har vært noen få promiller av de tunge kjøretøyene som har blitt kontrollert, sier det seg selv at store mengder narkotika har blitt transportert inn til Norge bl.a. via den åren. Så spørsmålet mitt gjaldt tungtrafikk og kontrollen av den, om Rotevatn mener at vi har vært for tilfeldige i kontrollen på denne siden, og om det har ført til økt smugling og dermed gitt økt grobunn for økonomisk kriminalitet og grov kriminalitet i Norge.

Sveinung Rotevatn (V) [15:31:15]: Eg må innrømme at eg ikkje kan nok om rutiane til tollvesenet når det gjeld dette, til å svare på om ein har vore for lemfel-dig eller for tilfeldig i kontrollane sine. Men det kan eg gjerne gå djupare inn i. Uansett trur eg ikkje det er nokon ueinigheit mellom meg og representanten om at smugling, anten det er av det eine eller det andre, må ein slå hardt ned på. Det er med på å undergrave både skatte- og avgiftsinntekter til Noreg, men det kan også vere med på å fyre opp under ulovleg handel dersom det er

ulovlege varer ein smuglar, slik ulovlege rusmiddel er eit eksempel på. Eg trur ikkje det nokon stor ueinigheit om det her i salen, og eg trur det er veldig bra at ein klarer å ta dei som driv med kriminalitet, også grenseoverskridande kriminalitet. Eg vil også leggje til at så vidt eg har fått med meg, har nokon av dei store narkotikabeslaga i Noreg den siste tida faktisk vore på fartøy til sjøs. Så der er det også viktig å vere merksam.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:32:16]: Fotosyntesen er naturens måte å fange og lagre CO₂ på. Det gir grønt karbon, noe menneskene trenger, og det er bare positivt, og det er en gratis fangst og lagring.

Det er en faglig svikt når en ikke skiller mellom fornybart grønt karbon fra fotosyntesen og fossilt svart karbon fra lagerenergi. Senterpartiet står for en jordnær grønn klimapolitikk, hvor klimapolitikken også forankres i økt produksjon og foredling av karbon skapt gjennom fotosyntesen.

Mitt spørsmål er enkelt: Vil Venstre arbeide for bedre lønnsomhet i produksjon og foredling av grønt karbon, og fremme eksempelvis skogbruk og foredling av tre til produkter som erstatter dagens oljebaserte varer?

Sveinung Rotevatn (V) [15:33:16]: Svaret på det er at det kjem an på korleis ein gjer det, og i kva tidsperspektiv. Grunnen til det er at ein ikkje berre må sjå på karbonkretsløpet over eit hundreårsperspektiv, men også på kort sikt.

For å ta eit veldig karikert eksempel: Det er jo slik at viss ein tek all skog i Noreg og flathogger han, vil han jo vekse opp igjen og binde karbon i løpet av mange, mange år fram i tid. Men vi må stoppe klimaendringane før 2050. Kwart år framover betyr noko, og difor er det viktig at ein driv forvaltning av skog på ein kunnskapsbasert måte. Det har noko å seie kor raskt ein hogger skog, og korleis han får lov til å vekse opp igjen. Det har noko å seie med typen klimagassar, f.eks. metangass, som skaper veldig rask oppvarming no, i motsetnad til CO₂, som vert verande lenger i atmosfæren.

Sjølv om eg er einig med representanten Lundteigen i den grunnleggjande premissen og forklaringa rundt kva fotosyntesen er for noko – det har representanten forklart i Stortinget mange gonger, eg trur ingen ikkje er klar over det – så bommar han på sjølve hovudpoenget når det gjeld korleis vi skal stoppe klimaendringane.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:34:20]: Her har vi den diametrale konflikten mellom Senterpartiet og Venstre. Representanten sier at jeg bommer på klimapolitikken når jeg refererer et faglig faktum, at det er gjennom fotosyntesen en fanger CO₂. Gjennom den fangsten skapes det et grønt karbon, et basisråstoff som mennes-

ker trenger, og som altså er positivt klimamessig, for det er en del av den økologiske balansen.

Det er veldig sterkt å høre at dette «kommer an på», og at Venstre ikke engang kan erkjenne de faglige sammenhengene, se det positive i det grønne karbonet og se det nødvendige i å fremme lønnsomheten av det. Hvis ikke representanten Rotevatn hadde hatt karbon på seg i dag, hadde han vært naken, og det karbonet han har på seg, bør være produsert gjennom en fotosyntese, ikke basert på oljeprodukter.

Sveinung Rotevatn (V) [15:35:24]: Den grunnleggende utfordringa med kritikken frå Lundteigen er at han ikkje høyrer etter kva eg seier. For ikkje eitt sekund av oppfølginga si tek han opp tidsperspektivet rundt dette, og det er jo det som er det vesentlege.

I tillegg har det noko å seie kva vi bruker dette grøne karbonet til. Dersom ein f.eks. lèt ein skog stå og rotne på rot, er det veldig mykje negativt ved det. Ein positiv ting ved det er at då går mykje av karbonet ned i jordoverflata og vert bunde der, ikkje mellombels, men varig. Dersom ein hogger skogen, er spørsmålet kva ein bruker det til. Viss ein bruker det til å erstatte fossil energi, eller fossile innsatsfaktorar, er det veldig bra – det gjev god klimaeffekt. Viss ein bruker det til noko heilt anna, har det i seg sjølv ikkje nokon klimaeffekt.

Dessutan er det ein djup ironi i at mens eit parti er så oppteke av naturen som fangst- og lagringsmekanisme, er det ikkje noko parti som har vore meir oppteke av nettopp å øydeleggje dei lagringsplassane, f.eks. myr- og våtmarksområde, som vi heldigvis fekk på plass eit viktig vern av i førre periode – mot Senterpartiet sine stemmer.

Presidenten [15:36:28]: Då er replikkskiftet avslutta.

Statsråd Geir Pollestad [15:36:45]: Regjeringa prioriterer norsk matproduksjon høgt, og me fører ein aktiv politikk for å sikra eit landbruk i heile landet. Eg tenkjer det kan vera verdt å bruka ein debatt som dette til å dvela litt rundt spørsmålet: Kvifor ønskjer me auka norsk matproduksjon og eit landbruk i heile landet?

For det fyrste handlar norsk matproduksjon om beredskapen vår, vår evne til å forsyne befolkninga med mat i ein kritisk situasjon. Me er i urolege tider. Det er krig i Ukraina, det har vore pandemi, det er klimaendringar, flaum osv. Matvareberedskap er viktig, og det går ei politisk skiljelinje her, og det vart ein ny kurs i synet på matberedskap i forbindelse med regjeringsskiftet.

For det andre er auka norsk matproduksjon viktig for å sikra verdiskaping i Noreg, arbeidsplassar og busetjing i heile landet. Det er ikkje sånn at landbruket er ei reservenæring eller noko som me driv med fordi det er kjekt; det

er ekte arbeidsplassar som produserer produkt som innbyggjarane i Noreg treng, både for å leva og for å overleva. Eg føler nokre gonger at det perspektivet er omtrent fraverande i høgresida sin retorikk. Når dei snakkar om landbrukspolitikk, snakkar dei om subsidiar, men dei gløymer at det ligg ei svær verdiskaping der, og at dette er arbeidsplassar spreidde rundt i heile landet.

Det tredje argumentet for auka norsk matproduksjon er at det bidrar til klima, miljø, dyrevelferd og trygg mat. Dette er verdiar som folk i Noreg verdset, og som det er all grunn til å støtta opp under. Det er ikkje sånn at det er landbruket som har skapt klimaendringane, men landbruket kan ta sin del av ansvaret for å få utslep-pa ned.

Me må vera trygge på at når forbrukarane vel norsk mat, ja, då vel dei god dyrevelferd, og betre dyrevelferd enn om maten er importert. Me skal vera trygge på at den maten me handlar, er det sikkert og trygt å eta. Det skal òg smaka godt. Det er difor viktig i desse diskusjonane å hugsa på kvifor me har norsk matproduksjon, og kvifor aktiv landbrukspolitikk er viktig for regjeringa.

I botnen for ein god landbrukspolitikk ligg det nokre berebjelkar, eller føresetnader: Me må ha gode jordbruksoppgrjer. Me må sikra forhandlingsinstituttet. Me må ha tollvern. Me må ha velfungerande marknadsregulering. Me må ha sterke samvirke som sikrar eit landbruk i heile landet. Me må ha ei eigedomslovgjeving som sikrar norsk eigedomsrett til jord og skog i Noreg. Dette er ting som ligg i botnen for regjeringa sin landbrukspolitikk.

Eg trur òg at me må ha ei meir generell satsing. Bondens inntekt må opp, og lønsemda i matproduksjonen må styrkjast. For å nå desse måla trur eg me òg må vera villige til å diskutera nye verkemiddel. Er det noko av det som me har gjort, som me kan justera? Trengst det nye tiltak? Kan me gjera ting annleis i framtida? Må me prioritera nokre andre verdiar?

Eg veit at mange har store forventningar til regjeringa i landbrukspolitikken. Det er viktig at me er godt i gang med å innfri det, men det er òg andre ting som skal koma. Me skal levera ein opptrappingsplan. Den er det store forventningar til. Det er lett å levera ein opptrappingsplan for bondens inntekt viss ein berre skal vareta inntekta, men me skal gjera det samtidig som me varettek dei andre måla for landbrukspolitikken. Det er den oppgåva eg jobbar med, og som regjeringa skal levera eit forslag på til Stortinget. Me skal gjera det på ein måte som gjer at me har ein balanse i marknaden i Noreg, og at me sikrar at me ikkje får overproduksjon av mat.

Me må difor tenkja nytt, men me må òg ta nokre vanskelege val, trur eg. Eg vil berre varsla at eg er innstilt på å ha god dialog med Stortinget. Parti som har eit grunnleggjande positivt syn på norsk matpolitikk, må

snakka saman og finna gode, gjerne breie, løysingar for det, og eg ser fram til det samarbeidet.

Presidenten [15:41:50]: Det vert replikkordskifte.

Olve Grotle (H) [15:42:03]: Først vil eg gratulere statsråden med å ha blitt statsråd. Eg ser han smiler, og det er sikkert også fordi han no ikkje lenger treng å svare på lakseskattespørsmål.

Eg har eit spørsmål som ikkje er så vanskeleg å svare på, og eg går rett laus på det. Den 1. januar 2034 blir det innført lausdriftskrav. Fleire bønder har teke kontakt med meg og opplyst at dei allereie har innført ordninga og lagt til rette for lausdrift, men dei kan ikkje sjå at det ligg noko insitament for dei som ikkje har gjort det. Alt-så: Om ein framleis ikkje har gjort noko som helst for å innføre lausdriftskrav, får ein like store overføringar som dei som allereie har gjort det. Om det er rett, som eg går ut frå at statsråden kan svare på, kan han kanskje også seie noko om bakgrunnen for at vi har ei slik ordning.

Statsråd Geir Pollestad [15:43:06]: Det er for så vidt ganske logisk at det er slik. Me har eit krav fram til 2034, for å gje jordbruket god tid til å omstilla seg og til å føreta investeringane. Eg er nok meir bekymra for dei som ikkje har investert, enn for dei som allereie har teke denne investeringa, for me treng at investeringstakta går opp, sånn at me får med flest mogleg, ikkje minst mjølkeproduksjonen, i størst mogleg del av landet òg etter 2034.

Regjeringa sitt bidrag er at me styrkjer økonomien i landbruket, men om ein skal ha eit skilje mellom dei som har investert og gjort dette, og dei som er i gang med det, eller dei som skal gjera det til neste år, er vanskelegare å sjå. Eg er oppteken av at me skal ha gode verkemiddel for å bidra til å sikra investeringane, sånn at me greier denne store omlegginga som me skal gjera.

Olve Grotle (H) [15:44:09]: Men er det ikkje naturleg – og riktig – at ein allereie no innfører insitament for dei som allereie no går i gang med å innføre lausdrift? Kan ein ikkje elles då risikere at dei som ikkje gjer det, aldri kjem til å gjere det, men rett og slett berre held på den ordninga dei har fram til 2034, og så blir det ikkje generasjonsskifte i det eksisterande gardsbruket? Er det ikkje rett og slett positivt om ein gjev insitament for dei som allereie no vil gå i gang og få på plass lausdrift? Eg forstår ikkje heilt logikken – om eg får vere så fri å seie det.

Statsråd Geir Pollestad [15:44:45]: Det med å ikkje forstå logikken i denne runden trur eg er litt gjensidig, for eg forstår heller ikkje representanten sin logikk heilt – og eg legg godviljen til.

Det er slik at dei som har føreteke investeringar, ja, dei er klare for lausdriftskravet i 2034. Så tenkjer eg at det viktigaste me kan gjera, er å stimulera til at dei som ikkje har gjort det, faktisk gjer det innan 2034, sånn at ein ikkje må avvika. Så om ein på ein måte skal prioritera pengane, skal ein prioritera god økonomi til alle som driv med mjølkeproduksjon. Det er viktig, men eg tenkjer at det å gje ei særleg støtte til dei som har føreteke investeringa, vert feil når utfordringa for å greia å oppretthalda eit landbruk i heile landet, er å sikra at dei som ikkje har føreteke investeringa, gjer det i god tid før kravet i 2034.

Sivert Bjørnstad (FrP) [15:45:58]: Ute er det sol og fint høstvær. Det er i det hele tatt lite som minner om at vi snart nærmer oss jul, men det gjør vi. Statsråd Pollestad gleder seg helt sikkert til det – i alle fall gjør jeg det – men vi vet også at det er mange som gruer seg til jula, kanskje enda flere i år enn tidligere år, på grunn av økte priser og dårligere råd for folk flest. Pollestads forgjenger som matminister rykket for to år siden ut like før jul og advarte mot priskrig på klassiske julevarer. Blant annet var det en uting med billig kålrot. Billigere mat var i det hele tatt et onde. Vil statsråd Pollestad gjenta dette i år, eller vil han tvert imot oppfordre kjedene til å sette ned prisene på mat, sånn at folk flest får råd til å sette god og næringsrik mat på bordet på julaften?

Statsråd Geir Pollestad [15:47:02]: Eg er oppteken av at me skal ha ein velfungerande marknad for omsetning av mat, at det skal vera reell konkurranse mellom daglegvarekjedene. For meg er det ikkje noko mål at matvareprisane skal stiga. Eg deler bekymringa for det mange opplever knytt til høge prisar på mat.

Me har gjort nokre grep som har bidratt til å halda prisane nede, bl.a. gode jordbruksoppgjer der me har dekt ein del av kostnaden over fellesskapet sitt budsjett og ikkje velta det over på forbrukarane. Det er det eine. Så meiner eg det er viktig at denne konkurransen ikkje gjev seg utslag i at nokre varer får dumpingprisar, men at det er ein sunn konkurranse, som gjer at alle varer vert rimelegare – ikkje at enkelte symbolvarer får ein pris som ikkje speglar den verdien vara har.

Sivert Bjørnstad (FrP) [15:48:06]: Jeg tror alle er enige om at man ønsker en sunn konkurranse i dagligvaremarkedet. Det har vi bare delvis i dag, og prisene i Norge er høye av mange årsaker. Én ting er hvordan dagligvaremarkedet er satt sammen, men det er klart at også økte målpriser og tollvernet spiller inn på hvordan prisene i Norge er til forbruker.

Statsråd Pollestad sier at han ikke har noe mål om at matvareprisene skal stige. Det er greit, men er det et mål at matvareprisene skal synke? Er det et politisk mål for

statsråd Pollestad at matvarene skal bli billigere? Og mener Pollestad at det er en uting med billig kålrot før jul?

Statsråd Geir Pollestad [15:48:59]: Kålrota kan kosta kva kålrota kosta vil, men eg er oppteken av at bonden skal få betalt for kålrota. Eg er oppteken av at butikkane skal ta den prisen det kostar for ei kålrot, ikkje finansiera den kålrota ved å auka prisane på andre varer, for det er i realiteten det som skjer i ein situasjon der ein har for svak konkurranse. Det er rett som representanten seier, at alle er opptekne av ein sunn konkurranse i daglegvarekjedene, men det skjedd lite under den førre regjeringa. Me er i gang med ei rekkje tiltak for å styrkja nettopp konkurransen i daglegvarekjedene.

Eg registrerer at Framstegspartiet på ny tek opp svekt tollvern som ei løysing på dette, noko som openbert vil ramma norsk matproduksjon og beredskapen. Det var det eg sikta til då eg sa at eg ønskte ein dialog med dei landbruksvenlege partia på Stortinget.

Geir Jørgensen (R) [15:50:10]: Jeg vil få gratulere min navnebror med statsrådsposten. Dette er det konstitusjonelle ansvaret for det vi vel må kunne si er vår aller viktigste næring innenfor både totalforsvaret, beredskapen og bosettingen i distriktene. Vi må imidlertid dessverre konstatere at vi går inn i stortings sesjon tre av fire uten at det foreligger en forpliktende plan med tidfesting av hvordan denne regjeringen skal tette inntektsgapet mellom bonden og øvrige yrkesutøvere i samfunnet. Tallene vi har fått fra Grytten-utvalget, viser at medianinntekten for matprodusentene i Norge i dag – de som er registrerte foretak – er 212 000 kr. Skal vi øke norsk matproduksjon, vil det vel være fint om det ble lønnsomt å drive med det.

Da er spørsmålet til statsråden: Når skal denne planen komme?

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Geir Pollestad [15:51:11]: For meg er det òg eit mål å auka inntekta til bonden. Det er eit sjølvstendig mål, og det er eit viktig verkemiddel for å nå dei andre landbrukspolitiske måla. Regjeringa har levert to jordbruksoppgjjer som er historisk gode, og som legg til rette for ei tetting av inntektsgap på 100 000 kr per årsverk. Eg har sagt at eg skal levera ein opptrappingsplan. Den er eg i gang med. Eg skal levera eit nytt talgrunnlag. Det er eg i gang med. Eg har òg sagt at eg skal levera det så raskt som mogleg, men eg har ikkje ønskt å gje ein dato.

Så det skal absolutt koma ein opptrappingsplan, og som eg òg sa i innlegget mitt, skal den både sikra auka

lønsemd for bonden og vareta at det skjer, samtidig som me oppfyller dei andre landbrukspolitiske måla, som eg veit at Raudt i stor grad er einig med regjeringa i.

Geir Jørgensen (R) [15:52:15]: Takk for svaret. Jeg konstaterer at vi ikke engang får en anelse om når den planen skal komme. Som nevnt i sted: Vi er altså på stortings sesjon tre av fire. Det har i dette Stortinget hele tiden vært et politisk flertall for å få gjennomført kravet om inntektsutjamning. Dette er ikke bare Rødts krav; det er en samlet næring som gang på gang og gjennom flere regjeringer har adressert at dette må komme på plass, og nå begynner det å haste. Men når det en gang kommer, vil det da være en plan hvor regjeringen forplikter seg til tid, til når dette inntektsgapet skal være tettet?

Statsråd Geir Pollestad [15:53:08]: Representanten nemnde nokre som er einige i dei måla. Eg trur han kan leggja til stortingsgruppene til Senterpartiet og Arbeidarpartiet og regjeringa på den lista. Me ønskjer å tetta inntektsgapet, og me ønskjer å leggja fram ein tidfest og forpliktande opptrappingsplan. Eg har likevel lyst til å seia ein ting: Eg trur ikkje at eg er i stand til å leggja fram ein opptrappingsplan som gjer at om ein i eit val får eit politisk skifte, tvingar ein det fleirtalet til å føra ein landbrukspolitikk som er landbruksvenleg. Det er difor eg meiner det i denne diskusjonen er relevant å visa til dei to jordbruksoppgjjera som me har levert.

Så skal me levera ein opptrappingsplan. Den skal seia noko om inntektsgapet som me skal tetta, korleis me skal tetta det, og kor lang tid me har tenkt å bruka på det, sånn at det kan gje den føreseielegheita som næringa etterlyser. Det er viktig dersom me skal sikra eit landbruk i heile landet, og om me skal greia omlegging til lausdriftskrav og dei andre forventningane som stor-samfunnet har til norske bønder og norsk matproduksjon.

Sveinung Rotevatn (V) [15:54:31]: La meg starte med å gratulere statsråden med utnemninga.

I sitt tidlegare liv har statsråden sagt mykje interessant om både kjøtkonsum og kosthaldsråd. Eg skal ikkje rippe opp i fortida, eg vel å sjå framover, og då er vi tilbake til der eg var i hovudinnlegget mitt, nemleg at vi har tøffe klimamål for 2030, som regjeringa legg til grunn. 8,5 pst. av utsleppa i Noreg kjem frå jordbrukssektoren. Det er ingen tvil om at dei må ned, og majoriteten av utsleppa kjem frå husdyr. Då er det ein viktig del av klimaplanen for Noreg, ein viktig del av avtalen med faglaga i jordbruka, at nordmenn i større grad skal ete i tråd med kosthaldsråda – det betyr å ete mindre raudt kjøt. Då vert spørsmålet mitt, og det er i kategorien ja eller nei-spørsmål, så det er for så vidt tilstrekkeleg med

eit ja eller eit nei: Er det eit mål for denne statsråden og regjeringa at nordmenn skal ete mindre raudt kjøt framover?

Statsråd Geir Pollestad [15:55:29]: For det fyrste vil eg takka for gratulasjonane. Eg er òg einig i at eg har sagt mykje interessant opp gjennom tidene. Ein av dei interessante tinga eg har gjort, er å utfordra diverse statsråder på ja- eller nei-spørsmål.

Regjeringa har gjort ei avklaring i kosthaldsråda, at dei skal basera seg på helsemessige vurderingar. Men som eg sa i innlegget mitt: Det er ikkje landbruket som har skapt klimaendringane. Landbruket er ein del av klimaløysinga og må òg ta sin del av ansvaret for å få ned utsleppa. Det er difor me f.eks. i den jordbruksavtalen som vart vedteken i vår, legg sterkt til rette for at det vert ein auke i dei pengane som går til miljø- og klimatiltak, for at alle delane av landbrukspolitikken skal verka i felles retning, med eit mål om at utsleppa òg frå matproduksjonen skal ned.

Så kjem ikkje eg som statsråd til å blanda meg veldig mykje inn i kva folk vel å eta. Eg kjem til å vera dei kjøt-etande sin statsråd, veganarane sin statsråd og vegetarianarane sin statsråd.

Presidenten [15:56:36]: Replikkordskiftet er dermed omme.

Åsmund Aukrust (A) [15:56:59]: I forrige måned var utenriks- og forsvarskomiteen på besøk hos Heimevernet på Værnes. Der møtte vi bl.a. ukrainske soldater som var på et kort besøk i Norge før de skulle til fronten og forsvare sitt folk. Det er et godt bilde på hvor nær krigen vi er, og vi kan aldri la det bli en normalitet at det foregår en krig midt i Europa – en krig mellom diktatur og demokrati, mellom en aggressor som driver med terrorbombing, og et folk som forsvarer sitt land.

Vi støtter ukrainernes kamp først og fremst fordi det skjærer i hjertene våre å se hva slags lidelser de blir utsatt for, men vi støtter dem også fordi de er med og forsvarer oss. Verden blir et veldig mye farligere sted dersom president Putin vinner fram. Derfor er det på ingen måte en floskel å si at de som dro til fronten fra Værnes, også forsvarer Norge.

Jeg er stolt av at statsministeren vår er ledende i det internasjonale arbeidet for å støtte Ukraina, og Nansenprogrammet, som alle partier til slutt stilte seg bak, viser norsk politikk på sitt beste.

Debatten i dag handler veldig mye om områder der vi er uenige. Det er bra, for vår regjering vil noe annet for Norge enn det Høyre og Fremskrittspartiet vil. Det er klare skiller mellom blokkene i Norge – i ambisjonsnivået for velferdsstaten, om hvordan vi får et trygt arbeidsliv for alle, og om hvordan vi driver en politikk for

å redusere og ikke øke forskjellene. Her er det veldig bra å ha friske debatter. Men det er også veldig bra at vi i Norge kan samle oss når det trengs. Det har vi gjort i støtten til Ukraina, og vi håper også å gjøre det når vi nå skal styrke Forsvaret for en ny tid.

Noe av det første denne regjeringen gjorde etter at vi vant valget, var å nedsette en forsvarskommisjon. Det var før 24. februar i fjor, og det var før Finland og Sverige søkte NATO-medlemskap. Verdenshistorien endret seg mens de arbeidet, og det er et helt nytt alvor når regjeringen og etter hvert Stortinget skal i gang med oppfølgingen.

Jeg tilhører en generasjon som har diskutert sikkerhetspolitikk nærmest teoretisk. I dag er det ikke lenger teori. Vi vet at det handler om blodig alvor. For denne regjeringen er det ingen oppgave som er viktigere enn å sikre fred og trygghet, for alt annet vi gjør i politikken, avhenger av akkurat det. Derfor har vi økt forsvarsbudsjettet. Vi har også varslet en stor økning for neste år. Vi har også, som første regjering noensinne, lagt fram en plan for å nå NATOs 2-prosentmål. Vi har gjort store investeringer, bl.a. ved å kjøpe nye stridsvogner. Vi spiller også en rolle internasjonalt, for vi vet at vår sikkerhet når vi bare når vi gjør det sammen med andre. Så vi har – fra regjeringens side, men sammen med Stortinget – forlenget vårt oppdrag i Litauen, vi har vært vertskap for NATOs utenriksministre, vi har gjennomført en forsvarsavtale med USA, og vi har vært blant de største støtte-spillerne for at det finske og snart også det svenske flagget kan heises i NATO.

Nå er regjeringen i gang med å lage en ny langtidsplan for Forsvaret. Her vil vi igjen invitere til en ny type prosess, hvor alle partiene inkluderes også før planen legges fram, rett og slett fordi alvoret tilsier at vi igjen må finne fram det beste i norsk politikk.

Arbeiderpartiets slagord er: «Vi får til mer sammen enn hver for oss.» Knappt på noe område er det mer sant enn i forsvars- og sikkerhetspolitikken, for alene får vi ikke til noe som helst – ikke som enkeltpersoner, ikke som enkeltland. Vi er avhengig av små og store fellesskap, fellesskap vi aldri kan ta for gitt, men som vi hele tiden må forsvare og bygge opp. Det handler om solidaritet med andre, og det handler om egeninteresse. Det gjelder både i nasjonal politikk og i internasjonal politikk.

Det hviler et stort ansvar på oss alle og på norsk politikk i året som kommer, for det er i dag veldig mange i Norge som føler på utrygghet – utrygghet for krig og for alt det den fører med seg, utrygghet for økonomien, for sikkerheten og for fremtiden. Utrygghet møter vi best ved å stå sammen, ved å si at ingen i Norge skal stå alene. Alle skal føle at storsamfunnet stiller opp når det er vanskelig, og at vi har en regjering og et storting som gjør det de kan for at alle skal føle sikkerhet og trygghet.

Presidenten [16:01:31]: Det blir replikkordskifte.

Anna Molberg (H) [16:01:43]: Vi er langt på vei en petroøkonomi, og vi har et oljefond som gir oss et økonomisk handlingsrom der vi kan prioritere velferd. Samtidig vet vi at våre barn og barnebarn vil gå tøffere tider i møte. Petromilliardene vil ikke vare evig, og de bør brukes klokt.

Representanten fra Arbeiderpartiet og jeg er relativt jevngamle, og vi skal kanskje drive med politikk en stund til. Jeg tror også vi er enige om at vi trenger flere bein å stå på, i form av nye lønnsomme næringsveier og mer eksportrettet næring. Da er det litt rart at regjeringens medisin er økt arbeidsgiveravgift, økt formuesskatt, økt utbytteskatt, høyprisbidrag og en kontroversiell grunnrenteskatt. Konsekvensene ser vi jo: Kapitalen som burde ha vært her, har rømt landet, og vi blir mindre attraktive for utenlandske investorer.

Ser framtidens Arbeiderparti-politikere disse utfordringene, eller er det økt offentlig pengebruk som skal gi oss økt tilfredsstillelse midlertidig?

Åsmund Aukrust (A) [16:02:48]: Ordet «klokt» ble brukt som et stikkord for hvordan vi forvalter naturressursene våre, og i Norge har vi forvaltet naturressursene våre på en helt unik måte. Det finnes veldig mange land i verden som har veldig store naturressurser, men som ikke har klart det samme som vi har gjort i Norge, nemlig at pengene har gått tilbake til fellesskapet og skal være for framtidige generasjoner. Det sier også vår regjering, og vi er mot å bruke mer oljepenger, noe den forrige regjeringen gjorde i veldig stor grad. Derfor sier jeg at vi må prioritere hardere, og det har vi gjort, for vi mener det er helt riktig at vi skal ha et omfordelende budsjett, hvor de som har aller mest, bidrar mer til fellesskapet for at vi skal kunne være med og forsvare vår felles velferd. Vi er mot usosiale kutt som ble gjort en masse av den forrige regjeringen, vi mener at det er feil vei å gå.

Det er altså ikke slik at vi skjemmes over den skattepolitikken vi har – tvert imot: Vi er veldig stolt av at vi har en skattepolitikk hvor åtte av ti får uendret eller lavere skatt, og så synes vi det er helt riktig at de som har de aller sterkeste skuldrene, skal være med og bidra noe mer.

Anna Molberg (H) [16:03:47]: Dette handler om å sikre vår framtidige velferd, og i dag står 600 000 nordmenn i arbeidsfør alder utenfor jobb eller skole. Vi mangler arbeidskraft, og i 2060 blir det en og en halv yrkesaktiv bak hver pensjonist. Vi trenger å skape flere jobber, vi trenger å inkludere folk i arbeidslivet, skape verdier og ikke minst omstille næringene for framtiden, men hva gjør regjeringen? Jo, de øker skattene på lønnsomt næringsliv. De innfører økt arbeidsgiveravgift på

kompetansesarbeidsplasser. De innfører også innstramninger på innleie for å stenge nye veier inn i arbeidslivet, og de har kuttet i arbeidsmarkedstiltak som skal inkludere flere i arbeidslivet. Vi er helt nødt til å bruke de folkene vi har – vi har ikke flere – og vi trenger flere lønnsomme næringer i privat sektor. Hvis ikke overlever ikke velferdsgodene våre som vi tar for gitt.

Hvordan synes representanten fra Arbeiderpartiet at regjeringen møter disse utfordringene med tanke på framtidens verdiskaping og ikke minst arbeidsinkludering?

Åsmund Aukrust (A) [16:04:46]: Det er ingen oppgave som er viktigere for denne regjeringen enn å sikre hele folket i arbeid. Det er det som for Arbeiderpartiet har vært vår historie, og det er det vi kommer til å jobbe for hver eneste dag. Skal vi sikre arbeid til alle, er vi avhengig av å ha trygg økonomisk styring, og det driver denne regjeringen med.

Det er heller ikke riktig at det er blitt store skatteøkninger. Det er feil: De aller fleste i Norge betaler mindre skatt, også næringslivet. Men så har vi to næringer, hvorav den ene er energi. Der har man gått med noen vanvittig store overskudd de siste årene, og alle som har fulgt med i avisene, vet at det er riktig og rimelig at de bidrar noe mer. Så er det havbruk, og der ser vi at også Høyre var med på at det kunne være en god idé, de var bare uenig i måten det skulle gjøres på. Vi mener altså at det er helt riktig med de skattegrepene vi har gjort, og at det også er med på å sikre arbeidslivet for framtiden.

Jeg vil avslutte med å si at det veldig sjelden har vært så lav arbeidsledighet som nå, så noe lykkes denne regjeringen godt med.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [16:06:04]: For et par uker siden avslørte Dagens Næringsliv at Equinor hadde gitt en stor kontrakt til det kinesiske selskapet COSL på flyterigger i Nordsjøen. Det innebærer at dette kinesisk-kontrollerte selskapet, som er statlig eid, og hvor selskapet har plikt til å gi informasjon til staten, kan kartlegge infrastruktur og produksjonskapasitet på norsk sokkel. Det er slik at bedriften selv må varsle inndersom den tror at beslutningen kan bryte med sikkerhetsloven. Med andre ord vil ikke Nasjonal sikkerhetsmyndighet vite at Equinor inngår en slik kontrakt.

Nå viser det seg at denne avsløringen etter hvert kan utvides – hva vet jeg, det kan jo hende. Mitt spørsmål til representanten er hvorvidt han er komfortabel med den måten man fatter beslutninger på, eller om han mener sikkerhetsloven bør endres, slik at man faktisk har en plikt til å gå til NSM før man fatter en så alvorlig beslutning?

Åsmund Aukrust (A) [16:07:05]: Jeg synes det er et godt spørsmål. Jeg kjenner saken bare gjennom media,

så det er vanskelig å si noe om akkurat den konkrete saken. Jeg mener den belyser noen ganske klare dilemmaer. Sikkerhetspolitikk blir en mye større del av næringspolitikken, og der har vi nok for få redskap slik det er i dag. Der bør vi utvide både redskapene våre og kunnskapen vår.

NATOs generalsekretær var på NHOs årskonferanse i år. Han holdt et veldig godt innlegg, og han begrunnet hvorfor han var der. Som han sa: Næringspolitikk er altfor viktig til at det bare kan overlates til næringslivsledere. Dette handler også om sikkerhet.

Det tror jeg vi kommer til å ha veldig gode diskusjoner om, og her mener jeg at partiene bør samarbeide og diskutere.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [16:07:56]: Mitt andre spørsmål handler om langtidspanen for Forsvaret, siden representanten har snakket en del om det. Jeg skjønnte at representanten hadde store ambisjoner og skulle komme til Stortinget for å prøve å lage et forlik om denne planen. Det er en del kriterier som ligger i bunnen for å få styrket Forsvaret, bl.a. må man eksempelvis kunne skille mellom investeringer og drift. Det har ikke regjeringen gjort til nå. Forsvaret bør styrkes avhengig av det behovet Forsvaret faktisk har, altså hva forsvarssjefen sier i FMR, fagmilitært råd, om hva som er hans behov for å kunne forsvare landet, for å ha tilstrekkelig forsvarskraft og forsvarsevne.

Det er slik at hvis man styrer etter prosentmålet, som NATO ønsker, er det egentlig en planøkonomi som vi har forlatt. Vi styrer ikke etter prosenter på ulike områder, men gjør det som er behovet, og så dekker vi det behovet for å styrke Forsvaret. Er representanten enig i at vi nå bør gå over til et behovsstyrt forsvar, eller skal vi gå på tilfeldige prosenter?

Åsmund Aukrust (A) [16:08:58]: Jeg mener at prosentmålet er veldig viktig, for det gjør noe med byrdefordelingen internt i NATO. Det er noe som snakkes veldig opp av alle NATO-land. Derfor synes jeg det var veldig bra at regjeringen, med forsvarsministeren, finansministeren og statsministeren, la fram en plan for hvordan vi skal komme i mål med NATOs 2-prosentmål. Det burde de nok ha gjort tidligere. Men det er klart det er Forsvarets behov som til sjuende og sist er det avgjørende. Jeg mener at det ikke er noen motsetning i dette, og jeg er helt sikker på at vi kommer til å finne fram i gode diskusjoner med de andre partiene.

Som sagt har vi som ambisjon å invitere de andre partiene til samtaler og dialog mens vi arbeider med planen. Jeg har skjønnet at statsministeren allerede har tatt initiativ til en sånn type møte, eller skal ta initiativ til en sånn type møte, for her er det noen investeringer som kommer til å være veldig store. Jeg tror det er gans-

ke lett å oppnå oppslutning om investeringer i Forsvaret for 2024, 2025 og 2026, men de valgene vi tar nå, er bindende for 10–20 år fram i tid. Derfor er det veldig viktig at partiene på Stortinget er klar over hva de gjør, og at vi er villig til å betale den kostnaden det er å forsvare vår egen sikkerhet og frihet.

Presidenten [16:10:01]: Replikorkordskiftet er omme.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [16:10:25]: Det skjer utrolig mye bra ute i norsk helsetjeneste. Nye medisiner redder liv, og helsepersonell er på vakt døgnet rundt for oss når vi trenger det. Men situasjonen i norsk helsetjeneste er også svært krevende. Pasienter venter lenger på helsehjelp, helsepersonellet er slitne, noen er utslitt, og vikarbruken øker.

I regjeringens beretning om rikets tilstand og styring, som Stortinget fikk høre i går, manglet det noen helt vesentlige linjer, og jeg tillater meg å foreslå disse: Regjeringen lykkes ikke med å holde ventetidene lave for pasienter i Norge. I stedet øker de. Sykehus går for første gang på mange år mot underskudd fordi regjeringen ikke evner å sikre forutsigbar økonomi for sykehusene. Mennesker med alvorlige ruslidelser og psykiske lidelser opplever at regjeringen fjerner mangfoldet i behandlingstilbudet deres. Selv om regjeringen vet at denne pasientgruppen lever kortere enn mange andre, kan den dessverre ikke ta hensyn til at valgfrihet og mangfold er viktig for at pasientene skal få fotfeste i livet igjen.

I frontalen ble det sagt at folk skal få mer makt over egen hverdag. Men regjeringens politikk bidrar til det motsatte. Avviklingen av fritt behandlingsvalg er et trist eksempel på det. Åtte av ti kroner som ble brukt på ordningen, gikk til pasienter innen psykisk helse og rus. Regjeringen fjernet muligheten de hadde til å velge en privat aktør med kortere ventetider, eller et alternativt behandlingsopplegg, på det offentliges regning. Slik valgfrihet er nå forbeholdt dem som har mye penger og kan betale helt selv.

Regjeringen mister nå mye troverdighet på helsefeltet. Da Høyre styrte, hadde sykehusene god likviditet og god økonomi. Det gjenspeilte seg i et rekordhøyt investeringsnivå, i nye bygg og sykehusutstyr og i kortere ventetider for pasientene. I løpet av to år er situasjonen snudd på hodet. Vi har gått fra kortere ventetider og mer mangfold til økte ventetider og mindre valgfrihet for pasientene. Mennesker som trenger helsehjelp, må vente stadig lenger. Viktige behandlingsplasser innen rus og psykiatri avvikes, og sykehusøkonomien halter.

Hvordan har vi kommet i en situasjon hvor sykehus må kutte i pasienttilbud og styrer mot underskudd? Byggeprosjekter utsettes, og vi har slitne ansatte og derved bemanningsutfordringer og skyhøy bruk av vikarer. Eterdønninger etter pandemien er én årsak, høyere pris-

vekst og urolige tider i Europa er en annen, men regjeringens manglende evne til å styre forutsigbart og stødig er etter min mening den største årsaken. Pasienter og helsepersonell trenger en regjering som nå prioriterer helsetjenesten.

Tillit til at vi får nødvendig helsehjelp når vi trenger det, er helt avgjørende. Mister vi tilliten, vil flere tegne helseforsikring eller betale for behandling av egen lommebok. Det er helt uforståelig i et land som Norge og helt uakseptabelt for oss i Høyre.

Støre-regjeringen har en utfordring, for i en tid hvor vi virkelig trenger å ta alle gode krefter i bruk for å løse de tøffe utfordringene vi har, har regjeringen gjort private kommersielle helseaktører til problemet. Selv ideelle aktører som Diakonhjemmet vurderer å trekke seg ut av samarbeidet med Oslo kommune, fordi de mener regjeringen og Oslo svikter ideelle velferdsaktører.

Høyre mener konstruktivt og forutsigbart samarbeid mellom offentlig og privat er løsningen for å sikre gode helsetjenester i Norge, et samarbeid det er lang tradisjon for. Den offentlige helsetjenesten skal stå sterkt. Det er selve ryggraden vår, hvor det meste av helsehjelpen leveres, og hvor flesteparten av helsepersonellet jobber, men vi trenger også kapasiteten og kompetansen som private, både ideelle og kommersielle, har å tilby. Derfor har vi i våre alternative budsjetter foreslått øremerkede midler til kjøp av ledig privat kapasitet, for å ta ned ventetiden og sikre flere pasienter raskere behandling.

I kommunene er det drevet hard valgkamp mot Høyres løsninger om mer valgfrihet, kvalitet og fritt brukervalg i eldreomsorgen. Men nå har velgerne talt. Veldig mange steder ønsker de ikke regjeringens politikk. Det er på linje med det folk svarer i Kantars Helsepolitisk barometer. Der svarer mer enn sju av ti at regjeringen ikke gjør nok for å møte utfordringene med flere eldre og økende sykdomsbyrde.

Folk er opptatt av trygghet for hjelp og behandling når de trenger det. De er ikke først og fremst opptatt av logoen på uniformen. Halvveis i regjeringperioden peker for mange piler feil vei i helsetjenesten. En regjering bør prioritere helse. Det handler om å ta ansvar også for fremtiden.

Presidenten [16:15:31]: Det blir replikkordskifte.

Presidenten vil opplyse om at det er stor og jevn pågang, så det blir én replikk på hver – så vet representantene det.

Even A. Røed (A) [16:15:48]: Høyre har sagt at de er bekymret for et todelt helsevesen, og vil derfor ta i bruk – som de selv sier – alle gode krefter i det offentlig finansierte helsevesenet. Vi vet at vi kommer til å ha stor mangel på helsepersonell i fremtiden. Samtidig ser vi

en økt andel helprivate helsetilbud på siden av den offentlig finansierte helsetjenesten, som jo rekrutterer fra vår felles helsetjeneste – helsetjenester som ikke gis på bakgrunn av prioriteringer, men på bakgrunn av forsikringen man har, eller hvor mye penger man har i lommeboka.

Hvis man er bekymret for en todeling av helsevesenet, med kommersielle helprivate, og mangelen på helsepersonell, hvorfor vil da ikke representanten Trøen være for en godkjenningsordning for de helprivate som står utenfor offentlig finansierte avtaler?

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [16:16:36]: Vi i Høyre er opptatt av å stille tydelige krav til private som skal levere helsetjenester. Vi har også vært opptatt av å ha oversikt over de helsetjenestene som leveres i privat regi. Det som har vært utgangspunktet for Arbeiderpartiets løsning og forslag, er at man ønsker nærmest å begrense og forby private å levere helsetjenester.

Det jeg tror man må være veldig klar over, er at det viktigste botemiddelet mot at folk opplever at de må gå til helprivate for å få helsehjelp, er å få ned ventetidene. Vi må skape tillit til at man får helsehjelp når man trenger det. Det er det aller viktigste vi kan gjøre for å sikre at folk ikke føler seg tvunget til å oppsøke helprivate tilbud. Og så mener vi at de fortsatt skal være et godt supplement i helsetjenesten, og at vi helst bør kjøpe mer kapasitet fra de private.

Bengt Fasteraune (Sp) [16:17:59]: Jeg velger å stille et spørsmål om beredskap.

Jeg spurte partileder Erna Solberg om hvorfor Høyre er det partiet på Stortinget som er minst villig til å bruke penger på landbruk og matvareberedskap i en tid da det er krise i Europa. Svaret var at slik situasjonen er i dag, kan ikke landbruket forvente en inntektsvekst som er høyere enn for andre arbeidstakere i Norge, og at matvareprisene allerede i dag er for høye.

Høyre går stadig ut og sier at de skal være konstruktive i opposisjon – det er bra – og finne felles løsninger på de store spørsmålene, slik Stortinget gjorde da de behandlet f.eks. en flerårig plan for Ukraina, og som det nå mest sannsynlig legges opp til for Forsvaret og behandlingen av langtidsplanen.

Ser ikke Høyre viktigheten av å finne felles løsninger for å fremme norsk matvareberedskap, slik at landbruket kan se inn i fremtiden med forutsigbare rammer? Hvorfor stemmer Høyre mot en framforhandlet jordbruksavtale og en ny jordvernstrategi og reduserer rammene for norsk landbruk?

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [16:19:04]: Nå er ikke landbrukspolitikken det jeg vanligvis diskuterer mest her i Stortinget. Det er heller ikke sånn at norske bønder og

landbruket ikke har fått gode vilkår de siste årene. Da vi satt i regjering, opplevde jeg at landbruket følte at de ble tatt på alvor.

Jeg kommer selv fra et område hvor det er mye kornbønder og landbruk, og jeg er selvfølgelig opptatt av beredskap, og at landbruket er en viktig del av beredskapen i vårt samfunn. Men i en tid da veldig mange sliter, i en tid da vi virkelig trenger å sørge for at de pengene vi bevilger her i Stortinget, går til dem som trenger det aller, aller mest, valgte Høyre en annen linje enn regjeringen i årets behandling av landbruksoppgjøret, og det tenker jeg er en sak vi står støtt i.

Bård Hoksrud (FrP) [16:20:21]: Høyre vil ha en ny rusreform, som i realiteten betyr en avkriminalisering av narkotika. Politifolk rundt omkring er kjempebekymret. Barn ned i 12–13-årsalderen begynner å bli ganske tunge rusmisbrukere. Allikevel ønsker Høyre en avkriminalisering. Ung i Oslo-undersøkelsen for 2023 viser at 8 pst. av elevene i videregående skole har brukt kokain. Det er nesten en tredobling fra undersøkelsen i 2018. Det er et enormt tall. Av guttene i 3. klasse på videregående som har vært beruset mer enn ti ganger, har 35 pst. prøvd kokain og 20 pst. syntetiske rusmidler som amfetamin. Dette er svært urovekkende.

Høyre har altså tatt til orde for mer liberalisering rundt dette. Ser ikke Trøen, når man nå ser at ungdom der ute oppfatter at dette kan man bare fortsette med, at det nå må stoppe, at man må stoppe denne rusreformen, fordi det faktisk får enorme konsekvenser for masse unge mennesker?

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [16:21:25]: Jeg er like bekymret som Bård Hoksrud for ungdoms bruk av illegale rusmidler, men det er faktisk Bård Hoksrud og Fremskrittspartiet og de partiene som ikke ønsker en rusreform, som har bevisbyrden her, for det vi ser resultatet av, kan like gjerne være at vi faktisk ikke har fått en rusreform – en rusreform som klarer å fange opp de som virkelig trenger det, tidligere, og som ivaretar barn og unge som kan komme ut i et ugrent misbruk, tidligere enn det vi gjør i dag.

Jeg var veldig skuffet da Fremskrittspartiet tok valget om ikke å støtte en rusreform. Jeg var like skuffet da Arbeiderpartiet gjorde det på sitt landsmøte. Jeg brukte lang tid på å falle ned på at jeg mener at en rusreform er riktig, og det er faglig sterk støtte for det.

Marian Hussein (SV) [16:22:42]: Valgkampen er over, og Høyre ble landets største parti. Jeg hadde faktisk en forventning til at helsepolitikeren til landets største parti klarte å legge fra seg privatiseringskampanjen og bli med i diskusjonen om hvordan vi skal redde helsevesenet vårt.

Sykehus fra nord til sør står i disse dager i krise. Helsepersonell sier at de er utslitt, og vi ser at denne onde sirkelen fortsetter. Vi må skille drift og investering. Vi må bygge sykehus, ikke fordi de skal gå med overskudd – representanten brukte ordet «underskudd» – men vi må bygge dem for fremtiden. Hvorfor er partiet Høyre fortsatt opptatt av private aktører som kun leverer helsetjenester til mindre enn 10 pst. av befolkningen, istedenfor faktisk å si hva som er deres plan for å styrke den offentlige helsetjenesten, når vi ser at det er der krisen er?

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [16:23:48]: Vår plan var nettopp det vi gjorde i regjering. Vi styrte jo sykehusene med en trygg og forutsigbar økonomi, men vi lot også private og ideelle aktører få lov til å være med på å levere løsningene. Jeg la veldig vekt på i mitt innlegg at hovedbjelken i norsk helsetjeneste er den offentlige helsetjenesten. Det er den som er overalt. Det er der flest helsepersonell jobber. Det er også der de store utfordringene nå er. Det er der.

Som representanten Hussein sier: Helsepersonell er slitne. Vikarbruken er høy. Men Høyres politikk er veldig tydelig på at samtidig som vi har en sterk offentlig finansiert helsetjeneste som skal være der når vi trenger det, trenger vi et samarbeid med private og ideelle for å lene oss på den kvaliteten og kompetansen de også har.

Presidenten [16:24:51]: Replikkordskiftet er dermed omme.

Per-Willy Amundsen (FrP) [16:25:13]: Jeg vil tillate meg å starte innlegget mitt med et sitat. Det er:

«Regjeringen fortsetter arbeidet med å styrke den lokale politiberedskapen.»

Det sa finansminister Trygve Slagsvold Vedum da han og justisminister Emilie Mehl i slutten av august påla politiet å åpne ti nye politikontor.

For å ta et sitat til:

«I dag tar vi første skritt for å skape trygghet for folk over hele landet.»

Ja, det uttalte justisminister Emilie Mehl. Men nedbemanningen er i full sving i Politi-Norge. Det dokumenterer for øvrig TV 2 på en svært god måte i en sak som ligger på topp der akkurat nå. Jeg anbefaler folk å lese den. De har gjort en egen undersøkelse som bekrefter det samme bildet som Fremskrittspartiet utmerket godt er klar over, og som også tall fra Politidirektoratet, fra politidistriktene og fra særorganene underbygger, nemlig at politiet står i en ressurskrise. Det er en realitet, det er et faktum.

Bare det siste året har det forsvunnet over 364 politiårsverk i distriktene. Vi har lavere tall enn vi har hatt på svært lenge, og det skjer altså i en situasjon hvor det uttrykkes at ytterligere kutt vil komme i løpet av året. Flere

hundre stillinger må opphøre, og da snakker vi om Oslo politidistrikt alene. 11 av 12 politidistrikt har allerede kuttet i sin bemanning, og det vil komme mer – dessverre langt mer.

Dette får store konsekvenser. Viktige tiltak som eksempelvis Operasjon Spiderweb i Sør-Vest politidistrikt, som er et godt tiltak for å forhindre overgrep mot barn, og et veldig viktig tiltak som har gitt resultater, avvikes nå, rett og slett på grunn av at man ikke har ressurser til å ivareta hensynet til de aller, aller svakeste i samfunnet. Det er på ingen måte en akseptabel situasjon. Det er dramatisk, det vi snakker om. Dette skjer altså samtidig som vi opplever en eksplosjon i kriminalitet i vårt naboland Sverige, og hvor smitten til Norge allerede er et faktum. Det omtales at de fleste politidistrikt i Norge har det kriminelle nettverket Foxtrot til stede i sine politidistrikt. Tromsø rapporterer om det samme. Dette er et problem som vi står i her og nå, og vi har aldri hatt dårligere forutsetninger for å kunne håndtere en slik eksplosjon i kriminaliteten som den som skjer i vårt naboland Sverige.

Det er uforståelig at man i denne situasjonen nedbygger norsk politi. Vi har allerede tallene som forteller oss sannheten. Vi har selv tatt initiativ til å kontakte ulike politidistrikt og be om å få deres tall, og det bekrefter det bildet Fremskrittspartiet har advart mot i årevis, nemlig at vi har en dramatisk oppgang i kriminalitet blant de aller yngste, og da snakker vi om personer fra 10 år til 17 år. Oslo politidistrikt har det siste året alene hatt en økning på 50 pst. i den typen kriminalitet blant de aller yngste.

Vi trenger ikke å oppholde oss på Østlandet. Vi kunne likest godt sett til vest. Vest politidistrikt rapporterer de samme tallene: 50,3 pst. økning i kriminalitet blant barn og unge mellom 10 år og 17 år. Da er det uforståelig at man i denne situasjonen ikke sørger for at politiet er i stand til å håndtere det.

Jeg hadde gleden av å møte Politiets Fellesforbund i forrige uke. De forteller om en situasjon hvor man er oppgitt fordi man står overfor reelle valg der man tvinges til å henlegge eller se bort fra og ikke bruke ressurser på å etterforske alvorlig kriminalitet med kjent gjerningsmann. Det er alvorlig, og i den situasjonen har vi altså en regjering som er mer opptatt av å opprette politikontor der ingen trenger det.

Det må gjøres noe med norsk justispolitikk. Det må settes inn tiltak etter de eksemplene som Fremskrittspartiet har fremlagt i dag, og det må bevilges ressurser. Det må ansettes – vi kan ikke akseptere at vi mangler politimannskap i dette landet.

Heidi Greni (Sp) [16:30:38]: «Regjeringa har som mål for distrikts- og regionalpolitikken at folk skal kun-

ne leve eit godt liv i heile Noreg, at alle lokalsamfunn skal ha rom for utvikling og verdiskaping, og at folketalet skal auke i distriktskommunar. Regjeringa vil arbeide for at folk har tilgang på arbeid, bustad og gode tenester nær der dei bur. Regjeringa vil leggje til rette for trygge, berekraftige og levande lokalsamfunn i heile landet gjennom desentraliserte løysingar.»

Dette er Arbeiderparti–Senterparti-regjeringens mål for distriktspolitikken, slik det er formulert i distriktsmeldingen. Ingen enkelttiltak er nok for å styrke norske distrikt. Derfor trengs det en helhetlig distriktspolitikk som favner bredt og sikrer at distriktspolitiske hensyn er gjennomgående i all offentlig forvaltning.

Målet om folketallsvekst i distriktskommunene er ambisiøst, men helt nødvendig. For å nå dette målet trengs det kreative, kraftfulle og målrettede tiltak. Regjeringens satsing på billigere barnehage, der barnehageprisene reduseres i de mest spredtbygde distriktskommunene i sentralitetsklasse 5 og 6, viser at regjeringen mener alvor med distriktspolitikken. På sikt håper jeg at det blir gratis. Slike grep gjør det mer attraktivt for barnefamilier å bosette seg i Distrikts-Norge.

Mange distriktskommuner, særlig i Innlands-Norge, har de samme utfordringene som kommunene i tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark. Derfor mener jeg at flere av de tiltakene som omfatter tiltakssonen, bør vurderes også i kommuner i Sør-Norge i sentralitetsklasse 5 og 6. Det er viktig for å nå målet om befolkningsvekst i disse kommunene.

Vi vet at arbeid og utdanning er de viktigste forutsetningene som avgjør hvor folk bosetter seg. Vi ønsker at folk skal bosette seg i hele landet, og da må det være tilbud om jobb og utdanning i hele landet. Regjeringen har derfor satt i gang et arbeid med å åpne opp utdanningssystemet, slik at enda flere skal få mulighet til å ta utdanning, uavhengig av hvor de bor, og hva slags livssituasjon de er i. For å få til det vil regjeringen øke tilgangen til fleksible og desentraliserte utdanningstilbud i hele landet og styrke samarbeidet mellom aktørene innen utdanning og arbeidsliv.

For å sikre arbeidsplasser i hele landet vil vi sørge for at nye statlige arbeidsplasser legges utenfor Oslo, med mindre åpenbare grunner tilsier noe annet, og det skal alltid vurderes i kommuner i sentralitetsklasse 3–6. Veksten innenfor eksisterende statlige arbeidsplasser skal fordeles mer rettferdig mellom by og land. Det skal bygges sterke kompetansemiljø i hele landet gjennom en jevnere fordeling av offentlige arbeidsplasser.

For at folk skal kunne få gode tjenester i hele landet, er det nødvendig med en kommuneøkonomi som gir kommunene mulighet til å tilby gode tjenester til innbyggerne. Regjeringen skal legge fram et nytt inntektsystem for kommunene våren 2024. Gjennomgangen av

inntektssystemet vil følge opp Hurdalsplattformen og bygge på utredningen til inntektssystemutvalget. Senterpartiet mener at et viktig mål med gjennomgangen må være å utjevne inntektsforskjeller mellom kommunene i større grad enn i dag. Hurdalsplattformen slår tydelig fast at vi må sørge for at alle kommuner har likeverdige muligheter.

I trontalen kom det tydelig fram at regjeringen skal føre en politikk der kommunene får ressurser og handlefrihet til å løse viktige velferdsoppgaver og føre en god næringspolitikk for sterke lokalsamfunn. For å bygge sterke lokalsamfunn skal lokalsamfunnene få bestemme mer selv, og folk må få mer makt over egen hverdag. Det skal være gjennomgående i alt denne regjeringen gjør.

Senterpartiet vil endre statens planretningslinjer og andre statlige og regionale føringer for å sikre at kommuner med spredtbygde områder ikke rammes av en fortetningspolitikk de ikke ønsker. Disse kommunene må selv kunne få bestemme i hvilken grad de vil tillate spredt boligbygging, og om et tilbud om f.eks. større tomter utenfor boligfelt kan være et viktig grep for å sikre at de blir attraktive for barnefamilier.

Flere kommuner er nå i gang med å inngå bygdevekst-avtaler med staten. Penger er allerede bevilget, og mer er varslet i statsbudsjettet for 2024. Med dette blir staten en viktig medspiller for kommunene, og det er ett av flere grep for å sikre vekst og utvikling i Distrikts-Norge.

Presidenten [16:35:26]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Svardal Bøe (H) [16:35:40]: Jeg hører representanten Greni si at Senterpartiet i regjering mener alvor med distriktspolitikken. Likevel var noe av det første Senterpartiet gjorde da de fikk regjeringsmakt for to år siden, å kutte tilskuddsordningen som Høyre foreslo i statsbudsjettet for 2022, for å bygge flere trygghetsboliger for eldre i distriktene. Trygghetsboligene skulle bidra til mer aktivitet, mindre ensomhet og større nærhet for eldre til butikken, kafeen og legesenteret. Satsingen skulle være rettet mot distriktene, fordi det er særlig mangel på tilrettelagte boliger i distriktene, ofte i kombinasjon med et svakt boligmarked. Mitt spørsmål til representanten Greni er hva som er grunnen til at Senterpartiet i regjering svekker distriktskommunenes mulighet til å bygge flere trygghetsboliger for eldre, når en kutter nettopp tilskuddsordningen som Høyre la inn i statsbudsjettet for 2022?

Heidi Greni (Sp) [16:36:38]: Senterpartiet er opptatt av boligbygging i distriktene. Vi har nå varslet en ny boligmelding. Den skal selvsagt omtale boligsituasjonen også i de større byene, men ikke minst utfordringer med boligbygging i distriktskommuner. En av utfordringene var jeg inne på i innlegget mitt, nemlig det å få

lov til å utvikle kommunen sin slik at en har attraktive boliger tilgjengelig i hele kommunen, og at statsforvalteren ikke legger seg opp i hvor en bygger, men at hver enkelt kommune får utvikle sin særegenhet og lytte til dem som sier at skal vi flytte tilbake hit, må det legges til rette for at vi kan bygge der vi vil. Kostnadene ved boligbygging i distriktene er også en stor utfordring, og det vil også bli adressert i boligmeldingen.

Erlend Svardal Bøe (H) [16:37:34]: Det er veldig fint å være opptatt av boligbygging i distriktene, men det er noe annet når man faktisk kutter i tilskuddsordningen som ville ha bidratt til mer boligbygging i distriktene.

Jeg vil spørre representanten om en annen ting. Nå har Senterpartiet også i regjering bidratt til å sette ned et eget utvalg som skal se på hvordan en skal fase ut private aktører i helse- og omsorgstjenesten. Vi vet at private aktører er viktige for at man skal ha et helse- og omsorgstjenestetilbud i distriktene. Et godt eksempel er Sonjatun helsesenter i Nord-Troms, med stor avstand til nærmeste sykehus. Dit kommer det private aktører flere ganger i måneden og leverer f.eks. øre-nese-hals-tjenester. Hvis disse aktørene nå blir faset ut, gjør det at innbyggerne f.eks. i Nord-Troms får lengre reiseavstand til sykehus og sine helsetilbud. Jeg lurer på om representanten kan svare meg på hva som vil være konsekvensen for helse- og omsorgstjenestetilbudet for folk i distriktene om private aktører blir faset ut etter at utvalget som Senterpartiet har satt ned, legger fram sin rapport.

Heidi Greni (Sp) [16:38:39]: Nå skal jeg ikke påberope meg å kjenne strukturen til det private helsevesenet i hele Norge, men i det distriktet jeg kommer fra, er i hvert fall det private helsevesenet helt fraværende. Det er noe som bygges opp i de større byene fordi det er kommersielt lønnsomt, og hele prinsippet for det private næringslivet er jo at det skal være kommersielt lønnsomt. Vi har ikke et tilbud om private helsetjenester i mils omkrets der jeg bor, det nærmeste er Trondheims-regionen, så at det er en distriktsutfordring at vi mister det private helsevesenet, har jeg veldig liten tro på. Jeg ser fram til at vi får rapporten fra utvalget, men det er en kjensgjerning at pengene vi bruker til helsetjenester, i størst mulig grad bør komme pasientene til gode og ikke gå til utbytte til private.

Erlend Wiborg (FrP) [16:39:55]: Regjeringen har i trontalen sagt at de er opptatt av å bygge sterkere lokalsamfunn, at lokalsamfunnene skal få bestemme mer selv, og at folk må få mer makt over egen hverdag. Likevel opplever mange lokalpolitikere at statsforvalteren driver med statlig overstyring og setter en stopper for vedtak som hadde bidratt til lokal utvikling og vekst i kommunene.

Mitt spørsmål til representanten Greni er om hun er enig i at statsforvalteren i mange tilfeller trosser lokale interesser og dermed bremser utviklingen.

Heidi Greni (Sp) [16:40:38]: Det korte svaret er ja. Det er derfor vi jobber for å få gjort noe med det lokale selvstyret og prøver å redusere antallet innsigelser. Særlig er det en stor utfordring for distriktspolitikken når vi da ønsker utvikling i alle distriktskommuner og alle områder av spredtbygde kommuner, at statsforvalteren bruker fortetningspolitikk og kollektivknutepunktregelen også i de mest grisgrendte områdene. Derfor har regjeringen sendt et veldig tydelig signal om at det må være en differensiert politikk i områder med nedgang i folketall i forhold til i pressområder.

Tobias Drevland Lund (R) [16:41:39]: I dag har Rødt fremmet forslag om at Stortinget ber regjeringen utrede og legge fram forslag til endring av partiloven som sikrer at reelle bidragsyttere av bidrag over de beløpsgrenser som loven fastsetter, innberettes og offentliggjøres.

Vi har en tillitskrise i Norge, særlig gjelder det tilliten til politikerne. Det er mye kluss med habilitet, roting med reiseregninger, og det har også vært juks med pendlerboliger. Skal vi unngå amerikanske tilstander, der folk har lav og liten tillit til hverandre og lite tillit til politikerne, trengs det også å ta grep om reglene med partifinansiering. I valgkampen donerte den anonyme og omstridte gruppen «Aksjon for borgerlig valgseier» 12 mill. kr til Fremskrittspartiet.

Jeg lurer på om representanten fra Senterpartiet, i likhet med Rødt, ser på dette som problematisk, og at slike hemmelige donasjoner fra aksjonsgrupper, såkalte «super PACs», som de kaller det i USA, vil være med og svekke demokratiet, og om hun vil støtte Rødts forslag?

Heidi Greni (Sp) [16:42:44]: Jeg har registrert de diskusjonene som var i valgkampen rundt dette, og jeg deler bekymringen for at dette er det for lite åpenhet rundt. Jeg skal ikke påberope meg å kunne alle detaljer, men jeg tror det er slik at en har innberetningsplikt fra en viss dato i forkant av valgkampen og fram til valget. Jeg mener det er uheldig at ikke alt sånt skal være åpent, og at det ikke skal innberettes fortløpende.

Jeg har ikke tenkt å ta standpunkt akkurat nå til det forslaget, men jeg vil i hvert fall jobbe videre med å se på muligheten for at vi kan få gjort noen endringer på det området, og jeg er helt enig i at større åpenhet på det området er en styrke for demokratiet.

Presidenten [16:43:39]: Replikkordskiftet er dermed omme.

Tuva Moflag (A) [16:43:57]: Da vi sto her for ett år siden, var debatten sterkt preget av Russlands angrepskrig i Ukraina. Det var en ny situasjon i Europa, en ny situasjon i vårt eget nærrområde. Ett år senere står vi her, i det som er den nye normalen, selv om ingenting av det som skjer nå, er normalt. Klimakrisen er ikke noe som ligger der framme. Klimaendringene skjer her og nå. Varmerekorder knuses stadig oftere. Sommeren i Sør-Norge startet med tørke og ble avsluttet med flom.

Den nye sikkerhetssituasjonen i Europa bærer bud om en storstilt opprustning av Forsvaret. Det fjerne har blitt nært, og det aller nærmeste er hverdagslivet: høyere renter og dyrere mat, varer og tjenester. Og det er fortsatt mange som sliter til tross for at vi har tatt mange skritt i riktig retning. At vi har fjernet høyresidens brutale karensår, hjelper, gratis SFO hjelper, billigere barnehage hjelper, et historisk høyt trygdeoppgjør hjelper, økt barnetrygd hjelper, en ny Nav-veileder for sosialstønad hjelper, økning for enslige minstepensjonister hjelper, økt studiestøtte hjelper, og økt barnetillegg for dem som har ytelser fra Nav, hjelper. Men det som ikke hjelper, er å slå denne listen i hodet på folk som må gå tomhendt hjem fra Matsentralen.

Jeg er trygg på at grepene vi tar, er riktige. Vi legger stein på stein for å trygge og utvikle velferden, men det betyr ikke at vi er i mål. I møte med trangere tider må vi også være ærlige på at vi ikke kan kompensere for alt. Det betyr at folk opplever at man må husholdere hardere med familieøkonomien. Det er klart at det er tøft, men når folk må hoppe over måltider, er det fare på ferde. Sånn skal vi ikke ha det i Norge. Å hjelpe dem som har det aller tøffest, er en politisk oppgave, og det er en oppgave vi tar med oss inn i arbeidet med statsbudsjettet i høst.

For oss i arbeids- og sosialkomiteen er arbeid og velferd to søyler som skal virke sammen. For Arbeiderpartiet og regjeringen er målet full sysselsetting, og jobben med å inkludere flere i arbeidslivet er en oppgave vi lykkes skikkelig godt med. Hør bare her: Sysselsettingen i privat sektor økte med over 100 000 fra 2021 til 2022. Det er et ganske vilt tall. Dette er vi veldig stolte av, og det er viktig for å sikre økonomien både til folk og til samfunnet. Flere i arbeidslivet betyr at færre trenger ytelser. Flere i arbeidslivet betyr at næringslivet får utført oppgavene sine og skapt verdier. Andelen av befolkningen som var i arbeid i 2022, er den høyeste på 14 år. Arbeidsledigheten i 2022 er den laveste siden 2008. Og så til kanskje det gledeligste tallet av alle: Sysselsettingen blant unge under 25 var i 2022 den høyeste på 22 år.

Vi er på god vei, men vi skal videre. Alle unge skal være trygge på at de kan skape sin egen framtid. Derfor trådte regjeringens nye ungdomsgaranti i kraft 1. juli i år. Hensikten er å se arbeid, utdanning og helse i sam-

menheng. Den nye opplæringsloven sikrer at retten til å fullføre videregående opplæring ikke går ut på dato.

Høy sysselsetting og full sysselsetting høres kanskje ut som det samme, men det er en ganske vesentlig forskjell. Målet om full sysselsetting forplikter oss, for det betyr at vi skal bidra med kvalifisering, arbeidstrening og inkludering. Vi trenger flere varig tilrettelagte arbeidsplasser. Det er mange som kan og vil bidra, men som trenger støtte, og vi må gi disse en vei inn i arbeidslivet. De store oppgavene som ble trukket fram i trontalen, understreker at folk trengs. Om vi skal møte klimakrisen, om vi skal håndtere den store veksten i antall eldre, og om vi skal styrke og videreutvikle en sterk velferdsstat, må vi sikre arbeid til alle.

Tina Bru (H) [16:48:50]: I juni i fjor satt jeg på Karl Johans gate og drakk kaffe og koste meg. Mens jeg satt der, gjorde ukrainerne det de hadde gjort hver eneste dag siden den brutale, blodige og hensynsløse krigen til Putin brøt ut i februar: De sto sammen på Eidsvolls plass. Halvannet år har gått siden da. Jeg har vært gravid, jeg har født en datter, og jeg har blitt tatt godt vare på av flinke folk i helsetjenesten. Jeg har hatt rett på pleiepenge og har gått i mammapermisjon. Jeg har vært på trilleturer, og jeg har vært takknemlig. Det samme halvannet året har ukrainerne sett byene og hjemmene sine bli bombet i stykker. Millioner har lagt ut på flukt, et par tusen hit til Norge, mens de som er igjen, fremdeles kjemper med livet som innsats for noe så selvfølgelig som uavhengighet, frihet og demokrati. Og ukrainerne på Eidsvolls plass står der ennå. At Stortinget i stor grad har stått sammen om å støtte Ukraina i kampen for frihet, har vært og vil fortsette å være svært viktig.

På det lange, men samtidig så korte, året jeg har vært borte, har boliglansrenten i snitt økt fra 3,66 pst. til 5,19 pst. Matvareprisene har økt med 9 pst. I sum gjør det at folk som fra før hadde lite, nå har enda mindre, og de som tidligere hadde det ganske greit, begynner nå å telle på kronene. De utenfor boligmarkedet har fått det enda tøffere med å finne en vei inn. På de siste to årene ligger en familie med 4 mill. kr i boliglån an til å få 70 000 kr mer i lånekostnader i året enn før. Det er nesten 6 000 kr mer hver eneste måned. Det svir, og det koster. Aldri før har renten økt så raskt som den gjør nå.

Jeg er like bekymret i år som jeg var i fjor. Jeg er bekymret for at regjeringen nok en gang skriver ut feil medisiner mot de utfordringene vi står overfor, som på sikt vil ta Norge i feil retning. Årets statsbudsjett må i år – som vi forsøkte å formane om i fjor – løse flere floker. Det ene handler om å bruke mindre oljepenger. Det andre handler om å begrense offentlig forbruk. Det tredje handler om å mobilisere mer arbeidskraft. Det fjerde handler om å la folk sitte igjen med mer penger til å

håndtere økte kostnader. Disse fire oppgavene henger helt uløselig sammen. Det som kompliserer det hele, er at vi er et kjemperikt land med en gigantisk sparekonto, men hvis vi bruker for mye av de sparepengene, gjør vi bare vondt verre – og det er en pedagogisk øvelse som er ekstremt vanskelig. Det som rammer folk aller hardest, er økte renter. Bruker vi uendelig med penger på alle gode formål akkurat nå, bidrar vi bare med økt press på renten, noe som legger stein til byrden for folk.

Med stor usikkerhet må politikken klare å bidra til trygghet i dag og ta ansvar for fremtiden. Vi står foran store oppgaver. Høyre i regjering bidro til å løse flere av dem. Oljeprisfallet i 2014 satte titusener av arbeidsplasser i fare, spesielt på Vestlandet, men vi klarte å støtte næringslivet i omstillingen. Vi hadde en flyktningkrise som vi også måtte jobbe sammen for å løse. Koronakrisen krevde enorme tiltak og innsats fra den enkelte for å forhindre at bedrifter gikk konkurs og sikre at så få som mulig skulle miste jobben. Vi kom ut av krisen med lav ledighet og økende sysselsetting. Utfordringene i årene fremover står også for tur: klimakrise, mangel på arbeidskraft, utenforskap, dyrtid, en mer usikker verden og mindre handlingsrom til å kaste penger på problemer og starte opp nye velferdsreformer. Det vil kreve mye av oss alle, men også store oppgaver kan løses hvis vi bare klarer å tenke litt langsiktig.

Vi er alle interessert i å finne gode løsninger og bøte på de problemene vi møter på her og nå. Samtidig er jeg opptatt av at de grepene vi tar i dag, ikke stikker kjepper i hjulene for mulighetene våre til å løse de utfordringene vi vet kommer. For å ta noen eksempler: Vi kan ikke skatte oss ut av dagens problemer, da blir det bare vanskeligere å skape arbeidsplasser. Å somle i klimapolitikken og skape usikkerhet rundt utbyggingen av ny fornybar kraft vil bare gjøre det vanskeligere å nå klimamålene. Å ese ut offentlig sektor og bruke stadig mer penger øker bare presset på renten, og det er spesielt vanskelig for unge i etableringsfasen på vei inn i boligmarkedet, som må plukke opp den regningen.

Denne regjeringen tar ikke ansvar for å ta de nødvendige grepene som løser disse problemene, mener jeg. De legger ikke til rette for investeringer. De legger ikke til rette for fremtidige arbeidsplasser og verdiskaping. De holder ikke nok igjen på pengebruken og gjennomfører heller ikke langsiktige reformer for å dempe presset på renten. De legger ikke til rette for utbygging av mer fornybar kraft. De stenger døren for dem som kan avlaste det offentlige ved voksende helsekøer.

Opgavene Norge står foran, vil kreve mye av oss alle, men også store oppgaver kan løses, og det ligger store muligheter foran oss hvis vi tar de riktige beslutningene i dag. Men da må vi prioritere det viktigste først. Høyre tar og skal ta det ansvaret.

Willfred Nordlund (Sp) [16:54:06]: Jeg slo fast for et års tid siden at bakgrunnen for daværende trontale var mørk og kald, men at det likevel var håp om og tro på noe bedre. Det ser vi i årets tale en skisse av: lyspunkter som kommer av at vi står sammen, at vi er mange med den samme virkelighetsforståelsen som drar lasset sammen.

Skal vi løse problemene og skape veien framover, må vi alle sammen bidra med den beste vilje. Norge står fortsatt i en vanskelig situasjon på mange områder, men jeg har stor tro på at vi kan lykkes. Vi må fortsette jobben for trygghet for alle og beredskap for det utenkelige. Oppbygging av en bedre matberedskap og en sterkere forsvarsevne er eksempler på helt nødvendige prioriteringer som denne regjeringen gjør, og som Senterpartiet har kjempet for lenge.

Utgangspunktet er at Norge ikke er skjermet for det som rammer verden og Europa. Det gjelder både folk og næringsliv. Problemer for den enkelte må settes i sammenheng med andres. Det er både nært og fjernt på samme tid. Alle er truffet av økende priser og konsekvenser av krigen i Europa. Folk er med rette bekymret for seg og sine, bedriftene er urolige og ansatte likeså. De har også høye forventninger til oss.

Økonomisk vekst i næringslivet er avgjørende for velferden vår. Tilgang på trygge, gode arbeidsplasser i hele landet er viktig for denne regjeringen. Arbeidsledigheten er historisk lav, og aldri har flere vært i jobb.

Den økonomiske politikken må bidra til å stabilisere økonomien. Norges Bank har hevet renten til et nivå som merkes for mange. Det rammer dem med minst samt privat næringsliv mest. Da må vi prioritere, så renten ikke går unødig oppover. Alternativet er dårlig for folk og dårlig for norsk næringsliv. At det oppleves krevende med endringer i rammebetingelser, er likevel ikke vanskelig å forstå.

Vi skal ha et mangfoldig privat næringsliv og sikre folks inntekter og arbeidsplasser. Det krever at vi har styring på økonomien og driver sosial og geografisk utjevning. Vi har og skal ha en aktiv nærings- og kompetansepolitikk som utnytter de ulike mulighetene i hele landet og sikrer velferdsstaten framover.

Norske bedrifter investerer mer enn noen gang. Det er viktig at vi holder fram med en aktiv næringslivspolitik som gir næringslivet verktøy for vekst og utvikling. Grønt industriløft er et godt eksempel som kan gi stor verdiskaping og velferd i framtiden.

Gjennom lagspill med næringslivet vil vi løfte industrien og legge rammer for utvikling av lønnsomme og attraktive arbeidsplasser. Vi mobiliserer mye privat kapital ved å drive aktiv næringspolitikk og styrke ulike ordninger for næringslivet. Det handler ikke om at staten skal overta selskaper. Vi er like fullt nødt til å fordele

ansvaret og byrdene på en best mulig måte, med minst mulig konsekvenser for folk og næringsliv i hele landet.

Det er noen grunnleggende oppgaver vi skal ta oss råd-til. Vi må ha nasjonal kontroll, men også samarbeid på tvers av land og allierte for å få dette til. Vi må sikre en så stor trygghet som mulig for flest mulig, og det gjør vi gjennom å bruke hele Norge og de mulighetene og den kunnskapen som hele dette landet er så rikt på.

Norge har unike forutsetninger. Vi er rike på naturressurser. Bærekraftig bruk av disse er grunnlaget for verdiskapingen. Det må vi ta i bruk i større grad. Vi skal arbeide med viktige saker som oppfølging av det grønne industriløftet, og stille risikokapital tilgjengelig. Vi skal jobbe videre med mineralstrategi, ny minerallov og bygge framtidens verdikjede. Vi skal ha større kontroll over kraftmarkedet, sånn at vi sikrer norsk industri og ikke minst norske husholdninger rimelige og konkurranse-dyktige priser framover. Vi skal ha en ny kvotemelding som styrker samfunnskontrakten mellom land og sjø, og som legger grunnlaget for flere lønnsomme industri-arbeidsplasser i fiskeindustrien langs land, samtidig som vi har en lønnsom flåte. Ikke minst skal vi sørge for at matberedskapen heves, og at vi har matproduksjon i hele landet, gjennom å legge til rette for gode jordbruks-oppgjør framover.

Naturressurser, fordeling, kloke folk og hardt arbeid har gitt eventyrlig verdiskaping i dette landet. Det er historien om hele Norge, om folk som så muligheter og tok dem. Det er også historien om framtiden. Det er Senterpartiets politikk, og det er derfor også regjeringens politikk.

Bård Hoksrud (FrP) [16:59:00]: Det siste året har det igjen blitt avdekket store mangler i eldreomsorgen. Det er for mange eldre som enten ikke får hjelpen de burde ha krav på, eller de er sviktet i tjenestene fordi det er for lite menneskelige og økonomiske ressurser. Vi ser stadig eksempler på eldre som er for syke og pleietrengende til å bo hjemme, men som likevel ikke får en sykehjemsplass. Vi har også sett eldre som har fått vedtak om sykehjemsplass, men som må stå på venteliste fordi det ikke finnes ledige plasser i kommunen.

Senest denne uken kom det en knusende rapport fra Bergen som bl.a. viste at det kunne gå 15 timer mellom måltidene på sykehjem, noe som fører til underernæring. Sånn skal vi ikke ha det i et rikt velferdssamfunn. Det er uverdige overfor de eldre som opplever å bli sviktet i sine siste leveår, og de pårørende som sliter seg helt ut. I utgangspunktet skulle det ikke blitt bevilget statlige investeringstilskudd til en eneste ny sykehjemsplass eller omsorgsbolig i år. Det sier alt om viljen til å prioritere eldreomsorgen i dagens regjering. Når vi vet om de store

behovene i eldreomsorgen, er det bekymringsfullt at det måtte et massivt press til mot regjeringen for at de skulle prioritere bygging av nye sykehjemsplasser.

Dagens eldreomsorg har blitt et postkodelotteri hvor postadressen er det som betyr aller mest for hvor gode tjenester man får når man blir eldre. Vi har sett eksempler på eldre som bosetter seg i andre kommuner fordi de er bekymret for om de vil få et godt nok tilbud i sin egen hjemkommune. Sånn kan vi ikke ha det. Ville vi f.eks. godtatt en ordning hvor sykepenge og arbeidsledighetstrygd ble finansiert på samme måte som dagens eldreomsorg, der postnummeret er det som bestemmer hvor mye penger man vil få på kontoen sin? Svaret er selvfølgelig nei.

Derfor sier vi nei til at det er økonomien i hver enkelt kommune som skal avgjøre om man får gode eller dårlige tjenester når man blir eldre. Vi mener at staten skal ta over finansieringsansvaret, sånn at pengene følger behovet til hver enkelt og ikke feilprioriteringer fra kommunepolitikere. Da vi satt i regjering, var flere kommuner med på et prøveprosjekt med statlig finansiert eldreomsorg. Alle disse kommunene rapporterte at tjenestene ble bedre, og at de eldre fikk den omsorgen de fortjente. Dessverre er det nå slutt på dette fordi den forrige regjeringen skrotet prosjektet før det var ferdig.

Når vi ser hva regjeringen har gjort – eller rettere sagt ikke har gjort – for de eldre de siste to årene, er det ikke vanskelig å se at de eldre kommer langt ned på regjeringens prioriteringsliste, selv om regjeringen forsøker å gi inntrykk av noe helt annet. I sommer ble eldreombudet fjernet slik at de eldre ikke lenger har en vaktbikkje som kan tale deres sak. Det kan nesten virke som om regjeringen selv er klar over hvor dårlig politikken deres er, og vil slippe å bli sett i kortene.

Under trontalen i går ble det sagt at alle som trenger en sykehjemsplass, skal få det. Det høres veldig bra ut, men det kommer ikke til å skje med denne regjeringen. SSB sier at vi er nødt til å bygge 13 000 nye plasser innen 2030 for å møte de økte behovene i eldreomsorgen. Da er det langt fra nok med de 1 500 plassene i året som regjeringen nå planlegger. Samtidig har regjeringen fjernet kravet om at det skal føres venteliste på hvor mange som står i kø for å få en sykehjemsplass. Likevel vet jeg at det er mange som venter på å få en plass, og at det er mange som søker om plass, som ikke får det.

Jeg er bekymret for at vi ikke vil klare å ruste opp godt nok til å ta vare på det stadig økende antallet pleietrengende eldre. Skal vi få til det, er det den jobben som må gjøres i kommunene de neste fire årene, som virkelig betyr noe. Hvis vi ikke gjør noe nå, vil vi få en enda større krise i eldreomsorgen, men da må staten stille opp med mer midler til å bygge langt flere plasser enn det regjeringen planlegger for.

Jeg ser likevel noen lyspunkter, for heldigvis er det nå flere kommuner som får borgerlig styre, og som ser at det er viktigere enn noen gang å ta alle gode krefter i bruk for å sikre gode omsorgstjenester. Vi er helt nødt til å bruke all ledig kapasitet. Derfor synes jeg det er synd når vi ser at denne regjeringen virker mer opptatt av å fjerne private tilbud enn å sikre god hjelp til alle. Samtidig som flere hundre tusen står i helsekø, vet vi at private har kapasitet til å behandle mange flere pasienter, men fordi regjeringen ikke er villig til å betale for at flere pasienter skal få hjelp, blir enda flere stående i kø. Sånn skal vi ikke ha det.

For oss i Fremskrittspartiet er det aller viktigste å sørge for valgfrihet og trygghet for pasientene. Man skal selv få velge hvor man vil motta behandling, og man skal ha tillit til at man får hjelp. Dessverre er ikke dette realiteten i dag. Derfor er vi litt spent på hva regjeringen kommer til å legge fram i budsjettet på fredag, men jeg har egentlig ikke store forhåpninger. Vi må slutte å skyve ansvaret over på kommunene og ta ansvaret selv, for dagens organisering og finansiering av eldreomsorgen har spilt fallitt. Vi i denne salen må fikse dette nå, ikke om ti eller femten år. Det brenner, og det trengs umiddelbar handling hvis vi skal sikre både dagens og framtidens eldre en verdig omsorg.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Ingvild Wethrus Thorsvik (V) [17:03:57]: Sverige er rammet av en alvorlig voldsbølge knyttet til gjengmijløer. Situasjonen i Sverige er svært urovekkende, og det er viktig at også det norske samfunnet tar riktige grep for å forhindre smitte fra det som nå foregår i Sverige. Heldigvis har vi i Norge over tid ført en annen politikk på sentrale områder, som bosetting, som har gjort oss mindre sårbare for problemene vi nå ser i Sverige. Men det betyr ikke at situasjonen ikke skal tas på største alvor, og vi må bruke det handlingsrommet vi nå har, for å forhindre liknende situasjoner her. I møte med situasjoner som oppleves utrygge, må vi sørge for at tiltakene vi iverksetter, er bunnet i kunnskap og en helhetlig tankegang. Når frykten griper oss, er trygghet det første vi søker, av og til på bekostning av mye annet.

Nå er vi i gang med en konkurranse mellom partier om å lansere tiltak på rekke og rad – tiltak som i mange tilfeller ikke bidrar med noe annet enn falsk trygghet, f.eks. politi med synlige våpen og trusler om strengere straffer, også rettet mot barn og unge. Ingen kan være uenig i at innbyggerne skal føle seg trygge, men spørsmålet er om det faktisk fører til trygghet å utelukkende ty til strengere straffer. Jeg og Venstre mener at dette er feil medisin.

I Danmark har de testet ut strengere straffer. På 14 år har de innført fire «bandepakker» med hardere straffer som det sentrale element. Jeg anbefaler alle representanter med hjerte for justispolitikk å lytte til den debatten som nå skjer rett over Skagerrak. Danske forskere viser til at tiltakene ofte er lite visjonære, da veldokumentert forskning på feltet gang på gang tilbakeviser argumentet om at hardere straffer hindrer gjengkriminalitet. De viser til at tiltakene i verste fall kan føre til ytterligere radikaliserings av folk.

Venstre vil se på det som faktisk funker, og da burde fokuset ligge på å redusere antallet mennesker som ender opp med å gjøre kriminelle handlinger. Noe som har fungert i Danmark, er forebygging, gjennom bl.a. prosjekter som «Aktive Drengene». I Danmark har antallet unge gjengkriminelle og antallet unge som blir anmeldt og dømt, gått kraftig ned etter at de startet forebygging-prosjekter som «Aktive Drengene» i 2017.

For å få bukt med ungdomskriminaliteten må vi komme ungdommene i møte. Det er behov for en særlig forebyggende innsats som rettes inn mot de unge som er i risikogruppen for å bli trukket inn i kriminelle miljøer. Hvis vi skal stoppe tilstrømmingen til de kriminelle miljøene, må vi få tak i disse ungdommene.

Etter modell fra Danmark ønsker vi å gjennomføre initiativet «Tett på». Initiativet har som mål å forene samfunnsvern med ivaretagelse av ungdom som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd, i første omgang gjennom et pilotprosjekt i Kristiansand og Oslo.

For det første vil vi bygge et tverrfaglig lag rundt hver enkelt ungdom som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd. Bak hver av disse skjuler det seg ofte en historie med kompleks problematikk knyttet til faktorer som rus, sosial eksklusjon, sosioøkonomiske utfordringer, lav skoledeltakelse, psykiske og fysiske helseutfordringer, skjøre relasjoner og omsorgssvikt. Derfor er det viktig at laget rundt barnet er bredt sammensatt av de riktige og viktige aktørene i den unges liv.

For det andre må vi få ryddet opp i lovverket knyttet til taushetsplikt og informasjonsplikt for å sikre god informasjonsflyt mellom de ulike hjelpeinstansene.

For det tredje må vi sørge for en bufferkapasitet innen psykisk helsevern som gjør at ungdommene får den hjelpen de trenger, når de trenger det.

Når det gjelder politiets arbeid med organisert kriminalitet, må vi sørge for at de tiltakene som funker, får virke over tid. For å skaffe seg kjennskap om nettverk og personer kreves det dedikasjon over tid og en strategisk og målrettet satsing som vi ikke må la bygges ned, slik at nettverkene igjen kan få fotfeste.

Et annet viktig og treffende tiltak er å rette seg mot profitten knyttet til organisert kriminalitet. Profitt er ofte et sentralt motiv for mye kriminalitet. Inndragning

kan være et viktig verktøy, både fordi det gjør det mindre lukrativt å begå kriminalitet, fordi man ikke får beholde de midlene som stammer fra den kriminelle virksomheten, og fordi det struper finansiering av ny kriminalitet.

I en rapport fra Politihøgskolen fra tidligere i år forteller respondentene bl.a. at etterforskning knyttet til pengesporet blir nedprioritert på grunn av for lite kapasitet og manglende kunnskap hos både etterforskere og påtalejurister.

Jeg håper at vi i denne sal i fellesskap kan samle oss rundt løsninger som virker forebyggende. Utgangspunktet her i Norge er heldigvis langt bedre enn det det har vært i Sverige, med både en bedre offentlig samtale og bedre forebyggende politikk, men vi må ta kunnskapsbaserte grep for å hindre at utviklingen går i feil retning. Det har jeg tiltro til at vi skal klare, og at vi skal klare å bruke det handlingsrommet vi nå har, på en god måte.

Trine Lise Sundnes (A) [17:09:12]: Arbeiderpartiet jobber for et arbeidsliv som er trygt, åpent og inkluderende. Hva betyr det for folk rundt i landet? Hva betyr det for folk i Oslo? Et åpent og inkluderende arbeidsliv skapes ikke ved å knipse med fingrene. Det krever en opprydding, det krever en storrengjøring. «Det skal bli like fint å jobbe som å danse», heter det i teksten til «Ellinors vise». Ja, det er et fint mål. Er det slik i dag? Var det arbeidslivet Høyre leverte fra seg da de gikk ut av regjeringskontorene i 2021? Nei. Og mens den Arbeiderparti-ledede regjeringen fra dag én har jobbet for å rydde opp etter Erna Solberg, har høyresiden gjort det de har kunnet for å latterliggjøre behovet for opprydding. Men Tone på Coop-en vet hva det betyr å få opp-tjening fra første krone på pensjonen sin. Anne på Bunnpris vet hva det betyr når unge får fast jobb istedenfor midlertidige ansettelse. Og Pjotr, som har gått fra å være innleid til fast ansatt i den bedriften arbeidet utføres, han vet hva det betyr. De har levd med usikkerhet, og de har fått tryggheten tilbake med dagens regjering.

Men vi er langt fra i mål. For selv om vi har styrket rettighetene i arbeidslivet, gjort det billigere å pendle, sørget for pensjon fra første krone, styrket rettighetene til innleide, startet opprydding i arbeidslivet til havs, lagt fram en egen opptrappingsplan for heltid og god bemanning i omsorgstjenesten, gjort det billigere å komme seg på jobben med ferjen, for å nevne noe blant mye, så er det tøffe tider for veldig mange – for dem som er i arbeid og som har fått økte utgifter, og som ikke helt vet hvordan de skal få betalt månedens utgifter. Det er tøft for dem som av ulike grunner ikke har jobb. For dem er det en fattig trøst at det er skapt flere jobber på to år med

Jonas i førersetet enn under hele Ernas regjeringstid. Det er også en mager trøst for de 600 000 som står utenfor arbeid, at 50 000 av dem har fått jobb med Arbeiderpartiet i regjering. Og de som må gå tomhendt hjem fra matsentralene, forbinder vel ikke hverdagen med trygghet.

Mange Arbeiderparti-ledede kommuner har tatt pleie- og omsorgstjenesten tilbake i egen regi. Privatisering er ikke bare et annet bedriftsnavn på lønnsclippen, slik høyresiden gir inntrykk av. Vi vet at i kommersiell eldreomsorg er det dårligere lønnsutvikling enn i kommunen, og dårligere pensjonsopptjening. Overgangen til kommunale sykehjem her i Oslo har gitt helsefagarbeidere, en yrkesgruppe som ikke har vært bortskjemt med høye lønninger, lønnsøkninger på opptil 100 000 kr per år – for ikke å glemme at ansatte også har gått fra dårlige innskuddsordninger hos kommersielle aktører til bedre tjenestepensjon i Oslo kommune.

Det er smartere og tryggere å organisere eldreomsorgen i egen regi, slik at kommunen lettere kan sette inn innsatsen der den trengs, supplert av ideelle tilbydere. Det er bedre for pasienter, brukere og ansatte å organisere arbeidet i hele stillinger, og derfor er jeg glad for at heltidsandelen i Oslo kommune har økt til den høyeste blant landets kommuner på Raymond Johansen og Oslo Arbeiderpartis vakt. Det finnes andre måter å sikre kvaliteten i eldreomsorgen på enn å dumpe lønninger og pensjoner. Å bygge opp og satse på sine ansatte er en av dem. De er tross alt limet i samfunnets fellesskap.

Arbeiderpartiet skal være der for alle. Vi skal alltid strebe etter det som er bedre – bedre for dem som trenger trygghet i arbeid, bedre for dem som trenger arbeid, og bedre for dem som trenger fellesskapets hjelp. Vi skal være der for virksomhetene som taper i konkurransen mot useriøse aktører, for dem som kjenner på urettferdigheten når useriøse aktører bruker press på lønninger og arbeidsvilkår som et konkurransefortrinn, med det resultat at seriøse bedrifter enten drives ut eller tvinges til å benytte samme metode for å konkurrere.

Målet med vår storrengjøring er å rydde unna handlingsrommet for useriøse aktører. Den norske modellen og Arbeiderpartiets sosialdemokrati er bygget på et godt samarbeid mellom arbeidsgivere og arbeidstakere, et samarbeid som bygger samfunn – fordi vi er samfunnsbyggere. Dette er, har vært og vil alltid være den sosialdemokratiske tilnærmingen.

Liv Kari Eskeland (H) [17:14:08]: I Høgre ønskjer me å oppretthalda kraftfulle og levedyktige lokalsamfunn og utvikla distrikta våre. Det må me gjera ved at det vert attraktivt for unge folk å etablere seg. Me må leggja til rette for fleire jobbar, gode barnehagar og skular, gode vegar og god infrastruktur, og me må sikra at

verdiar vert verande der dei vert skapte. Det må òg vera føreseieleg å driva næring i Noreg.

Etter to år med ny regjering ser me no resultat av politikken som vert ført. Regjeringa prøver å løysa problem folk opplever dei ikkje har, og lèt vera å ta tak i dei reelle problema. Me har fått ei regjering som er oppteken av å avvika framfor å utvikla. Reformar som Solberg-regjeringa gjennomførte og sette i gang, vert skrota, utan at det vert erstatta av nye tiltak. Me har fått ei regjering som gjekk til val på å reversera, og det skal dei ha: Dei gjennomfører. Me opplever ei regjering som ikkje lenger byggjer stein på stein, men som riv ned utan å ha teikningane klare for kva som skal byggjast opp. Det synest viktigare å reversera kommune- og fylkessamanslåingar enn å evaluera verdien av kva ein har oppnådd ved å slå saman. I eksempelet Kristiansand vert sjølv ikkje lokale politikarar frå Senterpartiet lytta til.

Heller ikkje politiet vert lytta til når pengar vert brukte til å reopna lensmannskontor. Til liks med Høgre meiner politiet at ressursane heller skulle vore brukte på å hindra gjengkriminalitet og brotsverk gjort på nettet. Og mens Høgre ønskjer eit mangfald av aktørar velkomne til å bidra til gode helsetenester, legg regjeringa ned private behandlingstilbud over heile landet. Desse har vore eit viktig bidrag til vår offentlege helsehjelp. Meistringshuset på Tysnes og Vitalis i Kragerø er døme på institusjonar som no forsvinn. Dette gjer regjeringa utan at gode alternativ står klare for å erstatta dei plassane som vert fjerna. Sånn forsvinn gode helsetilbud og mange distriktsarbeidsplassar. Resultatet er eit todelt Helse-Noreg der dei med betalingsevne alltid vil finna alternative behandlingstilbud, mens dei andre må stå i stadig lengre helsekøar.

Når privatøkonomien til folk vert strammare, og ein opplever at offentlege midlar vert nytta til reverserings-tiltak, vert det reaksjonar. Me har nyleg gjennomført eit kommune- og fylkestingsval, og klarare signal til sitjande regjering enn det me fekk gjennom dette valresultatet, er vanskeleg å tenkja seg. Kommune etter kommune og fylke etter fylke skiftar no ut dei raud-grøne ordførarane med eit borgarleg styre. Dette er den klare meldinga: Me treng strammare prioritering av skattepengane til innbyggjarane og næringslivet, og så treng me politikarar som svarar ut framtidens utfordringar, ikkje politikk som løyser det ein meiner var gårdsdagens problem.

I Høgre vil me at verdiane i stor grad skal liggja att der dei vert skapte. Regjeringa har vist at dei synest det er greitt å trekkja inn milliardar frå distriktsarbeidsplassar innan havbruk og kraft og generell skattlegging gjennom auka arbeidsgjevaravgift. Dette har skapt ei form for politisk risiko me ikkje har opplevd i Noreg tidlegare.

Mens Høgre i regjering og i sine alternative budsjett satsa på samferdsel og infrastruktur, signaliserer no re-

gjeringa at dei ikkje lenger vil halda same tempoet i vegutbygginga. Ein skal skalera ned og redusera og byggja for dagens utfordringar. Med det lukkar ein augo for morgondagens behov og gløymer at den vegen me i dag skal byggja, skal me leva med dei neste 50–75 åra. Vis oss den vegen som for ti år sidan vart bygd for brei, eller den brua som ein heller vil erstatta med ferjesamband. Eg er redd det då ikkje er mange som vil rekkja opp handa.

Landet må rustast både med kunnskap og rammevilkår for å møte det skiftet som me no skal gjennom, frå fossilt til fornybart. Dessverre manglar regjeringa kraft i klimapolitikken. Statnett anslår at om nokre få år har me eit stort kraftunderskot. I arbeidet med å sikra nok fornybar kraft har løysinga frå regjeringa vore å skattleggja fornybarnæringa. Det har bidratt til investeringsfrys i fornybarprosjekt. Det løyser ikkje kraftmangelen eller klimakrisa, men forverrar problema.

Regjeringa ser rett og slett ut til å feila i distriktspolitikken når dei no har kome til makta. Då kan det vera lurt å lytta til kva dei lokale ordførarane som no må gå av, måtte meina. Det me treng, er ei regjering som set seg i førarsetet og ser framover, for ingen har nokon gong kome langt ved berre å sjå i bakspegelen.

Erling Sande (Sp) [17:19:28]: Eg må først seie at eg ikkje akkurat deler den noko tungsindige oppsummeringa av både regjeringa og det samfunnet som vi lever i, som representanten Eskeland hadde.

Prosjektet til Senterpartiet og Arbeidarpartiet er veldig tydeleg og klart: Vi skal byggje Noreg vidare på fellesskap og samhald, vi skal utjamne sosiale og geografiske forskjellar, og vi skal føre ein politikk som utviklar heile landet – også dei samfunna som Eskeland viser til i innlegget sitt. Og vi gjer det, sjølv i ein krevjande internasjonal situasjon. Fleire kriser som utfordrar alle styrande parti i verdsdelen vår, endrar ikkje målsettinga, tvert om. Mange norske familiar som opplever dyrtida og usikkerheita som følgje av det, treng den politikken Arbeidarpartiet og Senterpartiet peiker ut.

Vi tek viktige og målretta grep for omfordeling gjennom å redusere folk sine kostnader – dei kostnadene som vi har politisk kontroll over, som barnehage og SFO, og vi styrkjer dei viktige sosiale velferdsordningane.

Det å sjå heile landet betyr også kamp mot geografiske forskjellar. Regjeringa har gjennomført fleire tiltak som er viktige nettopp med tanke på det. Ein satsar langt tyngre på eksempelvis utbygging av breiband enn det den førre regjeringa gjorde, fordi det i dag er utenkjelig for folk og næringsliv rundt om i landet å skulle klare seg utan høghastighetsnett i vårt digitaliserte samfunn.

Lokalsamfunn utan fastlandssamband har fått gratis ferje. Det burde også representantar frå partiet Høgre merke seg. Det er viktig for kysten vår. For andre sam-

band har prisen blitt halvert. Pendlarfrådraget er styrkt, og frå komande anbod blir maksprisen på flybilletter halvert.

Eg registrerer at Høgre harselerer med dette og kallar det symbolpolitikk. Gratisferje og halverte flyprisar betyr noko. Det betyr noko for bedriftene langs kysten vår, som har lang og krunglete veg til marknaden. Det betyr noko for alle dei som må til fastlandet eller over fjorden for å rekke fram til arbeidsplassen sin.

Tiltaka kan gjerne vere symbol i ordets riktige betydning, nemleg handlingar som betyr noko utover seg sjølv. Slik sett er desse handlingane symbol på ei regjering som ser folk med ulike behov over heile landet. Det er ei regjering som ser storbyane sitt behov for eit godt kollektivtilbod til låge kostnader, men som også ser at i store delar av dette landet så går ikkje trikken, og det går få bussar. Der er fly og ferje avgjerande for folk for å kome seg rundt.

Det har vore mange lovord frå mange parti på dette området, men Senterpartiet og Arbeidarpartiet erstattar orda med handling. Grepa som vår regjering tek innfor desse områda, er dei største endringane på fleire tiår.

Vi skal vidare. Arbeidet med Nasjonal transportplan som regjeringa har starta, er eit verktøy for å byggje ned avstandar, effektivisere transporten med nye digitale verktøy og gjere transporten grønar.

Eit viktig signal har kome. Vi må ta betre vare på det vi har, enn det som har vore gjort til no. Til dømes opplever mange rundt om i landet, folk og bedrifter, at dei vegane dei ferdast på, er i dårleg forfatning. Mange av vegane er fylkesvegar. Det kan dreie seg om manglande asfaltering, manglande rassikring eller uoversiktlige strekningar. Det er difor veldig viktig at vi ser på korleis vi kan hjelpe fylka med å ta vare på denne viktige infrastrukturen.

Eg kunne nemnt fleire døme. Hamner og farleier, som var eitt område som leid under prioriteringane til den førre regjeringa, er viktig å få løfta vidare. Transportplanen kan ikkje berre handle om store vidløftige prosjekt langt fram i tid. Det må handle om tiltak som gjer at folk og næringsliv opplever ein forskjell også på kort sikt.

For alle oss som er glade i samferdsel, er det viktig å ta inn over seg at det uansett ikkje vil vere pengar til å gjennomføre alle ønske. Difor er det viktig at midlane når lengst mogleg, og regjeringa sitt grep med endra vegnormalar er ein viktig del av det. Vi skal byggje gode vegar. Vi skal byggje klokt.

Vi lever i omskiftelege tider. Politiske grep og tiltak må tilpassast tida og tilhøva. Men vi må vere tru mot måla våre: eit Noreg bygd på samhald og inkluderande fellesskap, der vi bringar folk nærare kvarandre ved å

jamne ut sosiale og geografiske forskjellar og ved å sjå heile landet.

Terje Halleland (FrP) [17:24:30]: Det er flott å høre på Erling Sande, som er overbevist om regjeringens politikk. Nå gjenstår det bare å overbevise velgerne om det samme.

Det moderne Norge ble bygget gjennom å ta i bruk elver og fossefall til kraftproduksjon. Vannkraften har vært, og er fremdeles, bærebjelken i det norske kraftsystemet. I over 100 år har Norge hatt tilgang på rikelig og rimelig fornybar kraft. Det er det slutt på nå. Nå er det en vesentlig større etterspørsel etter kraft enn hva ny kraftproduksjon kan følge opp.

Kraftmangelen i dag har gitt oss en stor utfordring. Det gir høye og ustabile priser, det utfordrer eksisterende næringsliv, det svekker grunnlaget for ny næringsetablering, og det er med på å redusere tilliten til samfunnet. Ikke minst kommer kraftmangelen til å umuliggjøre regjeringens klimamålsettinger.

Når regjeringen blir utfordret på dette, er løsningen alltid økt kraftproduksjon og raskere etablering av kraftnettet. Det kan vi jo i grunnen alle være enige om, men hvilke tiltak er det regjeringen setter inn som fører til økt kraftproduksjon? Jo, de innfører høyprisbidrag, de innfører økt grunnrenteskatt, og de gir ny skatt tilbakevirkende kraft. Hvem er det som vil investere under sånne forhold? For første gang opplever vi å høre om politisk risiko ved å investere i Norge.

Hvorfor har vi skatt på tobakk i dette landet? Jo, fordi vi ønsker at folk skal røyke mindre. Hvorfor har vi da fått økt skatt på kraftproduksjon? Tror regjeringen virkelig at økt skatt vil gi oss mer kraft?

Etter at regjeringen er blitt oppmerksom på hvordan skatt virker, har de kommet med uttalelser om at dette er midlertidige skatter. Da må vi kunne forvente at dette blir ryddet opp i og bekreftet i statsbudsjettet, og at regjeringen gir tydelige tilbakemeldinger på hvordan skatteregimet skal fungere framover.

Raskere etablering av nett, bedre utnyttelse av kraftnettet og økt kraftproduksjon er helt avgjørende for at vi på sikt skal kunne tilby næringslivet konkurransedyktige vilkår på både pris og tilgang på kraft. Med et viktig unntak av flere saksbehandlere er det svært vanskelig å få øye på de tiltakene regjeringen vil satse på for å komme disse utfordringene i møte.

I dag er det altså dobbelt så mange kommuner som har meldt sin interesse for å etablere kjernekraft i sin kommune, enn det er kommuner som har meldt interesse for å etablere vind på land. Det er ikke mye som tyder på at kraftproduksjonen kommer til å øke de nærmeste årene, dessverre.

Havvind, som regjeringen hele tiden peker på som løsningen, er ikke bare dyrt, det ligger også langt fram i tid. Samtidig tillater regjeringen seg å si nei til økt vannkraft og avviser totalt en gjennomgang av vernede vassdrag, helt uavhengig av om det berører verneverdier eller ikke, eller om det kan forebygge flom.

Det vil altså bli fryktelig vanskelig å etablere ny kraftproduksjon framover. Da skulle en gjerne tro at regjeringen var litt tilbakeholden med bruken av tilgjengelig kraft, men den gang ei. Oljeinstallasjoner elektrifiseres som om ingenting har skjedd. Elektrifisering av Melkøya er en katastrofe for hele Nord-Norge, og det viser at regjeringen ikke forstår situasjonen samfunnet står i. Ikke bare kommer søknader om ny aktivitet og arbeidsplasser i nord til å bli avslått, de vil også raskt få oppleve at prisene på kraft vil stige. I den andre enden av landet, på Sør-Vestlandet, opplever næringslivet en mange ganger høyere kraftpris enn hva andre prisregioner har. Det har ført til at bedrifter flytter aktivitet ut av regionen. Det svekker attraktiviteten til regionen for å drive og etablere næringsvirksomhet. Det eneste jeg skal gi regjeringens kraftpolitikk skryt for, er at elendigheten blir jevnt fordelt utover hele landet.

På fredag kommer statsbudsjettet. Der har regjeringen den første muligheten til å rydde opp. Mitt råd: Benytt dere av muligheten.

Marianne Sivertsen Næss (A) [17:29:38]: Vi står i en brytningstid – krig, flyktningkriser, klimakrise, naturkrise og energikrise. Vi ser klimaendringer som får store konsekvenser, og som folkevalgte står vi med begge beina i en rekke politiske dilemmaer og målkonflikter. Vi skal bevare lave strømpriser inn i framtiden, vi skal satse på nye grønne næringer, vi skal kutte klimagassutslipp, og vi skal ta hensyn til natur, miljø og urfolks rettigheter. Dette er ingen enkel oppgave.

NRK meldte tidligere i høst at ungdom har mindre klimaengasjement. Ifølge Opinion skyldes det en følelse av avmakt og apati. Det gjøres ikke nok, raskt nok. På en annen side ser vi at en urovekkende stor andel sier seg enig i påstander om at det grønne skiftet er funnet opp av byråkrater i Brussel, og flere tar også til orde for å bremse opp og stoppe klimapolitikken. Dette må vi ta på alvor. Alt henger sammen med alt, som en klok dame har sagt.

Det siste året ser vi at stadig flere opplever tøffere økonomiske tider. Faktisk mener åtte av ti at den økonomiske situasjonen er verre enn for ett år siden, og seks av ti mener at den personlige økonomien er verre enn for ett år siden. Høye renter og prisstigning slår rett inn i lommeboken til folk. Trygg økonomisk styring er viktigere enn noen gang, for folk, for bedrifter og for nærings-

liv, men også for klimaet og framtidige generasjoner. Alt henger sammen med alt.

Arbeiderpartiet er tydelig på at vi skal nå våre klimamål, og at klimapolitikken skal være rettferdig. Derfor er vi nødt til å lykkes med å kutte utslipp og skape jobber på en rettferdig måte. Klimatiltak og grønn omstilling må gå hånd i hånd med velferd, med økonomisk vekst og med arbeidsplasser. Vi har kommet et godt stykke på vei, men det er stadig mer å gjøre, og vi har det travelt. Derfor må vi også snakke åpent om de dilemmaene og krevende spørsmålene som den grønne omstillingen stiller oss overfor. Hvordan unngår vi at prisen for den grønne omstillingen rammer skeivt? Hvordan klarer vi å legge til rette for mer kraftproduksjon på en mest mulig skånsom måte for naturen og sånn at vi sikrer sameksistens med annen næringsaktivitet og samtidig ivaretar urfolks rettigheter?

Vi vet at i framtiden vil de tryggeste arbeidsplassene være natur- og klimavennlige. Hele samfunnet skal omstilles. Bedrifter med høye utslipp vil ikke være konkurransedyktige om få år. Derfor trenger vi det som energikommisjonen så treffende navnga rapporten sin med: Mer av alt – raskere. Det vil si mer fornybar kraft, mer nett og mer energieffektivisering, og vi er godt i gang.

Med Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering har vi sørget for en historisk satsing og styrking av energimyndighetene, for raskere bygging av havvind og fornybar energi. Vi har lempet på konsesjonsreglene for lokal energiproduksjon og sol. Vi har lagt fram en handlingsplan for raskere utbygging av nett. Vi er i gang med en massiv satsing på havvind. Handlingsplanen for energieffektivisering kommer med årets statsbudsjett. Vi har gjenåpnet konsesjonsbehandlingen for vindkraft på land etter tre år med stillstand under Solberg-regjeringen, og kommunene som stiller areal til disposisjon, skal sitte igjen med mer av verdiskapingen og også mer makt over vindkraftprosjektene.

Regjeringen har også varslet en ytterligere styrking av energimyndighetene i statsbudsjettet for 2024 med 135 mill. kr, som kan gi opp mot 80 nye stillinger. Målet er klart: Vi skal ha ned behandlingstiden på både nett og produksjon. Det betyr økt digitalisering og flere folk. Hele energiforvaltningen skal moderniseres.

Som fellesskap skal vi gripe de mulighetene som energiomstillingen gir. Vi trenger en ambisiøs og rettferdig politikk som gjør det enklere for alle å ta klimavennlige valg. Vi må gjøre klimavennlig teknologi lønnsom, og vi må gjøre det dyrere å forurense. La det ikke være noen tvil: Hele landet må tas i bruk når det skal satses på framtidens arbeidsplasser. Vi kan ikke godta andre vilkår for vekst og utvikling nord for Dovre enn vi har i resten av landet. Gjennom gode prosesser må vi finne løs-

ninger som tar hensyn til natur, til miljø og til urfolks rettigheter.

Det finnes ikke enkle løsninger på dagens kriser, på de politiske dilemmaene vi står i, på alle målkonfliktene. Alt henger sammen med alt. Jeg er veldig glad og trygg for at vi har en Arbeiderparti–Senterparti-regjering som klarer å håndtere og se ting i sammenheng, i den krevende verdenen vi lever i.

Ine Eriksen Søreide (H) [17:34:54]: Jeg deler regjeringas vurdering i trontalen av at vi ikke vet hvordan Russlands brutale krig mot Ukraina kommer til å utvikle seg, og jeg mener det er viktig at vi i Norge kunne stå tverrpolitisk sammen om Nansen-programmet, et program som også internasjonalt vekker positiv oppsikt, i den forstand at vi gir en langsiktig forpliktelse som strekker seg over vekslende stortingsflertall og potensielt over vekslende regjeringer. Men det er også noen mørke skyer i horisonten, i den forstand at denne støtten som vi gir, og som andre europeiske land og andre vestlige land gir, er avhengig av at den fortsetter over tid. En av de store utfordringene nå er at dersom støtten på en eller annen måte skulle bli mindre – enten militært eller sivilt, og spesielt militært – vil også risikoen øke for at Ukraina presses inn i en forhandlings situasjon før det er reelt grunnlag for det.

Den situasjonen vi ser i Europa, påvirker selvfølgelig også våre sikkerhetspolitiske vurderinger. Da forsvarskommisjonen la fram sin rapport 3. mai, ba Høyre om at regjeringa inviterer Stortinget til samtaler, etter modell av Nansen-pakken, før proposisjonen legges fram. Hele poenget med det er at en ny langtidsplan må ha en bred forankring i Stortinget. Den må ha en langsiktighet vi sjelden har sett før, og ikke minst må den ha en forpliktelse som også er der når andre kriser og andre saker tar plass. For å gi et bilde på det: Det er jo ikke nok å gi investeringsmidler eller bevilgninger til nytt militært materiell i ett år eller to. Vi er faktisk nødt til å stå ved den forpliktelsen med personell, med driftsmidler, med vedlikehold i hele materiellets levetid, som ofte vil strekke seg 30–40 år fram i tid.

I dag kom det en budsjettlekkasje fra regjeringa om at det skal legges på 15 mrd. kr på forsvarsbudsjettet neste år. Vi får jo se når fredagen kommer. Men spenningsmomentet er selvfølgelig for det første hvor mye av dette som skal styrke forsvarsevnen i Norge, altså for det norske forsvaret. Det andre spenningsmomentet er hvor stor denne realveksten er.

I morgen deltar statsministeren på et møte i Granada i Spania, i European Political Community. Det mener jeg det er bra at statsministeren gjør. Der samles europeiske ledere fra veldig mange land for å diskutere. Noen av diskusjonstemaene kommer til å være sikkerhet, for-

svar, cybersikkerhet, kriseberedskap, konkurransekraft og det indre markedet. Det skulle bare mangle at ikke Norge engasjerer seg i disse spørsmålene i en EU-kon tekst.

Det jeg derimot stusser over, er at EU og samarbeidet mellom Norge og EU ikke er nevnt med ett ord i trontalen. Ikke engang når det gjelder å vise til støtten til Ukraina, hvor EU har tatt en ledende rolle, nevnes EU med ett ord. Vi samarbeider jo med EU fordi det tjener våre interesser. Utfordringen for Norge framover er at flere og flere områder der vi ønsker å samarbeide, ikke omfattes av EØS-avtalen, og både vi og EU må inn i tidkrevende og kompliserte forhandlinger om hvert enkelt politikkområde. Det er gode grunner til at vi ønsker å delta, og helt uavhengig av hva man måtte mene om norsk EU-medlemskap, er dette en realitet man må ta inn over seg. Båndbredden EU har til å drive forhandlinger med land som ikke ønsker å være med på alt, men bare på de delene som passer best, blir mindre og mindre. EU går nå også i gang med store diskusjoner om utvidelse. Ukraina har søkt EU-medlemskap, Moldova og andre land kommer også til å søke. Det betyr også at EUs kapasitet kommer til å være mest opptatt av dette.

Jeg vil avslutningsvis gi ett eksempel på hvordan dette nå egentlig treffer oss. Vi har helt siden koronakommisjonen kom med sin klare og entydige anbefaling, ment at det er klokt at Norge går med i EUs forsterkede helsesamarbeid. Utenriksministeren har holdt flere redegjørelser om EU- og EØS-saker i Stortinget, og allerede den første hun holdt, i november 2021, omhandlet behovet for å gå inn i dette samarbeidet. Så sent som 28. september i år kan helseministeren si at det fortsatt ikke er igangsatt forhandlinger og samtaler om dette – og dette er tidkrevende og komplisert arbeid. Det viser også at vi må være betydelig mer engasjert i samarbeidet med EU på områder der vi ønsker innpass, og vi kan ikke lenger bare lene oss tilbake og tenke at EØS-avtalen dekker det vi har behov for.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [17:40:08]: Vårt samfunn trenger mer senterpartipolitikk i tiden som kommer. Vårt samfunn trenger likere muligheter i hele landet. Uavhengig av hvor du bor eller hva slags bakgrunn du har, skal du få flere muligheter til utdanning, kompetanse og arbeid. Det prioriterer Senterparti-Arbeiderparti-regjeringen.

Vi vet at gode tjenester nær folk i hele landet bidrar til verdiskaping, næringsliv og at folk kan leve et godt liv. Spredt bosetning er også en styrke for landet for å kunne utnytte rike naturressurser, men også for å få redusert press på byer og styrket beredskap, som i nord. Tiden vi står i, med alt av utfordringer og omstillingsbehov, må

møtes med kunnskap og kompetanse. Vi må løfte hverandre – sammen.

Høyres løsninger for samfunnet innebærer i langt større grad spisse albuer, konkurranse, måling og rangering. Høyres velferd er kun for dem med aller, aller størst behov, mens folk flest må betale mer av egen lomme for tjenester. Det er som om Høyre initierer en konkurranse der det er om å gjøre å ha det verst mulig og skrike høyest mulig.

Vi vet av forskning at universelle løsninger har større oppslutning og gir større effekt i velferdssamfunnet – vi får et varmere samfunn med mer tillit og inkludering. I motsatt ende kan det i Stortinget høres ut som at et blåere samfunn blir et kaldere samfunn.

Bedrifter og næringer vil vi ha opp og fram. Skatetrykket må åpne for at folk som vil og kan skape sin egen arbeidsplass, gjør det. Åtte av ti får lik eller lavere skatt sammenlignet med før Senterpartiet kom i regjering i 2021. Noen få har måttet ta i et større tak. Noen ytterst få har flyttet til Sveits, men vi skal ikke adoptere sveitsiske løsninger av den grunn. Å støtte opp om norsk utvikling og vekst krever at man er en del av fellesskapet både i medvind og i motvind.

I Norge har vi stor rikdom, der nasjonalstaten har sikkerhetsnettet for oss alle. Den største verdiskapingen er det vi sammen skaper av arbeidskraft, det vi sammen yter. Vi lever av hverandres arbeid, sa Norges finansminister på 1940-tallet. Vi lever også av hverandres kompetanse og evnen vi sammen har til å håndtere det som kommer. En aldrende befolkning, lavere fødetall, krig og økt spenning i verden, klimaendringer og behov for omstilling må møtes med å gi større tilgang på utdanning og kompetanse i hele landet. Senterpartiet prioriterer det.

Når Høyre snakker, er det som om markedskreftene vil løse mye for oss. Senterpartiet tror mer på klokt folkestyre, forvaltning og fordeling. Det er eksempelvis gjort å glemme at Høyre leflet med ideen om å innføre foretaksmodell for høyere utdanningsinstitusjoner, eller at valgloftet til Oslo Høyre var enda flere timer i skolen, til tross for at ny forskning peker på at skolen over tiår er utvidet med 1 359 skoletimer uten at skolerestatene i seg selv har skutt i været.

Læring, utvikling og kompetanse skjer kun om eleven er trygge og motiverte. Her har Senterpartiet sammen med Arbeiderpartiet begynt å gjøre skolen mer praktisk og variert. Flere skal få gode opplevelser i skolen, og flere skal få tilgang til utdanning og kompetanseheving gjennom hele livet. Det trengs i offentlig og privat sektor, og det trengs for den enkelte. Det må prioriteres politisk, og da trengs det mer senterpartipolitikk i tiden som kommer. Krig, demokrati og store samfunnsutfordringer må møtes med kunnskap. Når vi lever av hverandres kom-

petanse, må flere av oss finne veien inn til ordninger som fagbrev på jobb, fagskoler, studiesentre eller andre utdanningsinstitusjoner. Utdanning skal være et gode alle kan ta større del i – i hele landet. Senterparti–Arbeiderparti-regjeringen prioriterer yrkesfagene og utdanningstilbud og tjenester nær folk. Det blir stadig viktige framover.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [17:44:57]: Krigen i Ukraina er grusom, og Russland har eneansvaret for de lidelsene landet utsetter Ukraina for. Det finnes ingen formildende omstendigheter.

Et lite pluss nasjonalt er at det har blitt enklere å være en forsvarsvennlig politiker. Jeg har fått mange nye forsvarsvenner. Det er ikke så viktig for meg, men det er viktig for landet. Mens et fåtall kun to år tilbake i tid kjente til begreper som NASAMS, NSM, JSM, ATACMS, AMRAAM, HIMARS eller andre våpensystemer, er de i dag allemannseie. Det er positivt at vi nå slipper venstresidens evige mas om at våpenproduksjon og -eksport bidrar til krigshissing, og at de nå forstår at det ikke blir fred gjennom å lukke øynene og håpe at det går over.

La oss også konstatere at mange nasjoner ikke ser på FN som et redskap for å skape global enighet. De ser på FN som et organ for å forsvare aggressiv politikk internt i eget land og mot naboland. Dette må Norge ta inn over seg. Vi kan ikke fortsette å tro at vi kan endre verden. Vårt ansvar er å ta vare på og beskytte vårt eget land.

En tydelig felles fiende har gjort samholdet i NATO sterkere. Innholdet i møter mellom allierte har fått et konkret innhold, ikke kun solidaritetserklæringer etterfulgt av gode middager. Men vi ser nå at denne enigheten slår sprekker. Vi har fått et utvidet NATO, men vi har også erfart at enkelte NATO-land ikke er like kategoriske i sin fordømmelse av Russland. Det er også en erfaring vi må ta med oss. Dette skyldes flere forhold: Tyrkia balanserer på en knivsegg, Ungarn ønsker ikke å bidra med våpenhjelp og støtter heller ikke sanksjonene, og valgresultatet i Slovakia vil kunne bety redusert støtte til Ukraina. Men det aller mest dramatiske er at USA etter hvert kan vakle i sin kategoriske støtte til Ukraina, og uten våpenhjelp fra USA vil det ikke være mulig for Ukraina å vinne krigen mot Russland. Men foreløpig står NATO relativt samlet.

Samtidig har krigen blottlagt at det ikke finnes en global solidaritet med Ukraina. Det finnes betydningsfulle og folkerike land som ikke vil fordømme, men forklare. Det er noe vi i Vesten ikke har fått med oss. Vestens mange militære intervensjoner i land langt unna har satt dype spor, og Vestens globale kamp mot terror er av mange blitt oppfattet som en nyimperialisme med våpen i hånd. Uansett intensjon er resultatet at Vesten har fått stadig flere fiender i Afrika. Mens vestlige land har

hatt som mål å eksportere demokratiske verdier, lukker Kina øynene for menneskerettighetsbrudd og skaper lojalitet og vennskap gjennom bygging av infrastruktur og handel med råvarer. Det er en kamp om globale posisjoner og innflytelse, en kamp mellom demokratiske og autoritære styresett.

Mange har tatt for gitt at USA vil forbli den ledende stormakten i verden. Det er den eneste verden vi kjenner, og mange lever fremdeles i illusjonen om at det er Ronald Reagans USA vi har med å gjøre. USAs globale posisjon utfordres, og et utvidet BRICS-samarbeid åpner opp for store endringer. Dollarens posisjon utfordres, amerikansk statsgjeld tynger, amerikansk teknologidominans reduseres, mineraler må importeres, nasjonalt samhold forvitrer grunnet manglende økonomisk vekst og høy innvandring. Det som tidligere var oppfattet som en demokratisk styrke, har i dag ført til økende polarisering mellom uforenlige synspunkter. Mens mange ønsker et amerikansk engasjement internasjonalt, tar sterke krefter til orde for et USA uten internasjonale forpliktelser.

Med dette som bakteppe må Norge forberede seg på et nytt sikkerhetspolitisk landskap. En dreining av amerikansk fokus fra Europa til Asia vil gjøre Europa mer sårbar, inkludert Norge. Med USA i limbo vil det være nødvendig at vi tar mer ansvar for vårt eget forsvar. Det vil koste penger – mye penger. Uansett må Stortingets arbeid med den neste langtidsplanen ta utgangspunkt i Forsvarets behov, ikke planøkonomi basert på prosenter. Der deler Fremskrittspartiet forsvarskommissjonens konklusjoner. Store anskaffelser må finansieres direkte fra Statens pensjonsfond, og forsvarsbudsjettet bør brukes til det det er tiltenkt, nemlig å finansiere Forsvarets drift. Moderne krigføring blir stadig mer teknologisk avansert, og det er å håpe at krigen i Ukraina blir den siste skyttergravskrigen.

Norge bør være ledende innenfor utvikling av avansert forsvarsteknologi, og vi må spille våre soldater og våre forsvarsbedrifter gode. Derfor må en styrking av Norges forsvar samtidig være en satsing på teknologisk nyvinning. Vi trenger da et FFI som arbeider i parallell med forsvarsindustrien. Fremskrittspartiet har derfor foreslått etablering av et forskningsfond ledet av FFI.

La meg avslutningsvis nevne det som over lang tid har vært skrevet i mediene, i Dagens Næringsliv, om det kinesiske selskapet COSL, som har inngått en kontrakt med Equinor om salg av flyterigger. Det er en dårlig avtale, dårlig for Norge og dårlig for norsk sikkerhet. Det er å håpe at regjeringen nå ser dette – det kan komme flere relaterte skandaler fremover – og prøver å annullere denne anskaffelsen. Nå ser jeg på statsråden som kanskje har ansvaret for det. Jeg håper han bidrar til å få det til.

Hege Bae Nyholt (R) [17:50:18]: Hvis vi lytter, kan vi høre de mange stemmene fra barnehagegulvet som krever bedre bemanning. Det som var en hvisking over år, som steg til en mumling under koronapandemien, er i ferd med å bli et brøl. I år etter år har ansatte i barnehagen beskrevet en hverdag hvor de ikke rekker over alle oppgavene, hvor de må velge om de skal trøste barn eller stoppe slåsskamper. En hverdag som ikke er god nok for barna våre eller for de ansatte, kan heller ikke være god nok for oss.

Takk til Kathrine, Chiara, Marit og Anne Birgit for at dere modig fortalte om deres hverdag i Dagsavisen. Jeg håper og forventer at vi alle lytter til stemmene fra barnehagegulvet, fra sandkassa og fra vognskuret, og at budsjethøsten vil være preget av at vi tar dette på alvor.

Pensjon til ansatte er viktig, men dagens ordning for private barnehager, sjablongmessig dekning, fører til både over- og underfinansiering. Det betyr at for noen barnehager er pensjon en kilde til økt inntekt og profitt, mens for andre strekker ikke sjablongen til, og tallene blir røde. Søknadsordningene oppleves som kompliserte. Det er tidkrevende å søke om støtte, og mange barnehager opplever å falle utenfor ordningen.

Rødt løfter fagbevegelsens forslag om at pensjonstilskuddet til barnehageansatte kan dekkes krone for krone, og vi ber om at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med et forslag om det. Dette er et praktisk og rettferdig forslag som sikrer at den enkelte barnehage får dekket de utgiftene de har knyttet til pensjon for sine ansatte.

Dette kommunevalget har ført til at mange kommuner har skiftet fra et rødt til et blått styre. Jeg er bekymret. Jeg er bekymret over hva det vil bety for velferdstjenestene våre, både for dem som trenger dem, og for dem som jobber der. Gjentatte ganger denne valgkampen har Høyre påstått at de kan garantere at privatisering av sykehjem ikke vil gå ut over lønn, pensjon eller arbeidsvilkår for de ansatte. Like mange ganger har det blitt tilbakevist. Sannheten er at når de kommersielle velferdsaktørene skal levere til samme pris og ta ut profitt, ser vi gang på gang at det er de ansatte som betaler prisen. Vi går ikke med på å ofre arbeidsvilkårene til dem som hver dag står på i velferdstjenestene våre, for at investorer skal få tjene seg rike på fellesskapets penger.

Høyresiden snakker om private uten å skille mellom ideelle og kommersielle, men det er en fundamental forskjell, og de ideelle taper anbudene i konkurransen mot de store kommersielle konsernene. Noen få store kommersielle aktører har fått stadig større kontroll over vår fellesfinansierte velferd. Skal de små, ideelle fortsatt ha en plass i velferden, må vi kaste de kommersielle aktørene ut og erstatte anbud med langvarige kontrakter med ideelle. Rødt vil samtidig sikre at de kon-

traktene Høyre-styrte kommuner nå vil inngå med kommersielle velferdsaktører, har en tidsavgrensning som gjør at utviklingen kan snus i neste valgperiode.

Velferdsstaten er vår felles skatt og vår felles rikdom. Den er bygd opp av arbeiderbevegelsen og generasjonene før oss som et vern mot sult og fattigdom. Velferdsstaten er samfunnets sikkerhetsnett. Velferdsstaten er arbeidsplass for tusener av folk over hele landet, og velferdsstaten er barnehager og skoler – samfunnets viktigste fellesarenaer. Det kostet å bygge opp velferdsstaten. Nå er det vår jobb å sørge for å styrke den, til beste for oss, for de mange.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [17:54:36]: Arbeidarpartiet har eit klart mål for samfunnet vårt – eit samfunn med eit sterkare fellesskap som omfordeler og sikrar folk like moglegheiter. Det trengst no, endå meir enn før. Vi står i krevjande tider. Det er krig i Europa. Det er dyrtid for mange, med både høg rente, matprisar som aukar og ei straumrekning som stadig er dyr å betale. For mange er det vanskeleg å få endane til å møtast. Vi må ta ansvar for at vi kjem trygt gjennom den krevjande tida.

I vanskelege tider meiner eg sosialdemokratiet trengst meir enn før. Eit samfunn med små forskjellar, høg tillit og sterkare fellesskap er målet for Arbeidarpartiet og oss som bevegelse, anten det er i gode tider, når vi kan gje meir fridom og fleire ei moglegheit, eller som no, når vi står i ei økonomisk krise og brukar fellesskapet til å støtte dei som treng det mest, og til å gje folk tryggleik for jobben og for lommeboka.

Vi veit kva Høgre-regjeringa prioriterte dei åtte åra dei styrte. Dei prioriterte dei på toppen og å gje skatteutt til dei som var rikast frå før. Vi gjer det motsette og prioriterer fellesskapet. Vi gjer barnehagen billigare, slik at fleire ungar kan vere ein del av fellesskapet, barnefamiliane får meir pengar å rutte med, og første- og andreklassingane får gratis kjernetid i SFO, sånn at nokon ungar slepp å gå heim mens andre får bli igjen på skuleplassen. Vi set det breie fellesskapet først.

Slik prioriterer vi òg kultur og det frivillige i heile landet. For barn og unge er fellesskap utruleg viktig. Å ha ein plass å høyre heime, å ha venar og ein arena der ein føler ein meistrar – det er alfa og omega. Det er der idretten kjem inn. Det fellesskapet som idretten og fritidsaktivitetar gjev barn og unge, er heilt unikt.

For Arbeidarparti-Senterparti-regjeringa har det alltid vore viktig med slike fellesskap, særleg for barn og unge. Vi veit at barn og unge brukar store delar av fritida si på fotballbana, i korpset eller i ungdomsklubben. Med ei strammare økonomisk tid må vi som folkevalde stille opp for dei som skal ta del i fellesskapet. Vi ser no at mange familiar må velje mellom å betale straumrekning-

ga og bustadlån og at ungane deira får vere med på fotballaget. Slik kan vi ikkje ha det i Noreg. Difor har vi prioritert å gje meir pengar til lag og organisasjonar, bl.a. gjennom full momskompensasjon. Det sikrar meir frie pengar til frivillige lag og organisasjonar rundt om i landet til å inkludere fleire barn og unge. Vi senkar terskelene og byggjer ut fellesskapet, slik at det er plass til fleire. Difor prioriterer vi idrett i det store og breie.

Mens vi diskuterer her i salen kva som er utfordringane i landet vårt no, har mange barn og unge begynt på haustferien. Gjennom eigne bidrag via statsbudsjettet, kloke vedtak rundt i kommunane, initiativ frå ei rekkje idrettslag og ikkje minst mange frivillige får mange barn eigne tilbod i haustferien. Fleire av dei er faktisk heilt gratis. Det viser ein enorm styrke at vi innrettar oss slik i dette samfunnet – at mange gjer mykje for å sikre at barn og unge, uavhengig av bakgrunn, får aktivitet, gode oppvekstmiljø og nye opplevingar. Dette er alltid viktig, men i tider som no, der mange slit økonomisk, vil eg seie det er ekstra viktig. Difor er det vår viktigaste sak å styrkje fellesskapet og inkludere fleire. Det er slik – ved å leggje til rette for små forskjellar og store moglegheiter – vi skapar eit samfunn der fellesskapet stiller opp, spesielt når ein treng det som mest

Jan Tore Sanner (H) [17:59:29]: Trontalen peker på flere store samfunnsutfordringer som krev handling og langsiktig innsats. Klimakrisen krev grønn omstilling, de demografiske endringene med økte omsorgsbehov krev flere i arbeid og økt verdiskaping, og de geopolitiske utfordringene krev økt satsing på forsvar, beredskap og internasjonalt samarbeid. Utfordringene er sammensatte og har ikke ett svar, men én viktig fellesnevner for å kunne håndtere disse utfordringene framover er kunnskap.

Vi må sikre at barn og ungdom får en god utdanning, slik at de kan komme i arbeid, delta og bidra. Vi må sikre at utdanningsinstitusjonene også tilpasses bedriftene og de voksnes behov for å fylle på med kompetanse og omstille seg til nye jobber. Og vi må sikre at vi investerer mer i forskning og utvikling, slik at vi blir bedre i stand til å håndtere de langsiktige utfordringene.

I sitt hovedinnlegg tidligere i dag pekte Høyres leder på at dagens unge betaler en høy pris for regjeringens manglende evne og vilje til å håndtere rente- og prisutfordringene. Uten en større satsing på utdanning og forskning i dag vil regningen som skyves videre til neste generasjon, bli enda større.

Mye har gått i riktig retning i skolen. Høyre iverksatte i sin regjeringstid en rekke tiltak for å øke kvaliteten i alle ledd av utdanningssystemet, og resultatene kom. Flere fullførte videregående skole, elever med det svakeste utgangspunktet løftet seg mest, fraværet i vide-

regående skole stupte etter innføring av fraværgrensen, og frem til 2019 var det god økning i søkningen til lærerutdanningene. Etter pandemien ser vi imidlertid mange bekymringsfulle utviklingstrekk. Nye tall fra Utdanningsdirektoratet viser at nesten halvparten av elevene på 10. trinn er borte mer enn ti dager i løpet av året, og nesten 10 000 elever på samme trinn er borte mer enn fire uker fra skolen. Det er tydelige tegn til økning i skolevegring, elever som ikke vil gå på skolen. Tall viser at flere elever mobbes i barneskolen. Det har blitt flere ufaglærte lærere, færre ønsker nå å bli lærer, og vi ser en bekymringsfull utvikling i barn og unges leseferdigheter. Mye tyder på at barn og unge betaler en høy pris for pandemien, og at flere av de negative utviklingstrekkene har blitt forsterket eller kommet som en konsekvens av pandemien.

Tidlig i 2022 fremmet Høyre med støtte fra de andre borgerlige partiene omfattende forslag for å bidra til at barn og unge kunne ta igjen tapt faglig og sosial læring. Regjeringspartiene stemte imot. Beskjeden fra kunnskapsministeren var at vi måtte vente og se, men barn og unge kan ikke vente og se. Manglende tiltak bidro til at mange tapte mye, og problemene kan ha blitt forsterket. I en tid der skolefraværet øker og vi ser mer skolevegring, er signalet fra Arbeiderpartiet at fraværgrensen skal skrotes. Det er få signaler som tyder på at regjeringspartiene forstår de store utfordringene som skolen nå møter.

Om to dager kommer et nytt budsjett. Skal vi tolke budsjettlekasje som har kommet som perler på en snor gjennom hele valgkampen, vil de store pengene også til neste år gå til billigere barnehage til alle framfor økt satsing på innhold, kvalitet og kompetanse. Jeg tror alle er enig i at pris ikke skal være et hinder for å delta i barnehage og skole, men når regjeringen senker prisen også for familiene med god råd, blir det mindre penger til kompetente ansatte i barnehage og skole. Selv om regjeringen ser ut til å ha forlatt sin linje fra i fjor om å bruke mindre oljepenger og prioritere tydeligere, er det likevel en realitet at det fremover ikke vil være penger til alt. Høyres løfte i valgkampen var å prioritere flere kvalifiserte lærere i norske klasserom. Vi vet at en god lærer er det viktigste for å gi barn og unge en god utdanning. Derfor må vi stille krav om lærerutdanning samtidig som vi gir gode muligheter for videreutdanning og faglig fordypning.

De store utfordringene som trontalen adresserer, må besvares med konkret politikk og konkrete tiltak. Å investere i kunnskap og forskning i dag vil sette oss bedre i stand til å møte grønn omstilling, endringer i demografien og en urolig verden med nye sikkerhetspolitiske utfordringer.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Statsminister Jonas Gahr Støre [18:04:51]: La meg først få takke presidentskapet for å ha gjort det mulig for meg å holde dette innlegget i dag. Statsministeren åpner normalt trontaledebattens dag to, men i morgen vil jeg altså på vegne av Norge møte i Det europeiske politiske fellesskapet, EPC, som for tredje gang samler hele det demokratiske Europa – foruten Russland og Belarus – på et møte i Spania. Der hører Norge hjemme, og der må Norges stemme høres.

Vi lever i en skjebnetid i Europa. Det pågår en fullskala invasjonskrig i Ukraina, der Russland, et fast medlem av FNs sikkerhetsråd, okkuperer land og påfører mennesker enorme lidelser. De angriper kornlagre, elektrisitetsforsyning og annen infrastruktur i en skala vi ikke har sett siden første og annen verdenskrig.

Norge støtter Ukrainas rettfærdige kamp mot invasjon, okkupasjon og ødeleggelse. Nansen-programmet fungerer nå til fulle etter hensikten. Vi bistår Ukraina med støtte til deres forsvarskamp, og vi bidrar til gjenoppbygging, reparasjon og drift av livsnødvendige funksjoner. At et samlet storting står bak Nansen-programmet, og at hjelpen er lovet over fem år, har stor betydning og legges merke til. Flere land og organisasjoner henter inspirasjon fra hva vi har fått til sammen her i Stortinget, og det takker jeg for.

Samtidig må politisk og diplomatisk klokskap arbeide for at denne krigen kan avsluttes. I historien finnes eksempler på kriger som bare varer fordi ingen av partene finner en vei ut. Lidelsene forverres, og sikkerheten svekkes for stadig flere. Derfor: Der det er mulig, og om det er mulig, skal også vi, sammen med andre og med respekt for Ukrainas rett til å leve fritt og selvstendig innenfor trygge grenser, bidra til at krigen ikke blir varig og enda mer ødeleggende.

I trontalen ble tiåret vi snart er fire år inne i, oppsummert med pandemi, krig i Europa, energikrise, forverret klima og høy prisvekst. Det er alvorlige budskap. Regjeringens svar i dette tiåret, slik jeg oppsummerer vår politikk, er å ta vare på Norges sikkerhet og skape et tryggere og mer rettfærdig samfunn med muligheter over hele landet. Det skal vi gjøre i en tid med store samfunnsendringer, slik trontalen pekte på.

Vi blir altså flere eldre. Det vet vi, og det skal vi glede oss over. Det betyr flere med lang livserfaring og ønske om å bidra til samfunnet, men også økt behov for helse- og omsorgstjenester. Derfor investerer vi mer i sykehjemsplasser og sykehus, og vi legger til rette for å rekruttere og beholde medarbeidere i vår felles helsetjeneste.

Samtidig som vi blir flere eldre, får vi altså færre i arbeidsfør alder og dermed en nedgang i tilgjengelige folk på jobb for første gang i moderne tid. Derfor er vår felles utfordring å gi våre unge kunnskap, kompetanse og

trygghet til å delta i samfunnslivet med arbeid, bolig, familie, idrett og kultur. Vi må bidra til at flere som i dag står utenfor arbeidslivet, kan delta og bidra etter evne, og at vi med partene i arbeidslivet utvikler og oppmuntrer til mer heltidsarbeid og nye arbeidsformer.

Som vi alltid har gjort i Norge, skal vi være åpne for å ta i bruk ny teknologi. Vi frykter ikke ny teknologi – vi frykter gammel, som det heter i et ordtak. Det er fornuftig bruk av digitaliseringen, en stor mulighet og helt avgjørende for regjeringens videre arbeid.

Fra tidlig i vår regjeringstid har Norge og landene rundt oss levd med økende prisvekst og press i økonomien. Det får konsekvenser for mange, og det gjør inntrykk. Mange merker at de har fått dårligere økonomi, mange sliter med å få endene til å møtes, og mange har vanskeligheter med å legge planer for fremtiden. Til dere vil jeg si: I en tid da renter og prisstigning på matvarer bokstavelig talt forsyner seg av familiebudsjettet, blir politikk viktigere – og hvordan vi prioriterer i politikken, enda viktigere.

Trygg økonomisk styring er denne regjeringens hovedoppgave, og politikken gir nå resultater. Vi har blitt sikrere på at vi får til en myk landing i norsk økonomi. Risikoen for et brått tilbakeslag er betydelig lavere nå enn for ett år siden, og tiden med høy prisvekst kan gå mot slutten. Vi må likevel være forberedt på at det vil ta tid før prisveksten er helt nede på målet til Norges Bank. I en tid med høye renter er det ekstra viktig at konkurransen i bankmarkedet fungerer, at kundene er aktive og undersøker vilkårene i bankene, og at det er lav terskel for å bytte bank.

Så tar regjeringen egne grep som gjør hverdagsøkonomien litt mindre tung og litt bedre for folk. I skattepolitikken står vi bak et skifte fra skattekutt til dem som tjener mest og har mest, til en omfordelende politikk der det brede lag av befolkningen kommer best ut. Åtte av ti får lavere eller samme skatt som tidligere med vårt opplegg.

Samtidig styrker vi velferden for alle – et viktig prinsipp i velferdsstaten. Pensjonistene fikk et rekordgodt oppgjør i år fordi vi beregner pensjonen på en annen måte enn før. Småbarnsfamiliene sparer fra 1. august neste år mellom 11 000 kr og 16 500 kr på at barnehageprisen reduseres. I skolefritidsordningen får foreldrene gratis kjernetid på første og annet trinn. Det sparer de over 20 000 kr på i året. Samlet sett er dette blant de største velferdsreformene i nyere tid. Sammen med SV har regjeringen også styrket barnetrygden, utstyrsstipend og borteboerstipend i videregående opplæring og studiestøtten for studenter.

Pendlerfradraget og fagforeningsfradraget har økt, og pensjonsopptjening fra første krone er innført. Ferjer er blitt billigere eller gratis, og neste år blir det billigere å

reise med fly i Nord-Norge og på Vestlandet. Slik sikrer vi muligheter i hele landet.

Strømstøtteordningen er utvidet flere ganger, og fra september dekker vi 90 pst. av strømkostnaden over terskelverdien, målt etter prisen time for time. Samlet sett er dette tiltak som har stor betydning for hverdagsøkonomien til folk i hele landet. Det har stor betydning særlig nå som økonomien kan være vanskelig og rentene koster mer.

Velferd i dyrtid handler også om å bygge et sterkere sikkerhetsnett for dem som er aller mest utsatt. Vi har fjernet usosiale kutt fra den forrige regjeringen, som kuttet i brillestøtten til barn og karensåret for arbeidsavklaringspenger. Samtidig har vi økt sosialhjelpssatsene og bostøtten og styrket arbeidslinjen. Tallene viser at arbeidslinjen trolig aldri har stått sterkere – 130 000 flere har kommet i jobb siden denne regjeringen overtok, de aller fleste i små og mellomstore bedrifter i privat sektor.

Vi skaper mer i landet nå enn før. Fastlandsbedriftenes investeringer er nå på rekordhøye nivåer. Det samme er eksporten av varer og tjenester fra de samme bedriftene. Også investeringene i industrien er på rekordhøye nivåer, og veksten er fortsatt sterk, ikke minst innen metallindustri, dataindustri, elektrisk utstyrsindustri og bygging av skip.

Andelen som står utenfor arbeid og utdanning, går ned i Norge. Flere gjennomfører videregående opplæring, og det siste året har 51 000 personer som tidligere stod utenfor utdanning og arbeid, kommet i aktivitet. Det er svært gledelig. Flere vil bli med som følge av regjeringens ungdomsgaranti, som garanterer unge opplæring, utdanning og arbeid.

Fortsatt står 650 000 i arbeidsfør alder utenfor utdanning og arbeid. De som ikke har helse til å jobbe, skal vi være der for, men når så mange ikke er i aktivitet i en tid med knapphet på arbeidskraft, vil jeg understreke viktigheten av to grep denne regjeringen tar.

For det første skal vi kunne kombinere ytelser med arbeid for flere i årene som kommer. Vi skal tilrettelegge mer og inkludere flere, ikke minst ukrainske flyktninger som er bosatt og klar for norsk arbeidsliv. Veldig mange av dem har gjennomført et integreringsprogram, som gir dem bedre forutsetninger for å lykkes.

For det andre skal vi sørge for at færre blir avhengige av ytelser. Vi inkluderer flere barn i barnehagen enn tidligere og hever kvaliteten på tilbudet. Vi styrker felleskolen og gjør skoleløpet mer variert og praktisk, samtidig som vi sikrer at alle lærer seg å lese, skrive og regne skikkelig. Fagskolene bygges ut med flere plasser, og høyere utdanning gjøres mer tilgjengelig over hele landet.

Sammen med resten av Europa skal Norge kutte 55 pst. av våre klimagassutslipp innen 2030. Når jeg vet

at vi har fått til alt mulig stort i dette landet i historien, er jeg trygg på at vi også skal klare å ivareta våre klimaforpliktelser. Vi skal nå våre klimamål – jeg rekker opp hånden, president. I over 50 år har olje- og gassindustrien forsynt verden med verdifull energi fra Norge. Det har bidratt til å gjøre Norge til et velferdssamfunn med store muligheter. All denne kunnskapen bidrar nå til at vi kan åpne nye kapitler i den norske energihistorien, med fangst og lagring av CO₂ – et stort løft for fornybar energiproduksjon.

Regjeringen har lyst ut de første områdene for havvind i Norge. Vi utvikler en ny næring på skuldrene til olje- og gassindustrien. På drøye 15 år er ambisjonen å produsere like mye ny fornybar kraft fra havvind som den samlede vannkraften i dag. Vi styrker energimyndighetene kraftig, slik at vi kan få bygget ut kraftproduksjonen og sikre mer nett raskere, ikke minst i nord. Målet er mer kraft, mer nett og mer enøk.

Vi setter krav til minst 30 pst. vektning av miljø og klima i offentlige anskaffelser. Det vil vri milliarder av kroner i retning klima- og miljøvennlige produkter og gjøre prisen på grønn teknologi lavere. Vi bruker også statlig kapital i en kombinasjon av garantier, lån og tilskudd til å utløse private investeringer i næringer som er sentrale i det grønne skiftet, som batterier, solkraft, CO₂-lagring, hydrogen, havvind, grønn skipsfart og teknologi, for å nevne noen av hovedsatsingene. Til sammen er dette en kombinert klima- og næringspolitikk som gjør det vi sa vi skulle gjøre – skape jobber og kutte utslipp.

Norge og landene i verden skal gjennom den kanskje største omstillingen i moderne historie. Uansett hvilke valg vi tar, vil det bli krevende, men vårt land – med små forskjeller, sterkt samhold, solid kompetanse og unike naturressurser – har bedre muligheter enn knapt noen andre. Vår innsats er viktig for Norge, men også for landene rundt oss. Da jeg forrige uke møtte Østerrikes kansler, fortalte han meg at de nå har fulle gasslagre bl.a. takket være norsk gass. Det samme kan andre kollegaer i Europa fortelle, som Tyskland.

Vi kan nå slå fast at energisituasjonen i Europa er mer stabil enn da jeg holdt innlegg her i fjor. Strømprisene har falt både i Norge og i landene rundt oss. Denne uken ligger snittprisene i Norge betydelig under prisene i Europa.

Den spente sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa understreker også det viktige ansvaret enhver regjering har, nemlig å ta vare på landets sikkerhet. Spenningen øker nå langt utover Ukrainas grenser. Vi har et særlig ansvar i nordområdene, særlig knyttet til havet. Norges politikk skal være langsiktig, fast og forutsigbar. Det er en linje som bidrar til både avskrekking og beroligelse. NATO er vår klippe og vår forsikring. Vi forsterker samarbeidet med USA og våre nærmeste europeiske allierte,

og samarbeidet med våre nordiske naboer vil bli av særlig betydning.

Med statsbudsjettet vi legger fram på fredag, vil regjeringen øke forsvarsbudsjettet med 15 mrd. kr. Budsjettet vil med dette ha vokst med 40 pst siden vi overtok, og vi er nå på god vei, foran skjemaet, mot å bruke 2 pst. av Norges brutto nasjonalprodukt på forsvar innen 2026, i tråd med våre NATO-forpliktelser.

Et større, sterkere og mer tidsriktig forsvar er viktig og nødvendig – og krevende å utvikle. Om få dager møter derfor regjeringen alle partiene på Stortinget for en første samtale om arbeidet med den nye langtidsplanen for forsvarssektoren.

I alt vi skal forandre de neste årene, er fellesnevnen likevel å bevare det som gjør Norge til Norge. Vi kommer til å forbli et land av høye fjell og store havområder, men i urolige tider står vi i fare for å miste det vi selv har skapt – de små forskjellene mellom folk og mellom by og land. Derfor vil jeg til slutt understreke trontalens helt sentrale poeng: Vi skal aldri sløse med den viktigste ressursen vi har her i landet, nemlig menneskene. Det er selvfølgelig alltid viktig, men i en urolig tid er tryggheten og mulighetene til hver og en ekstra viktig å beskytte. Regjeringens mål er å skape et tryggere og mer rettferdig Norge med muligheter over hele landet. For å få det til må vi ta større beslutninger enn på lenge, og vi må ta dem raskere enn før.

Meningsbrytning og uenighet er en kjærkommen kvalitet i demokratiet, alle har ikke den tryggheten, men det er også evnen og viljen til å stå sammen når det gjelder. Derfor vil jeg si på vegne av regjeringen: Vi vil vise at vi kan følge opp kongens budskap om at vi sammen kan gjøre ansvarsfullt arbeid til gagn for fedrelandet.

Presidenten [18:19:09]: Det vert replikkordskifte.

Erna Solberg (H) [18:19:30]: Midtveis i denne stortingsperioden er det grunn til å se på hva hovedlinjene i denne regjeringens politikk er. Hva er retningen for de store utfordringene fremover? Fra Høyres side har vi i denne debatten påpekt at det er unge i etableringsfasen som tar den største belastningen for de kortsiktige omstillingene nå, men vi ser også mangler med hensyn til om man tar vare på deres fremtidsmuligheter.

La meg da bare se på noe av regjeringens bruk av penger. I tillegg til store skatteinntekter har regjeringen altså brukt i overkant av 50 mrd. kr mer av oljepengene i denne perioden, men når vi ser på hva de bruker på vekstfremmende tiltak, så er det negativt – minus 27 mrd. kr. Er det å satse mindre på vekstfremmende tiltak et bevisst valg fra regjeringen? Er det sånn at de mener og bevisst har valgt at ansvar og omstilling skal overføres til neste generasjon?

Statsminister Jonas Gahr Støre [18:20:42]: Da Erna Solberg tok over som statsminister, brukte Norge 5,1 pst. av BNP i oljepenger inn i budsjettet. Det vokste til 10,5 pst. i 2021. Nå har vi gått ned til 9,5 pst. Det å bruke oljepenger kan Erna Solberg mye om. Det er også slik at offentlige utgifter i 2013 var på 57 pst. I 2021 var de på over 60 pst. Hun kan også bruke offentlige penger.

Hva er det som er vekstfremmende? Jeg tror det er vekstfremmende at vi sikrer barna våre gode muligheter, sikrer alle barn muligheter i barnehagen. En god oppvekst varer gjerne hele livet, så der satser vi tungt. Vi har også et grønt industriløft, nå i versjon 2.0, hvor vi setter av store ressurser på norsk maner – ikke den amerikanske subsidiepolitikken, men en norsk politikk for å støtte et næringsliv som satser på de grønne, nye næringene, så de kan skape jobber og kutte utslipp. Det gir fantastiske resultater. Når vi ser på hvordan det er i dag, med investeringer i industri, fastlandsindustri og næringer, lover det godt for framtiden.

Erna Solberg (H) [18:21:50]: Stortinget har faktisk definert hva vekstfremming er, i rammebetingelsene for finanspolitikken og oljepolitikken. Det gjorde man i 2001. Da fastsatte Stortinget, etter en stor debatt, hva som skulle være viktige formål når vi først brukte mer oljepenger inn i norsk økonomi. Det var at man skulle bruke dem til vekstfremmende tiltak, og de var tydelig definert. Når vi måler hvordan regjeringen skårer på det, har ingen regjeringer fått full pott. Alle har brukt mer på velferd i dag, men alle, inntil denne regjeringen, har brukt mer på vekstfremming, for å sørge for at fremtiden for våre barn blir bedre.

Når regjeringen bruker 37 mrd. kr mindre på dette enn det som var i budsjettene fra den forrige regjeringen, er mitt spørsmål: Har regjeringen drøftet prinsipielt at de endrer standpunktet om hva som er vekstfremmende, og som ble lagt til grunn da Stortinget behandlet prinsippene for oljepengebruken, eller er det bare blitt sånn når man skal møte alle gode ønsker?

Statsminister Jonas Gahr Støre [18:23:00]: Født sånn eller blitt sånn? Høyre er et konservativt parti. Det har jeg respekt for, men nå er de altså bundet i en 2001-analyse av hva som er vekstfremmende, hva som er behov. Det var mye klokt i 2001-vedtaket, hvor man snakket om hvordan man skulle bruke oljepenger. Det er kommet en del nye dimensjoner inn i økonomien siden det, bl.a. et klima- og miljømål for 2030 der vi ikke lenger kan skyve på utfordringene. Vi legger nå fram en troverdig plan for at vi kan nå de klimamålene, men vi legger også fram en næringspolitikk med aktivitet fra staten der vi skal støtte utvikling av nye teknologier, som ikke bare skjer fordi man peker på at de er vekst-

fremmede. Det er et styrket Enova, en styrket lånegaranti, et styrket opplegg for å støtte forskning og utvikling og å redde Forskningsrådet – som var i ferd med å gå på grunn – slik at de kan drive virksomhet og støtte opp under vekstskapende næringer. Det er vekstfremmende tiltak i 2023. Jeg tror også at klok investering i velferd faktisk er vekstfremmende på sikt, fordi vi får folk som er i stand til og er trygge på å gjøre den jobben som landet trenger.

Erna Solberg (H) [18:24:05]: Jeg forstår at regjeringen ikke prinsipielt har drøftet at man har endret innholdet, og heller ikke har invitert Stortinget til en diskusjon om et radikalt forandret syn på hva som har vært grunnlaget for det vi skal bruke, i tråd med det man normalt ville gjort når man endrer på de store retningslinjene og det som er. Men veldig mange av de tiltakene regjeringen nå sier at de vil bidra til i det grønne skiftet, finansieres jo også av en betydelig innstramning av vekstevnen til mange små og mellomstore bedrifter fremover.

Det er en økning i arbeidsgiveravgiften for alle de bedriftene som har høykompetanseansatte, som bidrar til at mange gründerbedrifter opplever dette som vanskelig. Det er en innstramning av eierskapsbeskatningen i Norge, som bidrar til at det er mindre penger til det grønne skiftet. Mitt neste spørsmål er da: Er det en bevisst politikk å bremse privat sektor til fordel for offentlig sektor i regjeringens politikk, siden de bremser den store delen av den private sektoren, både gjennom (presidenten klubber) innstramninger og gjennom økte (presidenten klubber igjen) skatter?

Presidenten [18:25:14]: Me prøver å halda oss inn-anfor eitt minutt.

Statsminister Jonas Gahr Støre [18:25:17]: I dag kom det gledelige nyheter om at vi setter nye rekorder i eksport av sjømat – det er veldig bra. Vi har altså rekorder i fastlandsindustriens investeringer. Vi setter rekorder i eksport. Det er ikke vi som gjør det, det er bedriftene. Det er bedrifter med dyktige ansatte, og det er små og mellomstore bedrifter som er ryggraden. Det er noen lokomotiver, og de jobber, og de får støtte og oppmuntring fra lokalsamfunn og fra sentrale myndigheter.

Denne regjeringen gir ikke de store skatte-kuttene som Erna Solbergs regjering gjorde. Vi kan dermed prioritere også andre tiltak for å støtte opp om lokalsamfunn, støtte opp om skole, støtte opp om forskning og støtte opp om et grønt industriløft. De satsingene vi skal lykkes med innen teknologi nå, gjør seg ikke bare i et marked alene. Alle land i Europa og USA ser det. Det gjør vi på vår måte, og det kommer til å gi resultater. Hvis vi ikke gjør det, kan ikke Norge fortsatt være ledende

innenfor disse energinæringene, hvor vi har så unike forutsetninger.

Jeg er trygg på at våre satsinger er vekstfremmende, bærekraftige og nødvendige for å nå våre klimamål.

Erna Solberg (H) [18:26:22]: Det er helt riktig at regjeringen ikke har skattelettelser for å fremme verdiskaping i Norge. De har skatteøkninger for å bremse verdiskaping i Norge. Nesten alle de grønne tiltakene – med litt til og fra – er vi faktisk enige om. Mesteparten av dette er jo lånegarantier, og litt risikoavlastning, men det man glemmer å si, er at den store bredden av norske bedrifter nå må betale mer skatt. Regjeringens politikk bremser veksten til en stor del av gründer-skapene – som skal utvikle de nye næringene og ha evne til å betale de lønningene som man har sett i olje- og gassnæringen – fremfor å bære velferden vår fremover.

SSBs anslag er at investeringene kommer til å gå ned. Noen av de store investeringene som kom under den forrige regjeringen, ebber faktisk ut – bl.a. den største investeringen som er gjort i Fastlands-Norge på lang tid, Boliden Odda.

Men igjen: Er det slik at regjeringen bevisst har valgt å legge inn et nytt begrep for hva som er vekstfremmende tiltak uten faktisk å diskutere det med Stortinget?

Statsminister Jonas Gahr Støre [18:27:30]: Jeg blir fristet til å spørre: Spør Erna Solberg egentlig om regjeringen er ubevisst?

Erna Solberg (H) [18:27:36]: Ja.

Statsminister Jonas Gahr Støre [18:27:38]: Regjeringen er bevisst på å forstå den situasjonen vi er i nå. Den største enkeltsatsingen i dette budsjettet har overskriften Ukraina. Det er støtte til Ukraina i krig, å ta imot flyktninger og konsekvensene av det – rydde plass til det. Da måtte vi rydde andre ting til side. Vi må lykkes med et grønt industriløft. Vi kan ikke bare gå på autopilot og si at markedet fikser alt, vi må være med og støtte opp under det. Vi må satse på folk – oppvekst for barn og ungdom. Det er bevisst, veldig bevisst.

En ubevisst holdning er å si at svaret ligger i en 2001-analyse som forsto hva vi ville trenge mot 2030. Det ville for meg være en ubevisst tenkning om hvor vi står i dag.

Jeg er trygg på at vi må ha god dialog med næringslivet. Vi skal tilpasse våre virkemidler. Vi skal lytte til tilbakemeldinger. Det gjør næringsministeren, finansministeren og jeg. Vi kommer til å fortsette med det for å innrette det på best mulig måte.

Erna Solberg (H) [18:28:33]: Jeg er glad for at regjeringen nå sier at det er bevisst at de prioriterer velferd i dag, at de ikke prioriterer fremtiden, og at de har endret

konseptet for hva som bidrar til at vi skal ha verdiskaping fremover – og at det er med åpne øyne de ser at den store bredden av norsk næringsliv skal betale mye skatt for at en mer spisset del av norsk næringsliv skal være en del av omstillingen. Vi mener at det er andre deler som gjelder, vi mener at vi må ha mye større bredde i norsk næringsliv for å ha en trygg velferd fremover.

Jeg er helt enig i at det er viktig at vi prioriterer Ukraina, og da har jeg ett konkret spørsmål helt på slutten. Regjeringen har nå skrytt av utrolig mange milliardløfter som viser seg å bli ganske små. Kan statsministeren, siden han har reklamert for 15 mrd. kr mer til Forsvaret og en 40 pst. økning i forhold til forrige regjering, fortelle hvor stor andel av de pengene som faktisk går til økning av egen forsvarsevne, når det meste går til pris- og lønnsstigning og valutaendringer og til Nansen-programmet?

Statsminister Jonas Gahr Støre [18:29:38]: De svarene får Erna Solberg på fredag. Da kommer budsjettet. Det er klart at 7,5 mrd. kr, halvparten av Nansen-hjelpen, skal gå i Forsvarets retning. Det at vi ordentlig pris-kompenserer, gjør at vi kan opprettholde et høyt nivå i langtidsplanen, og så legger vi ekstra penger på toppen av det i satsingen for å styrke forsvarsevnen.

Erna Solberg har den rare, litt ubehagelige evnen til å legge ord i munnen på folk. – Dermed er det bevist at statsministeren mener, sier hun, og så kommer det en lang rekke av ting som jeg altså ikke mener. Da vil jeg si tilbake igjen, litt med samme mynt: Var det bevisst at Erna Solberg hadde en regjering som ikke prioriterte å legge forholdene til rette for havvind? Var det bevisst at hun knapt hadde folk i departementet som jobbet med havvindsatsing da vi kom inn? Det var nesten ingen. Nå må vi bruke flere hundre millioner kroner på å styrke energimyndighetene så de kan bygge nett, klarere, få ned saksbehandlingstiden. Jeg tror ikke det var ubevisst, men Erna Solberg prioriterte på andre måter. Andre ting var viktigere. Hun forberedte oss ikke på den framtiden som kommer. Det gjør denne regjeringen noe med.

Sylvi Listhaug (FrP) [18:30:52]: Kriminaliteten i Sverige er helt ute av kontroll, og den svenske regjeringen vurderer å sette inn forsvaret for å få kontroll på situasjonen. Her hjemme har politiet bekreftet at svenske kriminelle er til stede, og at de opererer i flere fylker.

Da jeg reiste til Rinkeby i 2017 for å lære av hva Sverige hadde gjort feil, ble jeg møtt med sterk kritikk, bl.a. fra Arbeiderpartiet. Selv mente dagens statsminister at jeg dro til Sverige for å skremme. Nå ser vi utviklingen i Sverige. Vi ser at svenske nettverk allerede har etablert seg i Norge. Kan statsministeren innrømme at Fremskrittspartiet hadde rett i 2017, da vi advarte mot svenske tilstander, og mener statsministeren at det er viktig å

ta dette på alvor også i Norge, når vi nå ser at smitten allerede har kommet over til oss?

Statsminister Jonas Gahr Støre [18:31:51]: Jeg har lyttet til Sylvi Listhaug i dag, og jeg tror hun befinner seg mer i en svensk riksdagsdebatt enn i Stortingets trontaledebatt, men lykke til med det.

Det er viktig å forstå det som skjer i Sverige. Det er dypt tragisk. Jeg har kontakt med min svenske kollega, og justisministeren har vært på besøk. Vi samarbeider tett for å forstå dette. Det er svært alvorlig. Sverige regner med at de kan ha rundt 30 000 gjengkriminelle. Jeg tror politiet i Norge vil si at det kanskje er rundt 1 000 i den kategorien i Norge, så det er en helt annen situasjon, men vi har høy beredskap for å følge med på dette fordi våre land er så nære. Derfor har også denne regjeringen styrket arbeidet for mer synlig politi, satsinger mot gjengkriminalitet – 200 mill. kr, som er videreført – og opprettelse av politistasjoner i deler av Oslo, hvor Sylvi Listhaug i Justisdepartementet, en av de åtte justisministre, la dem ned.

Vi følger nøye med på dette, vi bistår Sverige, og vi sørger for at vi kan opprettholde Norge med en helt annen situasjon enn det de nå så tragisk opplever i vårt naboland.

Sylvi Listhaug (FrP) [18:32:54]: I gårsdagens trontale, om det som skal være hovedlinjene til denne regjeringen, ble ikke situasjonen i Sverige og smittefaren til Norge nevnt med et eneste ord.

Ungdoms- og gjengkriminaliteten har allerede en svært negativ utvikling i flere norske byer. Bare fra januar i år og fram til august har antallet anmeldelser for vold i aldersgruppen 10 år til 17 år økt med 74 pst. i Oslo politidistrikt, sammenlignet med samme periode i fjor.

Justisministeren har sagt at hun vil gi skarve 15 mill. kr til Oslo-politiet for å bekjempe ungdoms- og gjengkriminalitet, men det kommer etter at regjeringen først fjernet de 60 millioner kronene som Fremskrittspartiet fikk øremerket da vi satt med en hånd på rattet.

I ettermiddag kunne TV 2 avsløre at 9 av 12 politidistrikt har måttet nedbemanne det siste året, og at 290 politistillinger er nedbemannet bare i år. Mener statsministeren at dette er bra nok, (presidenten klubber) når vi ser hvordan svenske kriminelle nettverk etablerer seg i Norge, og at voldssituasjonen eskaleres blant yngre aldersgrupper i flere norske byer?

Presidenten [18:34:07]: Ein må prøva å koma med spørsmålet innanfor minuttet.

Statsminister Jonas Gahr Støre [18:34:12]: Nå har jeg lært at det ikke er et spørsmål, men en replikk, så jeg skal få gi en replikk tilbake.

Det er viktig å følge med på det som skjer i Sverige, men, Sylvi Listhaug, la oss flytte oss til Norge. Vi har en annen situasjon i Norge. Jeg tror det er fordi vi har lyktes med det gamle begrepet at vi er tøffe mot kriminaliteten og tøffe mot årsaken til kriminaliteten. Derfor skal vi være tøffe i den spisse enden, med nok politi og innsats mot gjenger. Vi har knekt gjenger før, og vi kommer til å knekke dem igjen. Vi skal lytte til politiet og gi dem ressursene de trenger til å bekjempe kriminalitet på en god måte.

Så må vi bekjempe årsakene til kriminalitet, og der har Norge lyktes bedre enn Sverige. Vi sprer bosettingen av innvandrere i hele landet, ikke bare enkelte steder. Vi har en innsats fra tidlig alder gjennom samarbeidet mellom skole, idrett, politi og ordensmyndigheter rundt om i bydeler og kommuner. Vi har en helt annen erfaring, og så har vi en annen måte å snakke om det på enn de har hatt i Sverige. I Sverige har de snakket for lite om utfordringene. I Norge snakker vi om dem på en realistisk og god måte, og det gir oss også muligheter til å utvikle god politikk – rikspolitikk, men også lokalpolitikk.

Sylvi Listhaug (FrP) [18:35:17]: Jeg synes ikke statsministeren tar dette på det alvor det fortjener.

På Arbeiderpartiets vakt kommer det nå rapporter om at Norge kan få en fattigdom som vi ikke har opplevd i etterkrigstiden. 150 000 norske husholdninger karakteriseres som å være ille ute økonomisk, og gruppen bare vokser. Dette skjer på tross av at staten aldri har tjent mer penger. Overskuddet på budsjettbalansen første halvår i år er på 458 mrd. kr. Fra regjeringshold sies det at vi må holde igjen på pengebruken, vi må passe på, så vi kan ikke sette ned avgiftene, sånn som Fremskrittspartiet foreslår. Så ser vi at det jammen finnes penger likevel. I forrige uke ble det kjent at regjeringspartiene skal gi ytterligere 15 mrd. kr i klimasubsidier, penger som heller kunne gått til å bygge sykehjemsplasser, til å sørge for at folk får mat på bordet, og til å sørge for at vi nå tar hånd om alle dem som sliter.

Hvorfor mener statsministeren at det er rettferdig at stadig flere sliter med å få endene til møtes, samtidig som regjeringen finner midler og strør om seg med milliarder til klimasubsidier?

Statsminister Jonas Gahr Støre [18:36:26]: Nå må jeg innledningsvis si at de 15 milliardene ikke er penger vi strør om oss med. Det er garantier, startlån, satsinger for å sikre morgendagens arbeidsplasser og nå klimamål, og det er helt avgjørende for vårt samfunn.

I den vanskelige tiden vi er i nå – for mange – er det to tilnærminger. Den ene er at regjeringen når sitt mål om å få kontroll på prisveksten, få den ned. Det er vi i ferd med å lykkes med. På det grunnlaget kan vi også sørge for at rentetoppen fra Norges Bank blir nådd, og at

den går ned. Det er viktig for alle. Så skal vi være der for sårbare grupper. Vi skal være der for pensjonister, og det er vi, for småbarnsfamilier, og det er vi, for studenter, og det er vi. I tillegg har vi, som jeg sa i mitt innlegg, styrket sosialstøtten, bostøtten, barnetillegg osv. for dem som er spesielt utsatte. Vi skal være aktivt til stede og forstå den utviklingen, hjelpe folk inn i jobb og komme oss gjennom denne vanskelige tiden, slik at vi får normal økonomi som gir muligheter for alle.

Kirsti Bergstø (SV) [18:37:34]: Vår bevegelse, arbeiderbevegelsen, har bygd samfunn med sterke fellesskap og med stor tillit mellom folk. Jeg kunne ikke vært mer enig med statsministeren i viktigheten av å bygge opp nettopp de samfunnene og av å trygge folk gjennom sterke fellesskap, gjennom velferd. Statsministeren snakket også mye om den dyrtiden vi er i, og hvordan man kan dempe virkningen av dyrtiden for folk. Da lurer jeg på hvordan statsministeren vurderer andre grep, som også vår bevegelse har brukt i byggingen av samfunnet og i behovet for å ta politisk styring – demokratisk kontroll over prisene gjennom reguleringer, f.eks. av strøm, mat og bolig.

Statsminister Jonas Gahr Støre [18:38:33]: For det første vil jeg si til representanten Bergstø at vi har funnet gode løsninger med SV. SV har gjort gode forslag bedre, og vi har i de statsbudsjetter vi har blitt enige om, gjort viktige ting som letter situasjonen for folk nå, nettopp fordi vi styrker velferden for de mange.

Så må vi gjøre kloke valg rundt det med å regulere priser og markeder. Vi må passe på at vi ikke tenker at en regulering i seg selv løser et problem, hvis det gir et større problem på sikt. Vi har f.eks. ment at Fremskrittspartiets gjenganger om å kutte matmomsen eller halvere den egentlig ikke er en støtte til dem som trenger det mest. Matbudsjettet til dem som har mest, er fire ganger større enn budsjettet til dem som har mindre, så det ville være en subsidiering av dem. I tillegg er det slik at kutt i moms på denne måten – det er et tiltak som ofte nevnes – fort blir spist opp og ender opp i fortjeneste i dagligvarekjedene. Det er altså et dårlig forslag. Men det å følge nøye med på at det er konkurranse i viktige næringer, ikke minst i banknæringen, som vi er opptatt av å følge med på – bytt bank om det er problemer – det skal vi gjøre, og å være åpne for å vurdere virkemidler som kan fungere.

Kirsti Bergstø (SV) [18:39:39]: SV kommer ikke til å bære Fremskrittspartiets løsninger fram. Vi kommer til å legge fram andre forslag for å ta mer demokratisk kontroll, mer politisk styring over bolig, strøm og mat, rett og slett for å sikre at folk kan komme tryggere gjennom denne dyrtiden. Jeg håper at statsministeren ser behovet for mer politisk styring også der.

Statsministeren sa også noe annet viktig som jeg bet meg merke i, og det er mennesker som landets viktigste ressurs. Vi vet at det nå er veldig mange av velferdsstatens arbeidere som slår alarm, som er på bristepunktet, som mangler kolleger og opplever at de er for få, og som sliter seg ut i omsorgen på sykehusene og ser sentralisering true fra helseforetakenes side. Jeg lurte på hva som er statsministerens budskap til dem, de som savner flere kolleger, og som trenger mer tillit i arbeidet på bekostning av direktørsjiktet.

Statsminister Jonas Gahr Støre [18:40:42]: Jeg vil si at et viktig politisk tiltak for å styre strøm er å produsere mer kraft, mer nett. Det er politisk, noe vi må ta tak i sammen. Det må vedtas her, og det må vedtas i kommunene, og kommunene må ha større innflytelse. Det er veldig viktig politisk å lykkes med det. Så er det politisk bestemt at vi har en strømstøtte som er – vil jeg si – den beste i Europa, med 90 pst. over denne satsen, og nå kommer det time for time. Det er politiske tiltak for å kontrollere det, og som sagt har strømprisene nå kommet ned.

Jeg er helt enig i at veldig mange i pleie-, helse- og omsorgssektoren mangler kolleger, men da er jeg glad for at vi har en helseminister som er modig nok til å be om å få en analyse av hva vi kommer til å trenge framover, og si veldig klart fra at her er det en stor utfordring. Helsepersonellkommisjonen viser at vi har en rekrutteringsutfordring. Vi har en tillitsutfordring ute i sektoren som handler om at vi kan stole på folk, og at de da kan løse oppgaver på best mulig nivå. Men dette kommer til å bli en av de store oppgavene framover, og vi må snakke ærlig om den, slik at de som jobber i denne sektoren, har trygge jobber og trygge kolleger.

Marie Sneve Martinussen (R) [18:41:55]: Når Stortinget nå åpner, er det dessverre i skyggen av politiske skandaler som er egnet til å svekke tilliten til demokratiet. Jeg tar det opp her i Stortingets plenumssal fordi alle de vanskelige sakene vi skal diskutere her inne – forskjellskrise, klimakrise, krig – blir helt umulige å håndtere hvis ikke folk der ute har bunnsolid tillit til oss politikere. Vi har ikke råd til at det kan settes ett eneste spørsmålstejn ved om de folkevalgte faktisk tjener folket og ikke egne eller andres interesser, og vi tåler ikke at mistanken om en politikerklasse med egne regler for seg selv får spre seg.

Åpenhet er den viktigste medisinen mot mistillit. Her på Stortinget må vi gjøre mye, men det er to saker som ligger hos regjeringen: Den ene er et aksjonærregister som kan gi oss løpende oversikt over eierskap i norske bedrifter. Det etterlyser jeg fra statsministeren. Den andre er kundelister for lobbyister, altså at de som sitter i regjering, må oppgi hvem de har jobbet for de to siste

årene før de kom i regjering. Også der lurte jeg på hva regjeringen og statsministeren har å melde.

Statsminister Jonas Gahr Støre [18:43:02]: La meg først få anerkjenne Rødts nye leder. Det er hyggelig å møte henne i denne salen.

Overordnet er det selvfølgelig helt riktig. Folk skal ha tillit til at de som har politiske verv, lederverv, tjener folket og ingen andre. Det må ikke være tvil om det. Det må være innsyn, og det må være regler og trygghet for at de følges og etterfølges, og at de som har politisk ansvar, tar ansvar og ikke skyver ansvaret over på andre. Der som det er tvil om man er innenfor eller utenfor det som er regelverket, må man legge fram sakene og få det avklart. Det er helt avgjørende, og jeg håper denne høsten kommer til å rydde opp i det også i norsk politikk.

De to forslagene representanten nevner, vil jeg ikke uten videre avvise nå, men vi er opptatt av at vi ikke løser denne tillitsutfordringen ved å lage flere registre, flere byråkratiske ordninger, for så mye avhenger av at folk er åpne om det de gjør. Nå vet jeg at det pågår en diskusjon i Stortinget om det registeret vi har her. Jeg vet at vi samkjører det også opp mot regjeringen, slik at det blir et veldig tydelig regelverk som er lett å følge. Så er det altså opp til hver eneste representant i regjeringen eller på Stortinget å ta ansvar og vise aktsomhet.

Guri Melby (V) [18:44:27]: Jeg vil gjerne følge opp sporet fra Rødts leder. Det er ingen tvil om at året 2023 vil gå inn i historiebøkene som et slags annus horribilis for tilliten til norske politikere, der den ene skandalen har avløst den andre. Jeg tror vi alle er enige om at dette kan svekke demokratiet, og at det er viktig at vi gjenoppretter tilliten, og vi tror jo på mer åpenhet rundt beslutningene for å lykkes med det.

Venstre har, i hvert fall, i dag levert ni forslag i et representantforslag for å oppnå dette. Blant annet foreslår vi en gjennomgang av hele offentlighetsloven, med sikte på mer innsyn. Kanskje bør vi utvide lovens virkeområde, slik at flere virksomheter som utfører viktige samfunnsoppgaver, omfattes av loven. Tiden er åpenbart moden for å vurdere disse spørsmålene på nytt.

Et annet forslag vi har levert flere ganger her på Stortinget, er et lobbyregister, nettopp for å få mer innsyn i hvem vi politikere snakker med. Det har Arbeiderpartiet gang på gang stemt ned.

Mitt spørsmål til statsministeren er om han i likhet med Venstre ser behovet for å sørge for mer åpenhet, og om regjeringen vil støtte våre forslag om en helhetlig gjennomgang av offentlighetsloven, med sikte på mer åpenhet og innsyn.

Statsminister Jonas Gahr Støre [18:45:41]: Jeg deler fullt og helt målet om åpenhet. Jeg tror det er en kvali-

tet i vårt samfunn. Hvis vi sammenligner oss med mange andre land, tror jeg det står ganske bra til når det gjelder åpenhet, tilgang på informasjon og rett til å få svar. Men jeg er av den holdning at vi aldri skal si at nok er nok; vi vet hvordan vi gjør det, men vi må også se etter hvordan vi kan forbedre det.

Nå har ikke jeg sett Venstres ni forslag som ble levert inn her tidligere i dag. Det kan hende at vi kan ha ulike syn på noe av det, men holdningen må jo veldig klart være at det skal være åpenhet. I tillegg skal det være en funksjonell åpenhet. Det skal være mulig å gjøre regjeringsarbeid i vanskelige saker hvor man også må kunne ha diskusjoner internt, på vei til konklusjoner som man så skal legge fram for åpen drøfting. Det er en balanse vi må finne, og jeg har tro på at vi her i denne sal kan enes om brede linjer både for det som er regelverk, og også i den praksis vi viser – i både regjering og storting.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [18:46:48]: Nå begynner det høye rentenivået å bli tøft for ganske mange, både for vanlige folk og for bedrifter. En veldig underkommunisert grunn til at renten stiger, er at oljeskattepakken som Stortinget vedtok i 2020, har utløst en så voldsom aktivitet i sektoren at Norge nå er det landet som utvikler tredje flest petroleumsfelter. Det er vanskelig for Norges Bank å snu renteutviklingen i en sånn situasjon. I praksis har regjeringen dermed satt hensynet til oljenæringen foran hensynet til vanlige folk, og det mener jeg er uklokt. Derfor mener Miljøpartiet De Grønne at regjeringen bør dempe presset i oljenæringen, f.eks. med en produktionsavgift.

Først må vi likevel bli enige om premisset, så mitt spørsmål til statsministeren blir derfor: Er han enig i at det er en sammenheng mellom den høye aktiviteten på sokkelen og de høye rentene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [18:47:41]: Det er en sammenheng mellom aktiviteten i økonomien, det vi importerer av prisstigning – for Norge er et veldig åpent land – og hvordan renten settes når Norges Bank skal gjøre sin jobb. Jeg er ikke enig i premisset som settes her. Jeg tror at det at det er aktivitet i energisektoren, i verftene og i leverandørindustrien, er en viktig motor for at norsk økonomi nå går, og det sikrer at vi har høy sysselsetting. I en situasjon med høye renter er det helt avgjørende at folk har jobb. Det virkelig kritiske er hvis folk i stort antall begynner å miste jobber, og det slår inn.

Jeg vil mene at Norges Bank har en helhetsvurdering her, og jeg tror ikke det er mulig å si det slik at dette vedtaket om å sikre den sektoren gjennom den krisetiden pandemien var, er det som gir oss høye renter i dag. Vi har høye renter, men vi skiller oss ikke ut fra landene rundt oss som også har høye renter. Dette er et fenomen

som nå er kjent i alle landene rundt oss, og som vi også må møte omtrent på samme måte som dem.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [18:48:57]: Jeg er veldig enig med avslutningen i trontalen i går, om at menneskene er det viktigste vi har i samfunnet vårt. Det gjelder også den eldre generasjonen, som fortjener noe bedre enn å bli kasteballer mellom partier som bare er opptatt av egne kjepphester. Årets valgkamp har nok en gang handlet om eldreomsorg, og nok en gang er det flere partier som har tatt til orde for et forlik. Vi har klart barnehageforliket, vi klarte Nansen-pakken, det inviteres til et samarbeid og et forlik om Forsvaret, og jeg mener det er på høy tid at vi får til det samme når det gjelder de eldre.

Som en start på dette har Kristelig Folkeparti i dag foreslått at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en sak som danner grunnlaget for et bredt eldreforlik i Stortinget. Vil statsministeren og hans parti støtte dette forslaget og komme med en sak til Stortinget, slik at vi kommer lenger enn til bare å debattere et forlik?

Statsminister Jonas Gahr Støre [18:50:01]: Jeg inviterer representanten Bollestad til å slutte seg til vårt budsjett som kommer på fredag, hvor det ligger en veldig god ambisjon for både helse, omsorg og eldrepolitikk. Det gjelder prinsipielt i hvordan fellesskapet skal ta ansvar, og det vi kommer til å investere i det.

Jeg er av natur veldig for forlik. Jeg synes det er en veldig god idé der det egner seg, men det er avhengig av at det er noen felles innganger som vi er enige om. Jeg synes valgkampen avdekket veldig klare skillelinjer, som jeg har respekt for, i synet på hvordan vi løser denne utfordringen. Jeg tror vi alle her er enige om at vi vil det beste for våre eldre, at de skal ha trygghet, at de som har jobbet og brakt oss til det samfunnet vi har i dag, skal ha trygge eldre dager med mulighet til å få hjelp og støtte til de behovene de måtte ha.

Likevel synes jeg det er en ærlig sak at vi har ulike tilnærminger til hvordan vi vil løse det, fra Fremskrittspartiets ønske om statlig styrt eldreomsorg til Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet, som er enige om at kommunene har ansvaret, og at de må få god økonomi og god rekruttering. Så når det gjelder felles tilnærming til saker: Ja, men hvorvidt det egner seg for en type forlik som vi har hatt på andre områder, er jeg mer i tvil om, for så mye av ansvaret ligger ute i våre 350 kommuner.

Presidenten [18:51:08]: Replikordskiftet er avsluttet.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [18:51:21]: Skam, sinne, frustrasjon, smerte og dårlig samvittighet overfor familiene – dette er bare noen av de sterke og vanskelige fø-

lensene som gjør seg gjeldende for veldig mange i den dyrtiden vi nå står i. Pengene strekker ikke til. Det er skikkelig tøffe tak for stadig flere.

Da er jeg veldig glad for at det er Arbeiderpartiet og Senterpartiet, med sin sterkt omfordelende politikk, som styrer landet, og som tar – og har tatt – en rekke grep for å stagge inflasjonen, styrke økonomien til dem som trenger det mest nå, samt demme opp for effekten av at folk har mye mindre å rutte med. Og vi må og skal gjøre mer, bl.a. når det kommer til det å styrke mulighetene for deltakelse i kultur og idrett for barn og unge, for den deltakelsen har gått ned i takt med hvor mye mindre foreldrene har til å bruke på slikt. Det er noe som har fått konsekvenser på mange plan, som folkehelsen og ungdomskriminalitet, men ikke minst for hvert enkelt av de barna og ungdommene som nå ikke får være med i denne typen fellesskap lenger, eller med stolthet kan fortelle om artige opplevelser i helger eller ferier.

Faktisk er det slik nå at mer enn ett av tre barn med krevende oppvekstvilkår står utenfor faste fritidsaktiviteter – og det til tross for at mange, men dessverre ikke alle, organisasjoner og idrettslag gjør en god jobb med å få ned barrierene. En av disse er Tøyen Sportsklubb, som jeg besøkte tidligere i dag for å lære mer om hvordan de med sitt gratistilbud evner å aktivisere mange barn og unge i sitt nærmiljø. Det var et inspirerende og nyttig besøk, siden vi i Senterpartiet og Arbeiderpartiet nå har et stort fokus på at alle barn og unge i hele landet skal få kjenne på den gleden, mestringen og det fellesskapet som finnes i idretten og frivilligheten.

Heldigvis har vi allerede innført en rekke ordninger og tiltak med effekt. Før sommeren kom det 125 mill. kr til idretten for å få opp deltakelsen i de områdene med flest lavinntektsfamilier. Idretten har også fått 30 mill. kr og en helt ny støtteordning for et krafttak for mangfold og inkludering. 800 mill. kr har blitt bevilget i strømstøtte til frivilligheten i år, og den ordningen blir videreført i 2024, for å skape trygghet og aktivitet i hele landet. Det kommer også flere hundre millioner kroner til lokale aktivitets- og inkluderingstiltak, som bl.a. går til utstyrssentraler som BUA, til ulike satsinger i fritidsklubbene våre, og til aktivitetskasser som betaler kontingenter og deltakelse på treningsleirer og andre samarbeidsarenaer for dem som trenger det. Regjeringen har også lagt 23 mill. kr ekstra på bordet for å finansiere over 30 nye frivilligsentraler rundt om i landet.

Og ikke minst har vi sørget for å innfri frivillighetens hovedkrav siden 2007: Full momskompensasjon på kjøp av varer og tjenester. Dette grepet har mange partier snakket pent om i mange år, men de færreste stemte for det da vi i Senterpartiet fremmet forslag om det ved flere anledninger i forrige periode. Nå innfrir vår regjering. Det betyr at frivilligheten får mer penger til vaffel-

røre, fotballsko og saksofoner, eller innfører billigere kontingenter.

På toppen av disse konkrete tiltakene for deltakelse, har regjeringspartiene også gjort mange grep på andre områder for å avhjelpe i dyrtiden, som å øke barnetrykden, redusere skattene for vanlige inntekter, øke satsene på forskjellige stønader, som bostøtten og ulike barnetillegg, og å innføre gratis deltids plass i SFO. Dette er noe som igjen vil bidra til at familiene får mulighet til å la barna delta i idrett og aktivitet.

Jeg kan fortsette å ramse opp, men det viktigste nå er hva mer vi kan gjøre framover for folk og for deltakelse, ikke bare vi i regjeringspartiene, men alle her på Stortinget. Jeg ønsker meg en enstemmig støtte til noe av det mest effektive og treffsikre vi kan gjøre for barnefamilier nå, nemlig regjeringens forslag til neste års statsbudsjett om å sette ned barnehageprisene med 1 000 kr per barn i måneden, og med 1 500 kr i distriktene.

Snart kommer også anbefalingene fra regjeringens ekspertutvalg som vurderer hvilke tiltak som har den beste effekten for barn og unge i fattige familier, og hvordan den offentlige innsatsen bør prioriteres. Til våren vil regjeringen fremme en stortingsmelding på dette feltet, og jeg maner til at både mitt eget parti og alle andre partier bretter opp ermene og agerer på foreslåtte tiltak.

Senterpartiet og Arbeiderpartiet lanserte også nylig Norges aller første strategi for kulturfrivilligheten, og vi startet en ny tilskuddsordning for korps og orkestre og styrket en rekke andre tilskuddsordninger med 70 mill. kr. Der kom det penger, ikke bare ord. Men det er ikke bare penger som gjelder, det handler også om hvordan vi organiserer og hvordan vi sprer ordet. Derfor annonserte kulturministeren og jeg i dag at vi kommer med en ny handlingsplan for deltakelse. Der blir det bred involvering både fra idretten, fra frivilligheten og fra barn og unge. Når vi har denne typen felles utfordringer, må vi stå sammen for å løse utfordringene.

Ragnhild Male Hartviksen (A) [18:56:44]: På området barnevern hører vi stadig vonde historier, historier vi ikke skulle hørt, historier som understreker viktigheten av at hver eneste krone på området brukes riktig – til barns beste. Vi må bli bedre på et barnevern på sårbare barns premisser, der en størst mulig andel av de avgrensede pengene vi faktisk har, går til barna.

Vi må huske på at et godt forebyggende barnevern starter tidlig, allerede i svangerskapet. Gode tverrfaglige oppveksttjenester gagnar alle barn og unge, som god svangerskapsoppfølging, med påfølgende trygghet og nok tid i møter på helsestasjonene, gjennom familienes ytterligere møter med første- og andrelinjetjenestene, der man opplever veiledning og oppfølging hvis man har barn med ulike diagnoser eller utfordringer, og gjen-

nom barnehager og skoler med nok ansatte som har tid til å se det enkelte barn.

Regjeringens tiltak med billigere barnehage og SFO vil øke muligheten for at flere foreldre og familier velger å benytte dem. Det kan ikke være tvil om at barns deltakelse i barnehage og SFO også medfører at barn og familiers eventuelle utfordringer raskere blir oppdaget, og at de dermed kan få hjelp, utredning og passende tiltak raskere. Regjeringens satsing på billigere barnehage og SFO vil derfor ha ringvirkninger langt inn i andre oppvekstområder, også på området barnevern, fordi gode oppveksttjenester i alle ledd også er et forebyggende barnevern.

For Arbeiderpartiet og Senterpartiet er det viktig at barnevernet er en støttende tjeneste som samarbeider forebyggende med familiene på en måte som medfører endring, og som ikke minst gir trygghet og mestringsmotivasjon:

- en barneverntjeneste som har tilgang på en bred tiltaksvifte, og som evner å treffe nødvendige tiltak der det er behov for det
- et barnevern der ansatte trives og opplever at de kan bidra med endring og mening
- et barnevern der foreldre og fosterforeldre føler trygghet og får den hjelpen de trenger
- et barnevern der barnas beste står i sentrum, der barn og familier får sine tilbud ut fra behov og individuelle vurderinger, og ikke som et resultat av økonomiske anbud

Gode fosterhjem som har den kunnskapen de trenger om barna, ved at barna har fått nødvendig tverrfaglig helsekartlegging slik at de blir forstått riktig, vil på sikt medføre både bedre resultater og mindre flyttinger.

Dette kommer ikke av seg selv. Siden 2021 har regjeringen ført en bevisst politikk for å klare dette. Regjeringen har arbeidet for å styrke og omstille det statlige institusjonstilbudet, slik at statlige institusjoner kan ta vare på flere barn. Det er inngått avtaler om flere plasser hos ideelle institusjoner der pengene vi investerer i barnevernet, forblir i barnevernet og ikke tas ut i utbytte, men tvert imot benyttes til barns beste.

Videre har regjeringen økt midlene til spesialiserte fosterhjem med over 28 mill. kr, og i juni fikk vi en ny tiltaksplan for fosterhjemsrekruttering. Tiltaksplanen skal bidra til flere fosterhjem, til færre brudd i eksisterende fosterhjem og ikke minst bidra til at flere fosterhjem er positive til å anbefale andre å bli fosterhjem eller selv å ta på seg nye oppdrag. Samtidig bør vi øke vårt engasjement for frivillig arbeid og støtte organisasjoner som arbeider med barn og unge. Disse organisasjonene spiller en uvurderlig rolle i å gi ekstra omsorg og muligheter til dem som trenger det mest.

La oss sammen arbeide for å sikre at barn og unge kan se en lys og lovende framtid foran seg, uavhengig av de ulike prøvelsene de står overfor.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Trond Helleland (H) [19:01:29]: Nå er vi altså halvveis i denne stortingsperioden. Kommune- og fylkestingsvalget er historie, og i disse dager kommer nye ordførere på plass, og tusenvis av folkevalgte inntar landets kommunestyresaler.

I Høyre gleder vi oss over god fremgang og det faktum at vi øker fra 34 til opp mot 100 ordførere. Vi har fått ordfører i de fleste av landets største kommuner, men også ordfører i mange små og mellomstore kommuner. Vi har ordførere fra nord til sør. Dette viser at Høyre er det vi ønsker det skal være, nemlig et bredt folkeparti som gjør det godt i alle deler av landet, og det er jeg glad for. Prioritering av de svakeste i samfunnet og å ta vare på de eldste og de yngste vil være en gjennomgangsmelodi i de kommunene Høyre nå overtar styringen av.

Hva er status ved halvgått løp i denne perioden? Jeg tror det kan oppsummeres med to ord: usikkerhet og uro. Velgerne føler at det er usikre tider. Det er krig i vårt nabolag, økonomisk krevende tider, klimautfordringer og utrygghet for framtiden.

Her på Stortinget vil Høyre fortsette å jobbe etter tre hovedlinjer:

- Vi skal være et konstruktivt parti som alltid søker de beste løsningene.
- Vi skal være ansvarlige. Forslagene vi fremmer, skal være gjennomførbare, og vi skal være til å stole på.
- Vi skal være offensive. Norge står foran mange store og langsiktige utfordringer. Disse kan ikke løses etter innfallsmetoden med kortsiktige tiltak.

Krigen i Ukraina går dessverre videre, og jeg er glad for at Stortinget viste et samlet og bredt engasjement ved å gå inn for et langsiktig og omfattende hjelpearbeid: Nansen-programmet. For hver dag som går med lidelser og oppofrelser av det ukrainske folk, er de nærmere en seier over et aggressivt Russland, som trodde de skulle rulle inn, okkupere Kiev og overta styringen på noen uker.

Det gleder meg å se Vestens respons, se viljen til å bistå Ukraina og samtidig se den økte viljen til å forsvare egne land og territorier. Sverige nærmer seg NATO-medlemskap, og Finland er allerede inne. Et samlet Norden i NATO vil være et kraftfullt signal til Russland om at deres aggresjon har resultert i det motsatte av hva de ønsket seg, en enhetlig front mot undertrykkelse og barbari. En forsert opptrapping av forsvarsbudsjettet og et bredt forlik for å sikre langsiktighet her i Stortinget vil være et kjærkomment bidrag til NATO-solidariteten.

Her hjemme sliter mange med å få endene til å møtes. Økte priser, svak kronkurs og høye renter er i ferd med å gi mange økonomiske bekymringer. Matkøer og inkassosaker er dessverre den nye hverdagen for mange. Da er det viktig at staten prioriterer og ikke bruker penger på å oppfylle punkter i Hurdalsplattformen som ikke bidrar til noe annet en økte offentlige utgifter.

I Buskerud er vi f.eks. glad for å få fylkesordfører fra Høyre etter et valg som ga oss over 30 pst. av stemmene. Men vi ville vært like fornøyde om vi hadde vunnet valget i Viken. Da kunne vi brukt flere hundre millioner kroner på formål som hadde gavnet innbyggerne.

Politiet melder i dag om at de må nedbemanne med over 290 årsverk. Regjeringen melder at de vil åpne 20 nye politikontorer. Jernbane-Norge er delt i to. Broen i Gudbrandsdalen som ble tatt av flommen, er stengt på ubestemt tid. Ingen plan for gjenoppbygging er presentert – isteden bruker regjeringen tid på å reversere jernbanereformen. Fritt behandlingsvalg for pasienter er fjernet, mens ventelistene for behandling på sykehus øker jevnt og trutt.

Praktiske løsninger og handling må erstatte omkamper, og ideologiske kjepphester må settes på stallen. Høyre vil overlate samfunnet til neste generasjon i bedre stand enn da vi overtok det. Når regjeringen svekker næringslivet med vilkårlige og uforutsigbare skatter og bidrar til press på renten, skader det velferdssamfunnets bærekraft, og det blir vanskeligere for unge å komme inn på boligmarkedet.

Vi i Norge er på den grønne gren. Vi har alle forutsetninger for å lykkes, men da må vi satse på kunnskap og verdiskaping og ta alle gode krefter i bruk. I disse dager inntar som sagt tusenvis av folkevalgte landets kommunestyresaler. Det har vært høytid for demokratiet. Folket har sagt fra gjennom frie, demokratiske valg. Vi tar dette for gitt, men vi trenger ikke gå så langt for å se at disse frihetene blir truet.

Mange er skeptiske til oss politikere, i hvert fall når man er inne på sosiale medier. Jeg håper dette Stortinget kan vise at sunn debatt ikke er kringling, at ulike forslag til løsninger ikke er kaos, og at politisk meningsbrytning er det demokratiet handler om.

Lars Haltbrekken (SV) [19:06:50]: For noen uker siden åpnet FNs generalsekretær FNs klimatoppmøte med at helvetes porter er åpnet. De er åpnet av vår produksjon av og vårt forbruk av fossil energi. Aldri hadde vi vel trodd at en generalsekretær i FN skulle bruke sterkere ord om den alvorlige situasjonen vi står oppe i, enn noen klimaaktivist hvor som helst i verden.

Det hører med til historien at Norge ikke fikk snakke på dette FN-toppmøtet. Her var det kun dem som

hadde noe nytt å komme med, som skulle få taletid. Det hadde ikke den norske regjeringen.

Situasjonen er svært kritisk, og mer enn noen gang trenger vi håp, og vi trenger tro på at det går an å løse de utfordringene vi står foran, med global oppvarming og tap av natur.

Sist uke kom Det internasjonale energibyrådet med en rapport som viste at det er mulig. Det er mulig å begrense den globale temperaturøkningen til en og en halv grad, men da kan vi ikke sette i gang ny olje-, kull- eller gassproduksjon.

Da olje- og energiministeren ble spurt om han sto inne for konklusjonene til Det internasjonale energibyrådet, var hans svar at den norske regjeringens politikk var helt i tråd med både anbefalingene fra Det internasjonale energibyrådet og 1,5-gradersmålet. Men den er jo ikke det. Vi ser store tildelinger til ny olje- og gassproduksjon. Senest i sommer ble det gitt en rekke tillatelser til å sette i gang nye utbygginger. IEA sier også at hvis vi ikke stopper igangsettelsen av nye fossile prosjekt, må vi hente ut store mengder CO₂ fra atmosfæren for å komme under 1,5 graders temperaturøkning. Vi må bygge vanvittig mange karbonfangstanlegg for å fange CO₂ og deponere det sikkert under havbunnen. Hva vil det koste? Har regjeringen regnet på kostnadene av det? Har oljeselskapene regnet på kostnadene av en sånn utvikling?

Samtidig med klimakrisen ser vi et akselererende tap av natur. En av de tingene som gjør at vi bygger ned mye natur i Norge nå, er nye hyttefelt. Derfor har SV i denne debatten foreslått at klima- og miljøministeren kommer tilbake med et forslag til Stortinget om stans i etableringen av nye felt, som et av de tiltakene Norge skal gjennomføre for å oppfylle den internasjonale naturavtalen som vi undertegnet i Montreal for ikke så veldig lenge siden.

Den norske hyttetradisjonen, som var å søke enkel nærhet til naturen, har etter hvert blitt en trussel mot naturen. Vi trenger ambisiøse mål og tiltak for å kutte vårt forbruk av natur, for å kutte vårt ressursforbruk og vårt energiforbruk. Derfor har vi store forventninger til planen for satsing på energieffektivisering og redusert energibruk, som regjeringen skal presentere i morgen.

Vi har store forventninger til budsjettet som skal legges fram på fredag, som må vise hvordan vi skal nå de klimamålene vi har satt oss. Fjorårets budsjettforslag inneholdt ikke tilstrekkelige tiltak for å kutte utslippene. Gjennom forhandlingene fikk vi på plass flere tiltak som reduserte utslippene i større grad. Nå håper vi at regjeringen selv er med på å gjøre denne jobben. Hvis de kommer med ambisiøse tiltak på fredag, tror jeg det er rom på neste års talerliste på FNs klimatoppmøte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:12:13]: Arbeidslinja må forankres i parolen full sysselsetting. Knapphet på arbeidskraft er en styrke. Det er positivt for Norge. Det er ikke et problem. Knapphet på arbeidskraft gjør at ungdom eller folk uten full arbeidsevne lettere får mulighet til å leve av inntekten av sitt eget arbeid. Det gir større verdighet, mer arbeid blir gjort, og det reduserer sosialbudsjettet.

Det skal lønne seg å jobbe, ja. Men da er det stortingsflertallets ansvar å legge til rette for et arbeidsliv hvor en kan leve et anstendig liv på inntekten av én – én – vanlig fulltidsjobb. Du skal ikke trenge å slite med ekstra lange dager. Et velorganisert arbeidsliv er forutsetningen for et trygt familieliv.

Den rød-grønne regjeringa skal også legge til rette for et anstendig liv for dem som ikke har full eller noen arbeidsevne, altså folk som er avhengig av fellesskapets sikkerhetsnett, trygdene. Ikke minst når levekostnadene øker raskt. Da trengs mer enn prosenttillegg på lave trygdesatser. Hvis det bare gis prosenttillegg, øker de økonomiske forskjellene i samfunnet.

Mange erfarer større økonomisk utrygghet. Det er meget alvorlig med de økte rentekostnadene. Norges Bank har siden 8. mai 2020 og til nå hevet styringsrenta fra 0 til 4,25 pst. Den europeiske sentralbanken har i samme periode hevet renta fra minus 0,5 pst. til 4,5 pst., altså med 5 pst. Når renta har vært så lav at det har lønt seg å løpe og låne, noe som Trygve Hegnar har agitert for i en årrekke, har sjølsagt det norske gjeldsnivået for husholdninger blitt ekstremt høyt – ja, over 4 200 mrd. kr. Det er et av de høyeste nivåene i den vestlige verden.

Fra mai 2020 til i dag gir en renteøkning på 4,25 pst. netto etter skatt om lag 140 mrd. kr – 140 milliarder – i økte renteutgifter årlig for husholdningene. For en familie med 3 mill. kr i lån gir det en ekstraavgift på om lag 8 000 kr per måned.

Den tidligere lavrentepolitikken i Norge, som førte oss ut i denne situasjonen, var et resultat av EU-prinsippet om friest mulig bevegelse av kapital over landegrensene. Da måtte Norges Bank senke rentene uavhengig av realøkonomien i Norge. Norges Bank er i et stort dilemma. De ser sjølsagt konsekvensen av den store renteøkningen, samtidig som lavrentepolitikken, i forhold til euro- og dollarområdet, gir lav kronekurs og tilhørende høy inflasjon når importvarene blir dyrere.

Vi må være forsiktige med den videre renteøkningen, men dette er et krevende dilemma. Dog skal vi være klare og glad for at vi har vår egen pengepolitikk, i motsetning til hva Høyre og Erna Solberg har ønsket.

En beskjedne andel av matvareprisene er betaling for råvarene. Norske råvarepriser på jordbruksmat er i stor grad politisk styrt gjennom jordbruksavtalen. Dette gir trygghet både for forbruker og for gårdbruker. Jord-

bruksavtalen for de siste åra har gitt svært små prisøkninger. For melk er det eksempelvis 33 øre per liter. Med jordbruksavtalen har prisen for mathvete økt med null øre per kg. Dette er fakta som det er viktig å få fram i den nasjonale debatten. Det er nesten ingen som snakker om dette når matprisøkningene drøftes.

Vårt nasjonale jordbruksmatvaremarked er en styrke og ingen ulempe i en urolig verden. Men siden seks av ti matvarekalorier fra jordbruket importeres, slår økte internasjonale matvarepriser, som følge av krig og klimaødeleggelser, rett ut i den norske handlekurven. Det er større import, det er større prisstigning – det er situasjonen i dag, noe som Høyre og Fremskrittspartiet systematisk underslår.

I en urolig verden trengs sterkere vekt på fellesskapet. Det gir større trygghet for de mange. Markedskreftene må dempes. Det er stortingsflertallets og regjeringas oppdrag fra flertallet i befolkningen. Denne politikken må bli tydeligere for å gjenreise tilliten.

Statsråd Jan Christian Vestre [19:17:12]: Vi lever i en krevende tid. Krigen i Ukraina og ettervirkningene av pandemien har satt sitt preg på verdensøkonomien. Prisene har økt i alle land, og mange merker at de har fått en trangere økonomi. Regjeringens aller viktigste oppgave er derfor å få ned prisstigningen og føre en ansvarlig økonomisk politikk for å trygge norske familier, norske bedrifter og norske arbeidsplasser.

Vi fører en aktiv næringspolitikk som gir resultater. Det er nå rekordstore investeringer i norsk fastlandsindustri. Det etableres 6 000 nye bedrifter hver eneste måned. Konkurstallene er fortsatt lavere enn før pandemien. Antall personer i jobb har aldri vært høyere. Det har aldri vært eksportert mer fra fastlandsbedriftene. Det viser at det går godt for store deler av norsk næringsliv, og at den økonomiske politikken til regjeringen virker.

Denne regjeringen har fire klare mål for næringspolitikken. Vi skal gjennom en aktiv næringspolitikk legge til rette for å få flere i arbeid, kutte Norges klimagassutslipp, øke fastlandseksporten og øke fastlandsinvesteringene – ja, omstille norsk økonomi.

Regjeringen er opptatt av både å skape og å dele. Den norske velferdsstaten er på mange måter bygget på dette prinsippet. Verdier må skapes, og skal vi sikre en rettferdig fordeling og gode velferdstjenester i framtiden, er vi avhengige av at det norske næringslivet lykkes over hele vårt langstrakte land.

Gode, forutsigbare rammebetingelser er derfor en viktig forutsetning for dette. Det handler om tilgang til fornybar kraft, næringsarealer, infrastruktur, råvarer, teknologi, kompetanse og ikke minst kapital. Alt dette står sentralt i regjeringens politikk for næringslivet.

Regjeringen har levert mye aktiv næringspolitikk for å spille norske bedrifter gode siden vi tok over makt- en. I fjor la vi fram Grønt industriløft med 100 konkrete tiltak for norsk industri. Forrige uke la vi fram Grønt industriløft 2.0. Og på ett år har vi satt i gang eller utkvittert 96 av de 100 tiltakene vi presenterte for et år siden. Vi legger nå fram 50 nye tiltak og ytterligere 15 mrd. kr til nye virkemidler for grønn omstilling. Det er en historisk satsing, og det utgjør en viktig forskjell for små, mellomstore og store bedrifter over hele landet vårt.

I tillegg til grønt industriløft har vi satt i gang og gjennomført politikk på en lang rekke viktige områder for å styrke norsk næringsliv. Vi har fått fart på havvind- satsingen og har nå en plan om å doble norsk kraftpro- duksjon fram mot 2040. Vi reformerer hele virkemid- delapparatet gjennom reformen Én vei inn.

Vi har styrket våre internasjonale partnerskap med EU, Tyskland, Sverige og USA, og vi jobber aktivt med å få på plass nye handelsavtaler. Vi har lagt fram en ny eier- skapspolitikk for et grønnere og mer aktivt statlig eier- skap, med tydeligere forventninger til de tingene som er viktige for å forberede oss på framtiden.

Vi dreier hele virkemiddelapparatet i grønn retning og har innført et prinsipp om at alle prosjekter som får støtte fra staten, skal ha sin plass på veien mot lavut- slippssamfunnet innen 2050. Vi har mobilisert rekord- mye privat kapital til grønne industriprosjekter i hele Norge.

Vi er godt i gang med eksportreformen. Hele Norge eksporterer, med mål om å øke norsk fastlandseksport med 50 pst. innen 2030. Vi har lagt fram Norges første batteristrategi, med ti grep som har mobilisert 18 mrd. private kroner i norske industrietableringer. Vi har lagt fram en mineralstrategi, med fem satsingsområder og nesten 50 tiltak for å bidra til at Norge kan utvikle ver- dens mest bærekraftige og lønnsomme mineralnæring.

Vi har lagt fram et veikart for helsenæringen for å løse framtidens utfordringer innen helsevesenet, samti- dig som vi kan bygge sterke, lønnsomme eksportnærin- ger knyttet til norsk helseteknologi.

Vi er i gang med å rulle ut norgesmodellen for et se- riøst arbeidsliv. Vi stiller krav om at klima og miljø skal vektes med 30 pst. i alle offentlige anskaffelser, og vi er i ferd med å lage et helt nytt, enklere og mindre byråkra- tisk anskaffelsesregelverk. Vi har lagt fram forslag om at hvert juridiske kjønn skal være representert med minst 40 pst. i styrene i de mellomstore og store selskapene. Vi foreslår å skrote den utdaterte brukthandeloven, og vi gjennomfører historisk mange tiltak for å styrke kon- kurransen i dagligvaremarkedet.

Ikke minst jobber vi med tiltak som skal spare nors- ke bedrifter for 11 mrd. kr i offentlig byråkrati fram til 2030.

Norge står overfor store oppgaver, men vi står først og fremst overfor store muligheter. Det er næringslivet som går i front. Vi heier på jobbskaperne. Nå er omstill- ingen godt i gang.

Presidenten [19:22:16]: Det blir replikkordskifte.

Olve Grotle (H) [19:22:31]: Det er fleire ting i inn- legget til statsråden eg er einig i. Eg tvilar heller ikkje på – og vi er einige om – at det er viktig med eit sterkt nær- ingsliv for å sikre og skape nye arbeidsplassar og finan- siere dei viktige offentlege oppgåvene vi har. Men vi må òg ha ein faktisk politikk som gjer at næringslivet kan stole på og ha tillit til den politiske retorikken som blir ført, og at næringslivet kan vere sikre på at dei faktisk vil ha gode, stabile og føreseielege rammevilkår også i åra framover. Dessverre har vi sett at næringslivet i mindre og mindre grad har tillit til regjeringa sin nær- ingspolitikk. Fleire meiningsmålingar, eit pågåande kystopprør og i går eit utspel frå SMB Norge om politisk risiko viser det. Kva meiner ministeren den manglande tilliten frå næringslivet skuldast? Og kva har han tenkt å gjere med det?

Statsråd Jan Christian Vestre [19:23:26]: Fra dag én da jeg ble næringsminister, har jeg vært opptatt av å bruke mye tid ute blant bedriftene, for det er de som har skoene på, som vet hva som er viktigst å prioritere. Det er mange utfordringer norske bedrifter står overfor. Vi har opplevd den største energikrisen på 50 år. Vi har opplevd den største inflasjonen siden jappetiden på 1980-tallet. Det er krig i Europa og stor usikkerhet om globale forsyningslinjer og verdikjeder. Alt dette slår inn over norsk næringsliv. Da forstår jeg at mange be- drifter opplever uforutsigbarhet og usikkerhet.

Det viktigste regjeringen kan gjøre for å skape mest mulig forutsigbarhet i et usikkert farvann, er nettopp å ha kontroll på økonomien. Vi ser nå at denne politikken begynner å virke. Inflasjonen har nå falt flere måneder på rad. Vi nærmer oss sannsynligvis toppen av renteøk- ningene for denne gangen. Det gjør at bedriftene etter hvert kan puste lettet ut og fokusere på videre vekst og verdiskaping.

Olve Grotle (H) [19:24:31]: Eg oppfattar statsråden slik at han meiner manglande tillit skuldast forhold utan- for regjeringa sin kontroll. Det er å undervurdere nærings- livet si evne til å forstå samanhengar i samfunnet.

Det er ikkje berre næringslivet som manglar tillit. Vi har nyleg hatt eit kommuneval der næringspolitikk har vore eit viktig tema. Valresultata rundt om i dei ulike kommunane talar for seg. Meiner statsråden at f.eks. dei mange skatteskjerpningane, den auka arbeidsgjevarav- gifta og innleigeforbod ikkje har spelt noka rolle i valet?

Statsråd Jan Christian Vestre [19:25:09]: I møte med de utfordringene jeg nettopp redegjorde for, har regjeringen vært helt nødt til å se over spleiselaget og gjøre nødvendige grep på statsbudsjettet. Da Høyre satt i regjering, var svaret alltid økt oljepengebruk. Det ble satt nye rekorder i oljepengebruk under pandemihåndteringen. Den friheten har ikke denne regjeringen. Derfor innførte vi en situasjonsbestemt økning i arbeidsgiveravgiften for å få kontroll på en urovekkende høy inflasjon. Derfor har vi bedt om at havbruksnæringen kan bidra noe mer til fellesskapet for at mer av verdiskapingen skal komme lokalsamfunnene til gode. For å finansiere den mest omfattende strømstøtteordningen i Europa har vi spurt kraftselskapene om de kan være med på å gi noe mer av overskuddene sine til fellesskapet, slik at vi kan omfordele og betale deler av det ut igjen til det norske folk. Det er rettferdig politikk, som gjør at Norge vil komme styrket ut av de tre krisene vi nå håndterer.

Sivert Bjørnstad (FrP) [19:26:25]: Trontalen sa egentlig overraskende lite om næringspolitikk. Det eneste og mest konkrete som ble sagt, var at regjeringen skal føre en aktiv næringspolitikk. Det har vi i og for seg erfaring med fra de siste to årene. Det betyr at det skal konfiskeres mer fra det næringslivet som går godt, og så skal de samme summene rundhåndet deles ut av næringsminister Vestre til næringer som taper penger og har enorme styre- og ledelseshonorarer.

Noe hele næringslivet derimot ber om, er tiltak som bidrar til mindre byråkrati i hverdagen. Stortinget har vedtatt et mål om en avbyråkratisering for næringslivet tilsvarende 11 mrd. kr i året, som regjeringen også har nedfelt i sin plattform. Det siste som skjedde før sommeren, var imidlertid at regjeringen la fram et lovforslag om kvotering, som vil øke kostnadene og byråkratiet for næringslivet. Nå er regjeringen halvveis i denne stortingsperioden. Spørsmålet blir: Hvor mange av de 11 mrd. kr har de kuttet for næringslivet så langt?

Statsråd Jan Christian Vestre [19:27:32]: Vi kommer til å levere på forenklingmålet. Jeg er opptatt av at det forenklingmålet skal være en prosess nedenfra og opp. Det er bedriftene som forteller oss hva vi kan forenkle, og hvordan vi skal gjøre det. Derfor har vi fått over 140 ulike forslag fra norske bedrifter, som vi nå gjennomgår. Dette kommer til å bli krevende, men det er mulig og innenfor rekkevidde. Representanten vet at jeg kommer til å holde Stortinget løpende orientert om framdriften i det arbeidet. Når vi skal måles i 2025, skal jeg sørge for at vi har nådd dette målet.

Det er helt riktig at NHO, LO og regjeringen har blitt enige om et historisk vedtak om å øke kjønnsbalansen i norske styrerom. Det er fordi kun 20 pst. av styremed-

lemmene i aksjeselskapene våre er kvinner. Den utviklingen går altfor sakte. Skal vi løse de store oppgavene vi trenger å løse framover, må vi ta hele samfunnet i bruk – både kvinner og menn, og alle andre for den saks skyld. Derfor er jeg stolt over det forslaget vi har lagt fram, som ikke vil øke byråkratiet.

Sivert Bjørnstad (FrP) [19:28:38]: Jeg forstår selvfølgelig at det i enhver regjering vil være sånn at noe trekker i retning av mer byråkrati, og andre ting trekker i retning av mindre byråkrati. Spørsmålet er jo hvordan totalen blir til slutt. Jeg forstår at det er viktig for Vestre og regjeringen å komme med den typen svært innngripende tiltak for norske bedrifter. Det er for så vidt greit, men det kommer jo med en kostnad, og det er økt byråkratisering for de bedriftene som blir omfattet av ordningen.

Så sier Vestre at han skal holde Stortinget løpende orientert, og det er akkurat det jeg ber om. Jeg ber om en løpende orientering. Hvor langt har man kommet mot målet om å lette administrative kostnader for bedrifter på 11 mrd. kr innen 2025? Nå er vi halvveis til 2025. Hvordan ligger vi an?

Statsråd Jan Christian Vestre [19:29:38]: Vi har bl.a. lansert én vei inn til virkemiddelapparatet, som er en storstilt reform nettopp for at bedriftene våre skal bruke tid på vekst og verdiskaping og ikke på å fylle ut skjemaer og finne fram i offentlig byråkrati. Vi har gjort grep for å styrke digitaliseringen for næringslivet. Om to dager skal vi legge fram et statsbudsjett, som jeg veldig gjerne skulle kommentert nå, men det kan jeg selvfølgelig ikke gjøre. Der kan det jo tenkes at det også ligger forenklingstiltak, og det kan også hende at det står noe i statsbudsjettet om hvor langt dette har kommet.

Jeg har vært næringsdrivende i ti år. Det at det er kvinner i norske styrerom, påfører altså ikke norsk næringsliv administrative kostnader. Da tror jeg representanten tar ganske feil. Dette er altså et forslag som NHO stiller seg helhjertet bak, nettopp fordi det er et balansert og godt forslag. Vi går gradvis fram, begynner med de store og så de mellomstore selskapene. Det vil bidra til mer mangfold i norsk næringsliv. Mangfold er lønnsomt.

Sivert Bjørnstad (FrP) [19:30:44]: Det er jeg helt enig i, og det er jo ikke det å ha kvinner, eller for den saks skyld menn, i styrerommet som bidrar til de økte kostnadene. Nå er det en stund siden jeg har lest lovproposisjonen fra Vestre, men også der oppgis det jo at det er administrative kostnader for bedriftene knyttet til disse virkemidlene. Så det er ikke noe jeg har funnet på; det er noe Vestre selv har skrevet i sin proposisjon, som han har levert til Stortinget.

Jeg har fortsatt ikke fått svar på hvor langt man har kommet på veien mot målet om å redusere avbyråkratisering for bedriftene – målet om 11 mrd. kr innen 2025. Hele poenget med å tallfeste et sånt mål – og det tror jeg er grunnen til at regjeringen har tatt det vedtaket fra Stortinget og nedfelt det i sin plattform – er at det er mulig å måle. Spørsmålet er: Hvor langt mot de 11 mrd. kr har man kommet per dags dato?

Statsråd Jan Christian Vestre [19:31:44]: Det var altså ikke slik at det da jeg ble næringsminister, lå en liste på kontoret klar med forenklingstiltak som kunne implementeres dagen etter. Jeg har vært næringsminister i fire halvår, tror jeg, sånn om lag. Vi satte i gang dette arbeidet med en gang, men det tar altså noe tid. Vi har fått 140 innspill fra næringslivet, mange av dem berører ganske kompliserte, store spørsmål, og det er viktig å ikke trå feil. Dette skal utredes og kvalitetssikres. Vi skal faktisk også tallfeste og beregne effekten og verdien av forenklingstiltakene, og det kan jeg garantere representanten at vi er veldig godt i gang med.

Som jeg sa i mitt første innlegg til representanten, skal vi nå dette målet innen 2025. Målet var altså ikke innen 2023, målet var innen 2025. I tillegg til det jeg nettopp har sagt, vil vi holde Stortinget orientert om de tiltakene som allerede er iverksatt.

Presidenten [19:32:44]: Presidenten kan bekrefte at anslaget på fartstid for statsråden er korrekt.

Ola Elvestuen (V) [19:33:00]: Vi skal – sammen med EU – kutte våre klimagassutslipp med 55 pst. innen 2030. Dette er en kraftig forpliktelse, men gir store muligheter også for norsk næringsliv. Det pågår en rivende regelverksutvikling i EU. Det er viktig at vi nå klarer å være med på denne utviklingen også her i Norge. Det er mange direktiver som ligger der, og som vi venter på. De jeg kommer på, og nå er jo også klimaministeren her, er både fornybardirektivet, energiøkonomiseringsdirektivet, bygningsdirektivet, Klar for 55-pakken fra EU og også REPowerEU. Alt dette skal på plass, og vi trenger å få det på plass også i Norge.

Da blir mitt spørsmål til statsråden: Er statsråden enig i at det nå er avgjørende viktig for norsk næringsliv at vi får raske vedtak for å få disse direktivene på plass, og kan vi forvente det?

Statsråd Jan Christian Vestre [19:34:03]: Takk for spørsmålet.

Det er helt riktig som representanten sier, at det er en rivende regelverksutvikling i Europa. Det skjer en rivende utvikling i USA og blant våre viktige handelspartnere. Det skjer også nå en rivende utvikling i Norge, og det skal vi være veldig glade for.

Vår tilknytning til EU er basert på EØSavtalen, de fire frihetene og adgangen til det indre marked, og så gjør vi våre egne vurderinger av EØS-relevansen for de rettsaktene som kommer fra EU. Flere av rettsaktene som nå er mest relevante for det grønne skiftet, er fortsatt under utvikling i EU. Innenfor mitt felt gjelder det bl.a. akten som går på industripolitikk, Net Zero Industry Act, og Critical Raw Materials Act. Der er Norge aktive og på i Brussel, bl.a. i regelverksutviklingen, for å være med konstruktivt og proaktivt. Vi skal selvfølgelig også gjøre vurderinger så raskt som mulig når dette er ferdig, om hvordan og eventuelt på hvilken måte det da skal implementeres i norsk lovgivning.

Ola Elvestuen (V) [19:35:07]: Nå går det så fort, og dette er et regelverk for at vi skal nå målene i 2030. Hvis vi da gjør som vanlig, kommer det først et direktiv, så vurderer vi om det er EØS-relevant, så vurderer vi etterpå om det skal gjøres tilpasninger, og så kommer direktivet fem eller sju år etter at man har fått det gjennom i EU. Det går ganske enkelt for lang tid. Norsk næringsliv vil ikke få vært med på den utviklingen som skjer i Europa, og vi vil ikke ha virkemidlene for å nå målene som vi er en del av.

Fra Venstres side er det en bekymring at statsråden sitter i en regjering sammen med et parti, Senterpartiet, som er imot hele EØS-avtalen. Jeg vet at det ligger i regjeringens plattform at EØS-avtalen ligger fast, men det er en bekymring for tempoet i hvordan man skal implementere dette.

Jeg kan vise til et annet viktig spørsmål, og det er implementeringen av EUs karbontoll, altså CBAM, som det også er uavklart om vi skal være en del av. Norsk næringsliv vil vi skal være en del av det. Da blir mitt spørsmål igjen: Kan vi forvente raskere saksbehandling enn slik det har vært tidligere?

Statsråd Jan Christian Vestre [19:36:16]: Nå overtok denne regjeringen en lang rekke saker og et stort etterslep av EU-saker, og det viser også at dette er et komplisert arbeid. Jeg er enig i det representanten sier, at det er viktig at vi i Norge jobber hurtig, men det er også viktig at vi i Norge ivaretar norske interesser og gjør selvstendige vurderinger av hva som er relevant politikk for Norge.

Så er det ikke sånn at vi i påvente av at EU skal ferdigstille sine rettsakter, eller i påvente av at vi skal vurdere EØS-relevansen, ikke gjør noen ting. Ta f.eks. mineralfeltet, der Critical Raw Materials Act fra EU har mye positivt hva gjelder raskere saksbehandling. Parallelt med det, og delvis før det, har denne regjeringen innført systemer for One Stop Shop, som gjør at prosjekter skal kunne henvende seg ett sted og få en samlet saksbehandling, samt at det er innført fast track for spesielt kri-

tiske prosjekter. Alt dette gjør vi med initiativ i Norge, parallelt med EU, og det vil også gi oss et forsprang når dette da eventuelt blir aktuelt å innlemme i norsk lovgivning.

Presidenten [19:36:13]: Replikordskiftet er dermed omme.

Eigil Knutsen (A) [19:37:37]: De siste årene har med all tydelighet vist oss at det viktigste i politikken er det viktigste i livet vårt: trygghet – trygghet for oss selv og våre nærmeste, trygghet for alle som sliter med økonomien, trygghet for dem som trenger velferdsstaten, og trygghet for landet vårt i urolige tider. Dette har vært, er og vil være Arbeiderpartiets historiske oppgave i norsk politikk, fra kriseforliket i 1935 til NATO-medlemskap og utbygging av velferdsstaten etter andre verdenskrig, og til trygg styring i urolig farvann i nåtid.

Nå er tryggheten under press. Stadig flere familier sliter med hverdagsøkonomien. Renteutgiftene har gått i taket, matvareprisene stiger, folk med helt vanlige inntekter sliter med å betale regningene. Utryggheten når også dem som venter på å få en fastlege, den merkes i sykehusene som sliter med ettervirkningene av pandemi og prisvekst, og i eldreomsorgen som må bygges ut når vi blir flere eldre. Vi kjenner også på utrygghet når klimaendringene blir synlige, også her hjemme, når det kommer stadige meldinger om historiske temperaturrekorder. Som et lite land i en urolig verden kjenner vi også på utrygghet når det er krig på vårt eget kontinent, utløst på brutalt vis av vårt eget naboland Russland.

I denne utrygghetens tid trenger vi politiske løsninger, og Arbeiderpartiets historiske oppgave med å skape trygghet for folk i Norge er viktigere enn noen gang før. Derfor har vi de to siste årene, sammen med Senterpartiet, endret politikken fra Høyres skattekutt til dem med mest fra før og kutt til dem med minst. Nå tas det kraftfulle grep som omfordeler gjennom skattesystemet og gjennom velferden – gjennom en historisk satsing på fastlegeordningen, som var i krise etter åtte år med helseminister fra Høyre, gjennom styrking av budsjettene til kommuner og sykehus, gjennom tilskudd til heldøgnsomsorgsplasser og gjennom tiltak som går rett inn i lommeboka til folk:

- økt minstepensjon, som for øvrig Høyre var imot
- gratis SFO – Høyre var imot det også
- billigere barnehage – Høyre er imot
- gratis ferje – av en eller annen grunn er Høyre imot det også

Dette er alle tiltak som øker tryggheten i urolige tider, en jobb som fortsetter med uforminsket styrke med statsbudsjettet for 2024, som legges fram på fredag. Der kommer også regjeringens andre grønne bok, en systematisk måte å forplikte oss selv til å nå våre klimamål

på. Det er kort tid til 2030, men klarer ikke verden å løse klimakrisen, er konsekvensene enorme, også for vår egen trygghet.

Forutsetningen for at vi skal kunne utjevne forskjellene og øke tryggheten til folk i Norge, er at landet vårt er trygt. Derfor må vi prioritere Forsvaret tyngre i årene som kommer, og i budsjettet for neste år er styrking av Forsvaret en av de viktigste satsingene. Et sterkt forsvar er på mange måter forsikringspremien vår. Denne forsikringspremien har vært lav lenge, nesten hele min levetid. Nå øker den kraftig. Det går på bekostning av andre satsinger, men tryggheten kommer ikke av seg selv. Tryggheten kommer gjennom trygg økonomisk styring, gjennom en rettferdig og omfordelende velferdsstat og gjennom styrking av forsvarer vårt.

Ved oppstarten av denne politiske høsten er dette vakre ordet, «trygghet», en av overskriftene på Arbeiderpartiets arbeid i storting og regjering.

Mari Holm Lønseth (H) [19:41:47]: Vi står foran formidable oppgaver i årene som kommer. Handlingsrommet i økonomien blir mindre, klimakrisen må løses, vi må få fornybarproduksjonen opp, sånn at vi kan få utslippene ned, vi blir flere eldre, samtidig som det er færre yrkesaktive bak hver pensjonist, og arbeidslivet skriker etter kompetent arbeidskraft, samtidig som altfor mange står utenfor arbeid og utdanning. Det som er fint med det, er at disse store oppgavene kan løses, men det krever faktisk at man tar ansvar for å løse dem.

For Høyre er det viktig at vi skaper et samfunn som er minst like godt for våre barn og barnebarn som det har vært for oss. Fram til nå har det jevnt over blitt bedre generasjon for generasjon. Mange av oss har hatt gleden av å få lov til å leve fra starten av 1990-tallet til nå, en periode som har vært preget av stor vekst og utvikling både for Norge og for enkeltmennesker. Nå er vi inne i en periode hvor flere opplever at det blir trangere, den sikkerhetspolitiske situasjonen er mer spent, og migrasjonen i verden øker. Den veksten og de demokratiske framskrittene vi har sett de siste 30 årene, er kanskje ikke lenger like selvsagte som de har vært fram til nå.

Når vi står i store oppgaver, som vi gjør nå, må vi også sørge for at vi setter inn tiltak som gjør det bedre på lang sikt. Langsiktige utfordringer krever langsiktige tiltak, og vi må sørge for at det ikke bare er generasjonene som kommer etter oss, som plukker opp regningen. Da er det også feil at regjeringen bruker tid og penger på revers og kortsiktige tiltak.

Høyre vil ta ansvar for at vi skaper et samfunn som er bedre i morgen enn det er i dag. Derfor har vi foreslått å holde igjen på den offentlige pengebruken, for økt offentlig pengebruk legger press på renten, og sånn veltes ansvaret for å prioritere fra politikere og over på enkelt-

mennesker og på familier. Særlig unge i etableringsfasen og enslige blir hardt rammet når renten går opp. Når regjeringen ikke tar ansvar for prioriteringene, er det altså enkeltmennesker som må gjøre det.

Derfor må vi også investere mer i det vi skal leve av i framtiden, det som handler om at alle barn må lære seg å lese, skrive og regne skikkelig, at vi forsker mer, sånn at vi får skapt nye, lønnsomme og bærekraftige arbeidsplasser, og at vi gjør det lettere for næringslivet å trygge arbeidsplassene, ikke vanskeligere, gjennom å øke skattene dramatisk over natten. Derfor har vi også foreslått en rekke tiltak for å få kraftproduksjonen i Norge opp. Får vi produksjonen av ny fornybar kraft opp, kan vi også få klimagassutslippene og strømprisene ned.

Vi er nå halvveis i denne stortingsperioden, i denne regjeringsperioden, og i løpet av de to årene som har gått, har vi sett en regjering som ikke tar ansvar for å løse de store utfordringene og de store oppgavene for framtiden. Det vi ser, er at de lar unge i etableringsfasen plukke opp regningen når renten øker. Vi ser det når de er mer opptatt av å lage flere kommuner og fylkeskommuner enn å løse de store oppgavene. Faktisk fremmer også en regjering som sier at den er veldig opptatt av lokaldemokratiet, lovforslag om at vi i denne salen eller regjeringen skal kunne overkjøre kommuner som selv ikke ønsker en folkeavstemning. Vi ser det også når man over natten innfører skatter og avgifter som truer arbeidsplasser, framfor å legge til rette for nye.

I motsetning til regjeringen vil Høyre ta ansvar for at de store oppgavene vi har foran oss, blir tatt tak i og blir løst. Da holder det ikke med kortsiktige tiltak, vi er nødt til å sørge for at vi kommer bedre ut av denne krisen enn det var da vi gikk inn i den, og vi er nødt til å investere i framtiden gjennom forskning og innovasjon for å trygge jobbene og bidra til økt verdiskaping i Norge også i framtiden.

Cecilie Myrseth (A) [19:46:19]: Et samfunn med små forskjeller, høy tillit og sterke fellesskap har alltid vært målet for Arbeiderpartiet. I helsepolitikken handler det om å ta politiske valg som sikrer at man får hjelp når man trenger det, uavhengig av pengeboken eller hvor man bor. De store utfordringene og oppgavene løser vi aller best i fellesskap.

Det skal være trygt og godt å bli gammel i Norge. Når det blir flere eldre, må vi tenke nytt om eldrepolitikken. Derfor er jeg glad for at regjeringen har lagt fram en eldrereform, som Stortinget nå skal behandle. Når det gjelder ønsket til Kristelig Folkeparti om et forlik, tenker jeg at vi kan begynne den dialogen i vår egen komité, hvor denne saken nå ligger.

Vårt mål er å gjøre det bedre å bli og være eldre i Norge. Vi skal bygge gode og aldersvennlige lokalsam-

funn, sånn at alle kan leve et godt liv fylt med mening, og vi skal ta tak i ensomheten, som er en utfordring for mange. Vi trenger boliger bygd til ulike behov. Alle skal kunne bo trygt hjemme så lenge som mulig. Derfor har vi foreslått et eget eldreboligprogram, gjennom Husbanken, som skal bidra til det. Men vi må også bygge flere heldøgns omsorgsplasser, sånn at de med behov for det får plass når de trenger det. Derfor kommer det penger til 1 500 nye heldøgns omsorgsplasser i dette budsjettet.

Samtidig må vi styrke demensomsorgen, ta vare på de pårørende på en enda bedre måte og inkludere frivilligheten. Skal vi få gitt alle den omsorgen og helsehjelpen som trengs, er vi avhengig av fagfolkene. Vi vet at det er tungt for mange at det mangler kollegaer å dele arbeid og ansvar med. Det skal være fint og meningsfylt å jobbe i vår felles helsetjeneste. Da må vi få grunnbemanningen opp, sikre hele, faste stillinger, utdanne fagfolk i by og i bygd, sørge for en god deling av oppgavene og bidra til påfyll av kompetanse.

For mange unge strever med psykiske helseutfordringer. Det meldes i økende grad om bekymringer, stress og press som leder til bl.a. søvnløshet, angst og nedstemthet. For mange kan det være starten på mer langvarige og alvorlige utfordringer. Andelen barn og unge som blir diagnostisert med en psykisk lidelse, har økt de siste ti årene. Særlig bekymringsfull er utviklingen for jenter og unge kvinner. Det er dramatisk for dem det gjelder, for deres foreldre og for hele samfunnet.

Jeg ser fram til at vi nå skal behandle en forpliktende opptrappingsplan for psykisk helse. Det er starten på et taktskifte for psykisk helse i Norge. Noe av det aller viktigste for Arbeiderpartiet er å sikre at alle får riktig hjelp på rett sted, når de trenger det. Vi vil sikre at alle skal ha tilgang på et lavterskeltilbud av høy kvalitet, uavhengig av hvor de bor, som gir dem hjelp uten henvisning, og at spesialisthelsetjenesten har kapasitet når plager blir til lidelser og behandling blir nødvendig.

Helse-Norge har mange oppgaver å løse, ikke minst etter en tid med pandemi, prisstigning og mangel på fagfolk. Vi må fortsette jobben med å sikre fastlege til alle, rekruttere, utdanne og beholde den viktigste ressursen av alle, nemlig helsepersonellet. Vi må gjøre noe med kapasitetsutfordringene på sykehusene og det økende behovet for et bedre psykisk helsetilbud.

Den forrige regjeringens, høyreregjeringens, favorittløsning, privatisering, har ikke løst et eneste av disse problemene, snarere tvert imot. Da er det ganske spesielt å sitte i denne salen og høre representanten Tone Wilhelmsen Trøen bruke så å si hele innlegget sitt på fremdeles å vise til privatisering som løsningen på alle utfordringene i helsetjenesten. Det er feil medisin for de utfordringene vi har i dette landet, og de løsningene vi

skal finne. Skal vi sikre vår felles helsetjeneste for framtiden, må vi gjøre tydelige prioriteringer, ha mer tillit til og dialog med fagfolkene. Vi må evne å tenke nytt, stille spørsmål ved om alt vi har gjort før, er riktig å gjøre framover. Så må tanken om at mer marked og logo, oppstyking av tjenesten og privatisering skal løse det, legges bort. Det er totalt feil medisin, for framover er det personell, ikke penger som avgjør hva slags tjenester og hjelp vi er i stand til å gi.

Vi vet at vi har store oppgaver å løse om vi skal sikre helsetjenesten for dagens og framtidens pasienter. Det ansvaret tar Arbeiderpartiet på høyeste alvor, og jeg er sikker på at vi får det til i fellesskap.

Bård Ludvig Thorheim (H) [19:51:38]: Når man hører på regjeringen i denne trontaledebatten, skulle man tro at alt går på skinner. Det er bare et problem: Folk opplever det ikke sånn.

Høyre ble største parti i valget vi har lagt bak oss. I Innlandet ble flere kommuner politisk malt blå for første gang noensinne. I det verdiskapende Vestlandet ønsker man mer Høyre-politikk, og høyrebølgen var særlig sterk i mitt eget fylke, Nordland. Det nedslående resultatet for regjeringspartiene skyldtes bl.a. regjeringens politikk. Den påstanden er ikke min, den kommer fra lokalpolitikere fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, som møtte velgerne i valgkampen.

Det er tydelig at regjeringen ikke vil ta innover seg det entydige signalet fra velgerne, fra folket i dette landet. I en økonomisk krevende tid har regjeringen valgt å angripe Høyre for en politikk hvor folk skal sitte igjen med mer av det de tjener. Skattebombene fra regjeringen kommer tett: økt straffeskatt på norsk eierskap, som formuesskatten på arbeidende kapital faktisk er, og økt arbeidsgiveravgift, som rammer familiebedrifter, reiseliv og gründere, og det er skattebomber på kraftsektoren, som går ut over industri og kraftkommuner. Det er feil politikk, og det er ikke rart at folk reagerer og ønsker en ny kurs.

Det er også et større bilde. Den krevende økonomiske situasjon skyldes også forhold utenfor våre grenser og utenfor regjeringens kontroll. Men av det man kan gjøre noe med, gjøres det dessverre noen store strategiske feilgrep. I en tid hvor strømprisene stiger til værs, industrien mangler kraft og vi trenger mer fornybart for å nå klimamålene, setter regjeringen en stopper for hele kraftsektoren. 35 mrd. kr i investeringer i oppgradering av vannkraft og investeringer på 10 mrd. kr innen vindkraft er lagt på is på grunn av regjeringens skattebomber. Investorer ser seg nå rundt etter andre land de kan investere i, hvor det er stabile politiske rammevilkår.

Det skal satses på havvind, sies det – bare ikke i Nord-Norge. For utlysingsrunden i 2025 inkluderes

ikke ett eneste felt nord for Stad. Det gir en enorm konkurranselempe for halve landet og er rett og slett uakseptabelt.

Statsministeren skryter av alle de europeiske statslederne han har snakket med, som priser seg lykkelige over norske gassleveranser. Støre sier neppe til dem at han har latt seg presse av Sosialistisk Venstreparti til å ikke lete etter gass i nye områder i Barentshavet i hele regjeringsperioden.

Europa har respondert kraftigere og stått mer sammen enn noen gang i møte med energikrisen og Putins brutale og uprovoserte angrep på Ukraina. De største lovpakkene i Europas historie rulles nå ut i EU for å gjøre oss uavhengig av russisk gass, kinesiske mineraler og for å lede an i konkurransen med de andre stormaktene i den nye grønne økonomien – ja, unntatt ett land, unntatt Norge.

Senterpartiet og Arbeiderpartiet står i en dyp spagat i Europa-politikken, så dyp at buksene revner. EUs karbontoll baner vei for dyptpløyende og varige endringer i verdens handelssystem, til fordel for grønnere industri av den typen som Norge er ledende på. LO og NHO sier at vi må slutte oss til dette systemet, men i regjeringen diskuterer Vedum og Støre på kammerset og finner ikke ut av det. Dessverre er dette bare ett av mange eksempler.

På et vis er det selvfølgelig bra at regjeringen selv i alle fall er fornøyd med egen innsats, men det er ikke folk og velgere. Norge taper posisjon internasjonalt på strategiske feilgrep i en krevende og farligere verden. For Høyres del er vi klare til å ta ansvar. Oppgavene er store, men de kan løses med en annen politikk.

Odd Harald Hovland (A) [19:56:13]: For Arbeiderpartiet er rettferd og tryggleik viktige verdier – rettferd og tryggleik for den enkelte uavhengig av kjønn, legning eller religion, og for samfunnet som heilskap. Difor er det viktig at me hegner om demokratiet vårt, rettsstaten og velferdssamfunnet. Det handlar om både vår ytre og vår indre tryggleik. Me lever i ei uroleg tid – ei uroleg og omskifteleg tid på fleire område. Det er stor-krig i Europa. Vårt naboland Sverige opplever ei valdsbølge utan sidestykke. Klimaendringane er ikkje noko som kjem i framtida – dei er ein realitet.

I år har to viktige kommisjonar levert sine rapportar: totalberedskapskommisjonen og forsvarskommisjonen. For Arbeiderpartiet vert oppfølginga av desse to kommisjonsrapportane heilt vesentleg for å byggje den beredskapen som må til for å vareta den grunnleggjande tryggleiken me forventar at staten sørgjer for. Det handlar til sjuande og sist om å byggje tillit. Tillit mellom befolkning og myndigheiter er i seg sjølv eit viktig beredskapselement.

Russlands angrep på Ukraina er ein brutal krig mot det ukrainske folk, men det er òg eit angrep på Europa der gassen – altså energiforsyning – vert brukt som våpen. Det har gjort synleg betydninga av eit sterkt forsvar, ein beredskapsvilje i heile samfunnet og kor nødvendig det er med forsyningssikkerheit på energi.

Det er likevel sånn at me i vårt land er i ein situasjon der me lever i fred. Då er det politiet som i det alt vesentlege har ansvaret for å handtere det som måtte kome av truslar og hendingar. Sånn er det i fredstid. Politiet er vår viktigaste beredskapsressurs. Difor vert fortsett satsing på politiet viktig i tida framover. Det gjeld både politiet som operativ beredskapsorganisasjon – eller den spisse enden, som nokre seier – og politiets evne til å førebyggje, etterforske og påtale straffbare forhold. Difor vil me i det vidare fokusere på gjengkriminalitet, etterforskløft og kamp mot vald i nære relasjonar, som er viktige saker for Arbeidarpartiet og Senterpartiet.

Kommunane er ein annan grunnstein i norsk beredskap. Det fekk me bl.a. grundig dokumentert gjennom pandemien og no sist sommar under ekstremvêret «Hans». Eit betydeleg kommunalt område er ansvaret for brann- og redningstenesta. Før sommaren la utvalet som har hatt ein heilskapleg gjennomgang av brann- og redningstenesta, fram sin rapport. Denne rapporten vil leggje grunnlag for ei melding til Stortinget. Rapporten reiser spørsmål og problemstillingar som må finne si avklaring. Klargjering av ansvar og oppgåvefordeling vil vere viktig for både kommunane og statleg sektor, samtidig som nye utdanningskrav, som allereie er innførte, vil heve nivået ytterlegare på brann- og redningstenesta.

Når me bruker ord som «grunnstein» i beredskaps-samanheng, kan ein ikkje unnlate å nemne dei frivillige. Me har fleire organisasjonar innanfor redningsberedskapen som i all hovudsak er basert på dei frivillige. Dette er ein stor ressurs for det norske samfunnet, og det er godt beskrive av totalberedskapskommissjonen. For Arbeidarpartiet vil det framleis vere viktig å stimulere til at frivillig innsats er ein viktig del av den norske totalberedskapen. Me får mykje beredskap med høg kvalitet og kompetanse frå frivillig sektor.

For Arbeidarpartiet og Senterpartiet vil kriminalomsorga framleis vere eit fokusområde. Rapportar frå Riksrevisjonen og frå Sivilombodet er veldig tydelege. Her trengst det vidare satsing. I tillegg har Rambøll nyleg lagt fram ein rapport om kartlegging av psykiske belastningsreaksjonar i kriminalomsorga. Rapporten gjev grunn til uro og må følgjast opp. Det er ingen tvil: Gjenoppbygginga må fortsetje i ein etat som framleis slit med etterverknadene av åtte år med Solberg-regjeringa og ABE-kutt. Moglegheit for rehabilitering og god tilbakeføring er eit vesentleg element i ei heilskapleg strafferechtspleie.

Eg innleidde med at me lever i ei uroleg tid. Ho er ikkje berre uroleg, men også vanskeleg for mange. Regjeringa svarer på dette og styrkjer velferdsstaten i denne vanskelege tida. Me styrkjer viktige velferdsordningar og sørgjer for meir omfordeling. Me tryggjar og gjer befolkninga meir robust samtidig som me no går i gang med framleis å styrkje vår beredskapsevne og forsvarsevne. Som sagt: Det handlar om demokratiet, rettsstaten og velferdssamfunnet.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Sveinung Stensland (H) [20:01:30]: Trontalen gir uttrykk for hovedlinjene i regjeringens arbeidsprogram og politikk for det kommende året. Etter å ha hørt årets trontale er det åpenbart at domstolene, kriminalomsorgen og politiet ikke er å anse som en del av regjeringens hovedprioritet. Alt som nevnes i talen, er:

«Det er nødvendig å styrke nasjonal sikkerhet og beredskap. Regjeringen vil følge opp totalberedskapskommissjonen og forsvarskommissjonen.»

Det er ikke vanskelig å stille seg bak det. Det ville vært oppsiktsvekkende om ikke de to kommisjonenes viktige arbeid blir fulgt opp, og det er et arbeid vi vil bidra konstruktivt til og allerede har invitert oss selv med på.

Det er i grunnen slående hvordan regjeringen her totalt overser den krevende situasjonen vi ser innen justisfeltet. Vi får stadig saker som viser at det innen alle deler av sektoren er krevende forhold. Kriminalitetsbildet drar seg til. Det er en kraftig økning i ungdoms- og gjengkriminaliteten. Politiet rapporterer selv om nedgang i antall politiansatte i distriktene. Senest i dag forteller flere politimestere til TV 2 om en situasjon de selv ser mørkt på. Flere hundre politistillinger nedbemannes. «Vi kommer til å bruke lengre tid på saker, være mindre til stede og bruke lengre tid før vi kommer», sier en politileder til TV 2 i dag. NRK melder at Sør-Vest politidistrikts Spiderweb-gruppe, som arbeider målrettet mot nettovergrep, blir lagt ned. Dette begrunnes i ressursituasjonen. I Øst politidistrikt hører vi at enhet mot gjengkriminalitet ribbes for ressurser, og i Vest politidistrikt legges enheten for gjengangerkriminelle ned.

Ja, det er stort sett negative nyheter for politiet for tiden. Og hvordan svarer regjeringen? Jo, de fortsetter å reversere politireformen med opprettelse av flere politikontorer svært få har bedt om – en naiv tro på at flere kontoransatte på dagtid gir bedre politiberedskap, og en har så liten tillit til egen politikk at en ikke vil vise de faglige rådene fra eget direktorat. Det er bakgrunnen for vårt løse forslag, som jeg håper flere partier stiller seg bak. Vi opplevde at representanter for regjeringspartie-

ne tok Politidirektoratet til inntekt for sitt syn i denne saken, og mye tyder på at det ikke er grunnlag for det.

I en annen sak ble departementet advart mot å bryte loven i sin iver etter å overstyre Økokrims råd om etablering av ny bedragerienhet. Denne etableringen er, ifølge justisministeren selv, estimert til å øke etableringskostnadene med om lag 15 mill. kr, de årlige leiekostnadene med om lag 1,5–2 mill. kr, og tiden for etablering blir utsatt med minst ett år. Etter at Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen trosset politifaglige råd og ga Gjøvik Økokrims nye bedragerienhet, sa Rita Ottervik:

«Senterpartiet kan få seire for meg, men det er helt feil i denne saken. Arbeidet som skal gjøres mot økonomisk kriminalitet er viktig for hele landet og antallet arbeidsplasser er ikke stort, men det er viktig at det legges et sted med riktig kompetanse.»

Jeg sier meg helt enig med Arbeiderparti-veteranen i denne saken.

Midt oppi dette kan vi glede oss over at det i trontalen ikke kom noe frempek om reversering av domstolene, selv om jeg frykter at gleden blir kortvarig. Også her er historien den samme: Regjering henger fast i fortiden og nekter å ta innover seg at verden er i endring, og at justisfeltet må endre seg med den.

For Høyre er det et viktig mål at alle landets innbyggere skal være trygge, uavhengig av hvor de kommer fra og hvor de bor. Når samfunnet og kriminalitetsbildet endrer seg, må også politiet endre seg. En stadig større andel av kriminaliteten skjer på digitale flater. Det gjelder særlig seksuelle overgrep og økonomisk kriminalitet. Antallet bedragerier og svindelsaker går opp. Det truer tilliten i samfunnet.

I byene ser vi en skremmende trend med økning i volds- og vinningskriminaliteten blant unge helt ned i 12-årsalderen. Det er gjerne ungdommer som står i fare for å bli rekruttert til gjengmiljøer. Situasjonen i Norge er heldigvis ikke i nærheten av det Sverige nå opplever. Det skyldes mange forhold, bl.a. at vi har ført en restriktiv innvandringspolitikk, lyktes bedre med integrering og satset på politiet. Samtidig ser vi tendenser til forverring i Norge. Det må vi ta på det største alvor. Det kriminelle nettverket Foxtrot har vært aktivt i 11 av 12 politidistrikt i Norge.

For å løse disse utfordringene er det helt grunnleggende at vi har nok politifolk i hele landet. Det var grunnen til at Høyre i regjering satte mål om to politifolk per 1 000 innbyggere, noe som ble nådd i 2020. Dessverre ser ikke regjeringen ut til å forstå betydningen av nok politifolk for å forebygge, etterforske og utføre samfunnskritiske beredskapsoppgaver. I løpet av de siste to årene har det blitt 382 færre politifolk i distriktene. Fortsetter utviklingen slik, er vi under to per 1 000 allerede over

nyttår. Det er en dramatisk svekkelse av politiberedskapen i Norge.

Jeg tar herved opp det forslaget Høyre har til saken.

Presidenten [20:06:24]: Da har representanten Sveinung Stensland tatt opp det forslaget han refererte til.

Kathy Lie (SV) [20:06:40]: Dette skulle være stortingsperioden hvor en rød-grønn regjering skulle få bukt med familiefattigdommen og sørge for at alle barn fikk en god oppvekst. SV har i opposisjon på Stortinget flyttet på historisk mye penger fra de rikeste til dem som har minst, men utfordringene står i kø i en tid hvor alt har blitt dyrere og stadig flere står i matkø. Sivilsamfunnet med de humanitære organisasjonene gjør en heltemodig innsats, men de roper også et høyt varsko om utviklingen, og at midlene ikke strekker til.

Denne uken gikk fem helseorganisasjoner ut og krevde 250 mill. kr i en barnepakke for å bedre barns oppvekstvilkår. De peker på fysisk aktivitet, skolemat og frivillighet. Helseorganisasjonenes krav til regjeringen er gode, men det er langt fra nok. Når anslagsvis 164 000 husholdninger sliter med å forsørge barna sine, viser det at velferdsstatens sikkerhetsnett er for svakt og har for mange hull. De offentlige ytelsene holder ikke tritt med dyrtidens utgiftsøkninger, det er behov for kraftfulle grep. Barna i disse familiene har bare én oppvekst. Deres helse, mulighet for en god oppvekst, læring og lek, og for å få en bedre framtid avgjøres nå.

Vi må ikke bare lappe hullene i sikkerhetsnettet så ingen faller utenfor; vi må sørge for å gjøre det om til en trampoline som barna kan ta sats på, og hoppe til en bedre sosioøkonomisk plattform.

Gratis skolemat er innført i flere kommuner og fylker hvor SV har vært med å styre, og vi ser at det virker. Nå er mange bekymret for at skolemat blir en salderingspost i kommuner hvor høyresiden har overtatt makten. Fysisk aktivitet i skolen er uten tvil bra for barn – barn som får mat og aktivitet trives bedre og lærer bedre, og de får sannsynligvis bedre helse.

Alle barn skal ha muligheten til å delta på en fritidsaktivitet, uavhengig av familiens økonomi. Da må vi satse på tiltak som treffer bredt. Idretten må få midler til å bekjempe økonomi som barriere i alle idrettskretser, kommunene må ha økonomi til fritidsklubber og billigere kulturskole, vi må satse mer på folkebibliotekene som gratis åpne møteplasser, og vi må støtte opp om barne- og ungdomsfrivilligheten.

Disse gode tiltakene gjør ikke familiene mindre fattige, men de sørger for at barna får bedre næring og opplever læring, aktivitet og fellesskap.

Helseorganisasjonene peker med rette på at det viktigste nå er å øke barnetrygden og familienes stønader

og inntekter, og vi er helt enig. SV har i forhandlinger med regjeringen etter valget i 2021 bl.a. sørget for at barnetrygden ikke skal regnes som inntekt ved beregning av sosialstønad. Det gir mer i lommeboken til de barnefamiliene som har minst. Vi klarte i 2023-budsjettet for første gang på mange år å prisjustere barnetrygden, og vi fikk til en betydelig økning i barnetrygd for enslige forsørgere. I revidert budsjett i år økte vi sosialhjelpssatsene med 10 pst.

Vi er godt i gang med en SFO-reform, hvor alle barn på 1. og 2. trinn fra i høst får gratis halvdagsplass i SFO, og hvor målet er gratis SFO for alle barn, så alle barn får være med på leken. I Oslo og Stavanger, hvor SV har vært med på å innføre gratis SFO og AKS, ser vi at deltakelsen har økt betydelig. I tillegg har vi sørget for mer penger til LNU for å styrke barne- og ungdomsfrivilligheten og til BUA for å sørge for fritidsutstyr til alle som ikke kan kjøpe det.

Regjeringen har varslet et stramt budsjett, og sentralbanken varsler renteøkning. Stadig flere familier som før klarte seg greit, sliter nå med å betale. For mange er det ikke lenger nok med helt vanlige inntekter.

SV jobber målrettet for å gi mer kjøpekraft til dem med svakest økonomi, men det koster milliarder, ikke millioner. Alle organisasjoner som jobber med fattigdomsproblematikk, ser det, og vi ser det. Det er krise i en dyrtid som spiser opp det meste av inntektsøkningen til familiene. Vi trenger nå et nivå på ytelse som sørger for at folk kan leve, ikke bare overleve. Det er helt avgjørende for de barna som vokser opp i fattige familier i dag, og det er helt avgjørende for deres framtid, for at de skal kunne vokse opp med god næring, lek og læring. Det er helt avgjørende for at barna ikke skal falle gjennom hullene i et for svakt sikkerhetsnett, men skal kunne ta sats på trampolinen og hoppe inn i en bedre sosial og økonomisk tryggere hverdag.

Benjamin Jakobsen (A) [20:11:43]: Et av kjennetegnene ved det norske demokratiet er tillit – tilliten vi har til hverandre, tilliten til institusjonene og ikke minst tilliten vi har til dem som styrer på vegne av fellesskapet. Denne tilliten gjør at flere tar del i demokratiet vårt. Tillit gjør samfunnet vårt mer produktivt, åpent og tolerant. Tillit er det som gjør Norge til Norge. Samtidig er det naivt å tro at tillit er en selvfølge og noe som kommer av seg selv.

Vi vet at valgdeltakelsen har stått på stedet hvil eller gått ned i Norge ved de siste valgene. Det gir grunn til bekymring. For å øke valgdeltakelsen, for å øke samfunnsengasjementet og for å få flere til å ta del i de demokratiske prosessene er tillit en avgjørende faktor, for vi lever i dag i en verden preget av mistillit. I USA og Europa ser vi hvordan tilliten til institusjonene og demokratiet

svekkes. Fellesskap har blitt til polarisering, «vi» har blitt til «oss» og «dem».

Selv om dette nok kan virke fjernt for mange i Norge, er det realiteten hos mange av våre nærmeste allierte og handelspartnere. Vi må derfor aldri ta vårt tillitsbaserte samfunn for gitt. Men la meg være klar: Vi har også utfordringer i Norge. De siste årene har vi hatt flere saker som setter tilliten til oss som styrer på vegne av fellesskapet, under press. Saker om reiseregninger, pendlerboliger og habilitet bidrar til en tillitsforvitring i samfunnet.

I høst skal kontroll- og konstitusjonskomiteen behandle habilitetssakene, som har vært mye omtalt, og som berører både nåværende og forrige regjering. Vi i Arbeiderpartiet har vært tydelige. Vi skal ha full åpenhet, vi skal stille alle de spørsmålene som er nødvendig for å belyse sakene på en måte som fremmer tillit. Men selv om håndteringen av habilitetssakene blir viktig for tilliten folk har til politikere, er det ikke først og fremst i kontrollhøringer tillit skapes. Tillit skaper vi gjennom politikken vi fører, en politikk som folk forstår, en politikk som reduserer forskjeller og gir muligheter til folk.

Det er flere ting som virker inn på folks tillit. Vi ser at tilliten til samfunnet er lavere blant dem som står utenfor arbeidslivet. Derfor er det viktig at vi jobber for at alle skal ha en jobb å gå til. Med Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering har vi Europas laveste arbeidsledighet, og 130 000 flere har kommet seg ut i jobb. Vi også gjort arbeidslivet tryggere, gjennom å stramme inn på bruk av innleie, fjerne den generelle adgangen til midlertidighet i arbeidsmiljøloven og stille krav om norsk lønn i norsk farvann.

Tilliten er også lavere blant den yngre delen av befolkningen. Mange unge kjenner i dag på utenforskap. Da er det viktig at vi i Arbeiderpartiet har innført en ungdomsgaranti, som gjør at flere unge kommer seg ut i arbeid eller utdanning. Mange unge sliter også psykisk, særlig etter en pandemi som la store begrensinger på deres frihet og muligheter. Derfor ønsker Arbeiderpartiet en opptrappingsplan for psykisk helse. Det er en viktig prioritering for denne regjeringen å styrke det psykiske helsetilbudet for dem som har behov for hjelp, og sørge for tjenester der folk bor.

Tilliten er lavere blant dem med svakere økonomi. Arbeiderpartiet og Senterpartiet har kuttet drastisk i prisene på barnehage og SFO, noe som gjør at mange barnefamilier sparer titusenvis av kroner årlig. Vi har økt barnetrygden, hevet minstepensjonen og hevet minstesatsen til uføre, og vi har kuttet i skattene for vanlige folk.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet fører en politikk som får ned forskjellene, som skaper muligheter til flere, og som med det også bygger tillit. Denne tilliten er helt avgjørende for at vi som fellesskap skal kunne møte de

utfordringene det norske samfunn står overfor i årene som kommer.

Jeg kjenner meg trygg på at vi kan lykkes, men det forutsetter nå at vi prioriterer, at vi bygger fellesskap og tillit. På den måten gjør vi oss ikke bare bedre rustet til å møte framtiden, men vi gjør også demokratiet vårt sterkere.

Per Vidar Kjølmoen (A) [20:16:45]: Det er litt høytid på Stortinget i dag. Vi i gang med den første debatten i det 168. stortinget, selveste trontaledebatten, men for mange andre har dette vært en helt vanlig arbeidsdag. Bonden har tatt fjøsstellet, verftsarbeideren har tatt skiftet, og sykepleieren har tatt runden i hjemmesykepleien.

Norge er et av verdens beste land å bo i. Grunnen er at vi har sørget for at folk har en jobb å gå til, at folk som har en jobb å gå til, skal kunne leve av den jobben, at de har trygghet for at hvis ungene trenger å gå på skole, skal de få lov til det, at hvis du blir syk, skal du få komme på sykehus, og at noen stiller opp for deg hvis du skulle miste jobben. Det er kjernen i Arbeiderpartiets og Senterpartiets politikk, og det er også kjernen i næringspolitikken. Jeg registrerer at Høyre og Fremskrittspartiet forsøker å kritisere Arbeiderpartiets og Senterpartiets næringspolitikk i debatten. Aftenpostens kommentator Kjetil B. Alstadheim skrev en gang at Høyres kritikk av regjeringen kunne oppsummeres i følgende setning: De tar Norge i feil retning, og det går så altfor sakte. Vel, Høyre er seg selv lik, men Høyre tar ikke bare feil, Høyre tar dobbelt feil. For det går i rett retning, og tempoet er skyhøyt.

Høyre og Fremskrittspartiet styrte i åtte år. I den perioden sank eksporten ut av Norge jevnt og trutt helt til 2020, da Norge, for første gang på flere tiår, endte med en negativ handelsbalanse, selv om vi regner inn nesten 400 mrd. kr i olje- og gassinntekter. Det var arven etter Erna i næringspolitikken. Det var derfor Arbeiderpartiet og Senterpartiet sa at vi ville øke fastlandseksporten med 50 pst. til 2030. Det var derfor næringsminister Vestre lanserte reformen Hele Norge eksporterer, og det var derfor fem ulike næringer så langt ble plukket ut til nasjonale eksportsatsinger. Nå er også situasjonen en helt annen i handelsbalansen. En ting er at olje- og gassinntektene har økt, men også fastlandseksporten har økt, med over 25 pst. på to år.

I fjor lanserte Vestre et veikart for et grønt industriløft, med hele 60 mrd. kr avsatt i stortingsperioden og 100 konkrete tiltak. 96 av de tiltakene er allerede igangsatt eller kvittert ut, og nå er nettopp et grønt industriløft 2.0 lansert, med nye 15 mrd. kr avsatt og nesten 50 nye tiltak. Forskjellen er dramatisk i retning og tempo fra forrige regjering – heldigvis. Det har vært helt nødvendig.

Einar Gerhardsen sa at det er resultatene som teller i politikken, og resultatene i næringspolitikken taler for seg: over 25 pst. økning i fastlandseksporten, investeringsrekord i næringslivet, over 100 000 flere i jobb bare i offentlig sektor, og sysselsettingen for unge under 25 år er nå den høyeste på 22 år. Tenk hvor mye det betyr for Norge, og tenk hvor mye det betyr for hver enkelt. Tenk hvor mye det betyr å ha en jobb å kunne gå til. Det finnes ikke mye i et liv som er viktigere.

Vi i Arbeiderpartiet og Senterpartiet jobber hver dag for at Norge fortsatt skal være et av verdens beste land å bo i, også når ungene våre har blitt voksne. Målet vårt er at når de som kommer etter oss her på Stortinget, har trontaledebatt, vil det også være en høytidelig dag på Stortinget, men samtidig en helt vanlig dag i landet, der bonden har tatt fjøsstellet, verftsarbeideren har startet skiftet, og sykepleieren er på runden i hjemmesykepleien. Vårt mål er et samfunn der våre barn og våre barnebarn skal ha en jobb, der alle skal kunne leve godt av jobben sin, og der alle vet at samfunnet stiller opp for dem når det trengs.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [20:21:43]: Jeg lyttet med interesse til innlegget fra representanten Erna Solberg. Der var det lite politikk, men mye kritikk. Hun hevdet bl.a. at Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen ikke gjør nok for framtiden, at det var for lite for unge i etableringsfasen, og at vår regjering ikke har tydelige nok prioriteringer innenfor offentlig sektor.

La oss da gå gjennom disse påstandene opp mot det som er en av de store satsingene i dette statsbudsjettet, nemlig å sørge for at alle småbarnsfamilier har mulighet og råd til å la alle sine unger gå i barnehagen. Det handler i høyeste grad om framtid. Det er absolutt et tiltak for folk som akkurat har vært i etableringsfasen, og det er en så tydelig prioritering at vår regjering vil bruke 3 mrd. kr i året i statsbudsjettene framover for å sørge for nettopp dette. 20 000 kr årlig vil en småbarnsfamilie kunne spare på denne tydelige prioriteringen.

– Velferdsstaten på sitt beste, sier forsker Christian Poppe, som har studert de følgene som dyrtiden nå får for småbarnsfamilier. Han begrunner det med at dette er et treffsikkert virkemiddel i en målgruppe som nå har det tøft, og han understreker at det ikke bare gjelder de familiene som har lav inntekt. Det handler om hele småbarnsfamiliesegmentet vi har i Norge, fordi mange også har høy gjeld, og han understreker at det er sosialt utjevning for alle ungene våre i tillegg.

Det er mange barnefamilier som gir uttrykk for at de har dårlig råd, sier lederen ved Ilabekken barnehager i Trondheim og forteller at det er en del av foreldrene som oppgir til henne at de nå sliter med å betale regningene. Så der Høyre og Erna Solberg var diffuse i sitt innlegg, gir

vi et krystallklart svar: Alle skal ha råd til å gå i barnehagen i Norge. Og der Solberg kritiserer, er vi nå i handlingsmodus, for dette er en så viktig sak for oss. Det handler nettopp om å takle noen av de største utfordringene vi står i: dyrtid, men også optimisme for fremtiden. Derfor tar vi et tydelig standpunkt til fordel for barnehager der Høyre er mer ulne i sitt syn på den integreringshemmende kontantstøtten.

Historien stopper ikke her, for måten den arbeiderpartiledede regjeringen finansierer dette på, er også en viktig del av historien. Det er som kjent slik at vi mener det er helt riktig for landet vårt, både for rettferdigheten og for fremtiden, at noen av de som har mest penger, bl.a. i oppdrettsnæringen, bidrar litt mer til fellesskapet. Derfor har vi råd til denne satsingen. Det minte meg om et sitat fra en av de tidligere nasjonale strategene, en tidligere motstandsmann, industriminister og styreleder i Statoil, Finn Lied. Han understreket at det er en strid i alle samfunn – også det norske – mellom dem som vektlegger fellesskapet og dem som er mer opptatt av personlig vinning.

Jeg tror det er vanskelig å se for seg et like tydelig eksempel i dagens situasjon, hvor Arbeiderpartiet på den ene siden tar et djervt valg – som riktig nok har fått mye kritikk, men det står vi i – ved å innføre grunnrenteskatten, fordi vi ser de positive effektene for landet vårt på lang sikt. Der er det noen som har høy personlig vinning – vi sier at det er greit, vi skal ha næringsvirksomheten, men man skal også bidra til fellesskapet og bl.a. sørge for at vi kan ha flere unger i dette landet, og at alle får den samme, jevnbyrdige starten.

Som man merker: Vi er oppriktig engasjert i dette og stolte over retningen fordi den er så klar. Vi gleder oss over alle de ungene som nå kan være i barnehagen, og så gleder vi oss over at alle sammen kan få muligheten til å lære seg norsk godt og tidlig. Når vi i tillegg treffer en del av befolkningen som nå sliter økonomisk, er dette en satsing som gjør oss stolte og rørte, og når da Erna Solberg sier at det ikke er noe her om framtid, noen tydelige prioriteringer eller noe for unge folk i etableringsfasen, sier vi at det er greit at hun mener det, men vi er trygge på at dette trenger landet vårt, velferdsstaten og fellesskapet.

Elise Waagen (A) [20:26:54]: En god start er noe av det viktigste vi i fellesskap kan gi ungene våre.

Denne høsten har jeg fulgt ei spent jente til skolen for første gang. Fra brevet kom i postkassa fra Sarpsborg kommune, som inviterte til en bli kjent-dag, har det vært nedtelling: Hvor lenge er det til jeg skal på skolen? Gjengen som sto og klorte på døren første skoledag var motivert og spent av forventninger. De boblet over av stolthet over endelig å få begynne på skolen – og hun er

på ingen måte alene. Det har vært mange spennende og innholdsrike dager og uker for mange skolestartere nå i høst.

Men selv om man løper inn porten som seksåring, vet vi at det skjer noe med engasjementet til elevene våre allerede fra 5. klasse. Motivasjonen synker, og det når sitt bunnpunkt på ungdomsskolen. Jeg er oppriktig bekymret over de fortellingene vi hører fra skolen – fra elevene, fra lærerne og fra foreldrene. Tall fra Elevundersøkelsen viser en økning av elever som blir mobbet. Vi ser rapporter om fravær, om skolevegring, og om unge som forteller om psykiske plager, om stress og om press.

Skolen vår skal være et godt sted å være. Den skal ruste barn og unge til det livet som ligger foran dem, enten det er motgang eller medgang, eller om det er et arbeidsliv langt der fremme. Jeg mener at de signalene vi får, må vi ta på største alvor. Jeg tror ikke at svaret på de utfordringene som vi har i skolen i dag, er mer av det samme.

Høyre har sine svar på de utfordringene vi nå har i skolen, for i Høyres ungdomsskolereform er det foreslått det man kaller en «bacheloroppgave» i ungdomsskolen. Høyres svar på mangelen på kvalifiserte lærere flere steder i landet er avskilting av dyktige, erfarne lærere. Høyre vil innføre flere nasjonale prøver, ha flere timer, mer nivådeling og flere privatskoler. Jeg mener dette er helt feil medisin med tanke på de utfordringene våre barn og unge har i dag. Dette viser at Høyre ikke er i takt med den tiden vi lever i, og at man har resignert i skolepolitikken. Dette er feilslått politikk.

Høyre har tidligere i dag kritisert oss for å være tilbakelelte og ikke ha ambisjoner for skolen – det er helt feil. Vi vet at barn og unge som mestrer skolen, er barn og unge som trives. Da må vi også ta barn og unges utfordringer på alvor.

I regjering er vi gang med en ungdomsmelding – dette for å gjøre skolen mer praktisk og variert. Lærerne forteller om en skolehverdag der man ikke har tid, tillit, rom eller økonomi til nettopp å gjøre skolehverdagen til noe mer og annerledes. Skolen skal være for alle, og den skal være for dem som liker å lære med både hode og hender. Nettopp for å gjøre skolen mer praktisk og variert har vi varslet at vi skal komme til kommunene med en tilskuddsordning.

Høyre foreslår å ta skolen i en mer akademisk retning. Det mener jeg er helt feil. Vi trenger å svare på de utfordringene som barn og unge opplever i dag. Da trenger vi ikke mer av det samme, da trenger vi ny politikk.

I en tid der mange opplever økende rente og en stram familieøkonomi, leverer denne regjeringen viktig politikk for å trygge folks hverdag. Vi har varslet at barnehageprisene skal ned med 1 000 kr i måneden fra neste år. I høst ble det innført gratis SFO også for 2. klassene.

Vi vet at når prisen settes ned, øker deltakelsen. Vi inkluderer flere barn og unge i disse fellesskapene, nettopp fordi vi vet at det er avgjørende for barn og unges liv.

Vi vet at det er mange som har det tøft og som er preget av usikre tider. Nettopp derfor prioriterer vi vanlige folks økonomi. Vi satser stort på de aller minste fordi de er fremtiden. Tiden er ikke over for de store velferdsreformene, det har denne regjeringen vist.

Presidenten [20:21:50]: De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Henning Wold (H) [20:32:03]: Høsten 2022 vedtok det rød-grønne stortingsflertallet å avvikle ordningen fritt behandlingsvalg, som ble innført av Solberg-regjeringen i 2015, og som 95 000 pasienter fikk anledning til å benytte seg av. I praksis betyr denne avviklingen at private og ideelle aktører ikke lenger kan regne med å få godkjenning til å levere spesialisthelsetjenester som vil bli refundert av staten.

Vi ser allerede nå negative konsekvenser av dette vedtaket. Den 1. juni måtte f.eks. den velrenommerte rusbehandlingsinstitusjonen Vangseter, som har hjulpet tusenvis av alkohol- og medikamentavhengige gjennom 36 år, legge ned sin døgnbehandling. Tidligere i år meldte direktøren ved den anerkjente ideelle stiftelsen Modum Bad at de i inneværende år må redusere kapasiteten med 3 000 liggedøgn fordi ordningen med fritt behandlingsvalg ble avsluttet.

Der pasientene før kunne velge det behandlingsstedet og den behandlingen som passet best for dem, innen både rus, psykiatri og somatikk, er det nå opp til helseforetakene å behandle eller henvise disse pasientene videre. I 2021 utgjorde for øvrig fritt behandlingsvalg kun 0,3 pst. av sykehusenes totale utgifter. I realiteten har stortingsflertallet nå gjeninnført et todelt helsevesen hvor det er tykkelsen på lommeboka som i mange tilfeller vil avgjøre om man har anledning til å skaffe seg den behandlingen man mener er best for en selv.

Vi ser nå – ikke overraskende – at sykehuskøene og ventetidene for å få behandling øker måned for måned, i motsetning til under Solberg-regjeringen hvor ventetidene ble kortere. Gjennom fritt behandlingsvalg kom pasientene raskere til behandling. Det å komme raskt tilbake i arbeid er selvfølgelig viktig for den enkelte, samtidig som det er god samfunnsøkonomi.

Høyre mener at vi må ta alle gode krefter i bruk for å løse de økende utfordringene innen helse- og omsorgstjenestene. 80 pst. av respondentene etterlyser mer samarbeid mellom offentlig og privat helsetjeneste, ifølge Kantars helsepolitiske barometer for 2023. Vi kan allerede nå slå fast at regjeringen med avviklingen av fritt behandlingsvalg har gjennomført en betydelig svekkelse av pasienters rettigheter, noe som særlig rammer sår-

bare pasienter innen både rus og psykiatri. Vi har dessverre mer i vente, for regjeringen har nedsatt et utvalg som skal fase ut enda flere private fra å levere velferdstjenester. Signalene fra regjeringen i trontalen understreker det.

Anja Ninadotter Abusland (Sp) [20:35:08]: De siste årene har samfunnet endret seg raskt. Antall unge i utenforskap og unge uføre er for høyt, og vi har just fått dramatiske sjokktall fra universitetene og høyskolene. På videregående har skolevegring blitt en stadig større utfordring, og yngre barn er voldelige eller utfører kriminalitet. Og i barnehagen rapporteres det om utagering og barn som oppleves som mindre robuste. Samtidig har behovet for arbeidskraft i Norge bare økt, og vi trenger at ungdommene våre er i arbeidslivet og ikke i utenforskap.

Det er ikke barna og ungdommene våre som er problemet, det er samfunnet rundt. Hvis vi hadde satt 80-talls generasjonen til å vokse opp i dagens samfunn, er jeg sikker på at vi ville sett nøyaktig den samme statistikken. For å få til endring trenger vi politisk vilje. Vi må evne å sette inn målrettede tiltak, samtidig som vi løfter blikket og ser på de store linjene i samfunnet. Vi trenger de gode tiltakene som regjeringen satte i gang, med opptrappingsplan for psykisk helse og ungdomsgarantien i Nav. Dette er dessverre helt nødvendige tiltak.

Ser vi igjen på statistikken, ser vi at det er hos de minste barna vi har størst potensial. Hvis vi klarer å ruste de minste barna til å håndtere de utfordringer og muligheter som samfunnet har å by på, ja, da har vi investert pengene våre godt.

Når jeg hører om barnehageansatte som forteller om hverdager hvor barn blir levert i pyjamas og med klær i hånden fordi foreldrene ikke orker å ta kampen hjemme, eller om barn som utagerer når de får et nei fra voksne, da får jeg vondt i magen. For det er nettopp disse barna som skal ut i den store verden, og hvis vi som samfunn ikke klarer å forberede dem, er vi med på å sende dem ut i utenforskapet.

Heldigvis prioriterer denne regjeringen å legge til rette for at flere skal mestre skoleløpet og bli kvalifisert for arbeid og utdanning. Når regjeringen kommer med meldinger om grunnskolen, om sosial mobilitet og sosial utjevning og om profesjonsutdanningene, da skal vi i Stortinget være klare. Jeg har troen på barna våre. Det er vi som politikere, som foreldre og som samfunn som er ansvarlige.

Seher Aydar (R) [20:38:06]: De økonomiske forskjellene fortsetter å vokse. Folk gruer seg til å trekke kortet i betalingsautomaten, enten det er på butikken eller på sykehuset. Halvparten av befolkningen har ikke økonomisk trygghet lenger. Flere enn 200 000 hus-

stander opplever matfattigdom, dvs. at de enten må hoppe over måltider fordi de har dårlig råd, be om hjelp fra Nav eller stille seg i kø for å få gratis mat. Disse folkene kan ikke betale regningen hos tannlegen. De må velge mellom mat og medisiner. Ifølge en undersøkelse Opinion har gjort for Frelsesarmeen, dropper nær én av fire å oppsøke helsehjelp, eller utsetter dette, på grunn av egen økonomi. Én av fire! Det understreker at det haster å innføre tiltak mot forskjellskrisen.

Økonomisk usikkerhet betyr noe for helsen til befolkningen. Det må også bety noe for helsepolitikken vi fører. Folk med dårlig råd bor dårligere, de har mindre stabile oppvekstvilkår, spiser dårligere, har tøffere arbeidshverdager eller kan kanskje ikke jobbe lenger. De opplever mer stress. I tillegg har de dårligere tilgang på helsehjelp.

Denne regjeringen snakker mye om å utjevne forskjellene, men vi kan ikke bare håpe at det skjer av seg selv. Det er ikke mulig å snakke om å utjevne helseforskjeller uten å snakke om penger. Høyre regjeringen og denne regjeringen har noe til felles: økte andeler og dyrere medisiner på blå resept. Høyre er heldigvis ute av regjeringskontorene, det må også Høyre-politikken. Mens ventelistene vokser i det offentlige på grunn av underfinansiering og mangel på helsepersonell, har de kommersielle aktørene eksplodert. Nå kan de som har råd til det, få helsehjelp på dagen, mens de som trenger det mest, må vente.

Så sent som i fjor fant SSB at økonomiske problemer er en av de livsbetingelsene som henger mest sammen med svekket psykisk helse. Likevel har regjeringen levert en opptrappingsplan for psykisk helse som er helt blind for at økonomiske problemer og uhåndterlig gjeld er en alvorlig psykisk belastning. Fattigdom gjør oss syke.

Kampen mot Forskjells-Norge er også en kamp for helse, levekår og livskvalitet. For å redusere sosial ulikhet i helse må vi redusere økonomiske forskjeller i samfunnet vårt. Nå er det på tide at regningen sendes til de aller rikeste i samfunnet, ikke til de sykeste. Folk med dårlig råd har både dårlig helse og dårligere tilgang på helsetjenester. Derfor er styrking av fellesskapsløsninger helt avgjørende for å styrke vilkårene for god helse. Det er veien å gå framover.

Shakeel Rehman (A) [20:41:15]: Oslofjorden er en naturperle som strekker seg fra svenskegrensen i Østfold via Oslo og helt til Skagerrak. Det er en fjord som byr på fengslende historier og spennende kystkultur. Naturen og landskapet er usedvanlig vakre, og langs fjorden ligger det små og store lokalsamfunn som byr på mange attraksjoner og severdigheter med sterke og historiske bånd til Oslofjorden.

Vår dyrebare Oslofjord er imidlertid alvorlig syk, og det har den vært en god stund. Vi ser det ikke på overflaten, men faktum er at Oslofjorden er i en økologisk krise. Den blir sykere og sykere for hver eneste dag som går.

En gang tiden kunne vi oppleve en fjord rik på torsk, kveite, sild og brisling – ja, til og med den legendariske makrellstørjen har vi hatt i fjorden vår. Nå ser vi at bunnlivet dør ut, at oksygenet i fjorden svekkes, og at blåskjell og ålegress, som jo er havets egne renseanlegg, sakte, men sikkert dør ut. Det er utslipp fra landbruk og kloakk, overfiske, klimaendringer og utbygging i strandsonen som er noen av de aller største årsakene til at livet i fjorden forsvinner. Samtidig bidrar økt nedbør og mer styrtregn til at enda mer gjødsel, jord og annen avrenning følger bekker og elver og renner ut i Oslofjorden.

Spørsmålet mange stiller seg, er om vi har råd til å iverksette tiltak for å redde Oslofjorden. Spørsmålet vi burde stille oss, er: Har vi egentlig råd til å la være? Arbeiderpartiet mener det haster med å følge opp tiltakene i handlingsplanen for Oslofjorden. Vi vet at et pålegg om nitrogenrensing for de kommunale renseanleggene vil koste, men samtidig vil dette være helt avgjørende for å redde Oslofjorden. Kommunene har fått et tydelig signal om at nitrogenrensing kommer, og at de må starte planleggingen for dette nå. Fra regjeringens side skal det ses på hvordan den kan bidra med å kompensere for rentene på lån til investeringer i nye renseanlegg, og andre tiltak som ikke bryter med selvkostprinsippet.

Målet for Arbeiderpartiet er at Oslofjorden skal være en ren, rik og tilgjengelig fjord for alle. Vi vil jobbe målrettet med ulike tiltak og sikre bedre koordinering og samarbeid mellom kommuner, fylke og stat for å redde fjorden.

Anne Kristine Linnestad (H) [20:44:12]: Kommunene står overfor økende press på IT- og cybersikkerhet. Det er spesielt små kommuner som melder om utfordringer i å håndtere kravene til sikkerhet. En undersøkelse fra SSB i år avslører en kritisk mangel på kompetanse i Kommune-Norge, og denne kompetanseutfordringen har forverret seg de siste årene. I 2018 sa 40 pst. av kommunene at kompetansemangel hindret utviklingen av digitale tjenester, mens i 2022 var tallet økt til 50 pst. Rekruttering av ansatte med IKT- og IT-kompetanse har også blitt betydelig vanskeligere. 72 pst. av kommunene rapporterer om rekrutteringsproblemer i 2023. I 2018 var det 32 pst.

Arbeiderpartiets ordfører i Vadsø, Wenche Pedersen, ble intervjuet av NRK nå i september og sa at det hun opplevde som et dataangrep på sin kommune, senere viste seg å være et angrep rettet mot flere kommuner.

En undersøkelse NRK har gjort blant nordnorske kommuner, har vist at flere av kommunene mangler kontroll over interne systemer og har opplevd dataangrep det siste året. Når kommunene i mange tilfeller ikke selv sitter på kompetansen, må de løse sikkerhetsutfordringene ved å benytte eksterne leverandører. Tall fra Kommunal Rapport viser at kommunene brukte ca. 6 mrd. kr på eksterne IKT-tjenester i 2021.

Det er selvsagt ikke noe galt i at kommunene leier inn den kompetansen de trenger, tvert imot, men det kan gjøre det vanskelig å foreta egenkontroll av underleverandører når kommunen i utgangspunktet mangler kompetansen selv. NRKs undersøkelse viser dessverre også at få kommuner stiller krav til IKT-sikkerhet i anbud og kontrakter, og at de sjelden sjekker underleverandører.

Det er allikevel noe positivt å trekke fram. Fokuset på IT-sikkerhet i norske kommuner har økt betraktelig de seneste årene. SSB viser til at det har vært en markant økning i antallet kommuner som har forsøkt å rekruttere ansatte med høy IT- og IKT-kompetanse. Men økt fokus er dessverre ikke nok når kommunene ikke lykkes med å rekruttere den kompetansen de har behov for. Mens regjeringen bruker tid og ressurser på å lage flere kommuner, mener Høyre det er viktig å oppfordre kommunene til å etablere større, robuste fagmiljø og mer samarbeid på tvers. Koordineringen mellom ulike aktører må styrkes, og IKT og IT og digitalisering må bli prioritert i utdanning og etterutdanning og ikke minst i kommunenes arbeid med kompetansebygging.

Dette mener vi er noe av det som må til for å gjøre kommunene i stand til å fortsette å ta det ansvaret kommunene har for vår nasjonale sikkerhet.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [20:47:18]: I trontalen i går slo Kongen fast at det er nødvendig å styrkje nasjonal sikkerheit og beredskap. Kva inneber egentleg nasjonal sikkerheit og beredskap? I rapporten frå totalberedskapskommisjonen står det:

«Helseberedskap er en avgjørende del av inn-satsen for å håndtere de fleste typer kriser. Flere av de mest alvorlige krisescenariene til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har til felles at krisen kan innebære et stort antall døde og alvorlige skadde og syke.»

I Noreg har me éi samla offentleg helseteneste. Helseberedskapen byggjer på den daglege drifta i den sivile helsetenesta. Det vil seie at alt som svekkjer den offentlege helsetenesta, svekkjer beredskapen vår når me treng han for å redde liv. Nedlegging av akutte tenester, private helsetenester som veks slik at det går ut over dei offentlege, sentralisering av tilbod og helsepersonell som sluttar å jobbe som helsepersonell, er eksempel på

det. Dette må me kjempe imot med alt me har. Det offentlege helsevesenet er for verdifullt til å ikkje gjere det. Handteringa gjennom koronapandemien er eit godt eksempel på kor verdifullt det offentlege helsevesenet er. Me gjekk langt for å unngå at helsevesenet skulle kollapse, sånn me såg i andre land.

Helseberedskapen handlar bl.a. om evna til å mobilisere og omdisponere ressursar i kriser. Den viktigaste ressursen vår er folk. Befolkningsgrunnlaget er difor ein viktig faktor for beredskapen. Difor må me jobbe for at det bur folk over heile Noreg. Me har sikra gratis ferjer til alle øysamfunn i Noreg. Det blir billegare barnehage for alle, men mest for dei som bur minst sentralt. Det har blitt lågare skatt for pendlarar. Det har blitt fleire desentraliserte studieplassar og ei halvering av maksprisen på FOT-rutene, og før 2025 skal me byggje breiband til alle husstandar i Noreg. Me skal ha tenester nær folk i heile Noreg.

Det er ikkje berre eit slagord, det handlar om så mykje meir. Det handlar om gode liv i heile landet. Det handlar om å få hjelp når me treng det. Det handlar om å kunne nytte kompetansen vår i heile landet og å byggje på kompetansen vår der me bur. Det handlar om å ha dyktige, kompetente og lokalkjende menneske over heile landet.

Me står overfor vanskelege val, viktige val og ikkje minst sikkerheits- og forsvarspolitiske vegval og prioriteringar Noreg må ta for å ta vare på norsk sikkerheit. Ein stor del av den norske beredskapen og Forsvaret er nemleg den sivile beredskapen: helseberedskapen.

Grete Wold (SV) [20:50:26]: Som så mange tidlige talere har tatt opp, er det krevende tider for mange. Vi er ikke der vi kan, bør og skal være. Ulikheten øker, og selv om noen tjener godt på den tiden vi nå er inne i – som matvarekjedene, fondsforvalterne og bankene – kjenner stadig flere på kroppen de økende utgiftene til det mest nødvendige: bolig, varme og et sosialt liv.

Økende forskjeller er gift for et samfunn. Når vi får et klassedelt skolevesen, et klassedelt helsevesen og barn som vokser opp i helt ulike virkeligheter, får vi et samfunn som ikke har felles forståelse av verden, og som da heller ikke har felles mål. Det må vi ta på alvor, og vi må bruke de politiske og økonomiske virkemidlene vi har, for å snu denne utviklingen.

Vi må sørge for at alle har de mest grunnleggende behov dekket. Det er ikke verdig at man i rike Norge har stadig flere som ikke får månedsregnskapet til å gå opp – det er med på å skape nettopp det Forskjells-Norge vi overhodet ikke ønsker oss. Forskjellene må ned, og vi må bruke de virkemidlene som virker.

Svaret er derfor ikke høyrepolitikk som ønsker å legge til rette for private kommersielle aktører, der de som

har penger i fond eller på sparekonto, kan kjøpe seg en bedre skole, raskere helsehjelp eller velferdsordninger andre ikke får. Det er ordninger som går på bekostning av gode felleskapsordninger, felleskapssteder der de som trenger det mest, får først, ikke de som har mest penger eller innflytelse.

En god barndom varer hele livet, sies det, og nettopp det bør vi legge til grunn for den politikken og de prioriteringene vi nå foretar. Skolen er på et vis vår siste virkelige fellesarena. Det er stedet for læring, men også stedet for sosiale ferdigheter og mestringsopplevelser. Skolen har en avgjørende oppgave med å bidra til at vi utjevner forskjellene.

Alle har ulike forutsetninger, og hvilket utdanningsnivå og hvilken bakgrunn foreldrene har, spiller en stor rolle når det gjelder muligheter og resultater. Derfor må man fjerne ordninger og praksis som ga mening i forrige generasjon, men som nå begrenser skolens mulighet til å virke utjevne.

Hjemmelekser er ikke utjevne – tvert imot, de øker forskjellene. Mulighetene for å ha en egnet lekseplass i ro og fred er ulike, og mulighetene for å få den hjelpen man trenger hjemme, slår veldig urettferdig ut. I tillegg er det en unødvendig belastning for mange småbarnsfamilier.

SV fremmet derfor i dag et forslag om å legge til rette for skolelekser, og at man gjør dette i tett dialog med lærere, elever og skoleeiere. Vi kan se til f.eks. Moss, der man selv etter veldig kort tid nå ser hvilke positive erfaringer man har gjort seg.

Jeg oppfordrer derfor til å stemme for et forslag i morgen som gjør skolene utjevne, og ikke til et sted som skaper økt ulikhet. Det er ikke det vi trenger i Norge i dag.

Øystein Mathisen (A) [20:53:26]: Tiden for nye velferdsreformer og å utbygge vår felles velferd er ikke over, selv om Høyre mange ganger varsler dette. Når tidene er usikre, når ting er tøft, trengs fellesskapet mer enn noen gang.

Denne regjeringens prosjekt er ambisiøst. De sosiale, de geografiske og de økonomiske forskjellene skal bygges ned. Folk skal kunne leve sitt liv over hele landet. Vi skal stille krav, men vi skal også stille opp. Det krever aktiv politikk – og det krever handling. Kanskje noe av det viktigste vi gjør da, er at vi satser på like muligheter til god utdanning for alle. Barn, uansett hvor de bor og hvilken bakgrunn de har, skal ha like muligheter. I usikre tider som dem vi lever i nå, er dette mer avgjørende enn noen gang, og en god oppvekst varer livet ut.

Nå gjør denne regjeringen barnehagen 11 000–16 000 kr billigere i året, og for noen blir den helt gratis. Dette betyr mye for alle. Det betyr enda mer for dem som sliter med renten og med prisveksten, og det betyr

helt klart mest for dem som før ikke hadde råd til å ha barna sine i barnehagen.

Sammen med SV har vi også gjort kjernetiden gratis for første- og andreklassingene. Regjeringen satser på fellesskolen; vi skaper en mer praktisk skole som er mer tilpasset hver enkelt elev. Vi gir sterkere muligheter til å fullføre videregående, vi øker borteboerstipendet og utstyrsstipendet, som har stått helt stille i borgerlig tid, og vi gjør en historisk økning i studiestøtten – den største økningen på 15 år.

Alt dette handler om én ting: å gjøre utdanning og kunnskap tilgjengelig for alle. Det er en investering i framtiden, og det er det viktigste vi gjør for at alle skal kunne leve det livet de ønsker, og oppnå sine drømmer. Det er også det vi må gjøre for å finansiere velferden vår, også i framtiden. Utdanning gir arbeid og kompetansen vi sårt trenger i dette samfunnet. Det er en trygg retning som gir større muligheter i samfunnet for alle, ikke mer makt til de heldige få.

Kari-Anne Jønnes (H) [20:56:12]: Utfordringene Norge står overfor, vil kreve mye av oss alle. Også store utfordringer kan løses, men de krever kunnskap. Både den grønne og den digitale omstillingen krever realfagskunnskap. Vekst og utvikling av industrien og tilstrekkelig rekruttering til helsefagene krever også realfaglig kompetanse og forståelse på ulike nivå.

Dette forstår samfunnet. NHO roper varsko, og universitetene våre er tydelige: Vi har en realfagskrise. Høyre har store ambisjoner på vegne av kunnskapsnasjonen Norge. Vi vet at med riktige satsinger kan dagens barn og unge løse morgendagens utfordringer, til beste for oss alle. Velgerne har vist oss at de ser utfordringene og har tro på Høyres løsninger. Ved høstens valg er det Høyres skolepolitikk, våre ambisjoner på elevenes vegne og vår satsing på realfag som har fått gjennomslag.

Inngangsbilletten til det grønne skiftet er tilstrekkelig realfaglig kompetanse til å knekke kodene i blå og grønn sektor, ellers lykkes vi ikke med å realisere våre naturlige fortrinn, som naturressurser. Det må et omfattende digitaliserings- og teknologisk løft til for at vi skal kunne levere helse- og omsorgstjenester til alle som trenger det i årene som kommer. Det klarer vi kun med realister som elsker å løse kompliserte utfordringer.

Noen av dem står kanskje utenfor arbeidslivet i dag, fordi dagens regjering gjør veiene inn til arbeidslivet færre og smalere, selv om det er det motsatte vi trenger: lekbasert læring av høy kvalitet i barnehagen, nysgjerrighetsdriven utforskning av naturen fra tidlig alder, videreutdanning i matematikk for lærere i småskolen, økt antall naturfagstimer i ungdomsskolen, hovedfokus på at alle elever skal lære å lese, skrive og regne skikkelig før de går ut av 10. klasse, sånn at døren til kunnskapsuni-

verset åpner seg, mer praktisk og variert undervisning, systematisk samarbeid og økt satsing på vitensentrene og flere Newton-rom.

Det er bare eksempler på det vi vet virker: tidlig innsats og målrettet satsing på realfag fra barnehage, gjennom grunnskolen og over i videregående skole. Det aller viktigste vi kan bidra med, er å øke rekrutteringsgrunnlaget til realfagene på videregående skole og i høyere utdanning. Dersom elevene ikke er motivert eller kvalifisert til videre studier i realfag, hjelper det ikke hvor mange studieplasser det er, eller hvilken kompetanse arbeidslivet skriker etter.

Lykkes vi ikke med økt rekruttering til realfag må vi importere kompetansen. I dagens sikkerhetspolitiske situasjon er det klokt å sørge for at vi har norsk kompetanse tilgjengelig.

Per Olav Tyldum (Sp) [20:59:25]: Internasjonal usikkerhet, med krig i Europa og mat-, klima- og energikrise, viser hvor viktig det er med et aktivt landbruk. Samfunnsoppdraget til jordbruket er å sikre Norges befolkning nok og trygg mat produsert på norske ressurser. Derfor er vi avhengige av å kunne produsere mat til egen befolkning i både gode og dårlige tider. Vi kan med andre ord ikke gjøre oss avhengige av import fra omverdenen, men må sikre våre ressurser for egen matproduksjon. Det er viktig for bonden og landbruket, men aller mest viktig for den norske forbrukeren.

Senterpartiet i regjering leverte umiddelbart på forventningene da Landbruks- og matdepartementets kontorer ble inntatt i oktober 2021. Vi er i gang med å etablere beredskapslagre av korn. To solide jordbruksoppgjør er vedtatt. Strømstøtte, investeringsstøtte og ikke minst etablering av Bionova skal nevnes – og det til tross for protester fra Høyre og Fremskrittspartiet, som foreslo å redusere jordbruksavtalen med 1,2 mrd. kr og til alt overmål stemte imot en framforhandlet jordbruksavtale og en skjerpet jordvernstrategi. Høyres og Fremskrittspartiets alternative politikk er i sum lavere inntekter og høyere utgifter til den norske bonden.

Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering prioriterer norsk landbruk. Vi er kommet langt, men er ikke i mål. Det betyr f.eks. at et nytt tallgrunnlag med opptrapingsplan skal leveres, men vi minner om at det er i de årlige jordbruksforhandlingene at detaljene legges.

Årets store utfordringer har handlet om tørke og flom, afrikansk svinepest, fugleinfluensa og rovdyr. Vår landbruks- og matminister har tatt aktive grep og lansert tiltak som skal kunne bidra i krevende tider. Jeg har selv vært på reise og opplevd store ødeleggelse med avlinger som har stått under vann, og møtt matprodusenter som er fortvilet. De ønsker å opprettholde sin produksjon, men synes det er svært krevende når fem-

årsflommer blir årlige, og oversvømmelser ødelegger store verdier. Det foreslås å heve viktige vegstrekninger som tiltak for å sikre infrastruktur, men det kan virke som om livsviktig matjord i enkelte dalfører er blitt en buffersone for flom. Sånn kan vi ikke ha det.

Jeg er glad for at vi har en regjering som tar norsk landbruk på alvor, og som har evne til å reagere og ta grep når situasjoner som truer norsk matsikkerhet og beredskap oppstår.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Irene Ojala (PF) [21:02:32]: I går sa kongen i sin tale til oss at vår felles helsetjeneste skal sikre at vi alle får helsehjelp av høy kvalitet. Det var veldig fint å høre. Men det var noe som skurret. I en tid der vårt naboland Russland er i krig med Ukraina, har både forsvarskommisjonen og totalberedskapskommisjonen pekt på at det er viktig for Norge at det bor folk i vårt nordligste fylke, og at det er et stabilt sivilsamfunn i landsdelen. Begge kommisjonene mener at det er på tide å styrke beredskapen i nordområdene og gi folk i nord trygghet i hverdagen. Dette er også noe statsministeren og utenriksministeren har sagt tidligere.

Totalberedskapskommisjonen sier det slik i kapittel 9:

«Utfordringsbildet i nord skiller seg ut sammenliknet med andre deler av landet. Været er dårligere og farligere og klimaendringene merkes raskere og tydeligere i polare strøk.»

Totalberedskapskommisjonen legger til grunn at befolkningen i nordområdene lever med lange avstander, spredt bosetning og en krevende demografisk utvikling som preges av aldring, sentralisering og fraflytting fra Nord-Norge, Svalbard og Finnmark spesielt, og at dette er et sikkerhetspolitisk anliggende. Dette betyr «at offentlige arbeidsplasser, sengeplasser på sykehusene og flyruter, har nasjonal betydning».

Både sykehusutvalget og helsepersonellkommissjonen viser til at behovet for en ny vurdering av sykehusstrukturen grunnet store geografiske variasjoner i spesialisthelsetjenestetilbudet er på sin plass. Helseovngivningen forplikter til et likeverdig – ikke likt, men likeverdig – helsetilbud til hele befolkningen uansett bosted. Det må jo også gjelde folk som bor i Kautokeino, Alta, Loppa, Kirkenes og Øst-Finnmark for øvrig.

Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport gir storting og regjering klar beskjed om å sette i gang arbeidet med å bygge tillit og skape forsoning i møte med Finnmarks flerkulturelle befolkning. Pasientfokus mener at dagens regjering og storting allerede nå og i neste års statsbudsjett må starte på dette forsoningsarbeidet. Den første forsoningsnøkkelen staten kan bruke, er å

sikre at alle, uansett etnisk tilhørighet, får et helsetilbud som styrker livskvaliteten for dem som bor i Finnmark.

Mandag hadde Helse Nord møte med Nord-Norgebenken. Det er til stor bekymring for oss i Finnmark og i Nord-Norge for øvrig når vi hører hva Helse Nord utreder. Kongen snakket i går om en felles helsetjeneste av høy kvalitet. For å skape et stabilt sivilsamfunn i Nord-Norge må vi ta totalberedskapen i Nord på høyeste alvor. Da kan vi ikke akseptere at fødeavdelinger og akuttberedskap i vår nordligste landsdel vurderes lagt ned. Det håper jeg regjeringen og vi her på Stortinget kan følge nøye med på videre framover.

Heidi Nordby Lunde (H) [21:05:50]: Vi velger ikke selv tiden vi lever i, men vi kan velge hvordan vi møter den. Da må vi, med Trygve Brattelis ord, forstå tiden vi lever i, og gi svar folk tror på. Klimakrise, kraftkrise og krigen i Ukraina ville vært krevende for enhver regjering, men én ting er de krisene man må stå i, noe annet er krisene man skaper selv.

Vi har lærermangel og for mange ukvalifiserte lærere i skolen. Regjeringens svar er å opprettholde mange skoler som ikke kan forsvares av elevtallet, gjennom et grendeskoletilskudd.

Barnefattigdom er mest utbredt i de store byene. Regjeringens svar er gratis barnehage i Finnmark og Nord-Troms.

Politiet sliter med å rekruttere studenter med innvandrerbakgrunn. Regjeringens svar er å opprette politikutdanning i Alta. Politiet trenger flere politifolk. Regjeringen åpner politikontorer politiet sier de ikke trenger.

Privat næringsliv sier at mangelen på kvalifisert arbeidskraft hindrer vekst og verdiskaping. Regjeringen innfører en ekstra arbeidsgiveravgift og øker veksten i offentlig sektor.

Helsekøene øker, og vi mangler helsepersonell. Regjeringen slutter å bruke kapasiteten hos private og innfører etableringskontroll med private helsetjenester, sånn at det blir mer kø, færre karriereveier og mindre attraktivt å jobbe innen helse.

Matkøene øker, og folk sliter med høye matvarepriser. Regjeringens svar er jordbruksoppgjør som gir folk høyere matvarepriser og bøndene høyere inntektsvekst enn andre arbeidstakere.

Vi mangler kompetanse for å digitalisere og omstille Norge, for å kompensere for mangel på arbeidskraft og bruke ressursene bedre. Regjeringen kutter i antall IKT-studieplasser og i bruk av kompetente konsulenter.

Vi trenger investeringer i framtidens arbeidsplasser for å sikre framtidens økonomiske og sosiale bærekraft. Regjeringens svar er økt politisk risiko og skatteøkninger som setter næringslivet i sparemodus istedenfor vekst-

modus, svekker mulighetene for omstilling og driver kompetent kapital ut av landet.

Når det innføres en grunnrenteskatt på havbruk, innrettes den slik at den oppfordrer til skatteplanlegging gjennom omstrukturering til mindre selskaper med lavere inntjening.

Da har jeg ikke begynt på reverseringen av domstolreformen, oppløsningen av Viken, milliardoppkjøpet av Meraker Brug og innføringen av gratis fergetilbud, som til alt overmål har gitt færre avganger og dårligere tilbud.

Vi velger ikke selv tiden vi lever i, men vi kan velge hvordan vi møter den. Vi har en regjering der noen ønsker reformer for å gå framover, og noen ønsker reverse-ringer for å gå tilbake. Resultatet er at Norge blir stående stille i en tid der vi trenger å omstille oss raskere. Om det er en rød tråd i denne trontaledebatten, er det regjeringspartiens representanter som sier at sånn kan vi ikke ha det. Jeg er helt enig.

Rune Støstad (A) [21:09:07]: Som folkevalgt har jeg et hovedmål, og det er å gjøre alt jeg kan for at folk kan leve gode og frie liv. Nå er det for få som har den muligheten. For mange sliter, for mange gruer seg til neste regning. Da skal vi som fellesskap stille opp.

Den beste ressursen vi har, er folkene som bor i landet vårt. Da er det godt å se at mye går i riktig retning. Til tross for krig, energikrise og dyrtid var andelen av befolkningen som var i arbeid i fjor, den høyeste på 14 år. Sysselsettingen blant unge under 25 år var den høyeste på 22 år.

Som kongen sa i trontalen: «Antall personer i jobb har aldri vært høyere.» Det betyr at mange flere får muligheten til å bygge seg et godt liv selv. Om en har fått jobb innenfor helse, i kassen på lokalbutikken, i en industribedrift eller som leder i en kommune, er ikke det viktigste. Det viktigste er at en har en trygg jobb og en lønn å leve av. Det gir frihet, og det gir grunnlag for et godt liv.

Arbeid til alle vil alltid være Arbeiderpartiets viktigste sak. For å gi et bilde på dette: Under statsminister Støres to første år i regjering er det skapt flere jobber i privat sektor enn under hele regjeringssperioden til Solberg. Bare i Innlandet, der jeg bor, har det blitt nesten 6 700 nye lønnsstakere de siste årene. Vi har en regjering som har satt en ny retning, en retning som går framover. I motsetning til da Høyre styrte, har vi nå en nærings- og distriktsvennlig regjering som fører en mer rettferdig politikk, fordi flere får ta del i fellesskapet.

Det er mye som er bra, men vi har større ambisjoner. Derfor må vi fortsatt sikre trygg økonomisk styring, samtidig som vi tar nye og kraftfulle politiske grep for framtiden. Det gjør regjeringen, med en offensiv og ny næringspolitikk, med grønt industriløft, med en poli-

tikk som handler om å skape og dele – selve fundamentet for vår gode velferdsstat, en velferdsstat som stiller opp for folk, sikrer rettferdig fordeling og sørger for at flere kommer i arbeid. Resultatet blir at flere kan leve et godt liv i både by og land.

Ingjerd Schou (H) [21:12:09]: Jeg tenkte jeg skulle starte med å takke velgerne som har deltatt i kommune- og fylkestingsvalget, for jeg har sett hva som var i det blå skapet, nemlig mannskap, lederskap og budskap. Fra Høyres side kommer vi til å være konstruktive her i Stortinget og ellers glede oss over utviklingen i mange kommuner.

Verden er her, og vi er en del av den. Krigen i Ukraina gjør at Norge påvirkes, både i lokalpolitikken og i nasjonalpolitikken. Her hjemme skal vi – og må vi – løfte både forsvar, beredskap og sikkerhet.

Regjeringen var treg med å gi støtte til Ukraina. Flere anmodninger om hjelp kom, og det tok altså 106 dager før det var på plass at vi fikk gitt verneutstyr til sivile. Det tok 223 dager å få sendt bromateriell. Også det var etterspurt.

Det har med dagens regjering vært en realnedgang i forsvarsbudsjettet. Solberg-regjeringen økte budsjettet med 3,7 pst., og Høyre forventer at det økes vesentlig neste år.

Regjeringen har vært treg med å innføre ny lovgivning, og jeg refererer da til sikkerhetssituasjonen, som er forverret. Noe av dette var allerede påbegynt da dagens regjering overtok kontorene. Regjeringen har ikke levert forbud mot fremmed etterretning, ikke levert på å gi PST tilgang til åpen kildelagring, ikke levert en oppdatering av sikkerhetsloven, særlig det som går på eierskapsbestemmelser, og ikke levert kunnskapsoverføring innen eksportregelverket. Det høres vanskelig ut, men det handler om at land vi ikke selger missiler til, heller ikke skal kunne tilegne seg kunnskap om missilteknologi ved norske universiteter.

Regjeringen har nedsatt et utvalg for å vurdere erfaringer med EØS-avtalen. Mandatet ser bakover, og Norge trenger faktisk at vi skal se framover, hvordan vi best ivaretar vårt samarbeid med EU i årene framover. Trontalen sa null. Den var blottet for det perspektivet.

Det er store utfordringer i Norge, og regjeringen svarer med bl.a. flere lensmannskontorer. Jeg tror man må være fra Senterpartiet for å tro at dagens kriminalitet løses fra et deltidskontor i Rakkestad.

Høyre vil ta ansvar for fremtiden og dagens utfordringer. Regjeringen gjør ikke dette på en del områder som er helt sentrale i sikkerhetspolitikken, og resultatet er at mange unge i etableringsfasen også får regningen. Renten øker, og det samme gjør offentlige utgifter, som følge av den politikken som nå føres.

Kathrine Kleveland (Sp) [21:15:25]: Det å ha plass i stortings salen, se kong Harald lese trontalen i går og føle fellesskap på tvers av partigrenser i demokratibygningen Stortinget, er et stort ansvar.

Demokrati i praksis er beredskap. Under 30 pst. i verden bor i demokratier. Antallet er dessverre synkende. Vi må ta vare på vårt.

Beredskap er viktig for Senterpartiet. Beredskap er alt fra forsvar, samferdsel, bredbånd og mobildekning, utdanning, medisin og mat til politi, rettsvesen, integrering og frivillig arbeid.

Jeg vil snakke om mat, for matberedskap er mer enn mange tror. Alt blir uvesentlig om vi ikke får mat. Vi trenger mer rettferdig fordeling av maten som finnes. Vi må kaste mindre mat, men også produsere mer.

Ethvert land har rett og plikt til å produsere mest mulig mat til egen befolkning. Derfor er matproduksjon en naturlig del av totalberedskapskommissjonens rapport.

Innhøstningen i år viser at matproduksjon er sårbart, også i vårt land. I en usikker verden med store klimaendringer er norsk matproduksjon beredskap. Da blir kloke jordbruksoppgjør, beredskapslager for korn og fortsatt satsing på matprodusenter med forutsigbar inntekt beredskap.

Å lage sunn og god mat er en av de viktigste kunnskapene et menneske kan ha. Det gir gode liv og god helse. Forrige lørdag deltok jeg da Geitmyra matkultursenter Tønsberg åpnet i Vestfold. Matkunnskap for barn er beredskap når barn lærer å lage sunn mat, teste nye smaker og forstår hvordan mat produseres.

Matfagene i videregående skole er beredskap. Norge trenger mange flere engasjerte og entusiastiske matfagarbeidere i årene som kommer.

Skolemat er beredskap. Skolemåltid gir bedre læringsmuligheter og utjevner sosiale forskjeller. Det bidrar til integrering og forebygger mobbing. Det er mye god folkehelse i riktig sammensatt skolemat, med brød, frukt, grønt, kjøtt og fisk.

Jordvern er beredskap. Enhver jordfleck som dyrkes, er beredskap. Nedbygging av matjord er et ran fra framtidens brødfat. Derfor har Senterpartiet i regjering lagt fram en ny jordvernstrategi med enda strengere krav til nedbygging. Nasjonal matproduksjon er beredskap og viktig for kultur, bosetting og verdiskaping. Det er levebrød for noen – matsikkerhet for mange.

Senterpartiet står opp for norsk matproduksjon, arbeidsplasser og tryggheten for tilgang på nok næringsrik mat. Husk at mat er mer enn å mette.

Kirsti Leirtrø (A) [21:18:45]: Et samfunn med små forskjeller, høy tillit og sterke fellesskap er selve målet for Arbeiderpartiet. Folk skal være trygge i og på jobb og ha velferdstjenester som er der når de trenger det.

Det skal ikke være lommeboken som bestemmer hva slags hjelp du får. I dag er det ikke sånn. Mange sliter økonomisk og får det ikke til å gå opp. Det er i gode tider vi skal rigge oss for de dårlige tider.

Representanten Erna Solberg sa i sitt innlegg at vår regjering øker sitt offentlige forbruk. Det skulle da bare mangle. Etter åtte år med reduserte midler til vår felles velferdstjeneste og skattelette til dem som har mest, er det mye å rette opp i for å nå våre mål.

Vi vet at Norge ikke var rigget for krisen. Nå traff inflasjon og krig i nærområdet umiddelbart etter pandemien. Vi må lære av den krisen vi nå står i. Vi kan ikke kutte i sikkerhetsnettet til folk selv om vi kaller det avbyråkratisering. Noe av sikkerhetsnettet har vi styrket, noe forrige regjering kuttet i. Det er arbeidsavklaringspenger, feriepenger på arbeidsledighetstrygd, bostøtte, tiltaksplasser og økonomisk sosialhjelp. I tillegg har vi økt satsingen på Husbanken og på pensjon, redusert utgifter på barnehage og SFO og økt studiestøtten, for å nevne noe. Dette gjør vi samtidig som vi skal hjelpe flyktninger fra krigen i Ukraina og øke forsvarsevnen vår. Samtidig skal vi ha en trygg økonomisk styring for å redusere renteøkning og prisvekst. Det viktigste prosjektet vårt er allikevel å få flere i jobb, og det har vi lyktes med. Hele 51 000 flere har nå kommet i jobb.

Men det er mye igjen for å nå målet vårt om et samfunn med små forskjeller, høy tillit og sterke fellesskap. Norge trenger vår omfordelende politikk lenge ennå.

Geir Inge Lien (Sp) [21:21:28]: Ei drosjenæring med ordna forhold der kundane er trygge, og der sjåførane kan leve av jobben sin, ligg til grunn for politikken til denne regjeringa, i motsetning til den førre regjeringa. Drosjereforma som Framstegspartiet og Høgre innførte hausten 2020, har skapt eit totalt kaos i marknaden. Sjåførar lever på luseløn, og passasjerar har ikkje kontroll på verken prisen eller på om personopplysningane deira vert delte med f.eks. Russland. Det er nødvendig med ei opprydding i marknaden, ikkje berre for dei som skal leve av yrket sitt, men òg for kundane og tilliten til næringa.

Tryggleik for passasjerar vil verte sett i fokus framover. Til stadigheit har vi sett at passasjerar vert ståande igjen mens dei ventar på drosjer som skal ta dei til eit sjukehus, til eit legekontor eller frå eit sjukehus. Årsakene er samansette, men den største gjengangaren er at dei offentlege anboda pressar prisane på turane så mykje at dei seriøse aktørane, med døgntilgjengeleg beredskap og solid lokalkunnskap, taper anbod i konkurransen med aktørar som vinn på pris. Eg meiner at vi, som det offentlege, sparar oss til fant når vi sparar kroner og øre på pasienttransport, men kastar vekk ressursar i helsevesenet når dei same pasientane ikkje møter opp på

grunn av eit anbodsregime som i for stor grad vektlegg pris og tek for lite omsyn til kvalitet og lokalkunnskap. Uansett er utfallet ofte at drosjesjåførane heller ventar på andre turar til ordinær marknadspris.

Det vert difor viktig for oss å følgje opp arbeidet som vert gjort no av drosjeutvalet. No ser dei på moglegheitene for samkøyring av transporttenestene som det offentlege kjøper. I dag vert skuleskyss, tilrettelagd transport og pasientreiser kjøpte kvar for seg, etter anbod, der pris er eit viktig tildelingskriterium. Etter frisleppet i marknaden har talet på løyve meir enn dobla seg, men den totale omsetninga har ikkje gått opp samanlikna med 2019. Det vil seie at drosjesjåførar, som allereie då levde i ein pressa marknad, no kjem endå dårlegare ut når det gjeld oppdrag frå det offentlege. Ei samkøyring av transporttenestene vil forhåpentlegvis leggje til rette for meir føreseielege kontraktar, med lønsvilkår for dei tilsette som sikrar at pasienten vert prioritert, i motsetning til det Høgre-Framstegsparti-regjeringa gjorde. Vi jobbar med saka.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [21:24:42]: På terskelen til eit nytt stortingsår har eg med meg alle menneskemøta frå lokalvalkampen. Det er ho som har for låg løn til å greie å kjøpe sin eigen bustad, læraren som synest det er krevjande å skulle ta vare på alle i ei altfor stor klasse, men som jubla over gratis SFO, som SV fekk forhandla inn i budsjettet, og ho som gjerne skulle hatt fleire yrkesgrupper med for å hjelpe skulevegrarane og traumatiserte flyktningbarn til å oppleve livsglede og meistring. Det var han som fortalde korleis det var å vere barn i ein familie som mista alt i dyrtida på 1930-talet, lokalsamfunnet som kjempar for sin barnehage og skule, og bonden som kan få øydelagd næringsgrunnlaget fordi kommunen vil ekspropriere jorda til byggeformål. Det var innvandraren og ressurspersonen eg møtte på Sula, som brukte mykje tid på å forklare sine medflyktningar kva demokrati og eit val er. Han møtte blikket mitt og sa med djupt alvor: Vi vil ikkje ha sosialhjelp, vi vil vise kva vi kan. Vi vil forsørge oss sjølve og betale skatt slik som andre, men det er vanskeleg for ein ung mann som ikkje har eit norsk namn, å få jobb, og det er vanskeleg å kome i kontakt med nordmenn.

Noreg må vise internasjonal solidaritet og ta imot kvoteflyktningar, som er den einaste lovlege ruta for menneske som er på desperat flukt frå krig for å berge livet. Frivillige organisasjonar på inkluderingsområdet må få meir føreseielege rammevilkår og søkbare ordningar med klare kriterium for det viktige arbeidet dei gjer med å hjelpe folk som kjem til landet, med å forstå det norske samfunnet og finne sin plass i fellesskapen, slik at dei kan bidra med sine ressursar.

Alle bur i ein kommune, og dei kommunale tenestene er rygggraden i velferdsstaten. Difor vil SV styrkje kom-

muneøkonomien. Statsministeren var oppteken av at vi ikkje skal sløse med det viktigaste, menneska, og då tenkjer eg at å setje inn meir ressursar tidleg er viktig. SIFO-undersøkinga syner alvoret i dyrtida når over 150 000 familiar er ille ute, og hushald slit. Dette er alvorleg, og det krev at vi handlar raskt og sikrar at alle har ein trygg plass å bu, at dei ikkje mistar bustaden sin, og at dei har pengar til mat på bordet.

Det er for folk sitt liv og sin kvardag vi skal lage budsjett og vedta lover, ikkje for å tilfredsstillte internasjonale konsern med styremedlemmer i skatteparadis. Det er for demokratiet og rettstryggleiken si skuld vi skal forvente at regjeringa får avslutta det pågåande menneskerettsbrotet på Fosen. Stortinget må sjå til at det ikkje skjer nye brot i jakta på nye naturressursar på land og hav. No er tida komen for å fylgje opp sannings- og forsoningskomisjonens rapport med budsjett og politikk.

Eg ser fram til eit nytt arbeidsår med å utvikle politikk for folk sine behov, for trygge liv og for arbeidsplassar.

Linda Monsen Merkesdal (A) [21:28:02]: I partileiardebatten i Arendal var Jonas Gahr Støre den einaste partileiaren som rekte opp handa og svarte ja på at me kom til å oppnå klimamåla våre. Tenk det – berre éin partileiar i Noreg trur at me skal oppnå klimamåla våre.

Noreg har som mange andre land underteikna Parisavtalen, ein forpliktande avtale som set mål og krav om utsléppskutt. Om Noreg ikkje følgjer avtalen, vil det få økonomiske konsekvensar for Noreg og norsk industri.

Me må nok erkjenne at eit samla politisk Noreg ikkje har klart å skapa god nok forståing hos befolkninga om Parisavtalen og kvifor me skal gjera tiltak som krev meir straum, og at det hastar. Hovudårsaka til at me skal elektrifisere det norske samfunnet, er nettopp å kutta i menneskeskapte klimautslépp. Hadde me ikkje hatt dette problemet å løysa, kunne me ha halde fram i nøyaktig same tempo som før.

Det var påfallande at Høgres partileiar ikkje rekte opp handa på spørsmålet om me ville nå klimamåla. Skal ein leie eit land gjennom ei enorm omstilling, må ein i det minste ha tru på prosjektet.

La meg teikna eit bilete: Du skal på fjelltur med barna dine, peikar på toppen og seier at opp der skal me, på den fjelltoppen. Så snur du deg til barnet og seier: Men du kjem ikkje til å klare det. – Det er det Høgre no gjer til industrien og Noregs befolkning: sår tvil om verkemiddelet og om måloppnåinga.

Me har forplikta oss til å nå mål, og som Gro Harlem Brundtland sa det: «Det er typisk norsk å være god.» Den sjølvvilliten treng me inn i den enorme omstillinga me skal gjennom som land. Me må ha stø kurs og klare mål.

Innan 2030 skal Noreg redusere dei menneskeskapte klimautsléppa med minst 55 pst. Det er denne gene-

rasjonen som for fullt merkar klimaendringane i kvardagen, med ekstremtørke og storflaum. Me ser helseutfordringar på grunn av forureining i form av kreft og hjarte- og lungesjukdomar. Dette er problem me må snakka om og løysa.

Samfunnet vårt skal gjennom endringar, og endringar kan skape utryggleik. Det er vår jobb å skape føreseielegheit, tillit og rettferd i omstillinga. Arbeidarpartiet tek dette oppdraget på alvor. Me innfører tiltak for næringslivet, slik at industrien og bedriftene kan omstilla seg. Dette sørgjer for økonomisk tryggleik og moglegheit for vanlege folk i by og land.

Me er nok den siste generasjonen som har ei reell moglegheit til å gjera endringar. Difor rekkjer Arbeidarpartiet opp handa og handlar no.

Margret Hagerup (H) [21:31:24]: I trontaledebatten i 2018 var jeg bekymret over Arbeiderpartiets svartmaling av norsk arbeidsliv. Jeg advarte bedriftsledere om å være på vakt mot at denne «virkelighetsbeskrivelsen» skulle bli utgangspunktet for utforming av regelverk, for det ville være en manglende tillit til norske arbeidsgivere.

I dag har vi fasiten. Nå melder bedrifter over hele landet at de velger å ikke ansette på grunn av økt arbeidsgiveravgift, og at de ikke tar nye oppdrag på grunn av innstramminger i innleieregelverket. Norske bedrifter ber om forutsigbarhet, regjeringen svarer med økte skatter og økte utgifter for staten.

Politisk risiko har blitt en reell utfordring for norske bedrifter, og halvveis inn i regjeringperioden mangler regjeringen svar på hvordan de store oppgavene skal løses. De bruker tid og penger på å gå bakover for å tilfredsstillte Senterpartiets mange valgløfter, på tross av at mye tyder på at det ikke er et skrikende behov for å innfri disse løftene, heller ikke i egne rekker.

Reversering og manglende omstilling skaper ikke trygghet for framtiden. Vi har nok folk, penger og kapital til å lykkes med den grønne omstillingen, men vi må forvalte dette klokt. Omstillingen av Norge kan ikke utelukke skje gjennom statlige virkemidler, hvor private skal ta en stadig større del av regningen. Det må først og fremst lønne seg å skape arbeidsplasser, gjennom et skatte- og avgifts nivå som bidrar til utvikling og verdiskaping. Skal vi ta ansvar for framtiden, må vi ha jobbskaperne med på laget, for det skaper muligheter for flere.

Valgene vi tar i dag, er avgjørende for framtiden og kommende generasjoner. Grunnlaget for nødvendig omstilling og ivaretagelsen av et godt velferdssamfunn skapes gjennom en god skole, et produktivt næringsliv og en sterk offentlig sektor.

Kompetansebehovsutvalget viser til at nesten 30 pst. av norske 15-åringar har for dårlige kunnskaper i

lesing, matematikk og naturfag, noe som kan svekke evnen til livslang læring og omstilling. Regjeringen avviser en egen strategi for realfag, på tross av at næringsliv og akademia varsler om en realfagskrise. Regjeringen har videre fjernet den eneste karriereveien som var i norsk skole, hvor lærere bl.a. kunne utvikle undervisningskompetansen sin i begynneropplæringen. For AS Norge er det helt avgjørende at ungene lærer seg å lese, skrive og regne, for det forhindrer utenforskap.

Det er dessverre for mange veier ut av arbeidslivet. I 2018 sa jeg at forutsetningen for å inkludere flere er arbeidsgivere som tar ansettelsesrisiko, skaper arbeidsplasser og senker terskelen for dem som står utenfor arbeidslivet. Regjeringen har gjort veien inn til arbeid smalere, og de svekker grunnlaget for den nødvendige omstillingen som skal sikre velferden for kommende generasjoner.

Det må lønne seg å skape jobber. Det gjør det dessverre ikke med denne regjeringen.

Ole André Myhrvold (Sp) [21:34:40]: Krig i Ukraina, et stadig mer polarisert verdensbilde, økonomisk ustabilitet og et sårbart energisystem har gitt oss høye energipriser, galopperende prisvekst og kraftige renteøkninger. Der arbeidsfolk tidligere kunne leve et relativt godt liv med et visst økonomisk handlingsrom, er det nå mange som strever med å få endene til å møtes. Mange har omprioritert, strammet inn livreimen, men opplever likevel at lønningsposen er tom før neste lønning. Å få bukt med den usikkerheten som mange nå føler på kroppen, er Arbeiderparti–Senterparti-regjeringens fremste jobb. Det gjøres gjennom en ansvarlig økonomisk politikk og ansvarlig budsjettering for å få prisveksten ned og renten under kontroll.

Det er mange usikkerhetsfaktorer nå, men likevel ser vi – i motsetning til Høyre, som prøver å tegne et dystert bilde av næringslivet og at alt er satt over styr – at næringslivet jevnt over går godt og søker etter folk. Mange virksomheter sliter faktisk med å finne folk til arbeidsplassene de har. Sysselsettingen er på et så høyt nivå at vi må tilbake til 2008 for å finne høyere tall. I andre kvartal i år var det 47 000 flere i jobb enn på samme tid i fjor. I løpet av denne regjeringens første regjeringsår ble det skapt flere jobber enn under de åtte årene med Erna Solbergs regjering. At folk har jobb, står i jobb, og at nye folk får jobb, er bra, både for den enkelte, for husholdningene og for samfunnet.

Dette viser noe annet enn det bildet Høyre forsøker å tegne her i kveld. Det bildet er et falskneri. Det er ikke sant at næringslivet og jobbskaperne generelt er pålagt massive skatteøkninger under denne regjeringen. Det som er sant, er at den kraftbransjen som har tjent gode penger på høye strømpriser, har fått økt skatt for å finan-

siere en strømkompensasjonsordning for familiene. Det er bare rett og rimelig. Det som også er sant, er at det er innført en grunnrenteskatt på havbruk, en eventyrlig næring som har skapt sine verdier i våre felles fjorder, og som vil komme til å fortsette å bidra med utvikling og arbeidsplasser langs kysten.

De grepene regjeringen har tatt, har vært riktige og helt nødvendige for å kunne prioritere dem med lave og middels inntekter, pensjonister og barnefamilier. Så har regjeringen vært opptatt av å redusere enkelte skatter og avgifter også for næringslivet, for å stimulere til verdiskaping – verdiskaping som bygger hele Norge og gir grunnlag for sosial og geografisk omfordeling.

Denne regjeringens prosjekt er å bygge videre på et Samholds-Norge gjennom økonomisk ansvarlighet, mer verdiskaping og gjennom å redusere forskjellene på folk. Det gjør vi ikke med høyresidens frislipp, men gjennom politisk styring.

Sofie Marhaug (R) [21:38:02]: På NRK i dag kan vi lese at vi har fulle vannmagasiner, deriblant Blåsjø, det største vannmagasinet i Norge, som ligger i det prisområdet som ofte omtales som NO2. Likevel har det samme prisområdet, som strekker seg fra Sunnhordland i vest til Buskerud i øst, hatt høye strømpriser gjennom hele sommeren. La oss derfor slå fast i denne salen at årsaken til at de høye strømprisene i NO2 har vært som de har vært, slett ikke er kraftmangel. Tvert imot har Sør-Vestlandet hatt et stort kraftoverskudd på minst 3,6 TWh fra juni til nå, og på over 10 TWh fra året startet. For mange tall og fakta? Ja, egentlig, men det må tydeligvis hamres inn, for jeg er mektig lei av å sitte i kraftdebatt etter kraftdebatt der svaret på de høye strømprisene er å bygge ned naturen med enda mer vindkraft. Jeg hører det fra regjeringen, og jeg hører det kanskje enda oftere fra partiet Høyre.

Rødt mener at vi har fått en vindkraftdebatt som baserer seg på feilaktige premisser. Hvis det er lavere strømpriser som er målet, er ikke svaret å bygge mer kraft i et uregulert marked. Så lenge vi er koblet til et stort europeisk marked, vil vi ikke klare å matche tilbudet med etterspørselen. Det er den berømte proppen som må settes på plass før vi begynner å fylle badekaret med vann – eller det varme, lille huset som fort blir kaldt hvis vi lukker opp vinduet midt på vinteren.

I året som kommer, håper jeg at vi får en diskusjon om de virkemidlene som faktisk virker, om prioritering av kraften og om politisk kontroll, styring og regulering av eksport, forbruk og pris. Dette er langt mer demokratisk enn å overlate kraftpolitikken til ren markedstvang. Med dagens markedsregime risikerer vi nemlig to ting: for det første å ofre naturen fordi presset på å bygge ut og bygge ned blir for stort, og for det andre å miste bedrift-

enes konkurransefortrinn med billig fornybar vannkraft. Resultatet av det siste er at vi reduserer Norge til en råvareprodusent. At dette skal være mer solidarisk eller klimavennlig enn å bruke den kortreiste kraften til foredling og verdiskaping her hjemme, går jeg ikke med på.

Jeg håper regjeringen vil jobbe for mindre marked og mer demokratisk kontroll i kraftpolitikken framover heller enn å styre mot teppelegging av norsk natur med ustabil vindkraft.

Tove Elise Madland (A) [21:41:18]: Det eg skal snakka om no, blir eg aldri lei av. Stortingsmeldinga Fellesskap og meistring – Bu trygt heime, Meld. St. 24 for 2022–2023, legg rammer for ein god og framtidsretta eldreomsorg. Våre eldre skal leva eit godt liv, og den dagen dei treng hjelp, skal dei møta ei velferdsteneste med høg kvalitet, med velkvalifiserte tilsette. Det handlar om tryggleik – tryggleik for ein god alderdom og tryggleik for at fellesskapet stiller opp.

Demens er ein sjukdom som heng saman med alder, men ikkje alle eldre får ein demensdiagnose. Men me er ei befolkning som blir stadig eldre, så talet på demensramma vil likevel dobla seg fram mot 2050. Difor er eg veldig glad for at me i Hurdalsplattforma så tydeleg seier at me skal styrkja lågterskeltenestene for dei som blir ramma av demens.

Tryggleik i kvardagen er det aller viktigaste når ein får ein diagnose. At kommunane våre kjem tidleg inn med hjelp og støtte, er kjempeviktig, og at me aukar bruken av demenskoordinatorar. I min eigen heimkommune har eg sett kor viktig det er. Når alt kjennest utrygt og lite føreseieleg, kjem det nokon inn som er der og set kvardagen din saman igjen.

Regjeringa vil òg trappa opp dagtilbodet for demenssjuke. Tryggleik og føreseielegheit er ein som ser deg, ein som kjenner deg, og kjende aktivitetar som gjev glede og mening.

Dei aller fleste vil bu heime. Difor styrkjer me òg heimetenesta, med fleire tilsette i heile stillingar og, ikkje minst, i faste team. Aktivitetar er avgjerande for at ein skal oppleve meistring og livskvalitet. Då treng ein å møta faste, trygge, kompetente tilsette som kjenner livshistoria di. Me må hindra inaktivitet og einsemd. Difor prioriterer regjeringa ein nasjonal aktivitetsgaranti, og her spelar frivilligheita ei heilt avgjerande rolle.

Dei pårørande gjer ein formidabel innsats. Det må me verdsetja høgt. Å vera pårørande er meir krevjande enn me er klar over, og dei yter like mykje hjelp som det offentlege. Dei må difor òg kjenna på tryggleik – tryggleik for at deira næraste får god, personsentrert omsorg, og ikkje minst at pårørande får avlasting når dei treng det.

Saman – saman med den demenssjuke, dei pårørande, det offentlege og frivilligheita – skaper me verdig-

heit, livskvalitet og meistring. Det er tryggleik for at fellesskapet stiller opp.

Ivar B. Prestbakmo (Sp) [21:44:08]: Norge er et trygt og godt land å bo i, men også et sårbart land. Vi er et land med få folk og store avstander – med ganske så ulike hverdager.

I denne salen har vi et ansvar for å sørge for at vi også om 20 år kan starte innlegg i trontaledebatten med å slå fast at Norge er et trygt land. Men det forplikter. Gjør vi ikke noe eller bare lar det skure og gå, vil tryggheten over tid forfalle.

Noe av det første Senterpartiet gjorde i regjering, var derfor å sette ned en totalberedskapskommisjon og en forsvarskommisjon. Kommisjonene har levert sine rapporter, og selv om rapportene knapt har rukket å være på høring, har arbeidet med å styrke beredskapen vår begynt for lengst.

Allerede det første året med Senterpartiet og Arbeiderpartiet ved roret styrket vi den sivile beredskapen med 700 mill. kr. Det ga mer trening, bedre utstyr og mer folk, som er klare den dagen krisen inntreffer.

Vi har også prioritert tilstedeværelse i nord, både ved økt etterretning og ikke minst ved å satse på distriktspolitiske virkemidler for å opprettholde og øke bosettingen i nord. For livskraftige lokalsamfunn i hele landet er en vesentlig del av den samlede beredskapen. Det er avgjørende for vår felles trygghet i hele landet.

En av hovedanbefalingene fra totalberedskapskommisjonen er å videreutvikle grunnberedskapen. Kommisjonen er også opptatt av å bygge gode rammer for samarbeid på tvers av sektorer og forbedre den nasjonale beredskapsledelsen.

Senterpartiet har alltid vært opptatt av at beredskapen må forankres og bygges lokalt. Skal vi styrke grunnberedskapen i Norge, forutsetter det at det finnes folk med trening og utstyr i hele landet. Det er vi faktisk ganske enige om i denne salen. Det vi derimot ikke er like enige om, og der vi i Senterpartiet skiller lag med bl.a. Høyre og Fremskrittspartiet, er at den lokale beredskapen også må omfatte statens ressurser. Det kan ikke bare være opp til kommuner og frivillige organisasjoner å opprettholde grunnberedskapen rundt om i våre lokalsamfunn. Vi må ha politifolk, ambulanser, lokalsykehus og et sivilforsvar, som sammen med kommuner med bl.a. brann- og redningstjeneste og frivillige organisasjoners kapasiteter, gir den nødvendige grunnberedskapen for folk i hele landet. Det er samspillet mellom frivillige, kommunene og staten som sikrer en bred og god grunnberedskap. Vi må ikke havne der – slik ordføreren i Bø i Vesterålen uttalte under forrige regjering – at staten har forlatt oss.

De neste årene skal Senterpartiet fortsette jobben med å følge opp kommisjonenes rapporter og styrke vår

nasjonale beredskap. Vi skal ruste Norge for en mer utrygg og mindre forutsigbar verden. I det arbeidet skal vi aldri miste «det nære» av syne, for det er det det handler om.

Hårek Elvenes (H) [21:47:29]: Så sent som i 2007 ble det fra norsk myndighetshold uttalt at det i framtiden ville være utenkelig med en væpnet konflikt mellom europeiske land. I dag vet vi hva situasjonen er: Russland har påført sitt nabofolk ufattelige lidelser. Russland er også vår nabo.

Det framgår av trontalen at regjeringen vil følge opp forsvarskommisjonen. Det framgår av rapporten om rikets tilstand at man vil vektlegge anbefalingene fra det fagmilitære rådet og forsvarskommisjonen, og man beskriver dette som viktige råd. Jeg håper at det i den siste meldingen ikke ligger en nedtoning av ambisjonene som forsvarskommisjonen har lagt til grunn.

Forsvarskommisjonen og det fagmilitære rådets konklusjoner er entydige: Vi må ta større ansvar for vår egen nasjonale sikkerhet, og vårt nasjonale forsvar må styrkes. Det krever kriseforståelse, og det krever handling. Militær støtte til Ukraina må ikke tas til inntekt for en oppbygging av vårt eget nasjonale forsvar. Ren sikkerhetspolitisk henger det sammen, men det er to forskjellige forhold.

Vi må ikke forledes til å tro at en midlertidig militær svekkelse av Russland vil føre til en indirekte økt trygghet for Norge. Det var på sett og vis tankesettet etter Murens fall, da kommunismen forsvant som en trussel. Nå – 30 år etterpå – ser vi at det tankesettet kom til kort. Troen på at Russland skulle utvikle seg som et liberalt demokrati og kanskje bli medlem av NATO, slo dessverre helt feil.

Gjennomgangsmelodien i denne trontaledebatten har vært velferd – og enda mer velferd. Da tror jeg det er grunn til at vi i Stortinget må minne oss selv på at forutsetningen for all velferd og all annen politikk er at vi opprettholder vår egen suverenitet og vår egen frihet.

Til slutt: Opposisjonen har gjentatte ganger bedt regjeringen om å ta et initiativ overfor Stortinget om et forlik i Stortinget. Det ser det ut som om regjeringen nå ønsker å følge opp. Det er i nasjonens interesse at man klarer å framforhandle en langtidsplan som kan stå seg over flere stortingsperioder, slik at man faktisk får til den oppbyggingen av Forsvaret som nasjonen trenger.

Mímir Kristjánsson (R) [21:50:34]: Jeg vil begynne med å sitere en politisk tenker som har betydd veldig mye for meg, nemlig den danske artisten Kim Larsen. Kim Larsen sier noe veldig viktig. Han sier: «Jeg kan ikke forstå, hvad en regering skal gøre godt for, hvis det ikke er for at hjælpe de svage. De stærke skal s'gu nok klare sig.» Eller oversatt til norsk, hvis man ikke forsto

dansken min: Jeg kan ikke forstå hensikten med en regjering hvis det ikke er for å hjelpe de svake. De sterke skal nok alltid greie seg.

Disse ordene gjelder jo ikke bare regjeringen, det gjelder jo alle oss som sitter her. Nå har vi diskutert i tolv timer, vi skal fortsette i morgen, og det er ikke overraskende om mange begynner å bli trøtte eller gå lei. Men da synes jeg vi skal minne oss selv og hverandre på hva som er hensikten med det vi gjør. Politikk trengs ikke for dem som er friske, rike og mektige fra før. Politikk trengs for de syke, de lavtlønte, de gamle og de arbeidsløse – kort sagt alle de menneskene som ikke har noen andre sedler i livet å handle med enn den stemmeseddelen som de legger i urnen annet hvert år.

Hvis vi spør oss selv om vi har tatt den oppgaven på alvor her inne – om å bry oss mest om dem som har minst – er jeg redd for at svaret på det dessverre foreløpig må være nei. Vi har matkøer som vokser i norske byer, vi setter nye fattigdomsrekorder hver uke og hver måned. To store satsinger har blitt lansert den siste tiden: én på grønn industri og én på forsvar – 15 mrd. kr til hver. Det er gode og viktige pakker – jeg er ikke imot disse – men 15 mrd. kr er nok penger til å løfte alle i Nav-systemet ut av fattigdom. Og hvor er de 15 milliardene blitt av? Hvor er den storsatsingen blitt av når det renner milliarder ut av regjering og storting på denne måten?

Jeg håper og tror at alle representantene her inne vil være med meg på følgende løfte: Jeg lover at hver dag jeg kommer inn i denne salen, skal jeg tenke først på dem som har minst. Jeg lover at hver gang jeg står på denne talerstolen, skal jeg bruke stemmen min til å snakke for dem som ikke har nok fra før. Jeg lover at hver eneste gang jeg fremmer et forslag her, skal det være for å få ned forskjellene blant folk. Og ikke minst: Jeg lover at jeg aldri skal sløse bort tid på denne talerstolen på å gjøre de mektige mektigere og de rike rikere.

Kari Mette Prestrud (Sp) [21:53:45]: Vi har behov for at folk flytter ut av byer og tettbygde strøk til distriktene. I den sikkerhetspolitiske tiden vi lever i i dag, er det viktigere enn noen gang, særlig i nordområdene.

Over tid har de fleste sykehusene slitt økonomisk, men i vår nordlige landsdel er folk faktisk bekymret for å miste nærsykehuset sitt – og «nær» blir fort et relativt begrep i denne sammenhengen. Her sørpå kjenner vi ikke til hva avstander er. Det er derfor ikke et sykehus å miste, da avstanden mellom dem er så altfor lang i Nord-Norge. Et annet viktig argument er at Forsvaret i motsetning til tidligere baserer seg på å benytte de sivile sykehusene. Dette gjør at sykehusene i Nord-Norge har en helt spesiell og viktig rolle i totalberedskapen vår.

Vi blir stadig minnet om at vi vil gå tom for folk før vi går tom for penger. Men egentlig er vi godt skodd når

det gjelder utdannede leger og sykepleiere i Norge. Utfordringene er at altfor mange velger seg andre steder å arbeide. Det er derfor viktig at parallelt med å opprettholde en allerede eksisterende og besluttet sykehusstruktur, må vi iverksette en rekke kraftfulle tiltak for å beholde helsepersonellet vårt – tiltak som vil få de helseutdannede tilbake.

Altfor mange opplever en arbeidshverdag der de ikke strekker til, og mange unge anser ikke verken sykehus eller kommunehelsetjenesten som en attraktiv arbeidsplass. I tillegg må vi umiddelbart legge til rette for at helsepersonell, etter særaldersgrense for pensjon, kan vinne økonomisk på å tilby sin restarbeidsevne. Her er det altså snakk om at flere tiltak i sum vil gi oss en forsterket tilgang på helsepersonell, som vi trenger for å opprettholde sykehusstrukturen som vi har i dag. Uten tjenester nær folk blir heller ikke folk boende – og ingen vil flytte dit.

Jeg har til gode å se noen gode eksempler på sparte kostnader som følge av sentralisering. Målet er å skape helsefremmende samfunn, forebygge sykdom og sikre en desentralisert helsetjeneste. Slik skal den offentlige helsetjenesten sørge for beredskap og trygghet i hverdagen vår.

Kari-Anne Jønnes (H) [21:57:07]: Den største verdien vi har i samfunnet, er verdien av menneskene som bor her. Norge er et rikt land, folk er en knapphetsressurs i dag, og utfordringen vil bli større i årene som kommer, særlig i distriktene.

Når skal regjeringen endre retning? Politikken den fører nå, forsterker flere av de store utfordringene vi har. Utgangspunktet må være at vi til enhver tid forvalter ressursene våre klokt. Noe av det viktigste vi da kan gjøre, er å sikre alle tilgang til kunnskap og kompetanse. Det er den sikreste investeringen vi kan gjøre, og den gir alltid avkastning.

Bedriftene i distriktene skriker etter folk. De mangler kompetanse for videre vekst og omstilling. Skal de vokse, skape flere arbeidsplasser og bidra til gode velferdstjenester og attraktive lokalsamfunn, trenger de folk med riktig utdanning. Hva er det regjeringen gjør? Jo, den bruker enorme summer på oppløsning av fylkes-

kommuner, og det på tross av at de er skoleeiere og ansvarlig for videregående opplæring. Fullført og bestått videregående opplæring er nøkkelen til et godt liv, med aktiv deltakelse i arbeids- og samfunnslivet. Det er mangel på kompetanse. Likevel sørger altså regjeringen for at skoleeiere forvitrer, og penger brukes på reversering framfor kompetanse. Det er uansvarlig.

Bedriftene trenger forutsigbare og rettferdige rammevilkår. De skaper verdiene vi politikere er så glade i å fordele. Framfor å sikre trygghet og forutsigbarhet for dem som har tro på distriktene og ønsker å skape en framtid for seg selv og andre, endrer regjeringen praksis, gjør store endringer i skattesystemet og skaper utrygghet og uforutsigbarhet. Det er ugreit.

Hele Norge trenger barnefamilier, og barnefamilier trenger barnehager. Derfor bør det være enkelt og attraktivt å drive barnehager. Men hva gjør regjeringen? Den skaper utrygghet og uforutsigbarhet for private barnehager. Det bidrar ikke til bolyst.

Reiselivsnæringen er viktig for distriktene. Selv om det kommer turister året rundt, er sesongvariasjonene store. Det trengs fleksible løsninger med tanke på ansettelsesforhold som tar høyde for sesongvariasjoner og ulike behov. Men hva gjør regjeringen? Den fjerner muligheten til innleie og stikker kjepper i hjulene for alle dem som har satset stort på sesongturisme. Jeg vil minne om at de som driver med sesongturisme, også bidrar med skatte kroner, og det er faktisk viktig.

Regjeringen har glemt at de store oppgavene løser vi best sammen. Regjeringen fortrenger at offentlige og private sammen er løsningen for helse, omsorg og arbeidsinkludering. Vi har ikke råd til ikke å verdsette mangfold, valgfrihet og private helsetjenester.

Vår nasjon trenger en regjering som bidrar til attraktivitet og framtidstro i hele Norge. Det har vi ikke nå.

Presidenten [22:00:07]: Klokkeren er 22. I tråd med det vedtatte debattopplegget tar Stortinget nå pause i forhandlingene.

I morgen starter møtet kl. 10. Stortinget fortsetter da trontaledebatten.

Forlanger noe ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møte torsdag den 5. oktober 2023 kl. 10

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 3):

1. Trontaledebatten fortsetter
2. Innstilling fra valgkomiteen om suppleringsvalg til Stortingets internasjonale delegasjoner (Innst. 18 S (2023–2024))
3. Innstilling fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innst. 19 S (2023–2024))
4. Referat

Presidenten [10:00:11]: Representantene Sverre Myrli og Lene Westgaard-Halle, som har vært permitterte, har igjen tatt sete.

Representanten Frank Edvard Sve vil framsette et representantforslag.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:00:34]: På vegner av Morten Stordalen, Bård Hoksrud, Himanshu Gulati og meg sjølv har eg gleden av å fremje eit forslag om å avvise avgift for bompengebrikke.

Presidenten [10:00:47]: Representanten Ingvild Wetrhus Thorsvik vil framsette et representantforslag.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [10:01:00]: På vegne av representantene Guri Melby, Grunde Almeland, Alfred Jens Bjørlo, Ola Elvestuen og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å forebygge og bekjempe organisert kriminalitet.

Presidenten [10:01:12]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Stortinget fortsetter behandlingen av dagsorden nr. 3, og presidenten viser til opplegget for trontaledebatten som ble vedtatt i går.

Sak nr. 1 [10:01:25]

Trontaledebatten fortsetter

Statsråd Tonje Brenna [10:01:35]: En av de aller første jeg traff etter at jeg ble kunnskapsminister høsten 2021, var Adam. Den gangen var han en litt beskjeden liten gutt som sjenert viste fram lekebilen sin i St. Olavs barnehage i Sarpsborg. Da jeg traff ham igjen i sommer, var han blitt en barsk og tøff fireåring med en litt for stor drill han ville vise meg.

Siden jeg traff Adam første gang, har regjeringen redusert prisen på Adams barnehageplass i flere omganger. Det betyr mye for Adam og hans foreldre og for andre unger som kan delta i barnehagefellesskapet, uansett hvor i landet de bor, og uansett størrelsen på foreldrenes

lommebok. Når Adam etter hvert skal begynne på skolen, vil han og tusenvis av andre unger kunne delta i SFO fordi prisen har blitt lavere under denne regjeringen. Billigere og mer tilgjengelige barnehager og SFO er bra for ungene, og det er også bra for foreldrene, som kan gå på jobb og bidra til samfunnet vel vitende om at ungene deres er trygge, og at de slipper å betale store summer for trygghet for seg og sine.

I vår felles skole skal elevene både være sammen og lære sammen. Vi skal utdanne framtidens problemløser, gode samfunnsborgere og trygge, hele mennesker. Denne regjeringen har lovet å slå ring om vår felles skole, gjøre opplæringen mer praktisk og variert og sørge for et trygt, godt og inkluderende barnehage- og skolemiljø. De aller fleste av elevene våre trives i skolen, og når Adam begynner i 1. klasse om to år, vil han forhåpentligvis være blant det flertallet som opplever tilhørighet og har venner, og bli like glad i læreren sin som de fleste andre norske barn er.

Samtidig vet vi at en del ting går i feil retning. I siste del av barneskolen faller motivasjonen. Flere forteller at de kjeder seg, og flere opplever en hverdag preget av mobbing, press og stress. Jeg tror noe av denne utviklingen kan forklares med at skolen de siste årene har blitt smalere. Boksen for hva vi regner som en flink elev, har blitt mindre og trangere.

Skolen skal være et sted hvor Adam og alle klassekameratene hans får være hele seg, men skal vi lykkes med det, må de få bruke mer av hele seg gjennom skoleløpet. Derfor er vi i gang med å gjøre skolen mer praktisk, variert og relevant. Vi må bruke både hode og hender når vi lærer, rett og slett fordi vi da lærer mer.

Hjerneforsker Per Brodal gir oss et godt bilde på hvorfor det er viktig. Menneskehånden utgjør om lag 1 pst. av vår kroppsvekt. Likevel bruker vi så mye som 20 pst. av nervecellene i hjernebarken når vi beveger hånden vår. Brodal forteller hvordan vår evne til problemløsning og teknologisk utvikling henger nøye sammen med evnen til å bruke hendene våre, og framtidens store samfunnsutfordringer vil løses med både hode og hender – av både teoretikere og praktikere.

Da må vår skole også være tilpasset dem begge. Det vil bl.a. kreve at våre skoler får bedre lokaler, utstyr og verktøy til praktisk og variert undervisning. Det har vi nedprioritert i dette landet for lenge. Derfor legger vi friske penger på bordet til å prioritere dette opp og gjøre skolen mer praktisk og variert.

Samtidig skal vi utvikle andre grunnleggende ferdigheter. Norske barn og unge leser mindre og dårligere enn før. Det er ikke en utvikling vi ser i Norge alene. Over hele Europa ser vi svakere leseresultater. Skal vi klare å få våre elever til å lese bedre, er de nødt til å lese mer. Vi må vekke lesegledden hos ungene våre, for lese-

glede bidrar til gode lesere. Regjeringen setter nå inn et ekstra gir for å styrke innsatsen for lesing og leselyst.

Det samme gjelder for arbeidet med digital kompetanse i skolen. Etter for lang tid med ukritisk digitalisering må vi ta tilbake kontrollen. Vi må finne en bedre balanse mellom det digitale og tradisjonelle, mellom skjerm, bøker, tastatur og penn.

Alle elever har krav på en god og trygg skolehverdag. Det er et ansvar vi har for alle Adamer og deres foreldre. Derfor har vi levert en kraftfull pakke med målrettede tiltak mot mobbing, som jeg håper skolen griper med begge hender. Våre unger må ha det bra for å lære bra, og jeg er bekymret for de økende mobbetallene.

Det er mye vi ikke vet om det arbeidslivet Adam skal ut i, men vi vet to ting. Det ene er at han skal ut i et høykompetent arbeidsliv, og det andre er at han må lære hele livet. Da må vi kvalifisere flere av våre unge gjennom videregående opplæring, læreplass og livslang læring og sørge for at alle barn kan lykkes i våre skoler – til beste for den enkelte og til beste for samfunnet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan Tore Sanner (H) [10:06:53]: Jeg vil starte med å gratulere kunnskapsministeren med verdens lærerdag. Jeg regner med at vi kan stå sammen om en hyllest til alle de gode lærerne som hver dag går på jobb for å gi våre barn en god skolehverdag. Jeg er også glad for at kunnskapsministeren løfter behovet for bedre leseferdigheter hos elevene, men jeg er overrasket over at hun ikke tar tak i den fraværskrisen som vi nå opplever i slutten av ungdomsskolen. Nye tall fra Utdanningsdirektoratet viser at nesten halvparten av elevene på 10. trinn har mer enn ti dagers fravær, og 10 000 elever på 10. trinn er borte fra skolen mer enn fire uker i løpet av skoleåret. Vi ser også at etter pandemien opplever man mer skolevegring. Så mitt spørsmål til kunnskapsministeren er hvordan hun vil møte den fraværskrisen vi nå ser i grunnskolen.

Statsråd Tonje Brenna [10:07:59]: Det at elevene våre er på skolen, trives på skolen og har et ønske om å være på skolen, er helt avgjørende for at hver enkelt skal lære det de skal. Jeg er helt overbevist om at det å oppleve skolen som relevant og trives og være trygg på skolen, henger sammen med hvor ofte man føler at man har lyst til eller ikke lyst til å gå på skolen. Derfor handler arbeidet for nærvær i skolen både om hvordan vi legger opp opplæringen og undervisningen, hvordan vi jobber med skolemiljøet hver eneste dag, og hvordan vi følger opp elever som er for mye borte fra skolen. Jeg mener, og det tror jeg representanten Sanner er enig i, at det må være helt klart – og det er det i lovverket, men det må jobbes bedre med, sånn at vi følger opp hver en-

kelt elev med en gang vi oppdager at vedkommende er for mye borte – at vi tar de utfordringene elevene våre står i, på alvor, at vi sørger for å sette inn de rette tiltakene for at hver enkelt skal ha et ønske om å komme tilbake i klasserommet, og at vi sørger for å bruke hele laget rundt eleven for at vedkommende skal ha lyst til å være på skolen. Har de først begynt å være mye borte, kan det raskt bli mye verre.

Jan Tore Sanner (H) [10:09:03]: Det siste er jeg enig i, fraværet starter ikke i 10. klasse, det starter tidligere, og derfor er jeg glad for at Stortinget nå har sluttet seg til det som opprinnelig var et forslag fra vår regjering, nemlig at skolen skal følge opp fravær fra dag én. Samtidig mener jeg at kunnskapsministeren har en vente-og-se-holdning til den krisen som skolen nå opplever knyttet til fravær, særlig i ungdomsskolen. Høyre har over tid tatt opp forslag om at vi må få på plass et fraværregister. Det har forskerne også etterlyst, for skal vi kunne sette inn tiltak, må vi også vite mer om hvor mye fravær det er. Det er viktig for skoleeierne, for kommunene, og det er viktig for skoleledelsen å vite hvor høyt fraværet er gjennom hele skoleløpet, slik at det kan iverksettes tiltak. Jeg håper at kunnskapsministeren nå bekrefter at hun legger bort forslaget fra Arbeiderpartiets landsmøte om å skrote fraværsgrensen.

Statsråd Tonje Brenna [10:10:09]: Jeg er enig i at vi må vite mer om elevenes fravær, både i form av et register og årsakene til fraværet, men jeg vil allikevel advare mot to ting. Det ene er at informasjon om hvor mye elevene er borte, i seg selv skal bidra til mer nærvær i skolen. Det gjør det ikke, den jobben må gjøres hver eneste dag. Det andre er å skape et bilde av at det finnes en vente-og-se-holdning i møte med elever som er for mye borte fra skolen. Hver eneste dag gjør tusenvis av våre lærere en kjempejobb for å holde elevene på skolen, motiverer elever til å komme tilbake, og jobber for nærvær i våre skoler.

Jeg er enig i at vi må gjøre mer for å vite hvorfor fraværet nå øker i stort. Derfor har jeg for lang tid siden gitt Udir et omfattende oppdrag med både å kartlegge årsakene og å komme med anbefalinger til meg og til denne sal om hva vi kan gjøre for å jobbe mer systematisk med fravær på makronivå. Det vil jeg selvfølgelig følge opp, også i dialog med Stortinget.

Arbeiderpartiet har aldri sagt vi skal skrote fraværsgrensen, vi skal gjøre den bedre, for det er meningsløst at friske elever betaler for å gå til en fastlegetjeneste som allerede er overbelastet.

Roy Steffensen (FrP) [10:11:25]: Statsråden innleder med å snakke om satsingen på barnehagefeltet. Jeg skulle ønske at hun også kunne ha snakket litt om

hvordan disse satsingene blir finansiert, for det er bl.a. gjennom kutt i tilskudd til private barnehager. Statsråden og hennes regjering har de to siste årene kuttet nesten en halv milliard kroner i pensjonstilskudd til private barnehager, og resultatet er at det i fjor var 800 barnehager, altså nesten halvparten av landets private barnehager, som ikke fikk kompensert de faktiske tariffestede pensjonsutgiftene til sine ansatte. Dette resulterte i stor uro og konkrete avviklinger i barnehagesektoren. Mange private barnehager går med underskudd, og de frykter for sin egen framtid. Vil statsråden ta en fot i bakken, evaluere konsekvensene så langt, og heller være med på å øke tilskuddet til dem som nå ikke får dekket sine faktiske pensjonsutgifter?

Statsråd Tonje Brenna [10:12:25]: Tilskuddssystemet vi har for våre private barnehager, ble laget i en tid da sektoren så helt annerledes ut. Derfor er jeg og representanten Steffensen enig om én ting, nemlig at dagens system ikke er godt nok for den private barnehagesektoren vi har i dag. Vi skal ha private barnehager i Norge, det skal være godt å drive barnehage, og vi skal sikre at pengene som går til barnehage, går til kvalitet for det enkelte barn uansett hvor i landet barnet går i barnehage. Derfor mener jeg at vi må gjøre dette på en ordentlig og helhetlig måte – lage et nytt system som treffer bedre. Det pensjonstilskuddet som representanten sikter til, var et pensjonstilskudd som skulle gå kun til pensjon, men som i snitt var for høyt, og som bidro til at en del barnehager fikk for mye betalt sammenlignet med pensjonsutgiftene de hadde. Det er ikke en nyttig måte å bruke offentlige penger på. En nyttig måte å bruke offentlige penger på er å sørge for at de går til kvalitet til ungene. Jeg vil tro at representanten fra Fremskrittspartiet også mener det er klokt å bruke skattebetalernes penger på en fornuftig og anstendig måte.

Grete Wold (SV) [10:13:36]: En god skole er en skole der alle barn er trygge og får oppleve mestring. For å klare det må vi ha en skole der også lærerne føler seg trygge og opplever mestring, og vi må ha kompetente lærere. Nå sliter vi med rekrutteringen til yrket. Det er en oppgave vi alle er opptatt av å løse. En del av det bildet blir beskrevet å være utrygge klasserom. Regjeringen har lagt fram et nytt lovforslag, og det skal vi selvfølgelig jobbe sammen om å gjøre så godt og praktisk som mulig, men det er noen ord og uttrykk som går igjen i denne debatten. Det er «forebygging», og det er «å bygge et lag rundt eleven».

Hvordan vil statsråden jobbe med nettopp forebygging, og hvordan skal man løse oppgaven med å bygge dette laget?

Statsråd Tonje Brenna [10:14:21]: La meg starte med å takke for et utrolig godt og viktig spørsmål. Vi jobber med disse tingene langs flere linjer. For det første tror jeg at det å beholde og rekruttere flere lærere handler både om å gjøre utdanningene relevante, sånn at ungdommene våre ønsker seg dit og søker seg dit, og om hvordan det er å jobbe i skolen. Derfor har vi satt i gang et stort arbeid sammen med hele sektoren knyttet til både å rekruttere og beholde lærere. Jeg tror det vil bære frukter etter hvert som vi kommer inn på de mer konkrete tiltakene for hvordan vi kan sørge for at skolen oppleves som et relevant sted for flere å søke seg til.

Det andre er at vi skal følge opp Stortingets vedtak om en strategi for laget rundt den enkelte elev. Det kommer vi bl.a. til å følge opp i en stortingsmelding om 5.–10. trinn, som er en del av skoleløpet hvor vi vet at dette er spesielt viktig. I tillegg vil vi følge opp høringsinnspillene om fysisk inngripen og reglene for det. Det hviler på tre ting: Det ene er å forebygge uønskede situasjoner, det andre handler om å ha et godt støtteapparat rundt den enkelte lærer, og det tredje er klare rammer for å håndtere enkeltsituasjoner. Dette vil vi jobbe videre med.

Hege Bae Nyholt (R) [10:15:39]: Jeg vil også gjerne starte med å gratulere alle lærere med dagen. I meldingen om rikets tilstand heter det:

«Regjeringa vil sikre eit meir likeverdig barnehagetilbod i heile landet gjennom å gi kommunane betre styring og kontroll med heile sektoren.»

Vi som samfunn er helt avhengig av gode barnehager med nok ansatte gjennom hele dagen. I en tid da fødselstallene går ned, er det helt nødvendig at det er de folkevalgte og ikke de kommersielle barnehagene som har styring på og kontroll med sektoren. Statsråd Brenna sa selv i fjor til Fagforbundet:

«Mitt mål er å få kontrollen over barnehagesektoren ut av styrerommene og inn i kommunestyrene.»

Ifølge Fagbladet høstet dette utsagnet real applaus blant de tillitsvalgte. Den applausen deler både jeg og Rødt, men vi er i enda større grad utålmodige etter å få lovfestet politikken.

Vil den nye barnehage_loven sikre at kontrollen over barnehagesektoren flyttes fra styrerommene og inn i kommunestyrene?

Statsråd Tonje Brenna [10:16:36]: Jeg er glad representanten Bae Nyholt deler den applausen. Det var – i all ydmykhet – svært godt sagt, vil jeg si, at vi skal flytte kontrollen over barnehagesektoren fra styrerommene til kommunestyrene. Det som er helt klart, er at i en tid hvor veldig mange kommuner opplever nedgang i antallet barn de skal ha barnehageplasser til, må man gjøre en annen jobb når man dimensjonerer tilbudet, enn

det man måtte for bare få år siden. Det betyr at vi må ha en balansert tilnærming til dette. Både kommunale og private barnehager må kunne tilpasse seg at vi fra år til år får flere og færre barn – og færre barn er dessverre tilfellet i veldig mange kommuner.

Jeg skulle ønske jeg nå kunne svare opp og svare ut alt det som vil komme fra regjeringen etter hvert når det gjelder nytt finansierings- og styringssystem for private barnehager – det hadde vært finfig – men det hadde ikke vært helt korrekt, all den tid jeg skal legge fram sak for Stortinget når den er klar. Likevel, at vi deler engasjementet for å få en god balanse mellom offentlige og private barnehager og et tilbud som er i samsvar med det antallet barn som skal ha plasser i den enkelte kommune, er det ikke tvil om.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:17:48]: Eg skal ta opp eit tema som har vore forunderleg lite framme til no i replikkrunden, nemleg lærarane. Vi ser no at vi for alvor har ei lærarkrise i Noreg. Søkjartala til lærarutdanningane har falle med over 20 pst. Kvar femte lærarstudent som går siste år i lærarutdanninga, seier at dei ikkje vil jobbe som lærar etter at dei er ferdige med utdanninga. Over halvparten av lærarane opplever yrket som krevjande, og fleire sluttar innan få år. Dette er etter Venstres syn eit av nøkkelpromblema i norsk skule i dag. Det er også eit problem at denne regjeringa ved kvar korsveg har valt å svekkje læraryrket, kutte i etter- og vidareutdanningstilbod, fjerne lærarspesialistordninga, avslutte ein lovleg streik med tvungen lønsnemnd, osv.

Kva brukar så regjeringa pengar på i staden for på lærarane? Jo, dei brukar f.eks. 1,3 mrd. kr på å prøve å oppretthalde grendeskular som ikkje eingong ordførarane til Senterpartiet og Arbeidarpartiet vil bevare.

Korleis er det mogleg å finne 1,3 mrd. kr ekstra til grendeskular, men ikkje finne 1,3 mrd. kr ekstra til å satse på lærarane?

Statsråd Tonje Brenna [10:18:54]: Det er en litt selektiv tilnærming til hva vi bruker penger på. For det første: Å bruke penger på grendeskoler er jo å bruke penger på lærere, for det er lønnsutgiftene som er de største utgiftene ved en skole. Ved å prioritere også grendeskoler vil flere skoler kunne ansette flere lærere.

For det andre: Når vi først er inne på milliardbeløp, må man også huske at vi bruker milliarder på etter- og videreutdanning av våre lærere. Det er bra, for vi trenger all den kompetansen vi kan få i våre klasserom. Vi har også lagt fram kompetansekrav som sier helt tydelig at framtidens lærere skal være lærerutdannede. Det er noe av det lærerne selv har vært aller mest opptatt av, og det er et tydelig signal om at vi anerkjenner fullt ut kompetansen den enkelte lærer må ha med seg på vei inn i skolen.

Jeg har også lagt fram regler for hvordan lærerne skal håndtere de enkeltsituasjonene hvor det er behov for å bruke fysisk inngripen i møte med elever for å trygge den enkelte lærer i sin skolehverdag.

Listen er lang over alle de gode grepene vi tar for å gjøre skolehverdagen bedre, også for dem som jobber i skolen, så hvis man først velger å ha en oppstilling av regjeringens prioriteringer, bør man ta hele listen.

Une Bastholm (MDG) [10:20:00]: Jeg lyttet med interesse da statsråden redegjorde litt for hvordan regjeringen ønsker å øke leselysten: variert læring, læringsmetoder og økt mestring hos barn i barneskolen. En direkte utfordring som mange lærere og veldig mange småbarnsforeldre nå er opptatt av, er den økte bruken av skjerm, og særlig bruken av personlig nettbrett, helt ned til 1. klasse. Det skjer i et samfunn hvor vi sender halvparten av barna i skolen allerede fra de er fem år, resten er seks år. Mange av dem får med seg en skjerm hjem allerede i 1. klasse. Dette er for veldig mange i direkte konflikt med det å sikre leselyst. Veldig mange skoler og lærere – der lærerne faktisk får medvirke – opplever at man ikke har et reelt valg på grunn av trange økonomiske rammer.

Mitt spørsmål er: Er det noen pedagogiske grunner til at regjeringen mener det skal være tillatt med personlig nettbrett i 1.–4. klasse, og kan vi vente noen ny politikk fra regjeringen på feltet?

Statsråd Tonje Brenna [10:21:06]: Avslutningen av spørsmålet er egentlig i kjernen av det vi bør diskutere om dette temaet, nemlig: Er det en pedagogisk begrunnelse for bruk av nettbrett i den enkelte lærings situasjonen? Det er det som må være begrunnelsen, enten vi bruker fysiske bøker eller digitale verktøy i klasserommet. Det må handle om å gi elevene våre mest mulig læring.

Jeg mener at vi for lenge har hatt en for ukritisk holdning til digitalisering av skolen. Det er ikke den enkelte lærers skyld, og det er ikke den enkelte kommunes skyld heller. Det er heller ikke noen som bevisst har ønsket å gjøre det for å være ondskapsfull, men vi har hatt en veldig tro på teknologi og tenkt at det er bra at det gjennomsyrrer alle livets sfærer. Framover er vi nødt til – her er regjeringen helt tydelig – å prioritere hardere at det må være en pedagogisk begrunnelse for å bruke digitale verktøy. Derfor har vi også bevilget mer penger til fysiske skolebøker de siste årene, for vi ser at de har blitt fortrent til fordel for de digitale lærebrettene. Dette må vi jobbe bedre med, både ved å løfte den enkelte lærers kompetanse og ved å sørge for at det finnes et mangfold av ulike verktøy man kan bruke i skolen, ikke bare digitale. Vi må ta dette på alvor.

Presidenten [10:22:11]: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [10:22:30]: Verden endret seg dramatisk 24. februar i fjor.

Vi aner ikke rekkevidden av historiske endringer når vi står midt oppi dem, men vi aner noen konturer av hvilke konsekvenser denne krigen vil få for norske interesser, både direkte og indirekte. Til tross for stor usikkerhet må vi manøvrere etter beste evne i et nytt sikkerhetspolitisk og geopolitisk landskap.

Vi må prioritere annerledes. Her hjemme betyr det bl.a. økte kostnader knyttet til forsvar, beredskap og vår solidaritet med Ukraina. Samtidig må vi internasjonalt verne om verdier, relasjoner og institusjoner som er avgjørende for et lite land som Norge: respekten for folkeretten og et velfungerende multilateralt samarbeid.

Situasjonen krever en betydelig styrking av innenlandsk beredskap og forsyningssikkerhet. Noe av det første Senterpartiet og Arbeiderpartiet gjorde da vi kom i regjering, var å sette ned totalberedskapskommisjonen og forsvarskommisjonen. Det trengs et krafttak for å styrke den samlede samfunnssikkerheten og sikre lokal og regional beredskap.

Pandemi og krig har vist oss at internasjonale forsyningslinjer kan svikte. Avhengigheten av det globale handelssystemet øker sårbarheten vår. Derfor gjenoppretter vi bl.a. lagre for matkorn, og vi styrker norsk landbruk som en del av totalberedskapen.

Den europeiske sikkerhetsarkitekturen er i endring. NATO styrker seg, og Norge skal fortsette å være en lojal og pålitelig alliert, bl.a. ved å oppfylle NATOs mål om 2 pst. av BNP til forsvar innen 2026.

Det er viktig for Norge at Ukraina vinner krigen. Vår solidaritet med Ukraina står fast, og vi skal bidra militært og humanitært så lenge det er påkrevd.

Som utviklingsminister vil jeg understreke at denne krigen får konsekvenser langt utover Europa. Da snakker jeg ikke bare om at den forårsaker økt sult og fattigdom i mange utviklingsland, konsekvensene er også geopolitiske. Det påvirker også Norge, og det krever vår oppmerksomhet.

Det multilaterale spillebrettet rokkes. For å utfordre Vesten trenger Russland ikke bare Kina, Iran og noen andre på sin side, de jobber for en ny multipolar verden.

For det store flertallet av afrikanske land dreier ikke krigen seg om et valg for eller mot Vesten, men de ser at globale makthegemonier utfordres, og de ønsker seg en tydeligere stemme i globale strukturer. De opplever at andre kriger og kriser får mindre oppmerksomhet. Mot dette bakteppet bruker Russland mye ressurser på å spre sitt falske narrativ om krigen. Vesten og våre sanksjoner får f.eks. skylden for økte mat- og energipriser i utviklingsland.

Norge og våre likesinnede må møte det globale sør med respekt for at verden ser annerledes ut fra Afrika enn fra Oslo, og som en langsiktig og pålitelig partner. Vi kan ikke tillate oss å glemme at andre kriser og konflikter i verden har blitt enda verre, selv om Ukraina krever vår innsats, for dersom vi trekker oss tilbake, står andre klare til å fylle det tomrommet. Derfor var sør-pakken på 5 mrd. kr, som vi lanserte parallelt med Nansen-programmet, veldig viktig. Det har blitt lagt merke til. Arbeidet vårt for matsikkerhet og matsuverenitet i afrikanske land gjennom utviklingspolitikken blir også lagt merke til. Norsk politikk er å bygge Afrikas egen matproduksjon, slik at de kan komme ut av den avhengigheten som gjør at stormaktene enda en gang bruker dem som brikker i spillet sitt.

Et stabilt afrikansk kontinent er i vår interesse. De siste årene har vi sett regjering etter regjering bli avsatt i militære kupp, flere av dem med støtte fra Vladimir Putins leiesoldater. Klimaendringer og væpnede konflikter med økt nød og påfølgende migrasjon har katastrofale konsekvenser. Dette kan være noe av prisen vi betaler for å vende blikket nærmere våre egne grenser.

Som jeg sa innledningsvis: Vi aner ikke rekkevidden av historiske endringer når vi står midt oppi dem. Derfor må vi tenke strategisk og bygge allianser. Norske nasjonale interesser er tjent med et sterkt internasjonalt engasjement og å forebygge den globale mistilliten vi ser bre om seg i dag.

Presidenten [10:27:29]: Det blir replikkordskifte.

Ingjerd Schou (H) [10:27:43]: Norge er blant de landene i verden som bidrar mest med internasjonal utviklingshjelp, og selv om vi har tallfestet et prosentmål for hvor mye vi skal bruke på bistand, må ikke det være beskyttet mot ettersyn. Derfor er det alvorlig å lese at Utenriksdepartementet og Norad har brukt elleve millioner kroner på en resultatportal hvor det knapt er mulig å finne resultater. Arbeidet med resultatportalen ble startet da Høyre hadde utviklingsministeren, og et velfungerende informasjonsverktøy om bruken av bistandsmidler er viktig for at regjeringen, befolkningen og også pressen skal kunne vurdere om vi oppnår det vi ønsker med innsatsen. Hvordan har statsråden fulgt opp arbeidet med resultatportalen de siste to årene?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [10:28:35]: Takk for et viktig spørsmål. Det er avgjørende for tilliten til norsk bistand at man lett kan få tilgang på resultater av bistanden. Derfor var dette initiativet reist fra den forrige regjeringen. Som det dessverre ofte er i den typen IT-prosjekter, har dette vist seg å være mer komplekst og krevende enn man i utgangspunktet trodde. Derfor har vi ennå ikke oppnådd de resultatene

vi håpet på. Noen prosjekter ligger ute med konkrete resultater, mange gjør det ikke. Derfor må vi tenke nytt om hvordan denne portalen implementeres. Jeg tror vi kanskje må redusere kravene til rent kvantitative resultatpresentasjoner og fokusere mer på kvalitative og deskriptive beskrivelser. Intensjonen deles likevel til fulle: Det er viktig å formidle resultater av bistanden.

Ingjerd Schou (H) [10:29:36]: For å si det på østfoldsk: Elleve millioner er ille dyrt. Det er uten at vi får de resultatene som vi skal ha, som statsråden sier, og vi har brukt to år på ikke å få de resultatene. Man kan alltid få det på det kvantitative, men det kvalitative er det som er interessant når det gjelder folks skattepenger, altså hva resultatene er av vår utviklingshjelp og bistand. Mange sliter i hverdagen nå, og da er det viktig at vi bruker midlene godt på alle måter, og at vi oppnår de resultatene som er tiltenkt.

Statsråden skylder på IT og en del teknologiske løsninger, men på to år burde dette være mulig. Spørsmålet nå er: Hvordan vil statsråden nå sikre at regjeringen har et verktøy som sikrer åpenhet om resultat og pengebruk i bistand?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [10:30:33]: Jeg er enig i at dette er ille dyrt, og jeg er ikke fornøyd når jeg ser denne typen pengebruk. Jeg tror nok at deler av dette uføret skyldes at mine forgjengere undervurderte kompleksiteten da de budsjetterte for dette nye prosjektet. Derfor har jeg sagt at jeg ønsker å være svært restriktiv med pengebruk på nye digitale løsninger knyttet til dette. Vi får finne alternative måter å presentere resultater på inn i plattformen, uten å sette i gang med nye digitale prosjekter som vi ikke har en garanti for at vil lykkes.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:31:29]: Bare en liten bemerkning først: 11 mill. kr utgjør, etter rask matteregning, 0,0 pst. av bistandsbudsjettet, så det er kanskje ikke det mest vesentlige.

Statsråden var inne på at konsekvensen av Russlands angrep på Ukraina var spesielt vanskelig for de fattige landene. Da er det underlig at de fattige landene faktisk støtter Russland, dersom det er spesielt vanskelig for dem. Da er det kanskje noe annet som ligger bak. Nettopp derfor fremmet Fremskrittspartiet et forslag i Stortinget, som etter hvert har fått veldig stor oppslutning, også i mediene – tenk det – om at det er urimelig at Norge gir bistand til de aller fleste av disse 44 landene. Det forslaget vi fremmet, var om en kan få en midlertidig stans i bistanden til landene som støtter Putin, for det er naturlig for dem at de er for det som er deres egne interesser, og ikke støtte disse landene, som indirekte er vår støtte til Putin.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [10:32:33]: For det første er dette generalisering på høyt nivå. Det er ikke slik at de fleste land støtter Putin. Noen gjør det, noen gjør det ikke. De fleste ønsker ikke å ta stilling. Hvis representanten hadde lyttet til mitt innlegg, presiserte jeg at Russland har, med et velsmurt propagandaapparat, spredt det inntrykket at det er de vestlige landenes skyld at de er i dette uføret, hvilket vi vet ikke stemmer. Det er Russlands krig som har medført denne eksplosive prisveksten. Derfor er det viktig at vi er til stede med vårt alternative narrativ.

Jeg vil også understreke at bistanden vår i liten grad går direkte til regimene. Den går til organisasjoner, sivilsamfunn, via FN-organisasjoner og andre kanaler, for direkte å nå innbyggerne på bakken. Å bruke kondisjonalitet på den måten representanten foreslår, vil sannsynligvis være kontraproduktivt og bare øke polariseringen i verden. Det vi trenger, er mer samarbeid.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:33:38]: Dette var et surrete svar. Vi burde, som utenrikspolitikere og bistandspolitikere, bruke den muligheten vi har til å påvirke krigen i riktig retning og få Russland til å merke konsekvensene, ikke indirekte støtte Putin ved å støtte land som støtter Putin. Av de 44 landene som avsto fra å stemme i FN, gir vi bistand til de aller fleste – de aller fleste. Så det er ikke det narrative som statsråden prøver å skape. Dessuten spiller det jo ikke noen rolle om bistanden går via noe annet. Det er våre penger, våre skattepenger, som går til dette.

La meg gå over til noe annet, for bistandsministeren brukte underlig nok 3 minutter på å snakke om beredskap – det er for så vidt interessant nok – og på at vi brukte 2 pst. på forsvar, og at det var målet. For det første synes jeg ikke planøkonomi er særlig klokt, jeg synes det bør handle om det behovet Forsvaret har. Statsråden sa også noe om helt til krigen vinnes. Jeg vil gjerne vite statsrådens definisjon av at Ukraina vinner denne krigen.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [10:34:39]: Bistand er politisk, og la det være helt tydelig: Når vi formidler bistand, ligger det verdier og forventninger til grunn. Men å knytte bistand direkte til kondisjonalitet og hvordan man stemmer i FN, vil øke polariseringen og redusere den globale tilliten som vi er så avhengig av.

Norge vil være til stede for Ukraina til krigen er vunnet, og lenge etter at krigen er vunnet. Det er derfor vi er så tydelige på at bistanden til Ukraina ikke bare handler om det militære og det humanitære, men også om budsjettstøtte og langsiktig gjenoppbygging.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:35:29]: Då skal utviklingsministeren få litt motvekt til førre replikant. Eg deler statsrådens oppfatning av at Noreg òg har eit ansvar for å sjå heile verda og ikkje berre vårt nærrområde, medrekna Ukraina.

Som statsråden er godt klar over, var det ein avtale mellom SV og regjeringspartia som gjorde at me fekk på plass denne sør-pakken i årets statsbudsjett, som viser nettopp dette i praksis – at me ikkje gløymer resten av verda sjølv om det går føre seg ein krig i vårt nærrområde.

Eg oppfatta at statsråden sa at denne pakken var viktig. Mitt spørsmål blir då: Er det ikkje viktig at me fortset å styrkja vår støtte til land i sør òg i fortsetjinga?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [10:36:32]: Takk for spørsmålet. Som jeg sa i innlegget mitt, har det blitt lagt godt merke til at vi lanserte denne sør-pakken samtidig med det øvrige Nansen-programmet. Det har vært utrolig viktig for den store historiefortellingen at vi klarer å ha to tanker i hodet samtidig.

Som denne sal vet godt, var sør-pakken en ettårig støttepakke. Men som representanten også vet, har vi dreid det store bistandsbudsjettet over mot de store utfordringene, dvs. at vi kommer til å fortsette med en satsing på både matsikkerhet og humanitær innsats i de områdene som rammes hardest av konsekvensene av krigen.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:37:22]: Eg takkar for svaret og forventar då sjølv sagt at det òg speglar av i forslaget til statsbudsjett for neste år.

Så har eg eit spørsmål som på ein måte kan koplust til dette, men som òg gjeld meir generelt, og det er behovet for eit sterkt sivilsamfunn. I både Noreg og resten av verda er det etter mi oppfatning slik at eit sterkt sivilsamfunn er heilt avgjerande for å kunna kjempa fram ei rettferdig fordeling og meir demokrati, og at me treng sterke organisasjonar som kjempar for menneskerettar, som kjempar for rettane til bønder og urfolk, fagrørsle osv.

Viss statsråden er einig i dette – og det håper eg – så er spørsmålet mitt: Korleis vil dette bli spegla i framtidige satsingar, både i bistandsbudsjettet og i Nansen-programmet, som skal gå til både støtte til Ukraina i den situasjonen dei står i no, og til gjenoppbygging framover?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [10:38:20]: Jeg skal ikke forskuttere budsjettet som legges fram i morgen, men sivilsamfunn er utrolig viktig i bistanden av flere årsaker: De er både tjenesteleverandører i områder hvor andre kanaler ofte ikke rekker fram, og en helt avgjørende komponent for å bygge

godt styresett og demokrati. Derfor er de tilgodesett med betydelige midler i budsjettet.

Jeg vil understreke at det handler om mer enn budsjettmidler. Vi ser nå at ikke bare i norsk bistand, men i bistand fra veldig mange likesinnede land, jobbes det hardt med det som kalles «localisation»-agendaen, dvs. å styrke sivilsamfunnet som aktør i utøvelsen av bistand. Der går Norge foran som et godt eksempel, og mange land kommer til oss for å lære.

Ola Elvestuen (V) [10:39:23]: Statsråden la i sitt innlegg vekt på at vi er i en ny geopolitisk æra og en ny virkelighet. Russland, Kina og andre land både undergraver og bekjemper frihet og demokrati. De utfordrer den regelbaserte verden. Statsråden sa også at vi må prioritere annerledes.

Det er ett område hvor Venstre mener vi bør prioritere annerledes. I 2016, før Venstre gikk i regjering med Høyre og Fremskrittspartiet, ble Norge med i Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur. Den har hovedkvarter i Beijing og er dominert av Kina. Blant annet har Canada i sommer frosset sine forbindelser i banken etter at en tidligere ansatt gikk ut og sa at de ikke følger våre standarder for åpenhet, og at ledelsen er fylt av ansatte fra det kinesiske kommunistpartiet.

Da blir mitt spørsmål: Har vi noen fordeler av å bidra i denne banken utover å få Kina til å se bedre ut?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [10:40:34]: Representanten stiller sikkert et godt spørsmål som jeg ikke er i stand til å svare på på stående fot, da jeg ikke kjenner styrerepresentasjonen i Den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur godt nok.

Det jeg kan si på generelt grunnlag, er at i disse gruppene, som vi i ulike utviklingsbanker deltar i, stilles det alltid høye krav både til transparens, åpenhet og «good governance». Jeg kan forsikre representanten om at dette vil bli fulgt opp også i dette tilfellet.

Presidenten [10:41:08]: Replikordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Karianne B. Bråthen (A) [10:41:35]: For to år siden sto jeg på denne talerstolen og snakket om hvordan politikk kan påvirke helt vanlige folk – folk jeg har møtt i mitt nærrområde i Nordland. Jeg snakket om hvorfor det var på tide med en helt ny kurs for dette landet. Til tross for krig, krise og dyrtid kan vi slå fast at det har de fått.

Daniel, som i 2021 var tillitsvalgt hos Sortland Entreprenør, var bekymret for at de nyutdannede ungdommene skvises ut av arbeidslivet på bekostning av

useriøse aktører og sosial dumping. Han vet nå at denne regjeringen tok den bekymringen på alvor. Norgesmodellen er viktig for å fremme det trygge og seriøse arbeidslivet og bevare den norske arbeidslivsmodellen. Det vinner unge arbeidstakere på.

Sykepleier Grete og hovedtillitsvalgt Hanne i Fagforbundet har også erfart at denne regjeringen tok bekymringen for rekruttering til helse- og omsorgstjenestene på alvor. Vårt svar har vært en storstilt satsing på hele og faste stillinger, bl.a. med en endring i arbeidsmiljøloven, som trådte i kraft i januar.

Min mamma, som er ufrivillig minstepensjonist og er bekymret for de unge kvinnene som kommer etter og trenger en lønn og pensjon å leve av, vet nå at vi tok bekymringen på alvor og innførte pensjon fra første krone.

I Nordland har vi alt fra store virksomheter og konserner til små enkeltpersonforetak. Vi har en næringspolitikk som satser på både de store, de mellomstore og ikke minst også de små. En sånn næringspolitikk er ikke politikk bare for bedriftenes skyld, men for distriktene, lokalsamfunnene og velferdsstaten. Det er også en aktiv likestillingspolitikk fordi kvinner ofte etablerer seg i det små. Gjennom en aktiv næringspolitikk har vi nå den laveste arbeidsledigheten på 14 år, og vi har økt eksporten fra Fastlands-Norge.

Man kan se for seg at det var en annen regjering som styrte dette landet i den tiden vi er i, med høye priser og høy rente. Hvordan ville de folkene jeg nå nevnte, da hatt det? Jo, det ville betydd fortsatt deltidstillinger og ingen lønn å leve av, unge som skvises ut av arbeidslivet til fordel for billig arbeidskraft, en fortsatt stor grad av ufrivillige minstepensjonister som sliter med å få endene til å møtes, en passiv næringspolitikk uten retning og en fortsatt nedgang i eksport når man tar bort olje og gass.

Det er fremdeles mange som sliter, og det må vi ta på alvor. Grepene denne regjeringen har tatt, har sikret at utgangspunktet til disse jeg har nevnt, er et helt annet i den dyrtiden vi lever i nå. Vi har forberedt dem på framtiden, til forskjell fra den forrige regjeringen. Arbeiderpartiet og Senterpartiet har i samarbeid med SV levert politikk som gjør hverdagen tryggere for folk, sånn at de kan få større muligheter til å ta del i et fellesskap som stiller opp.

Anja Ninadotter Abusland (Sp) [10:44:47]: Vi har hatt stor mangel på helsepersonell i lang tid. Det er helt åpenbart at vi må jobbe med å beholde dem som er i yrket i dag, for det er ikke bærekraftig å utdanne flere sykepleiere og lærere hvis de like fort forsvinner ut i den andre enden.

Likevel mener jeg det er viktig å snakke om utdanningen, for samtidig med mangelen på helsesykepleiere,

sykepleiere og lærere har også det generelle behovet for arbeidskraft økt, særlig i håndverkeryrkene. Da må vi sørge for å utdanne de folkene vi har, med rett kompetanse til samfunnet vårt.

Senterpartiet har i mange år vært opptatt av mer praktisk læring i ungdomsskolen og i videregående, både for å øke gjennomføringsgraden og ikke minst for å utdanne flere fagfolk. Den politikken leverer denne regjeringen på.

Vi vet at mangelen på helsepersonell og lærere er særlig krevende i mange distriktskommuner. Universitetene og høyskolene er ikke innen fysisk rekkevidde for alle. Det er ikke mulig for alle å flytte dit utdanningene er, enten det er på grunn av familiesituasjon eller økonomi. Da må vi flytte utdanningen ut dit folk bor, ut i distriktene.

Jeg kommer fra Agder. Der har vi et studiesenter som virkelig har lyktes med dette. Desentralisert utdanning for bl.a. sykepleiere, vernepleiere og lærere er en suksessoppskrift på å utdanne folk med god kvalitet der de bor.

Det sier seg litt selv at hvis småbarnsforeldre kan utdanne seg der de bor, vil de også få seg jobb der de bor. Derfor er det så viktig og så riktig at denne regjeringen satser på og fortsetter å satse på desentraliserte og fleksible utdanninger, nettopp fordi vi må ta i bruk alle virkemidler vi kan for å dekke samfunnets behov for arbeidskraft.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:47:12]: Da Høyre i regjering innførte fritt behandlingsvalg i 2015, var det med utgangspunkt i pasienten. Det er pasienten som kjenner sine behov best. Det viktigste er ikke om folk får hjelp av offentlige, private eller ideelle, men at folk får hjelp når de trenger hjelp, for makten i helsetjenesten må alltid være hos pasienten, ikke hos systemet. Makteløsheten man kjenner på når man er syk, ikke blir frisk og ikke finner et behandlingstilbud som hjelper, er stor, og den ødelegger liv. Derfor er kvalitet, valgfrihet og mangfold i helsetjenesten viktig.

I trontalen snakket regjeringen om å skape vår felles helsetjeneste. Problemet er at den ikke er for alle, spesielt ikke etter at regjeringen fra 1. januar i år avviklet fritt behandlingsvalg. Den er ikke for mennesker som vil bestemme behandlingssted selv, den er ikke for mennesker som trenger mangfold for å ivareta behovene sine, og den er ikke for mennesker som ikke har tjukk nok lommebok til å kjøpe seg ut av helsekøen. Da fritt behandlingsvalg ble avviklet og en viktig pasientrettighet fjernet, kalte helse- og omsorgsministeren det for en jubeldag. Tenk å kalle det for en jubeldag når sårbare mennesker som sliter med psykisk helse og rus, mister behandlingstilbudet sitt. Det er hårreisende.

Halvveis inn i denne regjeringsperioden, med Arbeiderpartiet og Senterpartiet, ser vi at ventetidene øker betydelig i helsetjenesten, og stadig flere opplever fristbrudd. Regjeringspartiene har i løpet av denne trontaledebatten brukt mye av taletiden sin på å snakke om åtte år med Høyre i regjering, og det skal jeg også gjøre. Fra Høyre gikk inn i regjering i 2013 og fram til koronapandemien, sørget vi for at pasientene sto to uker kortere i helsekø – to uker. Ventetidene for somatikk, psykisk helsevern og rusbehandling ble redusert. Størst nedgang var det innenfor rusbehandling, der ventetiden ble redusert med mer enn en måned, fra 67 til 33 dager. Og ikke fortell meg at det ikke betyr noe for den enkelte pasient at en får hjelp raskere.

Høyre viste i regjering at vår politikk fungerte. Vi klarte å få ned ventetidene. Vi klarte å sikre at folk kom raskere tilbake til hverdagslivet og arbeidslivet. Det fikk vi til fordi vi tok alle gode krefter i bruk til beste for pasienten ved å innføre fritt behandlingsvalg, styrke sykehusøkonomien og gjøre nye investeringer i moderne sykehusbygg over hele landet. Høyre vil gjøre mer for å sikre rask og god helsehjelp til pasientene. Regjeringens helsepolitikk er feil medisin til feil tid, og det går ut over pasientene, som må stå stadig lenger i helsekø. Det er ingenting å rope hurra for.

Siv Mossleth (Sp) [10:50:35]: Oldefar skal ha en aktiv alderdom og gode helsetjenester i hele landet. Barn og unge skal ha mulighet til gode oppvekstvilkår i hele landet. Dette er det så utrolig mange som er opptatt av, og det er et bevis på det fellesskapet vi har i dette landet. Men nå er det ulvetider, det er vanskelige tider, det er ufred, det er utrygghet. Mange opplever en brutal og hard tid, og de svakeste rammes hardest. Krigen i Ukraina er forferdelig for ukrainerne, og den gir ringvirkninger utover hele verden. I går hørte jeg på representanten Nordby Lunde, og jeg var så enig i det første hun sa. Hun sa at dagens situasjon ville vært vanskelig for enhver regjering. Så stoppet all enighet. Resten av innlegget beviste hvorfor det er så viktig at det ikke er høyreregjeringen som styrer i disse vanskelige tider, for det neste jeg hørte, var sentralisering, sentralisering, sentralisering. Så trakk hun pusten og gikk til angrep på landbruket og jordbruksavtalen. Landbruket fikk jo muligheter til inntektsvekst, og det var ifølge representanten ikke bra.

Norsk mat er utrolig viktig for oss alle, spesielt i vanskelige tider. De fleste bønder tjener mye mindre og arbeider mye mer enn folk flest. Så det er bra for Norge i vanskelige tider at det er Arbeiderpartiet og Senterpartiet som styrer landet.

Den dagen krigen brøt ut i Ukraina, var jeg i Wien og ledet Stortingets OSSE-delegasjon. Jeg hadde delega-

sjonslederen fra Ukraina til bords og snakket veldig mye med han den kvelden. Familien hans bodde 15 km utenfor Kyiv. Jeg er glad for at et samlet storting ønsker å hjelpe Ukraina, ønsker å stå opp for fred og frihet i Europa. Jeg skal være med i OSSEs team for Ukraina i tiden som kommer.

Terje Sørvik (A) [10:54:00]: Det er nå to år siden Arbeiderpartiet kom i regjering. På den tiden har godt over 100 000 flere personer kommet i jobb. Investeringene i næringslivet er på et høyt nivå, og det har ikke vært så mange unge under 25 år i jobb i andre kvartal på 22 år. Det er bra. Dette er kjernen i sosialdemokratiet: Det handler om å skape, og så dele, og det handler om å sette folk i stand til å skape seg et bedre liv. Ingenting gjør dette bedre enn at det går godt i norsk næringsliv, og at flere kommer i jobb. Samtidig må vi erkjenne at økt rente og prisvekst er krevende for mange. Desto viktigere er det at så mange har kommet i jobb, og at det går bra i næringslivet i Norge.

Arbeiderpartiet prioriterer det viktigste først. Det handler om arbeid, og det handler om velferd. Det betyr noe med en regjering som prioriterer det. Når SFO blir gratis og barnehage billigere, ser vi det på tallene. Flere deltar i samfunnet. Flere blir inkludert. Lommeboka har betydning, også for barns deltakelse i lokalsamfunn.

I høst har mange barn startet på skolen igjen, og mange for første gang. At så mange nå kan gå gratis på SFO, gjør at foreldrene føler mindre på tidsklemma og stram lommebok. Men det aller viktigste er hva dette betyr for barns oppvekst. Gratis SFO betyr at flere barn kan delta der andre barn deltar. Ingen førsteklassinger eller andreklassinger må nå stå utenfor skolegården og se på at andre barn kan gå på SFO og leke, lære og ha det gøy. Tidligere kunne de ikke det på grunn av mamma og pappa lommebok. Det samme gjelder reduksjon av makspris i barnehage: Flere får muligheten til å delta, og småbarnsforeldre har mer igjen i lommeboka til huslån og andre utgifter.

Arbeiderpartiets politikk skal bidra til trygghet i hverdagen. Det er vårt prosjekt å gi folk over hele landet flere muligheter, slik at alle kan leve et så fritt og godt liv som mulig – enten det handler om å få seg jobb, komme seg inn på boligmarkedet, kombinere familie- og arbeidsliv eller få den helsehjelpen som trengs. Det er derfor vi prioriterer de store velferdsloftene i krevende tider: Vi sikrer flere sykehjemsplasser, gjør barnehage og SFO billigere og får på plass en ungdomsgaranti.

Det betyr noe hvem som styrer landet i vanskelige tider.

Bjørnar Moxnes (R) [10:56:55]: Sist uke besøkte jeg Johanna Engen på Kampen. Hun er en fattig minstepensjonist som har stått på i årevis for dem som har

minst. Hun har selv gått fra å gå på Fattighuset på Grønland for å få mat til å jobbe der som frivillig. Frivillige trengs, for matkøene er rekordlange. Likevel må Fattighuset kutte antall matutdelinger fra to i uken til én. De mangler mat til alle som trenger det.

I helgen kunne vi lese om pensjonister som må søke Nav om nødbolig fordi de mangler tak over hodet. I forrige uke handlet det om eksplosjon i antall inkassosaker og uken før om at over 100 000 husstander sliter med å sette mat på bordet. Vi kan få en fattigdom vi ikke har sett i hele etterkrigstiden.

Samtidig er Norge i 2023 ikke et fattig land. Vi er et av verdens rikeste land, med banker som håver inn – hittil i år over 50 mrd. kr i overskudd, DNB har alene over 20 mrd. kr – og vi har også en overklasse som aldri har hatt mer penger. Det er dagligvarebaroner som skrur opp matprisene, velferdsprofitører som beriker seg på skattepengene våre, arvinger som knapt har løftet en finger for formuen sin. De har fått alt de peker på, i flere tiår. Likevel er det folk flest som nå får regningen, med skyhøye strømpriser, matpriser og renter som går rett opp.

Grunnen til at prisene øker og inflasjonen er høy, er ikke at minstepensjonister, rørleggere eller butikkansatte har for mye penger mellom hendene. Det er storselskapene som har økt profittmarginene, det er den europeiske strømbørsen som driver opp prisen på norsk vannkraft, og det er Norges Bank som driver en aggressiv rentepolitikk som rammer alle med boliglån.

Johanna Engen sa at det er mange fattige som skammer seg, men at de som bør skamme seg, er politikerne. Fattigdom skyldes jo ikke naturkrefter, det skyldes politikk. Det vi må gjøre, er å ta tilbake kontrollen over prisene. Det er derfor Rødt går inn for en makspris på strøm, et tak på husleieøkning for å tvinge bankene til å kutte rentemarginene og å bruke statens eierskap i DNB for å sikre at banken stiller opp for folk, og ikke motsatt.

Vi skal ikke ha matkøer i Norge, for vi mangler verken mat eller penger. Det finnes ingen god grunn til at folk skal sulte her i landet. Nå er det på tide at resten av Stortinget våkner. Vi er valgt inn her for å tjene folket, ikke for å tjene oss selv.

Tor Inge Eidesen (Sp) [11:00:03]: Regjeringen legger gjennom trontalen vekt på trygg økonomisk styring og ansvarlig pengebruk. Den høye prisveksten rammer særlig dem med lavest inntekt. Derfor iverksettes mange tiltak for å skape økt trygghet for folk gjennom et omfordelende skattesystem, mer velferd og sterkere sikkerhetsnett. Nå faller prisveksten, og det er håp om at tiden med høy prisvekst kan være i ferd med å gå mot slutten.

Bakteppet for denne situasjonen er godt kjent. Krig i Ukraina, energikrise og press i industrien har skapt en

situasjon som er en helt annen enn da denne regjeringen tok over ansvaret. Da kreves handlekraft og endringsvilje i de politiske prioriteringene, og det har regjeringen klart.

Et samlet storting stiller opp med kraftfulle tiltak for å hjelpe Ukraina. Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen reduserer kostnadene for barnefamiliene gjennom lavere satser for SFO og barnehage, vi har kanskje Europas beste strømstøtteordning, og vi øker bostøtten og justerer opp de veiledende satsene for sosialhjelp. Dette bidrar absolutt til dem som har aller minst.

Dette er bare noen få eksempler på at vi tilpasser politikken til den virkeligheten vi lever i. Likevel er det mange, altfor mange, som opplever en svært krevende tid der husholdningsbudsjettene ikke strekker til. Mange tyr til frivillige tilbud for matutlevering, og flere søker sosialhjelp. Matkøene vokser. Er det fordi Nav ikke greier å stille opp, eller er det fordi Nav ikke er tilgjengelig nok, eller er det å henvende seg til Nav og be om økonomisk hjelp forbundet med skam og nederlag? Svaret er helt sikkert sammensatt. For meg og Senterpartiet er arbeidet med å gjøre Nav mer tilgjengelig og i stand til å møte alle grupper som trenger det, høyt prioritert. Vi skal ha et sikkerhetsnett.

Likevel er det viktigste at vi har en politikk som skaper gode, langsiktige løsninger. Kontroll med prisveksten – og gjennom det mer normale renter – vil være det viktigste bidraget for å gjenvinne akseptabel kjøpekraft for mange av dem som sliter. At folk har jobb, og at vi setter i verk tiltak for å inkludere enda flere i arbeidslivet, er viktig for å gi folk en anstendig inntekt å leve av. Ungdomsgarantien og ordningen med varig tilrettelagt arbeid er viktige bidrag for å inkludere flere i arbeidslivet. Her øker regjeringen innsatsen, og det varsles en fireårig opptrappingsplan. Inkludering i arbeidslivet er også inkludering i samfunnet, en grunnleggende aksept av at alle skal med.

Så er det heldigvis slik at vi har rekordhøy sysselsetting, og norsk økonomi står sterkt for å møte framtiden.

Nils-Ole Foshaug (A) [11:03:19]: Russlands ulovlige angrepskrig mot Ukraina har tydeliggjort trusselen Russland utgjør mot nabostater og våre allierte. Som følge av den forverrede sikkerhetssituasjonen øker regjeringen bevilgningene til Forsvaret. Dette gjør regjeringen for å styrke Forsvarets evne til å håndheve norsk råderett i hele vårt territorium, både til lands og til havs.

I tillegg har Støre-regjeringen lagt fram en forpliktende plan overfor NATO, hvor Norge innen 2026 skal bruke minst 2 pst. av BNP på forsvar. Fellesskapet forplikter, ikke minst i sikkerhetspolitikken. Til dere som mente at dette var for lite og for sent, vil jeg si at dette er første gang en norsk regjering faktisk forplikter seg til 2-

prosentmålet. Den forrige regjeringen hadde sju år på seg, men gjorde det ikke.

I lys av at handlingsrommet i statsbudsjettet er begrenset i årene framover, utgjør vår opptrapping av forsvarsbudsjettet en tung politisk prioritering fra regjeringen. Den alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen gjør at dette er helt nødvendig, og det håper jeg alle her i rommet er enig i. Forsvarskommissjonen, totalberedskapskommissjonen og forsvarssjefen er i alle fall enig. De har kommet med tydelige anbefalinger om at det er helt nødvendig å styrke Norges forsvarsevne og samfunnets motstandskraft. Det tar vi i Arbeiderpartiet på største alvor.

Jeg vil understreke at Arbeiderpartiet har vært landets ledende kraft for å bygge opp, modernisere og fornye det norske forsvaret siden annen verdenskrig. Nå er det på tide med et nytt taktiskifte for å trygge landet.

Vi vil sørge for at forsvarssektoren får nødvendig forutsigbarhet til å kunne foreta kloke og ressurseffektive investeringer som sikrer balansen mellom ambisjon, struktur og økonomi. Det viktigste verktøyet vi stortingspolitikere har for å løse sikkerhetsutfordringene, er den neste langtidsplanen for Forsvaret. Den skal vedtas neste år og vil bli Norges viktigste forsvarsplan siden etterkrigstiden.

Statsministeren har i sommer invitert opposisjonen til samtaler om utformingen av planen. Dette er altså ikke vanlig politisk praksis, men særdeles klokt av statsministeren, for i krevende tider er det viktig at vi i forsvars- og sikkerhetspolitikken finner sammen til beste for landet. Jeg ser fram til et godt samarbeid i Stortinget denne sesjonen for å sikre troverdig forsvarsevne gjennom økonomisk forutsigbarhet og bredt politisk eierskap.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:06:44]: Vi er i en tid preget av alvor. Samtidig som de lange linjene i norsk sikkerhetspolitikk består, må norsk forsvarsplanlegging reflektere det som skjer rundt oss nå. Situasjonen krever det.

Norge må styrke eget forsvar tuftet på kapasiteter i alle forsvarsgrener, og regjeringen har allerede igangsatt umiddelbare tiltak som skal styrke Forsvarets operative evne på kort og mellomlang sikt. I møte med våre partnere og allierte skal Norge vise forutsigbarhet. Vi skal være en part de kan stole på. Dette er ikke tiden for eksperimenter og overraskelser i norsk utenriks- og forsvarspolitikk.

Vi skal fortsatt støtte oppunder Ukraina og deres kamp for frihet og demokrati, og sammen har vi vist evne til å tilpasse oss en krevende situasjon som fortsatt i lang tid kommer til å prege det sikkerhetspolitiske bildet. I den kommende sesjonen må vi se på hvilke mulig-

heter vi har foran oss, og jobbe for å innrette oss etter det vi har opplevd som et paradigmeskifte i global sikkerhetspolitisk historie.

God samfunnsikkerhet forutsetter samhandling og koordinering mellom beredskapsaktører. Vi må nyttiggjøre samfunnets samlede kompetanse for å styrke totalberedskapen vår. God beredskap er å investere i menneskelig kapital, forskning og kunnskap – og ikke bare i kroner.

Verdens matproduksjon er stadig mer geografisk konsentrert, og matprisene internasjonalt stiger kraftig. Vi har krig i Europas kornkammer samtidig som tørke og flom i mange viktige jordbruksland fører til knapphet og eksportbegrensninger. Endringer i verdens kornproduksjon fører til at det settes spørsmålstejn ved robustheten til det globale matsystemet. Matproduksjon er avgjørende for norsk beredskap. Norge har i dag en selvforsyningsgrad på rundt 40 pst., og det er bred politisk enighet om at dagens matberedskap er for svak. Statens viktigste oppgave er å sikre befolkningen mat, spesielt i krisetider, og da må vi ha et oppegående landbruk som har tro på framtiden.

Tidligere i sommer la totalberedskapskommissjonen fram sin rapport om hva det må arbeides med framover for å forebygge framtidige sikkerhetsmessige utfordringer. Totalberedskapskommissjonen peker på hvor viktig det er å styrke den lokale og regionale beredskapen. God krisehåndtering, som mange i dette landet har gjennomført gjentatte ganger de siste årene, forutsetter nærhet til hendelsen, lokalkunnskap og umiddelbar tilgang til ressurser. Beredskapssamvirket på lokalt og regionalt nivå må styrkes.

Jorodd Asphjell (A) [11:10:05]: Jeg vet ikke om dette er et parlamentarisk uttrykk, men jeg tror alle sammen kan være enige om at dyrtid er noe dritt. Det rammer enkeltmennesker, unge og gamle, det rammer bedrifter og næringsliv, og det rammer lokalsamfunn. Høyere renter på boliglån, dyrere mat på bordet og økte strøm- og driftskostnader rammer alle. Det rammer absolutt dem som har det hardest fra før, og det er en stor utfordring.

Som far og bestefar er jeg glad for at denne regjeringen hjelper dem som har det tyngst, nemlig barnefamilier, gjennom å sette ned barnehageprisen med 1 000 kr per måned fra 1. august neste år, og at denne regjeringen innfører 12 timer gratis kjernetid i SFO for første- og andreklassinger. Vi har gitt et historisk løft for studenter ved å øke studiestøtten med 9 000 kr i året, i en dyrtid som alle opplever. Dette er sosialdemokratisk utjevning på sitt aller beste, i en tid som er krevende for alle.

For Arbeiderpartiet har arbeid til alle alltid vært en hovedsak gjennom generasjoner. Antall sysselsatte har

aldri vært flere enn nå, og hvis vi skal klare å opprettholde og videreutvikle våre velferdstjenester, er vi avhengige av at flest mulig er i arbeid og at unge ikke blir stående utenfor arbeidslivet. For å kunne ha gode og kvalitative velferdstjenester innen barnehage, skole, eldreomsorg og helse, er vi nødt til å gi alle som ønsker det, hele og faste stillinger.

Små forskjeller mellom folk i by og bygd, og at folk har en inntekt å leve av, bidrar til større tillit, er grunnleggende for enkeltmenneskets frihet og gjør at folk kan leve ut sine drømmer.

En sterk offentlig fellesskole og barnehager med dyktige og motiverte lærere som gis tillit i jobben, er viktig og nødvendig. Vi må rekruttere flere inn i læreryrket, men det er like viktig at vi greier å beholde dem som allerede er lærere.

Det er viktig å ha noe å leve av, men det er også viktig at vi har noe å leve for. Frivilligheten, idretten og kulturen har vært, og vil alltid være, viktige satsingsområder for Arbeiderpartiet og regjeringen. I september ga kulturministeren betydelig støtte til Fargespill i Trondheim og Turnéteateret i Verdal, og ikke minst 95 mill. kr til Olavshallen i Trondheim.

Høyre har gjennom hele valgkampen og under debatten tatt opp at de ulike offentlige kostnadene må reduseres. Da er det spesielt at når det skal dannes et nytt flertall i Trondheim, er det første de gjør å øke antall medlemmer fra 11 til 15, som betyr flere millioner i kostnader for innbyggerne i Trondheim. Skal det kuttes i barnehager, eller skal det kuttes i en mer praktisk skole for alle? Det får vi vente og se, og det håper jeg at vi får se snart.

Else Marie Rødby (Sp) [11:13:25]: Vi i Senterpartiet er opptatt av trygghet. En viktig del av vår opplevde trygghet i samfunnet er god rettssikkerhet. Det betyr i det store at vi skal ha et vern mot urett, men det betyr også at vi som enkeltpersoner skal ha mulighet til å ivareta våre rettigheter og plikter. For at dette vernet ikke skal være innholdsløst for dem av oss som ikke kan ivareta dem selv, må vi ha gode rettshjelpsordninger. Det hjelper lite å ha rett dersom du ikke kan kreve din rett.

Prinsippet om at alle er like for loven er grunnleggende viktig i vår rettsstat, og det må innebære at folk har mulighet til å ivareta interessene sine selv om de ikke har god økonomi eller har en god advokat i sin bekjentskapskrets. Dette er hensyn som rettshjelpsordningen vår hviler på. De siste åtte årene, da Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti satt med ansvaret for rettshjelpen i dette landet, fikk stadig færre mennesker tilgang til denne muligheten. I 2020 var det til slutt så dårlig stilt at kun 9 pst. av alle i Norge kvalifiserte for rettshjelp. Jeg er derfor veldig glad for at Senter-

partiet og Arbeiderpartiet i regjering, sammen med SV her på Stortinget, har styrket ordningen i hvert statsbudsjett vi har lagt fram. Men så er vi ikke ferdige med det.

Like før sommeren fremmet regjeringen et lovforslag som vil gjøre rettshjelpsordningen bedre og mer treffsikker. Gjennom å innføre en gradering av støtten skal vi sørge for at omtrent hver tredje husstand i Norge har rett på rettshjelp. Det er en stor forskjell fra da Høyre og Fremskrittspartiet styrte. Da fikk bare én av elleve denne muligheten. Rettshjelpsordningen skal nå knyttes til statens grunnbeløp. På denne måten gjør vi ordningen mer forutsigbar og mindre sårbar for politiske skifter. Det blir rett og slett vanskeligere for Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti å svekke eller utvanne ordningen, dersom de skulle komme i posisjon til det.

Samtidig som vi nå gjennomfører denne klare forbedringen av rettshjelpsordningen, er det verdt å merke seg at en god del av sakene hvor folk trenger rettshjelp, er saker som knytter seg til offentlige tjenester eller rettigheter i velferdssystemet vårt. Det er verdt å reflektere litt over at utviklingen av stadig mer digitaliserte tjenester og mindre tilgjengelighet til å få snakke med noen kan bidra til at flere må henvende seg til en advokat eller juridisk hjelper for å få oversikt over sin egen sak eller rett og slett få hjelp til å framsette en enkel klage.

Det offentlige har en lovfestet veiledningsplikt, og rettshjelpsordningen kan ikke komme til erstatning for denne. Når det er sagt: Vi lever i et stadig mer rettsliggjort samfunn, og alt tyder på at flere vil trenge rettshjelp framover. Når Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering styrker rettshjelpsordningen, både i sin form og med økonomiske virkemidler, vil heldigvis flere også kunne få det, og det er veldig viktig for mange menneskers rettssikkerhet.

Mona Nilsen (A) [11:16:44]: Et samfunn med små forskjeller, høy tillit og sterke fellesskap er selve målet for Arbeiderpartiet, for det gir trygghet og muligheter for alle. Det er det vi jobber for i de minste bygdene, i de største byene og også her på Stortinget. Enten det er på godværsdager, hvor vi kan bruke handlingsrommet til å gi mer frihet og flere muligheter, eller som nå, når vi er midt i en økonomisk krise, bruker vi fellesskapet til å støtte dem som trenger det mest, og sørger for å styrke grunnmuren i velferdstjenestene våre.

På fredag legger regjeringen fram statsbudsjettet. Det vil være et budsjett som gir trygghet for folks økonomi, som sikrer at folk får gode velferdstjenester uansett hvor de bor, et budsjett som støtter opp under vårt mål om arbeid til alle og en god beredskap for hele landet. Det kommer til å være et budsjett vi sosialdemokrater kan være

stolte av, for våre budsjetter er i sterk kontrast til det vi så i åtte lange år med Solbergs regjeringskamerater. I motsetning til høyresiden her i salen, som hver eneste gang de fikk muligheten, prioriterte økte forskjeller, mer privatisering og et utrygt arbeidsliv for arbeidsfolk, så vil vi i Arbeiderpartiet alltid prioritere fellesskapet.

Det er lett å glemme, men la meg bare minne representantene fra høyresiden om en liten del av de usosiale kuttene de har stemt for: kutt i fysioterapi for brannskadde og folk med amputasjoner, kutt i tannregulering for barn med skjeve tenner, kutt i brillestøtten til unger med dårlig syn, kutt i økonomisk støtte til arbeidsledige, kutt i støtte for multihandikappede, uføre og kronisk syke. Sånn kunne jeg ha fortsatt.

For Arbeiderpartiet står målet fremdeles klart for oss: et samfunn med små forskjeller, høy tillit og sterke fellesskap. Regjeringens budsjett for 2024 vil gi oss mer av nettopp det.

Irene Ojala (PF) [11:19:12]: Representanten Marit Arnstad fra Senterpartiet pekte i sitt innlegg i går på den store kvinneandelen i politisk ledelse i Norge. Jeg synes det var veldig interessant å høre på. Min bestemor Astrid ble født i 1900. Bestemor var en kvinne som på Vangerhalvøyas skrinne bredder tok imot lam, kalver, føll og småbarn. Hun pleide å si: Det blir aldri bedre for oss kvinner før det blir kvinnelige politikere. Kvinner vil forstå og endre kvinners muligheter og rettigheter til å føde i trygghet i Norge, også i Finnmark.

Sju av ti partiledere i denne sal, inklusiv meg fra Pasientfokus, er kvinner. Helse Nord ledes av kvinnelig direktør, styreleder i Helse Nord er kvinne, direktøren i UNN er kvinne, nesten 50 pst. av representantene i denne sal er kvinner, og i tillegg har vi hatt to kvinnelige statsministere i Norge.

Jeg tillater meg å spørre: Kan vi på Stortinget, fra ulike partier og lister, sitte stille og se på at Helse Nord, Finnmarkssykehuset og flere andre foretak i nord vinner fram med å legge ned fødetilbudet i Nord-Norge, som svar på helseminister Kjerkols oppdrag om å gjøre helseforetakene mer økonomisk lønnsomme? Er det god kvinne-, barne- og familiehelse i å legge ned fødetilbud i Kirkenes, Alta, Nordreisa, Senja, Narvik, Lofoten, Brønnøysund og ett på Helgeland?

Jeg har styrt husholdningsbudsjettet hjemme i flere tiår. Det er vanskelig å ha tillit til at Helse Nord vil spare penger på å legge ned disse fødetilbudene. Det er vel ikke sånn at det er gratis å sende fødende kvinner med kollektivtransport, fly eller ambulansfly, taxi eller privatbiler opp mot 600 km én vei for å føde barn? Hva med kvinnenes livskvalitet i den mest sårbare tiden i en kvinnes liv? Hva med tryggheten for mor og barn? Har ikke

kvinners livskvalitet også en verdi, selv om den ikke kan måles i penger?

Sett i lys av totalberedskapskommisjonen, forsvarskommisjonen, fagmilitære råd, sykehusutvalget og sannhets- og forsoningskommisjonen kan Pasientfokus og jeg faktisk ikke se ett eneste godt argument for at kvinners kamp for trygg fødselsomsorg ikke skal lykkes. Jeg hører mange si at vi ikke har penger, men vi skal altså elektrifisere Melkøya for 13,2 mrd. kr. Vi skal betale den regningen for et oljeselskap som hadde 78,8 mrd. amerikanske dollar i pluss i 2022. Tenk om vi kunne brukt noen av de milliardene til å styrke fødeavdelinger og fødetilbud i Finnmark, i Nord-Norge og i Norge for øvrig. Det hadde vært noe for kvinnekampen. Stå opp, kvinner, og kjemp for våre rettigheter!

Olve Grotle (H) [11:22:15]: Eg møter stadig på yngre menneske som er blitt usikre på framtida, som spør seg om dei gode tidene i Noreg er over, og om det er dei som no må betale rekninga for at vi har hatt det så godt i så mange år. Eg forstår spørsmåla og utfordringane det blir peika på, og meiner dei må løysast i ein langsiktig og fast politikk for landet vårt. Vi må rett og slett gjere nokre politiske vegval for å gje unge menneske dei same sjansane vi sjølve har hatt. Det vil bli vanskeleg av fleire grunnar, men eg vil peike på nokre tema eg meiner er svært viktige.

Det er absolutt nødvendig at vi har ei trygg og stabil økonomisk styring av landet vårt, ein politikk som held prisane og rentene nede og som gjev privatøkonomien føreseielege rammer. I samanheng med dette må vi òg greie å halde skattane, avgiftene og gebyra nede, for at familiane skal få behalde meir av sine eigne pengar.

Vi må vidare ha ein offensiv og sosial bustadpolitikk som gjer det lettare å kome inn på bustadmarknaden. Fleire bustader, kortare saksbehandlingstid og raskare regulering av bustadtomter er nokre av stikkorda her.

Høgre har alltid vore opptekne av skule, utdanning og kompetanse. Dette vil bli viktigare og viktigare. God, oppdatert og relevant kompetanse vil vere avgjerande for arbeidslivet vårt og for den enkelte.

Likevel: Skal vi greie å finansiere viktige samfunnsoppgåver framover, som helse, utdanning, forsvar, samferdsle og ulike trygde- og velferdsordningar, treng vi eit sterkt og mangfaldig næringsliv – eit næringsliv som kan etablere seg, vekse og bli verande på norske hender. Skal vi få det til, må vi ha ein politikk som gjev gode, stabile, føreseielege og vekstfremjande rammevilkår.

Dessverre har vi dei siste to åra sett at næringslivet har fått liten tillit til den næringspolitikken som blir ført, og mange er urolege for framtida til norske bedrifter. Fleire meiningsmålingar, eit pågåande kystopprør og eit

utspel frå SMB Norge i forgårs om politisk risiko viser det. Det same meiner eg valet i haust viste.

Grunnane til den manglande tilliten er mange, men det synest klart at dei mange skatteskjerpningane, auka arbeidsgjevaravgift, innleigeforbod og den politiske risikoen som er skapt, spelar inn.

For Høgre er det difor viktig at vi no får ein ny næringspolitikk som igjen kan gje næringslivet dei rammevilkåra dei treng, slik at vi kan sikre bedriftene og arbeidsplassane våre og leggje til rette for at næringslivet kan utvikle seg, vekse og framleis spele den viktige rolla dei har i samfunnet vårt.

Runar Sjøstad (A) [11:25:10]: Høy sysselsetting er den viktigste forutsetningen for det norske velferds-samfunnet. For Arbeiderpartiet er arbeid til alle jobb nummer én.

Dagens situasjon er at vi opplever rekordhøy sysselsetting, rekordlav arbeidsledighet og at mange bransjer sliter med å skaffe nok kvalifisert arbeidskraft. Samtidig er det viktig at vi ikke glemmer dem som fortsatt står utenfor det ordinære arbeidsmarkedet, og som trenger målrettede tiltak for å komme tilbake i arbeid.

Det er mange som sliter. De som har minst fra før, er også de som merker konsekvensene av økte levekostnader hardest. Krigen i Ukraina, økte gjeldsrenter, strømpriser, matvarepriser og bensin- og dieselpriser gjør at flere sliter med egen økonomi og bekymring for framtiden. Mange føler stor grad av usikkerhet. Situasjonen er krevende for stadig flere.

Budsjettet legges fram i morgen. Budsjettet viser at regjeringen fokuserer på å få kontroll på inflasjonen og utlånsrenten, bremse den kraftige prisveksten, bidra til økonomisk trygghet, skape trygghet for egen arbeidsplass og utjevne sosiale og geografiske forskjeller – altså sikre en trygg økonomisk styring.

Befolkningsnedgangen i Finnmark gir grunn til bekymring. Dyre flybilletter og usikkerhet rundt helsetilbudet er medvirkende årsaker. Den norske stat må være tydelig til stede, også i nord. En aktiv distriktspolitikk og distriktspolitiske virkemidler er avgjørende for å stoppe ytterligere befolkningsnedgang.

Rike naturressurser, et røft klima i endring og mange små kystsamfunn som lever av og ved havet, er det som preger nordområdene. Tradisjonsrike næringer som fiske og skipsfart har lagt grunnlaget for utviklingen i nord og vil sammen med nye, framvoksende næringer innen fornybar energi, bioprospektering og grønn industri definere framtiden vår.

Norge vil ha behov for mer fornybar energi framover. Lokalsamfunnene som stiller natur og ressurser til rådighet, skal sikres sin andel av verdiskapingen, men det er en viss skepsis og uro vedrørende enkeltprosjek-

ter, bekymringer vi også må ta på alvor. Det å se helheten, bruke skjønn og ha respekt for geografisk variasjon er vesentlig når hele Norge skal utvikles.

Dersom Nord-Norge skal kunne videreutvikles industrielt og næringsmessig, vil utbygging av kritisk infrastruktur og bærekraftig energiutbygging være avgjørende. Gode prosjekter med lokal forankring skaper verdier og bidrar til utvikling, og må derfor løftes fram.

Regjeringen har hatt to år på seg. Vi er godt i gang med å rydde opp etter åtte år med Høyre-styrt regjering.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [11:28:19]: Helt siden det flyttet folk hit, har kysten vært den viktigste reise- og næringsveien i Norge. Den er minst like viktig i dag. Men nå har vi latt kysten gå for lut og kaldt vatn i altfor mange år. Det blir derfor nødvendig med et solid løft for kysten framover.

Først og fremst må vi øke ambisjonene for Kystverket. En underfinansiering av området over tid har gitt oss et betydelig etterslep på både havneinfrastruktur og farleder. Fiskerihavner står til forfall, og fisken landes derfor ikke på rett plass. Flere plasser må skip losses halvveis ute i ytre havn før de kan gå inn i indre havn. Andre plasser må skipene vente på høyvann. Dette er et problem i hele landet.

Vi må ha en kystsatsing som utgjør en forskjell. Fisken må kunne landes lokalt. Gods på kjøll må gjøres både praktisk og økonomisk attraktivt, og vi må sikre en finansiering som gjør at kommunene slipper å forskuttere helt kritiske tiltak. Den nye nasjonale transportplanen blir dermed et viktig verktøy for å nå dette målet.

Vi må sende et tydelig signal om at det skal gjøres et løft, og at det følger penger med det. Det vil skape ny optimisme i de samfunnene som i dag sliter på grunn av dårlige forhold, og det vil gjøre anleggsnæringen klar for langsiktige investeringer i utstyr som trengs for å gjøre jobben. Men det nytter ikke med fiskerihavner om ikke fisken kommer i land der den hører hjemme. For egen del mener jeg det er vanvittig at vi i altfor stor grad sender fisken ubearbeidet til alle andre land for produksjon. Dette må vi slutte med. Vi må få fisken på land, slik at vi får tilbake de attraktive, helårige arbeidsplassene.

Landet må utvikle fiskerinæringen til noe mye mer enn det vi gjør i dag. Forskning på ulike ferdiglagde produkter må gjøres der fisken blir tatt på land. Vi må bruke mer tid på produktutvikling, markedsføring og salg enn det vi gjør i dag. Arbeidet med å få dette til må gjøres sammen med mottak og foredlingsindustri. I tillegg må Innovasjon Norge, universiteter og høyskoler knyttes opp til dette utviklingsarbeidet.

Regjeringen skal nå legge fram en ny kvotemelding, og jeg forventer at den lytter til råd fra Riksrevisjonen. Husk gjerne at fisken tilhører folket i fellesskap.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Camilla Maria Brekke (A) [11:31:30]: Kvinners rett til å bestemme over egen kropp er mange steder i verden under press, og abort blir forbudt. I 2019 ble abortloven i Norge brukt som et forhandlingskort. Med en Høyre-ledet regjering ble kvinners rett til selvbestemmelse strammet inn. Det var et historisk tilbakesteg.

Arbeiderpartiet har alltid gått i front for å sikre gode offentlige helsetjenester og reell likestilling. Uavhengig av hvor i landet man bor, og hva man tjener, skal man ha tilgang på helsetjenester med god kvalitet, og selvbestemmelse er avgjørende.

For oss er det en selvfølge å sikre god familieplanlegging og å hindre uønskede graviditeter. Dette gjør vi gjennom god seksualundervisning, tilgang på langtidsvirkende prevensjon og en abortlov som sikrer kvinner retten til å bestemme over eget liv og egen helse.

Å ta abort kan være et vanskelig valg for noen, og det siste en kvinne i en sårbar situasjon trenger, er å føle skam og skyld. Abortnemnder er skam satt i system.

Til tross for en liten økning i aborter i fjor viser trenden de siste 15 årene at færre tar abort. Dette skyldes enklere tilgang på prevensjon kombinert med god kunnskap og veiledning. Det er bra, og det er god politikk.

Arbeiderpartiet ønsker å sikre selvbestemmelse til uke 18, avvikle nemndsystemet og legge til rette for faglig forsvarlige valg mellom medikamentell og kirurgisk abort. Samtidig må vi styrke rådgivningen og veiledningen til kvinner og familier som velger å utføre abort. Tilbudet om råd og veiledning skal alltid være til stede både før, under og etter, uansett hvor i landet man bor.

Jeg er glad for at Støre-regjeringen har igangsatt arbeidet med å oppdatere abortloven. Det er nødvendig for å sikre kvinner reell selvbestemmelse og god oppfølging, men også for å oppdatere språk og innhold i dagens lov.

Det finnes fortsatt partier i denne salen som ønsker å innskrenke kvinners rett til å bestemme over egen kropp gjennom abortloven. Derfor er jeg glad for at Arbeiderpartiet går i motsatt retning og vil styrke loven.

Å ha mulighet til å planlegge om og når man ønsker å få barn, bidrar til mer frihet og likestilling. En oppdatert abortlov styrker kvinners rett til selvbestemmelse. Jeg ser fram til at abortutvalget legger fram sin innstilling.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [11:34:18]: Forskjellene i Norge øker. Mens noen folk står i matkø fordi de ikke har råd til mat, orker ikke andre å stå i køen på Gardermoen og flyr heller privatfly. Noen folk i Norge kutter på strømforbruket for å ha råd til mat, mens andre i solidaritet stengte av varmen på sine private svøm-

mebasseng fordi de heller kunne dra på The Well. Nå dropper folk i Norge tannlegebesøk for å spare penger, mens andre tjener hundrevis av millioner av kroner på å selge private helsetjenester. Noen folk i Norge reduserer barnas fritidsaktiviteter fordi de mangler penger, mens andre tar pengene sine og flytter til Sveits, fordi de vil holde dem for seg selv.

Det mangler ikke på penger. Vi er i en dyrtid, men ikke fordi det mangler penger i det norske samfunnet. Det er fordi de som har minst, ikke har nok, og noen tar en stadig større andel av den samfunnskaken vi alle er med og baker. Hvem er det vi i denne salen skal bruke vår tid og tenke mest på? Politikk handler om prioritinger. Jeg skal være ærlig: Jeg synes det er viktigere med behovene til dem som står i matkø, dem som ikke har råd til tannlege, og dem som fryser hjemme, enn at milliardærer skal betale litt mindre skatt.

Den økonomiske situasjonen gjør at mange av dem som strevde før, har fått det enda tøffere. Derfor må vi utvide velferden, ha gratis SFO, fortsette tannhelsereformen og øke de sosiale ytelsene. Samtidig som mange har det tøft, er det noen som tjener godt på den dyrtiden som rammer mange hardt. Vi har en inkassobrandsje som går godt. Nordmenn betaler mangfoldige ganger mer i inkassosalær enn folk gjør i Sverige og Finland. Systemet henger igjen i 1980-tallet, har aktører på feltet sagt. Det må handling til. Det må bli forgang i regjeringens arbeid med ny inkassolov. Vi trenger maksrente på forbrukslån. Vi trenger en handlekraft mot en bransje som tilbyr lette løsninger og en bunnløs gjeldsspiral.

Tidligere har SV foreslått et reklameforbud mot forbrukslån. Det har vi dessverre ikke fått flertall for, men er det én ting Stortinget burde kunne samle seg om, er det å forby personlig rettet reklame for forbrukslån. Derfor fremmer SV forslag om det i trontaledebatten. I dag er det sånn at har man søkt på kredittkort eller forbrukslån og så bestemmer seg for at det ikke er en vei man har lyst til å gå ned, man vil ikke åpne den gjeldsspiralen, så er det synd for deg, for da står en kynisk bransje klar med personlig rettet markedsføring hver gang man åpner telefonen eller går inn på sosiale medier, med sponset reklame for at man skal ta opp lån. Man skal ha en vilje av stål for å stå imot det presset.

Jeg hadde håpet at vi i denne sal kunne bli enige om at kredittkort ikke skal veives foran ansiktet til mennesker med betalingsproblemer. Det har Stortinget mulighet til nå. Da sier vi tydelig at folks behov er viktigere enn forbrukslånsbankenes.

Marianne Sivertsen Næss (A) [11:37:32]: Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen har klare mål for nordområdene. Den negative befolkningsutviklingen skal snus, de lokale verdiene skal utnyttes til å skape vekst,

og nordområdene skal gjøres til sentrum for grønn omstilling.

Det er først nå, under Støre-regjeringen, at fine ord om nordområdene omsettes til handling. På to år har det blitt fattet flere vedtak som bidrar til å styrke bosetningen i Finnmark, enn de foregående åtte under Solberg. I tiltakssonen har vi nå fått gratis barnehage, og nedskrivning av studielånet er økt. Finnmarksfradraget økes, og det gjøres en storstilt og etterlengtet satsing på fiskerihavner. Det kommer på plass mer desentralisert utdanning, med satsing på studiesenter fra Hammerfest i vest til Sør-Varanger, Vadsø og Tana i øst. Regjeringen har også kommet med en tiltakspakke for aktivitet og utvikling i Øst-Finnmark, og ikke minst vil kraft- og industripakken være med på å bygge infrastruktur for framtiden.

Også Finnmark må kutte utslipp og gå fra fossil energibruk til fornybar. Vi må sørge for at Arktis verken blir et museum, naturreservat eller ødelagt av klimændringer. Arktis er hjemmet til mange. Det skal vi ta godt vare på. Vi må sikre livskraftige lokalsamfunn for at det skal bo folk i nord, ikke bare av sikkerhetspolitiske årsaker, men også av energipolitiske årsaker. Noen av verdens beste energiresurser finnes i nord, om det er i havet, på norsk sokkel eller på land.

Derfor kan vi ikke være med på å sette en hel landsdel på vent på grunn av Fosen-saken, som enkelte tar til orde for. Fosen må finne sin løsning. La det ikke være noen tvil om at SP artikkel 27 må innfris, men svaret på arealkonfliktene i områder med reinbeite må finne sin løsning i gode prosesser, tidlig involvering og kompensasjon der det er nødvendig.

Faktum er at reintallet de siste tiårene har økt parallelt med annen utvikling i Finnmark. Det er mulig med sameksistens, og det er ikke minst viktig for det samiske samfunn at det bor og lever folk i lokalsamfunn som er bærekraftige, og med et bredt og variert næringsliv. Jeg vil minne om at de aller fleste av innbyggerne i Finnmark ikke har tilknytning til reindriften. Vi kan ikke godta et premiss om at én næring har vetorett og kan stoppe all annen utvikling og den energiomstillingen som hele verden er i gang med. Skal vi nå målet om at nordområdene skal bli sentrum for grønn omstilling, har vi sammen et ansvar for å sikre dialog og gode prosesser.

Det er av sikkerhetspolitisk betydning at det bor folk i Finnmark. Det er et nasjonalt ansvar.

Marian Hussein (SV) [11:40:49]: Det er godt å være samlet igjen i denne salen for å fatte nødvendige beslutninger for å forbedre vårt samfunn.

I trontalen sa Kongen at det er en kvalitet ved det norske demokratiet at vi evner å finne sammen i saker som krever det. I et av forslagene vi fremmer i dag, invi-

terer vi Stortinget til å gjøre nettopp det. Regjeringen har varslet at de skal legge fram en helse- og samhandlingsplan, og i forbindelse med det er det viktig at vi tar noen grep.

Vi lever i en dyrtid, men vi lever også i en tid hvor det er viktig at vi sikrer tryggheten, for vår felles trygghet står nå på spill. Økte kostnader i samfunnet har slått rett inn i sykehusene våre, og det går ikke lenger an å drive etter en bedriftsøkonomisk modell som forutsetter overskudd for å kunne bygge sykehusinfrastruktur.

Det er kamp om ressursene. Det er stadig færre som ønsker å bli helsepersonell. Selv om vi bygger ut studie-plasser, blir det ikke flere som søker seg til sykepleierutdanningene, for arbeidslivet i helsevesenet vårt har endret seg. Vi har hørt brølene fra barselkvinner, sykepleiere og Bunadsgeriljaen. Det siste var aksjonen fra de yngste legene i #Legermåleve.

Jeg er bekymret for hvordan vi skal fortsette å ha et velferdssamfunn hvis vi ikke tar de nødvendige grepene nå. Vi må endre systemet. Vi må gi de ressursene helsepersonell trenger. Det handler ikke nødvendigvis bare om flere kollegaer. Vi må også bygge sykehus og infrastruktur som hjelper dem.

Nylig skrev overlege Lars Kåre Kleppe ved Stavanger universitetssykehus at helseøkonomifokuset er for dominerende i sykehusene i dag. Det går på bekostning av faglige hensyn, utvikling av gode og stabile fagmiljøer og god samhandling med kommuner og fastleger.

Hvis det er ett sted de merker dette, er det i nord. I disse dager skaper helseforetaksmodellen utrygghet i det helseforetaket som skal sikre spesialisthelsetjenester i 45 pst. av landet vårt. Krigsforbrytelsene begått av vår nabo i nord, har minnet oss på behovet for en sterk norsk tilstedeværelse i Nord-Norge. Da kan vi ikke skape uro og ustabilitet for det helsepersonellet som har valgt å jobbe i nord.

Så i dag inviterer jeg regjeringspartiene: La oss gå sammen og trygge helsetjenestene våre. Vi så hvordan Høyre i valgkampen snakket om de privates behov. Nå må vi ta ansvar for fellesskapet og helsetjenestene våre.

Lise Christoffersen (A) [11:44:23]: Bakteppet for årets trontaledebatt er dystreere enn på lenge. Som statsminister Støre åpnet innlegget sitt i går med: Vi lever i ei skjebnetid. Det er pandemi, klimakrise, krig, prisstigning, økte renter, utrygghet for daglige utgifter og utrygghet for hva framtida vil bringe. Det krever trygg politisk styring.

Vår viktigste ressurs er menneskene som bor her. Det er ingen selvfølge. Sosialdemokratisk trygghet gjennom sterke fellesskap, utdanning og arbeid, uavhengig av klassebakgrunn, har vært den førende politiske krafta i Norge, helt siden mellomkrigstidas kriseforlik mellom

Arbeiderpartiet og Senterpartiet og den første hovedavtalen mellom LO og Norsk Arbeidsgiverforening. Vi fikk trepartssamarbeidet, et ryddigere arbeidsliv og en aktiv næringspolitikk. Investeringslysten økte. Grunnlaget ble lagt for det velferdssamfunnet vi kjenner i dag.

Den oppskriften er ikke gått ut på dato. Verdiskaping gjennom arbeid er en grunnleggende forutsetning både for enkeltmenneskets frihet og for velferdssamfunnet vårt.

Det er vanskelig å se hva som er Høyres alternativ. Tross fine ord i debatten er det vanskelig å finne annet enn dårlig, gammeldags og usosial høyrepolitikk – skatteutt til dem som har mest, kutt i stønader for dem som har minst. Det er urettferdig. Det skaper økte forskjeller og et samfunn med mindre tillit mellom folk.

Høyre påstår at de er det mest næringsvennlige partiet. Det er de ikke. Tallenes tale for 2022 er klar: Andelen sysselsatte er under vår regjering den høyeste siden 2008, ledigheten den laveste. Andelen sysselsatte unge under 25 år er den høyeste på 22 år. Det ble under Støres første år skapt flere jobber i privat sektor enn under hele Solbergs regjeringperiode. Det samme mønsteret ser vi om vi sammenligner med Stoltenbergs regjering. Det er på Arbeiderpartiets vakt at det skapes jobber i privat sektor.

Det er selvfølgelig ikke tilfeldig. Nye jobber skapes i samarbeid mellom private og en aktiv, ikke en passiv, offentlig sektor. Det er det som skal ta oss gjennom det grønne skiftet. Det er det som er næringsvennlig. Det er det som gir folk trygghet for framtida, og da trenger vi menneskene.

Høyres arbeidslinje er pisk og kutt i stønader. Det virker ikke, det skaper bare fortvilelse og økte forskjeller. Den rød-grønne arbeidslinja er noe helt annet, et tilbud til dem som kan, men som i dag ikke får. Vi kommer til å trenge dem alle som en i tida som kommer.

Silje Hjemdal (FrP) [11:47:32]: Arbeiderpartiet kom sist stortingsvalgkamp med store lovnader om å bedre eldreomsorgen. Gjennom flere år har imidlertid regjeringen vist at landets eldre ligger nederst på regjeringens prioriteringsliste. Arbeiderpartiet og Senterpartiet har gjort det helt klart at de bruker de eldre som en salderingspost i budsjettet. Det så vi bl.a. i fjor, da de foreslo å kutte 1 mrd. kr i investeringstilskuddet til nye sykehjemsplasser og omsorgsboliger.

Det fikk vi bl.a. erfare i Bergen kommune, som ikke har plass til alle som trenger sykehjemsplass. Landets nest største by har nemlig et stort behov for flere plasser. Det må bygges, og det haster. Derfor var det veldig skuffende å lese at f.eks. søknaden om å renovere Midtbygda sykehjem ble avslått. Det kom fram i den saken at Bergen kommunes søknad var registrert 22. desember 2022, men investeringstilskuddet regjeringen la inn i stats-

budsjettet for 2023, var brukt opp dagen før. Jeg er helt enig med Arbeiderpartiets Ruth Grung, i Bergen kommune, som mente at dette var totalt uakseptabelt.

Derfor mener jeg at dette er nok en indikator på at regjeringen bommer grovt på det nasjonale investeringstilskuddet, som ble kraftig kuttet. Dette advarte Fremskrittspartiet kraftig imot, og så får vi nå se hva regjeringen leverer i budsjettet.

I tillegg til dette har også Arbeiderpartiet nylig avvirket eldreombudet, som Fremskrittspartiet fikk opprettet i regjering. Det er kanskje også en indikator på at disse partiene ikke ønsker et ombud som skal påpeke hvor feilaktig og urettferdig politikken deres faktisk slår ut. Jeg synes i hvert fall det er veldig urovekkende når man har stilt ganske mange spørsmål til helseministeren som man ikke får klare svar på, og ser at det fremdeles er alvorlig ute i kommunene.

Senest denne uken har vi et nytt eksempel fra min egen hjemkommune, der vi kan lese at de eldre tvinges til å faste opp mot 15 timer i døgnet på sykehjemmet i Bergen – og rett og slett sulter på sykehjem. Dette er helt uakseptabelt, og jeg forventer at en helseminister som ikke svarer godt på skriftlige spørsmål, i hvert fall leverer noe i budsjettet i morgen som gir en indikasjon på at man nå skal ta de eldre på alvor. Det er i hvert fall ikke akseptabelt at de ansatte skal jobbe frivillig overtid for å ivareta deres rettigheter.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:50:53]: Pris- og fattigdomskrisen som vi står i nå, har fyrt opp om de siste årenes økte forskjeller i makt og rikdom. Trygde- de, lavtlønte og minstepensjonister er bare blant noen av dem som varsler om krise hver dag som går. 150 000 nordmenn er ille ute økonomisk. Det er tre ganger så mange som før pandemien. Men selv om fattigdommen øker, er det ikke sånn at det norske samfunnet har blitt mindre rikt. Nei, tvert imot, det går fortsatt så det griner på børsen, og eiere henter ut profitt som bare det. Derfor har også den ene sentralbanken og økonomien etter den andre slått fast at den største enkeltårsaken til priskrisen er selskapenes økte profittmarginer. Det er snakk om en «griskflasjon».

Den eneste måten å møte denne krisen på er derfor å ta kontroll, fordele rettferdig og bygge ut spleiselag. Vi må ta kontroll over prisene, enten det er på mat eller strøm, vi må regulere bankenes rekordprofitt på høy rente, og så må vi fordele rettferdig – fra kriseprofitt og den økonomiske eliten til å få inntektene til de fattige opp, som minsteytelser for pensjonister, uføretrygdede og mottakere av arbeidsavklaringspenger.

Så må vi bygge ut spleiselaget som senker regningene til folk – med gratis SFO for flere barn, som sparer familier for titusener av kroner i året, og med å ta tannhel-

sen inn i velferdsstaten, slik at det ikke er dyrere å gå til tannlegen enn å gå til fastlegen.

SV er i opposisjon fordi vi mener at dagens regjering ikke gjør nok for rettferdig fordeling – og ei heller for grønn omstilling. Likevel driver vi igjennom forandring, nettopp for å ta kontroll, fordele rettferdig og bygge ut spleiselaget. Vi har presset fram gjennomslag for å regulere matvarebransjen, vi har fått igjennom rettferdig fordeling fra de rikeste og til minstepensjonistene, og vi har drevet fram gratis kjernetid i SFO for første- og andreklassingene og billigere tannlege for flere.

Når Stortinget nå igjen er samlet for et nytt år med arbeid for landet, er det dette vi må ta fatt på: Hun som står i matkø fordi uføretrygden hun mottar, ikke er nok, og han som hadde en grei økonomi før krisen, men som nå frykter for om han har nok til både å betale regningene og å betale prisen for SFO til ungene. De må få svar på sine utfordringer fra denne salen. Det er hva SV skal gjøre, og det burde være helt selvsagt når det er på venstresidens vakt.

Even A. Røed (A) [11:54:07]: Det er alvor i norske helsetjenester. Året som har gått, har gitt oss helsepersonellkommissjonens rapport, som slo fast at mangelen på helsepersonell vil – om vi ikke gjør noe – bli veldig stor. Det krever mye av oss i årene som kommer. Alt kan ikke fortsette som før, fordi antallet som trenger hjelp fra helsevesenet, vil øke betraktelig.

Da er ikke bare mer penger og mer trykk nødvendigvis holdbare løsninger, for det blir ikke nødvendigvis mer helsepersonell av mer penger, og satsingen på ett område kan gi en nedgang på et annet – ikke fordi det blir mindre penger, men fordi det blir konkurranse om personell innad i tjenestene. Da er ikke løsningen å bidra til å utvikle et helprivat helsetilbud på siden av det offentlige der de som har økonomi til det, kan kjøpe seg helseforsikringer som gjør at de kan hoppe fram i køen. For én ting er å snike i køen når andre får tilbudet de trenger i tide; noe annet er å snike i køen når det er fare for at det gjør at andre ikke får et helsetilbud i det hele tatt – fordi sykepleierne og legene jobber for det helprivate istedenfor den fellesskapsfinansierte helsetjenesten. Det er det som kan bli realiteten.

Alle i denne sal ønsker å benytte det mange kaller å ta alle gode krefter i bruk, og det er enkelt sagt helsepersonell, helsefagarbeidere, sykepleiere, leger, spesialister og så videre. Det blir ikke flere av dem av at man gir en «fast track» til private helsetjenester. De blir flere ved at vi forbedrer vår felles helsetjeneste. De blir flere ved at helsetjenestene er et godt sted å jobbe. De blir flere ved at de får en lønn å leve av og en arbeidsdag til å leve med.

Regjeringen har satt i gang en opptrappingsplan for heltid og god bemanning som skal bidra til at flere får

utvikle sin kompetanse, og at flere får jobbe heltid. Det gir mer helsepersonell fordi vi bruker ressursene bedre, og det gir dem som jobber i tjenestene, en bedre arbeidshverdag. Regjeringen har styrket sykehusbudsjettene, noe som gir bedre rammer og bedre muligheter for å kunne skape gode, trygge og forutsigbare arbeidsplasser for vårt helsepersonell, og vi skal fortsette å styrke sykehusene. Regjeringen har styrket basistilskuddet til fastlegene for å sikre rekruttering og stabil legedekning i hele landet, og vi har sikret at de fastlegene som tar den tyngste børen, også får betalt for den jobben de gjør. Og i høst kommer Nasjonal helse- og samhandlingsplan, som kommer til å stake ut veien videre for vår felles helsetjeneste.

Det er alvor. Det betyr at vi trenger mer fellesskap, ikke mindre. Vi trenger mer trygghet, ikke mindre. Vi trenger en satsing på vår felles helsetjeneste, ikke tiltak som undergraver den. La oss stå sammen for å finne løsninger til det beste for pasienten.

Jone Blikra (A) [11:57:13]: Å få kontroll på prisstigningen, sørge for gode støtte- og trygdeordninger og ikke minst sikre arbeid til alle er prioriterte oppgaver. På disse områdene har regjeringen levert og fortsetter å levere. Mange kjenner allikevel nå på en hverdag som er preget av å få pengene til å strekke til, og en usikkerhet om hva fremtiden bringer.

Det er Arbeiderpartiets og sosialdemokratiets viktigste oppgave å trygge folk i hverdagen. Samfunnet må stille opp når det er nødvendig. Derfor skal vi sikre og utvikle velferdsstaten. Vi skal også sørge for en aktiv og framtidsrettet næringspolitikk, og sikre jobb til folk, både nå og i fremtiden.

Fysisk sikkerhet og trygghet er også en viktig sak i folks hverdag. Mange små og store lokalsamfunn opplever en fysisk usikkerhet der de bor og jobber. Klimaendringer, ras, flom og samtidig et stadig voksende etterslep når det gjelder å holde våre veier og jernbaner i orden, skaper denne usikkerheten. For et par uker siden var transport- og kommunikasjonskomiteen på reise i Nordland. I Lofoten kjørte vi buss på E10, fra Svolvær til Å. Det er en europavei som stedvis var så smal at kjøretøyer hadde problemer med å passere hverandre, en europavei som på deler av strekningen var skiltet med fareskilt der trafikantene ble advart mot å stanse grunnet overhengende fare for ras. Samme type utfordringer har vi landet over, ikke minst på våre fylkesveier. Vi må ta grep og ta det ansvaret vi er gitt, i motsetning til Høyre og Fremskrittspartiet da de satt med ansvaret. Å ta vare på det vi har, og å sørge for å sikre folks trygghet er en selvfølge for Arbeiderpartiet – ja, rett og slett å prioritere folks liv og helse i den hverdagen de lever i. I dette arbeidet er også næringsveiene viktige, veiene våre bedrifter

landet over er avhengig av for å holde landet i gang. Med inneværende statsbudsjett og revidert budsjett har vi for første gang klart å forhindre at etterslepet på vedlikeholdet på riksveiene våre har økt. Men etter mange år med borgerlig styre og samferdselsministre fra Fremskrittspartiet sliter fylkene med et enormt etterslep på veivedlikehold. Det blir nå tatt tak i.

Svaret er nemlig ikke å kutte i overføringene til fylkene, som Høyre og Fremskrittspartiet har vist gjennom sine budsjetter. Folks sikkerhet og trygghet, i både stort og smått, er det nå vårt ansvar å sikre. Det leverer vi på, og det skal vi fortsette å levere på.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [12:00:27]: Rekk opp hånden om du tror Norge vil nå våre klimamål for 2030. Dette var spørsmålet partilederne fikk i partilederdebatten i valgkampen. Det var bare én som rakk opp hånden. Regjeringens finansminister gjorde det ikke.

Ekstremværet «Hans» og en sommer med rekordtemperaturer understreker nok en gang alvorret. Det haster med å få en mer kraftfull klimapolitikk, globalt og i Norge, som reduserer utslipp og tar vare på natur. Det betyr en storstilt utbygging av mer fornybar energi, satsing på framtidens klimaløsninger som karbonfangst og -lagring og grønt og blått hydrogen, økt pris på CO₂ og ikke minst gode rammevilkår for næringsliv og industri.

Med Høyre skjedde det et taktskifte i klimapolitikken. Ikke bare vedtok vi ambisiøse klimamål, men vi fulgte også opp med en konkret klimaplan som viste tonn for tonn hvordan vi skulle kutte utslipp, og vi inngikk et forpliktende samarbeid med EU. Regjeringen har gjort det motsatte. Klimamålene er skjerpet, men flere klimatiltak er svekket, og regjeringen krangler nå på bakrommet om hvorvidt Norge skal være en del av sentrale EU-lover på området klima og energi.

I Norge akkurat nå er det mangel på kraft som kortslutter klimapolitikken. Miljødirektoratet sier at vi trenger 34 TWh mer fornybar energi for å nå klimamålene våre. Arbeiderpartiet og Senterpartiet er halvveis inn i stortingsperioden, og de har gitt konsesjon til 0,2 TWh mer energi. Det er ikke gitt konsesjon til et eneste større vannkraftprosjekt, vindprosjekt eller solprosjekt. Konsepsjonsprosessene tar fortsatt opp mot sju år. Reguleringene innenfor solenergi henger igjen. Havvind får vi ikke på denne siden av 2030, og utbyggingen på Sørlige Nordsjø II har attpåtil blitt ulønnsom og et stort subsidiesluk. Rammevilkårene for å bygge fornybar energi har blitt dårligere, ikke bedre, og regjeringens skattesjokk i fjor har gjort at milliardinvesteringer i mer fornybar energi er satt på vent.

I trontaledebatten sier Arbeiderpartiet og Senterpartiet at dette var grep de måtte ta fordi det var ener-

gikrise, fordi det var inflasjon, og fordi det var krig i Europa. De sier de tok ansvar i en krevende tid. Men å ta ansvar i en krise handler ikke bare om å kaste tiltak på bålet og håpe at flammene slukner. Å ta ansvar betyr at man løser kortsiktige utfordringer i dag samtidig som man sikrer velferd, arbeidsplasser, fornybar kraft og utslippskutt i morgen. Det gjør ikke regjeringen.

Europa har vist lederskap. Behovet for å frigjøre seg fra russisk gass har akselerert satsingen på fornybar energi, på mineralutvinning, på grønn teknologi og på ambisiøs klimapolitikk. Det gir også store muligheter for Norge, for vår industri og våre arbeidsplasser, men da trengs det mer kraft i klimapolitikken og en regjering som tar ansvar for fremtiden.

Linda Monsen Merkesdal (A) [12:03:35]: Vestlandet har eit krevjande terreng med fjord og fjell. Me opplever dagleg ras og stengde vegar. Å koma seg rundt på Vestlandet betyr at ein må leggja inn ekstra reisetid og følgja med på værvarselet. På Vestlandet kjem me til å utvikla eit ekstra ledd i nakken fordi me pleier å veksla mellom raskt å sjå opp på fjellsida og ned på vegen for å sjå etter ras og stein. Hovudvegen mellom Bergen og Oslo, E16, er ein sånn veg.

Eg skal konsentrera meg om den mest rasutsette strekninga, som er mellom Bergen og Voss. Her ramlar det stein dagleg, og vegen er stengd kvar veke. Denne rasutsette ulukkestrekninga har også ein tilhøyrande jernbane, ein jernbane som har fleire forseinkingar, og går like sakte som då han blei bygd i 1909. Det forklarar kvifor me må gjera noko med denne europavegen, og kvifor fellesprosjektet E16 veg og bane, K5, er viktig for oss.

Perrongen på Arna stasjon har blitt nedslite av statsrådet som har lova veg og bane og store beløp i statsbudsjettet, for ny veg og bane mellom Bergen og Voss er ein god valkampsak. Me har ete kake og feira lovnadar – lovnadar som sjeldan har blitt følgde opp i eit statsbudsjett. 3. september 2023 kom det endeleg lovnad med pengar inn i statsbudsjettet, pengar som sørger for å halda framdrift i prosjektet.

Mange personar har opplevd ras på denne strekninga. Eg har sjølv stått fast mellom to ras. Eg høyrer tallause historier om personar som har opplevd farlege situasjonar, og nokon gonger kunne det gått skikkeleg gale. Det handlar berre om sekund. Det er difor yrkessjåførane som køyrer på denne vegen dagleg, har dette som sitt øvste prosjekt. Det er difor politikarane på Vestlandet prioriterer liv og helse og K5, og det er difor milevis med konvoiar med bilar køyrer på E16 når ein er redd for at prosjektet ikkje skal gjennomførast.

Me på Vestlandet har mange samferdselsprosjekt, men me er heilt trygge på at K5 må byggjast før dei andre

prosjekta kan bli realisert. Statsminister Jonas Gahr Støre, saman med finansministeren, stod på Arna stasjon og lova 300 mill. kr i statsbudsjettet. Dei var heilt tydelege på at dette prosjektet skal gjennomførast.

Mona Fagerås (SV) [12:06:35]: Jeg er fortvilt. Jeg er lei meg, og jeg har sant å si mest lyst til å gråte mine modige tårer. Lekkede dokumenter viser at Helse Nord utreder fjerning av akuttberedskap ved flere sykehus i nord og nedleggelse av Lofoten sykehus. Jeg representerer en befolkning i nord som kjenner på en enorm uro og utrygghet, og som stiller seg spørsmålet: Skal vi virkelig være nødt til å ta denne kampen på nytt? Og hvorfor er det så vanskelig å forstå de spesielle geografiske og klimatiske forholdene vi lever under?

Lekkingen har skapt enorm oppmerksomhet og negative reaksjoner i store deler av landsdelen. Dokumentet var holdt unna offentligheten. Dette omtales fra kommunens side som et nytt og meget alvorlig tillitsbrudd i prosessen og i strid med lovnaden fra Helse Nord. Sentrale spørsmål i utredningen bør ikke hemmeligholdes og påberopes å være interne arbeidsdokumenter. Det legger grunnlag for mistillit, også til intensjonene fra oppdragsgiveren, som er helseministeren og regjeringen.

Helse Nord begrunner behovet for endringer med mangel på kvalifisert helsepersonell. Da er det viktig for meg å gjøre oppmerksom på at det særlig er de to store sykehusene i nord som sliter med rekrutteringen. Lofoten, som er under utredelse for nedlegging, er et populært sted å komme til, også for helsepersonell. Vi snakker om kommuner som faktisk har befolkningsvekst, noe som jo er unikt for landsdelen, men denne positiviteten er i ferd med å bli tatt fra oss. For øvrig kan jeg ikke tenke meg noe som virker mer negativt på rekruttering enn den prosessen vi nå er inne i. Mangel på helsepersonell er en nasjonal utfordring som må løses med nasjonale tiltak.

Så opplever jeg også her i dag å bli møtt med holdninger som: Ja ja, dere vil jo bare ha alt sånn som det alltid har vært. Befolkningen i Lofoten og Nord-Norge er ikke imot omstilling, det er vi vant med, men den må baseres på virkeligheten. Vi er ikke imot bedre ressursutnyttelse.

Jeg startet med å uttrykke fortvilelse, men jeg lover nå at tårene skal tørkes, for kampen for et mest mulig likt helsetilbud over hele landet må dessverre starte nå.

Hans Inge Myrvold (Sp) [12:09:47]: Til dagens debatt vil eg innleia med å referera til eit prosjekt som har imponert meg og mange med meg. Rein Hardangerfjord og Framtidshavet har på imponerende vis etablert verdas største plast- og søppelinnsamlingsaksjon, og det i vår alles fjord, Hardangerfjorden. Bakgrunnen for aksjonen er det enorme utsleppet av plast og marint

avfall som over tid har akkumulert seg stort, med ein tydeleg strategi om at ein skal halda øko- og fjordsystemet i balanse med omgjevnadene.

Gjennom eit imponerende samarbeid mellom alle samfunnslag, med aktørar frå akademia, havbruksnæring, skuleborn, lag og organisasjonar, har altså dette prosjektet hittil klart å samla om lag 35 tonn med marint avfall. Attendemeldingane og responsen frå dei mange lokalsamfunna langs Hardangerfjorden har vore enorm og særst positiv. Dette er eit fellesskapsprosjekt av og for alle dei som bur langs, ferdast ved og nyttar fjorden i sin kvardag. Prosjektet har som målsetjing å utvikla ein varig modell som byggjer band til fjorden på ein heilt ny måte.

Kvifor tek eg dette til trontaledebatten? Jo, Rein Hardangerfjord er ikkje berre ein storstila dugnad, det er òg eit prosjekt som synleggjer den enorme krafta som ligg til folket og lokalsamfunna. At ein i denne delen av landet har samla seg om tydelege mål og rammer for eit livsviktig arbeid, gjev oss framtidsvon. Det er òg eit eksempel på at uansett kva strategiar og forordningar frå m.a. EU som vert implementerte i Noreg, er det den lokale handlekrafta som gjev oss resultat.

Skal ein sikra legitimitet og forståing rundt vår tids klima- og miljøutfordringar, må dette forankrast med forståing for det grunnleggjande problemet. Difor blir det særst viktig at me, Stortinget, utøver klokskap i måten me skal handtera desse spørsmåla på frametter. Attendemeldingane etter årets kommune- og fylkestingsval er mange, men fleire av dei handlar om forståinga av og større avstand til utviklinga av norsk klima- og miljøpolitikk. Difor må me sikra legitimitet i alle delar av samfunnet gjennom tydelegare rammer, mål og resultat.

Ola Elvestuen (V) [12:12:59]: Det begynner å bli en lang trontaledebatt. Mange av innleggene har vært innom at vi er i en ny globalpolitisk æra, der land som Russland, Kina, Iran, Eritrea og andre autoritære land undergraver og bekjemper frihet og demokrati, undergraver en regelstyrt verden. Russlands angrep på Ukraina er vel det verste eksempelet på dette. Det er avgjørende at vi nå står sammen og ikke bare opprettholder den støtten vi gir til Ukraina, med våpen, militært utstyr, sivil støtte og sanksjoner – at vi ikke bare opprettholder den Nansen-pakken, men forsterker innsatsen. Det er ikke minst fordi det skapes mer tvil etter valget i Slovakia, og det er komplikasjoner i USA. Da trenger vi å vise at vi fastholder støtten til Ukraina så lenge det er nødvendig, og det er avgjørende å ha en posisjon som tydelig viser overfor Russland og Putin at en langvarig krig ikke er i Russlands interesse.

Det er også mange som er inne på at vi har en stormaktsrivalisering med USA på den ene siden og Kina

med deres forbundsfeller på den andre. Jeg tror det er viktig fra Stortingets side å være helt tydelig på at Norges og Europas posisjon i den rivaliseringen, altså de konfliktene, er å stå sammen med USA. Vi skal stå sammen i den posisjonen. Dette handler om demokratier som må forsvare sine posisjoner.

Det samme trenger vi å gjøre inn mot det globale sør. Norge må samarbeide tettere med Europa og samarbeide for å bidra til en demokratisk utvikling inn mot det globale sør. Man kan si at det er en ny æra. Globaliseringen har ikke lenger de samme positive ordene omkring seg, men frihandel er fortsatt viktig. Vi trenger en verdibasert frihandel for å støtte opp under en demokratisk utvikling.

Vi må gjøre prioriteringer. Jeg spurte tidligere i dag om den norske deltagelsen i den asiatiske investeringsbanken for infrastruktur, som har sitt hovedkvarter i Beijing og i stor grad er styrt av det kinesiske kommunistpartiet. Vi har vært medlem der siden 2016. Fra Venstres side ser vi ingen grunn til at vi skal delta i det. Jeg ser ingen fordeler vi får av det, og ikke hvordan våre verdier bygges opp gjennom det. I stedet bør vi gå over til å delta i det som heter Blue Dot Network, som handler om å ha miljømessig gode infrastrukturutbygginger i det globale sør. Der er land som USA, Storbritannia, Spania og andre med. Der bør også vi delta.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:16:25]: Vi er nå halvveis i stortingsperioden, og vi har bak oss to år med Støre-regjeringens venstresidepolitikk. Resultatet er trangere tider for folk flest og mye av næringslivet, for mens Fremskrittspartiet og Høyre kuttet skattene og avgiftene med 30 mrd. kr da vi satt i regjering, har Støre-regjeringen økt med 55 mrd. kr på to år. Dette merkes, spesielt når vi kom rett fra en pandemi og gikk direkte til energi- og strømpriskrise, og fremdeles er i en situasjon med altfor stor prisstigning og høye renter.

Vi ser dessverre en stor økning i antall inkassosaker og leser om flere og flere som ikke lenger får endene til å møtes og blir avhengige av hjelp fra organisasjoner for å ha råd til mat og boutgifter. Samtidig ser vi en inaktiv regjering og en statskasse som svulmer. Det er bra med sterke statsfinanser, men ikke når mye stammer fra årelating av Norges befolkning og et næringsliv som fyller statens pengebenge. Skatter og avgifter økes i god sosialistisk ånd, og frykten er at morgendagens statsbudsjett kommer med enda flere skatte- og avgiftsøkninger – noe som er det siste folk trenger i dagens situasjon.

Det folk trenger, er reduserte skatter og avgifter, slik at de får beholde mer av egne penger selv framfor å betale dem inn til statskassen, som igjen i retur altfor ofte kaster dem bort på mange sløseprosjekter, hvorav flere av dem – som elektrifisering av norsk sokkel og Melkøya

– ikke bare koster milliarder, men også bruker all kraft som behøves til annen næringsutvikling.

Norsk fornybar kraft, som i alle tider har vært et norsk konkurransefortrinn og et gode for befolkningen, er ikke det lenger, spesielt ikke i prisregion NO2, som dekker fra sør i Hordaland og helt til øst i Vestfold. Befolkningen og næringslivet opplever her strømpriser som er vedvarende mye høyere enn historisk normalt, og mange ganger høyere enn prisene i øst og vest. Dette ødelegger konkurransekraften til sørnorsk næringsliv, og det må tas tak i.

Fremskrittspartiet har flere ganger tidligere fremmet forslag om å begrense og regulere krafteksporten, samt flere andre forslag som ville ha bidratt og hjulpet mot stor europeisk prissmitte i Sør-Norge, uten at vi har fått flertall. Regjeringen kan ikke sitte stille og se på at næringslivet i Sør-Norge behandles helt ulikt resten av landet, med de negative konsekvensene dette allerede har fått, og vil få. Her er både jeg og alt av sørnorsk næringsliv utålmodig, og vi kommer ikke til å gi oss før løsninger er på plass.

Med den lovnaden skal jeg kjapt innom et helt annet, men meget viktig tema: økt forekomst av kriminalitet og grov vold, ungdomskriminalitet og råere ungdomsmiljøer, barnevern, innvandring og integrering. Disse temaene henger sammen, selv om man i årtier har gjort alt for å undertrykke disse sammenhengene. Mens fornuftige folk allerede i 2015 så på Sverige som et skrekens eksempel hva gjelder innvandrings- og integreringspolitikk, uttrykte SV at Sverige var et lys i Europa. Det lyset må være brannbomber, bilbranner og flammen fra pistolmunninger, for Sverige er ute å kjøre. Da må vi ta lærdom. Fremskrittspartiet kommer til å kjempe for masse god politikk her, og jeg håper også regjeringen evner å se hvor galt fatt det har gått, og endrer kursen på veldig mange områder.

Erlend Larsen (H) [12:19:46]: Politikk handler om å finne svar på de spørsmålene innbyggerne har, og ha løsninger folk tror på. Høstens valg ga noen tydelige signaler om hvilke partier som har svar på det folk er opptatt av, og som har løsninger folk tror på. Jeg skal ikke dvele ved hvorfor Høyre gjorde et godt valg, men jeg har noen tanker om hvorfor Arbeiderpartiet og Senterpartiet gjorde et dårlig valg:

- fordi folk der ute er opptatt av trygge arbeidsplasser
- fordi mennesker som arbeider i private bedrifter, opplever at arbeidsplassene deres blir utrygge med dagens regjering
- fordi ansatte i konkurranseutsatte bedrifter opplever at regjeringspartiene har en teoretisk tilnærming til det praktiske livet og hvordan det er å måtte forsvare arbeidsplassen sin hver eneste dag i kon-

kurransse med bedrifter i utlandet eller i Norge som er eid av folk bosatt i utlandet

Det er lett vint retorikk å si at de som har fått anledning til å gjøre seg rike Norge, også skal være bosatt i Norge. Sannheten er at svært mange av dem som flytter til Sveits og andre land, gjør det av hensyn til bedriften sin og bedriftens ansatte, ikke for egen vinning. Bedriften betaler en rekke skatter og avgifter. På toppen av alt skal de betale formuesskatt på eiendeler, varelager og ting som isolert sett ikke gir inntekt. De fleste eierne må kreve utbytte for å betale formuesskatt. For å få utbytte må bedriftene betale skatt, deretter må eierne betale skatt på utbytte før eierne har kontanter nok til å betale formuesskatten. Det er med andre ord store beløp som blir betalt i samlet skatt før eieren sitter med kontantene som skal til for å betale selve formuesskatten.

Dette utarmer bedriftene, det skaper investeringstørke, det hindrer innovasjon og utvikling, og det skaper usikre arbeidsplasser. Formuer som normalt ville skapt nye arbeidsplasser, blir borte. I verste fall blir de brukt til å skape arbeidsplasser i andre land.

Å kreve formuesskatt blir som å be bøndene selge settepotetene for å betale skatt. Bedrifter som går med underskudd, må fortsatt betale formuesskatt. Resultatet av regjeringens politikk er en rekke konkurser i bedrifter som ville klart seg uten regjeringens overbeskatning.

Alle skal betale skatt. Den politiske uenigheten er hvor mye skatt. Dagens regjering overbeskatter. Dersom fiskerne overbeskatter havet, slik regjeringen overbeskatter folk, blir fisken borte – akkurat som med de rike, de blir også borte. Dette forstår de ansatte i de aktuelle bedriftene. De forstår at regjeringen skattlegger så hardt at eiernes bosted er avgjørende for om bedriftene skal overleve eller ikke – om bedriftene skal sitte igjen med overskudd som kan brukes til å forske på nye produkter, eller gjennomføre andre tiltak som sørger for at bedriftene og arbeidsplassene fortsetter å være konkurransedyktige.

Folk som opplever at det er en direkte sammenheng mellom den daglige konkurransen i næringslivet og lønnen, stemmer ikke på de røde partiene; de stemmer på partier som har en næringsvennlig politikk, en politikk som sikrer arbeidsplassene.

Une Bastholm (MDG) [12:22:55]: I desember i fjor undertegnet Norge den internasjonale naturavtalen om å beskytte og restaurere 30 pst. av norsk natur på land og til havs. Det er historisk ambisiøst. Likevel var trontalen fra regjeringen kjemisk fri for naturpolitikk. I august fikk vi nasjonale tall for planlagt bygging i norske kommuner. Det var skremmende. 164 km² myr planlegges nedbygd, det tilsvarer 23 000 fotballbaner. 986 nye km² natur er satt av til hyttebygging. Det tilsva-

rer over 100 000 fotballbaner. Og 140 km² matjord skal ofres for å bygge veier, boliger og varehus.

På kort sikt er det gratis å bygge ned natur, og derfor er det attraktivt for utbyggerne. Men ungene våre og samfunnet og dyrelivet må betale prisen. Når vi bygger i myr, så ødelegger vi leveområder for dyr, vi ødelegger naturens eget flomvern, og vi ødelegger et karbonlager. Når vi bygger ned fjellnaturen, deler vi opp leveområder for villrein og andre dyr som trenger store, sammenhengende naturområder for å greie seg i et tøft klima. Når vi bygger ned matjorda, ødelegger vi matsikkerheten vår, og vi øker presset på Brasils regnskog, for et eller annet sted må jo maten produseres.

Norsk arealpolitikk er naiv, og den er ute av kontroll. Det er ikke kommunalt selvstyre som beskyttes når det er så lett å bygge ned natur, matjord og myr. Det er de kortsiktige interessene til store utbyggere som setter små kommuner opp mot hverandre. I tillegg til å være passiv angriper regjeringen også naturen aktivt og direkte. De plukker fra hverandre selve reisverket i naturforvaltningen, som Arbeiderpartiet en gang var arkitekten bak. Senterpartiet og Arbeiderpartiet sier rett ut i Hurdalsplattformen at antallet statlige innsigelser må bli færre. I to år på rad har de dessuten prøvd å kutte i skogvernbudsjettet, og i morgen får vi svaret på om de prøver seg en tredje gang.

Når regjeringen i tillegg overkjører miljøfaglige råd og bygger motorvei gjennom naturreservatet Lågendeltaet, svekker de legitimiteten til naturvernet. De opphever lovens strengeste vern uten tungtveiende begrunnelse.

Og langs kysten er folk bekymret for havene og fjordene våre – enten det er på grunn av sjødeponi i Førdefjorden, oppdrettsnæringen som ødelegger for villaksen i Hardangerfjorden, eller at regjeringen nå vil åpne opp for mineralvirksomhet på havbunnen.

Mange kommuner er nå i gang med å tenke arealnøytralitet, og mange har satt i gang arbeid for å restaurere tapte naturverdier, f.eks. i Marka. I flere fjellkommuner vokser også motstanden mot hyttebygging. Ambisiøse lokalpolitikere kan gjøre mye, men trenger å ha statsrådene i ryggen i saker som handler om nasjonale interesser.

Aleksander Stokkebo (H) [12:26:10]: Når det er uro i verden, må politikkenes oppgave være å bidra til ro og trygghet. Vi må gi folk og næringsliv forutsigbarhet. I stedet har regjeringen bidratt til mer usikkerhet og uforutsigbarhet, og eksemplene er mange. Den økte arbeidsgiveravgiften på 1,4 mrd. kr bare i Rogaland og doblet skatt på norsk eierskap går knallhardt ut over jobbene. Skatteøkninger med tilbakevirkende kraft har allerede stoppet masse sjømatprosjekter, bl.a. i Trovåg i

Vindafjord og Tytlandsvik i Hjelmeland. De kraftige innstrammingerne mot innleie har ført til at tusenvis av arbeidsfolk mister jobben. Det har skapt flere veier ut av arbeidslivet, når det vi egentlig trenger, er flere veier inn. Regjeringens treghet i møte med strømkrisen har svekket bedriftenes konkurransekraft.

Ingen kan si at situasjonen vi nå står oppi, er enkel å håndtere. Det er krig og energikrise i Europa, og det ville vært en vanskelig situasjon uansett hvem som styrte. Det skjønner alle. Dette handler om hvordan man håndterer den situasjonen man står i. Det var heller ikke lett å håndtere koronapandemien, men vi gjorde det. Alt var ikke perfekt, men vi handlet, og vi hadde en statsminister som viste lederskap. Det tror jeg at mange nå savner fra landets regjering – lederskap og forutsigbarhet og en regjering som evner å prioritere det viktigste først. Det er ikke flere fylkeskommuner og kontorer, men det er ressurser til gode tjenester.

I valget ga innbyggerne i Stavanger og Rogaland en klar melding om at de nå ønsker en annen kurs. Norge kan bedre, og Høyre er klart til å ta ansvar. Derfor vil vi redusere oljepengebruken og kontrollere prisveksten. Derfor vil vi ta bort den ekstra arbeidsgiveravgiften, sånn at det blir enklere å investere og holde folk i jobb. Derfor vil vi ha ut høyprisbidraget på vannkraft og bygge ut mer fornybar kraft for å kutte klimagassutslipp og få ned strømprisen for folk og næringsliv.

Når det er uro i verden, må politikken oppgave være å bidra til ro og trygghet. Der har vi en vei å gå i denne salen, men Høyre er klart til å bidra.

Øystein Mathisen (A) [12:29:06]: Jeg vil starte med å gratulere alle lærere, for i dag er det den internasjonale lærerdagen. En god lærer har evnen til å inspirere og motivere elevene, åpne dører til nye ideer og ny kunnskap, og gi dem ferdigheter som vil være verdifulle gjennom hele livet. Derfor satser Arbeiderpartiet på lærere og en mer tillitsbasert skolepolitikk.

En av de viktigste enkeltfaktorene for læringen i skolen er læreren. Derfor er det svært viktig å gi lærerne mulighet til faglig utvikling, vise dem tillit til å gjøre oppgavene sine, og verdsette den betydningen yrket har for samfunnet. Derfor ønsker regjeringen å lovfeste et krav om at framtidige lærere må ha lærerutdanning. Det tydeliggjør verdien av utdanningen og av profesjonen.

Samtidig satser vi stort på etter- og videreutdanning. Mer enn 14 000 lærere i barnehage og skole har søkt om å få etter- og videreutdanning. Dette viser en betydelig interesse blant lærerne for å forbedre sine ferdigheter og sin kompetanse. Regjeringen har satt av 1,6 mrd. kr til videreutdanning. Det er spesielt gledelig at det er en stor økning, på 49 pst., i antallet søkere til de praktiske og estetiske fagene. Denne kompetansen blir

svært viktig når vi skal skape en mer praktisk og variert skole, der vi skal lære med både hendene og hodet.

En god lærer evner å tilpasse utviklingen til elevenes individuelle behov. Det krever både faglig kompetanse og sosial forståelse. En dyktig lærer forstår at elever lærer på forskjellige måter, og finner måtene å tilpasse utdanningen på som når eleven. Derfor startet Arbeiderpartiet i regjering en mer praktisk og variert skole, med både rentekompensasjonsordning for skolebyggene og tilskudd for mer praktisk læring.

Jeg vil også nevne en utfordring vi står overfor, og det er lærermangel. Allerede mangler vi mange lærere i store deler av landet, og de neste årene vil vi også mangle flere tusen. Nesten 10 pst. av alle lærerne er over 60 år, og når mange studieplasser står tomme, er det svært bekymringsfullt. Situasjonen er spesielt ille i de nordligste fylkene. Nedgangen i søkertallene startet i 2019, under den borgerlige regjeringen, og er en alvorlig utvikling. Et godt eksempel på et tiltak for å utdanne flere nye lærere og å finne disse er LæreriNord. Dette er et prosjekt som har som mål å øke rekrutteringen til lærerutdanningen på Nord universitet, gjennom en aktiv og oppsøkende prosess ute i kommunene. Framover må vi finne flere slike grep for å invitere partene i skolen og andre parter til å være med og finne nye tiltak for å rekruttere, utdanne og beholde flere kvalifiserte lærere i den norske skolen.

Presidenten [12:32:01]: Representanten Irene Ojala har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Irene Ojala (PF) [12:32:08]: Foran Stortinget er det kommet en lavvo. Det er den unge reindriftsutøveren Mihkkal Hætta fra Kautokeino i Finnmark som har flyttet inn. Mihkkal bor i lavvoen utenfor her i protest mot at vindkraftanlegget på Fosen fortsatt er i drift tross en dom i Høyesterett, og til tross for at regjeringen innrømmet at de bedriver et pågående menneskerettsbrudd. Fosen, Melkøya og påtvungen vindmølleutbygging skaper stor uro i Finnmark.

Tidligere kultur- og likestillingsminister Trettebergstuen sa våren 2022 at regjeringen vil at Norge skal være et foregangsland når det gjelder urfolks rettigheter. Så kom sannhets- og forsoningskommisjonens rapport i juni. Det er på tide at staten starter en opprydding i Fosen-saken og i de bruddene som blir gjort mot befolkningen i Finnmark. Om seks dager er det to år siden Høyesteretts dom ble avsagt og menneskerettsbruddet på Fosen ble bekreftet. Egentlig er det en trussel mot rettsstaten Norge når staten ikke følger opp en høyesterettsdom, og hvis staten kan begå menneskerettsbrudd mot Fosen-samene over så lang tid og slippe unna med det, hvilken tillit kan vi da ha til staten?

Bård Hoksrud (FrP) [12:33:23]: Det er morsomt å høre på representanter fra regjeringspartiene i denne debatten, for de er så strålende fornøyde med seg selv. En av dem sa at budsjettet vil være i god sosialdemokratisk ånd. Når man er stortingsrepresentant, vet man kanskje ikke helt hva som kommer i det budsjettet – kanskje hvis man er en spåkvinne. Det vet jeg ikke. Jeg tror i hvert fall at opplevelsen ute hos vanlige folk ikke er som opplevelsene til representantene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet i denne salen. De opplever at det er kø for å få fastlege, det er kø for å få hjelp med psykiske plager, det er kø for å få rusbehandling, og det er kø for å få operasjoner på sykehus, for man har altså en regjering som ikke vil ta i bruk den ledige kapasiteten som er der, som mennesker der ute faktisk trenger.

I tillegg til det har vi Helse Sør-Østs økonomiske langtidspan for sykehusene. En representant fra SV var her oppe og var bekymret for sykehusene i Nordland. Det er jeg også. Det ser ganske skummelt ut, men det ser altså ikke en døyt bedre ut i Helse Sør-Øst. For mitt eget sykehus i Telemark er altså forslaget at man skal kutte 250 mill. kr i driften fram til 2027. Det er utfordrende, og det kommer til å ramme masse pasientbehandling i fylket mitt. Et av alternativene er faktisk å legge ned akuttlegebilen som kom på plass fordi man har en dårligere luftambulansesberedskap enn i resten av landet. Helse Sør-Øst har valgt bare å si at de deler de pengene ut til flere andre sykehus, sånn at det sykehuset som fikk dette nettopp for å møte de utfordringene, blir fratatt penger – og regjeringen aksepterer at det skjer i Helse Sør-Øst. Det er provoserende. Med det kravet som ligger der nå, kan det også spøke for både strålesenter, sengepost og nytt akuttmedisinsk akuttmottak. Det er hverdagen der ute i sykehusene. Det står kjempetøft til der ute, og jeg forutsetter at det i det budsjettet som kommer i morgen, faktisk kommer ting som begynner å gjøre noe for å sørge for at vi skal kunne gi pasienter og andre skikkelige helsetjenester i dette landet.

Det er noen forslag vi kommer til å støtte. Vi kommer til å støtte forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti. Det gjør vi selvfølgelig fordi vi allerede har tatt et initiativ til å prøve å få denne salen til en gang for alle å rydde opp i eldreomsorgen – å sørge for at man får en trygg og verdig eldreomsorg, og at de som trenger sykehjemsplass, de som trenger omsorgsplasser med heldøgns pleie, og de som skal ha hjemmetjenester, faktisk får gode tjenester i framtiden. Derfor kommer vi til å støtte det.

Når det gjelder forslag nr. 11, fra Sneve Martinussen på vegne av Rødt, kommer vi ikke til å støtte det.

Når det gjelder forslag nr. 26, om kvinnehelse: Ja, kvinnehelse er utrolig viktig. Fremskrittspartiet har kjempet mye i denne salen for å løfte kvinnehelse. Jeg skulle gjerne sett at det hadde vært enda litt mer offen-

sivt, og at det ikke kom inn som en del av hele den store nasjonale helse- og sykehusplanen, men jeg skjønner at dette er sånn SV skal unngå å ta debatten og sørge for å få fremmet og gjennomført flere gode forslag.

Forslag nr. 27 stemmer vi imot.

Sandra Bruflot (H) [12:36:43]: Denne våren la kvinnehelseutvalget fram sin NOU, Den store forskjellen. Den slår fast det vi har visst i mange år: Kvinner har et dårligere møte med helsetjenesten enn menn. I vår iver etter å behandle alle likt har vi har oversett de forskjellene som tross alt er der. Kvinner er ikke små menn, og vi bør heller ikke behandles sånn. Noen sykdommer rammer kun kvinner, noen sykdommer rammer kvinner oftere enn menn, og kvinner har andre symptomer enn menn. Det er f.eks. fortsatt sånn at en kvinne kan oppleve å komme inn på legevakten med symptomer på hjerteinfarkt og få beskjed om at hun sikkert bare er litt stresset.

Kvinnehelseutvalget pekte på store strukturelle ting som må endres dersom vi skal få et likeverdig helsetilbud. Det er alt fra hva vi lærer bort i profesjonsutdanningene til helsepersonell til hvordan vi finansierer fødsels- og barselomsorgen, hvordan vi forsker, diagnostiserer og behandler sykdommer, hvordan vi skal sørge for at folk får kunnskap om kvinnehelse, og hvordan beslutninger rundt kvinner og kjønn skal tas.

Det er snart 30 år siden forrige kvinnehelseutvalg la fram sin rapport, som peker på nesten akkurat de samme utfordringene som årets NOU. Da har vi som sitter her inne, et ansvar for å sørge for at anbefalingene ikke blir lagt i en skuff denne gangen, men at ord blir til handling.

Den 8. mars sto nesten alle politiske partier hos Sanitetskvinnene og sa at de ville ha en stortingsmelding om kvinnehelse. Disse spørsmålene var altfor store til å bli behandlet stykkevis og delt i forskjellige strategier, representantforslag og meldinger, og nettopp derfor fremmet Høyre forslag om det i Stortinget denne våren. Men SV snudde og sikret flertall for regjeringens plan om å legge fram en strategi. Det holder ikke.

Når SV i dag har et forslag om å sørge for at kvinnehelse blir en del av Nasjonal helse- og samhandlingsplan, som skal komme om noen uker, holder ikke det. Høyre stemmer nok for, fordi vi er opptatt av å redde restene av det som pleide å være en kampsak for SV, og som regjeringen foreløpig har nedprioritert, nemlig kvinnehelse. Hvis SV mener alvor, må de skjønne at det faktisk er dem som sitter med makten for å få det til. Alle andre forslag mindre enn en stortingsmelding, der det kommer noen tiltak her og noen planer der, er ikke bra nok. Og jeg tror SV vet det selv.

Da Solberg-regjeringen satte ned kvinnehelseutvalget, var det fordi vi visste at det var store mangler i helse-

tilbudet til kvinner. Disse utfordringene kan løses, vi har muligheten til å gjøre det, men regjeringen gjør det ikke. Forslaget til SV bidrar ikke nok. Når vi stemmer for, er det med en veldig klar forventning om at dette ikke blir noe flertallet gjemmer seg bak, i stedet for å fremme det vi egentlig trenger: en stortingsmelding om kvinnehelse og helse i et kjønnsperspektiv.

Camilla Maria Brekke (A) [12:40:02]: Aldri før i min levetid har så mange under 25 år vært i jobb. Det er veldig bra, men Arbeiderpartiet har større ambisjoner. Vårt mål er at alle som kan og vil, får mulighet til å jobbe. Uavhengig av hvor mange forsøk man trenger, skal storsamfunnet stille opp. Unge mennesker skal få muligheten til å mestre hverdagen. Det handler om trygghet i jobb, å oppleve mestring i utdanning, å bestå fagprøven, å tjene egne penger og å fullføre videregående utdanning.

Jeg er skikkelig stolt av ungdomsgarantien, fordi den bidrar til tidlig innsats og tett oppfølging av unge som trenger hjelp til å mestre hverdagen, komme ut i jobb eller ta utdanning. For Arbeiderpartiet har det vært viktig å sikre retten til å fullføre videregående på den tiden man trenger. Derfor ble det lovfestet. Samtidig er det et politisk mål at alle som fullfører videregående utdanning, blir kvalifisert til læreplass eller videre utdanning.

Det finnes ikke noen A4-vei inn i arbeidslivet, men med god oppfølging, en praktisk fellesskole og karriereveiledning kan vi sikre at enda flere unge får et fotfeste i arbeidslivet. Lav arbeidsledighet gir muligheten til dem som har stått utenfor arbeidslivet lenge, og de som aldri har kommet inn i betalt arbeid, får muligheten til det. Egne ungdomsveiledere i Nav skal koble bedrifter og unge sammen.

Arbeiderpartiets viktigste oppgave er å sikre at folk over hele landet får enda flere muligheter, slik at de kan leve et fritt og godt liv. Vi har store oppgaver foran oss. Med økt rente, økte matpriser, krig i Europa og klimakrise er det viktigere enn noen gang at vi unge har en framtid vi kan tro på. Et av virkemidlene er å skape en bedre framtid for dagens unge nettopp gjennom ungdomsgarantien, men det er bare starten. Arbeid til alle vil alltid være jobb nummer én.

Shakeel Rehman (A) [12:42:21]: Arbeiderpartiet vil grunnlovfeste allemannsretten og styrke den gjennom lovverk og reguleringer. Allemannsretten er grunnlaget for friluftslivet i Norge og brukes gjerne som en samlebetegnelse på rettigheter vi har til ferdsel i og bruk av naturen. Friluftslivet i Norge er unikt, med stillhet, uberørt natur, milevis av tilgjengelige skiløyper og stier i skog og fjell. Friluftslivet og naturopplevelser er en viktig del av vår kulturarv. Det binder oss sammen, skaper

gode opplevelser og gir god livskvalitet, trivsel og bedre helse.

Arbeiderpartiet mener at satsingen på allemannsretten og friluftslivet er noe av det viktigste vi kan gjøre for en god folkehelse. Ved å ta vare på bynære parker og grøntområder vil vi bidra til at alle får muligheten til å oppleve gleden ved det enkle friluftslivet. Men allemannsretten blir stadig utfordret, både i retten og ved at vi får stadig mindre nærnatur for allmennheten i kommunene. Organisasjoner innen friluftsliv, som Turistforeningen, Norsk Friluftsliv og Friluftsrådernes Landsforbund, er tydelige på at allemannsretten bør grunnlovfestes. De peker på at selv om allemannsretten bygger på lange tradisjoner og flere hundre år med sedvane, er retten stadig under press. Nedbygging av natur, ulovlige stengsler i strandsonen, krav om betaling og forsøk på å gjerde folk ute fra områder som skal være åpne for alle, er bare noen eksempler på truslene mot allemannsretten. I tillegg opplever mange kommuner økt behov for bolig- og næringsarealer, og det går som regel ut over landbruks-, natur- og friluftsområdene.

Det er kommunene som forvalter naturen, som er nærmest folk, og de må få et større ansvar og en større verktøykasse for å kunne ivareta naturen som et verdifullt fellesskaps gode. Arbeiderpartiet vil kjempe for at skog, fjell og fiskevann skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av bakgrunn og lommebok. Derfor vil vi sikre offentlig eierskap i Statskog, bl.a. for å opprettholde tilgangen til jakt og fiske for alle.

Som verdi står allemannsretten fjellstøtt i Norge, men de arealene som står til rådighet for å utøve den, er stadig under press. De mulighetene for ferdsel, opplevelser og høsting som allemannsretten legger til rette for, er svært viktig for veldig mange av oss. Derfor må allemannsretten grunnlovfestes. Det har Stortinget muligheten til i løpet av denne stortingsperioden. Den håper jeg at et solid flertall her i salen vil gripe.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [12:45:32]: Jeg ble født i 1992, datteren min ble født i 2022, og av og til kan jeg misunne min foreldregenerasjon for den tiden de levde i da de fikk barn, for den optimismen som rådet om datiden og om fremtiden: Muren hadde falt, og demokratiet, liberale verdier og det frie markedet hadde seiret. Det var «the end of history» – nå ville alle land bli som oss. Og i årene i etterkant var det en enorm velstandsvekst. Folk har fått eie sin egen bolig, og velferdsstaten har blitt rikere.

Nå er demokratibølgen delvis på vei tilbake. Vi er vitne til en handelskrig og økt proteksjonisme. Verden og energisystemene må raskt gjennom en enorm omstilling for å unngå katastrofale klimaendringer, og dette må gjøres uten økt polarisering, fattigdom og ulikhet.

Det er krig i Europa og inflasjon, og på toppen av alt ser vi tegn til en ny migrasjonskrise i Europa.

Dette ble en dystre beskrivelse av vår samtid, men den er høyst reell for mange. Vi bør være bekymret for et nytt generasjonsgap i Norge og i Europa, at vi får en stor gruppe unge mennesker som opplever at deres foreldregenerasjon trekker opp stigen etter seg. Renteøkningen treffer ikke godt voksne folk med nedbetalt bolig, og som har hatt reallønnsvekst i mange år. Den treffer unge folk som er i ferd med å stifte familie, har lån, og som ikke har penger i banken. I Oslo har nå en sykepleier kun råd til å kjøpe 1,3 pst. av boligene i Oslo. De siste årene har regjeringen gjort det vanskeligere og dyrere for nordmenn å starte, omstille og drive de bedriftene som skal finansiere unge folks velferd i framtiden.

Småbarnsforeldre, som meg selv, kan med takknemlighet levere barna våre til gode barnehager, men de må kanskje også se for seg en alderdom med betraktelig dårligere pensjon enn i dag, i en helsetjeneste som kommer til å mangle folk. Det bør være en tankevekker for oss i denne salen og minne oss på at generasjonsfellesskapet ikke bare er et viktig prinsipp; det er også en moralsk forpliktelse, fordi det begrenser vår handlefrihet i dette rommet.

Det betyr at vi må stå oppreist i prioriteringsdebatter. Det betyr at vi av og til må si nei til velferd i dag fordi vi må sikre mer velferd og verdiskaping for framtidige generasjoner i morgen. Det betyr at vi må prioritere offentlig pengebruk slik at vi kan holde priser og renter nede, og slik at familier får beholde noe mer av sine egne penger selv. Det betyr at vi må investere mer i det som sikrer velferd i framtiden – enten det er en god skole med kompetente lærere, eller det er vekstfremmende skatteletter for bedrifter – i stedet for å spre penger tynt utover offentlig sektor i dag.

Nå har vi en regjering som i to år har gjort det motsatte, og som mangler svar på hvordan de vil løse de store utfordringene Norge står overfor. Mens regjeringen ser bakover, må vi se framover. Barna, også de som er født på 2000-tallet, skal slippe å plukke opp regningen etter oss.

Hadia Tajik (A) [12:48:47]: September i år var den varmeste som har vorte målt nokon sinne. Gjennom heile sommaren har me lese nyheiter om ekstremvær i andre land, og ikkje minst opplevde me òg ekstremværet «Hans» i store delar av Sør-Noreg i august. Me les om menneske i andre land som mistar livet på grunn av hetebølgjer som følgje av klimaendringane.

I fjor las eg i avisa at ei tomt i heimbygda mi Bjørheimsbygd vart seld til ein spansk familie som ville vekke frå klimaendringane. I juni i år drog eg til Madrid og møtte dei – Ceren, Juanma og vesle Leo, som er på alder

med mi eiga Sofia. Dei er dei nye klimaflyktningane: ressurssterke, men utan tru på at klimaproblemet vil verta løyst, så dei prøver sjølve å tryggja framtida til sin eigen familie.

Me er ikkje i nærleiken av å vera rigga for det som kan koma til å treffa oss. Me er ikkje i rute med å kutta nok utslepp fram mot 2030. Ingen parti kan skryta av at dei har funne oppskrifta på korleis me skal klara å kutta utslepp raskt nok, og med tilstrekkeleg folkeleg støtte. Likevel er det regjeringas Grøn bok som er det viktigaste verktøyet me har for å sjå klimatiltaka i samanheng og planleggja for framtida. Det er nybrottsarbeid å jobba med den type klimabudsjett, og regjeringa påpeikar sjølv at metodikken må vidareutviklast og systematikken forbedrast. Grøn bok viser at vegen til 2030 er mogleg, sjølv om den ikkje alltid framstår som så sannsynleg.

Viss me skal lukkast med å forberede oss på framtida, må me klara å vera system- og samfunnskritiske. Difor vil eg anerkjenna det representanten Tina Bru seier i VG i dag, sjølv om det ikkje er eit direkte innlegg i trontaledebatten. Der seier ho at ho sjølv under straumpriskrisa var så oppteken av å forsvara det beståande at ho ikkje var flink nok til å sjå at ting kunne verta gjort annleis eller raskare. Det trur eg at fleire må ha kjent på under straumpriskrisa, der altfor mange etter mitt syn var opptekne av å beskytta dagens kraftmarknad, utan òg å anerkjenna at rammevilkåra for den same marknaden er politisk bestemte. Det er skapt av menneske og har menneskelege feil og manglar som me må ta ansvar for.

Eg vil gje honnør til olje- og energiminister Terje Aasland for å ha utforma nye reglar for forsyningssikkerheit i energikrisa, og ikkje minst òg hans forgjengar, Marte Mjøs Persen, for ei rask utforming av den første straumstønadsordninga for hushaldningane. Me må våga å jobba på same måten når nødvendige klimatiltak skal verta utforma, for me har skapt eit samfunn med ei avhengigheit av fossil energi, produksjon av varer og tenester som forureinar og overforbrukar ressursar, og eit forbruk som ikkje er berekraftig. Òg her må me klara å vera system- og samfunnskritiske, elles vil me fortsetja å bryta varmerecordar i mange tiår framover.

Kamzy Gunaratnam (A) [12:51:54]: I mitt aller første besøk til Bredtveit kvinnefengsel ble jeg intervjuet av en innsatt. Hun stilte meg mange spørsmål, og da hun var ferdig, spurte hun: Har du noen spørsmål til meg? Jeg var jo nysgjerrig, så jeg måtte spørre: Hva er det du sitter inne for? Hun sa: Jeg drepte mannen min.

Umiddelbart kan man tenke at dette er et kaldbloDIG menneske som fortjener å sitte i fengsel. Hun drepte sin mann mens han lå og sov, på grunn av flere tiår med vold og overgrep. Det var som om hun ikke kunne huske et liv uten vold.

Hver fjerde kvinne i Norge har vært utsatt for vold eller trusler om vold. Partnerdrap utgjør en fjerdedel av alle drap i Norge, og i et flertall av disse var det registrert partnervold i forkant. I mars i år fikk vi en rapport som viser at vold i nære relasjoner kostet samfunnet nesten 100 mrd. kr i 2021. I form av fysisk, psykisk og økonomisk vold og negativ sosial kontroll fratras altfor mange sin frihet hver eneste dag. Denne frihetsberøvelsen må forebygges, bekjempes, avdekkes og straffefølges.

Arbeiderpartiet i regjering har allerede fått til veldig mye. Politiet er blitt styrket. Snart får vi en partnerdrapskommisjon for å forebygge. Vi har satt ned et voldtekstutvalg som ser på årsakene til voldtekt og hvorfor så få anmelder. Vi vil også legge fram forslag til samtykkelov, og krisesenterloven skal evalueres og styrkes. Mye skjer, mye gjenstår. Jeg ser fram til regjeringens opptrappingsplan mot vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep mot barn, som er varslet senere i år.

Mennesker som utsetter andre for vold, får sjelden sympati. Som menneske har jeg sympati for det, men som politiker ønsker jeg at alle som begår feil, skal få en sjanse til å bli bedre. Noen har mulighet til å få den hjelpen mens de fortsatt er i faresonen, mens de fortsatt har de nærmeste rundt seg. Andre må få den hjelpen i fengsel. Kriminalomsorgen må derfor gjenreises.

Jeg startet med å snakke om kvinner i fengsel, og jeg vil avslutte med å snakke om mennesker i fengsel. Kriminalomsorgen må gjenreises, omsorgen i kriminalomsorgen må igjen bli reell. Mennesker som kommer inn, må igjen få komme ut med bedre forutsetninger. Slik forebygger vi også vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep mot barn og unge.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:54:41]: Er Noreg som land klar til å møte framtida?

På overflata er svaret ja. Norsk økonomi går så det susar. Vi har «pengar på bok», meir enn kanskje noko anna land i verda. Vi har ei høgt utdanna befolkning, verdas mest omfattande velferdsstat og rekordhøge eksportinntekter.

Problemet er at norsk økonomi er ein koloss på leirføter – eller meir korrekt: på oljeføter. Det vil ta slutt – ja, det må ta slutt – i løpet av få år. Om 10–20 år må Noreg ha bevega seg frå å ha ein fossildominert økonomi som liknar mest på strukturen i land som Saudi-Arabia eller Nigeria, til å få ein økonomi som liknar på eit heilt normalt europeisk land, med eit mangfald av berekraftige næringar. Annleislandet må bli det vanlege landet, og der, i omstillinga til å bli eit «vanleg land», ligg vi kraftig på etterskot.

Abelias nye omstillingsbarometer, til dømes, syner at Noreg har den minst berekraftige strukturen i vårt næringsliv av alle vestlege land, samtidig som tilgangen

til risikokapital er dårleg, og motivasjonen til å starte og bygge bedrifter er låg. Det er diverre eit resultat av ein vilja politikk frå dagens regjering. Dei som bygger nye bedrifter i Noreg i dag, blir straffa med stadig høgare særnorske skattar, som formuesskatt og ekstra arbeidsgivaravgift, og dei blir mistenkeleggjorde i staden for å bli heia fram.

Vi er ikkje, slik vi likar å tru, leiande på verken teknologi, kompetanse eller det grøne skiftet. Vi ligg bak – vi er i oljebobla enno. Slik kan det ikkje halde fram. No hastar det. Skal vi bli eit vanleg europeisk land med ein sunn og berekraftig framtidsekonomi, må det radikale grep til – raskt. La meg nemne tre:

1. Vi treng å bli verdas beste nasjon å starte og bygge bedrifter i, og ein skattereform som gjer det lønsamt å investere i og bygge bedrifter og nye arbeidsplassar i Noreg. Tida er forbi for særnorske straffeskattar på kompetanse og norsk eigarskap. Vi treng fleire og meir mangfaldige norske eigarar over heile landet, ikkje færre.
2. Vi treng å setje teknologi og digitalisering øvst på den politiske dagsordenen. Vi står no framfor teknologiske revolusjonar innanfor kunstig intelligens og bioteknologi som har kraft i seg til å endre verda meir og raskare enn nokon gong før i menneska si historie. Det krev politisk leiarskap.
3. Sist, men ikkje minst: Vi treng å bli ein del av Europa. Vi må sitje rundt bordet der vår framtid blir forma – i EU. Uansett kva del av framtida vi snakkar om – digitalisering, grøn omstilling og klima, Ukraina, demokrati versus diktatur – det er EU som no leiar an og prøver å ta politisk styring. Rundt det bordet bør Noreg også vere.

No må vi setje kursen framover. Det krev politisk leiarskap. Vi må forme morgondagen i staden for å frykte han. Venstre har forma framtida sidan 1884. Vi er klare for å gjere det òg i 2023.

Ingunn Foss (H) [12:58:01]: De siste tiårene har samfunnet og kriminalitetsbildet endret seg mye. Det var bakgrunnen for at Solberg-regjeringen – på bakgrunn av grundige faglige råd og anbefalinger – gjennomførte en historisk modernisering av politiet. Et av de viktigste grepene vi tok, var å styrke politiets innsats mot overgrep. Altfor mange barn utsettes for dette i dag, og mange av disse overgrepene skjer på internett.

Solberg-regjeringen styrket politiets innsats gjennom politireformen, lovendringer og store budsjettsattinger. Bevilgningen til politiets driftsbudsjett økte med ca. 4,2 mrd. kr i løpet av de åtte årene vi styrte, og det ble ansatt over 3 500 flere folk i politiet. Politireformen gjorde det mulig å bygge opp sterke fagmiljøer i politidistrikten. Resultatene mange distrikter har oppnådd i fle-

re av de større sakskompleksene på feltet, viser hvor viktig reformen har vært.

Trontaledebatten skal være en debatt der vi ser framover. Grunnen til at jeg likevel velger å ta et tilbakeblikk, er at tiltak vi gjennomførte – med bred involvering basert på faglig grunnlag – blir nedprioritert og ødelagt av dagens regjering. Tirsdag denne uken kom nyheten om at Sør-Vest politidistrikt må avvikle sin spesialgruppe mot nettovergrep, Operasjon Spiderweb. Årsaken er ressursituasjonen i politiet. Dette etterforskningsmiljøet blir nå splittet opp og spredt tynt utover, et miljø som etter fire års drift passerte 100 domfellelser for seksuallovbrudd. Jeg er alvorlig bekymret for at nedleggelse av dette fagmiljøet vil føre til at færre overgrep blir avdekket, og at overgripere ikke blir tatt.

For politifolk som ser konsekvensen av regjeringens manglende vilje til å satse på det som virker, må det være ekstra frustrerende når de ser hva regjeringen faktisk bruker penger på. Over politiets budsjett skal regjeringen bruke over 20 mill. kr på å etablere nye tjenestesteder, stikk i strid med politiets faglige råd. I tillegg vil de nye kontorene binde opp over 5 mill. kr i året i ekstra administrasjonsutgifter, penger som helt klart burde gått til mye viktigere ting, som f.eks. arbeid mot overgrep mot barn.

Så vi har dessverre en regjering uten vilje og evne til å prioritere de viktigste oppgavene på justisfeltet.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:00:50]: Tørrår var eit grunnlag for tomme vassmagasin førre år, og tørrår er også eit grunnlag som kan brukast om regjeringa sin samferdselspolitikk når det gjeld det som vart lagt fram i trontalen deira. Det er blotta for samferdsel og blotta for store tiltak for å kunne byggje landet innanfor eit så viktig område som samferdsel er når det gjeld å byggje landet for framtida.

Det er på mange måtar sånn at dagens regjering vert sett på som å vere ei av dei verste og mest distriktsfiendtelege regjeringane landet har sett på veldig, veldig mange år. Ein har gått til frontalangrep på kysten vår og distrikta med skyhøge skattar og avgifter og skyhøg straumpris, for ikkje å snakke om kjempehøge drivstoffprisar. Vi høyrde om eit parti som ikkje kunne sitje i regjering viss drivstoffprisane var over 20 kr literen. Så vidt eg veit, sit det partiet framleis i regjering – når vi no ser prisar på både 25, 26 og 27 kr per liter.

Når vi ser på kva som er viktig for distrikta, er gode og trygge vegar viktig. Kvar skjer dei store og alvorlege ulykkene og dødsulykkene? Jo, dei skjer like mykje på fylkesvegar, men dei skjer i veldig stor grad på tofeltsvegar og vegar i dårleg tilstand og med høge trafikktal. Då

er det sånn at regjeringa skal endre vegnormene, ein skal endre vegnormene til å byggje smalare og billegare, og ein skal byggje vegar med to og tre felt – med langt høgare ÅDT og høgare trafikkgrunnlag. Ein skal då kunne risikere opp mot 15 000 bilar på ein tofeltsveg, og det er den klare oppskrifta på kaos.

I mitt eige fylke, Møre og Romsdal, har det i området ved Blindheim–Breivika – der ein finn tofeltstunnellen med høgast trafikk i landet – berre det siste året vore fire dødsulykker og mange andre alvorlege ulukker. Det same gjeld E 136 ut av Ålesund, som ligg i det same området: høg ÅDT, masse ulykker. Det er desse vegane regjeringa skal ha meir av. Det er nesten ufattelig. I dagens situasjon er gode, trygge firefeltsvegar dei tryggaste vegane vi har. Det er ingen dødsulykker på dei vegane – men det skal vi ikkje ha, vi skal byggje dei ned. I byane kjem det framleis til å bli bygt firefeltsvegar, men det vil vere distrikta som vert ramma, med dårlege vegar og med høg ÅDT, og ein kan risikere fleire ulykker.

Vi har hatt ein storm, «Hans», som har gjeve store utfordringar. Vi har eit laust forslag, forslag nr. 20, som vi har ein ny tekst på. Det lyder:

«Stortinget ber regjeringa straks starte arbeidet med en midlertidig bruløsning for Randklev bru, herunder en mulig bruk av veibrua, slik at Dovrebanen kan gjenåpne.»

Det er hermed fremja at den endringa er lagd inn.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:04:08]: Den viktigste ressursen i helsetjenesten vår er helsepersonellet. Nå er mange av dem slitne. Noen er helt utslitt, og flere velger seg ut av helsetjenesten og jobber i andre sektorer. Dette er en av hovedutfordringene som vi står i nå og frem mot 2040. Vi må finne løsninger som bidrar til at sykepleiere og leger har en arbeidshverdag til å leve med, og som sikrer helsepersonell arbeidstid og turnuser som de kan stå i. Hvis unge skal ha lyst til å søke seg til helseutdanninger, må de vite at de går inn i et yrke med mulighet for faglig utvikling og flere karriereveier, både i offentlig og privat sektor, at de blir godt ledet, og at deres kompetanse verdsettes.

Vi må også gjøre mer for å få tilbake helsepersonell som i dag jobber som noe annet. Ifølge Sykepleierforbundet er det 17 000 sykepleiere som ikke jobber som sykepleiere – og her må jeg skynde meg og si at noen av oss i denne sal for så vidt utgjør en del av den statistikken.

Da helsepersonellkommissjonen la frem sitt arbeid i april, tok derfor Høyre initiativ her på Stortinget til et forlik, eller gode samtaler, om helsepersonell i hele helse- og omsorgstjenesten. Til tross for positive signaler fra helseministeren i en interpellasjonsdebatt her i Stortinget har det ennå ikke kommet noen invitasjoner, i hvert fall ikke til oss i Høyre, om samtaler rundt dette viktige temaet.

Avslutningsvis har jeg noen kommentarer til SVs forslag nr. 26, om å sikre at kvinnehelse blir en sentral del av Nasjonal helse- og samhandlingsplan, og at Stortinget får til behandling konkrete forslag til tiltak. Min kollega Sandra Bruflot har tidligere gitt veldig tydelig uttrykk for hva vi mener: at dette forslaget ikke godt nok følger opp de store utfordringene som NOU-en om kvinnehelse peker på, og at Høyre har vært tydelig på behovet for en stortingsmelding.

Så er det ett spørsmål som er viktig for oss å få avklart i dag, og derfor er jeg veldig glad for at helseministeren er til stede i salen: Vil flertall for et forslag fra SV kunne innebære at Nasjonal helse- og samhandlingsplan, som er bebudet til Stortinget om noen uker, før jul, vil bli utsatt? Det er jo sånn at når Stortinget ber om noe, må regjeringen levere. Slik er vårt demokrati bygd opp. Vi er bekymret hvis Nasjonal helse- og samhandlingsplan utsettes. Sykehusutvalget, helsepersonellkommissjonen – det foreligger veldig mye arbeid som skal komme. Det skal komme til syne i Nasjonal helse- og samhandlingsplan hvordan regjeringen velger å peke vei videre for helsetjenestene i årene fremover. Jeg håper helseministeren kan avklare hvorvidt Nasjonal helse- og samhandlingsplan vil kunne bli utsatt dersom SV får gjennomslag for sitt forslag her i Stortinget.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:07:23]: Representanter henter inn eksempler fra andre land for å argumentere for sitt syn. Innen oppvekst og utdanning kan vi jo advare mot svenske tilstander, der privatisering av skolesystemet deler inn barna etter sosial bakgrunn og betalingssevnen til foreldrene. Vi kan vise til Finland, der tillit til lærerne har vært en suksess for læring i skolen, og vi kan se til Danmark, som er på størrelse med et norsk fylke. I Danmark brukte Mette Fredriksen sin tale til Folketinget 3. oktober til å beskrive betydningen av godt håndverk – ved talerstolen som hun sto ved – og praktisk læring, og til å skryte av lærere.

Når vi vil rekruttere til flere kritiske yrker, må vi starte med å anerkjenne betydningen av disse fagfolkene. Vi i Stortinget kan også anerkjenne at treutskjæringer, maling og jernstøpinger er godt håndverk. Dette er kulturarv som går tapt om ikke den praktiske kompetansen til skoler og fagmiljøer blir prioritert. Vedlikehold gjør seg ikke selv, og deler kan ikke bli bestilt inn fra andre siden av verden.

De to drivende dyktige finsnekkerne Ivar og Lars holder til i kjelleren her i bygget. Med utdanning som møbelsnekker og maskinsnekker i bunn kan de holde Norges nasjonalforsamling intakt materielt sett. Tidligere i år var elever ved Hjerleid Handverksskole her. De elevene og den skolen er i særklasse, sammen med Møbelsnekkerskolen Mysen og Plus-skolen i Fredrikstad. De holder praktisk ervervet kompetanse i hevd, for mye

verdifull læring er praktisk ervervet kompetanse, håndbåren kompetanse, kompetanse du bare lærer av å gjøre det sammen med andre som kan det.

Jeg hører Høyre tyr til krisebeskrivelse av fraværet i skolen, og at løsningen er krav, kustus og kontroll. Senterpartiet mener det er feil fokus. Tid, tillit og trygghet, der praktisk læring får like mye plass som teori, er løsningen. Det prioriterer regjeringen gjennom nye læreplaner, midler til utstyr, rentekompensasjon for bygg, utstyrsstipend og etter- og videreutdanning for lærere m.m. Praktisk læring får et løft. Det er nødvendig for å møte behovet for omstilling. Fagarbeidere må vi ha mange flere av. Flere unge kan finne sin vei i livet og motivasjon i skolen om de får oppleve praktisk læring. Det bør vi alle anerkjenne.

Anne Kristine Linnestad (H) [13:10:34]: I sommer var jeg på kunnskapsinnhenting i samiske og kvenske samfunn i Finnmark og hos Svahken sijte, den sørsamiske befolkningen i Engerdal. Det ble en kunnskaps- og dannelsesreise.

Elvesamene langs Tanaelva er svært bekymret for at det tradisjonelle stengselsfisket etter laks snart skal være historie, etter at Tana ble stengt for laksefiske på norsk side. Kunnskapen om og interessen for stengselsfiske må holdes i hevd for at denne viktige delen av elvesamenes kultur ikke skal gå tapt. Når man reiser i Gudbrandsdalen eller Valdres, dukker det stadig opp små utsalgsteder med lokale produkter fra lokale produsenter. Det gjør det ikke i Finnmark. Når innbyggerne i Kautokeino snakker om utmarksnæring, kan de mene det tradisjonelle notfisket etter sik i Avzi. Da samles bygda, setter nota, drar nota og fordeler fisken mellom seg – en fantastisk kultur- og matopplevelse for meg, matauk og sosialt fellesskap for dem. Det må legges til rette for at tradisjonelle næringer som dette kan fortsette i framtiden, og da må utmarksnæring forstås i en samisk kontekst, ikke i en østlandsk.

Det sørsamiske språket har 318 ord som beskriver snø. Hvor mange ord har bokmål? Min kalender har fire årstider. Den samiske har åtte. Hvorfor tar jeg opp dette i trontaledebatten? I juni la sannhets- og forsoningskommissjonen fram sin rapport for Stortinget. Den skal være et grunnlag for et oppgjør med fornorskingspolitikken og urett begått mot samer, kvener, norskfinner og skogfinner. For meg starter veien til forsoning gjennom kunnskap. Skal vi oppnå forsoning, må alle få langt større kunnskap om våre nasjonale minoriteter, urfolk og deres språk og kulturer. Rapporten har forslag til flere tiltak som bør settes i verk, og den er til behandling i kontrollkomiteen.

I trontalen nevner regjeringen reindriften med to setninger, men ikke ett ord om kommisjonens rapport

eller betydningen av den. Jeg mener at et godt sted å begynne forsoningsarbeidet for regjeringen hadde vært om de hadde benyttet trontalen til nettopp å si noe om betydningen av forsoningsarbeidet.

Roy Steffensen (FrP) [13:13:12]: Samtidig som Hans Majestet leste trontalen og snakket om dyrtid, kunne vi lese på nrk.no at Nordeas kontor i Kristiansand ansetter 30 nye kunderådgivere, for det er så mange henvendelser fra folk som ønsker betalingsutsettelse, avdragsfrihet på lånene sine eller bedre rentebetingelser, fordi renteøkningene har vært så store.

Det har vært en formidabel prisvekst på mat, strøm og drivstoff, og stadige renteøkninger. Dette merker folk på kroppen, og vi ser nå at inkassobransjen opplever vekst, konkurstallene stiger, og matkøene vokser. Da er det oppsiktsvekkende at regjeringens bidrag er å gjøre drivstoff enda dyrere.

Snittprisen for bensin var på 16 kr før Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen tiltrådte. I fjor var snittprisen på om lag 22 kr, i år ligger den på omtrent det samme. I dag er prisen på bensin 21 kr og 79 øre på f.eks. GP i Sirdal. Vedums løsning mot disse høye prisene fikk vi presentert i en budsjettlekkasje på tirsdag, og det er at avgiften skal øke med 15 øre. 15 øre høres kanskje ikke mye ut, men det kommer på toppen av tidligere økninger. I 2021 var de totale bensinavgiftene på 6 kr og 38 øre. I 2023 er de på 6 kr og 91 øre, og de skal altså stige til 7 kr og 6 øre.

På «Politisk kvarter» i dag bekreftet klimaminister Barth Eide at avgiftene skal ytterligere opp i året som kommer, og vi kan altså komme dit at Vedum som finansminister bidrar til å øke bensinavgiftene med mer enn én krone literen. Dette er altså samme person som i en snart legendarisk filmsnutt på Facebook raljerte over de høye bensinprisene, da de var på om lag 16–17 kr. Sånne priser virker det som vi kan se langt etter med denne regjeringen.

En annen i Senterpartiet som har ment noe om drivstoffpriser, er parlamentarisk leder Marit Arnstad. Et intervju hun ga til VG for et par år siden, ble tema i replikkvekslingen i går. Forklaringen var visst at da hun uttalte seg, var prisen på 16 kr, og det betyr at avgiftene ikke kunne øke med inntil 4 kr, sånn at det ble 20 kr. Det var visstnok det som var intensjonen bak ultimatumet som ble gitt i VG i 2021.

Fasiten er dessverre sånn at med denne regjeringen skal bilistene betale mer for bruken av bil, mens man får mindre tilbake, for samtidig som avgiftene øker, reduseres ambisjonsnivået for samferdsel. I motsetning til det Fremskrittspartiet er opptatt av, nemlig å bygge solide firefelts motorveier, skal de nå nedskaleres, utsettes eller ikke bygges.

Tina Bru (H) [13:16:28]: Det var fint å høre representanten Tajik trekke opp noen av de tankene som jeg har delt i et VG-intervju i dag. Det korte budskapet mitt handlet om viktigheten av at vi tør å være litt mer systemkritiske, samtidig som vi selvfølgelig skal hegne om det grunnleggende i politikken vår.

Jeg setter pris på anledningen til å utbrodere litt her i trontaledebatten, til tross for at dette ikke først og fremst handler om regjeringens politikk, men om at jeg mener den generelle politiske debatten lider litt av en debattform som ikke er spesielt tillitvekkende. Vi har snakket mye i denne debatten om tilliten til politikere, men vel så mye mener jeg at vi bør snakke om tilliten til selve politikken.

De siste årene har vi stått i ulike situasjoner som for meg synes å preges av at stadig flere velgere uttrykker en følelse av avmakt. På den ene siden tror jeg folk føler at noen av oss ikke svarer ordentlig på de spørsmålene vi får, at vi er mer opptatt av å bortforklare enn å forklare, at vi ikke vil innrømme at noe ikke fungerer godt nok, selv når det er helt opplagt for alle andre, og at vi er for opptatt av å finne de detaljene hvor vi er uenige, selv når det er punkter hvor vi faktisk er enige. På den andre siden synes de kanskje at noen av oss kommer med forenklede løsninger på veldig kompliserte spørsmål, at vi vil snu opp ned på alt, og at vi krisemaksimerer som en slags modus operandi hver gang vi er i en debatt.

I midten der havner handlingslammelse, for hva skjer med oss når vi møter hverandre på den måten? I VG viser jeg til strømpriskrisen som et eksempel, og for å være ganske selvkritisk husker jeg at jeg ble så opptatt i den debatten av å forsvare det systemet vi har, som jeg mente – og som jeg fortsatt mener – på sitt mest fundamentale er veldig bra for landet vårt. Samtidig var jeg så redd for at vi skulle ende opp med å gjøre noen vedtak som var helt ute, som snudde opp ned på alt, at jeg bare sto og forsvarte det vi hadde – selv om jeg så i ettertid at det var både riktig og mulig å gjøre justeringer, og at vi kunne sikkert gjort det raskere også. Vi lar oss begrense av de dørene vi selv setter opp for oss selv i alle debatter, og dette føler jeg gjelder på tvers av alle partiene.

Dette var også Tajik inne på i sitt innlegg, og det setter jeg veldig pris på. Jeg tror vi alle kunne hatt godt av å reflektere litt mer rundt det, og i tiden framover er vi selvfølgelig nødt til å gjenreise tilliten til politikkerne. Da må vi ikke glemme at selve politikken og vår evne til å justere kursen når det trengs, er vel så viktig for den tilliten til demokratiet som vi har brukt mye tid på å snakke om de siste dagene.

Frode Jacobsen (A) [13:19:36]: Stortingets siste møtedag før sommeren var fredag 16. juni. Dagen etter dro jeg til Ukraina. Målet var Lviv. Sammen med andre fri-

villige skulle vi levere biler, medisinsk utstyr og annet utstyr som skulle sendes fram til de som kjemper i fronten for sin egen trygghet og sitt lands frihet i Ukraina.

Vi brukte fire dager på turen og hadde en overnatting inne i Lviv. For meg var det viktig å bidra med det jeg kan, bruke min egen tid og litt egeninnsats. Det var lærerikt, tankevekkende og meningsfylt. Det føltes riktig og viktig å ta turen fra trygge Bøler i Oslo og til Lviv.

I Lviv møtte vi folk som hver dag lever med krigen tett på seg. De driver organisasjoner som samler inn forskjellig utstyr som sendes fram til soldater og dem som kjemper i front. Selv om Lviv er langt fra fronten, var vi sammen med folk som hver dag kjenner på krigens grufulle virkelighet. De har familie og venner som kjemper i strid for landet sitt.

På torget i Lviv settes det nesten daglig opp bilder av soldater i alle aldre som har mistet livet i kampen for sitt lands frihet. Vi besøkte et treningssenter i Lviv der det foregår trening av folk som forbereder seg på å gjøre en innsats, og kanskje ofre eget liv, for sin egen trygghet og Ukrainas frihet og selvstendighet.

Natten vi overnattet i Lviv, ble vi vekket av alarm. Vi hørte eksplosjoner fra droneangrep. Dagen etter møtte vi Lvivs ordfører som kunne fortelle om materielle skader på infrastruktur som følge av fem dronetreff. Heldigvis ble ingen folk skadet.

Dette er hverdagen i Ukraina. Folk lever i usikkerhet. Hva gjør dette med barn og unge og alle andre som prøver å leve et mest mulig vanlig liv? De opplever angrep flere ganger i uken. Folk kjenner personer som kommer hjem fra krigen, i kiste eller med fysiske eller psykiske skader. Sånn har det vært i halvannet år siden 24. februar 2022, dagen da vår nabo, Russland, gikk til angrep på en av sine naboer.

Norge må gjøre mer for at Ukraina skal vinne krigen. Skulle Ukraina tape, vil det true verdens, Europas og Norges sikkerhet. Regjeringen og Stortinget gjør mye. Nansen-programmet er en viktig milepæl, og det er svært gledelig at Stortinget står sammen om dette. Det må vi fortsette med, også når det gjelder et forlik om vårt eget forsvar. Norge må gjøre det vi kan for å holde Vesten samlet i støtten til Ukraina. Ukraina kan ikke tape denne krigen. Det vil være dårlig nytt for oss alle. Derfor må vi jobbe aktivt i NATO sammen med EU og ikke minst gjøre det vi kan for at også USA fortsetter sitt engasjement og sin økonomiske og militære støtte til Ukraina. Dette handler i bunn og grunn om vår egen trygghet og at vi er avhengige av at verden opptrer i fellesskap.

«Slava Ukraini!»

Helge Orten (H) [13:22:50]: De siste 20 årene har vi hatt stabilitet i den norske økonomien og hos våre viktigste handelspartnere. Inflasjonen og rentene har vært

lave og til tider kanskje unormalt lave. Russlands krig i Ukraina og ettervirkninger av pandemien har bidratt til en situasjon med kapasitetsutfordringer, mangel på arbeidskraft, ubalanse i energimarkeder og en ny sikkerhetspolitisk situasjon. Verden har blitt mindre trygg, og vi har fått høy inflasjon og økte renter.

I denne situasjonen er det mange som opplever store utfordringer. Prisene på nødvendige varer har økt betydelig, og lånet har blitt dyrere. Folk og bedrifter opplever at kjøpekrafta er redusert. Det er svært viktig for folks økonomi og velferd at vi får kontroll på inflasjon og rente. I en situasjon med økt uro velger regjeringa å gjennomføre store skatteøkninger for norsk næringsliv og bruke maksimalt med oljepenger. Det bidrar til økt usikkerhet for norske arbeidsplasser og legger ytterligere press på renta.

Høyre har vært tydelig på at vi må holde igjen på offentlig pengebruk og redusere skattene for folk og bedrifter i alle våre alternative budsjetter, nettopp for å unngå økt unødvendig press på rentene og legge til rette for at de som trenger det mest, sitter igjen med mer i lommeboka. Det er krevende å omprioritere i budsjettet, men det er nødvendig. Samtidig som vi skal håndtere de kortsiktige problemene, står vi overfor mange og store utfordringer som må løses. Det kan vi klare så lenge man viser vilje til å ta ansvar.

Det er vanskelig å få øye på regjeringas ambisjoner for Norge i trontalen. Vi blir flere eldre, tilgangen på kompetent arbeidskraft er begrenset, og det skjer en rivende teknologisk utvikling. Samtidig har vi store utfordringer knyttet til klima, forsvar, helse, kunnskap og infrastruktur som må løses. Da betyr det noe hvordan vi prioriterer, og hvordan vi bruker pengene. Så langt ser det ut som regjeringa er mer opptatt av gårdsdagen enn morgendagen. Reversering ser ut til å være viktigere enn utvikling.

Solberg-regjeringa gjennomførte mange reformer som bidro til å øke kvaliteten i tjenesteproduksjonen, samtidig som de la grunnlaget for en mer effektiv offentlig sektor. Det var helt nødvendig for å ruste Norge for framtida og skape handlingsrom for de store oppgavene som står framfor oss.

Hva gjør denne regjeringa? Hvilke reformer ser regjeringa for seg å gjennomføre som kan legge grunnlaget for bedre tjenester og økt handlingsrom i årene som kommer? Jeg finner få spor av reformvilje i trontalen. For Høyre er det viktig å overlate samfunnet til neste generasjon i bedre stand enn da vi overtok det. Det handler om velferd i dag kontra velferd i morgen. Da kan vi ikke gjøre som regjeringa og spre ressursene tynt utover i dag og overlate de store utfordringene til neste generasjon.

Karianne B. Bråthen (A) [13:26:03]: Vi lever i en krevende tid. Krigen i Ukraina og ettervirkningene av pandemien har satt sitt preg på verdensøkonomien. Prisene har økt i alle land, også her i Norge. Mange merker at de har fått en trangere økonomi, og da er det vår viktigste oppgave å få ned prisstigningen og føre en ansvarlig økonomisk politikk for å trygge norske familier, norske bedrifter og norske arbeidsplasser.

Denne regjeringen har fire klare mål i næringspolitikken. Vi skal gjennom en aktiv næringspolitikk legge til rette for nye arbeidsplasser, utslippskutt, økt fastlands-eksport og økte fastlandsinvesteringer over hele landet.

Regjeringen har levert mye aktiv næringspolitikk for å spille norske bedrifter gode siden vi tok over makten. I fjor la vi fram et grønt industriløft med 100 konkrete tiltak for norsk industri, der 96 av 100 tiltak er igangsatt eller gjennomført. Nå har vi et grønt industriløft 2.0, der vi har lagt inn nesten 50 nye tiltak. Vi kom også med nyheten om at vi skal sette av 15 mrd. kr til virkemidler for grønn omstilling. Det er en historisk satsing som vil utgjøre en viktig forskjell for mange bedrifter i hele landet, men ikke minst i mitt eget fylke, Nordland.

Vi har fått fart på havvindsatsingen og har en plan for å doble norsk kraftproduksjon fram mot 2040. Vi har allerede lyst ut de to første områdene for havvind på norsk sokkel. Vi har lagt fram en ny eierskapsmelding med en grønnere og mer aktiv eierskapspolitikk, hvor vi stiller tydelige forventninger til klima og miljø, lederlønninger og flere kvinner i styrene. Vi er godt i gang med eksportreformen «Hele Norge eksporterer», som skal hjelpe norske bedrifter med å selge produkter til hele verden. Fem viktige satsingsområder er i fokus.

Videre har vi lagt fram Norges batteristrategi med ti grep som skal sørge for at Norge skal være et attraktivt vertsland for bærekraftig og lønnsom aktivitet i hele batteriverdikjeden og tiltrekke oss de store gigafabrikken. Vi har lagt fram en mineralstrategi med fem satsingsområder som skal bidra til at Norge utvikler verdens mest bærekraftige mineralnæring. Vi er også i gang med en reiselivsstrategi, noe som er viktig for hver kommune i hele landet. Ikke minst jobber vi med forenkling, med mål om å spare norske bedrifter for til sammen 11 mrd. kr.

Norge står overfor store oppgaver og utfordringer i dette tiåret. Bedriftene våre skal gjennom den største omstillingen i historien. Da er det underlig at opposisjonen, med Høyre, på sin side ikke har vært villig til å være med på å ta ansvar. De har valgt å holde seg utenfor brede forlik, samtidig som de nekter å legge fram sine alternative løsninger. Det er lett å gripe fatt i skattepolitikken når man ikke hører på den listen vi nå ramser opp. Men bedriftene kan være trygge på at regjeringen og fellesskapet vil stille opp og jobbe sammen med dem for at Norge skal fortsette å lykkes med verdiskapingen.

Rune Støstad (A) [13:29:18]: Det er grunn til å se lyst på framtiden, og framtiden er ungene våre, de aller yngste blant oss. Arbeiderpartiets viktigste oppgave er å gjøre det vi kan for at framtidige generasjoner får muligheten til å leve et godt liv i hele landet. Skal vi lykkes med det, må vi ha to perspektiv i hodet samtidig. Først og fremst må vi forstå den alvorlige situasjonen som vi har nå, forstå folks behov og komme med løsninger som hjelper folk gjennom en vanskelig tid. Her har regjeringen mange gode og offensive tiltak på gang og skal gjøre mer. Vi må også se framover og ta grep nå som får betydning for framtidens generasjoner.

Årets store velferdsreform, nemlig billigere barnehage, er et av mange gode eksempler på hvordan dagens regjering tar grep som betyr noe nå, samtidig som vi planlegger for framtiden for ungene våre. Vi tar sats mot framtiden. I min kommune blir en barnehageplass 1 500 kr billigere. Det betyr at en familie med to unger i barnehagen sparer nesten 30 000 kr i året. 30 000 kr er mye.

Vi holder det vi har lovet, nemlig å bruke de store pengene på vanlige folk og en mer rettferdig fordeling, framfor å gjøre som Høyre: å gi skattelette til dem som har god råd og store formuer. Billigere barnehage får flere inn i barnehagen, flere blir en del av fellesskapet, og flere får muligheten til å lykkes i framtiden.

Redusert barnehagepris er også god distriktspolitikk. I åtte år kjørte Høyre-flertallet sentraliseringstoget inn mot hovedstaden. Distriktene ble oversett og overkjørt på veien. Nå er Arbeiderpartiet og Senterpartiet i full gang med å fornye og forsterke distriktspolitikken, og billigere barnehage er bare ett av mange gode tiltak vi er i gang med. I trontalen var også distriktspolitikken tydelig framhevet.

Ja, det er mange gode grunner til å se lyst på framtiden, for vi har en regjering som er opptatt av å løse den situasjonen som den enkelte og vi som land står i, samtidig som vi ser framover og utvikler ny og spennende politikk for framtiden.

Mahmoud Farahmand (H) [13:32:03]: Årets trontaledebatt har en litt annen retorikk enn de to foregående debattene jeg har vært med på her i salen. Regjeringspartimedlemmene har gått fra å snakke om vanlige folk i hele Norge, som vi er så glad i, til å snakke om å trygge folks økonomi og Norge. Det siste er vi alle opptatt av – å trygge folks økonomi og landet vårt. Det er krevende tider; der er vi også enige.

Russlands meningsløse krig mot Ukraina, med god støtte fra land som Iran, bidrar til å gjøre verden mer ustabil og bidrar til større ustabilitet i verdensøkonomien. Denne ustabiliteten har også følger for norske husholdninger og norsk næringsliv. Økt inflasjon med på-

følgende økte renter er en av konsekvensene som treffer norske husholdninger og næringslivet vårt.

Selv om regjeringspartiene i denne sal i retorikken er veldig opptatt av husholdninger og næringsliv, viser de det dessverre ikke i reelle handlinger og politikk. Man trenger ikke gå lenger enn til Norges Banks pengepolitiske rapporter for å se hvordan regjeringens pengebruk gjør norske husholdninger og næringslivet mindre trygge i en krevende økonomisk situasjon. Norges Bank skriver i to pengepolitiske rapporter på rad at offentlig pengebruk er en av hovedårsakene til økt inflasjon og økte renter.

Der hvor regjeringen skryter av å ha redusert barnehageprisene med 1 000 kr i måneden, har de bidratt til å øke rentene for en familie med 4 mill. kr i boliglån med 4 000–5 000 kr, og den økningen kommer til å fortsette. Jeg ser at noen rister på hodet her, men det er altså Norges Bank som skriver dette. En familie med 4 mill. kr i lån vil som sagt få betydelig økte utgifter framover.

Enkelte kan muligens falle for fristelsen til å si at Høyre ikke har redusert pengebruken i sine alternative budsjetter, slik vi hørte i et av innleggene her tidligere, men det stemmer jo ikke. Vi har redusert pengebruken samtidig som vi har klart å prioritere viktige saker. Vi har foreslått viktige målrettede tiltak for familier med dårlig råd. I våre alternative budsjetter har vi foreslått å øke barnetrygden med 3 000 kr per barn, gi billigere barnehage og SFO til dem som trenger det aller mest, og øke minstefradraget på arbeid og trygd. Vi har også støttet engangsutbetaling på 3 000 kr for utføre på minstesats. Samtidig fant vi rom til å prioritere sikkerhet og beredskap og som sagt redusere oljepengebruken med 5 mrd. kr.

Om regjeringen ikke vil tro på det vi sier, og tro på Norges Bank, kan man jo selv lese dagens E24, der flere sjeføkonomer går ut og uttrykker bekymring for regjeringens oljepengebruk og hvordan den vil påvirke videre rentebane. De er spent på hva som kommer i statsbudsjettet i morgen; det er også vi i Høyre. Vi håper at regjeringen klarer å utvise litt større evne til prioritering for å ivareta husholdningene og bedriftene.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [13:34:57]: I morgon blir statsbudsjettet lagt fram, og det skjer i ei dyrtid der økonomien til folk er alvorleg utfordra. Eg trur dei siste SIFO-tala er ein vekkjar for alle. Det er ei galopperande negativ utvikling for hushalda til folk. Mange har store utfordringar med å betene lån, kome seg gjennom kvar-dagen, gå i butikken osv.

På daglegvarer ser vi at det har vore ein prisvekst som er langt høgare enn elles i samfunnet. Alle merkar det på lommeboka – spesielt dei som har dårleg økonomi, men eg trur alle merkar det når dei går inn og ut av

ein butikk. Folk merkar dyrtida no. Det er ein djupt problematisk situasjon for mange.

Statsbudsjettet blir også lagt fram i ei tid der klimaet er i endring og naturen blir bygd ned. Vi har skrive under avtalar i både Paris og Montreal og andre stader som forpliktar oss, men likevel skortar det på tiltaka.

Eg trur det er i dette perspektivet vi eigentleg må sjå diskusjonen rundt tillit og tillitskrise i norsk politikk. Her har vi forplikta oss overfor eigne innbyggjarar om at vi skal tryggje hushalda i vanskelege situasjonar. Vi har forplikta oss til å stanse klimaendringane og bremse øydelegginga av natur. I den grad vi ikkje gjer det – og folk merkar ein vanskelegare økonomi, opplever «Hans», som var i sommar, opplever akselererande klimaendringar med svekking av natur og meir ekstremvær og opplever at ein frå folkevalt nivå ikkje anten er politisk i stand eller har vilje til å gjere dei tiltaka som er nok til å tryggje økonomien til folk og redde natur – er det klart det skaper ei tillitskrise.

Så kjem skandalane på toppen av det. Eg trur det er det som er den materielle, underliggjande grunnen til at vi no opplever eit tilløp til tillitskrise i norsk politikk. Det skjer på toppen av at ein ikkje klarer å tryggje økonomien til folk tilstrekkeleg i dyrtid, og at ein ikkje er i stand til å gjere det som skal til for å nå måla våre i Paris-avtalen og Montrealavtalen.

I morgon blir statsbudsjettet lagt fram, og hausten vil avgjere om vi klarer å tryggje økonomien til folk, om vi klarer å fordele i dyrtid, og om vi klarer å faktisk gjere det som skal til i møte med klimaendringar og naturøydeleggingar. Det kjem til å bli det djupe spørsmålet om vi er verde tilliten.

Per Martin Sandtrøen (Sp) [13:38:09]: Tenk for et land vi bor i. Det er så utrolig mye som gjør at jeg er glad i Norge. Det er alt fra Bjørn Dæhlie, Sissel Kyrkjebø og Lillehammer-OL til fjordene våre, fjellene våre og skogene våre. Det er Tynset skigruppe og Nord-Østerdal skiskytterkrets, det er frivilligheten og 17. mai-togene. Men ikke minst er det tilliten og fellesskapet vi har i dette landet, som igjen legger grunnlaget for det aller beste: den norske velferdsstaten.

Tenk hvor unikt det er at en som vokser opp på Tolga eller Tynset med en ufør far eller en aleneforsørgende mor med lav inntekt, kan få like gode muligheter i livet som en som vokser opp i en familie i Bærum eller på Bygdøy med veldig mye penger. Trolig finnes det ikke et eneste land i verden, verken nå eller tidligere, som i så stor grad har lyktes med å skape et sånt samfunn.

For meg handler dagens regjering i bunn og grunn om én ting: å ta vare på hele Norge. Det klarer vi gjennom aktive politiske grep. Hvis du bare lar sentraliseringskreftene jobbe på, får du ikke like gode muligheter

om du vokser opp på Tolga eller Tynset sammenlignet med Bærum eller Bygdøy.

En god rådgiver ga et råd for debatten: Snakk om én ting. Problemet er at denne regjeringen gjør så mye at man ikke bare kan snakke om én ting. Vi tar svært mange grep for å ta vare på og utvikle hele Norge:

Vi sikrer bredbånd til hele landet. Vi har fått på plass en helt ny statlig finansiering av desentraliserte studieentre. Vi har innført gratis ferjer og halvert prisene på kortbanenettet. Vi har senket barnehageprisene betydelig og ekstra mye i distriktene, fordi vi skal utvikle alle lokalsamfunnene våre. Vi har snudd helt om på rovdyrpolitikken, hvor de som bor nær rovdyrene, faktisk blir lyttet til. Vi har sikret to store jordbruksoppgjør, og vi skal legge fram en helt ny opptrappingsplan for jordbruket. Ikke minst har vi fått slutt på alt sentraliseringspress eller all tvangsbruk overfor norske kommuner, for hver og en i Norge har krav på innflytelse over sitt lokalsamfunn, sitt land.

Det var nettopp en representant som sa at det er vanskelig å få øye på regjeringens ambisjoner for Norge. Det er ikke vanskelig i det hele tatt. Vi skal ta vare på og utvikle hele Norge – hele det Norge som vi er så glad i.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [13:41:15]: I vårt naboland Sverige ser vi nå en voldsbølge som det er vanskelig å fatte. Selv om situasjonen i Norge ikke er like urovekkende, er jeg enig med dem som tar til orde for at vi må lære av det som skjer i Sverige, for å unngå å havne i samme situasjon.

Regjeringen har nylig lagt fram tiltak om flere og strengere straffereaksjoner for ungdom. Det er et viktig og nødvendig skritt for å komme volden til livs, i kombinasjon med ulike forebyggingsprosjekter rettet mot unge i risikogrupperne. Det viktigste spørsmålet vi bør stille oss, er imidlertid hvordan barn og unge havner i risikogrupperne og hvorfor de lar seg rekruttere til disse gjengene. Jeg tror dette henger tett sammen med at forskjellene mellom folk har blitt større. Når stedet du bor, og menneskene som bor der, opplever verken å bli hørt eller prioritert av myndighetene, kan det utvikle seg en motstand som kommer til uttrykk som avmakt, tilbaketrekning og mistillit.

Mennesker i utsatte områder har lenge sakkert akterut. Mest bekymringsfullt er det at stadig flere barn vokser opp i fattigdom, og at disse barna bor mer geografisk konsentrert. I den mest utsatte bydelen i Fredrikstad lever hele 46 pst. av barna i fattige familier. Et viktig utgangspunkt for Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering er at hvilken bakgrunn du har og hvor du vokser opp, ikke skal påvirke hvilke muligheter du har i livet. Da må vi ha både god distriktspolitikk og god fordelingspolitikk.

For å få familier ut av fattigdom og dårlige boforhold må vi kvalifisere dem som står utenfor, til utdanning og yrkesdeltakelse. Samtidig må vi styrke barnehager og skoler, slik at de har ressurser til tidlig innsats og å legge til rette for fritidstilbud som er tilgjengelige for alle. Da er kommunene viktige.

I Østfold har vi mange kommuner med store utfordringer knyttet til sosial ulikhet og utenforskap. Paradokset er at det også er lavinntektskommuner som får langt mindre penger enn gjennomsnittet til å produsere gode tjenester til innbyggerne sine. Disse kommunene vet mye om hvilke tiltak som virker, men har ikke råd til å gjennomføre dem. Det er et paradoks som må løses når vi skal revidere inntektssystemet.

Sist, men ikke minst, prioriterer Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering byområdene med størst konsentrasjon av levekårsutfordringer gjennom egne, målrettede områdesatsinger, som skal bidra til å løfte lokalsamfunnene og hjelpe dem som faller utenfor. Min påstand er at trygge barn og unge som føler seg sett og ivaretatt, ikke så lett lar seg rekruttere til kriminelle gjenger. Et samfunn som ser deg, gjør det lettere å se andre, og et samfunn som tror på deg, gjør at du kan få troen på framtiden.

Mari Holm Lønseth (H) [13:44:05]: La meg først si at det Sandtrøen tar opp, er litt interessant. Han sier at det med Senterpartiet skal bli slutt på all tvangsbruk i kommunene framover. Det er altså den samme regjeringen som har fremmet et lovforslag til Stortinget om å overkjøre viljen til Kristiansand kommune om ikke å ha en folkeavstemning. Så at det er slutt på all tvangsbruken, står rett og slett ikke til troende.

For Høyre har det vært viktig i denne debatten å fortelle om våre løsninger for å ta ansvar for framtiden. Vi vil få helsekøene ned gjennom å samarbeide med private og ideelle og bruke ledig kapasitet, sånn at alle kan få rask helsehjelp når de trenger det og at det ikke bare er forbeholdt dem med god råd. Vi skal få læringen og mestringen i skolen opp og fraværet ned, og vi vil satse på læreren og beholde fraværgrensen. Vi har lyst til å bygge ut mer fornybar kraft, sånn at vi kan få strømprisene og klimagassutslippene ned. Vi vil prioritere det viktigste framfor reversering og nye kommuner og nye politikontorer som politiet selv ikke ønsker seg, for å unngå å lempe alle de økte kostnadene over på folk og næringsliv gjennom økte skatter.

I debatten har vi hørt en rekke ulike påstander. En av påstandene var fra Ole André Myhrvold, som påsto at det i det siste året har blitt skapt flere jobber med Støre-regjeringen enn det ble skapt under åtte år med Høyre i regjering. Ser vi på fastlandsøkonomien i privat sektor, stemmer heller ikke det, men det vil dessuten også ta tid

før regjeringens politikk påvirker hvor mange nye jobber som skapes i privat sektor.

Jeg er veldig glad for at det var en stor vekst i privat sektor i 2021 og 2022, og det henger naturlig sammen med at man åpnet opp under og etter pandemien og at den gode trenden som Solberg-regjeringen startet på, fortsatte. Nå ser vi dessverre at jobbveksten bremser opp, og SSB regner med at arbeidsledigheten kommer til å øke litt framover.

I mitt hjemfylke, Trøndelag, står vi også foran store utfordringer i årene som kommer. Der blir det også flere eldre og færre yrkesaktive bak hver pensjonist. Arbeidslivet skriker etter kompetent arbeidskraft, og klimakrisen påvirker oss alle. Dette er utfordringer som Høyre vil ta ansvar for å løse. Derfor vil vi fortsette inkluderingsdugnaden, sånn at flere som står utenfor jobb, kan komme inn i arbeidslivet. Vi vil bygge ut mer fornybar energi, og vi vil ha lavere skatt for folk og næringsliv, for å trygge arbeidsplassene og sørge for at næringslivet kan skape verdier for framtiden og for vår felles velferd.

Regjeringen tar ikke ansvar for de store utfordringene vi står foran. De bruker tiden på å reversere og gå tilbake, og kommer ikke med langsiktige svar på de utfordringene vi står foran.

Mudassar Kapur (H) [13:47:16]: Jeg må begynne med å si at det er litt morsomt når Senterpartiet snakker om å stanse reverseringene og samtidig, som min kollega var inne på i stad, har sendt ut et lovforslag om potensielt å overstyre Kristiansand kommune for å gjennomføre sin egen innbyggerhøring, og kanskje også tvangsoppele kommunen til en kostnad av potensielt 400 mill. kr, med økte avgifter for innbyggerne der. Det bringer meg til mitt neste poeng: Når venstresiden snakker om å trygge folks økonomi, blir det litt rart når de samtidig sløser bort skattebetalernes penger på å lage nye fylker og kommuner, istedenfor å bruke de samme pengene på tjenester.

For å gå over til et annet tema – bolig: Det er også en ting som har opptatt velgerne i denne valgkampen, og som opptar veldig mange familier. Vi begynner nå å bevege oss fra et samfunn hvor åtte av ti eier sin egen bolig, til at stadig flere sliter med å komme inn på boligmarkedet. Vi ser dette spesielt i pressområdene. I min hjemby, Oslo, er problemene ekstra store etter åtte år med rødgrønt byråd, og jeg håper at et byrådsskifte vil bidra til at vi kan snu den utviklingen.

Men det aller viktigste for å få folk inn på boligmarkedet er at det finnes boliger, og at det må være boliger på et prisnivå folk har råd til. Boligmarkedet i Norge er sammensatt, men hovedårsaken til høye boligpriser er rett og slett mangel på boliger. For å holde prisveksten nede er det viktig å få bygd mer og få bygd raskere. Det

må med andre ord politisk handlekraft til for å hjelpe flere inn på boligmarkedet og hjelpe flere med å oppnå boligdrømmen. Dessverre opplever vi en regjering som så langt ikke har prioritert dette.

Regjeringen og regjeringspartiene i Stortinget har flere ganger fremmet forslag som gjør det vanskeligere å komme inn på boligmarkedet. Vi snakker her om kutt i BSU-ordningen og å kutte i boligsosiale tiltak som hjelper dem som trenger det mest, til å få seg et hjem. Det siste klarte heldigvis SV å få regjeringen til å snu på, og det er vi selvsagt glad for. Men jeg er redd for at den utviklingen vi nå ser i boligprisene, og usikkerheten, gjør at noen kommuner kanskje havner bakpå og slutter å regulere flere boliger. Dermed risikerer vi å få en dobbel smell, med både boligmangel og økt prisstigning når ting vil normalisere seg. Det kombinert med at vi har en regjering som har utsatt sin egen boligmelding til slutten av denne stortingsperioden, gjør at Høyre nå har fremmet en rekke nye forslag for en ny boligpolitikk, som jeg håper partiene vil støtte når vi skal behandle de sakene i løpet av høsten. Det vil føre til raskere saksbehandling, raskere regulering av boliger og forenkling av regelverk, og det kommer til å sørge for at vi får bygd mer og hjulpet flere. Det blir en spennende høst i så måte.

Lars Haltbrekken (SV) [13:50:33]: I dag tidlig kom nyheten om at vi har bak oss den varmeste måneden som noen gang er målt siden temperaturmålingene startet. September 2023 framstår som en varslet katastrofe. Det var også et stort hopp i temperaturen på kloten i september 2023 sammenlignet med andre måneder. Det gir en klar beskjed til oss om at vi må gjennomføre store utslippskutt i årene framover, og der har SV store forventninger til det statsbudsjettet som kommer i morgen.

Særlig er vi nødt til å gå løs på de store punktutslippene i Norge. Vi er nødt til å kutte de utslippene om vi skal klare å nå våre klimamål og unngå de alvorligste konsekvensene av klimakrisen. Et av disse punktutslippene er Melkøya. Der er Norges tredje største utslipp, og det må bort. Men vi kan ikke, som regjeringen har lagt opp til i sin løsning for Melkøya, risikere et nytt brudd på menneskerettighetene, som Landbruks- og matdepartementet advarte mot i et brev til Olje- og energidepartementet i januar i år, og vi kan ikke tappe Finnmark for kraft for å gjøre dette. Derfor fikk vi tidligere i år et enstemmig vedtak i Stortinget om at regjeringen skulle gjøre en egen vurdering av det å få anlagt et karbonfangstanlegg for å få fanget og deponert CO₂ fra Melkøya under havets bunn. Dessverre var denne egne vurderingen fra regjeringen ikke en egen vurdering, men en blåkopi av Equinors tidligere vurdering.

Samtidig vet vi at det er flere uavhengige eksperter som har sagt at kostnadene knyttet til CO₂-fangst og -lagring er langt lavere enn det som Equinor har sagt. Wärtsilä, som bygger skip, planlegger CO₂-fangst fra sine båter. Vi har tidligere seniorforskere ved SINTEF i Trondheim som sier at kostnadene til Equinor er overdrevne, og det er også andre selskaper som har sagt at de kan få fanget CO₂-en fra Melkøya på en langt rimeligere måte. Derfor har SV i denne debatten fremmet et forslag om å få en uavhengig vurdering av (presidenten klubber) kostnadene knyttet til CO₂-fangst og -lagring fra Melkøya-anlegget.

Presidenten [13:53:39]: Tida er ute.

Hårek Elvenes (H) [13:53:57]: De som følger denne debatten fra yttersiden, må være en smule skuffet over Arbeiderpartiets manglende engasjement i spørsmål knyttet til sysselsetting og arbeidsplasser. Det er hevet over enhver tvil at den høye levestandarden vi har her til lands, skyldes høy sysselsetting, en godt utdannet befolkning og høy produktivitet.

I går var det et sitat fra Odvar Nordli, tidligere statsminister fra Arbeiderpartiet. Det var for så vidt ikke første gang. Odvar Nordli skal visstnok ha uttalt at markedet har løst noen sosiale problemer, men de har skapt mange. Ja vel, men da må det være lov å spørre: Hva er alternativet til markedet? Det er arbeidsledighet. Vi trenger sterke nasjonale markeder, og vi trenger også tilgang til sterke internasjonale markeder for å kunne opprettholde levestandarden i dette landet, bl.a. gjennom EØS-avtalen. Det er nemlig markedet vi lever av, alle sammen.

I 2021 behandlet Stortinget perspektivmeldingen. Det er egentlig en melding som burde følge med som vedlegg til trontalen. Der går det tydelig fram at statens utgifter vil øke mer enn økningen i inntektene i årene som kommer. Det står, omtrent skrevet med to streker under, at veksten må komme i privat sektor for fortsatt å kunne opprettholde velferden her i landet. I trontaledebatten går det veldig mye i velferd, og for Arbeiderpartiet går det også veldig mye i fellesskap, men det er på sin plass å minne om at det finnes et fellesskap utenfor det statlige fellesskapet. Det er kanskje de fellesskapene som de fleste av oss føler den sterkeste tilknytningen til, og som er de største fellesskapene.

Det er et mål for Høyre at flest mulig skal kunne leve av sin egen inntekt. Derfor fikk en gjennomsnittlig familie en skattelette på ca. 19 000 kr under Solberg-perioden. Denne regjeringen har skjerpet beskatningen generelt, og det ser ut til at denne regjeringen har glemt begrepet vekstfremmende skattelettelser, som et samlet storting sluttet seg til da man behandlet hvordan oljepengene skulle brukes.

Regjeringen Solberg reduserte selskapsbeskatningen fra 28 pst. til 22 pst., formuesskatten ble redusert, og SkatteFUNN-ordningen ble utvidet. Alt dette ble gjort i erkjennelsen av at vi trenger å styrke det private næringslivet for å opprettholde sysselsettingen, som er den viktigste betingelsen og forutsetningen for velferd for den enkelte. Det er et savn ved dagens regjering: å se spor etter vekstfremmende skattepolitikk.

Presidenten [13:57:01]: Representanten Linda Monsen Merkesdal har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Linda Monsen Merkesdal (A) [13:57:14]: Under trontaledebatten peikte Høgres representant Mathilde Tybring-Gjedde på at Jonas Gahr Støre var den einaste partileiaren som rekte opp handa med tru på å nå klimamålet. Men ho sa ingenting om at hennar eigen partileiar, Erna Solberg, stod med hendene i lommene under spørsmålet. Det er kanskje ikkje så rart, for det var det Høgre gjorde i åtte år, nemleg å stå med hendene i lommene utan å føreta seg særleg mykje for at me skulle oppnå klimamåla våre. Arbeidarpartiet gjer noko med det. Me skal kutta med 55 pst. innan 2030, i heile økonomien. Me har kome med tiltak til industrien, til befolkninga, for ikkje å snakka om grøn bok, som gjev klare målsettingar. Representanten Mathilde Tybring-Gjedde må gjerne rekkja opp handa og melda Høgre på i kampen om å nå klimamålet.

Tobias Drevland Lund (R) [13:58:23]: Først så vil jeg rette opp i et løst forslag, forslag nr. 17, fra Marie Sneve Martinussen på vegne av Rødt, etter dialog med regjeringspartiene og flere andre partier. Omformuleringen er sendt inn på egnet måte, men jeg leser opp det justerte forslaget. Det lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede forslag til endring av partiloven som sikrer at reelle bidragsyttere av bidrag over de beløpsgrenser som loven fastsetter, innberettes og offentliggjøres. Regjeringen bes om å komme tilbake til Stortinget på egnet måte etter at utredningen er gjennomført.»

Det er veldig gledelig at Rødt får flertall for dette forslaget. Det er viktig i kampen for mer åpenhet og et styrket demokrati.

Ikke overraskende vil jeg snakke videre om forskjellskrisen og den økonomiske utryggheten som stadig flere folk står i og kjenner på. Vi ser nå at inkassoselskapene håver inn i første halvår i år, med en inntektsøkning på hele 7 pst., og det er samtidig som flere og flere sliter med å betale regningene sine. Nettavisen skrev før jul i fjor at omtrent 4 mrd. kr går i utbytte til de største inkassoselskapene her i landet. I den priskrisen stadig flere folk står i nå, er det ikke først og fremst synd på

inkassoselskapene, det er heller synd på alle dem som gruer seg til at det dumper ned en ny regning eller et inkassovarsel i postkassen. Da mener Rødt at et sted å begynne er å forby det offentlige og kommuner å bruke eksterne kommersielle inkassoselskaper, et forslag Rødt fremmet senest i går. En som fikk føle på hvor brutalt det er å møte inkassobransjen, var alenefaren Tom Alexander Terjesen, som Aftenposten skrev om tidligere i år. I hans tilfelle har inkassoavdelingen til Visma gått tingrettens vei for å kreve inn boligen til Terjesen og kreve den tvangssolgt, for én utestående regning på 706 kr. Han betalte ikke regningen i tide til Agder Renovasjon, og regningen som var på 706 kr, vokste seg til 4 000 kr og endte på 14 000 kr på grunn av høye inkassosalærer og gebyrer. Hvorfor? Det var fordi Terjesen, som han oppgav selv, hadde gått gjennom en skilsmisse og på dette tidspunktet også sto uten jobb. Han valgte det man burde gjøre, han valgte familien først og de prekære utgiftene som strøm, forsikring og huslån. Terjesen sa:

«Jeg visste ikke hvor alvorlig en regning på syv hundre kroner i renovasjonsavgift kunne ende opp med å bli.»

Her er Rødt like forfjamsset som Terjesen. Det er helt vanvittig at et offentlig eid renovasjonsselskap med et kommersielt inkassoselskap i front skal prøve å gjøre folk hjemløse og kaste dem på dør for beløp ned mot 700 kr. Så jeg håper at denne salen sikrer bred støtte for forslaget til Rødt om at nå er det på tide å innføre en minsteterskel for når man kan gjennomføre et tvangs salg.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [14:01:34]: Det har vært sagt noe viktig i denne trontaledebatten fra flere representanter fra ulike partier som jeg har lagt merke til at har kommet i år, og som ikke har vært sagt så tydelig i de foregående årene. Det er følgende: Det er folkene som er det mest verdifulle vi har i samfunnet vårt. Det har jo alltid vært viktig, men hvorfor har det blitt sagt fra flere partier i trontaledebatten i år? Det henger bl.a. sammen med at vi nå ser hvor viktig det er å ha folk til å utføre grunnleggende oppgaver i samfunnet vårt, enten det er i helsevesenet, i forsvaret eller i industrien, og at det er utfordringer med å rekruttere de fagfolkene som trengs i ulike deler av arbeids- og næringslivet vårt.

Den andre siden av denne saken, som er veldig gledelig, er at det gjør at det i hele landet er en kraftig positiv etterspørsel etter ungdommen vår. De har flere muligheter enn de har hatt på mange år, nettopp fordi folk er det mest verdifulle vi har i landet vårt.

Jeg har bl.a. møtt Mari fra nabokommunen min, Rendalen. Hun er 18 år og ble beskrevet i Østlendingen. Hun går bygg- og anleggsteknikk på Lillehammer videregående skole og fortalte til Østlendingen at hun i løpet

av fjoråret hadde fått praksisplass på en lokal snekkerbedrift, og at hun nå hadde tatt kontakt med den daglige lederen for å få lærlingplass. Og som det sto i avisen:

«Han sa at jeg var hjertelig velkommen og jeg var fornøyd med det. Jeg trivdes veldig godt, smiler Mari.»

Det er fordi det nå er knapphet på arbeidskraft at veldig mange ungdommer i Norge opplever det positive som Mari opplever. Det er bruk for dem mer enn noen gang. Det var derfor ganske paradoksalt å høre representanten Hårek Elvenes, som sa at Arbeiderpartiet ikke er opptatt av sysselsetting. Faktum er at Støre-regjeringen har satt ny norgesrekord i sysselsetting. Det har aldri vært flere innbyggere som bor i Norge, som er i jobb. Når Elvenes sier det, er det det samme som å si til Jakob Ingebrigtsen, rett etter han har tatt norgesrekord på et baneløp, at han ikke virker så interessert i løping. Det er blant de villeste påstandene jeg har hørt i denne debatten, men det er jo beviselig feil. Det er bare å gå inn på ssb.no, så finner man det med et klikk.

Det at det er knapphet på arbeidskraft, betyr at vi er tilbake til normaltstanden i samfunnsøkonomien, med at hvordan man prioriterer personer er like viktig som hvordan man prioriterer penger. Det har blitt sagt at vi har våknet opp fra en sikkerhetspolitisk dvale, og på samme måte kan vi si at vi har vært i en samfunnsøkonomisk dvale, der det har virket som vi har hatt personer til alt. Folk er det mest verdifulle vi har i samfunnet.

Sverre Myrli (A) [14:04:51]: Kommende søndag er det 25 år siden Oslo lufthavn på Gardermoen ble åpnet. 8. oktober 1998 gikk flaggene til topps. Den nye flyplassen var ferdig, og kongen åpnet det hele. Etter en lang og vanskelig politisk debatt i Norge gjennom mange årtier fattet Stortinget til slutt det endelige vedtaket 8. oktober 1992. Så gikk det altså seks år før flyplassen ble åpnet. Det er imponerende at en klarte å få bygd alt med tilhørende tilbringersystem på seks år.

Jeg nevner dette fordi det er en stor dag. Vi har fått en veldig bra flyplass. I fjor var faktisk Oslo Lufthavn Europas mest punktlig flyplass. Jeg bruker dette som et eksempel fordi hovedflyplassdebatten og hovedflyplassvedtaket viser hvor viktige politiske vedtak er i arbeidet vi alle har et ansvar for: å legge til rette for og skape nye arbeidsplasser. Vi kan ikke vedta nye hovedflyplasser så ofte, men det er et veldig godt eksempel på hvilke virkninger et slikt vedtak får.

Inne på Oslo lufthavn på Gardermoen er det 13 000 arbeidsplasser – det er en stor norsk kommune. Med alle arbeidsplassene som er tilknyttet flyplassen, snakker vi om i hvert fall 20 000 arbeidsplasser, kanskje enda flere. Det er sånn vi må tenke, og det er sånn vi må jobbe. Når

vi ser hva som har blitt av flyplassen på Gardermoen, hva det har medført for Romerike, hva det har medført for Akershus – ja, hele Østlandet – var det et veldig viktig og veldig riktig vedtak i sin tid. Derfor er det viktig at vi fører en aktiv næringspolitikk, noe regjeringen vår gjør.

Vi må skape, og vi må dele. Vi må skape for å dele. Når vi har skapt, er det også viktig at vi deler. Begge deler er like viktig. Vi skal øke eksporten, og regjeringen har lagt fram det de kaller grønt industriløft, hvor løsningene på framtidens utfordringer – både å kutte klimagassutslipp og å skape arbeidsplasser – ligger. Det er lagt fram en mineralstrategi, og det er lagt fram en batteristrategi, for å nevne noe, som er løsningene på hvordan vi skal ta oss over fra dagens samfunn og inn i det nye samfunnet.

All politisk debatt dreier seg i utgangspunktet om trygghet og tillit: trygghet i hverdagen, trygghet for at folk har en jobb å gå til, at de har en bolig, at økonomien er i orden, at en har skole til ungene sine, at vi har et helsevesen som fungerer, og at vi har et samfunn uten kriminalitet. All politisk debatt dreier seg om trygghet og tillit, og det er det som bør være ansvaret for oss som sitter i denne salen.

Heidi Nordby Lunde (H) [14:08:09]: Trontaledebatten i dag fikk en litt annen start enn den pleier, for vanligvis er det jo statsministeren som har første innlegg i debatten. Men jeg er glad for at Norges statsminister deltar på møte i det nye initiativet Det europeiske fellesskapet, EPC, der statsministeren i går sa at Norge hører naturlig hjemme, og at der må Norges stemme høres. Dette initiativet kom i kjølvannet av Russlands brutale invasjon av Ukraina for å samle demokratiske europeiske land for å drøfte politiske og sikkerhetspolitiske spørsmål av felles interesse på en uforpliktende måte.

I den sikkerhetspolitiske situasjonen Europa befinner seg i, trenger vi alle plattformen og formen for samarbeid for å beskytte og forsvare våre liberale demokratier. Europeisk samhold i møte med russisk aggresjon er i norsk interesse. Vår uavhengighet og vårt nasjonale handlingsrom er helt avhengige av at også landene rundt oss er frie og fredelige demokratier. Vi er gjensidig avhengige av at vi lykkes både hver for oss og sammen. Alt vi har, og alt vi er, er ugjenkallelig vevd sammen i et skjebnefellesskap der vi står sterkere når vi står sammen. Likevel var ikke EU eller EØS nevnt med ett ord i trontalen. Det var et annet europeisk fellesskap som fikk Nobels fredspris i 2012. Dette ble begrunnet med at EU, med sine forløpere, har bidratt til å fremme fred og forsoning, demokrati og menneskerettigheter i Europa. Også vår frihet og vår selvstendighet begynner med et fritt, demokratisk og økonomisk sterkt Europa.

Russlands fullskalakrig mot Ukraina har ført til et politisk skifte i Europa vi ikke har sett siden Berlinmu-

rens fall. Allerede dager etter invasjonen gjorde Tyskland en historisk snuoperasjon i sin forsvars- og sikkerhetspolitikk. I mai samme år leverte Sverige og Finland sin NATO-søknad, og bare en måned senere sa danskene solid ja i en folkeavstemning om å fjerne forbeholdet mot forsvarssamarbeidet i EU. Det betyr at våre naboland har tegnet en dobbel forsikring for framtidig fred, frihet og demokratiutvikling, hvor de nå har både NATO og EU som en sikkerhetspolitisk arena tuftet på en robust nasjonalstat i bunnen.

Denne reorienteringen i europeisk politikk nådde aldri helt hit. I stedet for å styrke og forbedre det forpliktende europeiske samarbeidet og fellesskapet velger Norge fortsatt å stå utenfor i troen på at vi alene vet best. Det er bra at statsministeren mener at Norge naturlig hører hjemme i et uforpliktende europeisk fellesskap, og at hans stemme høres der. Men jeg mener at Norge også hører hjemme i det forpliktende europeiske fellesskapet, og at Norges stemme må høres også der. Vi står sterkere når vi står sammen, og sjelden har vi trengt det mer enn nå.

Sveinung Stensland (H) [14:11:21]: Det har blitt satt spørsmålsteget ved Høyres løse forslag, som det snart skal voteres over. Det antydes at vi ber om innsyn i regjeringens interne budsjett dokumenter. Det er ikke tilfelle. Det er ikke det vi er ute etter.

Det er å forvente at regjeringen gjennomfører den politikken man har gått til valg på. Politiske valg, seire og nederlag er en del av demokratiet, og det aksepteres selvsagt fullt ut.

Vårt forslag skaper ikke presedens. Vi er ikke på jakt etter budsjett dokumenter. Det har seg slik at justisministeren selv har spilt inn de faglige rådene fra politiet og Politidirektoratet i debatten om etablering av nye politikkontor. Da må hun finne seg i at man etterspør disse konkrete rådene. Jeg har selv sendt skriftlig spørsmål om disse, og det har blitt avvist. Signalet vi mottar fra politiet, står nemlig i motstrid til det inntrykket vi opplever at regjeringspartienes representanter har prøvd å skape.

Bakgrunnen for det løse forslaget fra Høyre er at justisministeren og representanter for regjeringspartiene har forsøkt å gi inntrykk av at POD og politiet har stilt seg bak beslutningen om å opprette 20 nye polititjenestesteder. I Politisk kvarter 22. august fremstilte justisministeren det som at beslutningen ble truffet på bakgrunn av innspill bl.a. fra politiet.

Vi mener det har stor betydning for offentligheten å få innsyn i rådene, f.eks. om regjeringen har blitt frarådet å opprette nye kontorer, og om politiet har synliggjort konsekvensene ved en slik beslutning, som ikke har kommet frem i offentligheten. Det gjelder både rådene fra POD og fra politidistriktene. De siste månedene har

vi sett at flere politimestre har varslet nedbemanninger. Seneste i går var det en sak i TV 2 som demonstrerte dette til fulle.

Det er for oss uklart hva politiet har stilt seg bak, og ikke, i denne saken. Det er forskjell på å ikke anbefale noe og å fraråde noe. Når det i offentligheten er blitt gitt et inntrykk av at dette er et arbeid politiet har bidratt i, mener vi det er avgjørende at de faglige rådene og innspillene blir offentliggjort for å sikre åpenhet og transparens.

Situasjonen politiet står i – med nedbemanning, manglende tillit til politiledelsen, at flere ansatte vurderer å slutte – gjør det særlig viktig med åpenhet i denne saken.

Presidenten [14:13:40]: Representanten Tina Bru har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Tina Bru (H) [14:13:48]: Jeg ønsker bare å gi en stemmeforklaring på vegne av Høyre til to forslag. Det første er forslag nr. 14, fra Rødt, som vi kommer til å stemme imot fordi vi mener dette forslaget slår inn åpne dører. Det er fordi en rekke lovendringer som legger grunnlaget for økt innsyn, ble fremmet og vedtatt under forrige regjering. Da ble det også bestilt og levert en utredning om hvordan et offentlig aksjeregister kan etableres, for å følge opp det tidligere stortingsvedtaket. Dagens regjering har uttalt at de jobber videre med dette, og forslaget tilfører derfor ikke noe substansielt nytt, slik vi ser det.

Så er det forslag nr. 15, også fra Rødt, som vi kommer til å stemme imot fordi det er umulig å oppfylle dette forslaget uten å bryte utredningsinstruksen. Forslaget tar heller ikke inn over seg at personer som man foreslår å pålegge en opplysningsplikt, også kan være omfattet av lovbestemt taushetsplikt om de saker de har jobbet med, som f.eks. advokater.

Marian Hussein (SV) [14:14:57]: Jeg tenkte jeg skulle gjøre rede for et av SVs forslag, som handler om kvinnehelse. Tidligere i år leverte kvinnehelseutvalget en omfattende rapport med mange konkrete og tydelige og gode anbefalinger. I revidert nasjonalbudsjett fikk SV gjennomslag for å sette ned et hurtigarbeidende utvalg som ser på arbeidshelse i et kjønnsperspektiv. Vi er dessverre ikke likestilte på jobb, som vi tror. Kvinner jobber fortsatt i midlertidige arbeidsforhold, mer deltid, har lavere lønn og dermed også lavere pensjon. De har høyere sykefravær enn menn, og 80 pst. av minstepensjonistene i dette landet er kvinner. Det kjønnsdelte arbeidsmarkedet gir i tillegg store likelønnsutfordringer. Så det grepet er tatt.

Samtidig slo kvinnehelseutvalget fast at det å ha en bukoperasjon er mer lønnsomt for sykehusene enn å ta imot en gravid kvinne. Vi har gjennomgående et dårligere helsetilbud for kvinner, fordi systemet ikke er bygd for å ivareta kvinners behov. Det er viktig, når kvinnehelse ikke er likestilt med mannens helse, verken i kommunehelsetjenesten eller i spesialisthelsetjenesten, at vi tar de grepene som er nødvendig for å endre helsetjenestene våre. Så når regjeringen skal lage sin helse- og sykehusplan, er det viktig at kvinnehelse får en gjennomgående rolle, og at vi også får sett på de systemfeilene som gjør at det stadig vekk er barsel- og fødetilbudene til kvinner som er truet av nedleggelse, og ikke det som går på mannehelse.

Så må jeg også skryte litt av regjeringen, som har fulgt opp med lovnader til forskning på kvinnehelse, og som også skal etablere en ny nasjonal kompetansetjeneste for endometriose og adenomyose, for det er heller ikke tilfeldig.

Kvinner utgjør halvparten av befolkningen, og det er viktig at det nå begynner å synes i plandokumentene når man skal planlegge likeverdige helsetjenester i framtiden. For kvinnehelseutvalgets rapport viste at vi i dag ikke har likeverdige helsetjenester for halvparten av befolkningen vår.

Turid Kristensen (H) [14:17:43]: Under beretningen om rikets tilstand på tirsdag sa regjeringen at regjeringen er opptatt av at det skal være mulig for alle barn og unge å delta i fritidsaktiviteter, og det er selvfølgelig veldig bra. Det er utrolig viktig for å sikre at alle barn og unge får en god barndom, får oppleve mestring, får oppleve tilhørighet, får oppleve inkludering og får være sammen med sine venner og sine klassekamerater. Det er også et viktig bidrag for å forhindre utenforskap.

Regjeringen sier også i beretningen at tilskuddet til å inkludere barn og unge er økt, og det er jo også for så vidt bra. Myndighetene må bidra til å redusere de økonomiske barrierene, som faktisk er det som bidrar til å holde barn og unge utenfor idrett, kultur og fritidsaktiviteter. Men ser vi på helheten i det regjeringen gjør, trekker regjeringens politikk mer i negativ retning enn den bidrar i positiv retning: Man har fjernet gaveforsterkningsordningen, man har halvert skattefradraget for gaver til idrett og frivillighet, og man har sørget for, f.eks. gjennom forskriftsendringer for bingo, at det går mindre penger til idrett og frivillige organisasjoner enn det gjorde før. Man nekter frivillige organisasjoner å digitalisere lotterier, som er en helt meningsløs ting å gjøre, og noe som det faktisk også var flertall for i denne salen at de skulle få lov til.

Det er gitt noen økninger i tilskuddene, det er riktig, men hvis man ser på helheten, f.eks. det at man har fjer-

net fritidskortet, så blir jo disse tilskuddene for små å regne. Høyre-regjeringen hadde satt av, i sitt siste budsjett, 400 mill. kr til fritidskortet, og det ville ligget over 1,5 mrd. kr der. De økningene som regjeringen har kommet med, er med respekt å melde ganske små til sammenligning.

Så er det sagt fra denne talerstolen, bl.a. av Arbeiderpartiets representant Åse Kristin Ask Bakke, at erfaringene med fritidskortet var dårlige. Vel, det har ikke bare vært positive tilbakemeldinger, men ser man på den siste evalueringen, har folk sagt at dette fungerer, men at det fikk funke altfor kort tid. Jeg har tidligere fra denne talerstolen sagt at det er ikke sikkert at innretningen på fritidskortet, slik det var, var riktig, men at det var en god satsing for at barn og unge skulle kunne delta, det var det.

Hovedpoenget her er at det er behov for at regjeringen nå gjør det de sier at de skal gjøre på mange andre områder, nemlig å komme med en kraftfull satsing. På TV 2-nyhetene i går sto statsråden og bekjentgjorde at det skulle komme en handlingsplan, og at det skulle komme 10 mill. kr, og at denne planen skulle komme neste sommer. Reaksjonene jeg har fått i morges, er: Virkelig? Idretten, kulturen og frivilligheten har vært knall tydelig på hva som er problembeskrivelsene, og hva som faktisk trengs å gjøres. Nå må regjeringen slutte å snakke, slutte å vurdere og faktisk gjøre noe. Barn og unge trenger ikke en handlingsplan. De trenger handling.

Mani Hussaini (A) [14:21:00]: Nyhetsbildene fra Sverige sjokkerer oss alle. Vold, drap og gjengkriminalitet truer og rammer alle samfunnslag. Det må slås hardt ned på.

I løpet av trontaledebatten har flere representanter fra Fremskrittspartiet forsøkt å lage en sammenheng mellom innvandring og kriminalitet og lansert det som en hovedårsak til det som skjer i Sverige. Det er, med all respekt å melde, gammelt nytt og et totalt nytteløst spor i de utfordringene svenskene står i.

Det er klart at innvandring uten god integrering er oppskriften på utenforskap. Mange av de barna og unge som begår disse grufulle handlingene, er født og oppvokst i Sverige, og det gjelder for så vidt også de barn og unge i Norge som lefler med lovbrudd og kriminalitet og har innvandrerbakgrunn. Å lære det norske språket og ha et godt utdanningsstilbud og en jobb å gå til etter endt utdanning er oppskriften på god integrering, og det er noe vi heldigvis har lyktes med i stor grad i Norge. Men det er også viktig å ha tydelige lover og straffer for ungdom som kommer på skråplanet. Tidligere i uken varslet justisministeren en rekke forslag som strammer inn på sanksjoner unge kriminelle kan få, og varslet at regjeringen i høst skal legge fram en stortingsmelding om gjengkriminalitet.

Fremskrittspartiets representanter har også vært ute i avisene og advart mot at vi snart får svenske tilstander i Norge, og at vi må se til Danmark for å bekjempe gjenger. Vi trenger ikke å se til Danmark. Fremskrittspartiet, med sine syv tidligere justisministre, kan bare se til hva Arbeiderpartiet foreslo i forrige stortingsperiode. Vi foreslo bl.a. å styrke og utvide ungdomsenhetene i kriminalomsorgen med flere plasser, slik at politiet og konfliktrådene kan sette inn sanksjoner mot dem som bryter avtaler om ungdomsstraff. Vi foreslo å utarbeide forslag til lovhjemler som forbyr deltakelse i kriminelle gjenger og rekruttering til disse. Vi foreslo for regjeringen med Fremskrittspartiet i manesjen å fremme forslag om endringer som gir forhøyet straff for organisert kriminalitet, slik at det kan ramme kriminelle gjenger, og mange andre forslag ble fremmet. Man kan gjette hva Fremskrittspartiet gjorde. Jo, de stemte det ned. Jeg er glad for at Arbeiderpartiet og Senterpartiet er i regjering og kan gjøre noe med disse utfordringene vi står i.

Anna Molberg (H) [14:24:02]: Trontaledebatten i år er preget av bekymringer på mange områder, enten det er bekymringer for klima, krig, prisstigning, kraftmangel eller for vår egen utvikling og mangelen på arbeidskraft.

Vi skal kanskje være forsiktige med å rangere bekymringene, for alle er alvorlige og krever all politisk oppmerksomhet framover. Men helt grunnleggende er fundamentet for vår eksistens og vårt styresett, nemlig det frie demokratiet. Når demokratiet og friheten er truet i våre nærområder, er også vi utsatt. Derfor er det avgjørende at vi bidrar med alle tilgjengelige midler for å stanse ondskaper som herjer i Ukraina. I september alene falt det over 850 presisjonsbomber på ukrainske skyttergraver fra russiske kampfly, og mange hundretusen artillerinedslag dreper mennesker som kjemper for sin frihet. Dette kan stanses med F-16-bistand, og det sier seg derfor selv at hjelpen ikke kan komme raskere. Det er veldig godt nytt at også Norge vil bidra med våre fly.

Det er mye vi må forholde oss til framover, også her hjemme. Vi er i stor grad en petroleumsbasert økonomi, og vi har et oljefond som gir oss et økonomisk handlingsrom for å prioritere vår egen velferd. Velferden vår henger imidlertid også sammen med økonomien, og jo mer penger vi bruker her hjemme, jo mer bidrar vi til at prisveksten øker, og at rentenivået øker og blir langvarig. LOs sjefsøkonom har i forkant av statsbudsjettframleggelsen sagt at vi kan tillate oss å bruke mer oljepenger, rundt 20 mrd. kr ekstra i 2024 og rundt 40 mrd. kr ekstra i 2025. Samtidig prøver Norges Bank med sine renteøkninger å dempe og kjøle ned økonomien. Det er grunn til bekymring dersom regjeringen øker oljepen-

gebruken. Det er en unødvendig risiko å ta, all den tid mange nordmenn nå virkelig sliter med høye boliglånserenter.

Det er en tid for alt, og i perioder med normal inflasjon kan vi tillate oss å bruke oljepenger og investere i samferdsel og utvikling, nettopp slik regjeringen Solberg gjorde i åtte år. Men nå er det moderasjon som bør være hovedregelen, og da må det kanskje gjøres noen upopulære valg for alles beste på sikt. I stedet velger regjeringen å bruke penger på dyre fylkesoppsplittings, små lensmannskontorer og velferdstiltak som smøres tynt utover, istedenfor å løfte dem som virkelig trenger det.

Utfordringene står i kø, men vi skal glede oss over at partiene på Stortinget kan samarbeide. Ukraina-krigen er et godt eksempel på det, og i morgen kommer statsbudsjettet, som vil si noe om hva regjeringen vil gjøre for økonomien framover. For Høyres del vil det være avgjørende med moderasjon, slik at folk kan oppleve at prisgaloppen bremses mest mulig og raskest mulig.

Presidenten [14:27:09]: Neste talar er Alfred Jens Bjørlo, frå Venstre. – Presidenten reknar med at han vil ha ordet, sidan han teikna seg.

Alfred Jens Bjørlo (V) [14:27:25]: Det kom litt bråare på enn berekna, men det får gå bra. Debatten går mot slutten. Eg skal berre gje ei kort stemmeforklaring på Venstres røysting på SVs representantforslag om kvinnehelse. Det er vel nr. 26, så vidt eg tek det frå hugsen. Det er eit forslag vi kjem til å røyste for, men vi røystar ikkje for med lett hjarte, for dette er eit plaster på eit sår som strengt teke bør handterast på ein heilt annan måte. Kvinnehelse er eit så stort og viktig tema, og med den NOU-en vi no har fått, fortener det ei eiga stortingsmelding. Det fortener at problematikken rundt kvinnehelse blir løfta i si fulle bredde. Der er Venstre fullt og heilt på linje med det Høgre og Framstegspartiet tidlegare har gjeve uttrykk for i debatten.

Når vi likevel kjem til å røyste for dette forslaget, er det fordi vi òg erkjenner at det diverre ser ut til at Sosialistisk Venstreparti er med og hindrar at det finst eit fleirtal i denne sal for å krevje ei stortingsmelding for kvinnehelse. Då vil vi vere med og gjere det som er mogleg å gjere i situasjonen vi no står i, for å få kvinnehelse på dagsordenen i Stortinget i den meldinga som uansett er varsla før jul.

Det er viktig for oss at det ikkje gjer at den meldinga som no er varsla, blir forsinka. Vi vil stå heilt fritt når den meldinga kjem, til å vurdere om det som då kjem av tiltak for kvinnehelse, er nok, eller om vi framleis står faste på at vi er nøydde til å få på plass ei eiga stortingsmelding om det, for dette er eit av dei største og viktigaste temaa i norsk helsevesen i dag.

Summa summarum kjem vi til å røyste for framlegg nr. 26.

Torbjørn Vereide (A) [14:29:32]: Det har vore ei glede å følge denne trontaledebatten. Det har vore ein debatt som har handla om kva som skal skje i framtida, kva landet vårt skal byggjast vidare på, verdiar og korleis folka som bur i landet vårt, skal få vere ein del av den tryggleiken som mange generasjonar har opplevd før oss.

Eg trur det er ei kjensgjerning at viss ein ikkje lukkast i skulen, opplever ein ikkje noko særleg tryggleik. Eg trur eg kan skrive under på at eg veit kva det betyr å slite i skulen, eg veit kva det betyr å ha hatt ein lærar som såg noko ekstra i meg då eg ikkje hadde tru på meg sjølv. Eg trur eg òg kan seie at eg veit kva det betyr å ha slite i arbeidslivet då eg kom rett ut av skulen og ikkje heilt visste kva det gjekk i.

Det at vi tek ungdomsarbeidsløysa på alvor og skjønner at det ikkje berre handlar om nokre tal når vi snakkar om 100 000 unge som har hamna utanfor arbeid og utdanning, og at vi får inn målretta tiltak, med ein ungdomsgaranti, med satsinga i Nav, med å gje dei mogleheita til å vise kva dei er gode for, sjølv om dei ikkje har dei beste karakterane å vise til, det betyr noko, ikkje berre for dei enkelte elevane, men òg for framtida til landet vårt. Det er det eg brenn for.

Eg opplever kanskje litt for ofte at vi på ulike møterom her på Stortinget møter ungdomar og unge vaksne som fortel si historie om korleis dei fall utanfor, og korleis dei no står i permanent uføretrygd eller heilt på utsida av samfunnet vårt, og at eg sit igjen med ein følelse av at dette jo er flinke, dyktige og oppegåande folk som vi hadde hatt bruk for, og som kunne ha vore til stor nytte. Viss vi ikkje klarar å gjere noko med den trenden vi har hatt dei siste åtte–ti åra og den trenden får fortsetje – vi har fått ei dobling av talet på unge uføre – er det nemleg katastrofalt for landet vårt.

Høgre-leiar Erna Solberg drog opp ein debatt om kva som er verdiskaping og ikkje. Viss ein ikkje erkjenner at denne satsinga på å sikre tryggleiken og framtida til dei unge òg er viktig for verdiskapinga vår, veit eg ikkje kva som er ei god verdiskapingssatsing i Noreg. Det er noko av det viktigaste vi kan gjere.

Eg trur vi berre må vere dønn ærlege og erkjenne at vi framleis har ein vanvitig stor jobb framfor oss. Det er ikkje rosenraudt, det er ikkje perfekt, men vi har kome godt i gang med mange viktige tiltak. Det er eg stolt over. Dette arbeidsområdet kjem vi til å fortsetje å kjempe for både i Arbeidarpartiet og i regjeringa.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Rigmor Aasrud (A) [14:32:47]: Denne debatten går nå mot slutten. Den har vært preget av at vi har en krise i Norge, og at mange opplever tøffe tider. Det slår inn i vanlige folks hverdag når pengene ikke strekker til like mye som før. Derfor har regjeringen satt i verk mange tiltak for å skape økt trygghet for folk i denne urolige tiden: skatteletter til dem som har lite, vi har fått et skattesystem som er mer omfordelende, velferden er bygd ut, og vi har fått et sterkere sikkerhetsnett.

Høyre prøver nå å male et bilde av en regjering som bare ser bakover. Høyre vil se framover, sier de. Jeg er helt enig i at det er viktig å ha blikket festet på de utfordringene som står foran oss. Samtidig skjønner jeg at Høyre ikke vil dvele ved fortiden. De etterlot seg mange uløste oppgaver etter åtte år i regjering:

- Vi hadde en fastlegekrise.
- Vi hadde et arbeidsliv med mange innleide.
- Det var svært mange unge som sto utenfor arbeidslivet.
- Vi fikk en energimelding bare noen måneder før energikrisen slo til, uten at det var noen retning på det.

Jeg hører også at det er mange fra Høyre som her snakker om at det er viktig at vi tar vare på demokratiet og folkestyret. Tvangssammenslåing av fylker og kommuner er vel ikke svaret på det.

Debatten viser også at det er tydelige forskjeller mellom Arbeiderpartiet og Høyre i velferdspolitikken. Det at man tegner et bilde av at økt velferd er negativt, synes jeg folk skal merke seg. Det er viktig å investere i folk. Det er viktig å få flere unger inn i barnehage og SFO. Det er viktig at skolen blir mer tilpasset de ungene som er der. Det er viktig å ta bedre vare på arbeidsfolkene våre og inkludere flere unge i arbeidslivet. Det er å ruste Norge for fremtiden, og det er nettopp det vi gjør.

Når jeg nå hører representanter fra Høyre si at det ikke stemmer at det har blitt flere i arbeid under vår regjering, anbefaler jeg dem å ta en titt på nasjonalregnskapet og tabell 09174. De må sjekke det de sier.

Til slutt: Vi, sammen med Senterpartiet, kommer til å sørge for en trygg økonomisk styring som er tilpasset en urolig tid, samtidig som vi skal ruste Norge for fremtiden.

Jeg vil gi en kort stemmeforklaring: Arbeiderpartiet kommer til å stemme for forslagene nr. 17, 19 og 26. Vi har stor sympati for forslag nr. 11, men mener at det må utredes mer. Jeg skjønner at forslaget ikke ble endret.

Jeg har også lyst til å gi en kommentar til forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti: Man vil at regjeringen skal initiere et bredt eldreforlik på Stortinget. Det ligger en sak i Stortinget hvor vi kan få til et bredt eldreforlik. Den kom før sommerferien, og vi er rede til å snakke med alle partier om den saken.

Marit Arnstad (Sp) [14:36:16]: Dette er en stor dag for Norge, så jeg finner at det er på sin plass fra denne talerstolen å gratulere Jon Fosse med nobelprisen i litteratur. Det var en flott ting for hele landet vårt.

Det har som vanlig vært en bred og mangfoldig debatt, og jeg skal kommentere noen av sakene som har blitt tatt opp. Levekostnader har for alle partier vært en viktig del av debatten. Det synes jeg også er naturlig. Det er et tema som har opptatt veldig mange talere, og jeg opplever at alle partiene er oppriktig opptatt av denne problemstillingen, men at vi kan ha ulike forslag og virkemidler i møte med tematikken.

Spørsmålet om et eldreforlik har også blitt tatt opp. Dette er et forslag Kristelig Folkeparti har lagt på bordet. Alle partier er opptatt av en bedre eldreomsorg, men også her vil man skille litt lag når det gjelder virkemidlene. Vi så det allerede i debatten mellom Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. De var uenige om det skulle være statlig eller kommunal eldreomsorg. Det viktige er at regjeringen allerede har lagt fram en stortingsmelding om de eldres situasjon. Den er til behandling i Stortinget nå. Gjennom komitébehandlingen har vi da alle muligheter til å danne brede flertall og inngå de nødvendige forlik om eldrepolitikken i Stortinget i løpet av høsten. Det ser jeg fram til å ha diskusjoner om.

Ukraina har også vært et viktig og tydelig tema i debatten, det er veldig bra. Det betyr at forsvar og beredskap blir viktige temaer i debattene vi skal ha i løpet av året som står foran oss. Regjeringspartiene håper sjølsagt på gode samtaler om begge temaene.

Høyres holdning i denne debatten har i stor grad vært det jeg vil kalle «budsjettforberedende». De har gått langt i å diskutere et budsjett de fortsatt ikke har sett. Det er interessant at innleggene i realiteten handler om et kommende budsjett som ingen har sett. Det er flere momenter som det blir interessant å vurdere i morgen. Jeg tror også det skal bli interessant å se på hva som var den underliggende utgiftsveksten hos Erna Solbergs regjering sammenliknet med dagens regjering, for å nevne ett spesifikt punkt.

Man snakket også mye i Høyres hovedinnlegg om at vi må holde igjen i offentlig sektor – at vi må gjøre det for å gi rom til det private næringsliv. Men hva er egentlig offentlig sektor? Det er barnehageprisene, strømstøtten, bostøtten til dem som har minst, arbeidsavklaringspengene, bedre pensjoner og trygd – alt det som er viktige tiltak for å dempe virkningen av prisstigning og inflasjon. Det er offentlig sektor, og det er helt nødvendig når den overordnede tematikken for denne debatten har vært levekostnader.

Sylvi Listhaug (FrP) [14:39:40]: Det har vært interessant å følge debatten. Vi har fått servert mange festta-

ler om alt det fantastiske denne regjeringen har gjort, men så ser vi hva som skjer ute i virkelighetens verden.

Vi ser at det blir flere fattige i Norge. Vi ser at forskjellene øker. Vi ser at det per nå er 151 000 husholdninger som sliter, og det tallet øker nesten måned for måned. Ennå har ikke alle rentehevingene slått inn, så dette kommer til å bli langt verre. Likevel er medisinen å fortsette å dele ut litt penger til noen grupper, mens vi vet at veldig mange ikke vil få noen som helst hjelp. Spesielt vil jeg peke på alle de enslige uten barn i dette landet, enpersonshusholdninger med én inntekt – for dem blir alt dyrere. Man er i jobb, men likevel føler man at det ikke strekker til.

Vi kan snakke om gjengkriminaliteten – som heller ikke ser ut til å bli tatt på alvor – og den eskalerende ungdomskriminaliteten. Vi hadde statsministeren her i går, som nærmest harselerte da han fikk spørsmål om dette. Man tar ikke inn over seg hva slags situasjon vi står i, med smittefaren fra Sverige, som man snakker om. Faktum er at disse kriminelle nettverkene allerede er i Norge, i mange politidistrikter. Vi ser også at ungdomskriminaliteten nå øker kraftig. Svaret fra regjeringen er at 290 politistillinger er fjernet fra politiet i distriktene. Ni av tolv politidistrikter har kuttet i år. Vi hører at dette kommer til å fortsette framover. Man er altså mer opptatt av å opprette politikontor der det ikke trengs, enn av å møte svært alvorlig kriminalitet og en utvikling som bør uroe alle som er opptatt av ungdom i dette landet.

Eldreomsorg har det vært ganske lite snakket om. Det er mye snakk om krise, men det er veldig lite snakk om eldreomsorg – selv om eldre ligger med fulle bleier, selv om eldre sitter redde hjemme og ikke får plass på sykehjem, selv om 3 000 eldre som i realiteten burde hatt en sykehjemsplass, ikke får det. Likevel er det ingen vilje til å ta de grepene som er nødvendig for å bygge ut den kapasiteten som trengs. Dette handler om foreldrene til mange av oss som sitter i salen her, som snart blir eldre, det handler også om besteforeldrene våre. Dette handler om dem som har bygd dette landet, og jeg skulle ønske at også den krisen ble tatt på alvor.

Jeg er glad for å høre at det muligens blir flertall for forslaget vårt om Equinor og COSL og avtalen som er inngått mellom dem – det er bra.

Så vil jeg takke for en god debatt.

Kirsti Bergstø (SV) [14:43:02]: Jeg har lyst til å takke for gode debatter i løpet av de dagene vi har bak oss. De har vært gode fordi det er viktige spørsmål som er løftet, men også fordi skillelinjene i politikken og i denne salen har kommet veldig tydelig fram. Jeg må si at jeg er like glad nå som da vi startet diskusjonen i går for at det tross alt er et flertall i denne salen som er valgt inn for å

forplikte seg til å styrke samholdet i samfunnet og styrke fellesskapene.

Mange har sagt at det går godt i Norge, det er pekt på at det er mange i arbeid, og at det går bra med økonomien. Men når det går så det griner, må vi passe oss så ikke noen går foran mens andre sitter igjen og griner. Det er grunn til det nå, når vi ser at matkøene vokser over hele landet. Det er dobbelt så mange som trenger hjelp, og veldig mange av dem som står der i kø for å få mat, for ikke å legge seg sulten i Norge i dag, har veldig lave ytelser. De lever på ytelser som det ikke er mulig å leve av, og der kommer deres utilstrekkelighet fram. Det er økonomiske ender som ikke møtes, og da er det ganske mye som kan mørkne.

Da er det helt avgjørende at vi evner å finne fram motet for økonomisk omfordeling og for å sikre folk den tryggheten de trenger i dyrtiden. Da er jeg veldig stolt over å se tilbake på det vår bevegelse har fått til, hva arbeiderbevegelsen har gjort. Vi har klart – gjennom kamp, gjennom politisk arbeid – å bygge samfunn med små forskjeller og sterke fellesskap. Det betyr at det er det motet vi må finne fram til nå og sørge for at ulikheten i makt og rikdom ikke øker, at de på toppen ikke får dra ifra, og at gapet mellom dem som har mest og dem som har minst, tettes. Da trengs ikke skattelette til dem som har mer enn nok fra før. Da trengs ikke privatisering, og da trengs ikke mer makt til markedet. Tvert imot må vi ta politiske grep for å tøyde de løpske markedene når det gjelder pris på både kraft, bolig, utleie og mat.

Det samme politiske motet trengs også for å bekjempe klima- og naturkrisen, som innebærer et like stort alvor som den forskjellssituasjonen som er i landet vårt. Også der trengs det handling og sterke fellesskap, med mot i brystet og visjon i blikket.

Sofie Marhaug (R) [14:46:18]: På vegne av Rødt vil også jeg takke for debatten. Det har vært mange gode ord, særlig fra regjeringspartiene. Høyresiden har kanskje vært mer opptatt av å snakke om Sverige enn av å snakke om den forskjellskrisen som vi faktisk har i Norge. Det vi i Rødt likevel savner, er at disse fagre ordene fra regjeringspartiene følges opp med mer konkret politikk, for vi kan ikke ha det sånn som vi har hatt det det siste året, at vi har en halv Robin Hood-politikk, en politikk der vi tar fra de rike – det er Rødt for, det tror jeg alle vet, vi var med på lakseskatten – uten å gi tilbake til de fattige. Det holder ikke bare å ta fra de rike, vi er også nødt til å gi mer tilbake. Folk må se at velferdsstaten fungerer også for dem, i tider med trang økonomi, med høye strømpriser, med en rente som bekymrer mange, med banker som tar det de kan fra oss vanlige kunder, som sitter igjen med veldig lite. Matkøene fortsetter å vokse. Folk er bekymret.

Det som vi i Rødt foreslår i et av våre løse forslag, er at julen bør komme tidlig i år. I år bør julen komme allerede i oktober, for det som vanligvis skjer i denne salen, er at rett før jul bevilger vi kanskje en ekstra tusenlapp fordi vi er bekymret for at noen ikke skal ha nok mat eller penger til å kjøpe gaver til alle i familien. Den kriseforståelsen må synke inn allerede nå. Det koster under 15 mrd. kr å løfte alle som er på Navs minsteytelse, opp til over fattigdomsgrensen i Norge, og det er ikke mye penger. Det er mindre enn vi bruker på Sørlige Nordsjø II. Det er mulig å sørge for at vi ikke har den typen fattigdom og den typen matkøer som vi ser i Norge i dag. Det er en skam for alle oss i denne salen.

Til slutt, president, vil jeg rose en annen president, Masud Gharahkhani, for å ta opp noe som er veldig viktig, nemlig at vi ikke kan holde oss med den typen skandaler som det har vært i den siste tiden. Det er uutholdelig for oss som stortingspolitikere at vi har skandaler av den typen vi har hatt, med inhabilitet, med daytrading fra statsministerboligen. Det går ikke an, og det må vi rydde opp i i fellesskap. Derfor er jeg glad for at det blir flertall for forslag nr. 17, fra Rødt, som handler om å åpne opp og ikke få amerikanske tilstander i norsk politikk.

Med det vil jeg takke for debatten.

Sveinung Rotevatn (V) [14:49:43]: Det har vore ein debatt prega av tøffe tak og friske replikkar som i større eller mindre grad har relatert seg til innlegga ein repliserer på – mest i mindre grad, får ein vel seie. Trass i at det skal vere debatt i ein debatt, er det også nokon ting som går igjen i positiv forstand, og der eg opplever at dei fleste partia deler eit engasjement og ein vilje til å få ting gjorde.

Det eine gjeld kampen for det ukrainske folk og solidaritet med dei som står i krigen. Det engasjementet er tverrpolitisk. Det er bra. Eg opplever at det er eit tverrpolitisk ønske om å sikre folk sin privatøkonomi i tøffe økonomiske tider. Det er rett nok stor variasjon i løysingar, men diagnosen er ganske lik. Det er bra.

Eg opplever også at det er eit felles ønske om å gjenreise tilliten til det politiske systemet etter ein sommar prega av mange skandalesaker, som sjølv sagt treffer dei representantane og statsrådene det gjeld, men som også treffer heile det politiske systemet. Det er det eit felles ansvar å sørge for at ein kjem seg ut av på ein god måte.

Samtidig er det nok å diskutere og debattere i sesjonen som står føre oss, og det viser også denne trontaledebatten. Vi har ei pågåande klima- og naturkrise, der det skjer for lite. Det vart varsla i trontalen at det kjem nye klimatiltak i statsbudsjettet i morgon. Det følgjer vi spente med på.

Innanfor EU- og EØS-feltet har vi frå Venstre si side utfordra fleire statsrådar på kva som er grunnen til at det

no vert gjennomført ei rekkje direktiv og rettsakter innanfor den europeiske grøne given i våre naboland, men at det ikkje skjer her. Mistanken om at det er eit pågåande seminar internt i regjeringa, vert stadig sterkare. Det må ein raskt verta ferdig med, slik at vi kan delta i den felles europeiske grøne dugnaden på lik linje med alle andre.

Eg vil også nemne utdannings- og kunnskapsfeltet. Vi har ei rekruttering til lærarutdanninga som er på veg inn i ei krise. Vi har eit antal utanlandsstudentar på norske universitet som fell raskt, fordi gratisprinsippet er avskaffa. Vi har ei regjering som har innført ekstra skatt på det å tilsetje folk med høg kompetanse, gjennom høgare arbeidsgjevaravgift. Den er midlertidig, men det er lite som er så varig som midlertidige skattar. Vi får sjå kva som kjem i budsjettet i morgon. Uansett er det då ein går frå generell politisk debatt til meir handfast debatt. Det ser eg fram til. Venstre er klart til å ta dei debattane.

Heilt til sist vil eg også nytte høvet til frå denne talarstolen å gratulere Jon Fosse med nobelprisen i litteratur. Det er ein stor dag for Norge og ikkje minst ein stor dag for Noreg. (Munterheit i salen).

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [14:52:50]: «Vi lever i en overgangstid. Et gammelt samfunn er i ferd med å skapes om til et nytt.»

Dette er et utdrag fra Arbeiderpartiets grunnsyn og retningslinjer som ble vedtatt i 1949, og det er kanskje enda mer sant i dag. Regjeringen hadde gjort klokt i å huske det – og at klima og natur må være rammen for det nye samfunnet som skal skapes. Hvis vi ikke klarer å stoppe raseringen av det globale artsmangfoldet og den dramatiske oppvarmingen av kloden, vil de fleste andre problemer som vi forsøker å løse i denne salen, framstå som bagateller. Basert på trontaledebatten er jeg ikke trygg på at de store partiene faktisk vil prioritere klima og natur.

Det er ingen overraskelse at Fremskrittspartiet er mer opptatt av svenske tilstander enn av å ta vare på livsgrunnlaget vårt. Fremskrittspartiet er redd for grønn statskapitalisme. Jeg synes faktisk at vi kan ha godt av litt mer fornuftig statskapitalisme. Selvfølgelig skal Norge investere i de bedriftene som skaper løsninger på de store problemene, som overforbruk og klimagassutslipp. I dag nyter jo oljen godt av slike statlige investeringer, som SDØE, om Fremskrittspartiet har glemt det.

Landsfader Einar Gerhardsen konkluderte i sin tid at hans største bragd var at ingen lenger måtte stå med luen i hånden, men nå er det mange som opplever å gjøre nettopp det. I situasjonen vi står i, hjelper det ikke bare å flikke på velferdsstaten. Vi har ikke råd til at ulikheten øker.

Nå øker matkøene. Folk vet ikke hvordan de skal få endene til å møtes. Mange lurer på hvor høye renter de tåler før de kanskje må selge huset. En av grunnene til at

renten stiger, er de store investeringene som pågår i oljesektoren, men statsministeren mener visst at dette ikke har noe å gjøre med presset i norsk økonomi. Oljenæringen er tydeligvis så magisk at den opphever økonomiske lover. Det hadde også vært forfriskende om Høyre ville prate om oljeaktiviteten og ikke bare om oljepenggebruken.

Til slutt: For Miljøpartiet De Grønne er tillit en grunnleggende verdi ved vårt prosjekt. Derfor går jeg også inn i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Jeg kjenner mine kollegaer på Stortinget og i regjering som hardtarbeidende, reale folk. Nettopp derfor er det viktig å rydde opp.

Med det vil jeg takke for en god debatt. Vi i Miljøpartiet De Grønne ser fram til arbeidet i det 168. storting.

Erna Solberg (H) [14:55:50]: Jeg skjønner at det som kan samle Stortinget på slutten av en trontaledebatt, er å gratulere Jon Fosse med en nobelpris. Det er den første nobelprisen i litteratur til Norge på nesten 100 år. Jeg er spesielt glad for at en litt melankolsk, vestlandsk tilnærming til livet nå honoreres med nobelprisen i litteratur. For oss vestlendinger er det fint, selv om vi kanskje ellers skulle håpe at vi så mer optimistisk på tingene fremover.

I denne debatten har Høyre forsøkt å fokusere på at det to år inn i denne regjeringssperioden er det vanskelig å se at regjeringen tar ansvar for fremtiden og har en retning som bidrar til at omstillingen av Norge bygger på et bredt grunnlag av et næringsliv med en stor privat sektor som kan bære velferden fremover. Vi er helt enig i at vi må gjøre viktige prioriteringer for å gjøre dagens velferd bedre, men samtidig må de skrittene vi tar der, ikke gjøre det vanskeligere å nå målene våre om at våre barn skal arve et samfunn som både klimamessig, økonomisk og sosialt faktisk er like godt og et like godt utgangspunkt som det var for oss.

Det er et tankekors at fordi den store driveren av norsk økonomi, olje- og gassnæringen, kommer til å bli en mindre driver i årene som kommer, må vi ha et mye bredere næringsgrunnlag i fremtiden. Da er noe av svaret satsing på batteri, havvind og grønn satsing. Men det store volumet kommer i bredden av små og mellomstore bedrifter, nye teknologibedrifter og ting vi skal satse på fremover. Det er der vi savner å se en strategi, bl.a., fra regjeringen, og det går på bekostning av noe, akkurat som innstrammingene.

Når regjeringen ikke strammer godt nok inn i deler av offentlig sektor, vil hoveddelen av innstrammingene for øyeblikket betales av unge mennesker, som er de som sitter med høye lån eller kan ha store vanskeligheter med å komme inn i boligmarkedet fordi de ikke får

lånkreditt i det hele tatt. Dette er noen av de viktige tingene fremover.

Jeg kan svare på all polemikken fra representanten Aasrud med å påpeke at barn fikk gratis barnehageplass under den forrige regjeringen hvis man hadde dårlig økonomi. Denne regjeringen letter barnehageprisene for dem som ikke har så dårlig økonomi. Og jeg kunne tatt opp en rekke andre ting knyttet til disse spørsmålene, f.eks. om innleie og at Arbeidstilsynet i februar leverte en rapport som sa at det ikke lenger var et problem med grove brudd på innleieregelverket. Den rapporten kom før regjeringen kom med innstrammingsforslagene sine. Det er altså en unødvendig innstramming som skaper større problemer.

Høyre har i ulike innlegg gitt stemmeforklaringer til de forskjellige forslagene vi stemmer for. Når det gjelder noen forslag, stemmer vi for for å vise godvilje, men med noen tydelige og klare betenknninger knyttet til det. Utover det sier jeg takk for debatten.

Presidenten [14:59:10]: Da har alle sagt takk for debatten, og det er ikke flere på talerlisten. Debatten i sak nr. 1, trontaledebatten, er omme.

Sak nr. 2 [14:59:18]

Innstilling fra valgkomiteen om suppleringsvalg til Stortingets internasjonale delegasjoner (Innst. 18 S (2023–2024))

Presidenten [14:59:26]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [14:59:31]

Innstilling fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innst. 19 S (2023–2024))

Presidenten [14:59:39]: Ingen har bedt om ordet.

Det ringes til votering.

Votering

Presidenten [15:06:55]: Stortinget går da til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 5. oktober 2023

Hans Majestet Kongens tale til det 168. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 27 forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Olaug Vervik Bollestad på vegne av Kristelig Folkeparti

- forslag nr. 2, fra Sveinung Stensland på vegne av Høyre
- forslagene nr. 3–6, fra Kirsti Bergstø på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 7–18, fra Marie Sneve Martinussen på vegne av Rødt
- forslagene nr. 19–22, fra Sylvi Listhaug på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 23–25, fra Lan Marie Nguyen Berg på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 26 og 27, fra Kirsti Bergstø på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Forslag nr. 17 er under debatten endret og lyder nå:

«Stortinget ber regjeringen utrede forslag til endring av partiloven som sikrer at reelle bidragsytere av bidrag over de beløpsgrenser som loven fastsetter, innberettes og offentliggjøres. Regjeringen bes om å komme tilbake til Stortinget på egnet måte etter at utredningen er gjennomført.»

Forslag nr. 20 er under debatten endret og lyder nå:

«Stortinget ber regjeringen straks starte arbeidet med en midlertidig bruløsning for Randklev bru, herunder en mulig bruk av veibrua, slik at Dovrebanen kan gjenåpnes.»

Det votes over forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak som grunnlag for et bredt eldreforlik.»

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 59 mot 42 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.29)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen offentliggjøre de faglige råd og innspill regjeringen har fått fra Politidirektoratet og politidistriktene i forbindelse med prosessen med å opprette 20 nye polititjenestesteder.»

Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 59 mot 42 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.48)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3, 5 og 6, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med oppfølgingen av naturavtalen fremme et forslag som innebærer stans i etablering av nye hyttefelt.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et forbud mot overvåkningsbasert markedsføring for forbrukslån, usikret kreditt, slik at reklame for forbrukslån, usikret kreditt, som er basert på masseovervåking, sporing og/eller profilering av enkeltpersoner blir forbudt.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå og vurdere erfaringene med å erstatte hjemmelekser med skolelekser, samt å legge til rette for kommuner og skoler som ønsker dette, i tett dialog med lærere, elever og kommuner.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 86 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.08)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en uavhengig utredning av mulighetene for CCS ved Melkøya-anlegget.»

Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 67 mot 33 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.30)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 7–10, fra Rødt.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til hvordan pensjonstilskuddet til barnehageansatte kan dekkes krone for krone. Dette i motsetning til dagens sjablongmessige dekning, som fører til både over- og underfinansiering. Pensjonstilskuddet skal sikre de barnehageansatte best mulig pensjon, og ikke være en kilde til profitt for eierne.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest legge fram forslag til endringer i barnehageloven som hindrer at kommersielle eier stadig flere barnehager.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverket knyttet til ansattes lønns- og arbeidsvilkår ved anbudsutsetting og komme tilbake med et forslag som sikrer at kommunene ikke kan sette ut offentlig finansiert velferd på anbud med mindre nivå og utvikling av lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår forblir på nivå med det offentlige.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å avklare rammer for anbudsutsetting av offentlige finansierte velferdstjenester og komme tilbake til Stortinget med forslag om at det kun inngås langsiktige kontrakter for ideelle og samtidig innføres maksgrense på fire år for kontrakter med kommersielle aktører.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 88 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.48)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 11, 15 og 18, fra Rødt.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en veileder som sikrer at kommuner kan sette allmenngjort tarifflønn som vilkår for skjenkebevilling.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2023 sende på høring og legge fram forslag om lovendringer om opplysningsplikt for statsråder og statssekretærer til å registrere sine tidligere oppdragsgivere og oppdragenes innhold der vedkommende, de siste to år før tiltredelse, har arbeidet med å fremme politiske eller næringsmessige interesser.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om en avgift på handel med aksjer, derivater og andre verdipapirer.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 86 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.08)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 12 og 16, fra Rødt.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke de veiledende satsene for sosialhjelp med 1 000 kr og 1 000 kr per barn, frem til nyttår, og legge frem forslag om finansiering av dette i saldert budsjett for 2023.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en maktutredning med vekt på strukturer og maktbalanse særlig i arbeidslivet og mellom folk, folkevalgte og regjering.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 94 mot 7 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.27)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 13, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at frivillige organisasjoner har tilstrekkelig midler til å hjelpe fattige til jul, og legge frem forslag om finansiering av dette i saldert budsjett for 2023.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 93 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.46)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 14, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest legge frem lov- og forskriftsendringer som pålegger digital lagring og tilgjengelighet i sanntid av aksjeeierboken, for slik å legge til rette for et aksjonærregister som er åpent for publikum.»

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 69 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.04)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 17, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede forslag til endring av partiloven som sikrer at reelle bidragsytere av bidrag over de beløpsgrenser som loven fastsetter, innberettes og offentliggjøres. Regjeringen bes om å komme tilbake til Stortinget på egnet måte etter at utredningen er gjennomført.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt – med den foretatte endring – ble vedtatt med 85 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.27)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 19, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte informere Stortinget om all sikkerhetsrelevant informasjon knyttet til Equinors inngåtte kontrakt om anskaffelse av flyterigger fra det statseide kinesiske selskapet COSL, samt redegjøre for hvilke kontrollmekanismer som er etablert for sikre at bedriftene utøver sitt pålagte ansvar om at anskaffelser skjer i henhold til sikkerhetsloven.»

De øvrige partier har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 20, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen straks starte arbeidet med en midlertidig bruløsning for Randklev bru, herunder en mulig bruk av veibrua, slik at Dovrebanen kan gjenåpnes.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Sofie Marhaug (R) (fra salen): Rødt vil også stemme for nå som ordlyden er endret.

Presidenten: Miljøpartiet De Grønne og Rødt har da varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet – med den foretatte endring – ble med 81 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.34)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 21, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en plan for årlig opptrapping av minste pensjonsnivå opp til EUs fattigdomsgrense (EU60), hvor første steg i opptrappingsplanen gjennomføres i 2024.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 75 mot 26 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.53)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 22, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen benytte seg av ledig privat og ideell sykehuskapasitet for å redusere sykehuskøene.»

Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 61 mot 40 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.11)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 23, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å stanse alle nye utbyggingsprosjekter som medfører inngrep i naturreservater.»

Rødt og Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 89 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.30)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 24, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre en produksjonsavgift på petroleumindustrien for å dempe den negative effekten av oljeskattepakken på inflasjon og rentenivået.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 89 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.54)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 25, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse all tildeling av letetillatelse på norsk sokkel, både gjennom nummererte konsesjonsrunder og gjennom TFO-ordningen.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 82 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.13)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 26, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at kvinnehelse blir en sentral del av nasjonal helse og samhandlingsplan og at det legges frem konkrete forslag til tiltak og en plan slik at kvinnehelse blir behandlet i Stortinget.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Sandra Bruflot (H) (fra salen): Høyre vil også stemme for forslaget.

Presidenten: Da har alle partier varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 27, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i den kommende sykehus- og samhandlingsplanen legge inn nødvendige forslag for å starte utviklingen av helseforetaksmodellen, slik at vi kan gå over til sykehusene igjen blir politisk styrt, der drift og investering ikke går over samme budsjett, og der plassering av sykehusstilbud besluttes gjennom politiske prosesser.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 86 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.08)

Presidenten: Presidenten vil foreslå at Hans Majestet Kongens tale til det 168. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring, vedlegges protokollen – Det anses enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 2, debattert 5. oktober 2023

Innstilling fra valgkomiteen om suppleringsvalg til Stortingets internasjonale delegasjoner (Innst. 18 S (2023–2024))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k

Som nytt varamedlem av OSSEs parlamentariske forsamling velges: Ola Borten Moe.

Som nytt medlem av Stortingets delegasjon til Den interparlamentariske union (IPU) velges: Ola Borten Moe.

Som nytt medlem av Stortingets delegasjon til NATOs parlamentariske forsamling velges: Anette Trettebergstuen.

Som nytt medlem av Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling velges: Jone Blikra.

Som nytt varamedlem av Stortingets delegasjon til Den interparlamentariske union (IPU) velges: Linda Monsen Merkesdal.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 3, debattert 5. oktober 2023

Innstilling fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innst. 19 S (2023–2024))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Kontroll- og konstitusjonskomiteen skal ha 11 medlemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sak nr. 4 [15:19:25]

Referat

- (1) Innberetning fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innberetning 5 (2022–2023))

2. (2) Saker som Stortinget ikke har behandlet i sesjonen 2022–2023 (Dokument 11 (2022–2023))
Enst.: Nr. 1 og 2 vedlegges protokollen.
3. (3) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Tobias Drevland Lund og Mímir Kristjánsson om tiltak mot strømpriskrisen (Dokument 8:3 S (2023–2024))
4. (4) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Geir Jørgensen, Hege Bae Nyholt og Seher Aydar om å stanse vindkraftutbygging i reinbeiteområder frem til menneskerettighetsbruddet på Fosen er reparert (Dokument 8:8 S (2023–2024))
5. (5) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Une Bastholm og Rasmus Hansson om å måle og redusere klimagassutslipp fra forbruk (Dokument 8:10 S (2023–2024))
Enst.: Nr. 3–5 sendes energi- og miljøkomiteen.
6. (6) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mímir Kristjánsson, Tobias Drevland Lund og Seher Aydar om å bevare søndagen som en annerledesdag (Dokument 8:4 S (2023–2024))
Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen.
7. (7) Representantforslag fra stortingsrepresentant Kari Elisabeth Kaski om å regulere banknæringen til forbrukernes beste (Dokument 8:6 S (2023–2024))
8. (8) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Mímir Kristjánsson og Tobias Drevland Lund om en redningspakke for norske bankkunder (Dokument 8:9 S (2023–2024))
Enst.: Nr. 7 og 8 sendes finanskomiteen.
9. (9) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund, Marie Sneve Martinussen og Mímir Kristjánsson om å stanse urettferdig gjeldsinnkreving fra det offentlige (Dokument 8:5 S (2023–2024))
10. (10) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Sylvi Listhaug, Tor André Johnsen og Marius Arion Nilsen om tiltak for bekjempelse av ungdoms- og gjengkriminalitet (Dokument 8:7 S (2023–2024))
Enst.: Nr. 9 og 10 sendes justiskomiteen.
11. (11) Rapport fra Utvalget til å utrede prosedyren for grunnlovsendringer (Dokument 18 (2023–2024))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for Stortingets presidentskap til uttalelse før innstilling avgis.

Presidenten [15:20:05]: Dermed er dagens kart ferdig behandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? Så synes ikke. – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.21.

